

AZƏRBAYCAN
DÖVLƏT
İQTİSAD
UNİVERSİTETİ

HEYDƏR ƏLİYEV
MƏRKƏZİ

riib Regional İnkişaf
İctimai Birliyi

BEYNƏLXALQ
MAGİSTRATURA VƏ
DOKTORANTURA
MƏRKƏZİ

V İQTİSADİYYAT VƏ İDARƏETMƏ SAHƏSİNDƏ TƏDQİQATÇILARIN BEYNƏLXALQ ELMİ KONFRANSI

Bu konfrans "Bir əsrin iqtisadi nəticələri" mövzusunda Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunur

22-25 İYUN 2023

HEYDƏR ƏLİYEV MƏRKƏZİ

XÜLASƏLƏR KİTABI ABSTRACTS BOOK

@iscemr

www.conferences.az

XÜLASƏLƏR KİTABI / ABSTRACTS BOOK

AZƏRBAYCAN
DÖVLƏT
İQTİSAD
UNİVERSİTETİ

HEYDƏR ƏLİYEV
MƏRKƏZİ

Regional İnkişaf
İctimai Birliyi

BEYNƏLXALQ
MAGISTRATURA VƏ
DOKTORANTURA
MƏRKƏZİ

Bu kitab Ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunur.

This book is dedicated to the 100th anniversary of the birth of Heydar Aliyev, the Great leader of the Republic of Azerbaijan.

General Sponsor
Baş Sponsor

Sponsors and Supporters
Sponsorlar və Dəstəklilər

Academic Partners
Akademik Tərəfdaşlar

**“İQTİSADİYYAT VƏ İDARƏETMƏ” SAHƏSİNDƏ
TƏDQİQATÇILARIN BEYNƏLXALQ ELMİ KONFRANSI
(ISCEMR-2023)**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE OF ECONOMICS
AND MANAGEMENT RESEARCHERS
(ISCEMR-2023)**

*Responsibility of the papers
belong to the authors*

*Məqalələrlə bağlı bütün
məsuliyyət müəlliflərə aiddir.*

ISBN 978-9952-8479-2-5

Copyright © ISCEMR - 2023

All rights reserved by ISCEMR.

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form by means, electronic or mechanical, including photocopy, or any information storage and retrieval system, without permission from the conference organizing committee.

Bütün hüquqlar ISCEMR tərəfindən qorunur.

Bu nəşrin heç bir hissəsi konfransın təşkilat komitəsinin icazəsi olmadan elektron və ya mexaniki vasitələrlə, o cümlədən fotokopiya və ya hər hansı məlumat saxlama və axtarış sistemi ilə çoxaldıla və ya hər hansı formada paylaşıla bilməz.

BAKI - 2023

REDAKTORLAR / EDITORS

Prof. Ədalət Muradov / Prof. Adalat Muradov

UNEC

Prof. Yaşar Kəlbəliyev / Prof. Yashar Kalbiyev

UNEC

Dos. Fariz Əhmədov / Assoc. Prof. Fariz Ahmadov

UNEC

Dos. İlqar Seyfullayev / Assoc. Prof. Ilgar Seyfullayev

UNEC

İlkin Məmmədov / Ilkin Mammadov

Istanbul University

HAZIRLAYANLAR / PREPARED BY

Mirlazım Dadaşov / Mirlazim Dadashov

UNEC

Aygün Məmmədova / Aygun Mammadova

Istanbul University

KONFRANSIN FƏXRİ SƏDRİ / CONFERENCE HONORARY CHAIRMAN

Prof. Dr. Adalat Muradov, Azerbaijan State University of Economics

KONFRANSIN SƏDRİ / HEAD OF CONFERENCE

Assoc. Prof. Fariz Ahmadov, Azerbaijan State University of Economics

KONFRANSIN KORDİNATORU / COORDINATOR OF CONFERENCE

Ilkin Mammadov, Azerbaijan State University of Economics

KONFRANSIN TƏŞKİLAT KOMİTƏSİ / ORGANIZING COMMITTEE

- Neman Muradli – UNEG
- Amina Malikova – Heydar Aliyev Center
- Azamat Maksudunov - Kırgız – Turkish Manas University
- İlqar Seyfullayev – UNEG
- Ionut Traian Luca - Babes-Bolyai University
- Aytan Huseynli – UNEG
- Sevinc Mammadova - The George Washington University
- İlhan Ege - Mersin Üniversitesi
- Samira Shamkhalova – UNEG
- Seyhan Murtezan İbrahimi - International Balkan University
- Nasimi İsmayılov– UNEG
- Mirzana Pašić Kodrić - University of Sarajevo
- Seymur Mirzayev – Regional Development Public Union
- Chinara Baliyeva - Regional Development Public Union
- Konul Babazade - Regional Development Public Union
- Orkhan Habibov – Heydar Aliyev Center
- Jala Muradova - Regional Development Public Union
- Sevinj Mahamaliyeva - Regional Development Public Union
- Zafiq Khalilov – Heydar Aliyev Center
- Tariyel Zeynalov – Heydar Aliyev Center
- Bobir Tursunov - Tashkent State University of Economics
- Gulnar Mirzayeva – UNEG
- Zahra Murad - University of Portsmouth
- Logaiswari Indiran - Azman Hashim International Business School Universiti Teknologi Malaysia

- Fagan Hasanzade – TƏBİB
- Mehmet Yuce – UNEC
- Seymur Najafov - UNEC
- Sabuhi Ahmadov – Heydar Aliyev Center
- Nigar Gafarova – Heydar Aliyev Center
- Abdülmecit Nuredin - International Vision University
- Zekai Ozdemir - Istanbul University
- Kadir Ardiç - Kırgız – Turkish Manas University
- Suqra Hümbətova – UNEC
- Demet Chak - Istanbul University
- Kamala Nadjafova– UNEC
- Liza Alili Sulejmani - International Balkan University
- Aygün Abdulova - UNEC
- Otar Abesadze - Gürcüstan Milli Universiteti
- Yusif Aliyev - UNEC
- Yuriy Danko - Sumi Milli Aqrar Universiteti
- Nihad Aliyev - University of Technology Sydney (UTS)
- Qənirə İbrahimova - Universität Siegen
- Cəbrayıl Vəliyev – UNEC
- Serdar Orhan – Sakarya University
- Adilə Abdullayeva – UNEC
- Farid Jabbarli- Azerbaijan Tourism and Management University
- Rana Huseynova - UNEC
- Galandar Mammadli - UNEC
- Jala Heydarova - UNEC
- Nargiz Hajiyeva - University of St.Gallen
- Elvin Alirzayev - Academy of the State Customs Committee of Azerbaijan
- Darshana Gurung - Bussiness Management at M S Ramaiah College of Arts
- Nurhodja Akbulayev UNEC
- Munavvar Hasanli – UNEC
- Elchin Huseybli – Azerbaijan State Art Gallery
- Ulke Hilal Celik – Ataturk University
- Dilshad Guzel – Ataturk University
- Sinem Celik – Ataturk University
- İlham Rustamov – Azerbaijan State Oil and Industry University
- Raphael Pitera - University of Rzeszow
- Shafag Musavi – UNEC
- İmangulu Muradzade – UNEC
- Anar İbrahimov - University of Porto
- Rashed Jahanger - Center for Management and Development Research

- Aqil Eyvazov - Azerbaijan University of Technology
- Abrehet Mehari Gebreselassie - Ethiopia Civil Service University
- Narmin Masimli - Azerbaijan State Agricultural University
- Nihad Huseynov - Martin Luther University Halle-Wittenberg
- Vugar Mustafayev - Mingachevir State University
- Leyla Yusifova - UNEC
- Alig Baghirov - UTECA - Azerbaijan Technology University
- Lala Mammadzada - Université de Montréal
- Elnara Mammadova – UNEC
- Ebrima Gomez - University of Illinois Springfield
- Faiza Bashir - Government College for Women Township
- Elnur Hasanov - ANAS Ganja
- Kamran Alizade – Azerbaijan State Oil Fund

SCIENTIFIC COMMITTEE / ELM KOMİTƏSİ

- Prof. Ana Salinas de Frías - University of Malaga
- Prof. Anukriti Sharma - India Kota University - India
- Prof. Adalberto A. Fischmann - Sao Paulo University - Brazil
- Prof. Ahmet Ay - Selçuk University – Türkiye
- Prof. Ali Tas - Sakarya University - Türkiye
- Prof. Anvar İslamov - Dashkant State Economics University – Uzbekistan
- Prof. Ayse Tansel Chetin- Yalova University - Türkiye
- Prof. Bulent Dervish - International Vision University – North Macedonia
- Prof. Carlos Sousa de Reis - Coimbra University - Portugal
- Prof. Cemal Zehir - Yildiz Technical University - Türkiye
- Prof. David Crowther-De Montford University - Great Britain
- Prof. Ege İlhan - Mersin University - Türkiye
- Prof. Gökhan Karabulut - International Labour Organization - Switzerland
- Prof. Haldun Soydal - Selçuk University - Türkiye
- Prof. Halil Tunalı - Istanbul University - Türkiye
- Prof. Himmet Karadal - Bolu Abant İzzet Baysal University - Türkiye
- Prof. Jae-Woong Byun - Keimyung University – South Korea
- Prof. Kadir Ardiç - Kyrgyz Turkish Manas University - Kyrgyzstan
- Prof. Karimjon Akhmedjanov - Tashkent State University of Economics - Uzbekistan
- Prof. Kutluk Kaghan Sümer - İstanbul University - Türkiye
- Prof. Lütüfihak Alpkan - İstanbul Technical University - Türkiye
- Prof. Mahmut Hızıroğlu - İstanbul University - Türkiye
- Prof. Malcolm Hoare - Leicester Castle Business School – Great Britain

- Prof. Mehmet Marangoz - Muğla Sıtkı Koçman University - Türkiye
- Prof. Michele Biasutti - Padova University - Italy
- Prof. Muhsin Halis - Kocaeli University – Türkiye
- Prof. Mulatu Fedaku Zerihun - Tshwane University of Technology - South Africa
- Prof. Murat Taş - San Antonio College - United States
- Prof. Osman Titrek - Sakarya University - Türkiye
- Prof. Rasim Hasanov - Azerbaijan State University of Economics - Azerbaijan
- Prof. Recai Coshkun - Bakircay University - Türkiye
- Prof. Remzi Altunisik - Sakarya University - Türkiye
- Prof. Sakit Yaqubov - Azerbaijan State University of Economics - Azerbaijan
- Prof. Saleh Mammadov - Azerbaijan State University of Economics - Azerbaijan
- Prof. Serdar Altınok - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi - Türkiye
- Prof. Sibel Mehtər Aykın - Akdeniz University - Türkiye
- Prof. Stephen P. Harmon - Georgia State University - United States
- Prof. Stupnitskiy Aleksey - Taras Shevchenko National University of Kyiv - Ukraine
- Prof. William W. Cobern - Western Michigan University - United States
- Prof. Yadulla Hasanli - Azerbaijan State University of Economics - Azerbaijan
- Prof. Yashar Kalbiyev - Azerbaijan State University of Economics - Azerbaijan
- Prof. Yurii Danko - Sumy National Agrarian University - Ukrayna
- Prof. Zahid Mammadov – Azerbaijan State University of Economics - Azerbaija
- Dos. Adam Jakuszewicz - Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz - Polşa
- Dos. Daba Chowdhury - Canterbury Christ Church University - Great Britain
- Dos. Ali Eran Balikel - London Westminster Central College - Great Britain
- Dos. Asiman Guliyev - Azerbaijan State University of Economics - Azerbaijan
- Dos. Begahmet Abuseytov - Ahmet Yesevi University - Kazakhstan
- Dos. Christer Ohlin - University of Kristianstad - Sweden
- Dos. Damira Baygonuşova – Manas University - Kirghizistan
- Dos. Davranbek Yuldashev - University of Economy and Enterprise - Kirghizistan
- Dos. Elsevar Guliyev - Azerbaijan State University of Economics - Azerbaijan
- Dos. Fariz Huseynli - North Dakota University - United States
- Dos. Gebre Miruts Beyene - Ethiopian Civil Service University - Efiyopiya

- Dos. Geray Musayev - Azerbaijan State University of Economics - Azerbaijan
- Dos. Gulzhanat Tayauova - Turan University – Kazakhstan
- Dos. Hana Myslivečková - Palacky University – Czech Republic
- Dos. İrge Şener - Çankaya Universiteti - Türkiye
- Dos. İslam Mahammadi - İslami Azad University - Iran
- Dos. José Jesús Delgado Peña - University of Malaga - İspaniya
- Dos. Kamran Malikov - Southampton University - Great Britain
- Dos. Lucas Baschung - University of Western Switzerland for Applied Science and Arts - İsvçrç
- Dos. Luisa Esteban - University of Zaragoza - İspaniya
- Dos. Ornela Ramasauskaite - Kaunas University of Technology - Litva
- Dos. Mohamed Johdi Salleh - International Islamic University - Malasia
- Dos. Nurhodja Akbulayev - Azerbaijan State University of Economics - Azerbaijan
- Dos. Pablo García Sempere - University of Granada - Spain
- Dos. Ragif Qasimov - Azerbaijan State University of Economics - Azerbaijan
- Dos. Şahin Bayramov - Mingachevir State University - Azerbaijan
- Dos. İzmayloviç Svetlana Viktorovna - Polodks State University - Belarus
- Dos. Tamar Magalashvili - İlia State University – Georgia
- Dos. Wirth Julia - University of Western Switzerland for Applied Science and Arts - İsvçrç
- Dr. Anar Paşacanov - Michigan State University – United States
- Dr. Etibar Jafarov - International Monetary Fund – United States
- Dr. Glukhova Daria - Taras Shevchenko National University of Kyiv - Ukraine
- Dr. Nail Tahirov - University of Zurich - Switzerland
- Dr. Slawomir Krzychala - University of Lower Silesia - Poland

KATİBLİK / SECRETARY

- Sevda Huseynova – UNEC
- Roya Sultanova – UNEC
- Mirlazim Dadashov – UNEC
- Samir Aghayev – UNEC
- Khayala Hajiyeva – UNEC
- Ulkar Zeynalova – UNEC
- Parvin Abbasova – UNEC
- Gultaj Tahirli – UNEC
- Basira Babayeva Jafarli – UNEC
- Ramila Rzayeva – UNEC

- Dunya Mustafayeva – UNEC
- Khadija Karimli – UNEC
- Jamila Bayramli – UNEC
- Ilaha Taghiyeva – UNEC
- Chinara Dadashova – UNEC
- Nahid Gudratli – Istanbul Technical University
- Orkhan Hamidov – Wroclaw Business Academy
- Nahid Muradli - Eötvös Loránd University (ELTE)
- Karim Hajiyev - HEG ARC School of Management
- Ulkar Orujova – UNEC
- Amina Manafova - Azerbaijan State Art Gallery
- Elchin Mammadzada – UNEC
- Yagmur Can - Süleyman Demirel University
- Rauf Sadigov - University of Córdoba

MÜNDƏRİCAT

Müəlliflər Authors	Mövzu Topic	Səhifə Page
Chris Pitelis EEN Piteli	Platform Oligopolies and Anti-trust Policy for Sustainable Development	1
Regina Veckalne	The Importance of Gender Equality in Fostering Innovation and Entrepreneurship	2
György Ágoston János Ádám	Smart City Initiative to Establish Vertical Farms in Azerbaijan: Economic Impact, Relationship with Higher Education Institutions – Tungsram's Experience and Suggestions	3
Dr. Attiq-ur-Rehman	Heydar Aliyev's Economic Vision in the Age of Globalization and its Relevance to Baku-Islamabad Trading Collaboration	4
Leyla Mammadova	Identification of Distortions in Financial Reporting in Modern Conditions	5
Nigar Huseynli	Kazakhstan Banking System and Current Ratio Analysis	6
Xəqani Bəşirov Kamal Mirzəyev	Ali və Orta İxtisas Təhsili Müəssisələrində Akademik Heyətin Tədris Fəaliyyətinin Təhsilalanlar Tərəfindən Qiymətləndirilməsinə Dair Araşdırma	7
İmran Heydarov	Azərbaycanda Alternativ Turizm Mənbələri:Qara Turizm	8
Dr. Anukrati Sharma Pooni Anita	Behavioral Impact of subliminal advertisement in You tube on teenagers: A Pragmatic study of Rajasthan	9

Евгения Гармидарова	Состояние Капитализации в Банках Азербайджана	10
Ağalarov Eldəniz	Müasir İnformasiya Sistemlərində Təhdidlərin MITRE ATT&CK ilə Müəyyənləşdirmə Mərhələlərinin Təhlili	11
Vüsalə Qafarlı	Milli Şirkətlərin Strateji İdarəedilməsində Qloballaşmanın Əsas Təsirlərinin Qiymətləndirilməsi	12
Zaur Əsədzadə	Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunun İnkişaf Perspektivləri	13
Orhan Çoban Ayşe Çoban	Yeşil Lojistik Perspektivində Yenilenebilir Enerji Kaynakları ve Firma Performansı	14
Rüfət Məzəmov	İnternet Bankçılığın Gələcəyində Mobil Bankçılığın Rolu	15
Исламов Юсиф	Информационная Безопасность Как Условие Деятельности Образовательных Организаций	16
Зенькова Инга	Занятость Населения Для Целей Социально-Экономического Устойчивого Развития Национальной Экономической Системы	17
Umudvar Aliyev Gunay Guliyeva	Analysis of investment environment in Karabakh and East Zangazur	18
Röya Abdullayeva	Məhsul Alışlarında Fərdiləşmə Xidmətlərinin İstehlakçı Məmnunluğuna Və Satınalma Qərarına Təsiri	19
Səmədova Aynur	Maliyyə Vəsaitlərinin Hərəkətinin İdarə Edilməsinin Təkmilləşdirilməsində Maliyyə İdarəetmə Proqramının Rolu	20

Lalə Cabbarlı	Heydər Əliyev və Kənd Təsərrüfatının İnkişafı	21
Lalə Köçərli	İnzibati Qərarların Qəbul Edilməsinin Təkmilləşdirilməsində Süni İntellektin Rolu	22
Orkhan Dadashov	The Effect of Foreign Direct Investment on Azerbaijan's Non-Oil GDP	23
Nihal Məmmədov	Trikotaj Malları Haqqında Ümumi Məlumat	24
Aysel Khalilova	Challenges for the Quality Management in Educational Institutions	25
Huang Jiayi	Влияние Искусственного Интеллекта На Экономику	26
Nazrin Mammadova	The Effect of Investment Decisions on Firms' Profitability (Empirical Study on Listed Companies)	27
Abdurahmon Habibov Shuhratjon Nazarov	Influence of the Innovation to The Development of The Food Industry in Tajikistan	28
Elvin Gaffarli	The Role of Small and Medium Enterprises in the Economy of Azerbaijan	29
Nərmilə Nəbiyeva	Axtarış Motoru Marketinginin Gücü: Perspektivləri, Çətinlikləri Və Fəaliyyət Planlarını Araşdırmaq	30
Aqil Eyyazov Nazrin Hashimova	Prospects for the Development of E-Accounting in Azerbaijan	31
Kamal Mirzayev	Learning the Strategic Intelligence Model and Management Control Systems for Dynamic Decision Making, Evidence from Azerbaijan	32

Elşad Orucov	Elektron Bankacılığın Gelişim Sorunları ve Çözüm Önerileri	33
A.Б. Аманғожаева И.В.Селезнева С.Ж. Пралиева	Развитие E-Commerce В Туристической Отрасли Казахстана	34
Nijat Mahmudov	Effects of Transportation Infrastructure on Economic Growth in Azerbaijan: ARDL Bounds Testing Approach	35
Bibixanım Bağırova	Rəqəmsal İqtisadiyyatın Sığorta Sektoruna Təsiri və Maliyyə Sabitliyinin Mövcud Vəziyyəti	36
Taner Akçacı Fatma Büşra Kurt	Uluslararası Soğuk Zincir Lojistiğinde Yeni Teknolojilerin Kullanımı	37
Sibel Mehter Aykın	Türk Üniversiteler Birliği'ne (TÜRKÜNİB) Üye Üniversiteler Arasındaki Etkileşim Düzeyi: Türkiye Perspektifinden bir Analiz	38
Bənövşə Hacızadə	Korporativ Bankçılıqda Verilənlərin İntellektual Analiz Metodlarından İstifadə	39
Tariyel Məmmədov	Dövlət Qurumlarında Şikayətlərin İdarə Edilməsi Sistemlərinin Təkmilləşdirilməsi	40
Nigar Məmmədova	Rəqəmsal İqtisadiyyatın İnkişafı Şəraitində Azərbaycanın Maliyyə - Vergi Sahəsinin Problemləri	41
Fərid Alyarlı	Koronavirus (Covid-19) Pandemiyasının Azərbaycanın Bank Sistemində Təsirləri	42
Rahim Tahirli	Fiziki-Kimyəvi və Biokimyəvi Turşuların Azaldılması	43

Cabbarova Kəmalə Səfərov Anar	Postpandemiya Dönəmində Beynəlxalq Ticarətin Bərpası və Tənzimlənməsi Məsələləri	44
Sonya Quliyeva	Şərab İstehsalı Texnologiyası və Keyfiyyət	45
İpek Tezel Aylin Konu	Türkiyə’ de E-ticaret ve Arama Motorları üzərində Örnək SEO Uygulaması	46
Baba Məmmədov	İşğaldan Azad Edilmiş Ərazilərin İnkişafı üçün Müsair Trendlər: Yeni İnkişaf Modeli və Asimmetrik Nəticələr	47
Nail Qurbanzadə	Bioloji Aktiv Üsullardan İstifadə Edərək Yarımfabrikatların və Hazır Çörək Məmulatlarının Hazırlanması Yolları	48
Ali B. Kutvan	İnovasyon Kültürünün İnovasyona Ektisi Türkiyə – Azərbaycan İşlətmələri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma	49
Nəsirov Şahid	Azərbaycanda Uğurlu Elektron Kommersiya Biznesin Qurulması	50
Hatice Nayman Hamamcı Selim Aren	The Effect of Individual Cultural Values on Financial Tribalism	51
Recai Coşkun	Azərbaycan ile Türkiyə Arasındaki Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Meşruiyet Zəmini Olarak Milliyetçilik	52
Cəfərov Elxan Rzayeva Kəmalə	“Kiçik və Orta Sahibkarlıq Subyektləri üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları”nın Tətbiqinə Dair Məsələlər	53
Amil Məmmədov	Blokçeyn Texnologiyası və Bank Sektorunda Tətbiqi	54

Sənan Əhmədzadə	Yaşıl İnvestisiyalar Regional İqtisadiyyatın “Yaşıllaşdırılması” Mexanizminin Elementi Kimi	55
Cavid Babayev	Azərbaycanda Yaşıl Enerji Mənbələrinin İnkişafı və İxracı Məsələləri	56
Muhammad Zaman Bajwa	Economic Outcomes of the century: Impact of the Heydar Aliyev Contributions to the Economic Development of Azerbaijan and the Region	57
Ibrahim Babayev	Open Market Operations in Contemporary Economical System and Their Applying Facility and Mechanism During Economic Crisis Period	58
Ulduz Hafizova	Azərbaycanda Elektron Ticarətin Mövcud Vəziyyəti, Şirkətlərə Təsiri, Bu Sahə ilə Bağlı Problemlər və Həlli Yolları	59
Gulnara Zeynalova Aysel Guliyeva	Green Economy Model and its Application to Azerbaijan	60
Münəvvər Həsənli	Məlumatların İdarə Edilməsi	61
Selçuk Korucuk Ahmet Aytekin	Giresun İlindeki İmalat İşletmelerinde Açık İnovasyonu Etkileyen Faktörlerin Araştırılması	62
Cavad Cavadlı	Ölkəmizin İşğaldan Azad Edilmiş Regionlarında İnsan Kapitalı İnkişafının Səmərəli İstiqamətləri	63
Bayramlı Vəfa	Azərbaycanın Dünya Ticarətində Yeri Və Rolu	64
Yadulla Hasanli Sərdar Şabanov Günay Rəhimli	Təhsilin İqtisadiyyata Təsirlərinin Qiymətləndirilməsi: Multiplikator və Ekonometrik Modellər	65

Vinicius Silva Santana	The Dynamics of Aid Allocation and Poverty in Basin Areas: Comparing the Caspian Sea Drainage Area Countries with Five Other Basin Regions	66
Qasımova Xədicə	Hüquqi Norma və Qaydaların İqtisadi Fəaliyyət və Nəticələrə Təsiri	67
Диана Мурадова	Цифровизация Экономики Азербайджана: Достижения, Проблемы и Перспективы Развития	68
Dinarə İslamova Nərmin Əhmədova Elvin Muradzadə	Süni İntellektə Məlumat Pozuntularının İqtisadi Nəticələri: Təhlükəsizliyi Artırmaq üçün Python Əsaslı Yanaşma	69
İradə Bəkirli	Təşkilati-texniki Sistemlərin İnformasiya Təhlükəsizliyinin Metod və Vasitələrinin Təhlili	70
Leyla İsgəndərova	İşçi Əmək Qüvvəsinin İdarə Edilməsində Dünya Təcrübəsinin Təhlili (Yaponiya və ABŞ Nümunəsində)	71
Vəfa İzzəti	Mebel İstehsalında İstifadə Olunan Xam materialların Keyfiyyətinə Verilən İstehlak Tələbləri və Mebel Xammateriallarının Estetik Göstəricilərinin Mebelin Keyfiyyətinə Təsirinin Tədqiqi	72
Sona Mirzayeva Mushfug Soltanov	Investigating the Effectiveness of Natural Language Interfaces for Human-Robot Interaction	73
Günəl Cəlilova	Elektron Kommersiya Platformalarında Elektron Sədaqət və Elektron Yarışqanlıq Amillərinin Azərbaycan İstehlakçılarının Satınalma Niyətinə Təsirinin Tədqiqi	74

Xanlar Ələsgərov	MS Excel Programında Korrelyasiya Analizindən İstifadə Etməklə Kredit Balları ilə Sığorta Tarifləri Arasında Əlaqənin Tədqiqi	75
Amin Tağıyev	Birbaşa Xarici İnvestisiyaların Ev Sahibi Ölkənin İqtisadiyyatına Faydaları: Nəzəri Yanaşma	76
Nəcəf Cəbrayilov	Poladdan Hazırlanan Məmulatlarının Çeşid Xarakteristikası: Keyfiyyət Göstəriciləri və Ekspertizası	77
Джафарли Джафаргулу	Проблемы Рекламной сферы Как Инструмента Внешних Коммуникаций Азербайджанских Предприятий	78
Ənvər Salahov Ramil Kərəmli	Peşəkar Mühasib Statusunun Formalaşdırılmasının Müasir Problemləri Haqqında	79
Farid Dilavarov	A Study of The Process of Implementing Virtual Permanent Establishment on Digital Economy	80
Sevil Nadirxanova	Startaplarda Mələk İnvestorların Önəmi	81
Hüseynli Zaur	Azərbaycanda Sənayenin İnkişafının Təbii-İqtisadi Potensialı	82
Asya Məhərrəmovna	Onlayn Satınalmaın Ənənəvi Alışverişdən Fərqi Azərbaycanda və Dünyada Onlayn Satınalma	83
Günay Arifova	Pambıq Parçalarının Bəzi Göstəricilərinin Tədqiqi	84
Gülnur Hacıbəyli	Müasir BVS-nin İslahatlaşdırılması Zərurəti və Yeni “Bretton-Vuds” Sisteminin Formalaşdırılması Problemləri	85

Pərvin Hacıyeva Fəridə Zeynalova Aydən Sultanova Sayalı Bayramova	Qarabağın İqtisadi Potensialı və İnvestisiya Cəlb Olunması İstiqamətləri (Heydər Əliyev-Dən İlham Əliyev-Ə Doğru)	86
Talibzadə Nilufər	İstifadəçi Təcrübəsi, İstifadəçi İnterfeysi və Müştəri Sədaqəti Arasındakı Əlaqənin Araşdırılması	87
Агазаде Яхья	Используемые В Азербайджане Металлические Изделия И Их Химический Состав	88
Aygün Hübətova	The Main Directions of Effective Investment of Oil Revenues in Human Capital	89
Məmmədov Emil Aslanova Afaq	Azərbaycanın Bank Sektorunda Mövcud Olan Rəqəmsal Bankçılıq Anlayışı və Onun Əsas Alternativ Paylanma Kanalları	90
Диана Джавадзаде	Потребительские Свойства и Экспертиза Качества Майонеза, Реализуемого в Торговой Сети г.Баку	91
Raufon Salahodjaev	Is Digital Economy A Driver of Social Progress? Evidence From Global Modelling	92
Amil Aliyev	Qadın Üst Geyimlərinin Keyfiyyətinin Təhlili	93
Нубар Ибадова	Современные Вызовы Развития Освобожденных От Оккупации Территорий: Новая Модель Развития И Асимметрическое Последствие	94
Ruqəyüə Qarayeva	Elektron Kommersiyada Etik Dəyərlərə və Hüquqi Qaydalara Uyğun Davranışın İstehlakçıların Etibarına Təsiri Azərbaycan Nümunəsində	95

Akhmedjanov Karimjon	Impact Of Higher Education on Economic Growth in Central Asian Countries	96
Pikəxanım Xudiyeva Babək Bayramov	Qloballaşan Dünyada E-ticarətin rolu	97
Nino Abesadze Otar Abesadze	Statistical Trends of Air Transport Development in Georgia	98
İsmayılova Türkanə	Davamlı İnkişaf Konsepsiyasının Azərbaycan Respublikasında və Avropada həyata keçirilməsi	99
İsgəndər Babazadə	Azərbaycanda Bütçə Kəsiri və Dövlət Borcunun Səmərəli İdarə Edilməsi Məsələləri	100
Matanat Ahmadova	The Impact of COSO Model in Internal Control Systems of Accounting	101
Selçuk Korucuk Salih Memiş	Giresun' Da Faaliyet Gösteren Lojistik İşletmelerde Kentsel Lojistik Faaliyetleri İle İlgili Yaşanan Sorunların Yük Taşımacılığı Açısına Göre Belirlenmesi	102
Eslam Mohammadi Giglou	Azərbaycan İqtisadiyyatında Sənaye Klasterlərinin İnkişafı	103
Zeynəb Tağıyeva	Kiçik və Orta Bizneslərdə Elektron Ticarət Strategiyalarının Öyrənilməsi	104
Ələkbərov Tural	Ehtiyatların Uçotunun Mahiyyəti və Müəssisənin Təsərrüfat-Maliyyə Fəaliyyətinin İdarəedilməsində Onun Rolu	105
Nərmin Eyvazlı	Kiçik və Orta Sahibkarlıq Subyektləri üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartı ilə Tam Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının Oxşar və Fərqli cəhətləri, Ehtiyatların Uçotu Timsalında	106

Ali Mammadov	The Traffic Congestion in Baku Leads to Economic Crisis: Comparative Analysis of Congestion Costs	107
Fərhad Mikayılov Rəşad Hüseynov Yəhya Özdəmir Nigar Amanova	Azərbaycan Respublikasında Yoxsulluğun Azaldılmasına Yönləndirilmiş Sosial –İqtisadi Siyasət	108
Asadulla Abbasov	Sustainability Concept, Sustainable Tourism Development: Developing Sustainable Tourism in Azerbaijan	109
Shadibekova Dildor Ismoilov Narimonjon	Increasing The Role of Small Business Entities in The Economy of Uzbekistan	110
Murad Garashov	Factors Influencing the Pricing of Used Cars: An Exploratory Study and Modeling Approach.	111
Kadir Ardiç Azamat Maksüdünov Murat Avcı Kyialbek Dyıkanov	Sürdürülebilir Rekabet Gücü Endeksine Göre Türk Devletlerinin Durumu	112
Mehman Nəzərov	İnsan Kapitalı Anlayışı: Nəzəri Baxışlar	113
Arifzadə Nurlan	İntellektual İstixanalarda Avtomatik İdarəetmə	114
Samira Mirzayeva	Exploring Factors Influencing Customers' Adoption of Digital Banking in Azerbaijan	115
Tural Kişizadə	İqtisadi Qeyri-müəyyənlik Şəraitində Kiçik və Orta Biznesin Beynəlxalq Fəaliyyətinin Strateji İdarə Edilməsi	116
Kərimova Maya Xəlilova Zinexa	Kolbasa Məmulatının İstehlak Xassələrinin Keyfiyyətinə Təsiri	117

Bauyrzhan Yedgenov Rena Rzayeva Alina Aliyeva	Role of Technology in Socio-Economic Development of Azerbaijan	118
Cavid Seyfullah	Fiskal Siyasət və İqtisadi Artım: Nəzəri və Empirik Tədqiqatların İcmalı	119
Səfər Raziyev Gülzar Quliyeva Sevinc Cəfərova Allahverdiyeva Simuzər	Respublikanın Şimal –Qərb Regionunun Yaşıl İqtisadiyyat və Yaşıl İnkişaf Üzrə İmkanlarının Araşdırılıb Öyrədilməsi Təcrübəsindən	120
Fuad Muradov	İstehsalat Xərclərinin Uçotu Üzrə Tətbiqi Proqramlar Vasitəsilə İctimai İşə Müəssisələrində Qərarların Qəbulunun Gücləndirilməsi	121
Мамедов Сархан	Влияние Пандемии COVID-19 На Логистическую Инфраструктуру Китая	122
Kərimov Sadiq	Türkiyə Cümhuriyyətində Mənfəət Vergisi Daxilolmalarına ÜDM və İnflyasiyanın Təsirinin Empirik Qiymətləndirilməsi	123
Насиоğlu Руқиyyə	Pensiya Sisteminin Təkmilləşməsi və Maliyyə Dayanıqlığının Bəzi Məsələləri	124
Yaqub Ramazanov Alpay Ahmadov	Impact of Advertising on Consumers in Apple Example	125
Yetərhanım Abbashi	Türk Dünyası Ölkələrində Sığorta Sahəsinin İnkişaf Problemləri	126
Shokhjahon Elmurodov	Determinants of Shadow Economy in Asian Countries	127
Meryem Semanur Yilmaz	İnsan Kaynakları Yönetimi Fonksiyonları Açısından Eşit Davranmanın Hukuki Dayanakları	128

Abduləlizadə Əli	Fiziki Şəxslərin Gəlir Vergisindən Yayınmanın Qarşısının Alınması İstiqamətində Həyata Keçirilən Vergi Siyasəti və Onun Təkmilləşdirilməsi İstiqamətləri	129
Nəzrin Vahidli	Rəqəmsal Dövrə Sosial Medianın Korporativ Reputasiyaya Təsiri	130
Рагиля Сулейманова Айгюн Абдулова	Понятие Корпоративного Управления И Его Развитие	131
Meka Uma Reddy Dalal Nazi Salim Bait Sharooba	Process Simulation and Economics of Reverse Osmosis Process of Seawater Desalination in Dhofar Desalination Company	132
Mehriban Quliyeva	Motivasiyanın İdarə Edilməsinin Müasir Metodlarının Təhlili	133
Ruhiyyə Hüseynova	Qadın Sahibkarlığının İnkişafında Motivasiya Amilləri	134
Zəhra Abasova	Gələcəkdə Kriptovalyutalardan İstifadənin Əsas İstiqamətləri	135
Elnarə Qəribova	Azərbaycanda Miqrasiya Prosesinin Sosial Aspektləri və Əmək Bazarına Təsiri	136
Aygün Şirin	Dəyər Zəncirinin Rəqabətqabiliyyətliliyi: Azərbaycanca Fındıqçılıq Misalında	137
Mikayıl Seyfullayev	Rəqəmsal İstehlakçı Davranışının Müqayisəli Təhlili: Azərbaycan Respublikası və İspaniya Krallığı Nümunələri	138
Vinicius Silva Santana Andreia Hiromi de Carvalho	The Dos and Don'ts for Developing South Caucasus Regionalism: Perspectives for Azerbaijani Leadership	139

Cəlal Mehdiyev	Təhlükəsizliyin Təminatı: Blokçeyn Texnologiyasında Rəqəmsal İmzaların Rolu	140
Sabir Salamov	İnflunserlərin İstehlakçıların Brend Seçiminə Təsirlərinin Təhlili	141
Rachel Evelyn. V Dr. Sudarsanam S K	Is Work Stress Pertaining to Remote Working? Covid- 19 And Its Impact on Employee Attrition in The Information Technology Sector with Special Reference to Chennai	142
Xəyal Əmiraslanov	Azərbaycanda Əhali Artımının İqtisadiyyata Təsirinin Təhlili	143
Nərmin Daşdəmirova	Azərbaycandakı Elektron Kommersiya Şirkətlərinin Brendləşmə Prosesinin İstehlakçılar Baxımından Dəyərləndirilməsi	144
Asiman Musayev	İnflyasiyanın Mahiyyəti və Müəssisənin Maliyyə Hesabatlarına Təsirinin Nəzəri Aspektləri	145
Джафарли Фарида	Экономические Последствия Века	146
Muraz Süleymanov	Elektron İdarəçilikdə Dövlət-Özəl Tərəfdaşlığının Əhəmiyyəti və Həyata Keçirilməsi	147
Dilfuza Mukhammedova	Application of Budgeting Methods and Techniques in The Digital Economy	148
Gülçin Elif Yücel	Ukrayna Savaşı Sonrası Rusya'ya Yönelik Ticari Yaptırımların Avropa'daki İktisadi Sonuçları	149
Yaqubzoda Maruf Qodirzoda Shabnam Sabirzhanov Alisher Nazarov Shuhratjon Habibov Abdurahmon	Tax Policy of The State as A Factor of The Socio-Economic Development of The Republic of Tajikistan	150

İbrahimov Anar	Turizmin Davamlı İnkişafının Təmin Olunması və Onun İqtisadi Əsasları	151
Lətafət İbrahimova	Bank Sistemində İnformasiya Təhlükəsizliyinin Qiymətləndirilməsi və Risklərin Mahiyyəti	152
Mustafayeva Namiya	Tüketici Satın Alma Kararında Dijital Pazarlama Etkisinin Araştırılması	153
Simon Gelashvili Nino Abesadze Marine Mindorashvili Lia Dzebisauri	Contemporary Statistical Trends of Employment and Wages in The Business Sector of Georgia	154
Taner Akçacı Pınar Karaođlan	İnsani Yardım Lojistiđinde Çevresel Sürdürülebilirlik: WREC Projesi	155
Günel Cabbarova	IV Sənaye İnqilabının Çađırışları Fonunda Rəqəmsal İqtisadiyyat, Dayanıqlı İnkişaf və İnsan Kapitalı Məsələləri	156
Cəbiyeva Gülşən	E-Ticarətdə Viral Reklamaların İstehlakçının Satınalma Davranışlarına Təsiri	157
Nurana Babayeva	Corporate Social Responsibility: Modern Development History and Role in the Global Economy	158
Xanım İskəndər	Azərbaycan İşletməlerinde İnsan Kaynakları Süreçlerinde Dijital Dönüşüm Araştırması	159
Aygün Mammadova	Küresel Rekabet Ve Teknolojik İnnovasiyonun Ekonomik Kalkınmaya Etkisi	160
Məfkurə Camalova	Azərbaycanda Maliyyə Bazarlarının İnkişafı ilə İqtisadi Artım Arasındakı Əlaqə	161

Quratulaain Khair	Fear of Negative Evaluation and Employee Reciprocity Norms as determinants of the Employee Prosocial Behavior	162
Tabriz Aliyev	Reduction of Banking Risks and Stress Tests	163
Ayşe ÇOBAN Orhan ÇOBAN	Talep Belirsizliği Altında Tedarik Zincirlerinin Tasarımı ve Planlanması	164
Həmidə Novruzova	Sosial Media və Veb Sayt Kanallarının Brend Kapitalı Aktivlərinə Təsiri: Azərbaycan Nümunəsi	165
Ahmet Burhan Çakıcı Mehmet Erkmen	The Potential of Health Tourism in Turkey	166
Ramil Hasanov Aghayeva Konul	New Methods of Employee Motivation in Digital Economy in the Banking Industry in Azerbaijan	167
Ramil Hasanov	Green Supply Chain Management: A General Overview	168
Nigar Cəfərova	Rəqəmsal İqtisadiyyatda İnsan Resurslarının İdarə Olunmasının Müasir Vəziyyəti və Xüsusiyyətləri	169
Yadulla Həsənli Arzu Tağıyeva	İstilik Effekti Yaradan Qazların Kənd Təsərrüfatına Təsirinin Ekonometrik Qiymətləndirilməsi	170
Elgiz Jamalzade Gunduz Jamalzade	Finansal Kriz Dönemlerinde Firmaların Finansal Analiz Oranlarına Bağlılıkları: THY Örneği	171
Farrukh Nawaz Kayani	The Made in China Strategy 2025: The US' Reservations about China's State Capitalist Economic Model	172

İsmayıl Abdullayev Bəhman Hüseynli	Onlayn Brend İcmaları və Brend Sadıqlıyı: İstehlakçı Satınalmasına Təsir Edən Amillər	173
Mətləb Mahmudov	İşçi Qüvvəsinin Sertifikasiyası Sisteminin Tətbiqinin Əmək Bazarı İştirakçılarının Keyfiyyətinə Təsirinin Təhlili	174
Solmaz Muradlı	İnsan Resursları İdarə Edilməsi Mexanizmləri və Bu Resursların İdarə Edilməsində İnformasiya Texnologiyalarının Rolu	175
Rauf Mammadov Narmin İbrahimova	Entrepreneurial Universities in Azerbaijan: A Path to Increased Job Creation and Economic Growth	176
Sevinj Shabanova	Anti-crisis Regulation and Management of International Bank of Azerbaijan	177
Türkan Xanış- zadə	Azərbaycanda İqtisadi Böhran Riskləri və Təsir Kanalları	178
Rəcəb Əsgərzadə	Rəqəmsal Transformasiya Prosesində İstifadəçi Şifrələrinin Təhlükəsiz Saxlanması Təmin Olunması	179
Abdubəqiyev Muxammad	Analysis of Efficiency Based on the State of Financial Management in Joint Stock Companies of the Republic of Uzbekistan	180
Rüxsarə Seyfullah	Tənzimləyici Maliyyə Alətlərinin Emal Sektorunda İqtisadi Artıma Təsiri: Azərbaycan Nümunəsində	181
Курбанбаев Журабек Мухаммедова Дилфуза Акрамов Шохрух	Новые Подходы И Прогрессивные Приёмы Планирования Аудита При Обновлении Международных Стандартов	182

Salman Mammadli	How Green Marketing Claim Affects Brand Image	183
Səbuhi Abbasov	Neft İxracatçısı Ölkələrdə Antiinflasiya Yönlümlü Pul-kredit Siyasətinin Müasir Vəziyyəti	184
Əliheydər Dövlətov	Müasir Dövrədə Dünyada və Azərbaycanda Tikinti Sahəsində Vergitutmanın Təhlili və Onun Ölkə İqtisadiyyatında Rolu	185
Taryel Cabbarov	Azərbaycanda Yerli Özünüidarəetmə Orqanlarında İslahatlar: Əsas İstiqamət və Nəticələr	186
Ceyhun Abdullayev	Kriptoalyuta Dövriyyəsinin Nəzəri Aspektləri və Kriptoalyuta Bazarının Tənzimlənməsi	187
Tükəzban Qasımlı	Regional Dayanıqlı İnkişaf və İnvestisiya Fəaliyyəti	188
Tural Əsgərli	İşğaldan Azad Edilmiş Ərazilərdə İnvestisiya Potensialının Maliyyə Aspektlərinin Tədqiqi	189
Mario Njavro Tajana Çop	Strategic Risk Management and Resilience Concept in Agricultural Economics	190
Yusifli Sərxan	E-Turizm Və Turizm Sektorunda Xidmət Keyfiyyətinin İdarə Edilməsi Məsələlərinin Təhlili	191
Sabir Mövlayev	Mənzillərin Daxili İnteryerinin Bəzəndirilməsində İstifadə Olunan İnşaat Materialları	192
Taner Akçacı Fatma Büşra Kurt	Karbon Ekonomisindən Hidrojen Ekonomisinə Geçişin Cari Açıq Ve Karbon Emisyonu Üzerindeki Etkileri	193

Seyidov Ariz	Dövlətin Maliyyə Siyasətinin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri Kontekstində Təkmilləşdirilməsi	194
Nərgiz Qəhrəmanova	Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunda Yaşıl İqtisadiyyat Perspektivi Və Nümunəvi Modelin Tətbiqi	195
Könül Karimova	The Examination of Cognitive and Affective Components of Self-Concept among Azeri Four Graders: Empirical Evidence from Central Models with TIMSS2019	196
Aleksandra Ermakova Yulia Finogenova	Formation Of Proposals for The Development of Existing ESG Methodologies for Assessing Medium and Small Businesses	197
Məryəm Əsədova Aytac Cavadova Xəyalə Hüseynzadə	İqtisadiyyatın Rəqəmsallaşdırılması İqtisadi Təhlükəsizliyi Təmin etmək üçün Yeni Çağırış kimi	198
Nurxan Qarayev	Müasir Zamanda Yüksəkmöhkəmlikli Çuqunlardan Tökmə İstehsalının Vəziyyəti Öyrənilməsi	199
Sevinj Alakbarzade	How Leadership Traits Influence the Success of An Organization	200
Saidova Ugiloy	The Analysis of Relationship Between Import Tax and GDP Per Capita In Uzbekistan	201
Nushaba Mehdiyeva	Analysis of Social Entrepreneurship from the Point of View of Economic Sustainability	202
Mahmudova Nigar	Determinants Influencing Financial Performance of Financial Institutions in Azerbaijan	203
Könül Rəzzaqlı	İnsan Resurslarının İdarə Edilməsində Yaranan Etik Problemlərin Müasir Vəziyyətinin Təhlili	204

Məmmədov İlkin	Azərbaycanda Əsas Makroiqtisadi Tənzim Vasitəsi Kimi Dövlətin Fiskal Siyasətinin Həyata Keçirilməsi İstiqamətləri	205
Budaqov Elgün	Milli İqtisadiyyatın Dayanıqlı İnkişafında Bank Xidmətlərinin Rolu və Əhəmiyyəti	206
Məmmədova Gülnar	Elektron Ticarətdə Vergitutma Məsələləri	207
Babazade Zohr	Covid-19 Pandemic and Digital Management of The Companies – Azerbaijan Case	208
Tofiq Məmmədli	İkitərəfli İqtisadi Əlaqələrin Yaradılmasınının Nəzəri Əsasları	209
Regina Veckalne Humbat Humbatov	Impact of Oil Prices on the Consumer Price Index: in the case of Azerbaijan, Latvia and Uzbekistan	210
Narmina Ibrahimli	The Analysis of Problems of Employees' Motivation in the State Organizations of Azerbaijan	211
Abbasov Əliəkbər	Rəqəmsal Bankçılığın İqtisadi Artımla Qarşılıqlı Əlaqəsi	212
Kubilay Özer	Çalışma Hayatının Gözde İletişim Aracı WhatsApp Gruplarında Mobbing: Türkiyə Örneği	213
Yasin Məmmədov	Azərbaycan Universitetlərinin Sosial Media Fəaliyyətlərinin Müqayisəli Təhlili: UNEC, ADA və Qərbi Kaspi Universitetləri Nümunəsində	214
Руслан Гусейнов	Влияние Вовлеченности Сотрудников на Удержание Талантов в Компании	215

Orhan Çoban Ayşe Çoban Furkan Can Çalman	Lojistik Sektöründe Blokzincir Teknolojileri: Örnekler ve Öneriler	216
Məhəmməd Məmmədzadə	Bioloji Aktiv Əlavələrin Tətbiqi ilə Alınan Hazır Yoqurtun Keyfiyyətinin Tədqiqi	217
Pini Davidov	Work Motivation Differences Between Private and Public Sector	218
Ağazadə İlkin	Elektron Ticarətdə Müştəri Sədaqətinə Təsir Edən Faktorlar: Bolt Food və Wolt Nümunəsi	219
Abbas Musayev	Naxçıvan Muxtar Respublikasında Sahibkarlıq Fəaliyyəti və İnnovasiya Yönlümlü İnkişafına Təsir Edən Amillər	220
Ülkər İsfəndiyarova Nərmin Əlizadə	İnsan Kapitalı, İnnovasiya və İqtisadi İnkişaf	221
Ibrahim Alkandi	The Resource-Based View and Competitive Advantage in Banking Sector	222
Xanaliyeva Təzəgül	Bank Riskləri və Onların İdarə Edilməsinin Kompleks Strateji Təhlili	223
Tashfeen Ahmad	Managing Higher Education: Student Development and Lifelong Learning in The Digital World	224
Anar İsmayılbəyli	Ağıllı Ev İnnovasiyaları: Məişət Elektrik Cihazlarında Ən Son İnkişafın Araşdırılması	225
Jalə Seyidzadə	Dijital Dönüşümün İnsan Kaynakları Yönetiminde Rolü: İşletməlerde Dijital İKY Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma	226
Təbriz Nəriman	Ölkənin İqtisadi İnkişafında Sahibkarlığın Əhəmiyyəti	227

Tamila Kartsivadze	Risks of Social Media for Business	228
İsa Muradov	Perspectives in the Formation of Eco-Cultural Destinations in Territories Liberated from Occupation (in the Example of Hadrut, Tugh, Azikh Villages and Surrounding Areas)	229
Anar Bağirov	Yaşıl İqtisadiyyata Keçidin İdarə Olunmasının Nəzəri Və Praktiki Yanaşmaları	230
Günel Rustamzade Konul Aghayeva	The Effects of Corporate Social Responsibility on Customer Satisfaction and Loyalty in Azerbaijan	231
Nilufər Əkbərova	Qeyri-Kommersiya Şirkətlərində Korporativ Sosial Məsuliyyət: RİİB Nümunəsində	232
Əliyeva Tükəz	Heydər Əliyevin Azərbaycanın Enerji Sektorunun (Qaz Sektoru) İnkişafına Təhvişi	233
Aqil Əsədov Ədalət Əsədov	“Əsrin Müqaviləsi”ndən Zəngəzur Dəhlizinə Gedən Yol: Azərbaycan Avroatlantik Məkanın Aparıcı Nəqliyyat-Tranzit Mərkəzinə Çevrilib	234
Söhrab Vahidli	Rəqəmsal İqtisadiyyat və Rəqəmsal Transformasiya	235
Nigar Məmmədova	Minimum Əməkhaqqı – Rifahın Göstəricisi Kimi	236
Алиев Орхан	Анализ Потребительских Свойств Биаксиально-Ориентированных Полипропиленовых Пленок	237
Nərgiz Hüseynova	Müştərilərlə Qarşılıqlı Münasibətlərin İdarəetmə vasitəsi kimi Big Data	238

Abdullazadə Ülkər xanım	Azərbaycanda Elektron Ödəniş Sitemlərinin İnfrastrukturunu və Maliyyə Bazarlarına Təsirini Qiymətləndirilməsi	239
Samirə Abdullayeva	Elektron Ticarət Əməliyyatları üçün Vergi Nəzarəti Təşkilatında Çətinliklər	240
Emin Əlirzayev	Sosial Müdafiənin Təkmilləşdirilməsi: Nəzəri- Metodoloji Problemlər, Beynəlxalq Tədqiqatlar Üzrə Nəzəri İcmal və Azərbaycan Respublikası Kontekstindən Perspektivə Baxış	241
Amil Shirinov	Accounting for Fixed Assets in Accordance with IFRS	242
Zhantuganova Ainur Zhanatayeva Zhansaya Mombekova Gulim	Economy of Kazakhstan	243
Ahmed Taher	Sustainable Development in Heydar Aliyev's Opinion: A Proactive Development Vision	244
Natiq Hüseynov	Güclü Brendlər Yaratmaq üçün Süni İntellektdən İstifadə Edilməsi	245
Mahmud Mahmudov Aghayeva Konul	Methods for The Formation of Strategies of Companies in The Digital Economy	246
Səbinə İbişli	3-6 Yaş Arası Uşaq Ayaqqablarının İstehlak Xassələrinin Qiymətləndirilməsi	247
İmanqulu Muradzadə Elşən Məmmədli Nurhodja Akbulayev	Enerji Güvenliyi Kapsamında Avrupa Birliyi- Azerbaycan İlişkileri	248

Bayramova Günay	Elektron Kommersiyada Qulaqdan Qulağa Marketingin Satınalma Qərarına Təsiri: Bakı Şəhəri Üzrə	249
Quliyev Fərid	Qloballaşma Şəraitində Dünya Valyuta Sisteminin İnkişafının Əsas İstiqamətləri və Gələcəyi	250
Nicholas Imbeah Gladys Bediako Ellen Imbeah	Food Safety among Tourists in Sekondi-Takoradi Metropolitan Assembly (STMA) as a Destination in Ghana	251
Danara Tileubergen	The Effect of Immigration on Labor Market Conditions in Destination Areas: the case of Kazakhstan	252
Elvin Cabbarlı	Ağıllı Şəhər Texnologiyaları Tətbiqin İqtisadiyyata İmkanları və Müsbət Təsirləri	253
Khamroeva İroda	Key Focus Areas of Raising Investment Attractiveness of Enterprises of Uzbekistan	254
Aysel Huseynzade	Impact of Legal Regulations on Waste Management in Azerbaijan	255
Mehman Həsənli	Azərbaycanda Maliyyə İnkişafı və İqtisadi Artım Arasında Əlaqələrin Tədqiqi	256
Gülər Məmmədova	Xarici Valyuta Məzənnələrinin Milli İqtisadiyyatın İnkişafına Təsiri	257
Murad Aliyev Magsud Mirzayev	Pazarlama İletişimi və Spor Pazarlaması: Karabağ Futbol Kulübü Taraftarları Üzerine Bir Araştırma	258
Ayla Baxşiyeva	Süni Liflərdən Toxunmuş İpəklərin İstehlak Xassələri	259

Leila Mustafaeva	Leadership and Management From The Perspective Of Heydar Aliyev	260
Nazrin İbrahimova	Yeşil Ekonomiye Geçiş ve Azerbaycan'da Atılan Adımlar	261
Mehrab Kərimli	Azərbaycanda Bankların Aktivlərinin Analizi	262
Nərmin Zeynalova	Keramikanın Keçmişdə və Müasir Dövrədə İstifadə Sahələri	263
Abbasova-Zeynalova Nuranə	Azərbaycanda Sahibkarlıq Fəaliyyətinin İqtisadi Artıma Təsirlərinin Qiymətləndirilməsi və Mövcud İmkanlar	264
Nuruyeva Bəsdİ	B2B Sektorunda Elektron Ticarətin İnkişafına Təsir Edən Amillər: Azərbaycan Nümunəsi	265
İsrefilzade Emil	Bankacılıq Sektörünün Camels Yöntemi İle Performans Tahlili: Azerbaycan Örneği	266
Musayev Vüsal	FinTech Şirkətlərinin Maliyyə Aktivlərinin Artımına Təsiri	267
Zahra Huseynova	The Correlation between Gender Pay Gap and GDP Growth in Azerbaijan Economy	268
Məhəmməd Səmədov	Elektron Ticarətdə Bulud ERP-nin Tətbiq Edilməsi Və Alibaba Platformunun Biznes Performansına Təsiri	269
Abdullayev Məhəmməd	İnkluziv Təhsil Sahəsində Olan İmkanların Təşkili Problemləri və Həlli Yolları	270
Bəşirov Əli	“Kibercinayətkarlıq - Müasir İnformasiya Cəmiyyətinə Təhlükə Kimi”	271
Fəqan Zəkəryəyev	Qarabağda “Ağıllı Region” Yanaşması	272

Elmir Həsənov	Dəyişək Trikotaj Məmulatlarının Çeşid Ekspertizası: Qadın və Kişi Alt Geyimləri	273
Rəşad Məmmədli	Eməllənmiş Metal Qabların Qəbulu, Nəzarəti və Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi	274
Mehmet Efe Burhan Budak Hacer Kılıç	Türkiyə'de Yaşlılara Yönelik Faaliyyətlər Yürüten Yaşlı Dernekleri Üzerine Bir Değerlendirme	275
Ülviyyə Səfərli	Pambıq Parçaların Çeşid Quruluşunun Təhlili	276
Nargiz Hajiyeva Aysel Musayeva	The Change in Geostrategic Situation: EU Economic Globalization Policy in Interwar Period	277
Cəfərova Nərmin	İnsan Kapitalı Anlayışına Nəzəri Yanaşmalar	278
Turkan Ahmadova	Characteristics of Public-Private Partnerships (PPPs) for Health Care	279
Salih Memiş Selçuk Korucuk	Giresun'da Faaliyyət Gösteren İşletmelerde Fındık Üretim Maliyetini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma	280
Ashraf Mammadov	Technological Advancement and Employment	281
Nihad Alizade	Intellectual Knowledge as the Basis of Intellectual Capital	282
Elman Ağabəyov	Finans ve İlgili Alanlarda Eğitim Almış Kişilerin Finansal Okuryazarlığının Belirlenmesi	283
Elmar Ahmadov	Asymmetric Information Economy and its Main Features Its Role, Advantages and Disadvantages in The National Economy	284

İmanlı Nərmin	Azərbaycan Sularında Yayılan Xanəkimilər Fəsiləsinə Aid Balıqların Qidalılıq Dəyəri və Keyfiyyətinin Ekspertizası	285
Maral Hüseynova	Kiçik və Orta Müəssisələr üçün Oracle, MS Access Və Dbase +IV-in Müqayisəli Təhlili	286
Nəsirli Nilufər	Ticarət Şəbəkələrində Realizə Olunan Təbii Şirələrin Qidalılıq Dəyəri və Keyfiyyətinin Ekspertizası	287
Wang Zhizhong	Особенности Развития Цифровых Валют И Их Влияние	288
Salam-Zadə Aygün	Sosyal Medya Kullanımının Tüketicilerin Restoran Terchine Etkisi	289
Нигяр Гулиева	Банковские Кризисы: Причины и Факторы	290
Teymur Amirov	Azərbaycan Mərkəzi Bankının Tətbiq Etmiş Olduğu Pul Siyasəti və Onun Nəticələri	291
Surayyo Otakuzieva	IT Education as the Key Feature of Human Capital Development in Digital Economy of Uzbekistan	292
Kanish Garayev Yegane Veliyeva	Sustainable Economic Development and Financial Integration in Developing Countries	293
Раван Каримов	Исследования По Определению Физико-Химических Показателей Сушеных Фруктов И Овощей, Производимых В Азербайджане	294
Bahar Türk	The Role of Social Media Use and LOHAS on Well-Being	295
Sevda Yaşar Coşkun	Rekabet Hukukunun Dönüşüm Ekonomileri Açısından Önemi ve Etkileri	296

Zeynab Cəfərova	Dövlət Sektorunda Elektronlaşmanın Vətəndaş Məmnunluğuna Təsiri: Azərbaycan Nümunəsi	297
Cuma Bozkurt İpek Tezel	Afet Lojistiği ve Yönetim Döngüsü Üzerine Teorik Bir Değerlendirme	298
Rafal Pitera Aliğ Baghirov	Comparing The Efficiency of Poland and Azerbaijani Banks: An Application with Data Envelopment Analysis	299
Lamiyə Misirova	Azərbaycanda Bankların Maliyyə Sabitliyinə Təsir Edən Makroiqtisadi Amillərin Tədqiqi	300
Adam Heybatov	Modern Status of Small and Medium Entrepreneurship in the Republic of Azerbaijan and Its Development Directions	301
Aysel Aghasanova Elsevar İbadov	Assessing the Effectiveness of Distance Accounting Education in Universities during the Covid-19 Pandemic	302
Gunay Badirli İsmayilzada	Risks in Ecological Entrepreneurship. Prospects For the Development of Environmental Entrepreneurship in The Liberated Territories	303
Firəngiz Məmmədova	Dağlı Karabağ'ın Ekonomik Potansiyelinin Değerlendirilmesi	304
Aqil Eyyazov Solmaz Ramazanli	Models for Calculating the Cost of Production and Their Application in Domestic and Foreign Practice	305
Eldar Rəhimov	Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunda Qeyri-neft Sektorunun Yaradılmasında Azərbaycan Biznesinin İnkişafı Fondunun Rolu	306

Özgür Yeşilyurt Müşerref İrem Karslıoğlu	Afet Sonrası Psikososyal Destek Kapsamında ‘Konuşacak Biri Var’ Adlı Sosyal Sorumluluk Projesi Üzerine Bir Değerlendirme	307
Günel İsayeva	Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Hakimiyyəti Dövründə Naxçıvanın Turizm Əhəmiyyətli Yol-Nəqliyyat Sisteminin Təkmilləşdirilməsi Məsələləri	308
İlkin Sadırov	Impact of Devaluation on Macroeconomic Stability and Strategies of Azerbaijan in This Direction	309
Kəmalə Osmanova	Bank Kreditlərinin Qeyri-neft Sektoruna Təsirinin Qiymətləndirilməsi	310
İroda Khudoyberganova Shakhnoza Tosheva	Facebook Penetration and Shadow Economy: cross-country evidence	311
Ahmet Aytekin Selçuk Korucuk	Kobilerde Açık İnovasyonun Gerçekleştirilmesinin Önündeki Engeller: Ordu İlinde Bir Uygulama	312
Heydərli Ləman	Ölkəmizdə Maliyyə Bazarlarının İnkişaf Xüsusiyyətləri Və Problemləri	313
Həsənova Türanə	Ölkə Üzrə Texnoparkların Səmərəli Təşkili və Fəaliyyəti üçün Zəruri Olan Amillərin Təhlili	314
Özgür Yeşilyurt Hacer Kılıç	Doğal Afetlere Yönelik Bilinçlendirme Çalışmaları Kapsamında “Afete Hazır Türkiye Projesi” Üzerine Bir Değerlendirme	315
Kamran Vəzirov	Startap Biznesində İdeyadan İvestisiyaya Doğru Prosesin Tədqiqi: Azərbaycanlı Startapların Timsalında	316

Aytakin Gasimzade	Analysing the Notary Services Operation in “ASAN service” Centers	317
Gunduz Jamalzade Elgiz Jamalzade Lia Dzebisauri Simon Gelashvili Marine Mindorashvili Nino Abesadze	Türkiyede Enflasyon Sorunları ve Ekonomik Etkileri	318
Əfəndi Həsənlı	Business Register in Georgia and Modern Statistical Trends	319
Pikəxanım Xudiyeva Leyla Zeynalova	Azərbaycanda Kreditləşmənin Ümumi Daxili Məhsulun və İxracın Stimullaşdırılmasında Vacibliyinin Qiymətləndirilməsi.	320
Mehmet Ali Canbolat	Azərbaycan Respublikasında Reklamın İnkişafının Mövcud Vəziyyətinin Təhlili	321
Namazova Həmidə	Koronavirüs Anksiyetesinin İş Stresi Üzerindeki Etkisi: Orman Ürünleri Sektöründe Nicel Bir Araştırma	322
Hajiyeva Afaq Jafarova Fırza	Mənfəət Vergisi və İqtisadi Artım Arasında Əlaqənin Tədqiqi	323
Насруллазаде Айдын	Analysis of the Impact of Carbon Emission on Human Health in the Republic of Azerbaijan	324
Vüqar Mehdiyev	Таможенная Экспертиза Качества Драгоценных Камней, Используемых при Производстве Ювелирных Изделий.	325
Elvin Əhmədov	Mühasibat Uçotunun İnkişafının Heydər Əliyev Modeli	326
	Sənayedə və İqtisadiyyatda Instrumental Proqramlaşdırma Sistemlərinin Tətbiqi	327

Lukas Baschung	Policy Instruments and Local Economic Development: Different Use in Productive and Residential Economy Strategies?	328
Pərvanə Süleymanlı	7S İdarəetmə Modeli Müəssisəsinin İdarəetmə Aləti Kimi	329
İlkin Aliyev	Green Management Transformations of European Enterprises in The Framework of Sustainable Development Goals and European Green Deal	330
Rəşad Zeynalov	Məhsul və Veb-Sayt Keyfiyyətinin İstehlakçıların Onlayn Satınalma Vərdişlərinə Təsiri	331
Gülnar Əhmədova	Regional İnkişafda Qadın Sahibkarlığının Əhəmiyyəti	332
Шорена Метревели Русудан Кинкладзе	Современные Тенденции Демографических Изменений В Грузии	333
Fuad Selamzade	Azərbaycan'da Bölgələrin Ekonomik Etkinliyinin Araştırılması	334
Lamiyə Hüseynova	Azərbaycanda Qeyri-Neft Sektorunun İnkişafı	335
Farhad Masimov Aghayeva Konul	Major Shifts in The Focus of CSR Initiatives Following COVID-19 in Azerbaijan	336
Yağmur Can Elvettin Akman	Dijital Dönüşümə İlişkin Kurumsal ve Yapısal Bir Karşılaştırma: Türkiye-Azərbaycan Örneği	337
Günel Abdullayeva	Azərbaycanda Ekoloji Turizmin İnkişafı	338
Misir Məmmədov Afaq Zeynalı	Qeyri-neft Sektorunun İnkişaf Perspektivindən Qarabağ və Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonlarının İnvestisiya Cəlbediciliyi	339

Şəlalə Məmmədova	Süni İntellektin Strateji İdarəetmədə tətbiqi	340
Qafarzadə Əli	İnsan Kapitalının İnkişafının Azərbaycanın Milli Brend Məhsullarının Yaradılmasında Rolu	341
Murad Rashidov	AI As a Key Tool for Prosperity of Gig Economy	342
Zümrüd Məlikova	Müasir Dövrədə Türk Dövlətləri arasında İqtisadi Əlaqələrin Dinamikası	343
Həsənova Səidə	Azərbaycanda İnternet Bankçılığa İstehlakçıların Münasibətinin Təhlili	344
Aynur Abdullayeva	Süni İntellektin İqtisadiyyata Təsirləri	345
Emil Bağırılı	İnkişaf Edən Ölkələrdə İxracıyönümlü Sənayeləşmə Strategiyalarının İqtisadi Artıma Təsirinin Qiymətləndirilməsi: Türkiyə Nümunəsində	346
Nərimanlı Səbinə	Korporativ Məlumatların Qorunması Sahəsində Proqnozlar	347
Sevin Kərimli	Süni İntellektin İqtisadiyyata Təsiri	348
Hacıyev Nurlan	Yeni Nesil Alternativ Finansman Yöntemi Olaraq KitleseL Fonlama: Azərbaycan`da Uygulanabilirliğine Yönelik Bir Araştırma	349
Elmar Allahverdi	Mandatory Health Insurance in The World Practice and Azerbaijan	350
Sona Shirinzada	Aspects of the Enterprise's Anti-Crisis Management System During the Pandemic	351
Нигяр Табризли	Изучение Мировых Тенденций В Сфере Транспортных И Логистических Услуг	352

Tahirə Kərimova	Heydər Əliyev Dövründə Azərbaycanın Makroiqtisadi Fəaliyyəti	353
İnci Paşayeva	E-Ticarət Platforması Əsasında Optimal Təchizat Zəncirləri Üzrə Maliyyə Gəlirlərinin Artırılması İstiqamətləri	354
Leyla Yusubzadə	Bank Sektorunda Tətbiq Edilən İnnovasiyaların Reputasiya Göstəricisinə Təsiri: Azərbaycan Nümunəsi	355
Məryəm Nəsirli	Şəxsi Rabitə Şəbəkələri Üçün İnteqrasiya Olunmuş Telekommunikasiya Xidmətləri	356
Bayramov Rauf	Şuşanın Turizm – Rekreasiya Potensialı	357
Pərvanə İsmayılova	Azərbaycanda Startap Biznesinin Müasir Vəziyyəti	358
Nihad Aliyev İnji Allahverdiyeva Talis J. Putnins	Scam Alert: Can Cryptocurrency Scams Be Detected Early?	359
Aytən Abbasova	Azərbaycanda Bərpa Olunan Enerji Mənbələrinin İqtisadi İnkişafda Rolunun Qiymətləndirilməsi	360
Əliyev Vasif	İdarəetmə Sistemində Müqayisəli İdarəetmənin Obyektiv Zəruriliyinin Tədqiqi və Əhəmiyyəti	361
Elnur Ələkbərov Əli Tağızadə	Azərbaycanın Əmək Bazarında Prioritet Peşələrin Müəyyənləşdirilməsi (İş Elanları Sayları Əsasında)	362
Kanan Fadani	Impact of Digital Consumption and Factors Affecting It: The Example of Azerbaijan	363
Cavad Qocamanov	Aqrar Sahədə “Sənayeləşmiş Kənd Təsərrüfatı” Fəaliyyətinin “Şəhərdə Kənd	364

	Təsərrüfatı” Fəaliyyəti ilə Əvəz Edilməsinin Sosial-İqtisadi və Ekoloji Təsirləri	
Askarova Feruza	Investigating The Impact of ICT Use on Per Capita Electricity Consumption	365
Samir Ağayev	Azərbaycan'da Yeşil Finansmanın Durumu: Mevcut Uygulamalar, Engeller ve Gelecek Potansiyeli	366
Məmmədzadə Rza	İnformasiya Təhlükəsizliyi Bazarında Üstünlük Təşkil Edəcək Əsas Tendensiyalar Haqqında	367
Nurlan Hasanov	Industry 4.0 and Economic Development: A Statistical Analysis of RD Investment and GDP Growth	368
Ханларзаде Сарвиназ Исрафилзаде Айдан	Совершенствование Направлений Развития Зеленой Экономики в Азербайджане	369
Xəyal Hüseynov	Azərbaycanda Əlavə Dəyər Vergisinin İqtisadi Artıma Təsirinin Təhlili	370
Nargiza Kamalova	Agrarian Sector as the Key Factor of the Development of Economies in Central Asia: History and Current Trends	371
Lu Li	The Impact of Tourism Industry on Economic Growth in Azerbaijan	372
Selcan Qasımzadə	Qlobal İqtisadiyyatda Süni İntellektin Geniş Yayılmasının Sosial Təsirləri	373
Nəsirova Raya	Dünya Ölkələrində və Azərbaycanada Maliyyə Bazarlarına Təsir Edən Amillərin Təhlili	374

Abdelheq Lachachi	The Impact of Marketing Mix on Marketing Performance in Saudi's Enterprises: Case Study of Al Tazaj Enterprises	375
Emin İbrahimov	Otomotiv Sektöründeki Tedarik Zincirinin Önemi ve Riskleri: Çip Krizi ve Sektöre Etkisi	376
Səma Bayramlı	Reklam Səmərəliliyinin İstehlakçı Perspektivindən Qiymətləndirilməsi və Reklamda Səmərəliliyə Təsir Edən Emosiyalar	377
Ləman Sadıqova	Hissi Marketingin İstehlakçı Davranışlarına Təsiri və Onlayn və Oflayn Müştəri Təcrübələri Araşdırması	378
İlkanə İslamova	Vergi Yoxlamalarının Aparılması İstiqamətində Vergi Nəzarətinin Təşkili	379
José G. Vargas-Hernández M. C. Omar C. Vargas-González	Organizational Institutionalism	380
Medet Konyrbekov	Modern Practice of Managing the Organizations of Small and Medium Business	381
Ruhiya İbraimova Diana Matisaeva Azhar Sharshenkadyrova Azamat Maksüdünov Sezer Bozkuş Kahyaoğlu	Technological Literacy Level of Girls in Kyrgyzstan	382
Zohaib Hassan Sain	Students Assessment of Online Education during the Covid-19 Epidemic: An Analysis	383
İlkin Mammadov Demet Çak	Ülkelerin İnnovasyon Kapasitesine Etki Eden Faktörlerin Analizi: OECD Ülkeleri Örneği	384

Salkynbayeva Fatima Tayauova Gulzhanat Yesturlieva Aigul Sanduni Wathsala Premadasa Dewundara Liyanae Prasath Manjula Rathnasingha	Entrepreneurship Development as A Basis for Solving Problems of Youth Unemployment	385
Оуян Сянъин	Стыковка между инициативой "Поясом и путем" и стратегией "Возрождением Шелкового пути"	387
Changhong Pei	Diversity of World Civilization and New Civilization Form of Chinese path to Modernization	388
Mail-zadə Elnarə	Диверсификационная Политика Азербайджана, Стимулирование Экспортоориентированности Нефтяной Продукции И Пути Повышения Её Конкуренентоспособности	389
İlhan Ege Tuğba Nur Emre Esat Topaloğlu	İklim ile İlişkili Riskin Yeşil Tahvil ve Temiz Enerji Endekslerine Etkisi	390
Kader Gülsever İnci Erdoğan Tarakçı	Turizm Akademisyenlerinin Gözünden Gastronomi Turizmi ve Türkiye'yi Ziyaret Eden Yabancı Turistlerin Gastronomi Deneyimlerinin Değerlendirilmesi	391
Himmet Karadal Metehan Yılmaz	Girişimcilik ve Teknokentler: Düzce Teknokent Örnek Olay Çalışması	392
Horişan Yavuz İnci Erdoğan Tarakçı	Mersin İlinde Bulunan Otellere Yönelik İnternet Üzerinden Yapılan Tüketici	393

	Şikayetlərinin İncelenməsi: Tripadvisor.Com Örneği	
Kader Gülsever İnci Erdoğassn Tarakçı	Türkiyə'de 1998-2022 Yılları Arasında Öğrenmə Stilleri Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlərə Yönelik Bir Meta-Değerlendirme	394
Vüsalə Cəfərova	Dayanıqlı Kənd Təsərrüfatında Logistikanın Rolu Problemlər və İmkanlar	395
Айтакин Ахундова	Роль Гейдара Алиева в развитии нефтяной стратегии Азербайджана	396
Lana Assadian	US Economy and Managing Resources and Its Implications	397
Cəfərova Sürəyya	Aqroekosistemlərdə Radionuklidlərin Yayılması	398
Kərimova Maya Şükürova Nəzrin	Subtropik Meyvələrin İstehlak Xassələrinə Zərərvericilərin Təsiri və Keyfiyyət Ekspertizasının Aparılması	399
Quliyev Toğrul	Büdcə Gəlirlərinin Formalaşmasında Qeyri-Neft Sektorundan Vergi Daxilolmalarının Nəzəri Aspektləri	400
Ağamir Əsgərov Ruxasərə Mehdiyeva	Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartları və İctimai Sektorlar Üçün Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlarının Metodoloji Əsasları	401
Günay Pənahova OrxanVəliyev	Enerji Sektorunun Sturukturunun Optimallaşdırılması Davamlı İnkişafa Keçid Amili Kimi	402
Rəşad Hüseynov Rafail Rzayev Farhad Mikayilov Elman İbişov	Azərbaycan Respublikasının Sosial İnkişafının Heydər Əliyev Eroxası	403

Əkbərzadə Zeynəb	Bitki Əsaslı Alternativlər: Yulaf Südü Konsentratının Emalı	404
Fazil Hacıyev Nurullah Altun Tacəddin Hacıyev	Azərbaycanın İqtisadi İnkişafında Heydər Əliyev Dövrü	405
Hikmat Hasanov	Impact of Event Tourism on the Destinations of Azerbaijan	406
Ruslan Dadayev	Kiçik Pərakəndə Bizneslərdə İnnovativ Fəaliyyətin Təşviqində Dağıtım Kanalı Agentlərinin Rolu: İnformasiya Texnologiyalarında Adop-Un Tədqiqati	407
İlgar Khalilov Fərhad Eminov	Problems of Greening and Agro-Ecological Assessment of The Development of The Agricultural Sector of The Karabakh Economic Region of The Republic of Azerbaijan	408
Sədaqət Şükürlü	Məsafədən İdarə Olunan Robotların İqtisadiyyatı və İdarə Edilməsi: Reallıqlar və Perspektivlər	409
Nuray Məmmədli	Sənaye Müəssisələrində Məhsul Keyfiyyətinin İdarə Edilməsinin Təhlili	410
Səkinə Lazımova	Təsərrüfat Subyektlərində İqtisadi Səmərəliliyin Artırılmasında İnformasiya Sistemlərinin Rolu	411
Məzahir Musayev	Elektron Ticarətin Biznes Performansına Təsirləri	412
Nigar Mammadova	Econometric Assessment of The Impact of The Processed Products on Circulatory Disorders	413
Quliyeva Şəfa	Heydər Əliyev İrsi Müstəqil Azərbaycanda Elm və Təhsilin Tərəqqisinin Əsası Kimi	414

Вусал Гулиев	Продуктовый Менеджмент Коммерческом Банке	B	415
Aysel Qaragözova	Azərbaycan İqtisadiyyatının Klasterləşdirilməsi	Sahəvi	416
İlqar Sadıqov	Azərbaycanda Qida Sənayesinin İnkişaf Xüsusiyyətləri	Müasir	417
Quliyev Samir	Metiz Məhsullarının Qiymətləndirilməsi	Keyfiyyətinin	418
Vəliyeva Natəvan	Ətarf Mühit və Təbii Sərvətlərin İqtisadiyyatı		419
Эльвин Ализаде	Приоритетные Экономического Развития Экономического Района	Направления Карабахского	420
Vasif Asgarov	Azərbaycanın Rabitə Çatışmazlıqlarının Tədqiqi	Sahəsindəki	421
Könül Şamilova	Dövlət Qurumlarının Rəqəmsal Faliyyətlərinin Təhlili	Marketing	422
Mehdi Rahimov Vafa Maharramova	The Basics of The Formation of a Marketing System in Organizations of The Educational Sphere		423
Ayşən Məmmədova Seymur Məmmədov	Yüngül Sənayedə İnnovasiyalı Məhsulların Marketing Siyasəti və Marketing Strategiyasının Genişləndirilməsi Yolları		424
Rahila Karimova	ARIMA Model for Cryptocurrency Price Forecasting: Evidence from Bitcoin and Ethereum		425
İradə Nəbiyeva Əli Əliyev	İqtisadiyyatın Rəqəmsallaşması və Rəqəmsallaşmanın İqtisadi İnkişafa və Sosial Rifaha Təsiri		426

Dəmirli Nabat	Araz Çayının Antropogen Çirklənməsinin Əsas Mənbələrinin Təhlili	427
Günay Məmmədova	Azərbaycanda Kiçik və Orta Biznes Subyektlərinə Dövlət Dəstəyinin Mövcud Vəziyyəti və Dəstək Mexanizmlərinin Artırılması İstiqamətində Təkliflər	428
Aygün Məmmədova	Əhali Gəlirlərinin Formalaşmasının Regional Xüsusiyyətləri	429
Novruzov Nofel Amirova Zinyat	Monitoring And Analysis of Household Budget in Azerbaijan	430
Arif Şəkərəliyev	Azərbaycanın İqtisadi İnkişaf Strategiyasının Banisi	431
Həyat Həsənova	Rəhbərlik Üslubu, Səlahiyyət və Məsuliyyət	432
Əlican Babayev	Sosial-İqtisadi Proseslərin Dövlət Tənzimlənməsinin Güclənməsi ilə Əlaqədar İqtisadi Nəzəriyyənin Rolunun Artması	433
Fərid Qurbanzadə	Oksidləşmiş Qarışıq Mis Filizlərinin Hidrometallurgiya Üsulu ilə Alınması Yolları	434
Samir Quluzadə	Rəqəmsal Transformasiya və Onun Cəmiyyətə Təsiri	435
Isayeva Narmin	Effective Mechanism of Human Capital Development in Institutions	436
Nizami İsgəndərli	Davamlı İnkişaf Konsepsiyasının Nəzəri - Metodoloji Problemləri	437
Dadash Abdullayev	Heydar Aliyev and Regional Development of Azerbaijan	438

Ahmadova Emiliya	Suitability of Hawkins Stern Impulse Buying model for Muslim Consumers. Empirical evidence from Azerbaijan	439
Toghrul Allahmanli	The Multi-Sector Phased Way of The Economy of Azerbaijan	440
Sona Cəlilli	Texnoloji Hərəkətlərin İdarə Edilməsi Üçün Fraktal Xarakteristikaları	441

Platform Oligopolies and Anti-trust Policy for Sustainable Development

Chris Pitelis

University of Leeds

EEN Piteli

University of Sussex

Abstract

This paper reviews debates on monopoly and competition in economics and management theory, to inform contemporary anti-trust/competition policy. It claims that extant antitrust policy is not designed to address today's realities of platform-based global oligopolies and that a new approach is required that accounts for their specificities and fosters world-wide sustainable development. This requires addressing constraints to sustainability and innovation-fostering fair, workable and healthy competition and co-opetition, diversity, and pluralism, intra and inter-nationally. Peoples, policymakers, and international organizations should help co-create the conditions that thwart regulatory capture and review available options to foster competition. These include eliminating conflicts of interest embedded within the business model of platform oligopolies, internalizing negative externalities from their operations, determining the full real prices charged for services, discouraging anti-competitive acquisitions, fostering new firm creation and growth and breaking monopolies when required, in a way that does not undermine the innovation and value creating aspects of their activities.

Keywords: platform oligopolies, antitrust policy, sustainable development

The Importance of Gender Equality in Fostering Innovation and Entrepreneurship

Regina Veckalne

Riga Technical University

Abstract

An important factor in driving economic development and progress is the encouragement of entrepreneurship and innovation. Women entrepreneurs still encounter many obstacles when beginning and growing their firms, such as limited access to capital, technology, networks, and markets. Moreover, gender bias and inequality have a substantial impact on how entrepreneurial ecosystems are shaped, reducing the options available to women and limiting their capacity to innovate and add value.

This paper examines the role of gender equality in promoting entrepreneurship and innovation, drawing on a review of existing literature and case studies from around the world. It explores how gender equality can foster entrepreneurship and innovation, and how this, in turn, can drive economic development. The paper also identifies the barriers that women face in starting and scaling businesses, and the policies and initiatives that can help to overcome these barriers. Additionally, the author performs a bibliometric analysis of existing literature related to the topic.

Keywords: gender equality, feminism, entrepreneurship, innovation, economic development

Smart City Initiative to Establish Vertical Farms in Azerbaijan: Economic Impact, Relationship with Higher Education Institutions – Tungsram's Experience and Suggestions

György Ágoston

University of Dunaújváros

János Ádám

Hungarian University of Agriculture and Life Sciences

Abstract

In 2019, the President of the Republic of Azerbaijan officially announced the next modernisation phase of the country, using some smart city components. With the collaboration of the company Signify, some elements have already been implemented by 2023. This paper aims to add to one of the sub-projects of this concept. The sub-project aims to build vertical farms in Azerbaijan. This paper analyses the scientific linkages after the construction of vertical farms, focusing on possible academic and scientific collaborations, new research opportunities, technical developments. For this purpose, the experience and products of the Hungarian company Tungsram in this field are used. This study will specifically address the issue of costs and the emerging intellectual property by developing own light recipes. The paper explores that beyond the use of traditional vertical farm, there will be numerous opportunities for scientific and research collaboration. These proposed prospective collaborations can significantly increase Azerbaijan's national intellectual property, create new academic value, help to increase sustainable development, fight against water management difficulties and global warming challenges in the country, and contribute to a perceived healthier quality of life and greater access to organic products for the population.

Keywords: smart city, vertical farm, sustainable development, R&D&I, higher educational relations.

Heydar Aliyev's Economic Vision in the Age of Globalization and its Relevance to Baku-Islamabad Trading Collaboration

Dr. Attiq-ur-Rehman

**International Relations National University of Modern Languages
(NUML)**

Abstract

The ongoing patterns of cooperative ties between Azerbaijan and Pakistan cannot be divorced from the reality of globalization in which the two nations located in different regions are committed to cooperating with each other in diverse economic fields. The governments of both states are highly motivated to enhance their existing frameworks of joint economic ventures with the help of their politically coordinated approach and shared ideological beliefs. The combination of mutual ideological and political features between both nations from Caucasian and South Asian regions mainly aims to provide more economic cooperation and trading opportunities to the governments of Azerbaijan and Pakistan. Azerbaijan's increasing economic significance in regional and extra-regional affairs due to its rich oil potential and Pakistan's decision to join the Chinese-sponsored mega economic corridor project has attracted the leaders of both nations towards each other. Baku's decision to align its economy with the South Asian nations generally, and Pakistan specifically, is fundamentally inherited in the era of Heydar Aliyev because the Aliyev administration played a significant role in modernizing Azerbaijani nation and introduced various avenues for bringing sustainable economic growth to the fields of oil and gas. The alignment of the Azerbaijani economy with the states beyond its home region was an inspirational vision of Heydar Aliyev's government which adopted the active models of cooperative bilateralism with various nations across the globe. The continuation of Baku's vision of exploring the potential of other nations in the economic domain has gained momentous growth in the age of globalization in which various other states emerged as the close trading partners of Azerbaijan where Pakistan is an exception. Therefore, the central theme of this paper revolves around the evolving nature of Baku-Islamabad trading collaboration in diverse domains under the forces of globalization.

Key Words: Heydar Aliyev, Pakistan-Azerbaijan, Economic Cooperation, Caucasian Region, South Asian Politics.

Identification of Distortions in Financial Reporting in Modern Conditions

Leyla Mammadova

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

Crimes in the field of economic activity are a set of economic crimes committed by citizens during their professional activities in a certain area of the economy for selfish motives and infringing on the legitimate interests of participants in economic relations, as well as the rules of economic management. The most common at the present time are crimes and distortions of financial statements, committed with the help of veiling and falsification of accounting data. In the article, the author considers the types of crimes in the field of economic activity, analyzes unfair actions in relation to financial statements. In the article, the author also notes that it is very important to know how to detect all kinds of distortions in accounting data that could be applied both at the time of the commission of an economic crime and at any stage of the company's production activities. To identify falsification and other distortions of financial statements, the author proposed measures (techniques) and for this reason the article notes that to obtain an effective result from any measures aimed at identifying distortions in financial statements, it is necessary to have appropriate methods.

Key words: falsification, veiling, economic crimes, financial reporting

Kazakhstan Banking System and Current Ratio Analysis

Nigar Huseynli

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)

Abstract

In the study, both traditional and modern banking systems of Kazakhstan are included. The study generally consists of three parts. In the first part, the Kazakhstan banking system, which existed before gaining independence, was examined. In the former Soviet Union, how the banking system worked in this country and the authoritarian pressures of the state were emphasized. Then the second part passed. In the second part of the study, the post-independence phase of Kazakhstan was evaluated. In the third part, which is the last part, analysis was made in accordance with the study. Current ratio analysis was used for analysis and interpretation. In this framework, banks that have more than 50% of the banking sector in Kazakhstan today were evaluated. A current ratio assessment has been made for these banks. That is, the balance sheets of 14 banks in the Kazakhstan banking system were examined. After the annual current ratio values of 14 banks were found, the current ratio averages of general banks were calculated. Weak years were determined and interpreted for the current ratio to be formed by years.

Keywords: Banking System, Current Ratio, Financial Market, Kazakhstan, Turkic State

Ali və Orta İxtisas Təhsili Müəssisələrində Akademik Heyətin Tədris Fəaliyyətinin Təhsilalanlar Tərəfindən Qiymətləndirilməsinə Dair Araşdırma

Xəqani Bəşirov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Kamal Mirzəyev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu araşdırmada ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində çalışan akademik heyətin tədris fəaliyyətinin təhsilalanlar tərəfindən qiymətləndirilməsi öz əksini tapmışdır. Məqsəd, akademik heyətin əmək fəaliyyətinin (performansının) qiymətləndirilməsi prosesinə həmin heyətin tədris apardığı qruplarda təhsil alan şəxslərin də cəlb edilməsidir. Araşdırmada empirik metod olaraq anket üsulundan istifadə edilmiş və suallar sürətli cavablana bilən likertli seçimlərdən istifadə olunmuşdur. Araşdırma modeli o tədris prosesinin keyfiyyətinə təsir göstərən faktorlardan asılı olaraq təhsilalanların fikir və düşüncələrinə görə tədris fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi həyata keçirilmişdir. Araşdırmada akademik heyətin tədris fəaliyyətinin təhsilalanlarla əlaqəsi olan bütün tərəfləri nəzərə alınmışdır. Araşdırmanın əsas kütləsini hal-hazırda təhsil sektorunda fəaliyyət göstərən və mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün ali və orta ixtisas təhsili müəssisələri təşkil edir. Araşdırmada əsasən nəticələrin daha detallı analizi üçün frekans analizi, faktor analizi, cronbach's alpha dəyəri, parametrik testlər, korrelyasiya testləri, dağlımın təyin olunması üçün normallıq testləri kimi təhlil metodlarından istifadə edilmişdir. Araşdırma nəticəsində toplanan məlumatlar kodlaşdırılaraq sosial elmlər üçün nəzərdə tutulmuş proqram təminatına daxil edilmişdir. Araşdırmanın bütün nəticələri $p < 1$ və $p < 0,05$ əhəmiyyətlik dərəcəsində və ikitərəfli yoxlanılmış və bu nəticələr əsasında araşdırmanın məqsədi üzərindən təklif və tövsiyələr təqdim olunmuşdur.

Açar sözlər: ali və orta ixtisas təhsili müəssisələri, akademik heyət, tədris fəaliyyəti, qiymətləndirmə.

Azərbaycanda Alternativ Turizm Mənbələri:Qara Turizm

İmran Heydarov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Qəm turizmi və ya qara turizm kimi də adlandırılan Qaranlıq turizm, tarixən faciə və ölümlə əlaqəli olan yerlərə səyahətləri əhatə edən bir turizm növüdür. Qara turizm və ya Tana turizmi müstəqil bir sahədir və hətta magistratura dərəcəsiindən sonra məşğulluq üçün əla bir peşədir. Qaranlıq turizmin Azərbaycanda təbliğati istiqamətində yeni yeni işlər görülməsi fonunda bu turizm növü alternativ turizm mənbəyi kimi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Məqalədə Qara turizmin Azərbaycanda inkişaf mənbələri Böyük Vətən Müharibəsindən əvvəl və sonra araşdırılaraq bu sahəyə olan diqqətin artırılmasının zəruriliyi vurğulanmış, həmçinin, dünya təcrübəsində istifadə olunan destinasiyaların ölkəmizdəki oxşarları araşdırılmışdır. Qara turizmin ölkədə inkişafı prioritet istiqamətlərdən biridir və media sektorunun bu sahəyə dəstəyi əvəzəilməz təsir effekti yaradacaqdır.

Qaranlıq turizm keçmişi, baş verən faciəli hadisələri və onların əks etdirdiyi tarixi obrazı canlandırır və bunun sayəsində bir bölgə populyarlaşır. Dünya üzrə alternativ turizm növləri arasında mühüm rol oynayan qara turizm az xərclə gəlir əldə etmək baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Qara turizm Azərbaycanın həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaqla xalqımızın yaşadığı ağrı acını daha səliss ifadə edir.

Açar sözlər:Qara Turizm, Dark Tourism, Turizm bazarı, Qəm,Morbid turizm, Dünya turizmi

Behavioral Impact of subliminal advertisement in You tube on teenagers: A Pragmatic study of Rajasthan

Dr. Anukrati Sharma

University of Kota

Pooni Anita

University of Kota

Abstract

**“Nobody understands 18, including those who are 18” Jim
Bishop**

The study finds out the behavioral impact of subliminal advertisement shown in You tube on teenagers. The objective of research is to identify the influence of subliminal You- tube advertisement on teenagers’ behavior and finds out how demographic variables can impact the behavioral magnitudes. For the purpose of the study a questionnaire was framed and asked questions from rural and urban teenagers both. A total of 869 teenagers considered from the state of Rajasthan from which 427 are urban and 441 are rural teenagers. Research methodology used for this purpose is percentage, mean, factor analysis and ANOVA. The research finds out the results that teenagers find this type of You -tube advertisement very stimulating. Rural teenagers are affected more by subliminal You-tube advertisements as compared to urban teenagers. Purchase decisions are also influenced by this type of advertisement because teenagers play a vital role in decision making process. One negative sign for our society is also seen as Subliminal You-tube advertisements impact the moral values and the behavior of teenagers.

Keywords: Teenagers, Subliminal You-tube advertisement, ANOVA, Behavioral Magnitudes

Состояние Капитализации в Банках Азербайджана

Евгения Гармидарова

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Резюме

Представлены особенности управления банковским капиталом в Азербайджанской Республике с учетом комплекса современных факторов глобализации и социально-экономического развития страны, её национальной банковской системы, которые определяют стратегическую важность решения проблемы повышения международной конкурентоспособности местных банков посредством капитализации на основе общепризнанных Базельских принципов. Реализация норм Базельских соглашений в подавляющем большинстве банков мира и условия дальнейшего развития финансовой глобализации с участием банков всех стран ставит актуальные задачи перед банковской системой Азербайджанской Республики. Это определяется растущим влиянием внешних факторов на социально-экономические процессы экономики страны. С августа 2019 года Азербайджанская Республика является членом Базельского комитета по банковскому надзору. Это стало своего рода институционализацией необходимости соблюдения в Азербайджане норм Базельских соглашений. Особая роль базельских критериев капитализации в целях обеспечения достаточной ликвидности банковского капитала, наличия необходимого буфера для стрессовых ситуаций подтверждается реалиями последних лет. Реализация базельских принципов призвано способствовать местным банкам и национальному регулятору подготовить и реализовать все необходимое для решения вопросов капитализации в банках Азербайджана на здоровой и постоянной основе.

Ключевые слова: капитализация банков, Базельский комитет, достаточность банковского капитала, коэффициент левериджа.

Müasir İnformasiya Sistemlərində Təhdidlərin MITRE ATT&CK ilə Müəyyənləşdirmə Mərhələlərinin Təhlili

Ağalarov Eldəniz

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

MITRE ATT&CK, real dünya müşahidələrinə əsaslanan düşmən (rəqib) taktika və strategiyalar haqqında qlobal olaraq əlçatan olan bilik bazasıdır. Bu bilik bazası, kiberhücum üsulları haqqında hərtərəfli və strukturlaşdırılmış məlumat toplusunu əhatə edir və onlardan zərərli fəaliyyəti daha yaxşı başa düşərək, aşkar etmək və onlara cavab vermək üçün istifadə edilə bilər. MITRE ATT&CK-nin məqsədi müdafiəçilərə rəqiblərin təşkilatlarını hücumlarını təyin etməkdir. Bunun üçün hücum edən şəxslərin istifadə etdikləri üsullar haqqında hərtərəfli anlayış olmalıdır. Bura düşmən tərəfindən istifadə edilən taktika, texnika və prosedurlar və onların hücumlarını aşkar etmək və miqyasını azaltmaq və ya yumşaltmaq üçün istifadə olunan alətlər, üsullar və prosedurlar haqqında məlumatlar daxildir. Bu yazı MITRE ATT&CK ilə həmin hücumları aşkar etmək, qorumaq və onlara cavab vermək üçün istifadə edilə bilən üsullarının ətraflı təsvirlərini təqdim edir. Ransomware hücumları üçün də MITRE ATT&CK bilik bazasından istifadə etmək məqsədəuyğundur. Hücumdan əvvəlki fəaliyyətlər, hücum zamanı, hücumdan sonrakı hallar nəzərə alınmalıdır. Bu məqalədə MITRE ATT&CK bilik bazasının və onun təklif etdiyi məlumatlar əsasında müasir informasiya sistemlərinə edilən hücumlar təhlil olunur.

Açar sözlər: MITRE ATT&CK, məlumat təhlükəsizliyi, təhdidlərin təhlili

Milli Şirkətlərin Strateji İdarəedilməsində Qloballaşmanın Əsas Təsirlərinin Qiymətləndirilməsi

Vüsalə Qafarlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məlumdur ki qloballaşma müasir dövrün ən öndə gedən mövzularından biridir. Texnoloji inkişaf, ölkələr arasındakı əlaqələrin artması ilə bazarların qloballaşması və şirkətlərin qlobal bazardakı rolunun artması da sürətlənir. Şirkətlər xüsusilə də qlobal bazarlara çıxış əldə etmək istəyirlər ki öz məhsul və xidmətlərinin satışını genişlətsinlər, daha çox müştəri əldə etsinlər və hər zaman fərqli bazarlarda fəaliyyət göstərə bilsinlər. Azərbaycanın da iri həcmli şirkətləri qlobal bazarda son illərdə aktiv iştirak etməyə başlamışdır, xüsusilə də Yaxın Şərq və Avropa ölkələrinin bazarlarında fəaliyyətlərini genişlədiblər. Azərbaycan iqtisadiyyatının daha da inkişafı və Azərbaycanın siyasi məsələlərinin də həll edilməsi ilə birlikdə qlobal bazara məhsul çıxaran şirkətlərimizin sayında artışı görə bilərik. Lakin qloballaşmanın nə qədər geniş yayılmasına baxmayaraq bu mövzunun Azərbaycan şirkətlərinə təsiri ilə bağlı kifayət qədər məlumat olmadığı üçün bu sahədə tədqiqat aparmağı seçilmişdir. Şirkətlərin fəaliyyəti ilə bağlı yaxından araşdırma aparılmış, statistiki məlumatlar təmin edilmişdir.

Açar sözlər: Bazarlar, texnoloji inkişaf, şirkətlər

Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunun İnkişaf Perspektivləri

Zaur Əsədzadə

Azərbaycan Kooperasiya Universiteti

Xülasə

Məqalədə Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunun inkişaf perspektivləri müxtəlif aspektlərdən tədqiq edilmişdir. Dövlətin regional siyasətinin prioritet istiqamətləri araşdırılmışdır. Prioritet istiqamət kimi, Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunun potensial imkanları, inkişaf xüsusiyyətlərilə yanaşı səciyyəvi cəhətləri və o cümlədən regionda infrastruktur təminatının gücləndirilməsi məsələlərinə baxılmışdır. Regional inkişafın ümumi iqtisadiyyatın inkişafına təkan verməsi, ümumi iqtisadi tərəqqinin regional inkişafsız qeyri-mümkün olduğu nəzərdən keçirilmişdir. Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonun işğaldan azad edilməsi və o cümlədən potensial imkanlarından səmərəli istifadənin Ümummilli lider Heydər Əliyev strategiyasının məntiqi davamı olduğu vurğulanmışdır. Müəllif, Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunda biznes və rəqabət mühitinin formalaşdırılması məsələlərini analiz etmişdir. İqtisadi rayonda əlverişli biznes və rəqabət mühitinin formalaşdırılmasının, digər iqtisadi rayonlarda da bu mühitin formalaşmasına səbəb olacağına və dolayısıyla ümumilikdə ölkədə əlverişli biznes və rəqabət mühitinin formalaşacağına diqqət çəkilmişdir. Müəllifin fikrincə iqtisadiyyatın bütün sahələrində dövlət və özəl sektorun əməkdaşlığı regionda əlverişli biznes və rəqabət mühitini formalaşdıracaqdır ki, bu da dolayısıyla regionun gələcək perspektivlərinin səmərəli şəkildə reallaşdırılmasına və nəticədə Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunda yenidən həyatın tam bərpa olunmasına öz töhvəsini verəcəkdir.

Açar sözlər: Heydər Əliyev strategiyası, Şərqi Zəngəzur, regional inkişaf, kənd təsərrüfatı, turizm sektoru və s.

Yeşil Lojistik Perspektifinde Yenilenebilir Enerji Kaynakları ve Firma Performansı

Orhan Çoban

Gaziantep University

Ayşe Çoban

Gaziantep University

Özet

Bu çalışmada yeşil lojistik perspektifinden yenilenebilir enerji kaynaklarını ele alarak, bunlar arasındaki ilişkileri analiz etmek ve bu sürecin firma performansına olan etkilerinin incelemesi amaçlanmıştır.

Yapılan incelemeler sonucu yeşil lojistik anlayışının, lojistik alanında yaşanan çevresel olumsuz etkilerin önüne geçilmesini sağlayabilecek güçlü yöntemlerden birisi olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda lojistik sektöründe geri dönüştürülemeyen ürün kullanımı ve günlük ortaya çıkan atık miktarları incelendiğinde yeşil lojistik kavramının önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Yeşil lojistik, sadece firmaların geri dönüşümden maliyetleri azaltmasına, bilinçli enerji kontrolü ve enerji verimliliğini sağlamak için yenilenebilir güneş, rüzgâr gibi enerji kaynakları ile enerji tasarrufu sağlamanın ötesinde avantajlar sağlamaktadır. Birçok farklı alanda olduğu gibi lojistik sektöründe de firmaların tercihlerini çevreci yaklaşımlarla değiştirerek yeşil lojistik uygulamalarına geçiş yapması, çevre kirliliği başta olmak üzere kuraklık, iklim değişikliği, küresel ısınma üzerindeki etkileri en aza indirecektir.

Anahtar Sözcükler: Yeşil Lojistik, Yenilenebilir Enerji Kaynakları, Firma Performansı

İnternet Bankçılığın Gələcəyində Mobil Bankçılığın Rolu

Rüfət Məzəmov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Mobil bankçılıq bank sənayesini sürətlə dəyişdirir və internet bankçılığının gələcəyini formalaşdırır. Bu məqalə bank sənayesinin rəqəmsal transformasiyasında, müştəri təcrübəsinin təkmilləşdirilməsində və maliyyə inklüzivliyinin artırılmasında mobil bankçılığın əsas rolunu araşdırır. Bütün dünyada mobil cihazların getdikcə daha çox qəbul edilməsi ilə mobil bankçılıq bank xidmətlərinə rahat giriş, gücləndirilmiş təhlükəsizlik tədbirləri və əməliyyatları yerinə yetirmək imkanı daxil olmaqla, geniş spektrli funksiya və üstünlüklər təklif edən bank xidmətlərinin vacib komponentinə çevrilmişdir. Mobil bankçılığın yüksəlişi həm də rəqəmsal ödənişlərin böyüməsini, məsafədən hesabların açılmasını, ölkə xarici ödəniş və köçürmələri asanlaşdırıb, ödənişlərə yanaşmanı dəyişdirib və nağdsız cəmiyyətə gətirib çıxarıb. Bununla belə, mobil bankçılığın tətbiqi təhlükəsizlik problemləri, texnoloji məhdudiyyətlər və müştəri qəbulu da daxil olmaqla problemlərsiz deyil. Buna görə də, banklar mobil bankçılıq təşəbbüslərinin uğurunu təmin etmək üçün ən yaxşı təcrübələri, effektiv strategiyaları qəbul etməli müştərin fikirlərini ciddi nəzərə almalıdırlar. Mobil bankçılığın gələcəyi ümidverici görünür, ən son tendensiyalar, təhlükəsizlik tədbirləri və innovasiyalar sənayeni daha əlaqəli, səmərəli və müştəri mərkəzli bankçılıq təcrübəsinə yönəldir.

Açar sözlər: mobil bankçılıq, bank işinin gələcəyi, rəqəmsal transformasiya, innovasiya

Информационная Безопасность Как Условие Деятельности Образовательных Организаций

Исламов Юсиф

**Азербайджанский Государственный Экономический
Университет**

Резюме

Обеспечение высокого уровня информационной безопасности имеет решающее значение для учебных заведений, особенно таких, как ИВ, которым необходимо защитить студентов от манипуляций и пропаганды. Таким образом, необходимо, чтобы специалисты проектировали и внедряли систему информационной безопасности в таких учреждениях. Хотя информационная безопасность обычно обсуждается в контексте национальной безопасности, сектор образования также является важным производителем и потребителем информации и играет решающую роль в формировании будущих поколений. Поэтому защита учащихся от вредоносной информации имеет важное значение для эффективности системы образования. Концепция информационной безопасности в образовательных учреждениях предполагает реализацию мер, направленных на достижение двух основных целей: защиту персональных данных, информационного пространства и системных конфигураций от несанкционированного доступа, кражи и модификации третьими лицами, а также защиту обучающихся от всех форм пропаганды, рекламы, и нелегальной информации. Согласно действующему законодательству информационная безопасность в образовательной среде должна защищать три вида данных: персональные данные и информацию обучающихся, преподавателей и сотрудников; структурированная информация, поддерживающая образовательный процесс, такая как учебная программа, базы данных и библиотеки; и интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: Угрозы информационной безопасности, технологии защиты информации, персональные данные, методы доступа

Занятость Населения Для Целей Социально- Экономического Устойчивого Развития Национальной Экономической Системы

Зенькова Инга

**Полоцкого Государственного Имени Евфросинии
Полоцкой**

Резюме

Работа посвящена развитию теоретико-методологических основ и разработке авторской теории занятости населения; политэкономическим основам условий, обеспечивающих совершенствование форм занятости; обоснованию эмпирической модели устойчивого развития, основанного на реализации человеческого потенциала как ключевого элемента научно обоснованного подхода к разработке и определению приоритетных целей, условий и задач решения по достижению занятости для целей устойчивого развития национальной экономической системы в НСУР-2035; обоснованию стратегии для оценки перспектив использования инструментов политики занятости; обоснованию политико-экономической Концепции белорусской модели устойчивого развития, основанного на реализации человеческого потенциала для повышения благосостояния общества. Цель исследования – концептуальное развитие теоретико-методологических основ занятости в системе устойчивого развития национальной экономической системы как одного из условий развития экономики и общества; научное обоснование и методологическое обеспечение реализации политики занятости на основе принципов инновационного развития, социальной защиты, социального обеспечения населения для целей устойчивого развития национальной экономической системы, роста благосостояния общества.

Ключевые слова: теория занятости, методологические основы политики занятости, устойчивое человеческое развитие, инновационный воспроизводственный процесс, политэкономические отношения занятости, человеческий потенциал.

Analysis of investment environment in Karabakh and East Zangazur

Umudvar Aliyev

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)

Gunay Guliyeva

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)

Abstract

Azerbaijan has entered a new post-conflict period, with one of the main upcoming issues being the restoration of economic life in Karabakh and the Eastern Zangezur region as quickly as possible. Entrepreneurial subjects are the main driving force of the modern market economy. The development of entrepreneurship in the liberated areas will also contribute to the reduction of regional disparities and the promotion of inclusive growth in the country as a whole.

The government has taken several important steps to promote entrepreneurship in Karabakh and East Zangezur. The state has introduced support mechanisms to attract entrepreneurs to the territories liberated from occupation quickly. Favorable conditions have been created for business representatives to invest in Karabakh and Eastern Zangezur, following changes made to a number of laws.

The main purpose of this article is to analyze the business environment in the territories liberated from occupation and the mechanisms of support provided by the state to entrepreneurs wishing to start businesses in these territories.

Keywords: Karabakh, Eastern Zangezur, entrepreneurship, state support, tax benefits.

Məhsul Alışlarında Fərdiləşmə Xidmətlərinin İstehlakçı Məmnunluğuna Və Satınalma Qərarına Təsiri

Röya Abdullayeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İnternetdən istifadənin geniş yayılması ilə birgə elektron ticarət də yaranaraq inkişaf etmiş və ticarət anlayışına yeni baxış gətirmişdir ki, bu da ticarətin bir çox aspektinə təsirsiz ötürülməmişdir. Elektron ticarətin yüksəlişi istehlakçıların məhsul satın alma tərzində də kəskin şəkildə dəyişikliyin müşahidə olunmasına səbəb olmuşdur. Onlayn alış-verişin rahatlığı ilə istehlakçılar böyük miqdarda seçim qarşısında qalırlar və bu, onların hansı məhsulu alacaqlarına qərar vermələrini çətinləşdirir. Nəticə etibarilə, məhsul rəyləri və reytinglər istehlakçıların məlumatlı satınalma qərarları qəbul etmələri üçün vacib məlumat mənbəyinə çevrildi. Bu tədqiqat məhsul rəylərinin və reytinglərin istehlakçıların satın alma qərarlarına təsirini araşdırır. Tədqiqat elektron ticarətdə məhsul icmalı və reytinglərinin əhəmiyyəti və onların istehlakçıların satınalma qərarlarına təsiri ilə bağlı fikirlər təqdim edir. Bu tapıntılar məhsul satışlarını və reputasiyasını yaxşılaşdırmaq istəyən müəssisələr üçün praktiki təsirlərə malikdir. Məhsul rəylərinin və reytinglərinin əhəmiyyətini dərk etməklə, müəssisələr məmnun müştərilərin müsbət rəylərini və reytinglərini təşviq edə bilər ki, bu da satışların və marka sədaqətinin artmasına səbəb olur.

Açar Sözlər: İstehlakçı məmnuniyyəti, internet, satınalma

Maliyyə Vəsaitlərinin Hərəkətinin İdarə Edilməsinin Təkmilləşdirilməsində Maliyyə İdarəetmə Proqramının Rolu

Səmədova Aynur

Azərbaycan Dövlət İqtisadiyyat Universiteti

Xülasə

Məqalədə maliyyə vəsaitlərinin idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsində və maliyyə vəsaitlərinin idarə edilməsində idarə etmə proqramlarından istifadə edilməsinin rolu təhlil edilir. Məqalədə maliyyə vəsaitlərinin hərəkətinin idarə edilməsi qeyd edilmişdir. Maliyyə vəsaitlərinin idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi şirkətlərin mənfəətini maksimuma çatdırılması üçün istifadə edilən geniş prosesdir. Şirkətin ehtiyac və məqsədlərindən asılı olaraq istifadə edilən maliyyə vəsaitlərinin idarə edilməsi strategiyaları verilmişdir. Maliyyə vəsaitlərinin idarə edilməsində nağd pulun istifadəsi və xəzinədarlığın rolu haqqında məlumatlar əks edilmişdir. Biznesdə maliyyə vəsaitlərinin daxilolmaları və xaricolmaların ehtiyatla idarə edilməsi şərtləri haqqında məlumatlar əks edilmişdir. Bundan əlavə yarana biləcək büdcə kəsrləri və onların qarşısının alınması haqqında da qısa məlumat əks edilmişdir. Büdcə kəsrlərinin qaşının alınması üçün şirkətlərin hansı səmərəli üsullardan istifadə etməsi müzakirə olunmuşdur. Maliyyə vəsaitlərinin hərəkətinin idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi üsulları qeyd edilmiş, bu üsulların bir hissəsi haqqında qısa məlumat verilmişdir. Maliyyə idarəetmə proqramlarının şirkətin maliyyə vəsaitlərinin hərəkətinin idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsində mühüm rolunu göstərilməmiş və üstünlükləri qeyd edilmişdir. Məqalədə, maliyyə idarə etmə proqramının əsas xüsusiyyətləri haqqında məlumatlar əks olunur. AFM şirkətin pul vəsaitlərinin hərəkətini idarə edilməsi proqramı barədə məlumat əks edilib və onun faydalı xüsusiyyətləri araşdırılmışdır.

Açar sözlər: maliyyə vəsaitləri, vəsaitlərin idarəedilməsi, idarəetmə proqramı.

Heydər Əliyev və Kənd Təsərrüfatının İnkişafı

Lalə Cabbarlı

Azərbaycan Əmək və Sosial Münasibətlər Akademiyası

Xülasə

Məqalədə Azərbaycanın ümummilli lideri Heydər Əliyevin hakimiyyətdə olduğu 1969-1980 və 1993-2003-cü illəri əhatə edən hər iki dövr üzrə kənd təsərrüfatının inkişaf dinamikası araşdırılmışdır. Tədqiqat zamanı Heydər Əliyevin hakimiyyəti illərindən öncə və hakimiyyətdə olduğu dövrdə aqrar sektorun müxtəlif sahələri müqayisəli şəkildə qiymətləndirilmişdir. Belə ki, Azərbaycanın Sovet İttifaqının tərkibində olduğu dövrdə, ilk zamanlar ölkə yalnız neft sektorunun inkişafı baxımından qiymətləndirilirdi, lakin 1969-cu ildə Heydər Əliyev Azərbaycan SSR-yə rəhbərlik etdikdən bir müddət sonra kənd təsərrüfatında, xüsusilə də pambıqçılıq, üzümçülük, taxılçılıq sahələrində canlanma baş vermişdir.

Bu tədqiqatda ümummilli liderin hakimiyyətdə olduğu illərdə apardığı islahatların bugünkü dövr üçün kənd təsərrüfatının əsas bünövrəsini təşkil etdiyi öyrənilmişdir. Bu dövrdə zəruri tədbirlər kimi mühüm aqrar islahatlar, o cümlədən torpaq islahatları, özəlləşdirmə, həmçinin pambıqçılıq, üzümçülük, taxılçılıq və digər prioritet sahələrin inkişafını hədəfləyən tədbirlər, dövlət proqramları və layihələr icra olunmuş, qanunvericilik sənədləri qəbul edilmişdir. Bu illər ərzində kənd təsərrüfatında olan inkişaf dayanıqlı hal almış və bundan sonra da hal-hazırki ölkə Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin başçılığı altında qorunub saxlanılmışdır.

Açar sözlər: kənd təsərrüfatı, aqrar siyasət, torpaq islahatı

İnzibati Qərarların Qəbul Edilməsinin Təkmilləşdirilməsində Süni İntellektin Rolu

Lalə Köçərli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Süni intellekt (AI) müxtəlif sənaye və regionlarda inzibati qərarların qəbulunu təkmilləşdirmək üçün vacib vasitəyə çevrilib. Süni intellekt alqoritmləri böyük həcmli məlumatları təhlil edə və qərar qəbul edənlərə ənənəvi üsullarla əldə etmək çətin və ya qeyri-mümkün olan anlayışlar təqdim edə bilər. İnzibati qərarların qəbulunda süni intellektdən istifadə bir sıra üstünlüklərə malikdir. Süni intellekt məlumatları real vaxt rejimində təhlil edə bilər və qərar verənlərə məlumatlı qərarlar qəbul etməyə imkan verir. Süni intellekt alqoritmləri həmçinin ənənəvi metodlardan istifadə etməklə müəyyən edilməsi çətin olan nümunələri və tendensiyaları müəyyən edə bilər və təşkilatlara öz məqsədlərinə uyğun daha yaxşı qərarlar qəbul etməyə imkan verir. Bundan əlavə, süni intellekt inzibati tapşırıqları avtomatlaşdırmağa bilər və qərar verənlərin diqqətini daha mürəkkəb tapşırıqlara yönəltmək üçün vaxt ayıra bilər. Müxtəlif sənaye və regionlarda inzibati qərarların qəbulunu təkmilləşdirmək üçün süni intellektdən uğurlu istifadəyə dair bir neçə nümunə var. Məsələn, səhiyyə sənayesi xəstələrin nəticələrini yaxşılaşdırmaq və xərcləri azaltmaq üçün süni intellektdən istifadə edir. Eynilə, bank sənayesi süni intellektlə işləyən chatbotlar vasitəsilə fərdiləşdirilmiş tövsiyələr və yardım təqdim edərək müştəri təcrübələrini yaxşılaşdırmaq üçün süni intellektdən istifadə edir.

Açar sözlər: Süni intellekt, inzibati qərarların qəbulu, səmərəlilik, dəqiqlik.

The Effect of Foreign Direct Investment on Azerbaijan's Non-Oil GDP

Orkhan Dadashov

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

This paper examines the effect of foreign direct investment (FDI) on Azerbaijan's non-oil GDP. Azerbaijan's economy has long been dependent on its oil sector and diversifying the economy has become a priority for the government. FDI is seen as a potential source of investment that can help diversify the economy and promote growth in non-oil sectors. This study aims to investigate the relationship between FDI and non-oil GDP in Azerbaijan and to provide insights into the factors that influence the success of FDI in promoting economic growth. The study uses a quantitative research method, and the data is collected from the World Bank and the Central Bank of Azerbaijan. The results of the study suggest that FDI has a positive effect on Azerbaijan's non-oil GDP, particularly in the manufacturing and services sectors. However, the study also highlights the challenges that FDI faces in Azerbaijan, including the lack of infrastructure, bureaucratic barriers, and political instability. The findings of this study have important implications for policymakers in Azerbaijan, as well as for investors who are considering investing in the country.

Keywords: foreign direct investment, non-oil sectors, gross domestic products, Azerbaijan economy.

Trikotaj Malları Haqqında Ümumi Məlumat

Nihal Məmmədov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Toxuculuq çoxəsrlik bir sənətdir, iplikdən parçalar, geyimlər və aksesuarlar yaratmaq üçün ilgəklər və bir-birinə bağlanır. Son illərdə toxuculuq bütün yaş və mənşəli insanlar üçün rahatlaşdırıcı və yaradıcı hobbii kimi getdikcə populyarlaşır. Məqalədə toxuculuğun bir çox faydaları, o cümlədən onun müalicəvi və stressi aradan qaldıran keyfiyyətləri, incə motor bacarıqlarını və əl-göz koordinasiyasını təkmilləşdirmək qabiliyyəti, sosial və cəmiyyət quruculuğu aspektləri araşdırılır. Toxuculuq həm də davamlı və ekoloji cəhətdən təmiz bir fəaliyyət ola bilər, çünki bu, insanlara sürətli modaya güvənmək əvəzinə öz geyim və aksesuarlarını hazırlamağa imkan verir. Toxuculuq icmalarının mövcudluğu ilə hətta yeni başlayanlar da tez bir zamanda əsasları öyrənə və öz əl işlərini yaratmağa başlaya bilərlər. Nəticə olaraq məqalədə deyilir ki, toxuculuq məşğul olanlara çoxlu faydalar gətirə bilən dolğun və zövqlü bir əyləncədir. İstər istirahət forması, istərsə də başqaları ilə əlaqə qurma üsulu olsun, toxuculuq hər kəsə təklif edilə bilər.

Açar sözlər: Dizayn, tekstura, moda, davamlılıq, texnika.

Challenges for the Quality Management in Educational Institutions

Aysel Khalilova

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)

Abstract

The quality management of educational institutions is crucial to ensuring that students receive a high-quality education. However, it is not without its challenges. One of the primary challenges is the need to balance competing demands, such as meeting government standards, ensuring student satisfaction, and maintaining financial sustainability. Another challenge is the need to adapt to a rapidly changing technological landscape, which requires institutions to incorporate new technologies into their teaching methods and infrastructure. Additionally, educational institutions face challenges related to workforce development, as they must attract and retain skilled and qualified faculty and staff. Finally, educational institutions must address issues related to equity and diversity, ensuring that all students, regardless of their background or socioeconomic status, have access to high-quality education. To address these challenges, educational institutions must prioritize quality management, invest in staff training, implement effective communication strategies, and continuously evaluate and improve their processes and procedures. Ultimately, overcoming these challenges will require a commitment to collaboration, innovation, and a student-centered approach to education.

Keywords: quality management, educational institutions, government standards, challenges, workforce development

Влияние Искусственного Интеллекта На Экономику

Huang Jiayi

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет (UNEC)

Резюме

Влияние технического прогресса на экономику всегда было одной из ключевых проблем экономистов. Исторически сложилось так, что каждый крупный промышленный технологический прогресс сопровождался значительным повышением производительности. В последнее время, с развитием искусственного интеллекта, влияние искусственного интеллекта на экономику привлекло новое внимание со стороны академических кругов. Исследования в области искусственного интеллекта находятся на подъеме с 1940-1950-х годов, и Дартмутская конференция, организованная John McCarthy и другими в 1956 году, считается создавшей область искусственного интеллекта (ИИ). Историческое событие в области исследований. На конференции впервые был официально предложен термин "искусственный интеллект". В настоящее время не существует прямого унифицированного определения искусственного интеллекта. Согласно определению Маккарти, искусственный интеллект - это научная разработка производства интеллектуальных машин, особенно интеллектуальных компьютерных программ.

Поскольку искусственный интеллект постепенно меняет все аспекты современной и будущих экономик и обществ, количество литературы о влиянии искусственного интеллекта на экономику, неравенство доходов, занятость и т.д. растет день ото дня. Изучение влияния искусственного интеллекта на экономику может помочь нам лучше понять положительные и отрицательные последствия развития искусственного интеллекта, чтобы разработать разумную государственную политику для борьбы с рисками и вызовами, которые это может принести.

Ключевые слова: Искусственный интеллект; экономический рост; занятость; неравенство доходов.

The Effect of Investment Decisions on Firms' Profitability (Empirical Study on Listed Companies)

Nazrin Mammadova

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

The association between investment decisions and the profitability of companies listed on the New York Stock Exchange is investigated in this study. The paper demonstrates a correlation between investment decisions, as indicated by asset growth, financial leverage, liquidity and business profitability. In the first section of the paper, comprehensive information and importance of them is given about variables used in the research. After that previous studies related to the topic are deeply analyzed and conclusions from those are indicated for further reference. In the last section the paper econometric models are used to determine the relationship between variables. In the data analysis part statistical findings pertaining to financial leverage and profitability are displayed. The findings of this study have important policy implications for firms. The study discovered that performance improved with higher investment decisions, and financial leverage. In order to maximize profitability, the study advises corporate managers to allow for new opportunities in order to be more innovative, which will lead to new investments and higher financial leverage - in particular. In order to boost performance as indicated by return on equity, the management of listed companies is advised to pursue a conservative financing strategy.

Keywords: investment, financial leverage, liquidity, performance

Influence of the Innovation to The Development of The Food Industry in Tajikistan

Abdurahmon Habibov

Technological University of Tajikistan

Shuhratjon Nazarov

Technological University of Tajikistan

Abstract

Sustainable development of any country in modern conditions is inextricably linked to the development of its industry. Industry should serve as a locomotive for the development of the national economy. In the Republic of Tajikistan, where there is sufficient natural and economic potential, industries should develop at a faster rate. At the current stage, along with the strengthening of the role of geographical, demographic, administrative and economic aspects, the role of innovative factors in the sustainable development and industrialization of the country is increasing significantly.

Food is a necessary condition for human life, which requires a combination of inorganic and organic substances for normal activity, the intake of which ensures the construction and restoration of tissues, recovery of spent energy. In fulfilling this condition, the food industry plays a decisive role, which provides the food needs of the population. The latter requires a regular increase in the volume of production, expansion of the list of products, increase in competition and improvement of product quality by introducing innovative activities.

One of the important factors of the sustainable development of the national economy is the development and implementation of an effective innovation policy, which determines the main goal of introducing new technologies, inventions, forms of production management and labor organization, which are based on the achievements of scientific and technical progress.

Keywords: innovation, sustainable development, food industry, factors

The Role of Small and Medium Enterprises in the Economy of Azerbaijan

Elvin Gaffarli

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

The main purpose of this article is to examine the size of small and medium-sized enterprises in the economy of Azerbaijan. This type of business occupies an important place in the economy of all countries. The share of industrial activities in the economy has increased significantly for the development of production infrastructure and potential. Entrepreneurship is very important to develop and raise the standard of living. Medium and small entrepreneurship forms are the biggest solution for economic growth, modernization, income growth and job creation.

Entrepreneurship and globalization are two much-researched forces as we enter the new millennium, but quite a few articles have been published on the intersection of small and medium enterprises and the global economy. It provides an overview of the phenomenon of globalization and argues that entrepreneurial innovation and technological change lead to globalization, which in turn leads to additional opportunities for entrepreneurial innovation.

They are the main obstacles for small and medium enterprises in Azerbaijan. Our research also found that countries' weak import policies, humanitarian aid and unregulated competition have a negative impact. On the development of small and medium enterprises in the region.

Keywords: Role of economy, Entrepreneurship, Economic development, Economic growth

Axtarış Motoru Marketinginin Gücü: Perspektivləri, Çətinlikləri Və Fəaliyyət Planlarını Araşdırmaq

Nərmilə Nəbiyeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Univertsiteti

Xülasə

Axtarış motoru marketingi şirkətlər üçün artan görünürlük, təkmilləşdirilmiş hədəfləmə və yüksək investisiya gəliri kimi perspektivli perspektivlər təqdim edərək, bizneslərə hədəf auditoriyasına səmərəli şəkildə çatmağa imkan verir. Bununla belə, rəqəmsal marketing mənzərəsi daim inkişaf edir, alqoritm yeniləmələri və artan rəqabət güclü onlayn mövcudluğu qorumaq üçün davamlı problemlər yaradır. Bu problemləri həll etmək üçün məqalə kampaniyaları optimallaşdırmaq və əsaslandırılmış qərarlar qəbul etmək üçün analitikadan istifadə edərək məlumatlara əsaslanan yanaşmanın mənimsənilməsini təklif edir. Bundan əlavə, müəssisələr sənaye tendensiyaları və ən yaxşı təcrübələrdən xəbərdar olmaq üçün davamlı öyrənmə və təlimə sərmayə qoymalıdırlar. Optimal nəticələr əldə etmək üçün təcrübəli axtarış motoru marketingi mütəxəssisləri ilə əməkdaşlıq da tövsiyə olunur. Məqalədə daim dəyişən rəqəmsal marketing arenasında irəlidə qalmaq üçün kampaniyanın davamlı monitorinqi və tənzimlənməsinin, həmçinin yeni platformaların və texnologiyaların araşdırılmasının vacibliyi vurğulanır. Bu fəaliyyət planlarını həyata keçirməklə müəssisələr axtarış motoru marketinginin bütün potensialından istifadə edə və uzunmüddətli uğur əldə edə bilirlər. Perspektivləri, çətinlikləri və təsirli strategiyaları təhlil edərək, tədqiqat getdikcə rəqabətli rəqəmsal marketing mənzərəsində maksimum böyümə və uzunmüddətli uğur üçün axtarış motoru marketingindən istifadə etmək üçün biznesə rəhbərlik etməyə çalışır.

Açar sözlər: Axtarış motoru marketingi, rəqəmsal marketing, çağırışlar, reklam.

Prospects for the Development of E-Accounting in Azerbaijan

Aqil Eyvazov

Azerbaijan State University of Economics

Nazrin Hashimova

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

This article discusses the prospects for the development of e-accounting in Azerbaijan. E-accounting is the process of using electronic devices and software to manage financial transactions and accounting processes. It also means electronic accounting with high speed, accuracy, and instant results. Electronic accounting helps businesses store financial information and accounting software in a secure environment and provides real-time access to users. The article examines the benefits of e-accounting, including increased efficiency, cost savings, and improved accuracy of accounting records. The article also discusses the challenges of implementing e-accounting in Azerbaijan and provides examples of successful implementation by local companies. From the conducted research, it was found that the reason for many organizations failing in business is the poor quality of the material, the lack of trained personnel, and the main reason is the accounting practices adopted by the enterprises. Therefore, there is a need for businesses to adopt electronic accounting practices that replace traditional practices. Finally, the article highlights the need for businesses and policymakers in Azerbaijan to promote the adoption of e-accounting to improve financial reporting and enhance decision-making processes.

Keywords: E-Accounting, Accounting information systems, accounting automation, Azerbaijan accounting system

Learning the Strategic Intelligence Model and Management Control Systems for Dynamic Decision Making, Evidence from Azerbaijan

Kamal Mirzayev

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

This article focuses on the importance of strategic intelligence and management control systems in dynamic decision making. The Strategic Intelligence Model (SIM) was introduced as a framework for understanding and integrating the various aspects of strategic intelligence. Management control systems are discussed as a means for implementing and monitoring strategic decisions. The article explores the interaction between SIM and management control systems, emphasizing the need for alignment between the two to achieve effective decision making. The article concludes with a discussion of the implications of the SIM and management control systems for organizations and their leaders, highlighting the benefits of integrating these concepts into overall strategic planning and decision-making processes. The research adopts a comprehensive approach to explore the strategic intelligence model, which encompasses the collection, analysis, and interpretation of relevant information for decision making. Furthermore, it investigates the management control systems that enable organizations to monitor and guide their operations toward strategic goals.

Keywords: Strategic intelligence, Management control systems, Dynamic decision making, Key success factors.

Elektron Bankacılığın Gelişim Sorunları ve Çözüm Önerileri

Elşad Orucov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Özet

Bu makale ülkemizde olan elektron bankacılığın gelişim sorunlarının neler olduğunu ve bunların ortadan kaldırılması için neler yapılması gerektiği ortaya koymaktadır. Elektron bankacılık, hesaplarımızı online olarak yönetmemizi ve çeşitli bankacılık işlemlerini bankaya gitmeden gerçekleştirmemizi sağlayan bir bankacılık hizmetidir. Elektron bankacılığın farklı türleri vardır: ATM, Telefon Bankacılığı, Mobil Bankacılık, Posta ve Elektron Fon Transferi. Diğer bölümlerde ise elektron bankacılığın faydaları hakkında genel bilgi ve elektron bankacılıkta oluşabilecek teknolojik, güvenlik ve uygulama sorunlarına yer verilmiştir. En sonda ise anket vasıtasıyla elde etmiş olduğumuz veriler vasıtasıyla frekans analizi yapılmış ve analizin sonuçları açıklanmıştır. Genel olarak özetleyecek olursak: İnternet bankacılık kullanmayan insanlar ya internet bankacılığın varlığından habersizler, ya da geleneksel bankacılığı kullanmaktan memnundur. İnternet Bankacılık kullanmayıp da ondan habersiz olan kişiler ise internet bankacılık hakkında bilgileri banka tarafından verilmesini istemektedir. Bu bulgular çerçevesinde de gerekse çeşitli sorunların çözümü için, gerekse de daha kullanışlı ve uygun internet bankacılık hizmeti verilmesi için de birden fazla öneri ileri sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İnternet Bankacılık, Gelişim Sorunları, Çözüm Önerileri, Elektron Bankacılık

Развитие E-Commerce В Туристической Отрасли Казахстана

А.Б. Амангожаева
Университет Туран
И.В.Селезнева
Университет Туран
С.Ж. Пралиева
Университет Туран

Аннотация

В статье рассматриваются основные направления цифровизации туризма Республики Казахстан. Туризм - это приоритетно важное направление для успеха экономик по всему миру. Развитие туристической отрасли благоприятно влияет на увеличение экономических показателей принимающей страны, способствует созданию множества рабочих мест в различных отраслях, развивает инфраструктуру и способствует культурному обмену между иностранцами и местными жителями. Цифровизация не оставила нетронутым ни один сегмент туристической экосистемы. Индустрия туризма находится в авангарде цифровых инноваций и продолжает стремительно трансформироваться по всему миру. Также в статье проанализированы основные изменения в сфере туризма на 2020-2021 гг. в связи с мерами противодействия распространению COVID-19. Одним из наиболее важных результатов процесса цифровой трансформации сферы туризма в постковидный период является предложение более доступных услуг с использованием удобного и доступного онлайн-сервиса.

Ключевые слова: электронная коммерция, цифровизация туризма, развитие туризма, электронные платежи, онлайн-туризм, безналичные платежи.

Effects of Transportation Infrastructure on Economic Growth in Azerbaijan: ARDL Bounds Testing Approach

Nijat Mahmudov

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

Transportation infrastructure is a crucial component of any economy, as it enables the movement of goods and people, thereby facilitating trade and economic activity. This article investigates the impact of transportation infrastructure on economic growth in Azerbaijan using the ARDL bounds testing approach to estimate the relationships between the variables. The article uses annual time series data from 2000 to 2020 on variables such as real GDP, investment in transport infrastructure and freight turnover. The results show that transportation infrastructure has a significant positive impact on economic growth in Azerbaijan in the long run. Specifically, a 1% increase in investment on transport infrastructure leads to a 0.47% increase in real GDP in the long run, indicating that transportation infrastructure plays a vital role in promoting economic growth in Azerbaijan. The findings of this study have important policy implications for Azerbaijan. Investments in transportation infrastructure should be prioritized to ensure that the country's infrastructure is of high quality and meets the needs of the growing economy. This study contributes to the literature on the relationship between transportation infrastructure and economic growth and provides insights that can inform policy decisions in Azerbaijan and other developing countries facing similar challenges.

Keywords: Transportation infrastructure, economic growth, ARDL bounds testing, Azerbaijan

Rəqəmsal İqtisadiyyatın Sığorta Sektoruna Təsiri və Maliyyə Sabitliyinin Mövcud Vəziyyəti

Bibixanım Bağirova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Son illər Avropa iqtisadiyyatı müstəsna və gözlənilməz iqtisadi şoklarla üzləşib, aralarındakı qısa “sakit dövrlər” var. Çox keçmədi ki, faiz dərəcələri tarixən görünməmiş aşağı səviyyələrə çatdı. Sonra, iqtisadiyyata ciddi zərbə vuran kilidləmələrlə mübarizə aparan global bir pandemiya başladı. Fevral ayında Rusiya Ukraynanı işğal etdi və nəticədə Avropada enerji şoku, onilliklər ərzində müşahidə olunmayan inflyasiya səviyyəsi və yaxınlaşan tənəzzüllə nəticələndi. Bütün bu hadisələr sürətlə dəyişən risk mənzərəsinə uyğunlaşmalı olan sığortaçılara da təsir göstərir. Bir tendensiya həyat məhsullarının qarışığının zəmanətli ənənəvi mənfəət iştirak məhsullarından hibrid və vahidlə əlaqəli məhsullara keçməsi olmuşdur. Bəzi sığortaçılar portfel köçürməsi yolu ilə miras biznesləri ilə bağlı öhdəlikləri tamamilə boşaldıblar. Bu tədbirlər sığortaçıları faiz dərəcəsi riskinə daha az həssas edir. Nəzarət nöqtəyi-nəzərindən sığortaçılar uyğunlaşdıqda və zəifliklərini azaltdıqda müsbət haldır.

İqtisadi şokun bir nümunəsi, mərkəzində pensiya fondlarının olduğu İngiltərədəki son qarışıqlıq idi. Yüksək riskə məruz qalan sektorlar, qeyri-likvid olduğu sübut edilən uzunmüddətli Gilts kimi investisiyaların pro-tsiklik ləğvi ilə marja çağırışlarına cavab verdi. Aİ sığorta və pensiya sektorları bu cür risklərə daha az həssas görünür, çünki törəmə alətlər istifadəçilərinin investisiya portfəlləri aktiv sinifləri, ölkələr və ödəmə müddətləri baxımından yaxşı şaxələndirilir.

Aşar sözlər: risk, sığorta, inflyasiya, faiz dərəcələri

Uluslararası Soğuk Zincir Lojistiğinde Yeni Teknolojilerin Kullanımı

Taner Akçacı

Gaziantep Üniversitesi

Fatma Büşra Kurt

Gaziantep Üniversitesi

Özet

Soğuk zincir lojistiği gıda ürünlerinin güvenliğini koruyan sıcaklık kontrollü bir tedarik zinciri olarak adlandırılmaktadır. Soğuk zincir lojistiğinin önemi, gıda ürününün bozulması durumunda insan sağlığını etkileyebilecek sonuçları olmasıdır. Ayrıca ürünlerde herhangi bir bozulma sonucunda yapılacak tüm işlemler boşa gideceğinden ekonomik olarak da olumsuz sonuçlara sahip olabilmektedir. Bu yüzden gıda güvenliğinin sağlanması hem ekonomik hem de çevresel olarak oldukça önemli bir konuya sahiptir. Bunun yanı sıra bozulabilir ürünlerin uluslararası ticaretinin yapılması durumunda sürecin daha fazla öneme sahip olması gerekmektedir. Uluslararası soğuk zincir lojistiği, çeşitli taşıma modlarına, gümrükleme süreçlerine ve daha uzun teslim sürelerine sahiptir ve bu yüzden ürünlerinin tedarik zinciri yapısı daha karmaşık olabilmektedir. Bu nedenle soğuk zincir yönetiminin daha katı bir şekilde ilerlemesi gerekmektedir. Bu çalışmanın amacı, soğuk zincir lojistiğinde yeni teknolojilerin kullanılmasının tedarik zinciri üzerindeki etkilerini incelemektir. Sonuç olarak, soğuk zincir lojistiğinde yeni teknolojilerin kullanımı tedarik zincirinin izlenebilirliğini artırılarak gıda güvenliğinin sağlanmasına katkıda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan yeni teknolojilerin kullanılması işletmeler için ek maliyetlere ve yeni işgücü gereksinimine de yol açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Soğuk Zincir, Tedarik Zinciri, Akıllı Soğuk Zincir Yönetimi

Türk Üniversiteler Birliđi'ne (TÜRKÜNİB) Üye Üniversiteler Arasındaki Etkileşim Düzeyi: Türkiye Perspektifinden bir Analiz

Sibel Mehter Aykın

Akdeniz University

Özet

Türkiye'nin gelecek yirmi yıllık dönemine ışık tutması beklenen 2053 Vizyonu ve On İkinci Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarına başlanmış; yükseköğretimin mevcut durumuna yönelik küresel gelişmelerle uyumlu, tüm paydaşların talep ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek öneriler geliştirmek üzere Yükseköğretim Özel İhtisas Komisyonu oluşturulmuştur. Bu çalışmanın amacı, Türk Devletleri Teşkilatı Türk Üniversiteler Birliđi'ne (TÜRKÜNİB) üye üniversiteler arasındaki etkileşim düzeyini Türkiye perspektifinden inceleyerek, üst politika belgelerinin oluşturulması çalışmalarına dolaylı olarak katkıda bulunmaktır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemleri arasında sıralanan durum çalışması kullanılmıştır. TÜRKÜNİB üyesi üniversitelerin kendi aralarındaki etkileşimi ve kapsamlı işbirliđi geliştirme durumu araştırmanın ana desenini oluşturmaktadır. Bu çalışmada araştırma evreni TÜRKÜNİB üyesi üniversitelerin tamamı, araştırma örneklemini ise Türkiye'de yerleşik olan TÜRKÜNİB üyesi üniversitelerdir. Çalışma kapsamında cevap aranan sorular şunlardır: 1) TÜRKÜNİB'in amacı ve araçları nelerdir? 2) Türkiye'nin Türk Devletleri Teşkilatı üye ve gözlemci devletleri nezdinde uluslararası öğrenciler bakımından çekim merkezi olma durumu nedir? 3) Türkiye'de yerleşik TÜRKÜNİB üyesi üniversitelerin diđer üye üniversiteler ile kapsamlı işbirliđi geliştirme durumu nedir? 4) TÜRKÜNİB coğrafi yayılım ve yükseköğretim alanında kapsamlı işbirliđi geliştirme bakımından kendisinden beklenenleri gerçekleştirebilmiş midir? Bu sorulara verilen yanıtlar çerçevesinde, On İkinci Kalkınma Planı Yükseköğretim Özel İhtisas Komisyonu çalışmalarına ışık tutması beklenen bulgular ve çeşitli öneriler sıralanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim Sistemi, Hedef Odaklı Uluslararasılaşma, Türk Devletleri Teşkilatı, Türk Üniversiteler Birliđi (TÜRKÜNİB)

Korporativ Bankçılıqda Verilənlərin İntellektual Analiz Metodlarından İstifadə

Bənövşə Hacızadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Korporativ bankçılıq kiçik biznesdən başlayaraq çox böyük holdinqlərə qədər müxtəlif korporasiyalara təklif olunan maliyyələşdirmə xidmətlərini əhatə edir. Bu cür korporasiyaların maliyyələşdirilməsi onların unikal tələblərinə cavab verən məhsul və xidmətləri asanlaşdırmaqla idarə olunur. Geniş və çeşidli bir sektor olmaqla korporativ bankçılıq öz müştərilərinin unikal ehtiyaclarını qarşılamaq üçün innovativ və hərtərəfli həllər tələb edir. Bu məqsədlə təqdim olunan məqalədə korporativ bankçılıq sənayesində müxtəlif problemlərin həlli və göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün ən çox istifadə olunan üsullar, o cümlədən təbii dilin emal alqoritmləri, maşın öyrənməsi alqoritmləri, eləcə də proqnozlaşdırıcı analitika kimi müasir texnologiyalara əsaslanan intellektual analiz metodları tədqiq olunur. Bank sektorunda gündəlik istehsal olunan böyük həcmli verilənlərdən qiymətli informasiya əldə etmək üçün intellektual analiz metodlarından istifadə mexanizmləri, həmçinin bu metodlardan istifadənin üstünlükləri və çətinlikləri müzakirə edilir. Eyni zamanda bu metodların banklar tərəfindən istifadəsinin böyük həcmli məlumatların sürətli şəkildə təhlilində, bank müştərilərinin risk profilinin, ödəniş performansının və kredit tarixçəsinin qiymətləndirməsində və onların maliyyə ehtiyaclarına daha yaxşı cavab verə biləcək təcrübənin qazanılmasında faydalarından, real korporativ bankçılıq tətbiqlərindən və yaxın gələcəkdə korporativ bankçılığın əsasını təşkil edəcək maşın öyrənməsi və təbii dil emalı alqoritmlərinin əhəmiyyətindən bəhs edilir.

Açar sözlər: korporativ bankçılıq, intellektual analiz, maşın öyrənməsi, təbii dil emalı

Dövlət Qurumlarında Şikayətlərin İdarə Edilməsi Sistemlərinin Təkmilləşdirilməsi

Tariyel Məmmədov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Univertsiteti

Xülasə

Dövlət qurumlarında şikayətlərin idarə edilməsi sistemlərinin təkmilləşdirilməsi səmərəli xidmətlərin göstərilməsini təmin etmək və vətəndaşların etimadını qorumaq üçün mühüm aspektdir. İlk növbədə, şikayətlərin idarə edilməsi prosesinin sadələşdirilməsində texnologiyanın rolunu etiraf etmək vacibdir. Qabaqcıl sistemləri qəbul etməklə və inteqrasiya etməklə hökumətlər vətəndaşların problemlərini effektiv şəkildə izləyə, idarə edə və vaxtında həll edə bilirlər. Bu sistemlərin təkmilləşdirilməsinin vacib aspektlərindən biri şəffaflığın və hesabatlılığın təşviq edilməsidir. Şikayət məlumatlarını ictimaiyyət üçün əlçatan etməklə, qurumlar vətəndaşlara şikayətlərinin gedişatını izləmək səlahiyyətini verməklə yanaşı, şikayətlərin həllinə sadıq olduqlarını nümayiş etdirirlər. Bundan əlavə, dövlət məmurlarına müvafiq təlimlərin verilməsi onların problemləri həll etmək və səmərəli şəkildə həll etmək imkanlarını artırır. Vətəndaşların şikayətlərini rahat şəkildə çatdırmaları üçün aydın rabitə kanalları yaradılmalıdır. Onlayn portallar, mobil proqramlar və telefon qaynar xəttləri kimi çoxsaylı prospektlərin mövcud olmasını təmin etmək problemsiz hesabatları asanlaşdırır və ümumi cavab vermə qabiliyyətini yaxşılaşdırır. Şikayətlərin idarə edilməsi sistemlərində davamlı təkmilləşdirmələrə imkan vermək üçün davamlı qiymətləndirmə və əks əlaqə mexanizmləri mövcud olmalıdır ki, bu da dövlət qurumlarının vətəndaşların ehtiyaclarını ödəmək üçün uyğunlaşmaq və sadıq qalmasını təmin etməkdir.

Açar sözlər: şikayətlərin idarə edilməsi, dövlət qurumları, şəffaflıq, vətəndaş.

Rəqəmsal İqtisadiyyatın İnkişafı Şəraitində Azərbaycanın Maliyyə - Vergi Sahəsinin Problemləri

Nigar Məmmədova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Maliyyə və vergilər də daxil olmaqla müxtəlif sektorlarda rəqəmsallaşmanın artan tempi sürət, rahatlıq və səmərəlilik kimi bir çox üstünlüklər gətirib. Bununla belə, maliyyə və vergi idarəçiliyində bir sıra çətinliklər və çatışmazlıqlar da yaratmışdır. Əsas məsələlərdən biri məlumatların və maliyyə resurslarının itkisinə səbəb ola biləcək kibercinayətkarlıq riskidir. Üstəlik, qabaqcıl texnologiyalardan istifadə vergidən yayınanların öz fəaliyyətlərini gizlətmələrini və aşkarlanmaqdan yayınmalarını asanlaşdırıb, bu da hökumətlərin gəlirlərinin itirilməsinə gətirib çıxarıb.

Bundan əlavə, tədqiqatçı rəqəmsallaşma prosesində maliyyə və vergi inzibatçılığı sistemində şəffaflığın olmaması, məlumatların məxfiliyi və təhlükəsizliyi ilə bağlı narahatlıqlar və proseslərin səmərəsizliyi kimi bəzi çatışmazlıqları aşkar edib. Bu məsələlərin tədqiqi korrelyasiya və reqressiya təhlili kimi müxtəlif statistik metodlardan istifadə etməklə aparılıb və əldə edilmiş nəticələr rəqəmsal infrastrukturun təkmilləşdirilməsi və maliyyə - vergi inzibatçılığında çatışmazlıqların aradan qaldırılmasının sistemin effektivliyini və səmərəliliyini artırma biləcəyini göstərir. Əldə etdiyimiz nəticələr göstərir ki, rəqəmsal iqtisadiyyat şəraitində Azərbaycanda maliyyə və vergi idarəçiliyində hələ də həll edilməli olan mühüm problemlər var.

Açar sözlər : Azərbaycan, maliyyə, vergi, iqtisadi inkişaf.

Koronavirus (Covid-19) Pandemiyasının Azərbaycanın Bank Sistemində Təsirləri

Fərid Alyarlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

COVID-19 pandemiyası bank sektoruna ciddi təsir göstərmişdir. Əvvəla, dünyada iqtisadi fəaliyyətin durğunluğu ilə əlaqədar bir çox banklar kredit ödənişlərində çətinliklərlə üzləşməyə başladılar. Bundan əlavə, müştərilərinin bank əməliyyatlarını onlayn və ya rəqəmsal şəkildə həyata keçirmə meylli bankların iş modellərini və müştəri münasibətlərini dəyişmişdir. COVID-19-ın bank sistemində təsiri olduqca əhatəlidir və müxtəlif sahələrə təsir göstərir. Bu effektlərə bankların maliyyə sabitliyi, gəlirlilik və risklərin idarə edilməsi, ödəniş sistemləri, müştəri davranışı və qaydalar daxildir. Pandemiya maliyyə sabitliyini təhdid edən bir çox amillərə səbəb olmuşdur. Xüsusilə, müəssisələrin iflası səbəbindən ödənişlərin gecikməsi və kredit riskinin artması, bankların kredit portfellərinə mənfi təsir göstərmişdir. Bu, bankların maliyyə vəziyyətini zəiflədən, kapital adekvatlığı dərəcələrini azaltdı və bir çox bankın maliyyə nəticələrinə mənfi təsir etmişdir. Bundan əlavə, pandemiya zamanı rəqəmsallaşdırma və uzaqdan iş təcrübələrinin artması, ödəniş sistemlərinin təhlükəsizliyinə və effektivliyinə təsir etmişdir. Banklar müştərilərinə daha təhlükəsiz və daha sürətli ödəmə seçimlərini təmin etmək üçün rəqəmsal ödəniş sistemlərindən daha çox istifadə etməyə başladılar. Ancaq bu, bankların kiber təhlükəsizlik risklərinə daha həssas olmasına səbəb olmuşdur. Bu məqalə, Covid-19-un Azərbaycanın bank sistemində təsirini araşdırmağı, hökumətin və bankların bu təsirləri azaltmaq üçün gördüyü tədbirləri müəyyənləşdirməyi hədəfləyir.

Açar sözlər: COVID-19, bank sektoru, maliyyə sabitliyi, risklərin idarə edilməsi, ödəniş sistemləri.

Fiziki-Kimyəvi və Biokimyəvi Turşuların Azaldılması

Rahim Tahirli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Günümüzdə, fiziki-kimyəvi və biokimyəvi turşuların azaldılması mövzusu dünyada daha çox diqqət mərkəzinə çevrilir. Bu azalmanın səbəbləri arasında insan fəaliyyətləri, təbii fəaliyyətlər və digər amillər sayılabilir. Şərabda fiziki-kimyəvi və biokimyəvi turşuların azaldılması tədqiqatı, şərabın keyfiyyətini yüksəltmək, istehlakçılara daha yaxşı məhsul təqdim etmək və şərabın sağlamlıq üzrə təsirini azaltmaq məqsədi ilə həyata keçirilmişdir. Turşu azaldılması bir maddənin turşuluğunu azaltmaq üçün müxtəlif sənaye sahələrində geniş istifadə olunan bir prosesdir. Maddədə yüksək turşuluq səviyyəsi arzuolunmaz dad, xarab və digər mənfi təsirlərə səbəb ola bilər, buna görə də turşunun azaldılması bir çox istehsal proseslərində mühüm addımdır. Turşu azaldılması üçün istifadə olunan iki əsas üsul fiziki-kimyəvi və biokimyəvi üsullardır. Fiziki-kimyəvi üsullar turşuluğu azaltmaq üçün neytrallaşdırma və çökmə kimi kimyəvi reaksiyaların istifadəsini nəzərdə tutur. Biyokimyəvi üsullar isə turşuları metabolizə etmək üçün bakteriya və maya kimi mikroorqanizmlərin istifadəsini nəzərdə tutur. Bu məqalədə turşunun azaldılması üçün istifadə olunan fiziki-kimyəvi və biokimyəvi üsulların, o cümlədən onların mexanizmləri, üstünlükləri və çatışmazlıqları haqqında ümumi məlumat verilir.

Açar sözlər: turşunun azaldılması, fiziki-kimyəvi, biokimyəvi, neytrallaşma, çökmə.

Postpandemiya Dönəmində Beynəlxalq Ticarətin Bərpası və Tənzimlənməsi Məsələləri

Cabbarova Kəmalə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Səfərov Anar

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Beynəlxalq ticarətin inkişafının hazırkı mərhələsində baş verən struktur dəyişiklikləri onun arxitekturasının keyfiyyətə yenilənməsinə səbəb olmaqla bərabər, beynəlxalq əmək bölgüsünün bir çox aspektlərinə də təsir göstərmişdir. Məqalənin yazılmasında əsas məqsəd beynəlxalq ticarətin bərpası imkanlarını və parametrlərini qiymətləndirmək, koronavirus pandemiyasının yaratdığı böhran nəticəsində mürəkkəbləşən beynəlxalq mübadilənin çoxtərəfli tənzimlənməsi ilə bağlı problemləri müəyyən etməkdir. Bu məqsədə çatmaq üçün bu sahədə aparılmış tədqiqatlar və yazılmış məqalələrdən , Google Scholar, Emerald eJournals Premier, ScienceDirect, Web of Science, JSTOR və s. platformalarının informasiyalarından istifadə edilmişdir.

Beynəlxalq ticarətin çökməsi, qlobal səviyyədə bir çox dəyər zəncirlərinin əngəllənməsinə səbəb olmuşdur. Bununla belə, beynəlxalq mübadilənin deqloballaşmaya yönəlmə tendensiyasını ideallaşdırmaq lazım deyil, çünki ən böyük ixracatçı və idxalçı ölkələrin ənənəvi rəqabət üstünlükləri və dayanaqlı iqtisadi inkişaf strategiyaları ilə yanaşı həm də təbii məhdudiyətlər mövcuddur.

Ümumilikdə, pandemiya sonrası dövərdə davam edən qlobal iqtisadiyyatın bərpası ilə müqayisədə beynəlxalq ticarətin bərpasında lənglik müşahidə edilir. Ayrı-ayrı ölkələr arasında mövcud olan ticarət və geosiyasi münaqişələr də beynəlxalq mübadilənin gələcək inkişafı baxımından əlavə stress yaradır. Bundan əlavə, pandemiyanın yaratdığı böhran ölkələrə meqaregional ticarət sazişlərində iştirak imkanlarını yeni rəqərdən nəzərdən keçirməyə imkan verdi.

Açar sözlər: pandemiya, ticarət siyasəti, qlobal böhran, qlobal dəyər zənciri

Şərab İstehsalı Texnologiyası və Keyfiyyət

Sonya Quliyeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə dünyada və ölkəmizdə istehsal olunan şərablar, onların istehsal texnologiyası, növləri, bəzi istehlak xassələri və digər əlamətləri haqqında məlumatlar əks olunub. Məlumatlara əsasən, 2000-2012-ci illər ərzində dünyada şərab istehlakı həcmi 226mln-dan 243 mln hl-ə yüksəlmişdir. Buradan o nəticəyə gəlmək olar ki, dünyada şərab istehlakçılarının sayı kifayət qədər çoxdur. Hər bir istehlakçının istəyi isə əldə etdiyi məhsul haqqında yetərli biliklərə malik olmaqdır. Şərab istehlakçıları da əldə etdikləri şərabın tərkibi, qidalılıq dəyəri, hazırlanma texnologiyası, ziyan və zərərləri və digər bu kimi xassələri haqqında məlumat əldə etmək haqqına sahibdirlər. Bu məqalə şərab istehlakçıları və şərab həvəskarları üçün maraqlı faktları əhatə edir. Məqalədə, həmçinin dünyada və ölkəmizdə olan şərab sənayesi haqqında biliklər və ölkəmizdə yaranmış ilk şərab zavodları, əsas üzüm təsərrüfatı ilə məşğul olan rayonlar, ən böyük həcmdə şərab istehsalı və ixracı ilə məşğul olan ölkələr, onların illik ixrac həcmələri, istehsal etdikləri şərabların növləri, adları və digər bu kimi maraqlı faktlar qeyd olunub. Məhz buna görə məqalənin böyük marağa səbəb olacağını və yeni şərab istehsalçılarına yardım edən məlumatların əks olunduğunu qeyd etmək olar.

Açar sözlər: keyfiyyət, şərab, üzüm,

Türkiye’ de E-ticaret ve Arama Motorları üzerinde Örnek SEO Uygulaması

İpek Tezel

Gaziantep University

Aylin Konu

Gaziantep University

Özet

Bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı değişimler, firmaların iş yapma yöntemlerini de etkileyerek geleneksel ticaret kavramını değiştirmiş elektronik ticaret (e-ticaret) kavramının çıkmasına neden olmuştur. İster ulusal, isterse uluslararası olsun geleneksel ticaret ve pazarlamanın yerini dijital pazarlama ve ticaret almak zorundadır. Özellikle son yıllarda yaşanan afetler, salgınlar, kredi kartı kullanımının çoğalması ve genç nüfusun dijital teknoloji ile adaptasyon hızı online pazarları ve dolayısı ile e-ticareti artırmıştır. E-ticaretin 1970’li yıllarda başlaması ile beraber günümüze kadar çok yol kat etmiştir. Dünya nüfusunun 2023 yılında 8 milyar kişiye ulaşacağını tahmin ederek, açılacak olan bir e-ticaret sitesinin Dünya nüfusunun tamamına ulaşması pek de mümkün görülmemektedir. Aynı şekilde bu durum Türkiye içinde geçerlidir. E-ticaret web sitesi veya online pazaryeri açıldığında ilgili ürünler ile ilgilenecek hedef kitlenin siteye girişi ve o sitede kalma süresinin artırılması hedeflenerek stratejiler belirlenmemektedir. Dijital pazarlama yöntemlerinden olan, arama motoru optimizasyonu (SEO), Türkiye’de en çok kullanılan arama motoru Google Chrome ve en çok ziyaret edilen online pazaryeri olan Trendyol.com uygulaması bu çalışmada incelenmektedir. Çalışma sonucunda; Trendyol.com pazaryerinin Google Chrome arama motoruna göre anahtar kelime açısından daha hızlı sonuca ulaştırdığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: E-ticaret, elektronik pazarlama, arama motoru optimizasyonu (SEO), online pazaryeri

İşğaldan Azad Edilmiş Ərazilərin İnkişafı üçün Müsbət Trendlər: Yeni İnkişaf Modeli və Asimmetrik Nəticələr

Baba Məmmədov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi asimmetriyanı iqtisadiyyatda bir fenomen kimi nəzərdən keçirməkdir. Tədqiqat işi asimmetriyanın nəzəri və qlobal aspektləri əsasında aparılmışdır. Tədqiqat həm də asimmetriyanın təkcə iqtisadi sahədə deyil, həyatın siyasi, mənəvi və sosial sahələrində də müşahidə olunduğuna diqqət çəkib. Mikro, makro və qlobal səviyyədə asimmetriyanın müəyyən edilməsi mühüm aspektlərdən biridir. Asimmetriyanın təsnifatı, o cümlədən bir subyektin resurslarının digər mövzu üzərində üstünlük təşkil etməsi ilə özünü göstərən informasiya asimmetriyasına verilən ən böyük əhəmiyyət təsvir edilmişdir. Tədqiqat nəticəsində dünya qaz bazarı təhlil edilmiş, qaz hasilatı göstəriciləri verilmiş, nəticədə mavi yanacaq zəngin ölkələr müəyyənləşdirilmişdir ki, bunun da nəticəsində bir ölkənin digər ölkədən asılılığı özünü büruzə verir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərin əsas prioritet sahələri, o cümlədən bəzi ərazilərdə görülən işlər nəzərdən keçirilmişdir. Yeni yaradılan ağıllı kəndlər də bu məqalədə öz aktuallığını qoruyur. Məqalənin praktiki əhəmiyyəti isə ondan ibarətdir ki, iqtisadi sistemdə asimmetriyaların aradan qaldırılmasının vacibliyi öz aktuallığını qoruyub saxlayır. Belə ki, asimmetriyanın mövcudluğu ölkə iqtisadiyyatında iqtisadi artımın ləngiməsinə səbəb olan amildir.

Açar sözlər: asimmetriya, ağıllı kənd, ağıllı şəhər, iqtisadiyyat modeli

Bioloji Aktiv Üsullardan İstifadə Edərək Yarımfabrikatların və Hazır Çörək Məmulatlarının Hazırlanması Yolları

Nail Qurbanzadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Bu məqalədə, bioloji aktiv üsullarından istifadə edərək yarımfabrikatların və hazır çörək məmulatlarının hazırlanması yolları ətraflı şəkildə izah edilir. Bu üsullar arasında mayalanma, fermentasiya, pasterizasiya və sterilizasiya kimi proseslər var. Hazır məmulatların hazırlanması üçün isə, biokimiya, mikrobiologiya, biotexnologiya və digər sahələrindən istifadə olunur. Bu məqalədə bioloji proseslər və texnologiyaların tətbiqi ilə əldə edilən məhsulların keyfiyyəti və müddəti də müzakirə olunur. Hazır məmulatların hazırlanması prosesi zamanı əməliyyatların sıxlığı, optimal temperatur və nəm şəraitləri, məhsulun keyfiyyəti və təbii rəngi kimi əhəmiyyətli məsələlərə diqqət yetirilir. Əsasən, bu məqalə qida sahəsində hazır məmulatların hazırlanması üçün bioloji üsulların necə tətbiq edilə biləcəyini ətraflı şəkildə müzakirə edilir. Tətbiq edilən bioloji üsulların daha sağlam və keyfiyyətli məhsullar hazırlama imkanı verdiyi də vurğulanmalıdır. Bioloji texnologiyaların tətbiqi ilə, hazır məmulatların müddəti artırıla bilər, keyfiyyəti yüksəldilə bilər və insan sağlamlığı üçün daha yararlı olmaq imkanı yaradıla bilər. Qida sahəsindəki bioloji üsulların tətbiqi ilə hazır məmulatların hazırlanması üçün bir sıra mümkün yolları və faydalarını ətraflı şəkildə izah edir. Həmçinin, bioloji texnologiyaların yemək sahəsindəki tətbiqi ilə hazır məmulatların hazırlanması prosesində istifadə olunan təbii və sağlam elementlər insan sağlamlığına daha faydalıdır. Bu məhsullar kimyəvi maddələr istifadə edilən hazır məhsullara nisbətən daha təbii və sağlam olur.

Açar sözlər: bioloji texnologiyalar, hazır çörək məmulatları, mayalanma, təbii məhsullar, insan sağlamlığı.

İnovasyon K lt r n n İnovasyona Ektisi Türkiye – Azerbaycan İřletmeleri  zerine Karřılařtırmalı Bir Arařtırma

Ali B. Kutvan

Innovation Management and TRIZ Institute

Abstract

Bu alıřmada inovasyon ve inovasyon k lt r  arasındaki iliřki analiz edilip belirlenmeye alıřılmıřtır. İnovasyon ve inovasyon k lt r  iliřkisi Türkiye ve Azerbaycan'da teknoparklarda yerleřen iřletmeler üzerine yapılan bir arařtırma ile ortaya konmuřtur. Arařtırma sonucunda her iki ülke açısından da inovasyon ve inovasyon kültürü belirleyicileri arasında güclü bir iliřki olduėu saptanmıřtır.

Arařtırma sonuçlarına göre her iki ülke açısından da (arařtırmanın gerçekleřtirildiėi kapsam içerisinde) inovasyon ile inovasyon kültürü belirleyicileri arasında anlamlı bir iliřki saptanmıřtır. Analiz sonuçlarına göre Azerbaycan iřletmelerinde İnovasyon K lt r , İnovasyonu anlamlı düzeyde etkilemektedir. Türkiye iřletmelerinde de İnovasyon K lt r , İnovasyonu anlamlı düzeyde etkilemektedir. Etki artırıcı y ndedir. İnovasyon k lt r , İnovasyonu arttırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnovasyon, İnovasyon Ekosistemi, Teknopark, İnovasyon K lt r , İnovasyon Yönetimi

Azərbaycanda Uğurlu Elektron Kommersiya Biznesin Qurulması

Nəsirov Şahid

Azerbaijan State University of Economics

Xülasə

Bu məqalə Azərbaycanda e-ticarət biznesini araşdırır və onun inkişafı və zəif tərəflərini vurğulayır. Müəllif e-ticarət biznesindəki çətinlikləri aradan qaldırmaq və ölkədə uğurlu e-ticarət biznesi qurmaq üçün həllər təqdim edir. Məqalə Azərbaycanda e-ticarətin hazırkı vəziyyəti və onun inkişaf potensialının icmalı ilə başlayır. Daha sonra onlayn əməliyyatlara, ödəniş üsullarına və onlayn alış-verişə inamsızlıq kimi problemləri müəyyən edir. Müəllif bu problemlərin həlli və Azərbaycanda elektron ticarətin inkişafına kömək etmək üçün potensial həll yollarını müzakirə edir. Bunlara ölkənin logistika infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi, rəqəmsal ödəniş variantlarının təşviqi, daha yaxşı müştəri dəstəyinin göstərilməsi və istehlakçılar arasında inamın yaradılması daxildir. Məqalədə e-ticarət mənzərəsində rəqabətə davamlı olmaq üçün dəyişən bazar tendensiyalarına uyğunlaşmağın və texnologiyaya investisiyanın vacibliyi vurğulanır. Ümumilikdə, məqalədə Azərbaycanda e-ticarət biznesinin hərtərəfli təhlili verilir və bizneslərin bu sənayedə uğur qazanmasına kömək edə biləcək həllər haqqında dəyərli fikirlər verilir. Həmçinin bu məqalə, Azərbaycanda elektron ticarət sektoruna daxil olmaq istəyən sahibkarlar və hazır bizneslərini elektron ticarətə keçid etmək üçün bələdçi rolunu oynayır.

Açar sözlər: e-commerce, biznes strategiyası, rəqəmsal marketing, məhsul seçimi.

The Effect of Individual Cultural Values on Financial Tribalism

Hatice Nayman Hamamcı

Yıldız Technical University

Selim Aren

Yıldız Technical University

Abstract

The effect of individual cultural values on financial tribalism was investigated in this study. In this direction, individual cultural values are considered as five sub-dimensions (power distance, collectivism, masculinity, long-term orientation and uncertainty avoidance). Both pilot and original data were collected. Both data were collected from Turkey on a voluntary basis with convenience sampling. Both data were collected from Turkey on a voluntary basis with convenience sampling. Using the online questionnaire, 831 participants were reached in the original data. Exploratory factor analysis was performed for the variable of financial tribalism with the data obtained from the pilot study from 204 participants. Then, confirmatory factor analysis and correlation analysis were performed with the original data and the research model was tested with SEM. According to the findings, the effects of power distance, masculinity, long-term orientation and uncertainty avoidance on financial tribalism were found to be statistically significant.

Keywords: financial tribalism, individual cultural values, tribalism

Azerbaycan ile Türkiye Arasındaki Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Meşruiyet Zemini Olarak Milliyetçilik

Recai Coşkun

İzmir Bakırçay Üniversitesi

Öz

Bu çalışmada Azerbaycan ile Türkiye arasında gerçekleştirilen karşılıklı doğrudan yabancı yatırımların meşrulaştırılmasında yetkililerin biçimsel ve biçimsel olmayan kurumlara yaptığı referanslar ele alınmaktadır. Bunlar arasında biçimsel olmayan kurumlardan bir tanesi olan milliyetçiliğe yapılan vurgular araştırmanın odağına alınmıştır. Çalışma nitel yöntem ile ve belge çözümlemesi deseni ile yürütülmüştür. Veri olarak Türkiye ve Azerbaycan kamu ve özel sektör yöneticilerinin verdikleri beyanatlardan yararlanılmıştır. Belge çözümleme sonucunda alan yazınında görülenin aksine Azerbaycan ile Türkiye arasındaki yabancı yatırımlarda milliyetçilik pozitif etki yapmakta ve güçlü biçimde meşrulaştırma aracı olarak kullanılmaktadır.

Açar sözlər: Azerbaycan, Türkiye, doğrudan yabancı yatırım, meşruiyet, milliyetçilik

“Kiçik və Orta Sahibkarlıq Subyektləri üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları”nın Tətbiqinə Dair Məsələlər

Cəfərov Elxan

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Rzayeva Kəmalə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Dünya iqtisadiyyatının qloballaşdırılması və beynəllişməsi mühasibat uçotu sahəsində standartlaşdırmanın zəruriliyi məsələsi artıq diskussiya obyektı olmadığı üçün MHBS dünyanın 150 ölkəsində tətbiq edilir.

Beynəlxalq regional lahiyələrin icrasında **transmilli korporasiyalarla** sıx iqtisadi və maliyyə əlaqələri qurmuş kiçik və orta sahibkarlar da sözügedən standartlara uyğun uçot qaydalarına yenidən baxılmasına maraq göstərdiyindən 2009-cu ildə MHBS Fondu tərəfindən hazırda 83 ölkədə tətbiq edilən KOS üçün MHBS buraxılmışdır.

Avropa iqtisadiyyatının əsasını təşkil edən kiçik və orta sahibkarların iqtisadi artımını təmin edən mənbələr araşdırılmış və Qarabağda iqtisadi həyatının bərpası və yenidənqurulması istiqamətində islahatların aparılması üçün bu müəssisələrdə toplanmış təcrübələrdən bəhrələnməsi göstərilmişdir.

KOS üçün MHBS üzrə 2-ci Bölməsində göstərilən faydalı maliyyə məlumatlarının keyfiyyət xüsusiyyətlərinin MUBS Fondu tərəfindən 2010-cu ildə qəbul olunmuş “Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsasları”nın 3-cü mövzusunda təqdim olunan yanaşmalar əsasında qruplaşdırılması tövsiyə edilmişdir.

KOS üçün MHBS üzrə aktivlərin, öhdəliklərin, gəlir və xərclərin qiymətləndirilməsi araşdırılmış və müəyyən olunmuşdur ki, 35 bölmədən ibarət olan bu Standartın 2-ci bölməsində ilkin dəyər və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməsi nəzərdə tutulan aktivlərin, öhdəliklərin, gəlir və xərclərindən başqa, digər 10 bölməsində onların həmçinin mümkün satış dəyəri, cari dəyər və diskont dəyəri əsasında qiymətləndirilməsi göstərilmişdir.

Açar sözlər: Kiçik və Orta Sahibkarlıq Subyektləri üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları, ilkin dəyər, ədalətli dəyər, cari dəyər

Blokçeyn Texnologiyası və Bank Sektorunda Tətbiqi

Amil Məmmədov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu gün texnologiya dünyası sürətlə inkişaf edir və yenilik həyatımızın bir çox sahələrində baş verir. Belə yeniliklərdən biri də Blokçeyn texnologiyasıdır. Bank sektoru da bu texnologiyanın istifadəsi üçün olduqca uyğun bir sahə olaraq görülür. Bu texnologiya mərkəzləşdirilmiş idarəetməyə ehtiyac olmadan əməliyyatların qeydiyyatı və yoxlanılması mexanizmini təklif edir. Blokçeyn texnologiyası hər bir iştirakçının bir-biri ilə birbaşa əməliyyatlar edə biləcəyini və əməliyyatların bir-biri ilə əlaqəli bloklarda qeyd olunmasını təmin edir. Bu zəncir bütün əməliyyatları qeyd edən bir dəftər rolunu oynayır və bu dəftər bütün iştirakçılar üçün ortaqdır. Blokçeyn texnologiyası əməliyyatların dəqiqliyini və bütövlüyünü təmin etmək üçün Kriptoqrafiya metodlarından istifadə edir. Beləliklə, Blokçeyn texnologiyası əməliyyatların təhlükəsizliyini təmin edir və bütün iştirakçılara əməliyyatlara təhlükəsiz giriş imkanı verir. Bank sektorunda Blokçeyn texnologiyasından istifadə bir çox üstünlüklərə malikdir. Bu texnologiya banklara əməliyyatları daha sürətli və etibarlı şəkildə həyata keçirməyə imkan verir. Bundan əlavə, Blokçeyn texnologiyası banklara xərclərini azaltmağa və müştəri xidmətlərini yaxşılaşdırmaq üçün daha səmərəli işləməyə kömək edir. Məqalənin davamında Blokçeyn texnologiyasının bank sektorunda istifadəsi barədə daha ətraflı məlumat verəcəyəm.

Açar sözlər: Blokçeyn texnologiyaları, bank sektoru, rəqəmsal çevrilmə, ödəmə sistemləri.

Yaşıl İnvestisiyalar Regional İqtisadiyyatın “Yaşıllaşdırılması” Mexanizminin Elementi Kimi

Sənan Əhmədzadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Hazırda qlobal davamlı inkişaf konsepsiyasının ideoloqları bir tərəfdən planetin iqtisadi artım üçün məhdud resurs bazası ilə bağlı açıq-aşkar məlumatlardan, digər tərəfdən isə onun imkanlarını getdikcə məhdudlaşdıran geosistemlərin zəifliyindən narahatdırlar. Bu səbəbdən, dünya birliyinin, eləcə də qlobal iqtisadiyyatın çağırışları, dünya elminin innovativ trendləri bir çox səbəblərə və məqsədlərə söykənərək “yaşıl” investisiyaların, iqtisadiyyatın “yaşıllaşdırılması”nın zərurliyini vurğulayır.

Bu nöqtəyi-nəzərdən, bütün dünyada təsərrüfat subyektlərinin davranışının ekoloji transformasiyası üçün stimül və vasitələrin fəal axtarışı aparılır ki, bu da qlobal iqtisadiyyatın yaşıllaşdırılması üçün bu problemlərin həllinin aktuallığını və vacibliyini sübut edir. Məqalədə “yaşıl” iqtisadiyyat prinsiplərinin regional iqtisadi sistemlərə nüfuz etmə dərəcəsi öyrənilmişdir. “Yaşıl” sərmayə müxtəlif “yaşıl” maliyyə məhsulları vasitəsi ilə resursların və kapital axınının regionlara istiqamətləndirilməsini təmin edən maliyyə alətləri, habelə istehsalın optimallaşdırılması, mənfəətin əldə edilməsi, ekomühitlə iqtisadiyyat arasında tarazlığın əldə edilməsi naminə göstərilən dövlət dəstəyi üsullarının məcmusu kimi tədqiqata cəlb edilmişdir. Belə nəticəyə gəlinmişdir ki, qlobal səviyyədə başlayan iqtisadiyyatın “yaşıllaşdırılması” prosesi bu gün ölkələrin milli iqtisadiyyatlarına, hətta yüksək sürətlə öz arealını genişləndirərək ayrı-ayrı regionlarına doğru gedir.

Qeyd etmək lazımdır ki, iqtisadiyyatın “yaşıllaşdırılması” bir tərəfdən insanların rifahının yüksəlməsini, həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasını, digər tərəfdən də ətraf mühit və onun deqradasiyası üçün risklərin azaldılmasını nəzərdə tutan ideyalara söykənir.

Açar sözlər: regional iqtisadiyyat, dayanıqlı inkişaf, “yaşıl” iqtisadiyyat, “yaşıl” investisiyalar, eko innovasiya

Azərbaycanda Yaşıl Enerji Mənbələrinin İnkişafı və İxracı Məsələləri

Cavid Babayev

Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyi

Xülasə

Son illər COVID-19 epidemiyası və Rusiya-Ukrayna müharibəsi enerji bazarlarında tələb-təklif balansının pozulmasına səbəb olub. Qərbin Rusiyaya sanksiyalarına cavab olaraq təbii qaz tədarükünün azaldılması qlobal bazarlarda enerji qiymətlərində dalğalanmalarla nəticələnib. Bununla, Avropa ölkələri təbii qaz asılılığını azaltmaq və enerji təhlükəsizliyini təmini məqsədilə bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadəni genişləndirmək üçün bir sıra addımlar atır. Qeyd etmək lazımdır ki, aşağı karbonlu həllər təklif edən bu enerji növünün istifadəsi hər il artmaqdadır. Azərbaycan bərpa olunan enerji mənbələri üzrə geniş potensiala malik olan ölkələrdəndir. Qlobal enerji böhranının baş verdiyi bir dövrdə Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyində rolu artmaqdadır. Azərbaycanın yüksək bərpa olunan enerji potensialı, xarici investorlarla əməkdaşlıq nəticəsində yeni layihələrin icrası ölkəmizin ixrac potensialını artırır. Azərbaycanda yaşıl enerji mənbələrinin inkişafı və bunun nəticəsində yaranacaq ixrac imkanları Avropanın enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verəcək. Məqalədə ölkəmizdə bərpa olunan enerji mənbələrinin potensialı və inkişafı, yaşıl enerji zonalarının yaradılması, mövcud və yeni layihələrin icrası, yaşıl enerjinin ixracı imkanları araşdırılmış və əhəmiyyəti müəyyən edilmişdir.

Açar sözlər: Azərbaycan, yaşıl enerji, ixrac, bərpa olunan enerji

Economic Outcomes of the century: Impact of the Heydar Aliyev Contributions to the Economic Development of Azerbaijan and the Region

Muhammad Zaman Bajwa

YFK-International Kashmir Lobby Group

Abstract

Heydar Aliyev served as President of Azerbaijan from 1993 to 2003. He faced numerous political and economic challenges during his presidency. Heydar Aliyev was an influential figure, who is credited with stabilizing Azerbaijan's economy and political stability. Foreign direct investment, especially in oil and gas, increased. Notwithstanding this increase, poverty and inequality persisted. The government established a series of social welfare programs aimed at reducing poverty and enhancing access to education and healthcare. Azerbaijan underwent many economic reforms from 1993 to 2003 to stabilize and thrive. The country made headway in moving to a market-based economy and elevating living standards, despite hurdles. This paper will explore the factors that contributed to the economic development of Azerbaijan in the early years after independence.

Keywords: Economic Development, Azerbaijan, Reform, Oil and Gas, Energy.

Open Market Operations in Contemporary Economical System and Their Applying Facility and Mechanism During Economic Crisis Period

Ibrahim Babayev

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

The work addresses monetary policy, its kinds, control structures and analytical perspectives, and how central banks operate on the free market. It also discusses at various stages the global crises, their effect on the international economy and the ways to tackle the present state of the central banks worldwide. The role played by the Central Bank of Azerbaijan in controlling the economy in monetary policy and the free market operations is discussed. The important role of the Central Bank of Azerbaijan in controlling the economy in monetary policy and free market operations is explained. The independence of the Central Bank means the sovereignty, integrity and protection of public monetary policy and thus open market operations from widespread pressure. The main purpose of the article is to study the causes of economic crises in different countries, as well as in our country, and to analyze the measures taken by the Central Bank to combat them. The management of the economy and the prospects of economic policy in Azerbaijan in critical times are reflected here.

Keywords: Open market operations, crisis, economics, banks

Azərbaycanda Elektron Ticarətin Mövcud Vəziyyəti, Şirkətlərə Təsiri, Bu Sahə ilə Bağlı Problemlər və Həlli Yolları

Ulduz Hafizova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı, internet şəbəkəsinin geniş yayılması, qloballaşma, rəqabət mühitinin kəskinləşməsi səbəbi ilə artıq dünya ölkələri sürətli şəkildə elektron ticarətə daxil olur. Elektron ticarət məlumatların, xidmətlərin və ya ödənişlərin elektron ötürülməsi, ticarət və biznes proseslərinin avtomatlaşdırılması və digər elektron xidmətlərdən istifadə ilə fərqlənir. Dünyanın müxtəlif ölkələrində şirkətlər imkanlarını və biznes performanslarını inkişaf etdirmək üçün elektron ticarətdən istifadə edir, bununla da mənfəətlərini artırmış və xərclərinin böyük hissəsinə qənaət etmiş olurlar. Bu səbəbdən elektron ticarət istehsalın və digər əməliyyatların səmərəliliyinin artırılmasına səbəb olur. Bu məqalə Azərbaycanda e-ticarətin mövcud vəziyyətinin və onun şirkətlər üzərində necə təsirə malik olduğunun təhlilini özündə əks etdirir. Burada əsas məqsəd ölkəmizdə e-ticarətin mövcud vəziyyətini, şirkətlər üzərində necə bir təsirə malik olduğunu öyrənmək və bu sahə ilə bağlı problemlərin həlli yollarının araşdırılmasıdır. Araşdırmada statistik təhlil, reqressiya, korrelyasiya və s. kimi analizlərdən istifadə olunmuşdur. Tədqiqatın informasiya bazasını e-ticarətlə bağlı araşdırılmış olan keçmiş mənbələr, bu sahə ilə bağlı internet resursları, Azərbaycan barədə statistik məlumatların qeyd olunduğu rəsmi internet saytları və s. təşkil edir.

Açar sözlər: elektron ticarət, e-ticarət, biznes performansı

Green Economy Model and its Application to Azerbaijan

Gulnara Zeynalova

Azerbaijan State University of Economics

Aysel Guliyeva

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

The issue of environmental stability and the looming climate disaster on Earth is becoming increasingly pressing in modern times. Making a strategy to ensure a healthy economy within nations is crucial for all states, including Azerbaijan, since countries grow increasingly interrelated in such a world. Analysis of the key elements of the Green Economy model and its application to the Azerbaijani economy are the major goals of this study. Secondary data has been employed as a methodology for this particular research; examples include internet web pages, publications, official documents, articles, papers, etc. The most significant finding of this research is that Azerbaijan needs to diversify its energy supply with renewable sources like hydropower, solar, and wind in order to adhere to the current sustainability model. All in all, as it was stated above the core finding of this study is that, in order for Azerbaijan to stick to the existing sustainability model as well as policy, it must diversify its energy supply with more renewable sources.

Keywords: Environment, Climate, Sustainability, Green Economy model.

Məlumatların İdarə Edilməsi

Münəvvər Həsənlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Aparılan tədqiqat günümüzün ən tələbatlı sahələrindən biri sayılan Data Science sahəsi haqqındadır. Biz bu tədqiqatımızda Data Science haqqında lazım olan biliklərə, harada daha çox istifadə olunur kimi məsələlərə toxunmuşuq. Həmçinin aparılan araşdırmamızda Data sahəsində hansı iş imkanları var onlardan bəhs etmişik. Data Science haqqında əldə etdiyimiz biliklər, bu sahəyə yönəlmək istəyənlərə fikir ola bilər, bu isə tədqiqatımızın vacibliyini daha da artırır. Belə ki, məqaləmizi oxuyan biri Data Science haqqında ümumi biliklərə sahib olmaqla yanaşı, bu sahədə hansı iş ona uyğundur rahatlıqla ayırd edib özünə uyğun sahəyə yönələ bilər. Bununla yanaşı, tədqiqatımızda Data sahəsində tələb olunan bilik və bacarıqlar, şəxsi keyfiyyətlər açıq şəkildə vurğulanmışdır. Aparılan tədqiqatımızda həmçinin Data sciencenin yaranmasına, strukturlaşdırılmış və strukturlaşdırılmamış verilənlərə, Data sciencenin həyat dövryyəsinə, Big Data və Machine Learning anlayışlarına yer vermişik. Tədqiqatımızla tanış olan biri Data Sciencenin böyük həcmdə verilənləri təhlil etmək üçün riyaziyyatı, statistikanı, süni intellekti, kompüter mühəndisliyi prinsiplərini və təcrübələrini bir araya gətirən fənlərarası yanaşma olduğunu anlayacaq və Data sciencenin hansı bölümündə yer almaq istəyirsə, ona yönələcəkdir. Çünki Data Science kifayət qədər geniş bir anlayışdır.

Açar sözlər: Data Science, machine learning, data analitik, data engineer, analiz.

Giresun İlindeki İmalat İşletmelerinde Açık İnovasyonu Etkileyen Faktörlerin Araştırılması

Selçuk Korucuk

Giresun Üniversitesi

Ahmet Aytekin

Artvin Çoruh Üniversitesi

Özet

Günümüzün küreselleşen piyasasındaki artan rekabet ortamında açık inovasyon uygulamaları işletmelerin iş stratejileri ve modellerinin bir parçası haline gelmiştir. Bu uygulamalar işletmelerde geniş bir fikir ağı ve yeni teknolojik uygulamaları sağlamasının yanından risklerin paylaşılması ve etkin kaynak yönetiminde çeşitli iş birliklerine de öncülük etmektedir. Açık inovasyon uygulamaları işletme sınırlarının ötesindeki etkin yenilikçi uygulamaları temel alarak işletme stratejileri ve planlamalarında farkındalık olgusunun oluşturulmasına da hizmet etmektedir. Durum böyle olunca açık inovasyon uygulamaları işletmeler için kritik hale gelmekte üzerinde titizlikle durulması gereken bileşenlerden biri haline dönüşmektedir. Bu kapsamda çalışmada imalat işletmelerinde açık inovasyon uygulama düzeyleri araştırılmış ve açık inovasyonu etkileyen faktörlerin tespit edilmesi ve tespit edilen faktörlerin önceliklendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç ile saptanan kriterlerin ağırlıklandırılmasında çok kriterli karar analizi tekniklerinden Sözel İfadelerle Ağırlıklandırma kullanılmıştır. Uygulama sonuçlarına göre açık inovasyon uygulamalarını etkileyen faktörlerden en önemli kriterin “Motivasyon ve Doğru Kişi Seçimi” olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Açık İnovasyon, Açık İnovasyonu Etkileyen Faktörler, Çok Kriterli Karar Analizi, Sözel İfadelerle Ağırlıklandırma.

Ölkəmizin İşğaldan Azad Edilmiş Regionlarında İnsan Kapitalı İnkişafının Səmərəli İstiqamətləri

Cavad Cavadlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İnsan kapitalı ayrı-ayrı insanlarda təcəssüm olunan bilik, bacarıq, səriştə və sağlamlıqdır. İnsan kapitalının inkişafı ölkənin iqtisadi dinamikasına təsir edir, məşğulluq səviyyəsini artırır, dayanıqlı iqtisadiyyatın qurulmasına nail olunur.

Təhlillər göstərir ki, Azərbaycan insan kapitalı sərvətinə görə aşağı gəlirli ölkələrdən də aşağı səviyyədədir. İnsan kapitalının səviyyəsini göstərən əsas amil təhsil səviyyəsidir. Azərbaycanda ali təhsilli iqtisadi fəal əhali ilə orta təhsil alan iqtisadi fəal əhali arasında böyük fərq vardır. Digər bir nüans isə işsizlik səviyyəsinin, işsizlikdə qadın və gənclərin sayının üstünlük təşkil etməsi, orta aylıq əmək haqqının MDB ölkələrinə nisbətdə aşağı olmasıdır.

İnsan kapitalı təhsil, səhiyyə, əmək və sosial təminatdan asılı olaraq dəyişir və insan kapitalının inkişafı iqtisadi artımla sıx bağlıdır. İnsan kapitalının təkmilləşməsi işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpasını sürətləndirəcək bir amildir. Çünki insan kapitalı inkişaf etdikcə müəssisələrin insan kapitalı riski aradan qaldırılır, rifah səviyyəsi yüksəlir. Rifah səviyyəsinin yüksəlməsi iqtisadi fəal əhalinin işğaldan azad olunmuş ərazilərə yerləşməsinə səbəb olur. Beləliklə, 30 ilə yaxın durğunluq dövrünü yaşayan torpaqlar ölkənin iqtisadiyyatında rolu artır, Ümumi Daxili Məhsul üzərindəki payı yüksəlir, xarici təsirlərə qarşı daha dayanıqlı olur.

Açar sözlər: İnsan kapitalı, təhsil, işğaldan azad edilmiş torpaqlar, iqtisadi artım

Azərbaycanın Dünya Ticarətində Yeri Və Rolu

Bayramlı Vəfa

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu məqalədə Azərbaycanın xarici ticarətinin dinamikası, idxal və ixracda iştirak edən əsas ölkələr, ölkənin dünya ticarətində yeri və rolu kimi vacib məsələlərə toxunulmuşdur. Bundan əlavə Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsiindən yaranmış saldo və onun ixracında üstünlüyə malik olan əmtəə və mal qrupları haqqında məlumatlara yer verilmişdir.

İqtisadiyyatın ən geniş sahələrindən biri beynəlxalq ticarətdir. Ticarətin sərbəst və azad olması, ölkələrin iqtisadi cəhətdən inkişaf etməsinə və onların gəlir səviyyəsinin yüksəlməsinə şərait yaradır. Ölkələrin inkişaf səviyyəsi, gəlir səviyyəsi onların dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya olmasının artmasını müəyyən edən əsas amillərdir. Dünya ticarəti ölkələr arasında resursların səmərəli bölüşdürülməsinə əsas verir.

Beynəlxalq ticarət ölkələrin iqtisadi inkişafında bir çox müsbət təsir göstərir. Dünya ticarətində iştirak edərək ölkələr, beynəlxalq miqyasda yaradılan qabaqcıl texnika və texnologiyalarla, yeniliklərlə, geniş bilik və informasiyalarla tanış olmaq fürsəti əldə edirlər.

Ölkələrin beynəlxalq ticarətdə iştirakı onların inkişaf səviyyəsiindən, daxili bazarların həcmindən, dövlətlər tərəfindən yürüdülmən xarici ticarət siyasətindən, coğrafi mövqeyindən, əhalinin sayından, təbii resurslarla təmin olunması baxımından və s. birbaşa bağlıdır. Bundan başqa ölkənin istehsalının həcmi, daxili tələbin ödənilə bilmə qabiliyyəti baxımından ölkəni beynəlxalq ticarətdə iştirak etməyə yönəldir. Bu baxımdan ölkənin beynəlxalq ticarətdə rolunu araşdırarkən onun xarici ticarətini əks etdirən göstəricilərin araşdırılması vacibdir.

Açar sözlər: Azərbaycan, ÜTT, beynəlxalq ticarət, xarici ticarət, xarici ticarət dövriyyəsi

Təhsilin İqtisadiyyata Təsirlərinin Qiymətləndirilməsi: Multiplikator və Ekonometrik Modellər

Yadulla Hasanlı

UNEC İqtisadi Araşdırmalar Elmi-Tədqiqat İnstitutu

Sərdar Şabanov

Azərbaycan Dövlət İqtisad universiteti (UNEC)

Günay Rəhimli

Azərbaycan Dövlət İqtisad universiteti (UNEC)

Xülasə

Məqalədə müxtəlif növ iqtisadi-riyazi modellərdən istifadə edərək təhsilin iqtisadi təsirləri qiymətləndirilmişdir. Bu məqsədlə, ilk öncə təhsil sahəsinə qoyulan vahid investisiyanın xərclər buraxılış modeli və sosial hesablar matrisi əsasında multiplikator modeldən istifadə edərək bu sahənin özündə, digər iqtisadi fəaliyyət sahələrində və ümumilikdə ölkə iqtisadiyyatında ümumi buraxılışa təsiri və digər sektorların təhsil sektoruna təsiri qiymətləndirilib. Daha sonra isə təhsil xərclərinin ölkənin ümumi buraxılışına təsiri ekonometrik qiymətləndirilmişdir. Həmçinin məqalədə qeyd edilən modellərin fərziyyələri və nəticələrin iqtisadi şərhini verilmişdir. Belə ki, müasir dövrdə iqtisadi proseslərin təhlilində iqtisadi-riyazi modellərdən geniş istifadə olunur. Lakin əksər tədqiqatlarda bilərəkdən və ya bilməyərəkdən modellərin fərziyyələrinin mövcud vəziyyətlə nə dərəcədə uzlaşdığı, eyni zamanda modelin dəqiq interpretasiyası əks etdirilmir. Bu isə həm ədəbiyyatlarda bir-birinə zidd nəticələrə malik olan tədqiqatların mövcudluğuna səbəb olur, həm də modellərdən istifadə edərək iqtisadi siyasət qərarların qəbulunda gözləntiləri doğrultmur. Nəticədə qeyd edilən məqamlar qərar qəbul edən şəxslərdə iqtisadi-riyazi üsullara əsaslanan tədqiqatlara inamı azaldır. Bu baxımdan modelləşdirmə prosesinin mərhələləri və nəticələrin təhlili qurulan modellərin nümunəsində ətraflı şərh olunmuşdur.

Açar sözlər: təhsil, multiplikativ effektlər, xərclər buraxılış modeli, shm multiplikator modeli, ekonometrik qiymətləndirmə

The Dynamics of Aid Allocation and Poverty in Basin Areas: Comparing the Caspian Sea Drainage Area Countries with Five Other Basin Regions

Vinícius Silva Santana

Universidade Federal de Pernambuco

Abstract

This paper analyzes the relationship between aid allocation, poverty rates and GDP size in six politically relevant basin regions around the world: the Amazon Basin, the Bay of Bengal, the Caspian Sea drainage area, the Congo Basin, the Nile Basin, and the Niger Basin. To do so, it reviews the literature on aid giving and poverty and shows that the state-of-the-art suggests that large poor countries receive less aid than considerably better-off countries. Similarly, the literature also suggests that aid allocation has little to do with poverty numbers — despite claims by both donor nations and international organizations — and when it does, the relationship tends to be negative, with poorer countries receiving less aid. To fulfill the objective of this paper, an exploratory analysis of a multiple linear regression was made and the interpretations thereof were made using the guidelines of critical description. After the description, focus is given to the Caspian Sea countries and, when necessary, a comparison between them and with other regions is made. The findings of this research confirm what the literature proposes regarding the relationship between GDP and aid. The relationship between aid and poverty rates, however, became unclear, sometimes following literature trends, sometimes blurry, and some other times subverting it.

Keywords: aid allocation, poverty, GDP, Caspian Sea, basin regions

Hüquqi Norma və Qaydaların İqtisadi Fəaliyyət və Nəticələrə Təsiri

Qasımova Xədicə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Tənzimləmə qaydalar və onların icrasını əhatə edən bazarlara dövlət müdaxiləsinin bir forması kimi təsvir edilə bilər. Bu mühüm mövzudur, çünki tənzimləmə təkcə makro səviyyədə iqtisadiyyata deyil, həm də mikro səviyyədə şirkətlərə və fərdlərə potensial təsir göstərir. Tənzimləmə ya bazar mühitində baş verən dəyişikliklərin nəticələrini gözləməklə, ya da bəzi hadisələrə cavab olaraq fəal şəkildə inkişaf edə bilər. Məsələn, kompüterlərin yeni rabitə vasitələri və tətbiqləri səbəbindən bazarlarda texnoloji tərəqqi nəticəsində baş verən dəyişikliklər həm proaktiv, həm də reaktiv tənzimləmələrin müxtəlifliyinə səbəb oldu. Tənzimləmə, həmçinin keçmişdə baş vermiş maliyyə böhranlarına və arzuolunmaz davranışlara və ya hərəkətlərə cavab olaraq inkişaf etmişdir. Qaydalar zəruridir, çünki bəzi hallarda bazar həlləri qeyri-adekvatdır. Başqa sözlə, son istifadəçiləri bazar uğursuzluqlarından qorumaq üçün qaydalar mövcuddur. Maliyyə tənzimləyiciləri üçün mühüm problem sistem riski (maliyyə sisteminin uğursuzluq riski) və maliyyə institutları tərəfindən riskə məruz qalmasının nəticələri ilə necə mübarizə aparmaqdır. Əmək tənzimlənməsi, ətraf mühitin tənzimlənməsi və elektron məxfilik kimi məsələlərə də artan diqqət yetirilir.

Açar sözlər: hüquq, iqtisadi tənzimləmə, iqtisadiyyat, hüquqi norma, tənzimləmə

Цифровизация Экономики Азербайджана: Достижения, Проблемы и Перспективы Развития

Диана Мурадова

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Аннотация

Цифровизация экономики становится все более актуальной темой в современном мире. В статье рассматриваются достижения, проблемы и перспективы развития цифровизации экономики Азербайджана. В статье подчеркивается, что Азербайджан занимает лидирующие позиции в регионе по внедрению цифровых технологий в государственное управление и экономику. В частности, электронное правительство, электронные сервисы и онлайн-торговля успешно работают в стране. Также упоминаются инвестиции в IT-сектор и развитие высокоскоростной сети связи, что способствует развитию цифровой экономики. Однако, статья также отмечает проблемы, которые затрудняют развитие цифровизации экономики Азербайджана. Например, недостаточное количество квалифицированных кадров в IT-секторе, нехватка правовой базы для развития цифровых технологий, ограниченный доступ к высокоскоростному интернету и другие факторы. В статье также рассматриваются перспективы развития цифровой экономики Азербайджана. Авторы подчеркивают, что в будущем стране необходимо сосредоточиться на использовании блокчейн-технологий, развитии цифрового образования, повышении доступности цифровых услуг для населения и усилении сотрудничества с другими странами в этой области. В заключение, статья делает вывод о том, что Азербайджан имеет значительный потенциал для развития цифровой экономики. Однако, для этого необходимо решать проблемы, которые затрудняют этот процесс. Важно продолжать инвестировать в IT-сектор, обеспечивать доступность высокоскоростного интернета и создавать правовую основу для развития цифровизации.

Ключевые слова: цифровизация, экономика, достижения, проблемы, перспективы.

Süni İntellektde Məlumat Pozuntularının İqtisadi Nəticələri: Təhlükəsizliyi Artırmaq üçün Python Əsaslı Yanaşma

Dinarə İslamova

Mingəçevir Dövlət Universiteti

Nərmin Əhmədova

Mingəçevir Dövlət Universiteti

Elvin Muradzadə

Mingəçevir Dövlət Universiteti

Xülasə

Sİ-də məlumatların pozulması müəssisə və şirkətlər üçün ciddi iqtisadi nəticələrə səbəb ola bilər. Süni intellektde məlumat pozuntularının qarşısının alınması güclü kibertəhlükəsizlik tədbirləri, məlumatların anonmləşdirilməsi üsulları, girişə nəzarət, məlumatların istifadəsinə nəzarət, müntəzəm risk qiymətləndirmələri, işçilərin təlimi və məlumatların mühafizəsi qaydalarına uyğunluq daxil olmaqla çoxşaxəli yanaşma tələb edir.

Məqalədə data təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, SI təbiiqlərində yaranan mühüm risklərin idarə edilməsi və məlumatların güvənli şəkildə idarə edilməsi üçün həyata keçiriləcək müxtəlif təhlükəsizlik tədbirləri araşdırılmış və problemin həll yolları təklif edilmişdir. Eyni zamanda təhlükəsizliyi artırmaq və data pozuntularının qarşısını almaq üçün Python əsaslı yanaşma təklif edilir. Təhlükəsizliyi artırmaq üçün Python kodlaşdırma proqramından istifadə edərək təşkilatlar öz şəxsi informasiyalarını daha yaxşı qoruya və məlumatların pozulmasının iqtisadi nəticələrinin qarşısını ala bilərlər. Bu yanaşma təşkilatların müvafiq qaydalara və standartlara əməl etməsini, onların reputasiyasını və müştəri etibarını qorumasını və məlumatların pozulması ilə bağlı birbaşa və dolayı xərcləri azaltmağa kömək edə bilər. Python həmçinin təhlükəsizlik probleminin həlli üçün istifadə edilə bilən bir neçə kitabxana və modul təklif edir, məsələn, şifrələmə üçün kriptografiya və təhlükəsiz veb inkişafı üçün Django.

Açar sözlər. Süni intellekt, məlumat təhlükəsizliyi, GDPR, Python əsaslı yanaşma.

Təşkilati-texniki Sistemlərin İnformasiya Təhlükəsizliyinin Metod və Vasitələrinin Təhlili

İradə Bəkiri

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Texnologiyaya və rəqəmsal məlumatlara artan etibar informasiya təhlükəsizliyini bütün sənayelər üzrə təşkilatlar üçün kritik problemə çevirdi. Həssas məlumatları kiber təhdidlərdən və məlumatların pozulmasından qorumaq ehtiyacı heç vaxt bu qədər aktual olmamışdır. Bu məqalə həm təşkilati, həm də texniki sistemlərdə informasiya təhlükəsizliyinin üsul və vasitələrinin hərtərəfli təhlilini təqdim edir.

Məqalə digər üsul və vasitələrlə yanaşı, informasiya təhlükəsizliyi siyasətlərini, girişə nəzarət, təhlükəsizlik təlimi, təhlükəsizlik duvarları, şifrələmə və müdaxilənin aşkarlanması sistemlərini tədqiq etməklə başlayır. Məqalədə bu təcrübələrin effektivliyi təhlil edilərək təşkilati və texniki sistemlər üçün informasiya təhlükəsizliyinin vacibliyi vurğulanır.

Bundan əlavə, məqalə yeni texnologiyaların və kibertəhlükələrin meydana çıxması nəticəsində informasiya təhlükəsizliyinin inkişaf edən xarakterini araşdırır. İnformasiya təhlükəsizliyinin dəyişən mənzərəsini tədqiq etməklə, bu məqalə təşkilatların həssas məlumatlarını qorumaq üçün informasiya təhlükəsizliyi təcrübələrini necə uyğunlaşdırma və təkmilləşdirə biləcəyinə dair anlayışlar təqdim edir.

Məqalə maraqlı tərəflərin etimadını qoruyub saxlamaq və gətdikcə rəqəmsallaşan dünyada təşkilatların davamlı uğurlarını təmin etmək üçün informasiya təhlükəsizliyinin vacibliyini vurğulamaqla yekunlaşır. Effektiv informasiya təhlükəsizliyi təcrübələri ilə təşkilatlar öz həssas məlumatlarını qoruya və kiber təhdidlər və məlumatların pozulması risklərini azalda bilərlər.

Açar sözlər: Kibertəhlükəsizlik, Məlumatların şifrələnməsi, Təhdidlərin təhlili, Təhlükəsizlik çərçivələri, Zəifliyin qiymətləndirilməsi.

İşçi Əmək Qüvvəsinin İdarə Edilməsində Dünya Təcrübəsinin Təhlili (Yaponiya və ABŞ Nümunəsində)

Leyla İsgəndərova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Əmək iqtisadiyyatının əsas termini "işçi əmək qüvvəsi" ilə əlaqədar olaraq, onun mahiyyətini və mənasını ifadə edən yerli və xarici müəlliflərin çoxlu müxtəlif tərifləri mövcuddur. Demək olar ki, bütün tədqiqatçılar bu və ya digər dərəcədə etiraf edirlər ki, əmək bazarı əmtəə-pul münasibətlərinin, yəni məşğulluq sahəsində alqı-satqı münasibətlərinin təzahürüdür. Bir çox xarici ölkələr qlobal iqtisadiyyatın daim dəyişən şəraitində milli əmək bazarlarının və məşğulluğun tənzimlənməsinə yeni yanaşmalar hazırlayır. Elmi-texniki tərəqqinin bütün mərhələlərində əmək prosesinin özünün məzmununda keyfiyyət dəyişiklikləri baş verir ki, bu da həm diferensiasiyada, həm də ayrı-ayrı funksiyaların unifikasiyasında özünü göstərir. Əməyin məzmununun dəyişməsi ilə əlaqədar olaraq, işçilərin peşə tərkibinin dəyişməsi prosesi də intensivləşir. Odur ki, Azərbaycan üçün bu sahədə inkişaf etmiş ölkələrin və xüsusən də bazar iqtisadiyyatının inkişafının bütün tarixi boyu inkişaf etmiş ənənəvi təcrübələrlə yanaşı, əmək bazarının dövlət tənzimlənməsinin dərk edilməsi, perspektivlərinin qiymətləndirilməsi və siyasətinin işlənilib hazırlanması üçün tamamilə yeni yanaşmalardan istifadə edərək, Dünya dövlətlərinin təcrübəsinin öyrənilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Açar sözlər: Əmək qüvvəsi, Yapon modeli, məşğulluq.

Mebel İstehsalında İstifadə Olunan Xam materialların Keyfiyyətinə Verilən İstehlak Tələbləri və Mebel Xammateriallarının Estetik Göstəricilərinin Mebelin Keyfiyyətinə Təsirinin Tədqiqi

Vəfa İzzəti

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Mebel istehsalında istifadə olunan xammalın keyfiyyəti mebelin ümumi keyfiyyətinə təsir edən mühüm amildir. Mebel istehsalında istifadə olunan xammalın keyfiyyətinə gəldikdə istehlakçıların xüsusi tələbləri var. Mebelin keyfiyyətinin müəyyən edilməsində mebel xammalının estetik göstəricilərinin öyrənilməsi də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu yazıda biz mebel istehsalında istifadə olunan xammalın keyfiyyətinə istehlakçı tələblərini və mebel xammalının estetik göstəricilərinin mebelin keyfiyyətinə təsirini araşdıracağıq. Mebel xammalının rəng, tekstura, taxıl naxışı kimi estetik göstəriciləri də mebelin keyfiyyətinə təsir göstərir. Bu göstəricilər mebelin ümumi görünüşünə təsir edə bilər və hətta istehlakçı məmnunluğuna təsir edə bilər. Məsələn, istehlakçılar müəyyən rəng və ya teksturaya malik xammaldan hazırlanmış mebellərə üstünlük verə bilər və bu xüsusiyyətlərin olmaması onların mebellərdən məmnunluğuna təsir edə bilər. Mebel xammalının estetik göstəricilərinin mebelin keyfiyyətinə təsirini müəyyən etmək üçün tədqiqat aparılmışdır. Araşdırma zamanı məlum olub ki, mebel xammalının estetik göstəriciləri mebelin keyfiyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir. İstehlakçılar daha çox arzu olunan estetik göstəricilərə malik xammaldan hazırlanmış mebellərdən razı qaldılar. Tədqiqat həmçinin müəyyən edib ki, ekoloji cəhətdən təmiz və davamlı xammaldan hazırlanmış mebel istehlakçıların tərəfindən daha yüksək qiymətləndirilib. Yekun olaraq, istehlakçıların mebel istehsalında istifadə olunan xammalın keyfiyyətinə xüsusi tələbləri var və mebel xammalının estetik göstəriciləri mebelin keyfiyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər. Mebel istehsalçıları öz məhsulları üçün xammal seçərkən bu tələbləri və göstəriciləri nəzərə almalıdırlar.

Açar sözlər: xammal, mebel istehsalı, istehlakçı tələbləri, estetik göstəricilər, keyfiyyət.

Investigating the Effectiveness of Natural Language Interfaces for Human-Robot Interaction

Sona Mirzayeva

Azerbaijan State University of Economics

Mushfug Soltanov

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

This paper analyses the potential impact of natural language interfaces (NLIs) in human-robot interaction (HRI). Human-Robot Interaction (HRI) is a rapidly developing field that has the ability to transform how humans interact with robots. Robots are becoming more intelligent and capable of understanding human language as technology advances, resulting in the creation of NLI. The use of NLIs in HRI has the potential to significantly enhance user -experience and application effectiveness. NLIs allow humans to interact with robots in a more natural and enabling them to communicate with robots in the same language they would use with other humans. This can aid in the integration of people and robots, making interactions more seamless and intuitive. As a result, investigating the effectiveness of NLIs in HRI is critical in order to understand how to design and produce more effective and user-friendly NLIs. The purpose of this study proposal is to investigate the efficacy of NLIs in HRI by addressing the following research questions: What is the efficacy of NLIs in HRI? What variables have an impact on NLI performance in HRI? How can we create more efficient and user-friendly HRI NLIs? AI is being used in UCD to create interfaces.

Keywords: HCI, Artificial Intelligence (AI), usage of NLI, Autonomous Systems, User-Centered Design (UCD).

Elektron Kommersiya Platformalarında Elektron Sədaqət və Elektron Yapışqanlıq Amillərinin Azərbaycan İstehlakçılarının Satınalma Niyətinə Təsirinin Tədqiqi

Günel Cəlilova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu tədqiqat elektron kommersiya platformalarında alış-veriş zamanı elektron sədaqət və elektron yapışqanlıqın Azərbaycan istehlakçılarının satınalma niyyətinə təsirini ölçməyi hədəfləmişdir. Tədqiqatın nəticəsi ölkəmizdə elektron ticarət edən şirkətlərin və ya şəxslərin istehlakçı satınalma qərarlarını necə verdiyini yaxından öyrənməsi üçün faydalı olacaqdır. Araşdırma üçün lazım olan ilkin məlumatlar anket sorğu metodu ilə toplanmışdır. Tədqiqatın kainatına Azərbaycanda internet üzərindən alış-veriş edən istehlakçılar daxildir. İkinci məlumatlar isə müxtəlif mənbələrdən toplanan ədəbiyyat incələməsi vasitəsi ilə əldə edilmişdir. Həmçinin istehlakçılarda platformalara qarşı yaranan elektron sədaqət və yapışqanlıqın bu qərarın formalaşmasındakı təsiri də müəyyən ediləcəkdir. Araşdırma sorğu vasitəsi ilə Azərbaycan istehlakçılarının cavabları əsasında aparılmış, sorğuda 345 nəfər iştirak etmişdir. Əldə edilən cavabların analizləri “SPSS 16.0 for Windows” proqramı ilə edilərək şərh verilmişdir.

Analizlər nəticəsində, platformaya qarşı elektron yapışqanlıqın və elektron sədaqətin Azərbaycan elektron istehlakçılarının satınalma niyyətlərinə əhəmiyyətli dərəcədə müsbət təsir göstərdiyi öz təsdiqini tapmışdır. Həmçinin, istehlakçıların satınalma niyyətlərinin onlayn alış-verişdən istifadəyə başlama müddətinə görə fərqlilik göstərdiyi də araşdırmanın nəticələrindəndir.

Açar sözlər: Elektron kommersiya platformaları, Satınalma niyyəti, Elektron sədaqət, Elektron yapışqanlıq

MS Excel Proqramında Korrelyasiya Analizindən İstifadə Etməklə Kredit Balları ilə Sığorta Tarifləri Arasında Əlaqənin Tədqiqi

Xanlar Ələsgərov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Kredit balları və sığorta dərəcələri bir-biri ilə əlaqəli iki maliyyə tədbiridir. Kredit balları şəxsin kredit qabiliyyətini, sığorta tarifləri isə şəxsin sığortaçı üçün yaratdığı riski müəyyən etmək və onlar arasındakı əlaqəni araşdırmaq üçün korrelyasiya təhlilindən istifadə olunur. MS Excel korrelyasiya təhlili üçün güclü vasitədir. Təhlilin ilk addımı fərdi şəxslər üçün kredit balları və sığorta tarifləri haqqında məlumat toplamaqdır. Məlumatlar kredit bürolarından və sığorta şirkətlərindən əldə edilir. Məlumatlar toplandıqdan sonra Excel-ə daxil edilərək korrelyasiya əmsalı hesablanır.

Korrelyasiya əmsalı iki dəyişən arasındakı əlaqənin gücünü və istiqamətini kəmiyyətcə ifadə edən statistik ölçüdür. Bu halda korrelyasiya əmsalı kredit ballarıyla sığorta tarifləri arasında korrelyasiya dərəcəsini göstərəcək. Əmsal müsbət olarsa, iki dəyişən arasında birbaşa əlaqənin olduğunu bildirir. Mənfidirsə, əks əlaqə var deməkdir. Sıfır əmsalı dəyişənlər arasında korrelyasiya olmadığını göstərir. Korrelyasiya əmsalını hesabladıqdan sonra nəticənin statistik əhəmiyyətli olub olmadığını müəyyənləşdirmək vacibdir.

MS Excel proqramında korrelyasiya təhlililə, fərdlər kredit ballarını yaxşılaşdırmaq və sığorta tariflərini potensial olaraq aşağı salmaq üçün addımlar ata bilirlər.

Açar sözlər: kredit balları, sığorta tarifləri, korrelyasiya təhlili, MS Excel

Birbaşa Xarici İnvestisiyaların Ev Sahibi Ölkənin İqtisadiyyatına Faydaları: Nəzəri Yanaşma

Amin Tağıyev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Birbaşa xarici investisiyalar (BXİ) açıq və uğurlu beynəlxalq iqtisadi sistemin əsas hissəsi və inkişafın əsas mexanizmi kimi qəbul edilir. Bu vəziyyətdə, məruzə uğurlu və dayanıqlı iqtisadi artımın əsas komponenti və həmçinin sosial təkmilləşdirmə metodunun bir hissəsi kimi BXİ-nin faydalarını araşdırır. Məqsəd BXİ-nin qəbul edən ölkələrin iqtisadi inkişafına əhəmiyyətli və müstəsna təsir göstərdiyi ən mühüm kanalları vurğulamaqdır.

İnkişaf etməkdə olan və keçid dövrünü yaşayan ölkələr BXİ ilə bağlı üstünlüklərə görə öz BXİ rejimini liberallaşdırmış və investisiya cəlb etmək üçün müxtəlif yumşaldıcı siyasətlərə əməl etmişlər. BXİ-nin ev sahibi ölkə üçün faydaları, o cümlədən texnologiyanın yayılması, insan kapitalının formalaşmasına dəstək, rəqabətqabiliyyətli biznes mühitinin gücləndirilməsi, beynəlxalq ticarət inteqrasiyasına töhfə və müəssisələrin inkişafının təkmilləşdirilməsi də daxil olmaqla əhəmiyyətli ola bilər. Üstəlik, iqtisadi faydalardan əlavə, BXİ “daha təmiz” texnologiyanı köçürməklə və sosial cəhətdən daha məsuliyyətli korporativ siyasətlərə rəhbərlik etməklə ev sahibi ölkədə ətraf mühitin və sosial vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına kömək edə bilər. Bütün bu faydalar həmin iqtisadiyyatlarda yoxsulluğun azaldılması üçün əsas alət olan yüksək iqtisadi artıma kömək edir.

Açar sözlər: birbaşa xarici investisiya, məşğulluq, texnologiya, kapital

Poladdan Hazırlanan Məmulatlarının Çeşid Xarakteristikası: Keyfiyyət Göstəriciləri və Ekspertizası

Nəcəf Cəbrayılov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Polad əla mexaniki xassələri, yüksək möhkəmliyi və davamlılığına görə sənayenin müxtəlif sahələrində geniş istifadə olunan universal materialdır. Polad məmulatlar plitələr, təbəqələr, rulonlar, çubuqlar, borular və borular kimi müxtəlif formalarda mövcuddur və xüsusi tələblərə cavab vermək üçün müxtəlif proseslərdən istifadə etməklə istehsal edilə bilər. Polad məhsulların keyfiyyəti kritikdir və o, mexaniki xassələri, kimyəvi tərkibi, səthi bitirmə və ölçü dəqiqliyi kimi müxtəlif keyfiyyət göstəriciləri əsasında qiymətləndirilir. Mexanik xüsusiyyətlərə məhsuldarlıq, dartılma gücü, uzanma və möhkəmlik kimi xüsusiyyətlər daxildir. Polad məmulatlarının kimyəvi tərkibi də mühüm keyfiyyət göstəricisidir və spektroskopiya və rentgen-flüoresans kimi müxtəlif üsullardan istifadə etməklə müəyyən edilə bilər. Səthi bitirmə və ölçü dəqiqliyi polad məhsulların performansına və görünüşünə təsir edən digər kritik keyfiyyət göstəriciləridir. Polad məmulatları sahəsində təcrübə müxtəlif polad növlərini və onların xüsusiyyətlərini, istehsal proseslərini və tətbiqlərini başa düşməyi əhatə edir. Polad məhsulları karbon polad, ərinti polad, paslanmayan polad və alət polad kimi müxtəlif növlərə təsnif edilə bilər. Hər bir polad növü onu xüsusi tətbiqlər üçün uyğun edən unikal xüsusiyyətlərə malikdir. Polad məhsulları istehsal etmək üçün istifadə olunan istehsal proseslərini başa düşmək də arzu olunan xüsusiyyətlərə və keyfiyyətə nail olmaq üçün çox vacibdir. Nəticə olaraq, polad məmulatları müxtəlif formalarda olur və onların keyfiyyəti mexaniki xassələri, kimyəvi tərkibi, səth hazırlığı və ölçü dəqiqliyi kimi müxtəlif keyfiyyət göstəriciləri əsasında qiymətləndirilir. Polad məmulatları sahəsində təcrübə müxtəlif polad növlərini, istehsal proseslərini və tətbiqlərini başa düşmək üçün vacibdir.

Açar sözlər: polad məmulatları, mexaniki xassələri, kimyəvi tərkibi, səthi bitirmə, ölçü dəqiqliyi, istehsal prosesləri, təcrübə.

Проблемы Рекламной сферы Как Инструмента Внешних Коммуникаций Азербайджанских Предприятий

Джафарли Джафаргулу

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Резюме

В статье рассмотрены проблемы рекламной сферы Азербайджана как рынка, имеющего непосредственное взаимодействие с факторами, влияющими на управленческие функции предпринимательской деятельности. Также проведён анализ главных статистических показателей касающегося данного вопроса. Рассмотрены аспекты деятельности рекламных агентств что выражается во влиянии монополии в различных экономических сферах на снижения качества предоставляемых услуг, следовательно, на отрицательную тенденцию в области подготовки высококвалифицированных кадров. В статье отмечается необходимость применения более эффективных инструментов для регулирования вопросов культурного составляющего данной сферы.

Также внимание уделяется на снижение доходов от рекламной деятельности приходящая на единицу заключённых сделок. Низкая доля рекламных организаций в регионах в общей доле рекламного рынка отрицательно сказывается на устойчивости и продолжительности развития данной сферы что негативно сказывается на предоставлении некачественных инструментов и услуг для реализации стратегий предприятий, касающихся внешней коммуникационной деятельности, а в частности маркетинга. Затрагивается вопрос более повышенного контроля за соблюдением закона Азербайджанской Республики «О рекламе» обновлённого в 2015 году. А также на наличие положительных сторон и изменений в разных экономических сферах прямо или косвенно влияющих на изменение ситуации в данной сфере.

Ключевые слова: проблемы рекламной сферы, внешние бизнес-коммуникации, эффективность предпринимательской деятельности.

Peşəkar Mühasib Statusunun Formalaşdırılmasının Müasir Problemləri Haqqında

Ənvər Salahov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Ramil Kərəmli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə ölkəmizdə mühasibat uçotunun inkişafının müasir mərhələsində peşəkar mühasib statusunun formalaşması və tətbiqi məsələlərindən bəhs edilir. Burada mühasibat uçotunun inkişafında peşəkar mühasib statusunun mühüm rola malik olduğu vurğulanaraq, bu sahədə məşğul olan insan resurslarının peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsində onun mühüm alət olduğu, həmçinin, müəssisə və təşkilatlarda mövcud olan mühasibat uçotu sisteminin beynəlxalq standartlara tam və qəti şəkildə uyğunlaşdırılmasına gətirib çıxardacağı göstərilmişdir. Bununla yanaşı, peşəkar mühasib statusunun formalaşdırılmasının hüquqi və normativ əsasları, peşəkar mühasib hüququ və onun əldə edilməsi prosesinin mahiyyəti, bu proseslərdə təhsillənmə və sertifikatlaşdırmanın təşkilinin bir sıra məsələləri araşdırılaraq, peşəkar mühasib hüququnun əldə edilməsinin müasir vəziyyəti təhlil edilmiş, bunun tərkib hissəsi kimi, peşəkar mühasib statusunun müəyyən edilməsi və müvafiq insan resurslarının hazırlanmasının bu sahədə beynəlxalq standartların tətbiqinin sürətləndirilməsinə və tamamilə başa çatdırılmasına hədəfləndiyi şərh edilmişdir. Araşdırma və təhlil proseslərində hal-hazırədək peşəkar mühasib statusu əldə etmiş mühasibat uçotu və maliyyə mütəxəssislərinin sayı, həmçinin peşəkar mühasib təşkilatlarının miqdarı haqqında məlumatlar işlənmiş və bunların əsasında onların müasir vəziyyəti qiymətləndirilmişdir. Aparılmış tədqiqat nəticəsində peşəkar mühasib hüququnun formalaşdırılması proseslərinin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflər irəli sürülmüşdür.

Açar sözlər: peşəkar, status, insan resursları, sertifikatlaşdırma

A Study of The Process of Implementing Virtual Permanent Establishment on Digital Economy

Farid Dilavarov

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

This article approaches permanent establishment, the rules, and the taxation of electronic commerce transactions as a new “practice” in different countries around the world. The concept invited “to reconsider the “physical presences” as unique way to represent an enterprise. The nature of the company has altered as a result of the digital economy, and market capitalization and transaction values have both significantly expanded. In the digital economy, cross-border transactions may not have a permanent presence in the originating nation, which prevents that nation from collecting taxes on income earned within its borders. The basics that the source country has the authority to impose tax revenues on its territory can be considered as the sourcing theory, the benefit theory, the entitlement, and the pragmatic reasons. The idea of a permanent establishment should be changed as a result. This study evaluates various hypotheses of a new concept of permanent establishment with reference to the digital economy utilizing theoretical qualitative research methodologies and suggests a new hypothesis for the concept. It is suggested that the relationship between a seller and a customer might be considered to be a virtual permanent establishment in accordance with the characteristics of the digital economy.

Keywords: digital economy, virtual permanent establishment, e-commerce

Startaplarda Mələk İnvestorların Önəmi

Sevil Nadirxanova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bir startap ideyasının həyata keçirilməsi üçün maliyyələşdirmə mənbəyini və idarəetmə təcrübəsini bir araya gətirmək tələb olunur. Çox vaxt biznes ideyası olan şəxslər onu dəstəkləyəcək maliyyə mənbəyinə çıxış tapmaqda çətinlik çəkir. Startapların inkişaf edib ölkə iqtisadiyyatına və cəmiyyətə fayda verməsi üçün onların ilkin mərhələdən maliyyə dəstəyi ilə təmin olunması vacibdir. Startapların maliyyələşdirilməsi üçün bir çox mənbə mövcuddur. Bunlara misal olaraq Vençur Kapitalı, kraudfandinq platformaları və mələk investorları göstərmək olar. Lakin bu çətinliyin aradan qaldırılması həll yolu ola biləcək investisiya mənbəyi mələk investorlardır. ABŞ və Avropa ölkələrində uzun tarixə malik olan mələk maliyyələşdirmə modelinin inkişafı, sahibkarlığın və iqtisadiyyatın inkişafına mühüm töhfələr verə bilər. Bu səbəbdən məqalənin məqsədi son dövrlərdə dünyada geniş yayılan mələk investisiya anlayışını izah etmək, onun startaplar üçün önəmini vurğulamaq və ölkəmizdə tətbiqi üçün tövsiyələr verməkdir. Tədqiqat zamanı tənqidi mənbə araşdırmasından istifadə edilmişdir. Bu araşdırma nəticəsində mələk investorların ümumi izahı verilmiş və digər ölkələrdə mələk investorların startaplar üçün önəmi göstərilmişdir.

Açar sözlər: mələk investor, startap, investisiya, startap ekosistemi, maliyyə mənbələri

Azərbaycanda Sənayenin İnkişafının Təbii-İqtisadi Potensialı

Hüseynli Zaur

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Ölkə iqtisadiyyatının inkişaf dinamikasında müşahidə edilən əsas cəhət isə qeyri-neft sektorunun, o cümlədən sənayenin üstün artımı ilə bağlıdır. Məlumdur ki, uzun illər ərzində neft sektoru Azərbaycan iqtisadiyyatında lokomotiv rolunda çıxış edib və bu gün də üstün mövqeyini qoruyub saxlamaqdadır. Bununla belə, ölkəmizdə iqtisadiyyatın məqsədyönlü şaxələndirilməsi siyasəti uğurla həyata keçirilir. Sənayenin strukturunun və regional əhatəsinin diversifikasiyası baxımından ağır sənaye və maşınqayırma sahəsində yeni istehsalat obyektlərinin istismara verilməsi üçün son illərdə ciddi işlər görülmüşdür.

Məqalənin məqsədi Azərbaycanda sənayenin inkişafının təbii-iqtisadi potensialını təhlil etməkdən ibarətdir. Tədqiqatın aparılmasında analiz-sintez, qruplaşdırma, ümumiləşdirmə, induksiya və deduksiya metodlarından istifadə edilmişdir. Tədqiqatın informasiya bazasını elmi nəşrlər, xarici ədəbiyyatlar, beynəlxalq indeksli jurnallar, internet resurları, nüfuzlu təşkilatların ictimaiyyətə açıq paylaşdığı statistik göstəricilər və monoqrafiyalar təşkil edir.

Nəticə olaraq qeyd edə bilərik ki, regional bazarda Azərbaycan məhsullarının payının artırılması üçün aşağıdakı strateji hədəflər müəyyən olunmuşdur: mövcud aktivlərin optimallaşdırılması, rəqabətədavamlı sektorun yaradılması və maliyyə dəstəyinin təmin edilməsi və beynəlxalq əməkdaşlığın həyata keçirilməsi. Bunların içərisində rəqabətədavamlı sektorun yaradılmasının əhəmiyyətini xüsusi vurğulamaq lazımdır.

Açar sözlər: sənayeləşmə, ağır sənaye, emal sənayesi, iqtisadi inkişaf

Onlayn Satınalmanın Ənənəvi Alışverişdən Fərqi Azərbaycanda və Dünyada Onlayn Satınalma

Asya Məhərrəmovə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Elektron ticarətin yüksəlişi bütün dünyada insanların alış-veriş tərzini dəyişdi və Azərbaycan da istisna deyil. Onlayn alış-veriş getdikcə populyarlaşır, istehlakçılara mal və xidmətlərin alınması üçün rahat və səmərəli üsul təqdim edir. Bu yazıda biz Azərbaycanda və dünyada onlayn alış-verişlə ənənəvi alış-veriş arasındakı əsas fərqləri araşdırırıq.

onlayn alış-veriş istehlakçılara daha geniş seçimlər və daha müxtəlif məhsul seçimi təqdim edir. Yalnız bir neçə kliklə, istehlakçılar yerləşdikləri yer və ya fiziki mağazanın inventarları ilə məhdudlaşmadan dünyanın hər yerindən mal və xidmətlərə daxil ola bilirlər.

Onlayn alış-veriş daha çox rahatlıq və çeviklik təklif edir. İstehlakçılar istənilən vaxt və hər yerdən alış-veriş edə bilər, bu da fiziki mağazaya getmə ehtiyacını aradan qaldırır. Bu, ucqar ərazilərdə yaşayan və ya hərəkətlilik problemi olanlar üçün xüsusilə faydalıdır.

Yekun olaraq qeyd edək ki, ənənəvi alış-veriş hələ də öz yerini tutsa da, onlayn alış-veriş Azərbaycanda və dünyada bir çox istehlakçılar üçün populyar və rahat alternativə çevrilib. Onlayn alış-verişin üstünlükləri, o cümlədən daha geniş seçimlər, daha çox rahatlıq və aşağı qiymətlər, ehtimal ki, gələcək illərdə də onun böyüməsinə təkan verəcəkdir.

Açar sözlər: Onlayn satınalma, ənənəvi alışveriş, Azərbaycan, dünyada onlayn satınalma, müasir dövr

Pambıq Parçalarının Bəzi Göstəricilərinin Tədqiqi

Günay Arifova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Müasir dövr iqtisadiyyatının əsasını yüngül sənayenin bütün sahələri təşkil edir. Dünyada mövcud olan bütün iqtisadi, texnoloji və ya perspektiv olan hər bir sahədə yüngül sənayenin əsas məhsulu kimi xam pambıq sənaye və biznesdə, təhsildə və tibbdə, həyati tələbat olan hər bir yerdə istifadə olunur, buna görə də xam pambığın emalına kifayət qədər vəsait ayrılır. Azərbaycanın bir çox regionlarında məhsulun əkin və yığım işi texnologiyaların yeni üsulları ilə həyata keçirilməsi avtomatlaşdırma proseslərinin sürətləndirilməsinə kömək edir. Xam pambığın ilkin emalı müxtəlif monupulyator idarəetmə vasitəsilə yeni texnika üsullarının tətbiqi ilə həyata keçirilir. Bunların hər biri pambıqdan alınan lifin keyfiyyət göstəricilərinin yüksək səviyyədə olmasına kömək etsə də bəzi hallarda proqramların sürətlə hərəkəti mexanikanın avtomatikaya keçidi, maşın və avadanlıqlarda cin və linter bəndlərinin rütübətli, yüksək temperaturlu şəraitdə işlənməsi detallarda paslanma, sürtünmənin yaranması məhsulun keyfiyyətinin aşağı düşməsinə səbəb olur, bununla da məhsuldarlıq da aşağı düşmüş olur. Bu mövzuda prosesin nə qədər sürətli getməsindən əlavə alınan xam məhsulun zibil qarışıqlarından təmizlənməsi, itkinin çox az olması, onun beynəlxalq standartlara cavab verməsi və kinematik parametrlərinin geniş şəkildə öyrənilməsi tədqiqatın əsasını təşkil etmişdir.

Məqalədə bir sıra metodoloji tədqiqatlardan, praktiki araşdırmalardan, müxtəlif analizlərdən, onları əhatə edən induksiya və deduksiyadan geniş şəkildə istifadə edilmişdir.

Açar sözlər: pambıq, parça, keyfiyyət, sənaye, laboratoriya təcrübələr

Müasir BVS-nin İslahatlaşdırılması Zərurəti və Yeni “Bretton-Vuds” Sisteminin Formalaşdırılması Problemləri

Gülnur Hacıbəyli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,

Xülasə

Məqalədə müasir BVS-nin islahatlaşdırılmasını zəruri edən səbəblər və bu islahatların aparılması üçün perspektiv istiqamətlər nəzərdən keçirilmişdir. Müasir BVS-nin islahatının qarşıda duran yeniliklərinin öyrənilməsinin vacib olması onun hal-hazırda ən dinamik və dəyişkən mərhələdə olmasıdır. BVS-nin islahatlaşdırılması üçün üç perspektiv istiqamət müəyyən olunmuşdur. Birinci ssenari dolların xroniki ucuzlaşmanın qarşısını almaq üçün nağdsız valyutaların tətbiqi, ikinci ssenari çoxqütblü pul sisteminin inkişafı və son olaraq üçüncü ssenarisi isə rəqəmsal valyuta sistemi ilə bağlıdır. Eyni zamanda, maliyyə texnologiyalarının inkişafı nəticəsində ortaya çıxan kriptovalyutaların BVS-yə daxil olması ilə dövlətlərin, hökumətlərin və rəsmi monetar qurumların yanaşmaları göstərilmişdir. Kriptovalyutalara münasibətin necə mənimsənilməsi məsələsi bu gün maliyyə dünyasının və monetar qurumların ən isti gündəm mövzularından biridir. G20 üzvləri inkişafın və maliyyə sabitliyinin təşviqində mühüm rollarını təsdiqləmək üçün yeni “Bretton-Vuds” sisteminin formalaşdırılması istiqamətində təkliflər irəli sürülmüş və qarşıya çıxacaq problemlərə toxunulmuşdur. BVF-nin direktoru Kristalina Georgiyevanın “Yeni Bretton-Vuds anı” adlı çıxışı zamanı irəli sürdüyü fikirlər diqqət mərkəzinə gətirilmişdir. Onun yeni “Bretton-Vuds” sisteminin yaranmasını şərtləndirən mövcud vəziyyət haqqında şərh və irəli sürdüyü üç tövsiyyə haqqında fikirlər göstərilmişdir.

Açar sözlər: Beynəlxalq Valyuta Sistemi, Yeni Bretton-Vuds Sistemi, Kriptovalyuta, Bitcoin.

Qarabağın İqtisadi Potensialı və İnvestisiya Cəlb Olunması İstiqamətləri (Heydər Əliyev-Dən İlham Əliyev-Ə Doğru)

Pərvin Hacıyeva
Azərbaycan Texniki Universiteti
Fəridə Zeynalova
Azərbaycan Texniki Universiteti
Aydan Sultanova
Azərbaycan Texniki Universiteti
Sayalı Bayramova
Azərbaycan Texniki Universiteti

Xülasə

Qarabağ Azərbaycanın ən qədim tarixi bölgələrindən biri olmaqla bərabər eyni zamanda da böyük xammal mənbəyinə malikdir. Qarabağımız adət-ənənələri, mədəniyyəti, gözəl guşləri, təbii sərvətləri və digər özünəməxsus olan xüsusiyyətləri ilə fərqlənir. Məqaləmizdə Qarabağın iqtisadi potensialı və bununla yanaşı investisiyaya cəlb olunması istiqamətləri nəzərdən keçiriləcək. Günümüzdə, işğaldan azad olunmuş torpaqlarda xidmət sahələrinin davamlı olaraq bərpası həyata keçirilir. Qarabağ əhəmiyyətli təbii sərvətlərə malikdir ki, bu sərvətlər işləndikdə Azərbaycana öz iqtisadiyyatını yüksəltməyə və vətəndaşlarının rifahını yaxşılaşdırmağa təkan verəcək. Ölkənin investisiya potensialının siyasi, sosial-iqtisadi dəyişiklikləri respublikamızın təşəkkül tapmasından və bazar iqtisadiyyatına keçiddən sonra geniş imkanlara malik olmuşdur. Kənd təsərrüfatı, turizm və sənaye sahələri azad edilmiş ərazilərin iqtisadi potensialını əhatə edir. Qeyd etdiyimiz bu sərvətlər regionumuzun iqtisadi potensialını, vətəndaşların rifahını artırmağa sövq edir. Regionumuzun sosial-iqtisadi inkişafı yüksək vəsait tələb edən bir prosesdir. Məlumdur ki, azad edilmiş ərazilərdə yeni yaradılan iqtisadi dəyər dövlətimizin maliyyə xərclərini olduqca artırıraqdır. İnvestisiyaların yatırılmasına böyük tövhə verən amillər sırasında təbii sərvətlər və faydalı qazıntıların işlənilməsi gələcək imkanlar vəd edir. Regional siyasətin başlıca hədəfləri regionlara daxili və xarici investisiyanın cəlb olunması, istehsal və ixracın yüksəldilməsidir.

Açar sözlər: Qarabağ, Təbii sərvətlər, İnvestisiyalar, İqtisadi Potensial

İstifadəçi Təcrübəsi, İstifadəçi İnterfeysi və Müştəri Sədaqəti Arasındakı Əlaqənin Araşdırılması

Talıbzadə Nilufər

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu məqalə istifadəçi təcrübəsi (UX) və istifadəçi interfeysi (UI) dizaynının onlayn alış-veriş kontekstində müştəri sədaqətinə təsirini araşdırır. Mövcud ədəbiyyatın nəzərdən keçirilməsi və seçilmiş konkret sahə üzrə online mağaza alıcıları arasında keçirilən anket sorğusu nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, həm UX, həm də UI dizaynı müştəri sədaqətinə əhəmiyyətli təsir göstərir. Təhlillər göstərir ki, veb-saytın UX və UI dizaynı ilə müsbət təcrübəyə malik olan müştərilərin veb-sayta qayıtmaq və əlavə alışlar etmək ehtimalı daha yüksəkdir. Məqalədə, həmçinin, onlayn alış-veriş kontekstində müştəri sədaqətinin əsas amilləri olan istifadə rahatlığı, faydalılıq kimi amillər də müəyyən edildi.

Beləliklə, UX və UI-nin müştəri sədaqətindəki rolunu başa düşmək bazarda rəqabət üstünlüyü əldə etmək istəyən müəssisələr üçün çox vacibdir. Bu məqalə UX və UI-nin müştəri sədaqətinə təsirini və müştərinin saxlanması təsir edəcək əsas dizayn elementlərini də araşdırmışdır. Mövzu ilə bağlı ən son araşdırmalar təhlil edilərək, bizneslərin UX və UI dizaynını optimallaşdırmaq və müştəri sədaqətini artırmaq üçün təcrübələr haqqında anlayışlar təqdim edilmişdir.

Açar sözlər: istifadəçi təcrübəsi (UX), istifadəçi interfeysi (UI), müştəri sədaqəti, istifadə rahatlığı, faydalılıq.

Используемые В Азербайджане Металлические Изделия И Их Химический Состав

Агазаде Яхья

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Резюме

В данной работе исследуются состав, обработка, использование и качество различных металлических изделий. Для достижения поставленной цели были выполнены следующие задачи: систематизирован обзор литературы по исследуемой проблеме; изучены сведения: о перспективах, которые развивают производство металлопродукции; о классификации; об ассортиментных и потребительских свойствах; о факторах, которые влияют на их качество; проанализированы требования к их качеству; также рассмотрены вопросы оценки качества, стандартизации и сертификации. В этой исследовательской работе были проведены физические и химические анализы для выявления других металлических элементов в трехкомпонентных металлических горшках, производимых на месте в Азербайджане. Здесь исследовались твердость, упругость и другие физические свойства образцов. В результате во всех трех образцах котлов больше всего алюминия 88,20 %, среднее количество кремния, остальные 0,70-2,20 % меди, 0,70-2,10 % цинка, 0,74-1,13 % железа, 0,11-0,60 % никеля. , 0,00-0,30 магния, 0,10-0,21% марганца и 0,20-0,30% неизвестных металлических элементов были обнаружены в наименьшем количестве. Именно в этой публикации, посвященная теме ассортимента металлопродукции и экспертизы ее качества, отвечает требованиям времени и еще раз подтверждает актуальность темы.

Ключевые слова: Металл, металлопродукция, черные металлы, цветные металлы.

The Main Directions of Effective Investment of Oil Revenues in Human Capital

Aygün Hübətova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Summary

The effective investment of oil revenues in human capital is crucial for countries that heavily rely on oil exports to diversify their economies and reduce their dependence on oil. The main directions of effective investment in human capital include improving education and healthcare systems, promoting research and development, enhancing infrastructure, and supporting entrepreneurship and innovation. Investments in education are essential for developing a skilled and productive workforce capable of driving economic growth and innovation. Healthcare investments are crucial for ensuring a healthy and productive workforce, reducing healthcare costs, and improving the quality of life. Investing in research and development helps to create new technologies and products, which can increase productivity and competitiveness. Infrastructure investments, such as in transportation, energy, and communication, are critical for facilitating trade and improving connectivity, which can help attract foreign investment and promote economic growth. Finally, supporting entrepreneurship and innovation through financing, mentoring, and training can encourage the development of new businesses and create jobs, contributing to economic diversification.

Keywords: Oil revenues, human capital, investment

Azərbaycanın Bank Sektorunda Mövcud Olan Rəqəmsal Bankçılıq Anlayışı və Onun Əsas Alternativ Paylanma Kanalları

Məmmədov Emil

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Aslanova Afaq

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə Azərbaycanın bank sahəsində mövcud olan və banklar tərəfindən müştərilərə təqdim edilən rəqəmsal bankçılıq anlayışı, həmçinin onun əsas alternativ paylanma kanalları haqqında məlumatlar əks olunmuşdur. Eyni zamanda bu istiqamətdə ətraflı təhlil aparılmış və bir çox nəticələr əldə olunmuşdur. Aparılmış təhlil nəticəsində məlum olmuşdur ki, ölkəmizdə fəaliyyət göstərən bankların böyük əksəriyyətində rəqəmsal bankçılıq anlayışı mövcuddur. Eyni zamanda ölkəmizdə banklar tərəfindən müştərilərə təklif olunan bir çox rəqəmsal bankçılıq alətləri yəni mobil bankçılıq, internet bankçılıq və ATM bankçılıq müəyyən edilmişdir. Belə ki, banklar bu alətlər vasitəsi ilə müştərilərə bir çox bank əməliyyatlarının yerinə yetirilməsini təklif edirlər. Həmin bank əməliyyatlarına hesab üzrə balansın yoxlanılması, bir çox nağdsız ödənişlərin həyata keçirilməsi, kredit və debit kartları üçün yeni PIN kodun təyin edilməsi və.s aid etmək olar.

Ölkəmizdə rəqəmsal bankçılığın inkişaf etdirilməsində dövlətin dəstəyini də vurğulmaq lazımdır. Belə ki, bu istiqamətdə atılan addımlardan biri də rəqəmsal bankçılıq ilə bağlı həyata keçirilən dövlət proqramlarıdır. Həyata keçirilən dövlət proqramlarında nağdsız ödənişlərin həcmünün artırılması, nağd əməliyyatların sayının azaldılması, əhalinin bu istiqamətdə maarifləndirilməsi və.s kimi bir çox məsələlər əks olunmuşdur.

Araşdırmalar zamanı rəqəmsal bankçılıq anlayışının ölkəmiz üçün yeni bir anlayış olması müəyyən edilmişdir. Lakin rəqəmsal bankçılıq anlayışı ölkəmizdə fəaliyyət göstərən bankların hal-hazırkı və gələcək dövrlərdə mənfəətliliyinin artırılmasında önəmli rola çeviriləcəkdir.

Açar sözlər: rəqəmsal bankçılıq, alternativ paylanma kanalları, dövlət proqramı

Потребительские Свойства и Экспертиза Качества Майонеза, Реализуемого в Торговой Сети г.Баку

Диана Джавадзаде

**Азербайджанский Государственный Экономический
Университет**

Содержание

Мировой рынок майонеза является частью продуктового рынка, интерпретируется довольно разнообразным и имеет большую экономическую значимость. Основными производителями майонеза являются США, Россия, Европейский союз, Китай, Япония, Мексика и другие страны. Рынок майонеза с каждым годом становится все более глобализованным, производители стремятся увеличить объемы экспорта своей продукции в другие страны. Мировой рынок майонеза также подвержен влиянию тенденций здорового образа жизни и здорового питания, так как потребители становятся все более осознанными и выбирают более натуральные и здоровые продукты питания. В ответ на эти тенденции многие производители майонеза начали выпускать продукты с низким содержанием жира и более натуральными ингредиентами, чтобы удовлетворить новые требования рынка. Мировая экономика майонеза также связана с производством и продажей других продуктов питания, таких как соусы, дрессинги и маргарин, которые используются вместе с майонезом. Это создает еще большую конкуренцию на рынке и динамику в мировой экономике питания. Рынок майонеза в Азербайджане является довольно конкурентным, существует множество производителей, которые предлагают широкий выбор марок и видов майонеза. Однако, есть несколько крупных игроков на рынке, таких как "Calve", "Слобода", "Heinz", "Bizim Süfrə", "Мечта Хозяйки", которые имеют значительную долю рынка.

Ключевые слова: майонез, свойства, экспертиза, качество, производство

Is Digital Economy A Driver of Social Progress? Evidence From Global Modelling

Raufhon Salahodjaev

ERGO Analytics

Abstract

The aim of this research is to establish the relationship between digital economy and quality of life. Using data for 158 nations over the period 2011-2018 we find positive effect of digital economy on social progress index (SPI). For example, a 20 percentage points increase in internet users leads to 2.4 points increase in SPI. The results are robust controlling for GDP, urbanization, resource wealth, inflation and economic liberties. Moreover, the results show that the effect of DE on SPI is stronger for developing countries and nations with less developed market institutions.

Keywords: digital economy, social progress, GDP, innovation

Qadın Üst Geyimlərinin Keyfiyyətinin Təhlili

Amil Aliyev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İnkişaf etməkdə olan iqtisadiyyatda və sənaye sahələrində innovativ texnologiyalardan geniş istifadə olunduğu bir şəraitdə müasir geyim çeşidlərinin istehsalı mühüm rol oynayır. Bu gün yüngül sənaye məhsullarına davamlı tələbat var, insan həyatının demək olar ki, bütün sahələrində, onun doğulduğu gündən başlayaraq, iqtisadiyyatın bir çox sahə və strukturlarının fəaliyyətində tələbat var. Sənaye müəssisələri parçalar və məişət məmulatları, istehlak malları, o cümlədən tibbi məhsullar, geyim və ayaqqabılar istehsal edir. İnsanların sağlamlığının, işinin və xüsusi geyiminin bərpasına və saxlanmasına töhfə verən terapevtik və profilaktik tədbirlər görülür.

Geyim sənayesində geyim ən böyük paya malikdir. Tikiş istehsalı texnologiyasından istifadə edilməklə tikilən məhsullara geyimlər deyilir. Geyim məmulatları müxtəlif materiallardan hazırlanır və normal geyinə şəraitində və müəyyən iş şəraitində insan orqanizmini xarici mühitin təsirindən qorumaq üçün istifadə olunur. Geyimlərin əsas hissəsini məişət, idman və sənaye geyimləri təşkil edir. Geyim çeşidi baxımından ən mürəkkəb məhsul qrupudur, modanın tələblərinə uyğun olaraq daim dəyişikliklərə məruz qalır. İstehlakçı geyimə yüksək tələblər qoyur, o, gözəl və rahat olmalıdır.

Açar sözlər: geyim, material, sənaye, çeşid

Современные Вызовы Развития Освобожденных От Оккупации Территорий: Новая Модель Развития И Асимметрическое Последствие

Нубар Ибадова

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Аннотация

Основная цель исследования - рассмотреть асимметрию как явление в экономике. Исследовательская работа проводилась на основе теоретических и глобальных аспектов асимметрии. В ходе исследования также было обращено внимание на то, что асимметрия наблюдается не только в экономической сфере, но и в политической, нравственной и социальной сферах жизни. Выделение асимметрии на микро-, макро- и глобальном уровнях является одним из важных аспектов. Описана классификация асимметрии, в том числе наибольшее значение отводится информационной асимметрии, которая проявляется преобладанием ресурсов одним субъектом над другим субъектом. В результате исследования был проанализирован мировой рынок газа, приведены показатели добычи газа, в результате определены страны, богатые голубым топливом, в результате чего проявляется зависимость одной страны от другой страны. Рассмотрены основные приоритетные направления освобожденных от оккупаций территории, также работы, проделанные в некоторых районах. Созданные умные села, также имеют актуальность в данной статье. Практическое значение состоит в том, что важность устранения асимметрии в экономической системе является фактором, тормозящим экономический рост в экономике страны.

Ключевые слова: асимметрия, умное село, умный город, модель экономики

Elektron Kommersiyada Etik Dəyərlərə və Hüquqi Qaydalara Uyğun Davranışın İstehlakçıların Etibarına Təsiri Azərbaycan Nümunəsində

Ruqəyyə Qarayeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İnternetdən istifadənin ildən-ilə geniş yayılması ticarət formalarına da təsirsiz ötürməmişdir. Belə ki, elektron ticarətin davamlı inkişafı artıq günümüzün reallığına çevrilmişdir. Onlayn alış-verişin qazandırdığı vaxta qənaət, seçimin çoxluğu və çatdırılma imkanlarından yararlanma fərsətləri danılmazdır. Fiziki təmas olmadığı üçün qeyri-müəyyənliyin daha çox olması, buna rəğmən belə sürətlə bazar payı artmaqda olan elektron kommersiya kontekstində tərəflərin təhlükəsiz, asan və davamlı əməliyyatlar həyata keçirməsi üçün müəyyən tənzimləmələrin həyata keçirilməsini zəruri edir. Problemin həlli kimi, ənənəvi ticarətdə olduğu kimi elektron mühitdə də alış-veriş zamanı müəyyən hüquqi tənzimləmələr və formalaşmış etik dəyərlər mövcuddur ki, istehlakçıların etibarını qazanmaq və qorumaq üçün onlara riayətin vacibliyi gündəmə gəlir. Bu tədqiqatda elektron kommersiya fəaliyyəti zamanı etik dəyərlər və hüquqi qaydalara uyğun davranışın istehlakçıların etibarına təsiri müxtəlif ədəbiyyatların təhlili yolu ilə izah edilməyə çalışılmışdır. Tədqiqat zamanı elektron kommersiya, istehlakçı davranışı, etika və hüquq kimi terminlərinə tərif verilmiş və bir-biri ilə əlaqələndirilmiş, daha sonra isə Azərbaycan nümunəsində bu amillərin təhlili aparılmışdır.

Impact Of Higher Education on Economic Growth in Central Asian Countries

Akhmedjanov Karimjon

Kimyo International University in Tashkent

Abstract

This paper examines the impact of higher education on economic growth in Central Asian countries, with a focus on Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, and Uzbekistan. The study uses panel data analysis from 2005 to 2021, incorporating macroeconomic indicators such as GDP per capita and the Human Development Index (HDI), as well as higher education variables such as gross enrollment ratio in tertiary education. The results show a positive relationship between higher education and economic growth, suggesting that investment in higher education can contribute to increased productivity, innovation, and competitiveness. The study also highlights the importance of aligning educational programs with labor market demands and improving the quality of higher education to maximize the benefits of investment. The findings have important implications for policy makers in Central Asian countries seeking to promote economic development through education and skills development.

Keywords: Higher education, economic growth, Central Asia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Uzbekistan, human capital theory, endogenous growth models, panel data analysis, gross enrollment ratio, labor market, innovation, competitiveness.

Qloballaşan Dünyada E-ticarətin rolu

Pikəxanım Xudiyeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Babək Bayramov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Elektron ticarətin inkişafı ilə insanların qlobal ticarətdəki ənənəvi davranışlarının da dəyişdiyini görmək mümkündür. O, ticarətin qloballaşmasına xidmət baxımından əldə edilən ən uc nöqtəni təmsil edir. Daha inkişaf etmiş bir funksionallığa sahib e-ticarət OECD, UNCTAD və ÜTT kimi bir çox beynəlxalq təşkilatların uzun illərdə təşkil etməyə çalışdığı daha asan, ucuz və sürətli beynəlxalq ticarət prosesi üçün bir başlanğıc nöqtədir. Onun inkişafı baxımından ölkələrin 2 önəmli vəzifəsi mövcuddur.

- 1-cisi ölkələrin əsas öhdəliklərinin icrasında e-ticarətin yaratdığı faydalardan tam istifadə etməkdir.
- 2-cisi e-ticarət üçün lazımı olan fiziki və hüquqi infrastrukturunu ərsəyə gətirməkdir. Onun fiziki infrastrukturunun yaradılması bir neçə texniki tələbin yerinə yetirilməsindən asılı olduğu üçün, bu, böyük ölçüdə texnoloji inkişafa bağlıdır.

Bu məqalədə ümumilikdə e-ticarətin önəmi və 21-ci əsrdə meydana gətirdiyi aktuallıq barədə məlumatlar qeyd olunmuşdur. Qlobal dünyamızda internet istifadəsinin kütləvi şəkildə artımı elektron ticarət mühitinin təkmilləşməsinin ən böyük təkan verən amili olaraq qeyd edə bilərik. Elektron ticarət biznes fəaliyyətlərində istehsalçılar və alıcılar arasındakı ticarət davranışlarında böyük həcmdə dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Həmin dəyişikliklərdən biri olaraq internet saytlarının istifadəsi xüsusi olaraq vurğulanmalıdır. Bunun nəticəsi olaraq istehlakçılarla daha detallı əlaqələr yaradılaraq, bu əlaqələrin daha da möhkəmləndirilməsi üzrə ciddi dəyişikliklər meydana çıxmışdır.

Açar sözlər: e-ticarət, internet, ticarət

Statistical Trends of Air Transport Development in Georgia

Nino Abesadze

I. Javakhishvili Tbilisi State University

Otar Abesadze

Georgian National University (SEU)

Abstract

The article discusses the importance of air transport for the development of tourism and the development of trade relations. The main indicators of Georgian airports are characterized, the main trends of their development are determined, and the main regularities are highlighted.

Statistical observation, grouping and analysis methods are used in the research process.

It is a fact that in the post-pandemic period, air transport has increased both the number of international visits and the indicators of cargo turnover. The trends established in recent years indicate that structural changes are expected according to the type of shipping, both in the structure of international visitors and in the structure of importing countries, according to specific shares.

As tourism statistics there is no detailed detailed data on the border type and visitors to the country, we have analyzed the export and import structure of Georgia with Azerbaijan, as well as the dynamics of trade relations.

According to the results of the study, relevant conclusions are made and recommendations are made.

Keywords: visit, growth, analysis, turnover, air transport.

Davamlı İnkişaf Konsepsiyasının Azərbaycan Respublikasında və Avropada həyata keçirilməsi

İsmayılova Türkanə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Yer kürəsində davamlı inkişaf konsepsiyasının həyata keçirilməsi həm Azərbaycan, həm də digər dünya ölkələrinin əsas məqsədlərindən biridir. Azərbaycanda və dünyada dayanıqlılığı inkişaf etdirmək üçün istehsal edilən məhsulların “yaşıl” iqtisadiyyata keçidi təmin olunmalıdır. Bu konsepsiyanın əsas istiqamətlərindən biri də suyun mühafizəsidir. Suyun zərərli birləşmələrdən qorunması, canlı aləmin yaşayışı üçün münbit zəmin yaradılması, suyun israfının qarşısının alınması, çirkab suların təmizləndikdən sonra su hövzələrinə axıdılmasının təmin edilməsi, istehsal müəssisələrində qapalı dövrə su sistemlərinin qurulması və s. aiddir. Avropa ölkələrində dayanıqlı inkişaf konsepsiyasının həyata keçirilməsi özünə məxsus yer tutur və buna başlıca misal olaraq tullantıların utilizasiya etdirilməsi, yəni onları istehsala yenidən qaytarılaraq ətraf mühitin çirkləndirilməsinin bir növ qarşısını almağa yönəldilmişdir. Qlobal iqtisadiyyatda sabit mövqeyə zəmanət verəcək iqtisadi rəqabət qabiliyyətinə və artıma nail olmaq keçmişdən bu günə qədər Avropanın əsas siyasət məqsədi olmuşdur. Bununla belə, genişlənmə strategiyası da dövrün dəyişən tələbləri ilə eyni vaxtda dəyişdi. Rəqabətli istehsal kapitalist sistemində indi məhsuldarlıq və rəqabətqabiliyyətlilik daha yüksək qiymətləndirilir.

Açar sözlər: Davamlı inkişaf, Azərbaycan, Avropa İttifaqı, dayanıqlılıq, təbii sərvətlər.

Azərbaycanda Büdcə Kəsiri və Dövlət Borcunun Səmərəli İdarə Edilməsi Məsələləri

İsgəndər Babazadə

AMEA İqtisadiyyat İnstitutu

Xülasə

Ölkələrdə büdcə gəlirləri, büdcə xərcləri, dövlət borcu və büdcə kəsiri göstəriciləri ilə bağlı məhdudlaşdırıcı qaydalar mövcuddur ki, bu qaydalarla planlaşdırılan göstəricilərin gözlənilən səviyyədə olması təmin edilir və gələcəkdə baş verə biləcək böhranlar qarşısında dövlət sektorunda maliyyə dayanıqlılığı gücləndirilir. Dövlət borcu və büdcə kəsiri üzrə qaydaların olması ilə birbaşa olaraq xaricdən cəlb edilən kreditlərin həcminin genişlənməsinin, o cümlədən dövlət sektorunda formalaşmış dövlət borcunun səviyyəsində olan artımın qarşısı alınır. Bu göstəricilər arasında əlaqə var ki, bu əlaqə üzrə təhlillərin edilməsi olduqca vacibdir. Bu göstəricilərin düzgün təyin edilməsi baxımından xarici metodologiyalardan da istifadə etmək başqa bir hədəf olmalıdır. Bütün hallarda Azərbaycan üçün ən vacib məqam odur ki, ortamüddətli dövr üzrə büdcə siyasətini səmərəli təşkil etməklə, büdcə kəsirini və dövlət borclanmasını idarə olunan səviyyədə saxlamaqla büdcə tarazlığına, makroiqtisadi və fiskal dayanıqlığa nail olsun. Bu məqsədə çatmaq üçün təkmilləşdirilmiş büdcə qaydasına və yenilənmiş borclanma strategiyasına əsaslanan makrofiskal çərçivənin formalaşdırılması ortamüddətli büdcə siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri olmalıdır. Məqalədə Azərbaycanda dövlət borcunun, büdcə kəsirinin idarə edilməsi baxımından təhlillər aparılmış, ümumiləşdirilmələr edilmiş və müvafiq təkliflər irəli sürülmüşdür.

Açar sözlər: büdcə kəsiri , dövlət borcu , fiskal qaydalar, dövlət sektoru .

The Impact of COSO Model in Internal Control Systems of Accounting

Matanat Ahmadova

Azerbaijan State Economic University

Abstract

Since the end of the 20th century, with the end of protectionist industrial policies in the world and the increase in economic liberalization, globalized businesses and the economies of countries have been integrated. In this process, accounting and management scandals in large enterprises emerged, resulting in an insecure environment. In order to eliminate this environment, a system with an effective internal control process will be established besides a corporate structure, which will reveal both the problems in the activities and reliable accounting information. This ensures transparent, accountable and regulatory management. In the face of this situation, studies have started to be carried out as a guide for the establishment of an internationally accepted internal control system. Among these models, the most valid and applied model was the one developed by COSO. This research tries to describe control environment, risk assessment, control activities, information communication and monitoring components that complement each other. In addition, it includes two different types, which are administrative controls and accounting controls.

Key Words: internal control, accounting, COSO

Giresun’ Da Faaliyet Gösteren Lojistik İşletmelerde Kentsel Lojistik Faaliyetleri İle İlgili Yaşanan Sorunların Yük Taşımacılığı Açısına Göre Belirlenmesi

Selçuk Korucuk

Giresun Üniversitesi

Salih Memiş

Giresun Üniversitesi

Özet

Kentsel yük taşımacılığında, kentlerde sürdürülebilir gelişimin taşıdığı rol çok önemlidir. Fakat kentsel yük taşımacılığı, yüksek seviyede trafik sıkışıklığı, olumsuz çevresel etkenler, yüksek enerji sarfiyatı, istihdam eksikliği vb. pek çok önemli problemler yüz yüzedir. Böylesi zor şartlarda, yük taşıyıcılarından daha az maliyetler ile yüksek hizmet kalitesi beklenilmektedir. Giresun’da kurumsal kimliği olan lojistik işletmelerde kentsel lojistik faaliyetleri ile ilgili yaşanan sorunların yük taşımacılığı açısından göre belirlenmesinde yer alan faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada maliyetlerin önceliklendirilmesinde Çok Kriterli Karar Verme Tekniklerinden olan ENTROPİ yönteminden yararlanılmıştır. Gerçekleştirilen ENTROPİ yöntemi sonucunda lojistik işletmelerde kentsel lojistik faaliyetleri ile ilgili yaşanan sorunların yük taşımacılığı açısından göre belirlenmesinde kullanılan en önemli unsurun “Gürültü” olduğu tespit edilmiştir. Lojistik işletmelerinde kentsel lojistik faaliyetleri ile ilgili yaşanan sorunların yük taşımacılığı açısından göre belirlenmesinde kullanılan etkileyen için diğer en önemli unsurlar sırasıyla” Kural İhlalleri”, “Maliyetler” “Güvenlik” ve “Trafik Yoğunluğu” olduğu belirlenmiştir. Öte yandan “Yükleme Tesisleri Eksikliği”, “Çevre Sorunları” ve “Yasal mevzuatlar” faktörleri ise en az önemli unsurlar olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Lojistik, Yük Taşımacılığı, Giresun, ENTROPİ Yöntemi.

Azərbaycan İqtisadiyyatında Sənaye Klasterlərinin İnkişafı

Eslam Mohammadi Giglou

Islamic Azad University

Xülasə

Kiçik və orta həcmli sənaye (KOS) dünya iqtisadiyyatında xüsusi rola malikdirlər. Belə ki, dünyada mövcud olan firmaların 90 faizindən çoxunu, iş yerlərinin 50 faizi kiçik və orta həcmli firmalar aiddir. Ona görə KOS-in gücləndirilməsi inkişaf etməkdə olan ölkələrə vacibdir. Digər tərəfdən isə kiçik və orta həcmli sənaye sahəsində məhdudiyətlər və maneələr var. Bu maneələr əksəriyyəti KOS-in kiçik olması ilə əlaqəli deyil, onların bir-birilə və digər qurumlara əlaqədə olmamağı, təcrid olunmuş formada fəaliyyət göstərmələri ilə əlaqələndirilir. Sənaye klasterləri KOS-in sistemli şəkildə, öz bir-birləri və başqa iqtisadi və ictimai qurumlarla əlaqəli olaraq inkişafına zəmin yaradır. Bu yazıda mövzu ilə bağlı ədəbiyyatı izah edərkən Azərbaycanın sənaye klasterlərinin ilkin tətbiqindən bəhs edirik.

Açar sözlər: Sənaye inkişafı, Kiçik və Orta həcmli Sənaye (KOS), Sənaye klasterləri, Azərbaycan iqtisadiyyatı

Kiçik və Orta Bizneslərdə Elektron Ticarət Strategiyalarının Öyrənilməsi

Zeynəb Tağıyeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Univertsiteti

Xülasə

Tədqiqat kiçik və orta bizneslər üçün elektron ticarətin əhəmiyyətini vurğulayan və rəqəmsal bazarda uğur qazanmalarına kömək etmək üçün hərəkətə keçə bilən fikirlər təqdim edən hərtərəfli bələdçidir. Məqalə müştəriləri cəlb etmək və satışları artırmaq üçün güclü onlayn mövcudluğun və istifadəçi dostu veb-saytın olmasının əhəmiyyətini vurğulayır. Həmçinin sosial medianın məhsulların tanıtımında və brend sədaqəti yaratmaq üçün müştərilərlə əlaqədə rolunu araşdırır. Bundan əlavə, məqalə müştəri davranışını anlamaq və marketinq strategiyalarını optimallaşdırmaq üçün analitikadan istifadə edərək məlumatlara əsaslanan qərarların qəbul edilməsinin vacibliyini müzakirə edir. O, kiçik və orta bizneslər üçün mövcud olan müxtəlif elektron ticarət platformalarını təsvir edir, onların xüsusiyyətlərini və xərclərini müqayisə edərək, bizneslərə ən yaxşı uyğunluğu seçməyə kömək edir. Məqalə həmçinin məzmun marketinqinin gücünü araşdırır, axtarış sistemlərinin reytinglərini yaxşılaşdırmaq və müştəriləri cəlb etmək üçün dəyərli və müvafiq məzmun yaratmağa diqqət yetirir. Elektron ticarətdə mükəmməl müştəri xidməti və səmərəli logistikanın zəruriliyini vurğulayır, çünki bu amillər müştəri məmnuniyyətinə və təkrar biznesə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir. Bu məqalədə qeyd olunan strategiyalara əməl etməklə kiçik və orta biznes rəqabətli elektron ticarət mənzərəsində inkişaf edə və davamlı inkişafa nail olacaq.

Açar sözlər: elektron ticarət, texnologiya, biznes, istehlakçı.

Ehtiyatların Uçotunun Mahiyyəti və Müəssisənin Təsərrüfat-Maliyyə Fəaliyyətinin İdarəedilməsində Onun Rolu

Ələkbərov Tural

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu məqalə müəssisələr üçün ehtiyat tədbirlərinin əhəmiyyətini və onlardan düzgün istifadənin biznes üçün faydalarını göstərir. Bundan əlavə, tədbirlərin standartlara uyğun olaraq, xüsusilə mühasibat uçotu hesablarında qeyd edilməsinin vacibliyindən və bu qeydlərin hansı hesablarda yer almasından bəhs edilir. Inventarların idarə edilməsində tədbirlərdən istifadə və onlardan istifadəyə dair əsas məlumatlar da təqdim olunur. Məqalədə həmçinin əlavə xərclər və tədbirlərdən sui-istifadə edildikdə müəssisələrin qarşılaşa biləcəyi problemlər haqqında məlumat verilir. Maliyyə hesabatlarında tədbirlərin düzgün qeyd edilməsinin vacibliyi vurğulanır və bu qeydlərin hansı hesablarda aparılması izah edilir. Bundan əlavə, müəssisələr tərəfindən tədbirlərin daha da inkişaf etdirilməsi və düzgün istifadəsi üçün tövsiyələr verilir. Bu tövsiyələr müəssisənin fəaliyyəti ilə bağlı mövcud problemləri təhlil etmək və ya gələcək problemlərin qarşısını almaq üçün istifadə edilə bilər. Tövsiyələr tədbirlərdən sui-istifadə nəticəsində biznesin üzləşə biləcəyi maneələr haqqında fikirlər təklif edir və biznesin istehsal və ya xidmət göstərilməsinin səmərəliliyinin aşağı düşməməsi üçün bəzi təkliflər verilir. Məqalədə müəssisələrin tədbirlərinin idarə edilməsi ilə bağlı aspektlərdən bəhs edilir.

Açar sözlər : ehtiyatlar, mühasibat uçotu, aktiv, müəssisə

Kiçik və Orta Sahibkarlıq Subyektləri üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartı ilə Tam Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının Oxşar və Fərqli cəhətləri, Ehtiyatların Uçotu Timsalında

Nərmin Eyvazlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Kiçik və ya orta sahibkarlıq subyektləri (bundan sonra KOS) tərəfindən tərtib olunmuş maliyyə hesabatlarının əsas məqsədi müəssisənin maliyyə vəziyyəti, ümumi fəaliyyəti göstəriciləri və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında iqtisadi qərarların qəbulu üçün faydalı olan əhəmiyyətli məlumatları təmin etməkdir. Bu səbəbdən onların sadələşdirilmiş təkmil hesabatlılıq mexanizmlərinin olması vacibdir. Tədqiqatımızda isə bunun üçün atılan addım KOS üzrə BMHS və tam BMHS müqayisəsi əks olunur. Belə ki, həmin standartla tam BMHS arasında nə kimi oxşar və fərqli cəhətlərin araşdırılması qarşıya hədəf kimi qoyulmuş və müəyyən ölçüdə fərqliliklər aşkarlanmışdır. Habelə buna əlavə olaraq müəyyən sadələşdirilmələrin daha da artırılması təklif olaraq təqdim edilir.

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartları Şurası maliyyə hesabatlarının müqayisəsini və anlaşılıqlı olmasını təmin etmək üçün vahid mühasibat prinsipləri və təlimatlarından ibarət olan sənədlər (standart, şərhlər) təqdim edir. 2009-cu ildə BMHS Şurası kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün BMHS təqdim etmişdir. BMHS Şurasının məqsədi kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri sektoruna xərc baxımından daha səmərəli və tam MHBS-dan daha az mürəkkəb bir standart təmin etmək idi. KOS-lar qlobal iqtisadiyyatda xüsusi rol oynayır. Buna görə əsas diqqətin KOS-ların inkişafına və saxlanmasına yönəldilməsi son dərəcə vacib məsələlərdəndir. Bu araşdırma, KOS-lar üçün BMHS -nin nə dərəcədə sadə və effektiv olmasını və öz hədəflərini nə dərəcə nail olub olmadığını müəyyən etmək məqsədi ilə aparılmışdır.

Açar sözlər: kiçik və orta sahibkarlıq, informasiya, beynəlxalq standart

The Traffic Congestion in Baku Leads to Economic Crisis: Comparative Analysis of Congestion Costs

Ali Mammadov

ADA University

Abstract

This research paper mainly consists of the importance of the issue, the problem description, the factors which affect the problem, the recommendation to the issue and conclusion and final remarks. The paper analyses the effects of traffic congestion on micro and macro level of Economy in Azerbaijan. The purpose of this research is to analyze factors influencing the time and cost-consuming traffic congestion of Baku and propose some recommendations in the Economic sense. In addition to being a problem that affects the quality of life of people in urban areas, chronic traffic congestion can seriously damage personal finance, and ultimately economy in the macro sense. It is also included the comparative analysis of the costs that people are losing in the traffic congestion. Main indicators are taken as secondary data and being calculated for everyone in Baku. Moreover, a comparative analysis with other countries that put their efforts to deal with the traffic jam issues and their effects on the Economy is provided. As a methodology for this specific research, secondary data has been used, including governmental statistics including information from Azerbaijan Statistics Committee, internet websites such as Numbeo, ViaMichellin, and other relevant articles and the interviews by experts in this field.

Keywords: Traffic congestion, Azerbaijan Economy, Personal Finance

Azərbaycan Respublikasında Yoxsulluğun Azaldılmasına Yönləndirilmiş Sosial –İqtisadi Siyasət

Fərhad Mikayılov
UNEC İqtisadi Araşdırmalar Elmi Tədqiqat İnstitutu
Rəşad Hüseynov
UNEC İqtisadi Araşdırmalar Elmi Tədqiqat İnstitutu
Yəhya Özdəmir
Yalova Universiteti
Nigar Amanova
Bakı Dövlət Universiteti

Xülasə

Yoxsulluq günümüzün ən böyük global problemlərindən biridir və hər dövlət, xüsusilə, beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən bu problemə fəal mübarizə aparılır. Qeyd edək ki, iqtisadi ədəbiyyatlarda yoxsulluğun qiymətləndirilməsinə dair müxtəlif yanaşmalar və ölçü metodlarına rəst gəlinir. Bunlara mütləq yoxsulluq, nisbi yoxsulluq, subyektiv yoxsulluq və s. metodlarını aid etmək olar.

Qeyd edək ki, yoxsulluğun aradan qaldırılması istiqamətində 2000-ci ildə BMT-də “Minilliyin İnkişafı” Samiti keçirilmiş, samitdə konkret hədəflər müəyyən edilmiş və dünya ölkələrində bu hədəflərə nail olunmasına dəstək göstərməsinə dair çağrılar etmişdir. Ölkəmiz də 2000-ci illərdən bu çağrılara qoşulmuşdur.

Məhz bu baxımda ölkəmizdə yoxsulluğun azaldılması istiqamətində həyata keçirilən sosial-iqtisadi siyasət məsələlərinin araşdırılması aktual məsələlərdəndir.

Araşdırmanın aparılmasında məqsəd Ulu öndərin, eləcə də ulu öndərin siyasi xəttinin layiqli davamçısı cənab prezident İ.Əliyevin hakimiyyəti dövründə yoxsulluğun aradan qaldırılması istiqamətində görülmüş işlər və əldə olunmuş nəticələri tədqiq etməkdən ibarətdir.

Bu araşdırmada yoxsulluğun qiymətləndirilməsinə dair nəzəri metodoloji yanaşmalar verilmiş, yoxsulluğa təsir edən amillər ümumiləşdirilmiş, yoxsulluğun azaldılması istiqamətində həyata keçirdiyi tədbirlər və bu tədbirlər nəticəsində əldə edilmiş uğur müzakirə edilir.

Açar sözlər: Ulu öndər, yoxsulluq səviyyəsi, yoxsulluq həddi, ünvanlı sosial yardım

Sustainability Concept, Sustainable Tourism Development: Developing Sustainable Tourism in Azerbaijan

Asadulla Abbasov

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

Today's world needs a sustainable approach to all economic operations and sectors. Global climate change, challenges to the environment and ecology, and waste of water and energy force mankind to shift away from present industries and towards sustainable growth. The concept of sustainability emphasizes effective use of natural resources and environmental protection. Sustainable development is a concept that attempts to fulfil current demands without jeopardizing future generations' capacity to meet their own. It is about striking a balance between economic, social, and environmental concerns in the pursuit of progress. Sustainable tourism aims to reduce the negative effect of tourism on the environment, society, and economy while increasing the positive impact. It entails regulating tourist operations in such a manner that natural and cultural resources are preserved, local traditions and values are respected, and economic advantages are provided to local populations. Responsible travel practices, such as limiting waste and energy consumption, supporting local companies, and participating in cultural interaction, are promoted via this sort of tourism. The paper also includes interviews with stakeholders, in order to deeply understand sustainable tourism development and its possible impacts on Azerbaijan tourism.

Keywords: sustainable development, tourism, sustainable tourism, Azerbaijan tourism

Increasing The Role of Small Business Entities in The Economy of Uzbekistan

Shadibekova Dildor

Tashkent State University of Economics

Ismoilov Narimonjon

Tashkent State University of Economics

Abstract

The article is written to illustrate the importance of small business in Uzbekistan. Upon checking broad knowledge and reality, small business enterprises in nearly all countries of the economic world are stated the foundation of the national economy. In modern economies all economic activity by small firms is significantly crucial for achieving economic growth. In the new context of the revolution of knowledge, small and medium sized companies are believed to become the main microeconomic pawn of the whole economy. In this passage below, we tried to show how to fuel the importance of SBE (Small Business Entities) in Uzbekistan's economy.

Key terms: small business, market economy, globalization, small business enterprises, national economy.

Factors Influencing the Pricing of Used Cars: An Exploratory Study and Modeling Approach.

Murad Garashov

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

In this study, we aim to examine the factors that affect the prices of used cars. We collected data on various characteristics of used cars, including their age, engine size, engine power, color, fuel type, and others. Using statistical analysis, we investigated the relationship between these variables and the prices of used cars. Our results showed that age of car, engine size, engine power, and fuel type are the most significant factors affecting used car prices. Moreover, we performed a simple linear regression analysis to predict used car prices based on these variables. The results of the regression analysis suggest that the model is a good fit for the data and can accurately predict used car prices. In conclusion, our study provides valuable insights into the factors affecting used car prices and can be useful for car sellers, buyers, and policymakers. Additionally, our predictive model based on these factors shows good accuracy, providing valuable insights for stakeholders in the automotive industry.

Keywords: Linear Regression, Statistical analysis, Used Car market

Sürdürülebilir Rekabet Gücü Endeksine Göre Türk Devletlerinin Durumu

Kadir Ardıç

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi

Azamat Maksüdünov

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi

Murat Avcı

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi

Kyialbek Dykanov

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi,

Özet

Sürdürülebilir rekabet gücü, ekonomik büyüme ve rekabet edebilirliğin sosyal ve çevresel sürdürülebilirlikle uyum içinde sürdürülmesi gerektiğini yansıtan önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkelerin bu konudaki performanslarını küresel ölçekte ele alan çalışmalardan biri SolAbility tarafından yayınlanmakta olan Küresel Rekabet Gücü Endeksidir. Bu çalışmada söz konusu rapora göre Türk Devletlerinin mevcut durumunu ortaya koymak, problemleri ve gelişmeleri karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir. Bu amaçla öncelikle, ilgili ülkelerin sosyo-ekonomik durumları değerlendirilecektir. Daha sonra Türkiye, Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan ve Özbekistan olmak üzere 5 ülkeyi ve 2013-2022 yılları arasındaki 10 yıllık dönemi kapsamayan bir değerlendirmeye yer verilecektir. Sürdürülebilir rekabet gücü ülkelerin ekonomik kalkınma, refah seviyesinin artırılması açısından hayati önemi taşımaktadır. Bu konuda mevcut durumun ortaya konulması, ilgili ülkelerde bu konuda yapılacak faaliyetler açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, bu tür karşılaştırma ülkelerin bir birlerinden öğrenme, bilgi ve tecrübe transferi yapma gibi faaliyetler için de önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Rekabet, Rekabet Gücü, Sürdürülebilir Rekabet, Türk Devletleri.

İnsan Kapitalı Anlayışı: Nəzəri Baxışlar

Mehman Nəzərov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə müxtəlif nəzəri baxışların təhlili əsasında inkişafın əsas drayveri olan insan kapitalının mahiyyətinin daha dürüst və əhatəli şərhinə cəhd edilir. Araşdırmada insan kapitalının təbiətinin dürüst dərki üçün həm mikroiqtisadi yanaşmalar - biznes iqtisadiyyatı baxımından insan kapitalını istehsalın əsas amili hesab edən və həmçinin, idarəetmə baxımından insan kapitalına şirkətin bazar dəyərinin bir hissəsini təşkil edən aktiv kimi baxan yanaşmalar, eyni zamanda insan kapitalını iqtisadi artımın mənbələrindən biri kimi görən makroiqtisadi yanaşmalar təhlil edilir. Qeyd edilir ki, insan kapitalının vahid şərhə və ya onun təbiəti, statusu və rolunun elmi dərk edilməsinə dair vahid baxış yoxdur. Məqalədə bir çox fundamental baxışlara – A. Smit, U. Petti, D. Rikardo, Q. Bekker, C. Minçer, T. Şultz və başqalarının baxışlarına əsaslanaraq insan kapitalına ayrıca bir istehsal faktoru kimi baxılmasının dürüslüyü qeyd edilir və həmçinin, müxtəlif tədqiqatlara istinadən insan kapitalı faktorunun iqtisadi artımda müstəsna əhəmiyyətə malik olması vurğulanır. Məqalədə həmçinin, insan kapitalının global miqyasda gerçəkləşdirdiyi mühim bir funksiyanın – davamlı inkişafın təmin edilməsi funksiyasının mahiyyətinin ətraflı aydınlaşdırılmasına da cəhd olunur.

Açar sözlər: insan kapitalı, bilik, istehsal amilləri, istehsal funksiyası, iqtisadi artım.

İntellektual İstixanalarda Avtomatik İdarəetmə

Arifzadə Nurlan

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu məqalədə son dövrlərdə kənd təsərrüfatının rəqəmsallaşmasının əsas nəticələrindən biri olan ağıllı istixanaların avtomatik idarə edilməsi və intellektual idarəetmə sistemi haqqında danışılmış, ölkədə ağıllı istixanalarda texnologiyanın tətbiqi səviyyəsinin artırılmasına yönəlmiş fikirlər qeyd edilmişdir. Bu cür yanaşmanın realizə edilə bilməsi üçün avtomatik sistemlərin yaradılması və kənd təsərrüfatına tətbiqi sürətləndirilməlidir. Əşyalar interneti cihazları və avtomatik idarəetmənin tətbiqi ilə uzun müddətə hesablandıqda iqtisadi cəhətdən olduqca uğurlu nəticələrin alınmasını inkişaf etmiş ölkələrin təcrübələrindən görmək mümkündür. Ölkəmizin ərazisinin kənd təsərrüfatı üçün kifayət qədər əlverişli olduğunu nəzərə alsaq yeni üsul və texnologiyanın tətbiqinin faydalarının çox olacağını hesab etmək olduqca realdır. İntellektual istixanaların yaradılması və yeni avtomatlaşdırılmış sistemin qurulması daha az resurs və maliyyə xərcləri ilə yüksək məhsul istehsalı və mənfəətlərin əldə olunmasına səbəb olacaq, rəqabətə dayanıqlı sistemlərin qurulmasını və inkişafını həyata keçirməyə imkan verəcək. Avtomatik sistemin qurulması və tezliklə iqtisadi qazancın əldə oluna bilməsi üçün işə mümkün resursların, sistemli yanaşmanın və mövcud biliklərin inteqrasiya olunmuş tətbiqi çox vacibdir.

Açar sözlər: intellektual istixana, ekspert sistem, temperatur, nəmlik, kommunikasiya.

Exploring Factors Influencing Customers' Adoption of Digital Banking in Azerbaijan

Samira Mirzayeva

ISM University of Management and Economics

Abstract

This study investigates the determinants that affect consumers' intentions to adopt digital banking in Azerbaijan. The study's primary purpose is to suggest and analyze a conceptual model that most accurately describes the main determinants affecting Azerbaijani consumers' intentions and UB. The Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) model, which was originally proposed by Venkatesh et al. (2003), was used in the study. Based on the findings of Sarfaraz (2017) and Martins et al. (2014), the UTAUT model is further expanded by incorporating external risk perception and trust factors. The data was collected by distributing an online five-point Likert scale questionnaire using convenience and snowball sampling techniques. A total of 455 questionnaires were collected, but only 337 of them (with a response rate of 74%) were considered valid. AMOS 26 and SPSS 28 software were used to analyze the data obtained from the surveys given to clients of Azerbaijani banks. The obtained data is first evaluated using descriptive statistics. The evaluation of the measurement and structure model was carried out with the use of structural equation modeling. According to the findings, SI ($P = .113$, $p < .032$), trust ($P = .261$, $p < .001$), and FC ($P = .332$, $p < .001$) had a significant influence on BI, whereas BI ($P = .318$, $p < .001$) and FC ($P = .208$, $p < .001$) significantly predicted UB. On the other hand, PE, EE, and risk perception had no significant influence on BI. This research provides Azerbaijani banks with some suggestions for building and promoting such channels to increase their customers' adoption of digital banking services. In addition, the paper recommends that future studies include equal numbers of female and male respondents, from different age groups and geographical areas.

Keywords: Digital Banking, UTAUT, SEM, Developing Country

İqtisadi Qeyri-müəyyənlik Şəraitində Kiçik və Orta Biznesin Beynəlxalq Fəaliyyətinin Strateji İdarə Edilməsi

Tural Kişizadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Proseslərin idarə edilməsi və daha geniş miqyasda, böhran dövründə strateji idarəetmə, hədəflərin qoyulması və daha çox, hərəkətlərin və proseslərin planlaşdırılması üçün daha çətin sınaqdan keçir. Bu, ən konkret mənada, antiböhran idarəetməsinin elmi tərifinə uyğundur, lakin biz hələ də onu strateji kimi müəyyənləşdirməliyik, çünki məqsəd və vəzifələr bu şəkildə qoyulmuşdur. Onların mürəkkəbliyi və mürəkkəbliyi həm daxili, həm də xarici mühitin sürətlə və dinamik şəkildə dəyişməsi faktı ilə bağlıdır. Bu, bir ölkənin, bölgənin, qitənin və ya bütün dünya əhalisinin çox böyük hissəsinə təsir edən böhran vəziyyətlərində ən tez-tez və aydın şəkildə müşahidə edilə bilər.

Son bir neçə ildə COVID-19 pandemiyası qlobal böhrana çevrilmişdir. Həmçinin dünyanın demək olar ki, bütün ölkələrinin qarşısında iqtisadi qeyri-müəyyənlik şəraiti kimi dayanmışdır. Dünyada əhalinin həyat və sağlamlığını təhdid edən vəziyyətdən çıxmaq üçün cəmiyyətləri müəyyən strateji qərarlar qəbul etmək zərurəti ilə üz-üzə qoymuşdur.

Şübhəsiz ki, ölkələrin hər birinin özünün hazırladığı antiböhran proqramları və planları vardır. Son iki ildən artıq dövrün reallıqları göstərdi ki, nisbətən çətin və mürəkkəb vəziyyətdə bu ən mühüm idarəetmə prosesinin öhdəsindən heç də hamı gələ bilmir.

Beləliklə, obyektiv səmərəli strateji qərarların yaradılması onun funksiyaları olan insanların, onların qəbulu üçün zəmin yaradan elmi, intellektual komandaların yaxşı hazırlanmasını tələb edir.

Açar sözlər: kiçik və orta müəssisələr, strateji idarəetmə, qeyri-müəyyənlik, sistem idarəçiliyi, stratejialyanslar

Kolbasa Məmulatının İstehlak Xassələrinin Keyfiyyətinə Təsiri

Kərimova Maya

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xəlilova Zinexa

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə: Müxtəlif ət məhsullarının formalaşması müasir dünyada aktual və vacib mövzudur. Ət məhsullarının keyfiyyəti yüksək keyfiyyətli xammalın seçilməsindən tutmuş hazır məhsulların düzgün qablaşdırılmasına qədər bir çox amillərdən asılıdır. Ət məhsullarının yüksək keyfiyyətli olması insan sağlamlığı ilə yanaşı, immuniteti qorumaq, maddələr mübadiləsini və enerji balansını normalaşdırmaq üçün vacibdir. Ət məhsullarının keyfiyyəti istehlakçıların sağlamlığı və ictimai rifahı üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Keyfiyyətsiz məhsullar müxtəlif xəstəliklərə yol açır, insanların fiziki və psixi sağlamlığına mənfi təsir göstərir. Məsələn, keyfiyyətsiz xammaldan istifadə və ya sanitar-gigiyenik normaların pozulması müxtəlif infeksiyaların, məsələn, salmonellyoz, bağırsağ infeksiyası, botulizm və başqalarının inkişafına səbəb ola bilər. Bundan əlavə, ət məhsullarının keyfiyyətsiz olması dadına mənfi təsir göstərə bilər ki, bu da məhsullara tələbatın azalmasına və istehsalçıların maliyyə vəziyyətinin pisləşməsinə səbəb ola bilər. Yüksək keyfiyyətli qidalar orqanizmin düzgün işləməsini təmin edən bütün lazımı qidaları, vitaminləri və mineralları ehtiva edir. Bu məqalədə ət məhsullarının müxtəlifliyinin necə formalaşması və buna hansı amillərin təsiri olduğu haqda məlumat verilmişdir.

Açar sözlər: ət, keyfiyyət, ət məhsulu, xammal

Role of Technology in Socio-Economic Development of Azerbaijan

Bauyrzhan Yedgenov

Georgia State University

Rena Rzayeva

Georgia State University

Alina Aliyeva

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

The aim of the paper is to investigate the role of technology and technology adoption in socio-economic development of Azerbaijan. It has been long established that higher technological application like use of computers and internet access has a positive impact on socio-economic factors such as education, healthcare and economic development. However, the extent of the impact of technology is dependent on various factors like human capital and physical capital which can facilitate or hinder its impact. In our paper, we use data on 12 economic regions from 2005 to 2022 to investigate the impact of technology utilization in Azerbaijan's economic regions on educational, healthcare and other socio-economic factors while controlling for demographic characteristics and capital investment. We also discuss the challenges and opportunities of using Artificial Intelligence (AI) in socio-economic development in the context of technological advancement in Azerbaijan.

JEL Codes: O10, O33, I15, I25

Keywords: Economic development, technology, healthcare, education, artificial intelligence

Fiskal Siyasət və İqtisadi Artım: Nəzəri və Empirik Tədqiqatların İcmalı

Cavid Seyfullah

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,

Xülasə

Fiskal siyasətin iqtisadi tənzimləmədəki qısamüddətli və uzunmüddətli rolu, dövlətin vergi və büdcə siyasətinin ölkənin iqtisadi artımına təsiri uzun illər boyunca iqtisadçılar tərəfindən araşdırılsa da, birmənalı nəticə əldə oluna bilməmişdir və bu mövzu aktiv müzakirə mövzusu olmaqda davam edir. Azərbaycanda da fiskal siyasət, dövlətin vergi və büdcə siyasəti ilə iqtisadi artım arasındakı əlaqəni araşdıran bir çox tədqiqat işləri mövcuddur. Bu məqalədə Azərbaycan üzrə edilmiş tədqiqatların nəticələri haqqında məlumat verilmiş və digər ölkələr üzrə edilmiş tədqiqatlarla qarşılaşdırılaraq yeni yanaşmalar təklif edilmişdir. Mövzu üzrə tədqiqatlara baxış zamanı bəlli olmuşdur ki, Azərbaycan üzrə aparılmış araşdırmalarda uzunmüddətli dövrdə real dövlət xərcləri ilə real qeyri-neft ÜDM arasında müsbət əlaqə aşkar edilmişdir. Dünya üzrə digər tədqiqatlara uyğun olaraq, real dövlət xərcləri ilə yanaşı, dövlət sektorunun ÜDM-də payı və dövlətin effektivliyi göstəricilərinin bir model çərçivəsində araşdırılması təklif edilir. Həmçinin, Azərbaycən üzrə qısamüddətli dövrdə real dövlət xərcləri və real qeyri-neft ÜDM arasındakı əlaqəyə dair tədqiqatlarda birmənalı nəticə olmadığından, bu istiqamətdə də yeni araşdırmaların aparılması təklif olunur.

Açar sözlər: fiskal siyasət, iqtisadi artım, Azərbaycan iqtisadiyyatı

Respublikanın Şimal –Qərb Regionunun Yaşıl İqtisadiyyat və Yaşıl İnkişaf Üzrə İmkanlarının Araşdırılıb Öyrədilməsi Təcrübəsindən

Səfər Raziyev
UNEC Zaqatala filialı
Gülzar Quliyeva
Sumqayıt Dövlət Universiteti
Sevinc Cəfərova
Sumqayıt Dövlət Universiteti
Allahverdiyeva Simuzər
Polimer Materiallar İnstitutu

Xülasə

Məqalədə insan sağlamlığının təhlükəsizliyini təmin edən ekoloji faktorlara qayğı və bundan əldə ediləcək iqtisadi səmərəlik araşdırılmışdır. Ətraf mühitin qorunmasında alternativ enerji mənbələrindən istifadə kontekstində bölgələrdə əldə ediləcək maya dəyəri aşağı olan enerjidən istifadənin geniş spektrinə baxılmışdır. Bu sahədə bərpa olunan enerji mənbələrindən günəş, hidro-, aero-, bioenerji və s. arasında müqayisə aparılmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, alimlər bəşəriyyətin təqribən 20 milyard il əvvəl yarandığını iddia edirlər. Onlar fikrincə, bütün enerji və kütlə o zamanlar bir zərrədə yerləşmişdir. Enerji əvvəlcədən mövcud olmuş və fundamental qanuna əsasən saxlanılır. Bizi isə qloballaşan dünyada ondan necə səmərəli istifadə etmək problemləri maraqlandırır. Çünki hal –hazırda enerji təhlükəsizliyi bəşəriyyətin qarşısında duran ən əhəmiyyətli məsələlərdən biridir. Fikrimizcə, bu prosesə fundamental yanaşılmalıdır ki, nəticələrimiz praktik effektlər versin. Deməli, mövcud vəziyyətdən çıxış yolu daha çox bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadədən keçir. Digər tərəfdən bərpa olunmayan enerji mənbələrindən istifadənin nəticəsi kimi ətraf mühit korlanır və ekoloji problemlər yaranır.. Bərpa olunan enerji mənbələrindən biri sayılan günəş enerjisinin 0.02 % -ni bitkilər fotosintezə sərf edirlər. Qeyd etdiyimiz dairəvi proses milyon illərdir ki, davam edir. Bununla yanaşı qeyd etmək yerinə düşərdi ki, bölgəmizdə günəşli günlərin sayı çox olduğundan bu mənbədə digərləri kimi istifadə üçün sərfəli sayıla bilər.

Açar sözlər: iqtisadi səmərəlilik, bərpa olunan enerji, ekologiya, həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi

İstehsalat Xərclərinin Uçotu Üzrə Tətbiqi Proqramlar Vəsitəsilə İctimai İaşə Müəssisələrində Qərarların Qəbulunun Gücləndirilməsi

Fuad Muradov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Günümüzdə istehsalat xərclərinin uçotu hər bir müəssisədə istifadə edilən bir anlayışdır. Son zamanlarda hesabat, təhlil və uçot sistemlərində bir çox nəzəri metodiki və praktiki işlər görülmüşdür. Bu məqaləmizdə istehsalat xərclərinin uçotu, məhsulların maya dəyəri, ictimai iaşə fəaliyyəti və istehsalat xərclərinin uçotunun aparılması üçün proqramlar barədə məlumat verilmişdir. İstehsalat xərcləri və maya dəyəri anlayışları və onlar arasındakı fərqli cəhətlər qeyd edilmişdir. İstehsalat xərclərinin uçotu üzrə tətbiqi proqramlar haqqında geniş məlumat verilmişdir. Ölkəmizdə ən geniş istifadə edilən maliyyə proqramı olan 1C: ERP Enterprise Management haqqında qeydlər verilmişdir. Proqramın əsas xüsusiyyətləri qeyd edilmişdir. Bundan əlavə proqramın köməyi ilə xərclərin bölüşdürülməsi və onların bölüşdürülmə qaydaları haqqında məlumatlar əks edilmişdir. İctimai iaşə obyektlərinin fəaliyyəti və bu fəaliyyət növündə uçotun aparılması qaydaları qeyd edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının nazirlər kabinetinin təsdiq edilmiş qanunları göstərilmiş və keçidlər verilmişdir. Günümüzdə ictimai iaşə müəssisələrində nə kimi ciddi və ciddi olmayan hesabatların verilməsi və onların vaciblik şərtləri qeyd edilmişdir. 1C proqramı vəsaitə ictimai iaşə müəssisələrində qərarların qəbulunun gücləndirilməsi göstərilmişdir.

Açar sözlər: xərclər, xərclərin uçotu, ictimai iaşə, 1C

Влияние Пандемии COVID-19 На Логистическую Инфраструктуру Китая

Мамедов Сархан

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Резюме

Развитие мировой экономики позволило создать единый рынок, и технологическая логистика играет в этом процессе жизненно важную роль. Хорошо организованный рынок с эффективной логистикой и управлением цепочками поставок имеет преимущество перед другими странами, а совершенствование логистической инфраструктуры может повысить конкурентоспособность и увеличить долю рынка. В условиях, когда внешние и внутренние факторы негативно влияют на предложение предприятия на всех уровнях производства и маркетинга, адаптируемое управление и быстрое принятие решений приобретают все большее значение. События мирового масштаба, начиная с локальных военных конфликтов и заканчивая пандемиями, могут резко изменить устоявшееся положение на рынке. Из-за пандемии COVID-19 многие страны ускорили внедрение технологий, реструктурировали логистическую инфраструктуру и оптимизировали расходы. Однако, ввиду огромного количества компаний и их видов деятельности, размеров, клиентской базы и прочего, каждая из них столкнулась с разными последствиями, что вынудило принимать решения, опираясь на собственные прогнозы. Как одна из крупнейших экономик мира и первая страна, которая столкнулась с быстрым распространением инфекции, Китай представляет интерес для исследователей во всем мире.

Ключевые слова: логистика, транспорт, издержки, Китай, COVID-19

Türkiyə Cümhuriyyətində Mənfəət Vergisi Daxilolmalarına ÜDM və İnflyasiyanın Təsirinin Empirik Qiymətləndirilməsi

Kərimov Sadiq

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Tədqiqatın aktuallığı: Dövlət xərclərinin maliyyələşməsində xüsusi əhəmiyyətə malik vergi gəlirlərinin əsas hissəsi müəyyən vergilərin payına düşür. Bu vergilər arasında xüsusi çəkisi nisbətən daha böyük olan vergi növlərindən biri də mənfəət vergisidir. Mənfəət vergisində baş verəcək hər hansı azalma öz növbəsində dövlət gəlirlərinə də təsir edəcəkdir. Mənfəət vergisi daxilolmaları müəyyən makroiqtisadi amillərin təsiri ilə də dəyişə bilər. Belə iqtisadi amillərə ÜDM və inflyasiya da daxildir. Məhz bu səbəbə görə mənfəət vergisinə ÜDM və inflyasiyanın uzunmüddətli təsirinin araşdırılması olduqca əhəmiyyətli məsələlərdən biridir.

Tədqiqatın məqsədi: Tədqiqat həyata keçirilməsində əsas məqsəd Türkiyə Cümhuriyyətində mənfəət vergisi daxilolmalarına, ÜDM və inflyasiyanın təsirinin empirik araşdırılmasıdır.

İstifadə olunmuş tədqiqat metodları: Araşdırma zamanı dəyişənlər arasında uzunmüddətli əlaqənin tədqiqində ilk öncə Johansen kointeqrasiya testi tətbiq edilmiş daha sonra dəyişənlər arasında avtokorelyasiyanın, dəyişən dispersiya probleminin olub olmaması və dəyişənlərin normal paylanmasının təyini müvafiq olaraq diaqnostika testləri ilə yoxlanılmış, sonda isə Vektor Xəta Düzəltmə modeli (VECM) qurulmuşdur.

Tədqiqatın məhdudyyətləri: Araşdırma zamanı tədqiqatın gedişatına maneəçilik yaradan heç bir məhdudiyətlə qarşılaşılmamışdır.

Tədqiqatın informasiya bazası: Araşdırmada Türkiyə Statistika Qurumunun illik məlumatlarından, həmçinin Türk müəlliflərin bu istiqamətdə apardıqları elmi araşdırmalardan istifadə olunmuşdur.

Keywords: Mənfəət vergisi, ÜDM, inflyasiya, kointeqrasiya.

Pensiya Sisteminin Təkmilləşməsi və Maliyyə Dayanıqlığının Bəzi Məsələləri

Hacıoğlu Ruqiyyə

Əmək Bazarı və Sosial Müdafiə Məsələləri üzrə Milli Observatoriya

Xülasə

Məqalədə pensiya sisteminin büdcə xərclərinin əsas maddəsi kimi əmək pensiyalarının ödənilməsinə sərf edilən xərclərin təhlili öz əksini tapmışdır. Pensiya ödənişlərinin cari maliyyə təminatı tədqiq edilmişdir. Pensiya sisteminin maliyyə sabitliyinə təsir edən amillər və büdcə kəsiri təhlil edilmişdir. Dövlət pensiya sisteminin iqtisadi effektivlik meyarı kimi “pensiya əvəzetmə dərəcəsi” əmsalının son on ildə dəyişmə meyilləri müəyyən edilmiş, pensiya ödənişi sisteminə əhalinin demoqrafik inkişafının təsirləri araşdırılmışdır. Ölkədə keçirilən pensiya islahatının məqsəd və nəticələri şərh edilmişdir. Pensiya sisteminin inkişafına təsir edən xarici faktotların tənzimlənməsinə dair təkliflər verilmişdir. Pensiya sisteminin modelinin əsasını onun gəlir və xərclərinin balansı təşkil edir. Pensiya fondunun gəliri rəsmi məşğul əhalinin məcburi sığorta ödənişlərindən və dövlət büdcəsindən ayırmalardan ibarətdir. Bununla əlaqədar olaraq pensiya sisteminin büdcə kəsrinə təsir edən amillərdən asılılığının ekonometrik modeli qurulmuşdur. Həmin çoxsaylı reqressiya modelinə əsasən Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsinin balanslaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsindən ayırmaların qısamüddətli proqnozu (beş illik) işlənilib hazırlanmışdır. Proqnozun yuxarı və aşağı sərhədləri, nəticələr və etibarlıq intervalı şərh edilmişdir.

Açar sözlər: pensiya təminatı, demoqrafik amillər, əmək pensiyası, sığorta haqqları, pensiya əvəzetmə əmsalı.

Impact of Advertising on Consumers in Apple Example

Yaqub Ramazanov

Azerbaijan State University of Economics

Alpay Ahmadov

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

It is an undeniable fact that advertisements have become an integral part of our lives today. This tool used by brands to communicate with their customers and potential buyers has been around for a long time. However, advertising is always evolving, companies are constantly working on new methods and advertising strategies to attract the attention of consumers. It is for this reason that this topic will always remain relevant.

Given that brands are constantly striving for innovation and trying to use the most effective advertising methods and strategies, it is important to study the steps taken in this field by a relatively young and successful company like Apple so that other companies can apply them in practice.

Understanding the basics of successful advertising and learning from both successful and unsuccessful advertising examples, especially from Apple's example that this research has taken the most part to learn, can help many companies improve their chances of success by adopting similar strategies.

Keywords: Apple, Advertising, Strategy

Türk Dünyası Ölkələrində Sığorta Sahəsinin İnkişaf Problemləri

Yetərhanım Abbaslı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Sığorta insanların həyatı, sağlamlığı, mülkiyyəti və digər dəyərlərinin qorunması üçün vacib bir sahədir. Sığorta sahəsinin inkişafı, sosial müdafiə sistemləri ilə birlikdə insanların maddi vəziyyətini qorumaq, onların gələcəyini təmin etmək üçün vacib addımlardır. Bu səbəbdən, sığorta sektorunun inkişafı ölkələr üçün önəmli bir məsələdir.

Məqalədə Türk dünyası ölkələrində sığorta sahəsinin inkişafı, problemləri və müqayisəli təhlili ilə bağlı sığorta sahəsinin inkişafında mövcud problemlər araşdırılmış, müştərilərin və sığorta şirkətlərinin maraqları və tənzimləyici qurumların rolu haqqında əldə edilən nəticələr qeyd olunmuşdur. Sığorta sahəsi üzərində çalışanların öz fəaliyyətləri ilə bağlı prosesləri daha yaxşı nizamladığı və tənzimləyici qurumların innovativ yeniliklər tətbiq etməsi, sığorta sahəsinin inkişafında mühüm rol oynadığı müəyyən edilmişdir.

Məqalənin sonunda problemlərin həllinə yönəlmiş təkliflər irəli sürülmüşdür. Bu təkliflərin sığorta sahəsinin inkişafı üçün əhəmiyyətli olduğunu, bu sahədə hər bir fərdin, təşkilatın və tənzimləyici qurumun öz hərəkətləri ilə bu məqsədə çatmaqda aktiv rolu olduğunu qeyd edə bilərik. Əsas məqsəd, sığorta sahəsinin inkişafı, əhaliyə daha sərfəli və keyfiyyətli sığorta xidmətləri təqdim edilməsidir. Bu, həm müştərilər, həm də sığorta şirkətləri üçün mənfəətli olacaq və sığorta sahəsinin ümumi inkişafına təkan verəcək. Bunun üçün tənzimləyici qurumlar, sığorta şirkətləri, akademik mühit və digər təşkilatların birgə çalışması, təcrübə mübadiləsi və innovativ yeniliklərin tətbiqi məcburiyyəti var.

Açar sözlər: sığorta, inkişaf problemləri, Türk dünyası ölkələri.

Determinants of Shadow Economy in Asian Countries

Shokhjahn Elmurodov

Kimyo International University in Tashkent

Abstract

The research analyzes the determinants of shadow economy in Asian countries. It uses 12 main determinants such as GDP per capita, tax revenue, unemployment rate, trade openness, GDP per capita growth, starting a business score, individuals using internet, inflation rate, political stability and absence of violence, government effectiveness, rule of law, control of corruption from 1991 to 2015.

By knowing the underground economy determinants, the magnitude and growth can be prevented by formulating specific policies related to their determinants.

This study uses the panel data regression method. The results of the panel data analysis will provide an assessment of the main determinants of the shadow economy and can then be used as a comparison between countries to obtain an assessment of each country's performance. This study proves that the 12 (eleven) major determinants have a marked impact on the degree of underground economy.

Keywords: Shadow economy, determinants, trade openness, GDP per capita, inflation, Asia

İnsan Kaynakları Yönetimi Fonksiyonları Açısından Eşit Davranmanın Hukuki Dayanakları

Meryem Semanur Yılmaz

Sakarya Üniversitesi

Özet

Eşit davranma ilkesini çeşitli boyutlarda incelemek mümkündür. Çalışma hayatının dinamiklerini oluşturan işçi, işveren ve devlet çalışma koşullarının belirlenmesinde aktif rol oynamaktadır. İşveren, iş ilişkisinin her aşamasında işçilerine karşı eşit davranma borcu altındadır. Bu borcu yerine getirmediği hallerde bazı yaptırımlar ile karşı karşıya kalabilmektedir. Bu bağlamda işçilerin korunması için çeşitli ülkelerde çıkarılan iç hukuk düzenlenmeleri, yargı kararları bulunmaktadır. Eşitlik ilkesi, eşit durumda olan bireylerin aynı haklara sahip olduğunu ifade etmektedir. Anayasanın 10. Maddesinde düzenlenmiş olan eşitlik ilkesi, tüm hukuk alanlarında geçerli olan bir ilkedir. İlkenin, Türk iş hukukunda görünümü ise “eşit davranma ilkesi” olarak ve iş hayatında pek çok alanda karşımıza çıkmaktadır. İnsan kaynaklarını yönetiminde ise eşit davranma ilkesi çalışma hayatının ilk adımını oluşturan işe alım sürecinden başlayarak çalışma hayatının son adımını oluşturan iş ilişkisinin sona erme sürecine kadar devam eden ve uyulması gereken hukuki bir normdur.

Anahtar Sözcükler: Eşitlik İlkesi, Eşit Davranma İlkesi, İnsan Kaynakları Yönetimi, İş Hukuku

Fiziki Şəxslərin Gəlir Vergisindən Yayınmanın Qarşısının Alınması İstiqamətində Həyata Keçirilən Vergi Siyasəti və Onun Təkmilləşdirilməsi İstiqamətləri

Abduləlizadə Əli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Vergidən yayınma hər bir dövlət üçün ciddi problemdir və bunun nəticələri ölkənin sosial və iqtisadi vəziyyətində özünü göstərir. Makro səviyyədə bu fenomen müxtəlif səviyyəli büdcələrə kifayət qədər vəsait axınının olmamasına və nəticədə sosial sahənin inkişafına yönəlmiş xərclərin kifayət qədər maliyyələşdirilməsinə gətirib çıxarır. Başqa sözlə, təhsil, tibb, şəxsiyyətin hüquq, azadlıqlarının və qanuni mənafeələrinin müdafiəsi və müdafiəsi, mədəniyyət, ətraf mühitin mühafizəsi, əhəlinin aztəminatlı təbəqələrinin və fiziki qüsurlu şəxslərin dəstəklənməsi kimi ictimai həyatın mühüm tərkib hissələridir. Vergidən yayınmanın və gizli iqtisadiyyatın mövcudluğu milli təhlükəsizliyə potensial təhdidlərlə doludur və resurs bölgüsü sisteminə mənfi təsir göstərir.

Tədqiqatın məqsədi Azərbaycanda fiziki şəxslərin gəlir vergisindən yayınmanın qarşısının alınması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərin hərtərəfli təhlili və təkmilləşdirilməsi yollarını hazırlamaqdır. Fiziki şəxslərin gəlir vergisindən yayınmanın qarşısının alınması istiqamətində həyata keçirilən vergi siyasəti və onun təkmilləşdirilməsi istiqamətlərinin öyrənilməsi zamanı bu nəzəriyyənin əsas müddəalarını təşkil edən faktların toplanılması və analiz metodlarından geniş istifadə olunmuşdur. Tədqiqat zamanı bu kimi bir sıra metodlardan istifadə isə öz növbəsində məqalədə qarşıya qoyulmuş əsas məqsəd və vəzifələrin həyata keçirilməsinə və fiziki şəxslərin gəlir vergisindən yayınmasının qarşısının alınması üçün təkliflərin işlənilib hazırlanması ortaya çıxarılmasına imkan yaradacaqdır.

Açar sözlər: vergidən yayınma, gizli iqtisadiyyat, fiziki şəxs, gəlir vergisi, vergi siyasəti

Rəqəmsal Dövrə Sosial Medianın Korporativ Reputasiyaya Təsiri

Nəzrin Vahidli

Azərbaycan Dövlər İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu məqalədə rəqəmsal dövrümüzə sosial medianın korporativ reputasiyaya təsirini araşdırılır. Günbəgün inkişaf edən rəqəmsal platformaların və sosial medianın firmalara öz reputasiyalarını onlayn formalaşdırmaq və idarə etmək imkanı verib, eyni zamanda idarə edicilər və paydaşlar üçün yeni risklər və problemlər yaradır.

Məqalədə rəqəmsal dövrdə korporativ reputasiyanın əhəmiyyətini və firmaların sosial media vasitəsi ilə müxtəlif demoqrafik xüsusiyyətlərə sahib olan şəxslərdə yaratdığı fikirlər araşdırılır. Həmçinin məqalə rəqəmsal dövrdə firma reputasiyası üçün əhəmiyyətli olan göstəricələrin ölçür.

Bu məqalədəki anketdə sosial medianın firma reputasiyasına təsir edən faktorları ölçüb qiymətləndirmək üçün Bakı şəhərində anket sorğusundan istifadə edilmişdir. Anket onlayn formada hazırlanmışdır və 325 respondentin iştirak etdiyi anket SPSS 25.0 (Statistical Package for the Sosial Sciences) təhlil edilmişdir.

Ümumilikdə, bu məqalə rəqəmsal dövrdə korporativ reputasiyanın sosial medya üzərində idarə edilməsi ilə bağlı çətinlikləri və idarə etməyə təsir edən arqumentlərin necə qorunub saxlanmalı olduğunu haqqında tövsiyələr təklif edir. Bu tövsiyələrə onlayn reputasiyanın idarə edilməsi üçün aydın və əhatəli təlimatların və standartların işlənilib hazırlanması, reputasiyanın idarə edilməsi fəaliyyətlərində şəffaflığın və hesabatlılığın təşviq edilməsi, özünü-tənzimləmə və sənayenin ən yaxşı təcrübələrinin təşviq edilməsi, maraqlı tərəflər arasında əməkdaşlığın və biliklərin paylaşılmasının təşviq edilməsi daxildir.

Açar sözlər: Reputasiya, Rəqəmsal dövr, Korporativ reputasiya, Sosial media, Rəqəmsal mühitdə reputasiya

Понятие Корпоративного Управления И Его Развитие

Рагиля Сулейманова

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Айгюн Абдулова

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Резюме

Корпоративное управление является ключевым элементом управления современными компаниями и играет важную роль в обеспечении их устойчивого развития. В последнее время эта тема становится все более актуальной, поскольку все больше компаний осознают значение этики, ответственности и прозрачности в бизнесе. Всё больше стран и корпораций стараются соответствовать правилам корпоративного управления, внося свои корректировки и правки.

Говоря обобщённо, активное развитие корпоративного права и корпоративного управления ведёт к разработке всё более точных стандартизированных основ и правил, которые могут различаться от континента к континенту, от страны к стране и т.д. Для лучшего понимания, используя индукцию, было принято решение рассмотреть понятие корпорация, раскрыв её оболочку, а именно рассмотреть её, начиная с приблизительного времени формирования до нынешних дней, когда развитие происходит не по дням, а по часам; её положительные стороны и вред.

Основой корпорации являются её преданные работники, по этой причине правам работников и их соблюдению со стороны управленцев и владельцев играет значительную роль в корпоративном управлении.

Ключевые слова: корпоративное управление, управление, корпорация, анализ.

Process Simulation and Economics of Reverse Osmosis Process of Seawater Desalination in Dhofar Desalination Company

Meka Uma Reddy

University of Technology and Applied Sciences Oman

Dalal Nazi Salim Bait Sharooba

University of Technology and Applied Sciences Oman

Abstract

Enough water of adequate quality is essential for human life. Seawater desalination is a promising option to supply potable water. This paper describes the simulation of the seawater desalination process and the economics of the reverse osmosis process of seawater desalination in a Dhofar desalination company. Simulation of the process is the optimization of the process by controlling the input variables; its work to develop and improve the process and the quality of the product also helps reduce the cost. The cost of products can be reduced by using an energy recovery system that can reduce the energy composition from 4.92 to 2.45 kwh/m³. In this used two software's to simulate the process by IMS Design and win flow 4.04, after the simulation the high number of salts will reduce also the same for the total dissolved solids it decreases from 35564.03 mg/l to 453.67 mg/l by IMS Design and up to 12.17 mg/l in win flow software's. The economic estimation mode of the site provides a way to find the optimal working conditions, including the feed flow rate and recovery ratio. The results indicate that, with some small adjustments in the process, the cost of water can be dramatically reduced.

Keywords: Simulation, Reverse osmosis, Energy recovery device, total dissolved solids

Motivasiyanın İdarə Edilməsinin Müasir Metodlarının Təhlili

Mehriban Quliyeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Motivasiyanı istiqamətləndirən və yönləndirən çoxlu müxtəlif qüvvələr var. Müxtəlif psixoloqlar insan davranışını tədqiq etmiş və əldə etdikləri nəticələri müxtəlif motivasiya nəzəriyyələri şəklində rəsmiləşdirmişlər. Bu motivasiya nəzəriyyələri insanların davranış tərzini və onları motivasiya edən faktorlar haqqında məlumat verir. Motivasiya nəzəriyyələri insanın ehtiyaclarını, onların məzmununu və onun motivasiyası ilə necə əlaqəli olduğunu öyrənir və təhlil edir. Bir insanı müəyyən bir fəaliyyətə nəyin sövq etdiyini, onun davranışını nəyə sövq etdiyini anlamağa çalışırlar. Motivasiya nəzəriyyəsi bir insanın motivasiyasına və bunun şəxsi və ya peşəkar səbəblərə görə davranışlarına necə təsir etdiyinə baxan bir üsuldür. Bu, cəmiyyətin hər bir sahəsi üçün vacibdir, lakin xüsusilə biznes və idarəetmə ilə əlaqədardır. Motivasiya ilə bağlı bir çox müxtəlif nəzəriyyələr irəli sürülmüşdür. Motivasiya sahəsində bütün rəhbərlik idarəetmə funksiyalarının həyata keçirilməsində menecerlərin əsas fikirlərini, qanunlarını və davranış qaydalarını əks etdirən konkret prinsiplərə fokuslanır. İdarəetmədə əsas açar mərkəzləşdirmə prinsipinin ən yaxşı formada təmin edilməsi, rəhbər qərarların qəbul edilməsində səlahiyyətlərin optimal paylanmasıdır. Müasir idarəetmə metodlarından, yəni təşkilatın təyin etdiyi məqsədlərə nail olmaq üçün idarəetmə obyektinə təsir üsullarından istifadə etmək çox vacibdir.

Açar sözlər: motivasiya, idarəetmə, metodlar, motiv, menecment

Qadın Sahibkarlığının İnkişafında Motivasiya Amilləri

Ruhiyyə Hüseynova

Mingəçevir Dövlət Universiteti

Xülasə

Sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi bütün ölkələrin prioritet istiqamətlərindən biri olmaqla iqtisadi və sosial inkişafa təsir edən ən mühüm amillərdən biridir. Dünya ölkələrində rəqəmsal iqtisadiyyat, texnoloji transformasiya və qloballaşmanın təsiri ilə qadınların sosial və mədəni həyatda daha çox rol almağa başlamışdır. Qadınların təhsil almasına və elmə verdiyi önəm və fərqli baxışları onların bir çox sahədə uğur qazanmalarına şərait yaradıb. Qadınlar qloballaşan və dəyişən həyat şəraitinə çox tez uyğunlaşır. Onlar fərdi ehtiyaclarına və ya öhdəliklərinə görə işləməklə yanaşı sosial rollarına yenisini əlavə edərək, sahibkar qadın yaşamasını inkişaf etdiriblər. Məqalədə motivasiya və qadın sahibkarlığı anlayışını birlikdə əlaqələndirilərək öyrənilmiş, qadınları sahibkar olmağa həvəsləndirən motivasiya amilləri və onların əhəmiyyəti araşdırılmışdır. Araşdırmanın əsas əhalisini Mingəçevir şəhərində fəaliyyət göstərən qadın sahibkarlar təşkil edir. Onlarla birbaşa və internet, mobil nömrələrlə əlaqə saxlanılmış, sorğu aparılıb, qeydlər edilmiş, müəyyən nəticəyə gəlinmişdir. Buna əsasən müəyyən qiymətləndirmə aparılmışdır. Araşdırmalar nəticəsində qadınları sahibkarlığa həvəsləndirən ən mühüm amilin özünü reallaşdırmaq istəyi, qadınları sahibkarlığa ən az həvəsləndirən amilin isə şübhə tavan sindromu olduğu, qadın sahibkarların yaş dəyişkənliyinə görə motivasiya amillərinin əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndiyi müəyyən edilmişdir.

Açar sözlər: sahibkarlıq, qadın sahibkarlığı, motivasiya, motivasiya amilləri

Gələcəkdə Kriptovalyutalardan İstifadənin Əsas İstiqamətləri

Zəhra Abasova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Kriptovalyutaların gələcəyi çox güman ki, onların müxtəlif sektorlarda daha çox qəbulu və istifadəsini əhatə edəcək. Gələcəkdə kriptovalyutalardan istifadənin əsas istiqamətlərindən bəziləri bunlardır: Rəqəmsal ödənişlər: Kriptovalyutalar rəqəmsal ödənişlər üçün istifadə oluna bilər ki, bu da daha sürətli, daha təhlükəsiz əməliyyatlar aparmağa imkan verir. İnvestisiya: Kriptovalyutalar investisiya məqsədləri üçün istifadə edilə bilər, onların dəyəri zamanla potensial olaraq artır. Mərkəzləşdirilməmiş maliyyə (DeFi): Kriptovalyutalar qeyri-mərkəzləşdirilmiş maliyyə (DeFi) tətbiqlərində istifadə oluna bilər ki, bu da mərkəzləşdirilməmiş kreditləşdirmə, borc alma və ticarətə imkan verir. Oyun və virtual reallıq: Kriptovalyutalar oyunda və virtual reallıqda istifadə oluna bilər, bu da oyundaxili alış və əməliyyatlara imkan verir. Təchizat zəncirinin idarə edilməsi: Ümumiyyətlə, Kriptovalyutalar tədarük zəncirinin idarə edilməsində istifadə oluna bilər ki, bu da tədarük zəncirində daha çox şəffaflıq və səmərəlilik əldə etməyə imkan verir. Ümumilikdə, kriptovalyutaların istifadəsinin gələcəkdə də böyüməsi və təkamül etməsi gözlənilir, texnologiyanın inkişafı ilə yeni tətbiqlər və istifadə halları ortaya çıxır. Yekun olaraq, əsas etibarilə kriptovalyutalar fiziki şəxslər və müəssisələr üçün ödənişlər, investisiyalar, qeyri-mərkəzləşdirilmiş proqramlar, ağıllı müqavilələr, mikro ödənişlər, səsvermə və məxfilik də daxil olmaqla bir sıra imkanlar təklif edir. Blockchain texnologiyası inkişaf etməyə davam etdikcə, çox güman ki, gələcəkdə kriptovalyutalar üçün yeni istifadə halları ortaya çıxacaq.

Açar sözlər: kriptovalyutalar, gələcək perspektivlər, rəqəmsal dünya, müasir dövr

Azərbaycanda Miqrasiya Prosesinin Sosial Aspektləri və Əmək Bazarına Təsiri

Elnarə Qəribova

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Əmək Bazarı və Sosial Müdafiə Məsələləri üzrə Milli Observatoriya

Xülasə

Miqrasiya bəşər tarixində baş verən, olduqca vacib sosial nəticə və dəyişiklikləri şərtləndirən proseslərdəndir. Təqdim edilən tədqiqatın məqsədi Azərbaycanda miqrasiya proseslərinin sosial-iqtisadi, demoqrafik aspektlərinin tədqiqi və əmək bazarına, məşğulluğa təsiri əsasında dövlətin bu sahədə siyasətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində elmi cəhətdən əsaslandırılmış təkliflər və tövsiyələr işlənib hazırlanmasından ibarətdir. Tədqiqat zamanı müəyyən edilmişdir ki, xətti reqressiya modelinə əsasən Bakıya doğru istiqamətlənən əmək miqrasiyasına təsir edən əsas statistik əhəmiyyətli amillərdən biri Bakıya doğru olan məsafə (41.7%), kapital investisiyaları (7%) və sənaye istehsalının (4.5%) olmasıdır. Muzdlu işləyənlərin orta aylıq nominal əmək haqqı da statistik əhəmiyyətli təsirə malikdir və effektin həcmi baxımından praktiki əhəmiyyəti böyükdür (27%). Tədqiqat zamanı qarşıya çıxan növbəti tapıntı Bakıya miqrasiyanın sosial-iqtisadi göstəricilərlə qarşılıqlı əlaqəsinə baxdıqda, ən yüksək korrelyasiyanın Bakıya məsafə ilə bağlı olmasıdır. Belə ki, məsafə ilə miqrasiya arasında korrelyasiya əmsalı -0.8 - ə bərabərdir. Tədqiqat zamanı qaşıya çıxan digər məqam isə əmək miqrasiyası ilə əhəmiyyətli korrelyasiyası olan digər amillər pərakəndə ticarət (-0.4), əhalinin nominal gəlirləri (-0.4) və kapital investisiyalarıdır (-0.3). Gələcək inkişafın təmin olunması üçün mövcud olan vasitələrdən biri əmək miqrasiyası potensiallarından düzgün istifadəni nəzərdə tutur. Bu baxımdan Azərbaycanda bölgələr üzrə qeyri-neft sektorunun və özəl sektorun inkişafı prosesinin gücləndirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Açar sözlər: miqrasiya, sosial, urbanizasiya, demoqrafik, əmək bazarı,

Dəyər Zəncirinin Rəqabətqabiliyyətliliyi: Azərbaycanda Fındıqçılıq Misalında

Aygün Şirin

Aqrar Tədqiqatlar Mərkəzi

Xülasə

Fındıqçılıq Azərbaycan Respublikasının kənd təsərrüfatı sahəsinin aparıcı strateji sektorudur və dünya istehsalçıları arasında ilk beşliyə daxildir. Fındığın təkcə qida məhsulu kimi deyil, bir çox sahələrdə xammal olaraq istifadə edilə biləcəyini və istehsalatda məhsula tələbin sürətlə artacağı ehtimallarına əsasən, gələcək dövr üçün bu sahədə strateji addımlar atılmasının vacibliyinin şahidi ola bilərik. Bu araşdırma, Azərbaycanda sektorun təhlilinə əsasən, fındıq dəyər zəncirinin rəqabətqabiliyyətliliyinin qiymətləndirilməsi və kiçik fermerlərin zəncirə inteqrasiya edilməsi proseslərini nəzərə alaraq, dəyər zəncirini formalaşdıran hissələrin qarşısında duran maneələri tədqiq etmək məqsədi daşıyır. Dəyər zənciri yanaşması üzərindən təhlil sektorun zəif və güclü tərəflərini müəyyənləşdirməyə, zənciri formalaşdıran əsas və köməkçi iştirakçıların əlavə dəyərin formalaşması mərhələlərində iş mexanizmini analiz edərək, vacib olan təkmilləşmə ehtiyaclarını aydınlaşdırır. Eyni zamanda, analiz vasitəsilə fındıqçılıq sektorunun rəqabətqabiliyyətliliyinin təmin olunmasında zəncirin üç əsas iştirakçıları olan : fermer, emalçı və köməkçi iştirakçıların sektorda rolu təhlil olunmuşdur. Sahə üzrə öncədən araşdırılan və yeni təhlillər əsasında fındıqçılıq dəyər zənciri halqasını təşkil edən proseslərin gedişatında baş verən və potensial problemlər analiz olunaraq müəyyən strateji tövsiyələr verilmişdir.

Açar sözlər: Azərbaycan fındıqçılıq sektoru, dəyər zənciri, rəqabətqabiliyyətlilik

Rəqəmsal İstehlakçı Davranışının Müqayisəli Təhlili: Azərbaycan Respublikası və İspaniya Krallığı Nümunələri

Mikayıl Seyfullayev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Araşdırma iki ölkədə rəqəmsal istehlakçı davranışını təhlil etmək və müqayisə etmək məqsədi daşıyan tədqiqat işidir. Tədqiqat yaş demoqrafikası, internetdən istifadə nisbətləri, cihazlar və brauzerlər tərəfindən veb-trafik payı və axtarış motoru seçimləri kimi mövzular üzrə məlumat toplamaq üçün müxtəlif statistik üsullara diqqət yetirir. Tədqiqatın məqsədi Azərbaycan və İspaniyanın rəqəmsal mənzərəsi haqqında tövsiyələr təmin etməkdir ki, bu da bizneslər, təşkilatlar və siyasətçilər tərəfindən rəqəmsal marketing, e-ticarət və digər rəqəmsal təşəbbüslər haqqında əsaslandırılmış qərarlar qəbul etmək üçün istifadə edilə bilər. Bu iki ölkə arasında rəqəmsal istehlakçı davranışındakı oxşarlıqları və fərqləri müəyyən etməklə, bu tədqiqat təşkilatlara bu bazarlardakı istehlakçıların ehtiyac və üstünlüklərini daha yaxşı qarşılamaq üçün strategiyalarını uyğunlaşdırmağa kömək edə bilər. Tədqiqat göstərir ki, İspaniyada internetdən istifadə göstəriciləri Azərbaycanla müqayisədə daha yüksəkdir, hər iki ölkədə daha gənc yaş qrupları istifadə edir. Əlavə olaraq, internetə daxil olmada mobil cihazların populyarlığı vurğulanmaqdadır və Azərbaycan statistik təhlilə əsasən bu cəbhədə öndədir. Axtarış sistemləri baxımından Google hər iki bazarda üstünlük təşkil edir, Azərbaycanda ikinci populyar seçim Yandex, İspaniyada isə Bing-dir.

Açar sözlər: rəqəmsal istehlakçı davranışı, müqayisəli təhlil, internet istifadəsi, Azərbaycan, İspaniya

The Dos and Don'ts for Developing South Caucasus Regionalism: Perspectives for Azerbaijani Leadership

Vinícius Silva Santana

Universidade Federal de Pernambuco

Andreia Hiromi de Carvalho

Universidade Anhanguera São Paulo

Abstract

This paper shows that Azerbaijan is in a privileged position to promote regionalism in the South Caucasus and based on the literature on regional leadership, argues that Azerbaijan's material capabilities must be matched with regional leadership behavior. To do so, this paper summarizes the concepts of regions and regionalism in international relations, defines and addresses the main milestones of regionalism research in the South Caucasus, and details the characteristics an aspirant of a regional leader must possess. Among these characteristics, literature highlights material capabilities and behavior. Drawing on Santana's (2021) previous study, that positions Azerbaijan as a subregional leader in the South Caucasus, we point out key aspects of leadership behavior that need to be addressed in the launch of a new *Pax Caucasia*. Among these dos and don'ts, we include the promotion of a common identity for the South Caucasus, based on common cultural and historical heritage, thus not letting differences in language, faith and ethnic origin hinder cooperation; the enticement of Armenia and Georgia towards a regional project; and the dialogue with larger neighboring regional powers.

Keywords: regionalism, South Caucasus, Azerbaijani regional leadership, regionalism policy.

Təhlükəsizliyin Təminatı: Blokçeyn Texnologiyasında Rəqəmsal İmzaların Rolu

Cəlal Mehdiyev

Azərbaycan Dövlət İqtisadiyyat Universiteti

Xülasə

Müasir dünyada rəqəmsal mühitdə məlumat ötürmək və məlumat mübadiləsi etmək üçün etibarlı və təhlükəsiz üsula malik olmaq vacibdir. Bu, maliyyə əməliyyatları, e-ticarət və məxfilik və məlumatların bütövlüyünün əsas aspektlər olduğu bir çox digər fəaliyyət sahələri kontekstində xüsusilə vacibdir. Rəqəmsal mühitdə məlumat mübadiləsinin ən populyar və təhlükəsiz yollarından biri blokçeyn texnologiyasıdır. Blokçeyn, ən perspektivli texnologiyalardan biri olaraq, böyük diqqəti cəlb etdi. Blokçeynin maraqlı xüsusiyyətləri mərkəzləşdirilməmiş olması və güclü təhlükəsizlikdir, ləğv etməmə isə blokçeyndə informasiya təhlükəsizliyinin vacib xüsusiyyətidir.

Rəqəmsal imza sxemi ləğv etməmək üçün effektiv yanaşmadır. Rəqəmsal imza, şəbəkə üzvlərinə bir-birinə etibar etmədən təhlükəsiz məlumat mübadiləsinə imkan verən mərkəzləşdirilməmiş məlumat saxlama sistemidir. Rəqəmsal imza məlumatların təhlükəsizliyini və həqiqiliyini təmin edən blokçeyn texnologiyasının ən vacib elementlərindən biridir. Bu, şəbəkə iştirakçılarının əməliyyatların həqiqiliyini yoxlamağa və məlumatların blokçeynə daxil edildikdən sonra dəyişdirilmədiyinə əmin olmağa imkan verir.

Bu yazıda biz rəqəmsal imzanın nə olduğunu, onun blokçeyn texnologiyasında necə istifadə edildiyini, eləcə də blokçeyn şəbəkələrində məlumatların təhlükəsizliyini və məxfiliyini təmin etmək üçün əlavə variantları təmin edən müxtəlif rəqəmsal imza növlərini nəzərdən keçirəcəyik.

Açar sözlər: blokçeyn, imza, rəqəmsal, ləğv olunmaması

İnflunserlərin İstehlakçıların Brend Seçiminə Təsirlərinin Təhlili

Sabir Salamov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İnflunserlərin istehlakçıların brend seçimlərinə göstərdiyi təsiri təhlil etmək məqsədi daşıyan bu tədqiqatda Məşhur tərəfindən təsdiqlənmə, Mənbə etibarlığı və cəlbediciliyi, Nəsil nəzəriyyəsi, həmçinin brendə münasibət və brend seçimi ilə bağlı nəzəri yanaşmalar əsas götürülmüşdür. Bu səpkidə aparılan tədqiqatlarda üstünlük verilmiş şkalaları verilmiş mövzuya uyğunlaşdıraraq keçirilən anket sorğusunda əldə edilən verilənlər əsasında SEM, Faktor analizləri, moderatorluq, etibarlılıq, keçərlilik testləri və s. təhlillər aparılmışdır. Nəticələr influnserin xarakterik cəhətlərinin bilavasitə və dolaylı təsirləri ilə bağlıdır. Təhlilin yekunları Bilgiliyin həm birbaşa, həm dolaylı, Cəlbedicilik və Etibarlığın dolaylı, Oxşarlığın isə birbaşa formada Brend seçiminə əhəmiyyətli təsirinə olduğunu işarə edir. Bilgiliylik, Cəlbedicilik və Etibarlılığın Brendə münasibətə birbaşa təsiri, Brendə münasibətin isə öz növbəsində Brend seçiminə birbaşa, statistik cəhətdən vacib təsirinə olduğu təsdiqlənir. Nəslin moderator rolu təsdiqlənmir. Nəticələrin bir çox müstəvidə; menecment, brendinq, influnser fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, bazarda influnser marketinqinin effektivlik səviyyəsini təhlil etməkdən akademik cəhətdən tədqiq marağı yaratmağa qədər praktiki tətbiq imkanları mövcuddur. Tədqiqatçı nümunə kütləsi seçimi üsuluna qərar verdikdə resursların məhdud əlçatanlığını nəzərə almağa məcbur olmuşdur. Ümumiləşdirmə imkanlarında məhdudluq mövcuddur. Tədqiqatın yenilikçi tədqiqat modeli ilə, az tədqiq edilmiş yerli şəraiti öyrənmədə uğurlu nümunə kimi çıxış etdiyini də irəli sürmək olar.

Açar sözlər: İnflunser, İnflunser marketinqi, İstehlakçı, Brend seçimi, Nəsillər

Is Work Stress Pertaining to Remote Working? Covid- 19 And Its Impact on Employee Attrition in The Information Technology Sector with Special Reference to Chennai

Rachel Evelyn. V
Vellore Institute of Technology
Dr. Sudarsanam S K
Vellore Institute of Technology

Abstract

Purpose – In today’s world where there is a tight race and inimitable resources, it becomes easy to replace employees but arduous to match expectations and performances. The Covid-19 pandemic has affected the traditional working methods in vogue in India. Due to the lockdown that was imposed for months together, organizations had to operate remotely the study was done to provide insights from the experiences of employees who had a shift from office working to remote working and the stress caused by the transition and how it leads to turnover intention. The general stress theory was adopted to understand the stressors and the response to the stressors.

Design/methodology/approach – Data was collected using an e-mail survey, administered during the snow bowling sampling technique.

Findings The key findings indicate that despite the positive aspects of remote working, there are also negative aspects such as a decrease in work-life balance. There isn’t a demarcation line between work& personal life. Work meetings on weekends and work interactions after work hours have created disorderliness in the balance of life of employees. Employees are becoming socially isolated due to remote working during the pandemic.

Research limitations/implications – The study was done with employees who were working from home for the first time. Some respondents took a liking to remote working because of the comfort of working from their homes. The sample size may not be generalized, as the collected sample is moderately small.

Key Words: Work stress, Remote working, Covid 19, Employee Attrition, Work-life balance, Work from home, training, and development.

Azərbaycanda Əhali Artımının İqtisadiyyata Təsirinin Təhlili

Xəyal Əmiraslanov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu məqalədə əhali artımının iqtisadiyyata təsiri məsələləri öyrənilir, ölkəmizdə olan mövcud vəziyyət təhlil edilərək problemlərdən çıxış yolları aydınlaşdırılır. Tədqiqatın məqsədini əhali artımının Azərbaycan iqtisadiyyatına mənfi təsirini təhlil etmək, gələcək vəziyyəti proqnoz etməyə çalışmaq və uyğun təkliflər hazırlamaq təşkil edir. Araşdırma əsasən ölkəmizin müstəqillik dövrünü əhatə edir. Tədqiqat metodu olaraq ikinci dərəcəli təhlil, kontent təhlili, müqayisəli və sistemli təhlil, məntiqi ümumiləşdirmə, analitik-statistik tədqiqat metodlarından istifadə edilmişdir. Araşdırmada əhali artımı və onun xüsusiyyətlərini öyrənilir, ölkəmizdə əhali artımının əhali sıxlığına, orta yaş həddinə təsiri araşdırılır, əhalinin yaş strukturunun dəyişməsi və onun əməkqabiliyyətli əhaliyə təsiri qiymətləndirilir. Eyni zamanda əhali artımı ilə ərzaq təminatı və enerji istehlakı arasındakı əlaqə təhlil olunur. Araşdırma nəticəsində məlum olmuşdur ki, insanların rifah halında yaşaması üçün lazım olan əhali sayı artıq maksimum həddədir və əhali sayının daha da artması müsbət geri dönüş verməyəcək. Həmçinin əhali demoqrafik qocalmaya keçid edib. Yəni artıq bir neçə ildən sonra ölkə demoqrafik dividenddən yararlanma bilməyəcək. Bu şəraitdə dövlətin düzgün sosial-iqtisadi siyasət yürüdərək əhali artımına nəzarəti önəmlidir. Tədqiqat, əhali artımının iqtisadiyyata təsirinin təkmilləşdirilməsi ilə əlaqədar qurumlar və ekspertlər tərəfindən gələcək tədqiqatlar üçün etibarlı mənbə kimi istifadə edilə bilər. Eyni zamanda Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən də istifadə olunması mümkündür.

Açar sözlər: demoqrafiya, sosial müdafiə, rifah, əmək, resurs, əhali sayı.

Azərbaycandakı Elektron Kommersiya Şirkətlərinin Brendləşmə Prosesinin İstehlakçılar Baxımından Dəyərləndirilməsi

Nərmin Daşdəmirova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Elektron ticarətin geniş vüsət aldığı dövrdə yeni yaranmış elektron kommersiya şirkətləri sıx rəqabət şəraitində həm öz markalarını digər markalardan fərqləndirərək, həm də müasir dövrün tələblərinə uyğunlaşaraq istehlakçıların gözündə yüksək səviyyəli marka imici formalaşdırmağı hədəfləyirlər. Bu məqsədlə istehlakçılarla əlaqələr yaradarkən brend idarəçiliyi ilə bağlı ayrıca strategiyalar tərtib etməyə çalışırlar. Xüsusilə marketing kommunikasiyası prosesində müxtəlif kommunikasiya imkanlarının olması brendlə bağlı idarəetmə prosesinin əhəmiyyətini artıran faktorlardandır. Tədqiqatın əsas məqsədi Azərbaycandakı elektron kommersiya şirkətlərinin brendləşmə prosesinə dəstəyin göstərilməsi, araşdırmadan əldə edilən nəticələr əsasında isə bu şirkətlərə düzgün strategiyanın hazırlanması üzrə təkliflərin verilməsidir. Bundan əlavə, makra fərqiindəliyi, marka imici, marka sədaqəti, marka keyfiyyəti arasındakı əlaqələrin araşdırılmasıdır. Araşdırmada marka fərqiindəliyinin digər dəyişənlər üzərindəki təsiri yoxlanılmış, müsbət və əhəmiyyətli dərəcədə təsir etdiyi aşkar olunmuşdur. Bu nəticələrə əsasən, elektron kommersiya şirkətlərinin marka fərqiindəliyi, marka keyfiyyəti və imicləri üzərində qurduqları doğru strategiyalar sayəsində güclü marka ola biləkləri və daha çox müştəri, xüsusi loyall müştəri seqmentinə çata biləcəkləri qənaətinə gəlinmişdir.

Açar sözlər: Brendləşmə, elektron ticarət, elektron kommersiya şirkətləri, marka imici, marka fərqiindəliyi

İnflyasiyanın Mahiyyəti və Müəssisənin Maliyyə Hesabatlarına Təsirinin Nəzəri Aspektləri

Asiman Musayev

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti

Xülasə

İnflyasiya, pulun alıcılıq qabiliyyətinin zəifləməsi və öz dəyərini itirməsi nəticəsində baş verən prosesdir. Bu proses müəyyən qiymətləndirmə üsullarına əsaslanır və qiymətləndirmə göstəricisi faizlə ifadə olunur. İnflyasiya əmanətçilərin faiz gəlirlərini azaldır və nominal faiz dərəcəsi müvafiq qaydada tənzimlənmədikdə bu itkilər xüsusilə böyük olur. Bundan əlavə, vergi ödəyicilərinin vergi yüklərinin də artmasına səbəb olur, vergi indeksasiyasını həyata keçirmək çətinləşir. Hökumət həmişə bu göstəricinin iqtisadiyyata ola biləcək mənfi təsirinin azaldılması yönündə addımlar atmağa çalışır. İnflyasiya ilə mübarizədə dövlət islahatlarının əsas məqsədi mövcud inflyasiya göstəricisindən müsbət yöndə istifadə etməklə ölkə iqtisadiyyatının canlandırılması, törədə biləcəyi mənfi halların isə qarşısının alınmasından ibarətdir. COVID-19 pandemiyası dövrü inflyasiyanın bir çox ölkələrdə daha qabarıq hal almasına gətirib çıxartdı. Nəticədə ölkələr antiinflyasiya tədbirlərini artırdılar. Keçmiş MDB ölkələrindən Qazaxıstan, Ukrayna, Gürcüstan mərkəzi bankları antiinflyasiya tədbirləri çərçivəsində uçot faiz dərəcələrini yüksəltdi, inkişaf etməkdə olan ölkələr dövlət borclarının ödənilməsi vaxtının uzadılması, fiskal öhdəliklərin tənzimlənməsi yönündə addımlar atır. Azərbaycan hökuməti də pandemiya müddəti ərzində bir sıra vergi güzəştlərini həyata keçirmiş, dövlət büdcəsindən özəl sahibkarlıq obyektlərinə dəstək paketləri (subsidiyalar, subvensiyalar və s) ayırmışdır. Azərbaycanda özəl sahibkarlıq obyektlərinin ölkə iqtisadiyyatının aparıcı qüvvəsinə çevrilməsi ilə inflyasiyanın bu obyektlərə təsiri də qaçınılmazdır. Məqalə, inflyasiyanın müəssisələrin maliyyə fəaliyyətinə təsirinin nəzəri əsaslarını araşdırır.

Açar sözlər: İnflyasiya, Azərbaycan iqtisadiyyatı, maliyyə, sahibkarlıq

Экономические Последствия Века

Джафарли Фарида

Азербайджанский Государственный Экономический Университет

Резюме

Социально-экономические преобразования Гейдар Алиев начал с приватизации государственного имущества. Республика двигалась от социалистической к рыночной экономической системе. На Гейдара Алиева была возложена миссия по выводу экономики государства из состояния глубокого хаоса. В связи с этим необходимо было создавать новые формы собственности, обновлять экономические отношения, постоянно и постепенно проводить государственную приватизацию, причем как можно быстрее.

В январе 1993 года Милли Меджлис принял закон, предлагавший приватизацию в государстве.

Гейдар Алиев содействовал и помогал программе реконструкции приватизационного комплекса, а также финансированию и привлечению средств по широкой и быстрой линии приватизации. В этот период экономика развивалась бурно, с большими улучшениями, стабильными темпами.

После Гейдара Алиева экономическое развитие страны продолжил нынешний президент Ильхам Алиев. С приходом к должности президента в 2003 году, И. Алиев начал предпринимать меры по развитию и укреплению экономики страны. Стала известной его фраза, о необходимости преобразования черного золота в человеческий капитал. Основное развитие за счет государственных инвестиций получили спорт, образование, инновации, наука, инфраструктура города, международная интеграция с проведением таких международных мероприятий как Евровидение, Олимпийские игры в 2015 году, Формула 1. Были запущены спутники «Азерспейс-2» и «Азерскай», что подтверждает всестороннее развитие государства. В феврале 2013 года запущен первый спутник – «Азерспейс 1». 30 июня 2014 года запущен спутник по наблюдению «Азерскай», который служит фундаментом безопасности и обороны Азербайджана. И наконец 28 сентября 2018 года запущен третий спутник – «Азерспейс 2».

Ключевые слова: современная стратегия, реформы, общенациональный лидер.

Elektron İdarəçilikdə Dövlət-Özəl Tərəfdaşlığının Əhəmiyyəti və Həyata Keçirilməsi

Muraz Süleymanov

Bakı Dövlət Universiteti

Xülasə

Məqalədə rəqəmsal hökumətin iqtisadiyyatın inkişafına təsirindən və dövlət özəl tərəfdaşlığının əhəmiyyətindən bəhs edilir. Dövlət-özəl tərəfdaşlığının yaranması və formalaşdırılması yolu ilə vətəndaşlara göstərilən elektron xidmətlərin genişləndirilməsi və operativliyinin təmin edilməsi əsas məqsədlərdən hesab edilir. Eyni zamanda dövlət-özəl tərəfdaşlığının həyata keçirilməsi zamanı ortaya çıxan bütün proseslərin elektron formada yerinə yetirilməsi sahibkarların bu istiqamətdə sağlam rəqabət aparmasına imkan yaradır. Bu isə həm dövlət üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir ki, daha uyğun olan sahibkarla əməkdaşlığı yerinə yetirir, həm də özəl sektor üçün vacib rol oynamış olur ki, dövlət dəstəyi vasitəsilə keyfiyyətli e-xidmətlərin göstərilməsini təmin edir. Elektron dövlət biznes tərəfdaşlığının həyata keçirilməsi üçüncü minilliyin əvvəllərindən etibarən inkişaf etməyə başladığı üçün bu istiqamətdə inkişaf etməkdə olan ölkələrin bir çoxu beynəlxalq təcrübədən istifadə edərək elektron idarəetmənin üstünlüklərindən yararlanmağa çalışır. Azərbaycanda da dövlət-özəl tərəfdaşlığının həyata keçirilməsi istiqamətində son illərdə mühüm addımlar atılmışdır. Bu istiqamətdə qanunların işlənilib hazırlanması və qanunvericilik bazasının yaradılması prioritet təşkil edir. Həmçinin, məqalədə iqtisadiyyatın inkişafında və vətəndaşlara göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsində dövlət biznes tərəfdaşlığının əhəmiyyəti göstərilmişdir.

Açar sözlər: rəqəmsal hökumət, sahibkarlıq, tərəfdaşlıq.

Application of Budgeting Methods and Techniques in The Digital Economy

Dilfuza Mukhammedova

Kimyo International University in Tashkent

Abstract

This article discusses the main issues of budget preparation and gives recommendations on how to solve them in the process of budget preparation, as a functional tool and methodological support for the management and planning system of enterprises. Due to the unprecedented uncertainties due to the COVID-19 pandemic and the widespread adoption of the digital economy, which is characterized by a constantly changing external and internal environment, it necessitates the use of various management tools using economic, mathematical and statistical methods to improve the efficiency of enterprises.

Therefore, the article attempts to clarify the concept of intra-company planning at enterprises in the commercial and socio-economic spheres, considers the basic principles of planning that allow adapting to the conditions of the digital economy, and presents budgeting functions and budgeting stages. With the help of budget documentation, bringing clarity to a very complex picture of managing activities and costs based on budgetary, economic, and social strategies.

Key words: intra-company planning tools, budgeting, digital economy, incremental budgeting and zero-based budgeting.

Ukrayna Savaşı Sonrası Rusya'ya Yönelik Ticari Yaptırımların Avrupa'daki İktisadi Sonuçları

Gülçin Elif Yücel

İstanbul Beykent Üniversitesi

Özet

Rusya ve Avrupa ülkeleri uzun soluklu ticaret ortaklarıdır. Yaptırımlar, AB Konseyi tarafından, Avrupa değerlerini ve hedeflerini karşılamayan sorunlara ve politika değişikliklerine hızlı yanıt vermeyi sağlayan önleyici tedbirler olarak tanımlanmaktadır. İktisadi yaptırımlar yeni bir jeopolitik gerçekliği temsil etmekte ve hem kısa hem de uzun vadeli sonuçlar doğurabilmektedir. Avrupa ülkeleri ve Rusya arasındaki karşılıklı yaptırımların her iki taraf üzerindeki etkisinin incelenmesi son derece önemli ve güncel bir meseledir. Bu durumdan etkilenen sektörlerin, karşılıklı yaptırım politikaları sonucunda büyük değişiklikler geçirdiğini belirtmek gerekir. Günümüzün uluslararası, iktisadi ve siyasi ilişkilerinde Rusya ile Avrupa ülkeleri arasındaki ilişkiler, hem küresel süreçlerde etkileşimin özelliklerini belirlemeyi hem de yaptırım koşulları altında ilişkilerin gelişimini analiz etmeyi gerektiren karmaşık ve çok boyutlu bir problemdir. AB, ekonomik yaptırımlara ve Rusya'ya yönelik zorunlu önlemlere rağmen Rusya'nın en büyük ticaret ortağı olmaya devam etmektedir. Rusya'ya yönelik yaptırım politikalarından doğan kriz, sonrasında yeni ilişkiler kurmanın ön koşullarını yaratmıştır. Hem Rusya hem de Avrupa ülkeleri, bu vesileyle ticari ve iktisadi işbirliğinin önemini ve kârlılığının bilincine daha iyi varmışlardır. Çalışmada, özellikle AB yaptırımlarının Rusya ekonomisi üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir. İki taraf arasında gelişen ilişkiler yakından incelenerek mevcut durumun muhtemel gelişimi hakkında bir sonuca ulaşmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Rusya-Ukrayna Savaşı, Rusya-Avrupa İlişkileri, Ticaret, İktisadi Yaptırımlar

Tax Policy of The State as A Factor of The Socio-Economic Development of The Republic of Tajikistan

Yaqubzoda Maruf

Technological University of Tajikistan

Qodirzoda Shabnam

Technological University of Tajikistan

Sabirzhanov Alisher

Technological University of Tajikistan

Nazarov Shuhratjon

Technological University of Tajikistan

Habibov Abdurahmon

Technological University of Tajikistan

Abstract

In this article, methods of state regulation of investments, tax benefits for business activity by industry and the share of the amount of tax benefits and profits of enterprises of the Republic of Tajikistan are analyzed. The regulatory and legal foundations of tax regulation of investment activities and tax benefits in the Republic of Tajikistan have been discussed. In the end, the author made scientifically based recommendations on improving business and investment activities, the implementation of which will lead to the development of the socio-economic sectors of the country.

Keywords: investment activity, foreign investment, investment climate, tax benefits, economic development, investment attraction, investment sources, regulatory and legal acts, tax deductions.

Turizmin Davamlı İnkişafının Təmin Olunması və Onun İqtisadi Əsasları

İbrahimov Anar

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Turizm Agentliyi “Beşbarmaq dağı” Dövlət Tarix-Mədəniyyət və Təbiət Qoruğu

Xülasə

Bu gün turizm sektoru iqtisadi və sosial faydaları ilə böyük potensiala çevrilib. Qloballaşma fenomenindən asılı olaraq, dünyanın bir çox digər sektorlarında olduğu kimi, turizm sektoru da müəyyən dəyişikliklərin şahidi olmuşdur. Dünyada yeni turizm meylləri dəyişən tələbdən asılı olaraq tarix, sağlamlıq, təbiət, mədəniyyət və kənd turizmi istiqamətində inkişaf edir. Bu cür turizm təminat potensialına malik ölkələr turizm tələbindən asılı olaraq inkişaf etdirdikləri yeni turizm siyasətləri ilə kəndlərin inkişafını reallaşdırma bilərlər. Coğrafi mövqeyinə görə bir çox ölkənin tarix, sağlamlıq, mədəniyyət və kənd turizmi kimi bir çox variantı var. Bu variantlardan ən mühümlərindən biri ekoloji turizmdir. Turizmin alt sektoru olan ekoturizm səyahət və açıq hava fəaliyyətinin birləşməsindən ibarət olduğundan, digər tək fəaliyyətli alt sektorlardan iki dəfə çox turizm artımına malikdir. Ancaq tətbiqlər başlayanda qarşılaşılan ən mühüm problem onun davamlılığı idi. Davamlı olmayan heç bir turist hərəkatının uzunmüddətli ola bilməyəcəyini vurğulayan bu araşdırmanın bu mövzuda maarifləndirməni artıracağı düşünülür. Əlavə edə bilərik ki, turizmdə davamlılığın artırılması, eyni zamanda iqtisadi tərəqqi üçün də olduqca əhəmiyyətli mövqeyə malikdir.

Açar sözlər: Turizm, dayanıqlı turizm, iqtisadiyyat

Bank Sistemində İnformasiya Təhlükəsizliyinin Qiymətləndirilməsi və Risklərin Mahiyyəti

Lətafət İbrahimova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalənin əsas obyektini kimi bank sistemində informasiya təhlükəsizliyinin qiymətləndirilməsi, risklərin müəyyən edilməsi məsələləri çıxış edir. Bank sisteminin avtomatlaşdırılması istiqamətində innovasiyaların tətbiqi prosesləri ilə yanaşı bank risklərinin növlərinin sayı artır. Məqalənin yazılması prosesində bankların ən son qanunvericilik aktları öyrənilmiş və informasiya təhlükəsizliyi sahəsində ayrı-ayrı kredit təşkilatlarının və bank sektorunun risklərlə bağlı təcrübəsi ümumiləşdirilmişdir. Rəqəmsal iqtisadiyyatda maliyyə texnologiyalarını inkişaf etdirmək üçün innovasiyaların meydana çıxmasını müzakirə etmək, eləcə də qabaqcıl təcrübələri bölüşmək üçün mövcud metodoloji inkişafın sonrakı təhlili imkanlarını nəzərdən keçirmək lazımdır. Məqalədə bank sistemində informasiya təhlükəsizliyinə yönəlmiş insidentlərə qarşı tədbirlərin təşkil olunması, informasiya aktivlərini qorumaq və maliyyə sisteminin bütövlüyünü təmin etmək üçün bank sistemlərində təhlükəsizlik tələblərinə riayət olunması, habelə işçilər və müştərilərdə təhlükəsizlik məlumatlılığının yaradılması daxil olmaqla tövsiyələr təqdim olunub. İnformasiya təhlükəsizliyi sahəsində effektiv risklərinin idarə edilməsi sisteminin qurulması birdəfəlik layihə deyil, xarici və daxili təhdidləri minimuma endirmək məqsədilə resurs məhdudiyətlərini və vaxt amilini nəzərə alan inteqrasiya olunmuş sistemin yaradılması və informasiya texnologiyalarının sürətli inkişafına paralel olaraq təkmilləşdirilməsi vacib məsələdir.

Açar sözlər: bank sistemi, informasiya, təhlükəsizlik, qiymətləndirilmə, risk

Tüketici Satın Alma Kararında Dijital Pazarlama Etkisinin Araştırılması

Mustafayeva Namiya

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Özet

Günümüz dünyasında teknolojinin değişim hızı dikkat çekicidir. Hatta günlük hayatımızı şekillendiriyor diye biliriz. Hızla gelişen teknoloji ile tüketiciler internet ve e-ticaret ile daha çok etkileşime geçmeye başlamışlardır. Birçok tüketici, ürün ihtiyaçlarını internet ortamında satın almayı tercih ediyor. Bu nedenle birçok firma da, elektronik ticaret ortamında var olmak ve pazar paylarını arttırabilmek için dijital pazarlama uygulamalarını kullanıyor.

Firmalar dijital pazarlama uygulamalarını kullanarak internet ortamındaki tüketicilerin ürünlerini tercih etmelerini sağlamak istemektedirler. Bu sebepten firmalar tarafından yapılan dijital pazarlama uygulamalarının tüketici davranışları ve satın alma kararları üzerindeki etkisi incelenmesi gereken bir konu olarak görülmüştür. Birinci elden veri toplama tekniği çevrimiçi anket yöntemiyle belirlenmiştir. Literatürde yer alan internet kaynakları, tez ve dergilerden de bu alanda ikinci el veri toplama tekniği kullanılmıştır. Ankete 265 kişi katılmıştır. Anket sonuçları SPSS 26 programı ile incelenmiştir. Anket sonuçları ile t-testi analizi, tek yönlü anova analizi, güvenilirlik analizi, frekans analizi yapılmıştır. Sonuç olarak dijital pazarlamanın tüketici satınalma kararına belirli yönlerden etkilediği ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Dijital pazarlama, Tüketici kavramı, Satınalma kararı

Contemporary Statistical Trends of Employment and Wages in The Business Sector of Georgia

Simon Gelashvili

Javakhishvili Tbilisi State University

Nino Abesadze

Javakhishvili Tbilisi State University

Marine Mindorashvili

Javakhishvili Tbilisi State University

Lia Dzebisauri

Javakhishvili Tbilisi State University

Abstract

Quantitative analysis of employment and wages in the business sector is of great theoretical and practical importance in all countries, and Georgia is no exception. This article presents the statistical trends of employment and wages for the period 2010-2022. Accordingly, appropriate indicators are calculated for the analysis period and their mutual comparison is given according to various parameters. As a result of the research, it was determined that the indicators are heterogeneous depending on time, ownership forms, business sectors and enterprise sizes. In 2021, the number of employees in the business sector decreased by 1% compared to the pre-pandemic year of 2019; As it turned out, in 2021, the most people are employed in agriculture, forestry and fish farming, trade and car repair, as well as in industry; The largest number of employees are employed in limited liability companies, but the number of employees in joint-stock companies and cooperatives is also increasing dynamically.

The article provides a comparative statistical analysis of employment and wages in the business sector according to the ownership form, size and legal forms of enterprises. Many methods of statistical science are used in the research process, such as: grouping, data presentation, relative and average values, time series, variation analysis, etc.

The peculiarities and unstable trends in the direction of employment and average labor remuneration in individual business sectors before and during the Covid-19 pandemic have been evaluated; The sectors with high and low employment and wage rates are determined, as well as the disparity between them. Key words: business sector, statistical analysis, employment structure, wages, range of variation.

Key words: business sector, statistical analysis, employment structure, wages, range of variation.

İnsani Yardım Lojistiğinde Çevresel Sürdürülebilirlik: WREC Projesi

Taner Akçacı

Gaziantep University

Pınar Karaoğlan

Gaziantep University

Özet

İnsani yardımın temel amacı zarar vermeme ilkesi ışığında ihtiyaç sahiplerine yardım etmek olmuştur. Küresel iklim değişikliğinin bir sonucu olarak son zamanlarda yaşanan çevre krizleri nedeniyle insani yardım aktörleri bu görev alanlarını doğa ve çevreyi de kapsayacak şekilde genişletmiştir. İnsani yardım operasyonları, esasında yardım malzemelerinin en zorlu coğrafyalara taşınmasını gerektiren ve çok yoğun kaynak ve emek gerektiren uygulamalardır. Bu yardım malzemelerinin taşınmasından kaynaklanan egzoz emisyonlarına ek olarak, bu operasyonlar genellikle geçmişte de üzerinde durulmayan ciddi miktarda çevresel atıkla sonuçlanır. Bu çevresel atıklar iyi yönetilmezse gelecekte yeni krizlere ve acil durumlara sebebiyet vereceği aşıkardır. Günümüzde insani yardım aktörleri bu duyarlılık ve çevre bilinciyle operasyonlarını yürütmeye başlamış ve gelecekte oluşabilecek yeni krizleri önlemeye yönelik faaliyet göstermeye başlamışlardır. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler ve ortak insani yardım aktörleri WREC projesi kapsamında pratik rehberlik ve gerçek zamanlı çevresel uzmanlık yoluyla insani lojistiğin olumsuz çevresel sonuçlarını azaltmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, insani bağlamda sürdürülebilir bir lojistiğin mevcut durumuna ve gelecekteki yollarına odaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: WREC Projesi, Sürdürülebilirlik, İnsani Yardım

IV Sənaye İnqilabının Çağırışları Fonunda Rəqəmsal İqtisadiyyat, Dayanıqlı İnkişaf və İnsan Kapitalı Məsələləri

Günel Cabbarova

Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti

Xülasə

Rəqəmsallaşma, avtomatlaşdırma və robotlaşdırma proseslərində ifadə olunan texnoloji dəyişikliklər iqtisadiyyatda ciddi struktur dəyişikliklərinə səbəb olur. Biliklər iqtisadiyyatına əsaslanan postindustrial cəmiyyətin paradiqmasının inkişafı müasir iqtisadiyyatın struktur böhranı şəraitində əmək və kapital arasında əsas sosial-iqtisadi ziddiyyəti kəskinləşdirərək insanın iqtisadiyyatda yeni rolunu formalaşdırır.

Qlobal rəqəmsal transformasiyalar əsrinə, IV Sənaye inqilabına keçid beynəlxalq fəaliyyət subyektləri arasında çoxsaylı iqtisadi, mədəni, siyasi və digər əlaqələrin mürəkkəbləşməsi və dərinləşməsi ilə xarakterizə olunur.

Hazırda xarici iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsi təkcə ayrı-ayrı dövlətlərin deyil, bütövlükdə dünyanın davamlı inkişafının mühüm şərtidir. Artan qloballaşma prosesləri şəraitində dünyanın əksər ölkələrinin iqtisadi inkişafında meqatrendlər mərkəzdənqəçmə qüvvəsinə malikdir. Bu baxımdan dialektik inkişaf qanunlarına uyğun olaraq sanksiya xarakterli qərarların qəbulu mərkəzdənqəçmə qüvvələrinin fəallaşmasına, “böyük məkanlar” adlanan dünya iqtisadiyyatının və ilk növbədə Avropa İttifaqının transformasiyasına başlayır. Avropa ölkələrinin təcrübəsinin təhlili əsasında belə qənaətə gəlmək olar ki, əhalinin sosial rifahının yüksəlməsi insan resurslarının keyfiyyətinin əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşmasına səbəb olur.

Məqalədə aparılan tədqiqat nəticəsində belə qənaətə gəlmək olar ki, insan kapitalı yaradıcı və intellektual potensial formasında fəaliyyətin həyata keçirilməsinin müxtəlif səviyyələrində konkretləşən müəyyən şəxslərin, sosial icmaların, qrupların və ya təşkilatların bilik, bacarıq, peşə və həyat təcrübəsinin, əmək məhsuldarlığının səviyyəsinin, intellektual qabiliyyətlərinin, psixi və fiziki sağlamlığının vəziyyətinin və həyat keyfiyyətinin sistemli məcmusu kimi qəbul edilə bilər.

Açar sözlər: IV Sənaye inqilabı, insan kapitalı, davamlı inkişaf, rəqəmsal iqtisadiyyat, rəqəmsal savadlılıq

E-Ticarətdə Viral Reklamların İstehlakçının Satınalma Davranışlarına Təsiri

Cəbiyeva Gülşən

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu araşdırma E-ticarətdə viral reklamların istehlakçının satınalma davranışlarına təsirini araşdırır. Texnologiya gündəlik həyatın vacib hissəsinə çevrildikcə, rəqəmsal sahədə ticarətin inkişafına böyük təsir göstərir. İndiki vaxtda insanlar yalnız bir telefonla istədiklərinə istənilən vaxt nail ola bilirlər. Sosial mediada yayılan məzmun və reklamaların da böyük təsiri var. Şirkətlər öz məhsullarını tanımaq üçün onlayn reklamlardan istifadə edirlər. İnternet saytlarında və ya sosial şəbəkələrdə aktiv fəaliyyət göstərən istehlakçılar onlara maraqlı və cəzbedici gələn reklamları ətraflarındakı insanlarla bölüşərək viral olmasına səbəb olurlar. Ən böyük müsbət cəhəti viral reklamların sürətlə yayılması və şirkətlərin böyük auditoriyaya qısa zamanda və az xərclə nail olmuş olmalarıdır. Elektron ticarətin inkişafı istehlakçıların daha çox məhsul növlərini araşdırmasına, məhsullar haqqında digər istehlakçıların rəylərini görüb fikir formalaşdırmasına səbəb olub. Elektron ticarətdə uğurlu olmuş viral reklamlar istehlakçı üzərində dərin emosional hisslər yaradır və onların həm davranış həm də satınalma qərarlarında böyük rol oynayır.

Bu tədqiqatda sorğu metodunun anket üsulundan istifadə edilərək 250 nəfərdən məlumat toplanılmışdır. Toplanmış məlumatlara əsasən SPSS proqramında Faktor, Anova, Reqressiya, T-testi, Etibarlılıq kimi analizlər edilmişdir.

Açar sözlər: viral marketing, istehlakçı davranışları, viral reklam, istehlakçı, e-ticarət

Corporate Social Responsibility: Modern Development History and Role in the Global Economy

Nurana Babayeva

Scientific Research Institute of Economic Reforms of the Ministry of Economy

Abstract

The concept of corporate social responsibility (CSR) is one of the most frequently discussed subjects in academic study, the business world, and other fields. The implementation of CSR makes an invaluable contribution to the satisfaction of the interests of society and customers, as well as to the protection of the environment and the improvement of the ecosystem, which is beneficial for the sustainable development of business. At the modern stage, the concept of CSR includes the promotion of activities aimed at solving environmental problems, holding charity events, volunteering activities and other social and creative activities.

Taking all this into account, the article researches the concept of CSR by examining relevant scientific literature and international documents. From this point of view, the modern development stage of CSR covering nearly a century is investigated by conducting a literature review, and the historical events affecting its development are considered as a conceptual paradigm. Furthermore, by examining the role of CSR in the global economy, its benefits are clarified, and the results are summarized. Research results show that the effective implementation of CSR strengthens the reputation of companies, and this factor increases their sales and profits. One of the main advantages of CSR is that it serves to create shared value.

Keywords: Business, CSR, shared value.

Azərbaycan İşletmələrində İnsan Kaynakları Süreçlərində Dijital Dönüşüm Araştırması

Xanım İskəndər

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Özet

Sürekli deęişen ve gelişen bilgi çağında, işletmeler her türlü rekabet koşullarına ayak uydurmak zorundadırlar. Bunu sağlamanın en etkili yollarından biri bilgi ve iletişim teknolojilerine yatırım yapmaktır. Günümüzde artık işletmeler, iş süreçlerini gelenekselyöntemlerden ziyade teknoloji altyapılarını kullanarak gerçekleştirilmeyi tercih etmektedirler. Çünkü bünyelerinde oluşturdukları farklı birim veya yapılar iş süreçlerinin biçimlerini deęiştirmiştir. Bu noktada, insan kaynakları yönetim süreçleri de bu deęişimden önemli ölçüde etkilenmiştir.

Bu çalışmanın amacı; Azerbaycanda olan işletmelerde insan kaynakları süreçlerindeki dijital dönüşüm düzeyini tespit etmektir. Dijitalleşmenin insan kaynakları süreçleri üzerindeki etkisini incelemek, insan kaynakları yönetiminde kullanılan dijital teknolojileri tespit etmek ve dijitalleşmenin insan kaynakları süreçlerinin çalışma şekli üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerini araştırmaktır. Bu amaçla 18-50 yaş arası kamu, karma, özel sektör çalışanları, serbest meslek ile uğraşanlar ve bazıları üzerinde 227 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda işletmelerde insan kaynakları sürecinin dijital dönüşüm seviyesi tespit edilmiştir. Bununla birlikte katılımcıların anket sorularına olan cevapları; cinsiyet, yaş, meslek, eğitim seviyesi gibi demografik deęişkenlere göre farklılaşmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular insan kaynakları süreçlerinde dijitalleşme olgusunun, İnsan Kaynakları süreçlerindeki çalışma şekli üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Kaynakları Yönetimi, İnsan Kaynakları Süreçleri, Dijitalleşme, Dijital Dönüşüm,

Küresel Rekabet ve Teknolojik İnnovasyonun Ekonomik Kalkınmaya Etkisi

Aygün Mammadova

İstanbul Üniversitesi

Özet

Ekonomi açısından kalkınma ile inovasyon ve rekabet gücü anlayışları arasında bir sinerji olduğunu söyleyebiliriz. İnnovasyon açısından gelişmiş olan bir ülkede meydana gelen yenilikler ülkenin sahip olduğu rekabet gücünü arttırmakta, rekabet gücü ile birlikte inovasyonu da başaran ülkelerde gelişmişlik düzeyine yaklaşmaktadır. Ekonomik kalkınma genellikle henüz gelişme aşamasında olan ülkeler açısından çok büyük önem arz eden bir süreçtir. Söz edilen bu süreçte ekonomik adımların doğru şekilde gerçekleştirilmesi, bu ülkelerin gelişmiş ülkeler düzeyine gelmesinde ve toplumsal açıdan refahın artırılmasında büyük paya sahiptir.

Çalışmada 2001-2019 dönemine ait yıllık veri seti kullanılmıştır. Araştırma gelişmekte olan ülkeler için yapılmıştır. Gelişmekte olan ülkelere yüksek ve orta gelir grubunda veri setine tam ulaşılan 12 ülke tercih edilmiştir. Küresel rekabet ve teknolojik inovasyonun ekonomik kalkınmaya etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda insani gelişmişlik endeksi ekonomik kalkınmayı temsilen bağımlı değişken, rekabeti temsilen küresel rekabet endeksi, teknolojik inovasyonu temsilen patent başvuruları, ARGE harcamaları, eğitim harcamaları ve bilimsel makale sayısı bağımsız değişkenler olarak kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: ekonomik kalkınma, inovasyon, küresel rekabet, teknoloji

Azərbaycanda Maliyyə Bazarlarının İnkişafı ilə İqtisadi Artım Arasındakı Əlaqə

Məfkurə Camalova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Maliyyə bazarları və iqtisadi artım arasındakı əlaqənin araşdırılması daha əvvəllərdə iqtisadçıların diqqət mərkəzində olmuşdur. Xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələrdə maliyyə bazarının inkişafının iqtisadi fəaliyyətlərə necə təsir etdiyinə maraq artır. Maliyyə sisteminin ölçüsü, fəaliyyəti, səmərəliliyi və sabitliyində təkmilləşmə varsa, maliyyə bazarları inkişaf etmiş hesab olunur. Beləliklə, maliyyə bazarı funksiyalarının mümkün təkmilləşdirmələrini və onların iqtisadi fəaliyyətlərə, son nəticədə iqtisadi artımı stimullaşdıran investisiyalara potensial təsirini araşdırmaq zərurəti yaranmışdır. Bu səbəblə, məqalədə maliyyə bazarlarının xüsusiyyətləri, onun tərkib hissələri və inkişaf trendləri araşdırılmaqla iqtisadi artıma təsiri təhlil edilmişdir.

Beynəlxalq təcrübəni öyrənilməklə yanaşı həmçinin Azərbaycan maliyyə bazarlarındakı cari vəziyyət təhlil edilməklə iqtisadi artıma təsiri qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmə metodu kimi reqressiya analizi seçilmişdir. Belə ki, tətbiq olunan metodun nəticəsi kimi qeyd etmək olar ki, maliyyə bazarlarının inkişafı ilə iqtisadi artım arasında müsbət düzətli əlaqə vardır. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, maliyyə bazarlarının inkişafı iqtisadi siyasətin əsas drayverlərindən biridir.

Tədqiqatın sonunda həm mövzu ilə əlaqədar olaraq aparılmış ədəbiyyat təhlili, həm də tətbiq olunmuş model üzərindən əldə olunmuş nəticəyə əsasən tövsiyyə və təkliflər təqdim edilmişdir. Bu təklif və tövsiyələr gələcəkdə bu istiqamətdə tətbiq olunacaq siyasət tədbirlərində də istifadə oluna bilər.

Açar sözlər: maliyyə bazarları, iqtisadi artım, qiymətli kağızlar bazarı, sığorta bazarı, kredit bazarı

**Fear of Negative Evaluation and Employee
Reciprocity Norms as determinants of the Employee
Prosocial Behavior**
Quratulaain Khair
The Islamia University of Bahawalpur

Abstract

Fear of negative evaluation (FNE) is one of crucial reality of the workplace that exist as unavoidable emotion, but it may own certain potential in association with other variables to change into some social gestures.

This research has conceptually and empirically contributed to the employee voice understanding by investigating the role of fear of negative evaluation in association with the individual's positive norm exchange for making prosocial or anti-social employee behaviors. Based on Conservation of Resource (COR) theory, this research study examined the implicit impact of fear of negative evaluation on the employee promotive voice (PMV) and prohibitive voice (PBV). Positive reciprocity and its interaction established such a mechanism through which employees are motivated to maximize supportive voice and minimize prohibitive voice to gain future expected social and physical resources.

Data was collected from faculty and non-faculty members working at different levels in school, colleges and universities of Pakistan. SPSS and AMOS were used for CFA, correlation and path analysis to measure the direct impacts of IVs upon DVs. PROCESS software (Hayes, 2013) was used for data analysis of moderation. Through convenience sampling 309 responses were collected. There was a significant positive relationship between FNE and promotional voice (PMV) whereas negative relationship between FNE and PBV. Positive reciprocity played its role of moderation on both relationships; FNE and PMV; FNE and PBV. This study also has some future recommendations.

Keywords: Promotional voice, Prohibitional voice, Fear of Negative Evaluation, Positive Exchange norm and COR theory.

Reduction of Banking Risks and Stress Tests

Tabriz Aliyev

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)

Summary

In terms of banking, risks are inherent in the system, but the inability to control risks threatens both the money and capital markets and the banking system. When the market and liquidity risks in which banks are open are not managed well, banks are exposed to many losses. These risks may even affect the entire banking sector and cause major crises. However, at the last point reached, it was concluded that the use of some statistics-based risk management techniques alone was not effective enough in times of extreme situations. Value at Risk method is used to measure foreign currency risks and Gap Analysis is used to measure liquidity and interest risks. The management of liquidity and market risks has been extensively researched and implemented.

Keywords: liquidity risk measurement, foreign currency risks measurement, interest risks measurement, banking risks measurement, , liquidity gap, value at risk method(VAR), parametric method, historical simulation method.

Talep Belirsizliđi Altında Tedarik Zincirlerinin Tasarımı ve Planlanması

Ayşe ÇOBAN

Gaziantep University

Orhan ÇOBAN

Gaziantep University

Özet

Tedarik zinciri yönetimi, içerdii birçok belirsizlik nedeniyle karmaşık bir süreçtir. Örgütler arası koordinasyonla ilgili belirsizlik, tedarik zinciri katılımcılarının faaliyetleri uyum içinde olmadığında ortaya çıkar. E-ticaretteki son gelişmeler, bu soruna İnternet tabanlı çözümlere katkıda bulunmuştur. Tedarik zincirine e-ticaret çözümlerinin uygulanması, ortaklar arasında koordinasyon ve kaynak entegrasyonunun verimliliğini artırabilir. E-ticaret sistemlerinin etkinliđi, tedarik zincirinde sorunların üstesinden gelinip gelinemeyeceđine bađlı olduğundan, e-ticaret çözümlerinin uygulanmasında tedarik zinciri sorunlarının teşhis edilmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Talep Belirsizliđi, Tedarik Zincirleri, Tasarımı ve Planlanması.

Sosial Media və Veb Sayt Kanallarının Brend Kapitalı Aktivlərinə Təsiri: Azərbaycan Nümunəsi

Həmidə Novruzova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Müasir dövrün tələblərinə görə, şirkətlərin marketing fəaliyyətlərində, eləcə də, markalaşma siyasətində rəqəmsal platformalardan istifadə geniş yayılmışdır. Bunun başlıca səbəbi isə, onlayn mühitdə yer alan hədəf kütləyə əlçatanlığın təmin olunmasıdır. Hər bir brend öz istifadəçilərinin üstünlük verdiyi rəqəmsal kanalları müəyyənləşdirməli, izləyəcəyi strateji plan formalaşdırmalıdır. Brend dəyərlərinin elektron sferaya inteqrasiya edilməsi firmalar və alıcılar arasında qarşılıqlı münasibətləri möhkəmləndirir. İstehlakçı zehnində uğurlu brend kimi mövqelənmək baxımından brend kapitalı anlayışı xüsusi önəm daşıyır. Onun tərkibində ehtiva etdiyi marka fərqiyyəliyi, marka assosiasiasiyası, müştəri sədaqəti və qəbul edilən keyfiyyət elementləri mövcuddur. Şirkətlərin potensial hədəflərinə çatması, effektiv nəticələr ortaya qoyması üçün istehlakçı davranışlarının doğru təhlili olduqca zəruridir. İstehlak prosesində qərar qəbul etməyə təsir göstərən bu kimi faktorlara nəzər salmaq məqsədilə mövzu üzrə tədqiqat işi həyata keçirilmişdir. Araşdırmanın gedişatında seçilən rəqəmsal kanallardan sosial media və veb saytın brend kapitalı aktivləri ilə əlaqələrinin öyrənilməsi, bu əlaqələrin qüvvətləndirilməsinin önəmi üzərində çalışılmışdır. Tənqidi mənbə araşdırması istiqamətində dəyişənlər konseptual çərçivədə açıqlanmışdır. Tədqiqat işinin yekununda təşkilatlara, firmalara brend kapitalını dəstəkləyici rəqəmsal marketing strategiyalarının tətbiqi yönündə diqqət yetirilməli məqamlarla bağlı tövsiyələr verilmişdir.

Açar sözlər: brend, brend kapitalı, rəqəmsal marketing, markalaşma, brend kapitalı komponentləri

The Potential of Health Tourism in Turkey

Ahmet Burhan akıcı

Karamanođlu Mehmetbey University

Mehmet Erkmen

Karamanođlu Mehmetbey University

Abstract

Health is one of the most important elements for people to preserve their existence and continue their generation. Since the protection of the individual's health affects the health of the society, the field of health has always been one of the most priority service areas. With the effect of globalization, the increase in technology, transportation, communication opportunities and the increase in the socio-economic welfare of individuals have led to a significant increase in tourism activities. The increase in tourist activities has led to the formation of a type of tourism under the name of health tourism in recent years. The concept of receiving health services from different countries is called "Health Tourism" for reasons such as limited health services or very expensive health services in the countries they live in. The aim of this study; To give information about healthy tourism and to explain the development, causes, types, benefits, and harms of health tourism in Turkey. As a result of these reforms, legal regulations regarding health tourism have been enacted in Turkey, public hospitals have been equipped with the latest technology, and the quality of health services of private hospitals has been increased. Health tourism is of great economic importance as it creates a new market in developing and developed countries. For this reason, it was aimed to create awareness in the field of health tourism in Turkey and to emphasize the importance of this field for our country.

Keywords: Health Services, Health Tourism.

New Methods of Employee Motivation in Digital Economy in the Banking Industry in Azerbaijan

Ramil Hasanov

Azerbaijan State University of Economics

Aghayeva Konul

Azerbaijan University of Architecture and Construction

Abstract

The banking industry in Azerbaijan is facing a digital transformation that demands new methods of employee motivation to keep pace with the changing business environment. This study aims to investigate the effectiveness of new methods of employee motivation in the digital economy, with a focus on incentives and rewards, leadership, and digital technology, and their impact on employee motivation and job satisfaction. The study employs a survey technique and quantitative research methods to collect and analyze data from banking industry employees in Azerbaijan. The findings of this study suggest that the banking industry in Azerbaijan should adopt new methods of employee motivation that are better aligned with the digital economy. The study recommends that banking industry employers in Azerbaijan should use incentives and rewards to motivate their employees, including recognition, promotions, and bonuses, and should not rely solely on monetary rewards. The study also suggests that employers should adopt transformational leadership styles that set high expectations, provide feedback and support, and empower employees to take ownership of their work.

Key words: Employee motivation, new methods, Azerbaijan, banking industry

Green Supply Chain Management: A General Overview

Ramil Hasanov

Azerbaijan Technological University

Abstract

The green economy is one of the main challenges of modern science. Faced with the reality of global climate change, the world is directed to build sustainable models of the future through scientific research. For this purpose, all spheres of society should analyze the needs under their responsibility from a scientific perspective. Implementation of green principles is necessary to regulate anthropological activities that cause global climate change and ecosystem degradation.

The article approaches the green supply chain management (GSCM) system in a broad sense. The key criteria of a sustainable supply chain network were studied in the scientific review. The main goal of the research work is to analyze the main stages of the GSCM system. In the scientific work, analyses were carried out from the theoretical basis of green principles to their practical realities, from specific characteristics to future predictions. Perceiving the general philosophy of GSCM can motivate new researchers to seize new opportunities.

Keywords: Green supply chain management, GSCM, green economics, sustainable, climate change.

Rəqəmsal İqtisadiyyatda İnsan Resurslarının İdarə Olunmasının Müasir Vəziyyəti və Xüsusiyyətləri

Nigar Cəfərova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Müasir şəraitdə yeni biliklərə əsaslanan rəqəmsallaşdırılmış iqtisadiyyat, iqtisadi inkişafın dominant paradigmasına çevrilir. Müasir biznesdə vəziyyət elədir ki, daim artan əməyin maya dəyərini təmin etmək və təkə əmək vəzifələrinin yerinə yetirilməsinə nail olmaq deyil, həm də performansın əhəmiyyətli dərəcədə artmasını təmin edən kadrların fəaliyyətini stimullaşdırmaq getdikcə çətinləşir. Yeni iqtisadiyyata öz səriştəsini və innovativ fəaliyyətini təkmilləşdirməyə çalışan, işdə maksimum nailiyyətlərə yönəlmiş və təkə öz taleyi üçün deyil, həm də ümumi işin uğuru üçün məsuliyyət daşıyan təşəbbüskar işçi lazımdır. Bu günə qədər rəqabət aparan təşkilatların əksəriyyəti texniki cəhətdən təxminən eyni təchiz olunmuşdur, marketinq və istehsalın təşkili üçün oxşar texnika və üsullardan istifadə edirlər. Hər hansı bir təşkilatın hazırkı və yaxın gələcəkdə rəqabət üstünlüyü kadrların keyfiyyət xüsusiyyətlərindən və kadr idarəetmə sisteminin formalaşmasında istifadə olunan vasitələrdən asılı olacaqdır. Buna görə də adaptiv, çevik və mobil kadr idarəetmə sistemi müasir şəraitdə təşkilatın rəqabət qabiliyyətinin əsas amillərindən biridir. Bu, kadrların idarə edilməsinə yeni yanaşmaların öyrənilməsinin aktuallığını diktə edir.

Açar sözlər: rəqəmsallaşma, iqtisadiyyat, insan resursları, təşkilat

İstilik Effekti Yaradan Qazların Kənd Təsərrüfatına Təsirinin Ekonometrik Qiymətləndirilməsi

Yadulla Həsənlı

UNEC

Arzu Tağıyeva

İdarəetmə Sistemləri İnstitutu, Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

Xülasə

Tədqiqatda istilik effekti yaradan qazların emissiyasının artmasının qlobal iqlim dəyişikliyinə səbəb olması fonunda kənd təsərrüfatına təsirləri nəzəri cəhətdən araşdırılmışdır. Vurğulanmışdır ki, İEYQ-lər təkə kənd təsərrüfatının məhsuldarlığına deyil, eyni zamanda qidanın keyfiyyətinin aşağı düşməsinə də səbəb olur. Bu isə dünya əhalisini, xüsusilə də ən az inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələri ərzaq çatışmazlığı və təhlükəsizliyi riski ilə üz-üzə qoyur. Daha sonra, antropogen amillərin təsiri nəticəsində yaranan ÜDM vahidinə düşən istilik effekti yaradan qazların emissiyasının kənd təsərrüfatının məhsuldarlığına təsiri Azərbaycan nümunəsində ekonometrik qiymətləndirilmişdir. Tədqiqatın məlumat bazasını Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin 2010-2020-ci illəri əhatə edən rəsmi statistik məlumatları təşkil edir. 2010-2020-ci illəri əhatə edən dövr üzrə ÜDM vahidinə düşən İEYQ-nin emissiyasının kənd təsərrüfatının ümumi məhsuluna təsirini əks etdirən reqressiya modelləri “Eviews” Tətbiqi Proqram Paketində realizasiya edilmişdir. Bu zaman asılı dəyişən kimi kənd təsərrüfatının ümumi məhsulu, asılı olmayan dəyişən olaraq isə ÜDM vahidinə düşən istilik effekti yaradan qazların emissiyası götürülmüşdür. Əldə olunmuş ekonometrik modelin parametrlərinin statistik cəhətdən əhəmiyyətliyi test olunmuş və nəticə izah edilmişdir.

Açar sözlər: istilik effekti yaradan qazlar, iqlim dəyişikliyi, kənd təsərrüfatı məhsulu, ekonometrik model.

Finansal Kriz Dönemlerinde Firmaların Finansal Analiz Oranlarına Bağlılıkları: THY Örneği

Elgiz Jamalzade

Azerbaijan State University of Economics

Gunduz Jamalzade

Karabuk University

Özet

Bu çalışma, finansal kriz dönemlerinde işletmelerin mali analiz oranlarına bağlılıklarını ölçmek amacıyla yapılmaktadır. Daha sonra finansal kriz kavramına ilişkin teori incelenmiş ve literatür taraması yapılmıştır. Son bölümde ise Türk Hava Yollarının (THY) finansal tablolar ve krizin doğurduğu sonuçlar incelenmiştir. Finansal krizler ülkeler başta olmakla, topluma ve piyasalara negatif yönde büyük etki göstermektedir. Bu krizler özellikle gelişmekte olan ülkelerde büyük sorunlara yol açmaktadır. Krizlere en iyi örnek 1929 yılında yaşanmış olan “Büyük Buhran”dır. Bu krizin ortaya çıkmasına neden olan olaylar o dönem için fazlasıyla mevcuttu. Türkiye’de ise ekonomik açıdan yenilenme Atatürk döneminde başlamıştır. Bu amaçla etkin bir para politikasına geçiş yaşanmıştır. Teknolojik gelişmelerin ve globalleşmenin ortaya çıkmasıyla birlikte birçok ülkede krizin yaşanması olasılığı ve sıklığı da artış göstermiştir. Bunun en iyi örneklerinden bir tanesi de 2007 yılında ABD’de başlayan ve Türkiye’ye de etki eden Mortgage krizidir. Finansal krizler aynı zamanda işletmelerin yararlandıkları finansal analiz oranları üzerinde de etkilidir. Bu çalışmada finansal krizler ile ilgili olan kavramlara, buna neden olan faktörlere ve finansal krizlerin ortaya çıkmasını önceden bilgi veren göstergeler üzerinde literatür taraması yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Kriz, Analiz Oranları, Analiz

The Made in China Strategy 2025: The US' Reservations about China's State Capitalist Economic Model

Farrukh Nawaz Kayani

Al Qasimia University

Abstract

The Made in China Strategy (2025) was introduced in 2015 by Chinese Prime Minister Le Keqiang upon the directions of Chinese President Xi Jinping. President Xi wants to transform China into an industrial power and hopes to do so in time for the People's Republic of China's (the RPC) 100- year anniversary in 2049. The Made in China Strategy (2025) aims to reduce Chinese reliance upon foreign technologies by adopting the import-substitution policy. The US considers China's super-ambitious industrial policy as a serious threat and is concerned about its high-tech industries, especially as Chinese technological firms are receiving generous government subsidies and tax cuts. The US thus entered a direct trade war with China to protect its domestic industries from unfair and inequitable competition. The US-China trade war has seriously shifted and interrupted global supply chains, thus creating a situation of uncertainty and instability for businesses that import and export US and Chinese products. The article is quite interesting as it has explained the industrialization pursuits of China under Made in China Strategy 2025 (MIC 2025). Furthermore, the article has analyzed the impact of US-China trade war upon global supply chains. Finally, the article has provided the possible policy routes for China to address the US' (and other industrialized nations') reservations regarding the mercantilist and predatory trade practices.

Key Words: China, US, trade war, supply chain interruptions

Onlayn Brend İcmaları və Brend Sadiqliyi: İstehlakçı Satınalmasına Təsir Edən Amillər

İsmayıl Abdullayev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Bəhman Hüseynli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Onlayn brend icmaları müştərilərin bir-biri ilə və brendlə əlaqə saxlamaları, təcrübələrini bölüşmələri və rəy bildirmələri üçün platforma təqdim edir. Bu icmalar müştəri sədaqətinə, satışların artmasına və brendin təbliğinə səbəb ola biləcək aidiyyət hissi və paylaşılan dəyərlər təklif edir. Onlayn brend icmaları həmçinin bizneslərə müştərilərin ehtiyacları və üstünlükləri haqqında dəyərli anlayışlar təqdim edərək onlara daha uyğunlaşdırılmış məhsul və xidmətlər yaratmağa imkan verə bilər. Tədqiqatın məqsədi onlayn brend icmalarının brend sadiqliyinə təsirini araşdırmaq və bu təsiri müəyyən edən amilləri təhlil etməkdir. Bu məqsədlə onlayn brend icmaları və brend sadiqliyi anlayışları araşdırılmış və onlar arasındakı əlaqə vurğulanmışdır. Araşdırmada brend sadiqliyinin satın alma niyyətinə təsiri də yoxlanılmış, müsbət və əhəmiyyətli nəticə əldə olunmuşdur. Bu nəticəyə əsasən, müəssisələrin brend sadiqliyi formalaşdırmaq strategiyaları müştərilərin markaya sadiqliyini və ardıcıl brend seçimlərini artıraraq satın alma niyyətinin artmasına səbəb ola bilər. Nəticə etibarlı ilə onlayn brend icmalarına sərmayə qoymaq, marka sadiqliyi və müştəri məmnuniyyəti kimi mühüm amillərə müsbət təsir göstərir. Bu yolla müəssisələr müştəri loyallığını və satışlarını artırma və ümumi uğurlarına müsbət töhfələr verə bilərlər.

Açar sözlər: brend icmaları, onlayn brend icmaları, brend sadiqliyi, brend identifikasiyası, satın alma niyyəti

İşçi Qüvvəsinin Sertifikasiyası Sisteminin Tətbiqinin Əmək Bazarı İştirakçılarının Keyfiyyətinə Təsirinin Təhlili

Mətləb Mahmudov

Əmək Bazarı və Sosial Məsələlər üzrə Milli Observatoriya

Xülasə

Məqalədə əsas məqsəd ölkəmizdə sertifikatlaşma ilə əlaqədar formalaşdırılan qiymətləndirmə və keyfiyyətə təminat sisteminin əmək bazarının inkişafına verdiyi töhfələrin qiymətləndirilməsi, əmək bazarının keyfiyyətinə təsirinin təhlilidir.

Məqalədə qeyd edilir ki, perspektivdə müəyyən texnoloji transformasiya prosesləri ilə əlaqədar ölkə vətəndaşlarının qarşılaşa biləcəyi sosial gərginliyin qarşısının alınması istiqamətində zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsini əsaslandırmaqdır. Belə ki, araşdırmalara görə əmək bazarında iştirak edən vətəndaşlarımızın cəmi 30-32%-i zəruri peşə-ixtisas sənədlərinə malikdirlər. 70%-ə qədər vətəndaşlarımızın hər hansı bir peşə-ixtisas sertifikatına, onların bilik və bacarıqlarını təsdiqləyən hər hansı bir sənədə malik olmamaları böyük təsəffü hissi oyadır. 2012-ci ildən bu yana Avropa Təlim Fondu (ATF) tərəfindən təşkil edilən sorğularda sonradan, Əmək Müqavilələri üzrə Bildirişlərin İnformasiya-Elektron Sistemi (ƏMBİES) üzərindən aparılan təhlillər qeyd edilən göstəriciləri təsdiqləyirdi.

Məqalədə “Məşğulluq Strategiyasının həyata keçirilməsinə dair 2020–2025-ci illər üçün Tədbirlər Planı” üzrə müəyyən edilmiş vəzifələrin icrası ilə bağlı Təfəssilatlı Tədbirlər Planı”nın icrasına dair Tədbirlər Planının 2.4.2. bəndinin “Peşə və kvalifikasiya standartları nəzərə alınaraq işçi qüvvəsinin sertifikasiyası sisteminin formalaşdırılması” tapşırığının icrası istiqamətində zəruri metodoloji izahlar və icra mexanizmləri göstərilməklə məsələnin həlli ətrafında maraqlı tərəflərin mövqelərin öyrənilməsinə, adekvat təkliflərin hazırlanmasına cəhdlər göstərilmişdir.

Məqalədə internet üzərindən Təhsil Nazirliyinə aid statistik rəqəmlərə, sertifikatlaşma ilə əlaqədar qanunvericilik aktlarına, sertifikatlaşma ilə əlaqədar Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərar və sərəncamlarına, bəzi ölkələrin təcrübələrinə. Həmçinin Əmək Bazarı və sosial müdafiə məsələləri üzrə Milli Observatoriyanın tədqiqatlarına müraciətlər edilmişdir.

Açar sözlər: əmək bazarı, məşğulluq, peşə standartları,, qeyri-formal və informal təhsil, bacarıq və qabiliyyətlərin tanınması, sertifikatlaşma

İnsan Resursları İdarə Edilməsi Mexanizmləri və Bu Resursların İdarə Edilməsində İnformasiya Texnologiyalarının Rolu

Solmaz Muradlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Müasir iş dünyasında investisiyalara nə qədər sərmayə xərclənsə də, texnologiyada irəliləyiş olsa da, insan resursları idarə etməsinə kifayət qədər əhəmiyyət verilmədikcə müvəffəqiyyət əldə edilməyəcəkdir. İnsan resurslarının idarə edilməsi, minimum xərclə resurslardan tam istifadə edərək şirkətin məqsədlərinə necə nail ola biləcəyi kimi təşkilati fəaliyyət məsələlərini tam şəkildə müəyyən edir. Fəaliyyətdə olan müəssisələrin bir çoxu az müddətdə rəqabət mühitinə uyğunlaşa bilmədiyi üçün iflasa uğrayır. Bunun əsas səbəblərindən biri, çox zaman müəssisənin fəaliyyətində insan resursları proseslərinin düzgün təşkil edilməməsi olur. Çünki, şirkətlərin ən mühim kapitalı onun binaları, avadanlığı, zavod və fabrikləri yox, məhz insan resurslarıdır. Müəssisələrdə insan resursları işçilərinin məqsədi resurslardan əldə edilə biləcək səmərəliliyi maksimum səviyyəyə qaldıracaq fəaliyyətlər həyata keçirməkdir. Rəqabətin yüksək olduğu müasir dövrdə insan resursları sahəsi rəqəmsallaşma fazasına inteqrasiya olub. İnsan resurslarının bir çox funksional sahələrində süni intellekt və proseslərin avtomatlaşdırılması mümkünlüyü şirkətlər üçün əhəmiyyətli nəticələr verib. Bu tədqiqatda rəqəmsallaşmanın, xüsusilə də texnologiyanın insan resurslarına təsiri müxtəlif ədəbiyyatların və sorğu nəticələrinin təhlili ilə izah olunmağa çalışılıb.

Entrepreneurial Universities in Azerbaijan: A Path to Increased Job Creation and Economic Growth

Rauf Mammadov

The George Washington University

Narmin Ibrahimova

The George Washington University

Abstract

Azerbaijan, a country known for its dependence on the oil and gas industry, is facing a transition process from being an “Oil Capital” to a “Human Capital” based economy. Higher Education Institutions (HEI) play a crucial role in this transition process, and one way to achieve this is through the development of entrepreneurial universities. The concept of entrepreneurial universities has been around for several decades and is defined as institutions with the capacity to innovate, generate opportunities, collaborate in groups, assume risks, and tackle obstacles independently, all while promoting entrepreneurship and innovation. The key elements of the entrepreneurial university model include a research base with commercial potential, a tradition of generating start-ups, an entrepreneurial ethos on campus, policies for defining ownership of intellectual property, sharing profits, regulating conflicts of interest, and participation in regional innovation strategy. This paper explores the potential impact of entrepreneurial universities on job creation and economic growth in Azerbaijan and recommends steps that can be taken to develop them. The government should promote business support for innovative projects and encourage investors to invest in innovative entrepreneurs to bridge the gaps between policy document recommendations and the design and implementation of entrepreneurship in education in Azerbaijan's practice.

Keywords: Entrepreneurial universities, Economic Growth, Job Creation, Higher Education Institutions, Education Policy, Innovation

Anti-crisis Regulation and Management of International Bank of Azerbaijan

Sevinj Shabanova

Azerbaijan State University of Economics

Summary

This paper investigates the International Bank of Azerbaijan's experience with banking sector anti-crisis regulation. The intellectual core of the anti-crisis management definition is made clear. It is important to note the driving forces behind the development of the study of anti-crisis management of banking activity as a stand-alone area of scientific inquiry, as well as the unique characteristics of its approaches and apparatus. The topic is pertinent because banking institutions must enhance their current crisis management procedures in order to maintain macroeconomic stability in the face of geopolitical concerns. For the corporate sector to function and to help the economy recover from the crisis, the use of an efficient crisis management system is a top priority. The paper's goal is to examine contemporary crisis management tools for banking institutions and how they might be improved in the context of the International Bank of the Republic of Azerbaijan. The study's objective is to examine many areas of crisis management and the administration of financial institutions, as well as to assess the health of the banking industry and suggest new opportunities for the development of a crisis management system.

Keywords: anti-crisis management, banking institutions, financial crisis, liquidity risk, foreign exchange reserves.

Azərbaycanda İqtisadi Böhran Riskləri və Təsir Kanalları

Türkan Xanış-zadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu tədqiqat işində böhranın yaranma səbəbləri ilə yanaşı qloballaşma prosesinin sürətlə getdiyi bir vaxtda ölkənin makroiqtisadi sisteminə təsirləri araşdırılmışdır. İqtisadi və maliyyə böhranı şəraitində Azərbaycan iqtisadiyyatında makroiqtisadi göstəricilərin müqayisəli-statistik təhlili aparılaraq böhranın əsas risk nöqtələrini aşkara çıxarılmışdır. Həmçinin, ədəbiyyatın araşdırılması hissəsində müxtəlif iqtisadi ədəbiyyatlarda müəlliflərin böhrana yanaşması, terminin izahı, proqnozlaşdırılması yolları və erkən xəbərdarlıq göstəricilərinə də toxunulmuşdur. İstinad olunan müəlliflərin apardıqları araşdırmaların nəticələri vurğulanaraq müxtəlif böhran riskləri haqqında məlumatlar qeyd olunmuşdur. Tədqiqatda statistik məlumatların emal olunması nəticəsində hazırlanan müxtəlif qrafik və cədvəllərdən istifadə olunmuşdur ki, bu da fikri daha aydın ifadə edilməsini təmin edir. Tədqiqatda 2012-2022-ci illər ərzində neftin qlobal qiymətləri ilə Azərbaycanda ÜDM-in artım tempi arasında əlaqə qrafik təsvir vasitəsilə verilmişdir. Azərbaycanın neft sənayesində əsas ölkə olması səbəbilə dünya bazarında neft qiymətlərində olan dəyişiklik ölkə iqtisadiyyatının bütün sahələrinə öz təsirini göstərir. Bu qarşılıqlı əlaqəni əsas götürərək ÜDM-in artım tempi, inflyasiya səviyyəsi, devalvasiya və tədiyə balansı kimi əsas makroiqtisadi göstəricilərin müqayisəli təhlili və böhran dövründə həmin göstəricilərin vəziyyəti araşdırılmışdır.

Açar sözlər: böhran, risk, Azərbaycan iqtisadiyyatı, ÜDM

Rəqəmsal Transformasiya Prosesində İstifadəçi Şifrələrinin Təhlükəsiz Saxlanması Təmin Olunması

Rəcəb Əsgərzadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Müasir iqtisadi mühitdə ən çox müzakirə olunan məsələlərdən biri də şirkətlərin rəqəmsal transformasiyasıdır. Sözsüz ki, texnologiyanın hazırki inkişaf səviyyəsi nəzərə alınarsa, özəl və dövlət müəssisələrində əhaliyə göstərilən xidmətlərin rəqəmsallaşdırılması artıq dönəmin inkaredilməz tələbinə çevrilmişdir. Araşdırmada ilk olaraq, rəqəmsal transformasiya termininin nəyi ifadə etdiyinə və bu sahədəki Avropaya, ABŞ-yə aid olan statistik göstəricilərə baxılır. Yazıda COVID-19 pandemiyasının rəqəmsal transformasiya sferasına təsiri araşdırılır. Həmçinin rəqəmsallaşma prosesinin müəssisə və biznes üçün gətirdiyi faydalara nəzər salınır. Məqalədə məhz rəqəmsal transformasiya prosesində qarşılaşılan bir sıra problemlər aydınlaşdırılır. Ən vacib məsələlərdən olan informasiya təhlükəsizliyinin əhəmiyyətinə baxılır. İnformasiya təhlükəsizliyinin ayrı-ayrı aspektlərinə nəzər salınır. Rəqəmsal transformasiya zamanı informasiya təhlükəsizliyi baxımından yarana biləcək boşluqlara aydınlıq gətirilir. Təhlükəsizliyin ayrılmaz elementlərindən olan autentifikasiya prosesində istifadə edilən rekvizitlər təhlil olunur. Ən çox üstünlük verilən autentifikasiya rekviziti olan şifrələrin informasiya təhlükəsizliyində oynadığı rol müəyyən edilir. Məqalənin ikinci hissəsində şifrələrin server kompüterlərindəki fayllarda təhlükəsiz formada saxlanması müasir yolları araşdırılır. Autentifikasiyada yeni texnologiyaya hesab olunan şifrə uzantılarının necə tətbiq olunması və gələcək perspektivləri təhlil olunur.

Açar sözlər: Rəqəmsallaşma, İnformasiya təhlükəsizliyi, Şifrələrin mühafizəsi, Heş funksiyalar, Şifrə uzantıları

Analysis of Efficiency Based on the State of Financial Management in Joint Stock Companies of the Republic of Uzbekistan

Abduboqiyev Muxammad

Tashkent State University of Economics

Abstract

The article provides a number of information about the financial situation of some large joint-stock companies in the world and, based on the collected data, draws conclusions from the results achieved by joint-stock companies, shows the ways of their effective use in our country and based on a number of innovations. , a number of proposals and explanations are also given about ways to improve financial support in joint-stock companies. Also, the financial indicators of the largest joint-stock companies in our country have been collected, and mutual comparisons and comparisons have been mentioned. In addition, the achievements and shortcomings of joint-stock companies are emphasized, and the solutions for the observed shortcomings are listed in order to bring more benefits to the parties.

Keywords: joint-stock company, Companies' net income or loss, authorized capital of investment enterprise, financial results.

Tənzimləyici Maliyyə Alətlərinin Emal Sektorunda İqtisadi Artıma Təsiri: Azərbaycan Nümunəsində

Rüxsarə Seyfullah

Azərbaycan Texniki Universiteti

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi zəngin təbii resursları hesabına inkişaf edən ölkələrdə maliyyə inkişafının emal sektorunda iqtisadi artıma təsirini tədqiq etməkdir. Tədqiqat obyektı olaraq neft və qaz ilə zəngin olan Azərbaycan seçilmişdir. Tədqiqatda 2005-2021-ci illəri əhatə edən rüblük məlumatlardan istifadə edilmiş, Todo-Yamamoto testi vasitəsilə Azərbaycanın emal sektorunda adambaşına ÜDM, kapitalın ÜDM-ə nisbəti, emal sektoruna verilən yerli kreditlərin ÜDM-ə nisbəti, idxalın ÜDM-ə nisbəti kimi göstəricilər arasında səbəbiyyət əlaqələri qiymətləndirilmişdir. Araşdırmanın nəticəsi göstərmişdir ki, emal sektorunda kapitalın və yerli kreditlərin emal sektorunun ÜDM-nə nisbəti, eləcə də idxalın ümumi ÜDM-də payı göstəriciləri ilə emal sektorunun ÜDM-i arasında səbəb-nəticə əlaqələrinin və onlar arasında uzunmüddətli dövrdə kointeqrasiya əlaqələrinin yoxluğu aşkar edimiş, kreditlərin ÜDM-də payının isə idxalın ümumi ÜDM-də payının artmasına səbəb olması müəyyən edilmişdir. Bu nəticələr yerli istehsalın inkişafında tənzimləyici maliyyə alətlərinin səmərəliliyinin azlığını təsdiqləyir və yaranmış vəziyyətdən çıxış yollarının tapılması üçün institutların və bazar mexanizmlərinin təsirinin öyrənilməsi istiqamətində tədqiqatların aparılmasının zəruri olduğunu göstərir.

Açar sözlər: bank kreditləri, geniş pul kütləsi, emal sektoru, iqtisadi artım

Новые Подходы И Прогрессивные Приёмы Планирования Аудита При Обновлении Международных Стандартов

Курбанбаев Журабек

Ташкентский Международный Университет Кимё

Мухаммедова Дилфуза

Ташкентский Международный Университет Кимё

Акрамов Шохрух

Ташкентский Международный Университет Кимё

Аннотация

В статье анализируются подходы к определению и рассмотрению проблем планирования аудиторской проверки. В процессе исследования особое внимание уделено значимости этапа планирования, его взаимосвязи с другими процедурами проверки и влиянию на эффективность аудиторской проверки. Также обозначены ключевые отличия в терминологии «общего плана» и «стратегического плана» аудиторской деятельности в соответствии с НСА и МСА, этапы планирования, факторы, которые необходимо учитывать при его разработке. Отдельный акцент сделан на преимуществах эффективного и правильного составленного планирования аудита. Раскрыта важность и необходимость данного этапа в работе с хозяйствующими субъектами, а также логические приёмы планирования аудита на базе международных стандартов аудита в сравнении с национальными стандартами аудиторской деятельности.

Ключевые слова: аудит, планирование аудита, предварительная подготовка аудита, стратегия аудиторской проверки, эффективность, этапы.

How Green Marketing Claim Affects Brand Image

Salman Mammadli

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

This paper analysis the overall impact of green marketing claim on the brand image. The aim, plans, mottos, and business practices of the majority of organizations have increasingly incorporated environmentally friendly business practices. However, in the past, businesses primarily prioritized profits and neglected the environmental consequences of their operations. Many organizations are being driven to adjust their approaches to these problems as a result of increased public awareness of environmental contamination and campaigns against those who encourage it. As a result, many firms were required to follow all applicable laws and regulations in order to minimize environmental problems. Since, nowadays many people created awareness on the environmental pollution, energy companies as the main polluters of earth now have to do some works to not damage their name as a environmental polluter. Brand perception, perceived value, and purchasing behavior are all highly influenced by green marketing. Purchase decisions are heavily influenced by brand perception and perceived value.

Keywords: environmentally friendly business practice, energy companies, environmental pollution, purchasing behavior, brand perception, perceived value.

Neft İxracatçısı Ölkələrdə Antiinflasiya Yönlü Pul-kredit Siyasətinin Müasir Vəziyyəti

Səbuhi Abbasov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi neft ixracatı ilə məşğul olan və neft sənayesində ixtisaslaşmış ölkələrin iqtisadiyyatının müasir quruluşuna nəzər salmaq, xüsusilə inflasiya ilə mübarizə vasitələrini öyrənmək olmuşdur. İnkişaf etmiş və ya inkişaf etməkdə olan ölkə olmasından aslı olmayaraq neft ixracatı ilə məşğul olan, xüsusilə neft ölkələri adlandırılan bu qrup dövlətlər iqtisadi quruluşu baxımından bir-birinə yaxındır. Bu ölkələrin ümumi daxili məhsulunun əsas hissəsini neftdən gələn gəlirlər təşkil edir, büdcənin formalaşmasında neft sənayesinin rolu olduqca əhəmiyyətlidir və müəyyən mənada qeyri-neft sektorunun canlandırılması əsas prioritet kimi iqtisadi siyasətdə özünü biruzə verir. Azərbaycanın da neft ixracatçısı ölkə olması bu tədqiqatı olduqca aktual etmişdir. Belə ki, nisbətən yüksək iqtisadi inkişaf səviyyəyə çatmış neft ölkələrinin iqtisadiyyatının təhlil edilməsi əldə olunan nəticələrin ölkə iqtisadiyyatına tətbiqini mümkün edir. Tədqiqatın əsas məqsədi də neft ixracatçısı ölkələrdə antiinflasiya yönlü pul-kredit siyasətinin müasir vəziyyətini təhlil edərək onların iqtisadi quruluşunun bizim ölkəmiz üçün nə dərəcədə əhəmiyyətli ola biləcəyini müəyyən etmək və mümkün olduqda qeyd edilən ölkələrin təcrübələrini Azərbaycan iqtisadiyyatına tətbiq etmək olmuşdur. Bu baxımdan, Səudiyyə Ərəbistanı, İran, İraq, Küveyt, BƏƏ, Qətər kimi neft ixracatçısı ölkələrin iqtisadiyyatları və onların müasir antiinflasiya metodları tədqiqatın obyektində rolunda çıxış etmişdir. Həmin ölkələrin inflasiya dərəcələri müqayisəli şəkildə tədqiq edilmiş və antiinflasiya yönlü pul-kredit siyasətinin müasir vəziyyəti araşdırılmışdır.

Açar sözlər: Neft sənayesi, antiinflasiya siyasəti, inflasiya, pul-kredit siyasəti, dünya iqtisadiyyatı.

Müasir Dövrə Dünyada və Azərbaycanda Tikinti Sahəsində Vergitutmanın Təhlili və Onun Ölkə İqtisadiyyatında Rolu

Əliheydər Dövlətov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu tədqiqat işində dünya ölkələrində və Azərbaycanda müasir şəraitdə tikinti sahəsində vergitutma metodları araşdırılmışdır. Tikinti sahəsində tətbiq edilən vergitutma metodlarının ölkə iqtisadiyyatına təsirləri şərh edilmiş və büdcə üzrə yükü təhlil edilmişdir. Tikinti sahəsindən vergi daxilolmalarının təhlili aparılmış və ölkə iqtisadiyyatında rolu araşdırılmışdır.

Dünya iqtisadiyyatı inkişaf etdikcə, əhali sayı artdıqca buna müvafiq olaraq tikinti sahəsinə tələb artır. Artan insan tələbatlarının qarşılınması üçün tikintinin bütün sahələri inkişaf edir. Bina tikintisi, kənd təsərrüfatının müxtəlif sahələrinin inkişafını təmin edəcək suvarma sistemlərinin, avadanlıqlarının tikintisi və sənayenin müxtəlif sahələrində tikintisi dəyişən dünya iqtisadiyyatına uyğun inkişaf edir. Xüsusən də insanların sayının artması mənzil tikintisi sahəsinin daha çox inkişafına zəmin yaradır. Maliyyə fəaliyyəti üzrə normativ aktlar, o cümlədən, vergi qanunvericiliyi müvafiq sahədə fəaliyyət göstərən şirkətlərin fəaliyyətinə təsir edir.

Azərbaycanda da tikinti sahəsində yaradılan dəyər hər il artır. Dövlət büdcəsinin gəlirlər hissəsinin təmin edilməsində tikinti sahəsində vergi daxilolmalarının payı yüksək çəkiyə malikdir. Bu tədqiqat işində Azərbaycanda tikinti sahəsində vergitutma metodları araşdırılmış, illər üzrə dövlət büdcəsində vergi daxilolmalarının müqayisəli təhlili aparılmışdır.

Açar sözlər: Tikinti, vergi, iqtisadiyyat, büdcə

Azərbaycanda Yerli Özünüidarəetmə Orqanlarında İslahatlar: Əsas İstiqamət və Nəticələr

Taryel Cabbarov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu məqalədə Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən yerli özünüidarəetmə orqanlarında aparılan islahatlar öz əksini tapmışdı. Hökumət tərəfindən yerli özünüidarəetmə orqanlarına ayrılan sosial-iqtisadi layihələr və aparılan bir layihələrin nəticəsi də öz yerini almışdı. Bələdiyyələrin inkişafı üçün aparılan dövlət əhəmiyyətli bir sıra işlər yerli özünüidarəetmə orqanlarının gələcək fəaliyyətinə mühüm təsir edir. Bunun əsasında məqalədə bələdiyyələr üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən bir sıra layihələr qeyd olunmuşdu. Məqalədə 2008- ci ildə aparılan xüsusi əhəmiyyətli layihə öz yerini almışdı. Bu layihədə bələdiyyələr üçün vacib rol oynayan bir sıra qanun aktları tərtib edilmişdi. Bunun nəticəsində bələdiyyə orqanlarının maliyyə dayanıqlığı möhkəmlənmişdi. Həmçinin bələdiyyə orqanlarının səmərəli və effektiv şəkildə işlərinin həyata keçirilməsinə mühüm töhfə vermişdi. Məqalədə həmçinin 2008-2015- ci illərdə aparılan bir sıra layihələr və 2019-2023- cü illər regionların sosial iqtisadi inkişafı üçün Dövlət proqramı da öz əksini tapmışdı. Aparılan tədqiqat əsasında qeyd olunan illər üçün nəzərdə tutulmuş bələdiyyə orqanlarında əhəmiyyətli işlərin həyata keçirilməsi aşkar olunmuşdu. Həmçinin məqalədə gələcəkdə hansı layihələrin həyata keçirilməsi və gələcək üçün hansı islahatların da aparılması xüsusi vurğulanmışdı.

Açar sözlər: Bələdiyyə, yerli özünüidarəetmə, layihə, islahat, dövlət proqramı

Kriptovalyuta Dövriyyəsinin Nəzəri Aspektləri və Kriptovalyuta Bazarının Tənzimlənməsi

Ceyhun Abdullayev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Kriptovalyuta təhlükəsizlik üçün kriptoqrafiyadan istifadə edən və mərkəzi bankdan asılı olmayaraq fəaliyyət göstərən virtual valyutadır. Kriptovalyuta bazarı, istifadəçilərin bitcoin, ethereum və digərləri kimi kriptovalyutalarla ticarət edə biləcəyi mərkəzləşdirilməmiş şəbəkədir.

Kriptovalyuta bazarının iş axını mürəkkəb alqoritmlərdən istifadə edərək əməliyyatları yoxlayan kompüterlər şəbəkəsini əhatə edir. Əməliyyatlar blokçeyn kimi tanınan ictimai kitabda qeyd olunur, bu da əməliyyatların dəyişdirilməsini və ya geri qaytarılmasını qeyri-mümkün edir. Blockchain həmçinin əməliyyatların təhlükəsizliyini və şəffaflığını təmin edir.

Müxtəlif ölkələrdə kriptovalyutalar üçün fərqli qaydalar var. Bəzi ölkələr kriptovalyutaların istifadəsinə qadağa qoyub, bəziləri isə onları qəbul edib.

Çirkli Pulların Yuyulmasına Qarşı Maliyyə Fəaliyyət İşçi Qrupu (FATF) kriptovalyutaların tənzimlənməsinə dair təlimat dərc edib. Təlimat kriptovalyutaların tənzimlənməsi üçün riskə əsaslanan yanaşmanı təsvir edir və hökumətlərə və tənzimləyicilərə təlimat verir.

FATF-in rəhbərliyi bütün dünyada kriptovalyutaların tənzimlənməsinin formalaşmasına təsir göstərib. Bir çox ölkələr FATF tövsiyələrini öz milli qanun və qaydalarına qəbul etmiş və ya tətbiq etmək mərhələsindədir. Bununla belə, müxtəlif ölkələrin kriptovalyutaları necə tənzimləməsinə dair hələ də ciddi fərqlər var, bəzi ölkələr daha liberal, digərləri isə daha məhdudlaşdırıcı bir yanaşma nümayiş etdirir.

Açar sözlər: kriptovalyuta bazarı, blockchain, dövlət tənzimlənməsi, FATF

Regional Dayanıqlı İnkişaf və İnvestisiya Fəaliyyəti

Tükəzban Qasımlı

Naxçıvan Universiteti

Xülasə

Müasir şəraitdə tədqiqatçıların sosial-iqtisadi sistemlərin altsistemi kimi regionların dayanıqlı inkişafının təmini problemlərinə maraqları getdikcə artmaqdadır. Belə ki, dünya təsərrüfat əlaqələrinin müstəqil iştirakçısı kimi Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafı onun regionlarının dayanıqlı inkişafından asılıdır. Məhz bu baxımdan Azərbaycanda açıq iqtisadiyyat şəraitində makro, mezo və mikro səviyyələrdə bütün növ investisiyalardan istifadənin səmərəliliyi məsələsi aktual nəzəri-praktiki vəzifəyə çevrilmişdir.

Qeyd edək ki, ölkələrin və onların altsistemləri olan regionların dayanıqlı inkişafının təmin edilməsi problemlərinin həllində investisiya mühiti mühüm rol oynayır. Başqa sözlə desək, investisiyalar və ya investisiya fəaliyyəti iqtisadi inkişafın əsas amilidir. Müxtəlif növ aktivlərə investisiya qoymaqla regionlar və onları təmsil edən mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri əsas kapitalın strukturunu artırır və dəyişir, istehsal etdikləri məhsulları şaxələndirir və keyfiyyətini yüksəldir, ən iddialı layihə və proqramları hazırlayır və həyata keçirirlər. İnvestisiyaların həcmi və istiqamətləri təkcə iqtisadi artımın məqsədləri ilə deyil, həm də iqtisadi, sosial və ekoloji komponentlərin tarazlığını nəzərdə tutan cəmiyyətin dayanıqlı inkişafını təmin etməklə müəyyən edilir.

Digər bir tərəfdən çağdaş qloballaşma meyilləri, ölkələr və bölgələr arasındakı kəskin rəqabət regionların dayanıqlı inkişafının təmini probleminə xüsusi diqqətin yetirilməsini zəruri edir.

Azərbaycan Respublikasının və onun regionlarının dayanıqlı inkişafının təmini probleminin aktuallığı səmərəli investisiya fəaliyyəti və investisiya layihələrinin həyata keçirilməsi ilə bağlı olduğundan məqaləmizdə araşdırmamızı məhz bu kontekstdə qurmuşuq.

Açar sözlər: Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan regionu, dayanıqlı inkişaf, iqtisadi sistem, investisiya fəaliyyəti.

İşğaldan Azad Edilmiş Ərazilərdə İnvestisiya Potensialının Maliyyə Aspektlərinin Tədqiqi

Tural Əsgərli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş əraziləri, müxtəlif inkişaf sahələri və investisiya potensialı açısından böyük imkanlara malikdir. Bu ərazilərdə inkişafın sürətlənməsi, yerli və xarici investorların maraqlarını cəlb etməklə mümkündür. İnvestisiya potensialının maliyyə aspektlərinə baxdıqda, bu ərazilərdə mövcud olan infrastruktur, vergi və maliyyə sistemi, maliyyə bazarının durumu və s. kimi faktorlar önəmli rol oynayır. Yerli və xarici investorlar bu faktorlara diqqət yetirir və onların uyğunluğunu dəyərləndirir. Əgər bu sahələr möhkəmləndirilsə, investisiya potensialı daha da artar. Bu məqalədə, işğaldan azad edilmiş ərazilərə investisiya potensialının maliyyə aspektlərinin tədqiq edilməsi, inkişafın sürətləndirilməsi üçün mövcud olan imkanlar və müvafiq tədbirlər haqqında ətraflı məlumat veriləcəkdir. Məqalədə bir sıra metodoloji tədqiqatlardan, praktiki araşdırmalardan, müxtəlif təhlik və analizlərdən onları əhatə edən induksiya və deduksiyadan geniş şəkildə istifadə edilmişdir. Sonra, investisiya potensialının artırılması üçün maliyyə aspektlərinin önəmi müzakirə edilir. Burada ərazi idarəetməsi, vergi qanunvericiliyi və maliyyə siyasəti kimi mühüm məsələlər ətrafında söhbət gedir. Məqalədə bu sahədəki araşdırmaların vacibliyi, müxtəlif məsələlərin həlli üçün tətbiq edilə biləcək maliyyə strategiyaları və müəyyən qanunvericilik dəyişiklikləri kimi mövcud olan imkanlar müzakirə edilir.

Açar sözlər: İşğaldan azad edilmiş ərazilər, investisiya, maliyyə, investisiya potensialı

Strategic Risk Management and Resilience Concept in Agricultural Economics

Mario Njavro

University of Zagreb

Tajana Čop

University of Zagreb

Abstract

Strategic risk management is a response to the traditional approach where risks were managed in silos. In the last decade, a new concept has been introduced: resilience. Resilience is expressed through robustness, adaptability and transformability. The goal of risk management is to mitigate the impact of shocks and risks, thus strengthening resilience; understanding the concept of resilience can contribute to better risk management.

The goal of the paper is to present strategic risk management and resilience in agribusiness. Two case studies, one from Turkiye and one from Croatia, were used to examine and compare the resilience of farms facing uncertainty.

Analysis of the Croatian case showed that after a difficult period (Covid-19 pandemic), farms that invested more had a greater ability to transition equipment, technology, and infrastructure. We concluded that farms do not recognize the ability to be resilient as critical to their business. On the other hand, avocado production in Turkey has increased in Turkey, and risk monitoring and timely implementation of appropriate strategies are extremely important. The analysis shows that the overall resilience of Croatian farmers is higher compared to Turkish farmers.

The results may underpin the need for novel risk management approaches and promote resilience in agricultural systems.

Key words: resilience, risk management, agriculture, strategy

E-Turizm Və Turizm Sektorunda Xidmət Keyfiyyətinin İdarə Edilməsi Məsələlərinin Təhlili

Yusifli Sərxan

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Turizm sənayesində elektron ticarətin yayılması elektron turizm anlayışını da ortaya çıxarıb. Bu konsepsiya ilə turizm sənayesində məhsul və xidmət bazarının strukturu dəyişir, yeni məhsullar, yeni paylama və marketing üsulları, yeni müştəri məmnuniyyəti konsepsiyası, yeni paylama kanalları formalaşır.

Tədqiqatın məqsədini e-turizm və bu sahədə xidmət keyfiyyətinin idarə edilməsi məsələlərinin tədqiqini təşkil edir. Tədqiqatın aparılmasında analiz-sintez, ümumiləşdirmə, qruplaşdırma metodlarından istifadə edilmişdir. Tədqiqatın informasiya bazasını elmi nəşrlər, xarici məqalələr, monoqrafiyalar, dövlət əhəmiyyətli sənədlər və internet resursları təşkil edir. Aparılan təhlil göstərdi ki, Bu çərçivədə, turistik xidmət təminatçıları, hava yolları, avtomobil icarəsi şirkətləri və otel şəbəkələri kimi xidmət sektorunda intensiv işləyənlər e-ticarət və mobil ticarət tətbiqlərinin inkişafı ilə müştərilərinə müxtəlif yollarla çatdılar. Elektron turizmin inkişafı və strukturlaşdırılması həmçinin interaktiv qarşılıqlı əlaqə, müştərilərə şəxsi mesajlarla çatmaq və xüsusi təkliflər təklif etmək, nəticələrin ölçülməsi və rəy bildirmək asanlıığı, insan resurslarından səmərəli istifadə, çeviklik, bazar/marketing araşdırması və məlumatların toplanması imkanlarını da əhatə edir. Turizm müəssisələri, elektron turizm və mobil turizm (m-turizm) sayəsində heç bir məkan və vaxt məhdudiyyəti olmadan mobil kanal vasitəsilə müraciətlərə operativ cavab verə, fəvqəladə dəyişikliklər barədə istehlakçıya məlumat verə bilirlər.

Açar sözlər: e-turizm, xidmət keyfiyyəti, idarəetmə, xidmət sektoru

Mənzillərin Daxili İnteryerinin Bəzəndirilməsində İstifadə Olunan İnşaat Materialları

Sabir Mövlayev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İnsanlar mövcud olduqları gündən etibarən müxtəlif hərəkət və ehtiyaclarını ödəyə biləcəkləri və xarici mühit şəraitindən qoruna biləcəkləri bəzi yerlərdən istifadə etmiş və ya tikililər inşa etmişlər.

Sənaye İnqilabından əvvəl daş, torpaq, taxta, məhlul və s. məhdud sayda məhsuldan istifadə edildiyi halda, məhsulun seçilməsi ədəb-ərkan, ənənə və təcrübə əsasında həyata keçirilirdi.

Sənaye İnqilabı ilə birlikdə texnologiyadakı inkişaflar tikinti sektorunun və dolayısı ilə tikinti məhsulunun inkişafına gətirib çıxardı və məhsulların sayı və çeşidi artdıqca, keyfiyyətlərində də irəliləyişlər müşahidə edildi. Tikinti məhsulunda bu inkişaflara əlavə olaraq, istifadəçilərin ehtiyacları və sənayeləşmə tədricən dəyişdi. Tikinti məhsulları və istifadəçi ehtiyacları ilə bağlı bu inkişaf, bina istehsal prosesini sürətləndirən urbanizasiya nəticəsində tikinti məhsullarının seçilməsi aktını çətinləşdirdi.

Məhsul seçimində qərarlar binanın bütün mərhələlərində özünü göstərir. Bu qərarın düzgün qəbul edilməsi qərar verən dizaynerdən, məhsul seçimi zamanı məsuliyyət daşmasından və üzərinə düşən vəzifələri yerinə yetirməsindən, nəticələri yoxlayan müvafiq qurumlardan və qərarları sorğulayan istifadəçilərdən asılıdır. Bununla belə, məhsul haqqında məlumat və istifadə imkanları məlum olmadıqca, seçimin uyğun və düzgün olmasını gözləmək olmaz.

Açar sözlər: mənzil, interyer, material, inşaat

Karbon Ekonomisinden Hidrojen Ekonomisine Geçişin Cari Açık Ve Karbon Emisyonu Üzerindeki Etkileri

Taner Akçacı

Gaziantep Üniversitesi

Fatma Büşra Kurt

Gaziantep Üniversitesi

Özet

Karbondan elde edilen enerjinin hem çevreye verdiği zarar hem de Türkiye gibi enerji ihtiyacının çoğunu ithal ederek karşılayan ülkelerde küresel enerji fiyatlarının artmasıyla ortaya çıkan ekonomik sorunlardan dolayı karbon enerjisinden hidrojen enerjisine geçiş bir çözüm olabilmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler için cari açık üzerinde de olumlu etkilerde bulunabileceğinden hidrojen enerjisine geçişin ülkemiz için oldukça önemli bir süreç olduğu söylenebilir. Bu çalışma, karbon enerjisi kullanımından hidrojen enerjisine geçişin cari açık ve karbon emisyonu üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Sonuç olarak hidrojen enerjisinin günümüzde henüz amacını gerçekleştirmediği ve maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle enerji dönüşümünün kolay olmayacağı söylenebilir. Bu noktada hidrojen depolaması ve yatırımı yapmak isteyen girişimcilere teşvikler sağlanarak maliyet azaltma çalışmaları yapılabilir. Daha sonraki aşamalarda ise karbon vergisi alınarak karbondan geçiş kolaylaştırılabilir. Sonuç olarak hidrojen enerjisine geçiş durumunda enerji güvenliği ve sürdürülebilirliği açısından uygun maliyetler elde edildiğinde cari açık üzerinde olumlu etkilerde bulunabileceği teorik olarak saptanmıştır. Hidrojen enerjisi yenilenebilir enerji kaynaklarından üretildiğinde ise karbon emisyonunun azaltılmasına da katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hidrojen Enerjisi, Hidrojen Ekonomisi, Karbon Emisyonu, Dış Ticaret Açığı

Dövlətin Maliyyə Siyasətinin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri Kontekstində Təkmilləşdirilməsi

Seyidov Ariz

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bildiyimiz kimi DİM-lərə nail olmaq üçün maliyyə mənbələrinin geniş olması olduqca mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Dünya Bankı və Beynəlxalq Valyuta Fondu məlumatlarına əsasən 17 Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə (DİM) nail olmaq inkişaf maliyyəsinin artırılmasını tələb edir. Hesabatda Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri üçün maliyyə innovasiyalarının sürətlə inkişafını təşviq etmək üçün DİM-lərin həyata keçirilməsi səylərinin aktuallığını vurğulayır. DİM-lərə nail olmaqda maliyyənin rolu şəksiz olsa belə, çox az sayda elmi araşdırma həyata keçirilmişdir. Mövcud tədqiqatda boşluğu doldurmağa çalışılıb. Bu araşdırmada İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatına daxil olan Avropa Birliyi ölkələrinə əsaslanan davamlı maliyyə ilə DİM-lər arasındakı əlaqə araşdırılıb. Nəticə olaraq güman edilir ki, dayanıqlı maliyyə modeli DİM-lərin həyata keçirilməsində (Statistikanın olmaması səbəbindən DİM 6 və SDG14 istisna olmaqla, bütün DİM-lər təhlil edilib) və sosial və ekoloji dayanıqlığın DİM-lərdə əks olunmasının təmin edilməsində əsas rol oynayır. Bu araşdırmanın nəticələri göstərir ki, maliyyə modeli nə qədər dayanıqlı olsa, DİM-lərə nail olmaq bir o qədər yaxşı olar. Davamlı maliyyə modeli ilə sosial davamlılıq (SDG1, 3, 4, 5, 10, 16); ekoloji davamlılıq (SDG11, 12, 13, 15) və iqtisadi davamlılıq (SDG8, 9, 17) arasında güclü əlaqənin olduğu müəyyən edilmişdir. Həmçinin əldə edilmiş nəticələrin Azərbaycanda hansı dərəcədə doğru olduğu müəyyən edilmiş və təkliflər verilmişdir.

Açar sözlər: Davamlı inkişaf məqsədləri, maliyyə siyasəti, 2030 Gündəliyi, Dayanıqlı maliyyə

Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunda Yaşıl İqtisadiyyat Perspektivi Və Nümunəvi Modelin Tətbiqi

Nərgiz Qəhrəmanova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Yaşıl iqtisadiyyat layihələrinə dövlət dəstəyi bütün dünyada getdikcə yayılmaqdadır. Çünki ölkələr daha dayanıqlı və ekoloji cəhətdən təmiz iqtisadi modellərə keçməyə çalışırlar. Azərbaycan yaşıl iqtisadiyyata keçidi təşviq etmək üçün fəal siyasət aparan və təşəbbüslər həyata keçirən ölkələrdən biridir.

Azərbaycanda hökumət dayanıqlı inkişafı təşviq etmək və istixana qazları emissiyalarını azaltmaq məqsədi daşıyan Yaşıl İqtisadiyyat Təşəbbüsünə başlayıb. Hökumət bərpa olunan enerji mənbələrinin inkişafı, enerji səmərəliliyi və tullantıların idarə edilməsi, həmçinin yaşıl investisiyalar üçün vergidən azadolmalar və digər stimullar təmin etmək üçün vəsait ayırır. Hökumət həmçinin yaşıl layihələri dəstəkləmək üçün fond yaradıb və yaşıl sərmayələri təşviq etmək üçün hüquqi və tənzimləyici bazanın təkmilləşdirilməsi üzərində fəal işləyir.

Yaşıl iqtisadiyyata keçid prosesində işğaldan azad olmuş ərazilər xüsusi rol oynayır. Həmin ərazilərdə yaşıl iqtisadiyyat üçün əlverişli şəraitin olması hökumətin diqqətini xüsusilə oraya yönəldir. Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər adlı sənəddə də hər iki məsələ öz əksini tapmışdır. İşğaldan azad olunmuş ərazilərə böyük qayıdış və təmiz ətraf mühit-yaşıl artım ölkəsi iki əsas milli səviyyəli prioritetdir.

Şərqi Zəngəzur da hər iki milli prioritetin reallaşmasına açar rolunu oynayır. Bölgə Azərbaycanı Türkiyə və Avropa ilə birləşdirən Zəngəzur dəhlizinin qapısı rolundadır. Həm belə bir əhəmiyyətli nəqliyyat yolu üzərində yerləşməsi, həm də təbii sərvətlərlə zəngin olması yaşıl iqtisadiyyat təşəbbüsü üçün əlverişli mühit yaradır.

Açar sözlər: yaşıl iqtisadiyyat, Şərqi Zəngəzur, davamlılıq, dövlət proqramı, ekologiya

The Examination of Cognitive and Affective Components of Self-Concept among Azeri Four Graders: Empirical Evidence from Central Models with TIMSS2019

Könül Karimova

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

The structure of self-concept is multidimensional and hierarchical. This study examines the central models (a higher-order factor model, a bifactor representation formed on exploratory structural equation modeling and a first-order factor model), indicating the twofold multidimensional self-concept within mathematics and science domains. The study analyzed these models employing a data set of Azeri 4th-grade students ($N = 5,217$) obtained from the Trends in International Mathematics and Science Study 2019 database. All central models indicated the separation between cognitive and affective components of self-concept within mathematics and science domains. Achievement measures showed high, positive significant correlations between corresponding cognitive components of academic self-concept within two school subjects comparing to affective components. Measurement invariance analysis displayed the invariance of the relationships among cognitive and affective components and their achievements in mathematics and science domains across gender. The study contributes to the research on the two-dimensional structure of academic self-concept by providing evidence.

Keywords: cognitive and affective self-concepts, structural models, hierarchical and multidimensional constructs, measurement invariance

Formation Of Proposals for The Development of Existing ESG Methodologies for Assessing Medium and Small Businesses

Aleksandra Ermakova

Plekhanov Russian University of Economics

Yulia Finogenova

Plekhanov Russian University of Economics

Abstract

The paper analyses existing methodologies for SME ESG rating. The paper clearly defines the relevance of the topic and actual problems in this area. It is vital to correctly assess all types of companies from non-financial point of view due to growing influence of ESG. For that reason, the paper examines the shortcomings of existing ESG assessment methodologies used by leading rating agencies and proposes a more industry-specific approach to accurately evaluate companies' ESG performance. The paper also recommends a more tailored approach to address the limitations of existing approaches. Furthermore, recommendations are based on the empirical an empirical study that was conducted through a direct survey of companies in the segment under consideration. The paper's findings have practical implications for rating agencies, companies, and investors who can use industry specific ESG assessments to make more informed investment decisions and identify areas for improvement.

Keywords: ESG, small-cap companies, industry specifics in ESG, sustainability challenges.

İqtisadiyyatın Rəqəmsallaşdırılması İqtisadi Təhlükəsizliyi Təmin etmək üçün Yeni Çağırış kimi

Məryəm Əsədova
Mingəçevir Dövlət Universiteti
Aytac Cavadova
Mingəçevir Dövlət Universiteti
Xəyalə Hüseynzadə
Mingəçevir Dövlət Universiteti

Xülasə

Sosial-iqtisadi proseslərin rəqəmsallaşdırılması günümüz iqtisadiyyatında ən vacib məsələlərdən biridir. Rəqəmsallaşmanın tətbiqi iqtisadiyyatın bütün sahələrində çox müsbət nəticələr verir. Bununla birlikdə, bu proseslərin sürətləndirilməsi də yeni təhlükələrə yol açır. Rəqəmsallaşma prosesləri ilə birgə təhlükə və çağırışlar da artır. Bu səbəbdən iqtisadi təhlükəsizliyin təmin edilməsi məsələsi milli iqtisadiyyat üçün vacib və təxirəsalınmazdır.

İqtisadi təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün, rəqəmsallaşmanın müsbət və mənfi tərəflərinin yaxşı anlaşılması və proqnozlaşdırılması vacibdir. Bu proseslərin mənfi tərəfləri, məsələn, siber hücumlar, məxfilik problemləri, sosial və iqtisadi qarışıqlıqlar kimi problemlərdir. Rəqəmsallaşmanın müsbət tərəfləri isə, effektivliyin artması, informasiyanın asanlıqla ötürülməsi, yeni biznes imkanlarının yaradılması və s.

Müasir dünyada rəqəmsallaşma prosesləri dünya iqtisadiyyatının üzərində böyük təsir göstərir. ABŞ, Çin və Yaponiya kimi dünyanın rəqəmsal gücləri milli iqtisadiyyatlarını rəqəmsal texnologiyalarla təmin edir. İnkişaf etmiş ölkələrdə isə rəqəmsallaşma prosesləri ilə bağlı müxtəlif təcrübələr vardır. Bu təcrübələrdən istifadə edərək, iqtisadi təhlükəsizliyin yeni dövrünün tələblərinə uyğun olaraq təmin edilməsi vacibdir. Bu tədqiqat rəqəmsallaşmanın müsbət və mənfi tərəflərini, iqtisadi təhlükəsizliyin yeni dövrünün tələblərini, inkişaf etmiş ölkələrdə rəqəmsallaşma təcrübəsini öyrənən iqtisadi rəqəmsallaşmanın iqtisadi təhlükəsizliyə təsirinin öyrənilməsinə həsr olunub.

Açar Sözlər: rəqəmsallaşma • iqtisadi təhlükəsizlik • ağıllı texnologiyalar • rəqəmsallaşmanın müsbət və mənfi cəhətləri • rəqəmsal təhdidlər və problemlər transformasiya • rəqəmsal iqtisadiyyat

Müasir Zamanada Yüksəkmöhkəmlikli Çuqunlardan Tökmə İstehsalının Vəziyyəti Öyrənilməsi

Nurxan Qarayev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Müasir zamanlarda yüksəkmöhkəmli çuqunlar insan tərəfindən istehsalı və ixracı çox mühüm olan məhsullardandır. Lakin, bu sahədəki istehsal və ixrac prosesləri müxtəlif zərərlərlə də əlaqədar ola bilər. Bu səbəbdən, "Müasir Zamanlarda Yüksəkmöhkəmli Çuqunlardan Tökmə İstehsalının Vəziyyəti Öyrənilməsi" mövzusunda araşdırma aparılması vacibdir. Bu məqalədə, yüksəkmöhkəmli çuqunların istehsalı və ixracının cəmiyyətə təsiri, mühüm faktorlar, problemlər və onların həll yolları müzakirə ediləcəkdir. Həmçinin, bu sahədəki müasir texnologiyaların, istehlakın və tələbənin vəziyyəti də ətraflı şəkildə araşdırılacaqdır. Araşdırmalar göstərir ki, yüksəkmöhkəmli çuqunların istehsalı və ixracı çox sayda insanı işə düşür və cəmiyyətin iqtisadiyyatına böyük təsir edir. Lakin, bu sahədəki istehsal və ixrac prosesləri çevrəyə də zərər verə bilər. Özünəməxsus metallardan hazırlanan yüksəkmöhkəmli çuqunların istehsalı çətin və məhsulun keyfiyyəti çox önəmlidir. Müasir zamanlarda, bu məsələlərin həllinə yönələn bir çox araşdırmalar aparılmışdır. Məqalədə, yüksəkmöhkəmli çuqunların istehsalında ən mühüm faktorlar olan mənbələr, texnologiyalar və işçi gücü kimi mövzulara geniş yer veriləcəkdir. Bunların hamısı, müasir zamanlarda yüksəkmöhkəmli çuqunların istehsalında ən mühüm məsələlərdir. Ən son texnologiyaların və təlimlərinin müasir olması, işçilərin biliyi və təcrübəsi ilə birləşdirilməsi, yüksəkmöhkəmli çuqunların istehsalında keyfiyyətin yaxşılaşması və müasir zərərli maddələrdən azad olunması ümidir.

Açar sözlər: yüksəkmöhkəmli çuqunlar, məhsul keyfiyyəti, çuqun, müasir zaman, texnologiyalar.

How Leadership Traits Influence the Success of An Organization

Sevinj Alakbarzade

University of Debrecen

Abstract

An organization's success is mainly dependent on effective organizational performance, employee satisfaction and commitment. Leaders play a crucial role in achieving organizational goals and moving forward. Why some departments are successful while others struggle to meet the plan, or why some companies are heading in the market while others are in deficit? - Leadership. But what leadership traits are priceless to push the organization forward? I count this research relevant to my future career, considering that I can contribute to the performance of the teams I'll lead by the knowledge and experience I've attained. Leaders play a significant role in the process of influencing employees to achieve corporate goals that maintain high performance over time. The reasons that some leaders are more effective than others are mainly their individual characteristics, the strategies and method they use and the organizational environment. In a world where corporations strive to reach beyond the goals they set and keep sustainability in the long-term, understanding effective leadership processes inside organizations has become a significant area of interest. Leadership is also about influencing employees and organizations in the way performing jobs, tasks and operations, using methods, and also making profits while at the same time sustaining a culture healthy for the people throughout the organizations. Organizations pursuing profitability and the ability to stay financially stable must have a workforce and an organizational structure constantly developing competence compatible with many internal and external demands.

Keywords: leadership, organization, performance, leadership traits

The Analysis of Relationship Between Import Tax and GDP Per Capita In Uzbekistan

Saidova Ugiloy

Tashkent State University of Economics

Abstract

In this article, the author explains the interaction between GDP per and import tax (its share of tax revenue) in the period of 2011-2021 years in Uzbekistan according to the data of the World Bank. She uses one of the econometric analysis models, which is OLS model to show how import tax affects GDP per capita during the period. From 2011 to 2021 years, there is a positive relationship between two variables: import tax and GDP per capita. The author decides to choose import tax as a dependent variable and GDP per capita as an independent variable. In this article, she does several tests in order to determine whether GDP per capita influences import tax or not. In the end, it is proved that there is linear relationship between them according to the regression. It can be summarized that if GDP per capita rises, import tax will also increase to some degree or vice versa.

Keywords: Import tax, tax revenue, GDP per capita, economic growth.

Analysis of Social Entrepreneurship from the Point of View of Economic Sustainability

Nushaba Mehdiyeva

Azerbaijan Cooperation University

Abstract

Social entrepreneurship is a growing trend in the business world, driven by a desire to address social and environmental challenges while generating economic value. This article examines social entrepreneurship from the perspective of economic sustainability, exploring how it can contribute to long-term economic growth and development. Social entrepreneurship is a form of entrepreneurship that seeks to address social and environmental challenges while also generating profits. Social entrepreneurs are individuals who use innovative approaches to create sustainable solutions to societal problems, such as poverty, inequality, and environmental degradation.

Social entrepreneurship is a form of business that aims to solve social or environmental problems while also generating profit. Economic sustainability is an important aspect of social entrepreneurship because it refers to the ability of a social enterprise to generate revenue and maintain financial stability over the long term.

Through an analysis of case studies and academic research, the article highlights the key characteristics and challenges of social entrepreneurship, and discusses the potential for social entrepreneurs to drive economic innovation and create positive social change.

Keywords: Social entrepreneurship, economic sustainability, social and environmental challenges, economic innovation, positive social change

Determinants Influencing Financial Performance of Financial Institutions in Azerbaijan

Mahmudova Nigar

Khazar University

Abstract

The purpose of this study is to investigate the financial performance level and factors influencing the performance of financial institutions in case of Azerbaijan over a 3-year period. Return on Assets (ROA) has been used as performance indicator, whereas company size, capital adequacy, liquidity, financial leverage and debt ratios are used as independent variables. As empirical evidence, the sample consists of 43 financial institutions, most of which were banks then credit agencies, investment and insurance companies in the period ranging from 2019 to 2021. In addition, secondary data of these companies has been utilized. By applying statistical techniques like descriptive statistics and multiple regression using STATA software and financial ratio analysis approach, the chosen data set was analyzed for the purpose of data analysis. Estimated results of the research paper indicates that capital adequacy, financial leverage, company size are significant determinants of financial performance in financial institutions of Azerbaijan, while debt-equity ratio and liquidity have a low impact on it.

Keywords: Capital Adequacy; Financial Performance; Determinants; Data Analysis; ROA; Leverage

İnsan Resurslarının İdarə Edilməsində Yaranan Etik Problemlərin Müasir Vəziyyətinin Təhlili

Könül Rəzzaqlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bildiyimiz kimi, insanlar şəxsi həyatlarında və iş fəaliyyətlərində başqaları ilə ünsiyyət qurmalıdır. İnsanlar arasındakı münasibətləri qaydaya salmaq üçün etika qaydaları mühüm əhəmiyyət daşıyır. Hər müəssisədə bu münasibətlərin tənzimlənməsi üçün fərqli etika qaydaları mövcuddur. Bunlara dürüstlük, sədaqətlik, məsuliyyətli, güvənilən, ədalətli olmaq və s. daxildir. İnsanların şəxsi həyatlarında və ya iş fəaliyyətlərində bir sıra etik problemlər də meydana gəlir. Bu problemlərə ayrı-seçkilik, səhlənkarlıq, vəzifədən sui-istifadə, rüşvət və s.daxil etmək olar. Məhz bu məqalə həm Azərbaycanda, həm də xarici ölkələrdə əməkdaşların qarşılaşdıqları etik problemləri, zəif cəhətləri, nöqsanları, çatışmazlıqları özündə əks etdirir. Burada əsas məqsəd ölkəmizdə mövcud olan müəssisələrin rəhbər və işçilərinin fəaliyyət zamanı riayət etməli olduğu etik qaydaların müəyyənləşdirilməsi və bu sahədə yarana biləcək problemlərin aradan qaldırılmasından ibarətdir. Sistemli yanaşma, analiz, sintez, müqayisəli təhlil və s. metodlardan araşdırmalarda istifadə edilmişdir. İnformasiya bazası kimi etik qaydaların təkmilləşdirilməsi və etik problemlərə dair ədəbiyyatlardan, bu sahə ilə əlaqədar məqalələrdən və internet resurslarından istifadə edilmişdir.

Açar sözlər: etik problemlər, insan resurslarında problemlər, etika

Azərbaycanda Əsas Makroiqtisadi Tənzim Vasitəsi Kimi Dövlətin Fiskal Siyasətinin Həyata Keçirilməsi İstiqamətləri

Məmmədov İlkin

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Tədqiqatın əsas məqsədi milli iqtisadiyyatımızda iqtisadi əsaslara söykənən büdcə-vergi siyasətinin optimal formasını özündə birləşdirən iqtisadi model vəya buna yaxın Azərbaycana xas iqtisadi siyasəti formalaşdırmağa xidmət edən siyasəti müəyyən etməkdir. Büdcə-vergi siyasəti xərclərin differensial bölgüsü və bu siyasətin tətbiq edilməsi zamanı optimal vergi yükünü özündə xarakterizə edən tənzim mexanizmidir. Bu alətləri özündə cəmləşdirən təməl iqtisadiyyatın bir hissəsi kimi Azərbaycanın dövlət büdcəsinin formalaşdırılması, büdcəyə köçürmələr, vergi siyasətinin hansı səviyyəsinin vəya formasının tətbiqinin araşdırılması, Azərbaycan Dövlət Neft Fondundan köçürmələri özündə cəmləşdirən təhlillərə üstünlük verilmişdir.

Dövlətin iqtisadiyyatdakı mövqeyinin təhlili, büdcədən maliyyələşmənin hansı səviyyədə olmasının, iş yerlərinin yaradılmasının iqtisadi artımdakı payının qənaətbəxş etməsi araşdırılıb nəticə şəklində vurğulanmış, həmçinin iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinin optimal verginin ümumi həcmindən asılılıq haqqında təhlil aparılmışdır. İqtisadiyyatımızın formalaşdırılması üçün neftin qiymətindən asılılıq və bu dövrdə səmərəlilik üçün atılmalı olan addımlardan danışılmışdır.

Məqalənin hazırlanması zamanı mövcud başlıqda hər sektor üzrə ümumiləşdirmə aparıla bilər, lakin mövcud sahələrin uyğunluq səviyyəsində müəyyən fiskal əsasların ifadə olunmasında çətinliklər yarada bilər. Bundan başqa tədqiqat işində səmərəlilik və gələcək tədqiqatlar üçün başlanğıc üçün tədqiqatçılara stimül verə bilər. Nəticəyönlümlülük baxımından isə, fiskal siyasətin dövlət orqanlarının siyasətinin formalaşdırılmasında öz töhfəsini verir.

Açar sözlər: Büdcə-vergi siyasəti, vahid vergi sistemi, büdcə gəlirləri, milli iqtisadiyyat

Milli İqtisadiyyatın Dayanıqlı İnkişafında Bank Xidmətlərinin Rolu və Əhəmiyyəti

Budaqov Elgün

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Davamlı inkişaf göstəriciləri milli sosial-iqtisadi sistemin iqtisadi, sosial və ekoloji komponentlərinin vəziyyəti və dinamikası haqqında məlumat əldə etmək üçün alətdir və milli iqtisadiyyatın mövcud sisteminin dəqiq tənzimlənməsi üçün əsas rolunu oynayır. Davamlı inkişaf üçün, ilk növbədə, istisnasız olaraq, insan təşkilatının bütün səviyyələrində daha bərabər cəmiyyət yaratmaq lazımdır. Davamlı inkişaf konsepsiyasının sosial komponentinin inkişafı gələcək nəsillərin hüquqlarına hörmətin əsas ideyasına çevrilmişdir.

Məqalənin məqsədi milli iqtisadiyyatın inkişafında bank xidmətlərinin, eləcə də bank sektorunun rolunu müəyyənləşdirməkdən ibarətdir. Tədqiqatın aparılmasında analiz-sintez, qruplaşdırma, ümumiləşdirmə, induksiya və deduksiya metodlarından istifadə edilmişdir. Tədqiqatın informasiya bazasını elmi nəşrlər, xarici ədəbiyyatlar, beynəlxalq indeksli jurnallar, internet resurları, nüfuzlu təşkilatların ictimaiyyətə açıq paylaşdığı statistik göstəricilər və monoqrafiyalar təşkil edir.

Nəticə olaraq qeyd edə bilərik ki, bank sisteminin milli iqtisadiyyatda oynadığı rolu bilavasitə bank sektorunun yerinə yetirdiyi vəzifələr vasitəsilə göstərmək olar: Depozitləri investisiyaya çevirir, başqa sözlə kapitalı yönləndirir. Bank sistemi iqtisadiyyatda pul kütləsini tənzimləyir və iqtisadi nəzəriyyəyə görə pul kütləsinin səmərəli idarə edilməsi qiymətlərin sabit səviyyəsini təmin etmək üçün birbaşa yoldur ki, bu da milli iqtisadiyyata ən əlverişli şəkildə təsir edir.

Açar sözlər: sustainable development, banking services, national economy

Elektron Ticarətdə Vergitutma Məsələləri

Məmmədova Gülnar

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Elektron ticarət (e-ticarət) texnoloji inkişaflarla birlikdə həyatımıza daxil olmuşdur. Xüsusilə internetin yayılması ilə e-ticarət gündəlik həyatda çox əhəmiyyətli bir yer qazanmışdır. Elektron ticarət müəssisələrə və istehlakçılara əhəmiyyətli rahatlıq təmin etməklə yanaşı, vergi və gömrük təcrübələri baxımından da müəyyən çətinliklərə səbəb olur. Lakin bu gün elektron ticarətin vergiyə cəlb edilməsi ilə bağlı qanunlar araşdırıldıqda müəyyən problemlər və ya çatışmazlıqların olduğu görünür. Bunlar mükəlləfiyyətin müəyyən edilməsi, iş yerinin konsepsiyası, vergi tutulan hadisənin və əldə edilən gəlirin xarakteri kimi məsələlərdir. Bu kimi məsələlər o qədər sadə deyil ki, bazar öz həllini tapsın. Bu səbəbdən qlobal miqyasda addımlar atılaraq ortaq bir yol izlənməlidir. Bundan əlavə, əsasən vergitutma bazasının müəyyən edilməsi problemlər yaradır və dövlətlər üçün ciddi gəlir itkisinə səbəb olur. Bu məqalədə e-ticarət problemi İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) və Avropa İttifaqı (Aİ) perspektivi ilə birlikdə müzakirə edilmiş və qiymətləndirilmişdir. Tədqiqatın aparılması üçün analiz-sintez, ümumiləşdirmə metodlarından istifadə edilmişdir. Tədqiqatın informasiya bazasını elektron ticarət sahəsində yazılmış qanunlar, verilmiş fərmanlar, internet resursları, yerli və xarici məqalələr təşkil edir.

Açar sözlər: elektron ticarət, vergitutma, ƏDV vergisi, gəlir vergisi, gömrük vergisi

Covid-19 Pandemic and Digital Management of The Companies – Azerbaijan Case

Babazade Zohr

Azerbaijan State University of Economics

Summary

The way Azerbaijan manages its digital affairs has been significantly impacted by the COVID-19 pandemic. Due to strict lockdown measures, businesses were required to switch to remote work and online operations, leading to a greater focus on digital management. The government of Azerbaijan has taken measures to assist this transition, such as implementing several e-government services and introducing initiatives to encourage digital transformation across different sectors. Nevertheless, there are still obstacles that need to be resolved, such as inadequate digital literacy among some segments of the population and the necessity for digital infrastructure upgrades. Despite this, the pandemic has emphasized the significance of digital management strategies in Azerbaijan, leading to an acceleration in the adoption of digital solutions in areas like healthcare, education, and commerce. As Azerbaijan navigates through the pandemic, it is likely that digital management will continue to be a crucial priority for both businesses and policymakers. This article analyzes the approach of companies in Azerbaijan to their digital management strategies during Covid-19.

Keywords: pandemic, digital management, covid-19

İkitərəfli İqtisadi Əlaqələrin Yaradılmasının Nəzəri Əsasları

Tofiq Məmmədli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə ikitərəfli iqtisadi və ticari əlaqələrin qurulmasının konseptual əsaslarından bəhs olunur. Ölkənin biznes strukturlarının xarici iqtisadi fəaliyyətinin və əlaqələrinin tərəqqisi strategiyasının formalaşmasında və ona əməl olunmasında xarici iqtisadi fəaliyyətin bir sıra formaları regionun iqtisadi artımının sürətləndirilməsi üçün müəyyənədicə bir amil ola bilər. Günümüzdə ölkənin iqtisadi-sosial tərəqqisi və eləcə də beynəlxalq rəqabətdə üstünlüyü ikitərəfli iqtisadi münasibətlərin formalaşdırılması olmadan mümkün deyildir. Tədqiqat xarici iqtisadi əlaqələrin strukturunu xarakterizə edən göstəricilər – əmtəə, coğrafi və institusional göstəricilər əsasında aparılmışdır. İnstitusional strukturun göstəriciləri xarici iqtisadi əlaqələrin əmtəə mübadiləsinin subyektləri və üsulları üzrə bölgüsünü xarakterizə edir, onların köməyi ilə beynəlxalq münasibətlər subyektlərinin xarici iqtisadi fəaliyyətinin həyata keçirilməsi şərtləri müəyyən edilir. Məqalədə xarici iqtisadi fəaliyyət konsepsiyası ilə xarici iqtisadi əlaqələr konsepsiyasının fərqi izahının nəzəri əsasları tədqiq edilmişdir. Azərbaycanın xarici iqtisadi əlaqələrinin dinamik inkişafının əsas statistik göstəriciləri təhlil edilmişdir. İqtisadi prosesləri təhlil edərkən balans metodundan istifadə olunur. Makroiqtisadi göstəricilərin əlaqəsini və qarşılıqlı təsirini müəyyən etmək üçün əlavə faktor modellərinin qurulmasında da istifadə oluna bilər.

Açar sözlər: Xarici iqtisadi əlaqələr, ikitərəfli əlaqələr, xarici iqtisadi fəaliyyət, xarici ticarət.

Impact of Oil Prices on the Consumer Price Index: in the case of Azerbaijan, Latvia and Uzbekistan

Regina Veckalne

Riga Technical University (RTU)

Humbat Humbatov

Riga Technical University (RTU)

Abstract

This study assessed the role of oil in the economy and the impact of the oil factor on the CPI in Latvia, Azerbaijan and Uzbekistan. The study covers the period 1997–2021. To do this, an empirical analysis will be carried out, which will allow us to draw conclusions about the existence of a relationship between these variables and the possible nature of this relationship. Inflation is based on CPI (in relation to the previous one –%). This indicator is published monthly on the official website of the Central Statistical Bureau of Latvia, State Statistics Committee of the Republic of Azerbaijan and Statistics Agency Under the President of the Republic of Uzbekistan. The CPI reflects the change in the price level in the economy, which makes it possible to draw conclusions about the dynamics of inflation in the country over a certain period. In the model under consideration, this variable acts as a dependent variable. As variables in the study, the CPI in Latvia, Azerbaijan and Uzbekistan by years and the average world oil price by years, USD/bbl. were used and taken. Short-term, long-term, and strong associations between variables were also calculated. The results of the study showed that the CPI in Latvia, Azerbaijan and Uzbekistan depend on the world oil prices, and fluctuations in world oil prices functionally affect CPI. The results of the conducted research can serve as a scientific basis for the economic policy of the state aimed at reducing the impact of external oil price shocks on the economy.

Keywords: CPI, world oil prices, FMOLS, DOLS, CCR, Engel–Granger, ARDL.

The Analysis of Problems of Employees' Motivation in the State Organizations of Azerbaijan

Narmina Ibrahimli

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

It is critical for businesses to increase employee motivation while also increasing work effectiveness. These two are related to one another. Without a doubt, we cannot describe any business without mentioning profit. A motivated workforce is essential for running a profitable business. Because employees are the primary source of productivity, businesses with unmotivated work force will fail. Employee motivation is affected by a variety of factors, including awards, compensation, holidays, promotions, and so on. Nowadays, many activities are carried out by both private and public organizations; the key here is to have a strong human resource management system. Furthermore, having a professional management system ensures that the company can run its business while maintaining a high employee retention rate. A high turnover rate also carries risk for businesses. According to articles, this rate is especially high in public companies. There are numerous factors that have a negative impact on employee motivation. We examined these factors in our research and determined potential outcomes for businesses. According to our findings, the scenery for public companies is worse than for private ones.

Keywords: motivation, problems, employees

Rəqəmsal Bankçılığın İqtisadi Artımla Qarşılıqlı Əlaqəsi

Abbasov Əliəkbər

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Rəqəmsallaşmanın sürətli inkişafı ilə qarşılıqlı olaraq bank sisteminə olan təsiri rəqəmsal bankçılığın yaranmasına şərait yaratmışdır. Rəqəmsal bankçılığın mövcud inkişaf sürəti, onun cəmiyyətə və iqtisadiyyata təqdim etdiyi yenilikçi yanaşmaları, 2008 maliyyə krizisindən sonra yaranan fintexlərlə olan rəqabətlik mübarizəsində yaranmışdır. Rəqəmsal bankçılığın tətbiqi sahəsinin böyüməsi, həmçinin tətbiq etdiyi maliyyə texnologiyalarının vasitəsi ilə ölkə iqtisadiyyatının böyüməsinə birbaşa təsirini qeyd etmək mümkündür. Əlavə olaraq rəqəmsallaşma prosesi rəqəmsal bankçılığın və iqtisadiyyatın yaranmasına töhfə verməklə, iqtisadi artımın, kapitalın, əmək məhsuldarlığının, maliyyə inkluzivlik səviyyəsinin və əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə səbəb olmuşdur. Nəticə etibarilə rəqəmsal bankçılıq, iqtisadiyyatla düz mütənasib əlaqəsi və təqdim etdiyi müxtəlif həllər ilə iqtisadi artımın əldə edilməsini təmin etmişdir. Məqalədə rəqəmsal bankçılığın maliyyə inkluzivliyi ilə maliyyə xidmətlərin əlçatanlığının və savadlılığının artırılmasını, nağdsız iqtisadiyyat ilə iqtisadi azadlığın, rəqəmsal valyutanın və ödənişlərin həyata keçirilməsini, kreditləşmə isə sahibkarlıq subyektlərinin inkişafını, iqtisadiyyat üçün əlavə dəyərin yaradılmasını, cəmiyyətin rifahının yaxşılaşdırılmasını əhatə etməklə ölkənin iqtisadi artımının müsbət istiqamətdə yüksəlməsini ehtiva edir.

Açarlar sözlər : rəqəmsal bankçılıq, maliyyə inkluzivliyi, nağdsız iqtisadiyyat, iqtisadi artım, kreditləşmə

Çalışma Hayatının Gözde İletişim Aracı WhatsApp Gruplarında Mobbing: Türkiye Örneği

Kubilay Özer

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Özet

Günümüz çalışma hayatında iletişim hız ve çeviklik açısından hiç olmadığı kadar önemli hale gelmeye başlamıştır. Dünya nüfusunun dörtte biri anlık iletişim aracı olarak WhatsApp uygulaması kullanmaktadır. Türkiye’de çalışma hayatında WhatsApp’ın avantajlarından faydalanmak isteyen yöneticiler kurumsal iletişimlerde uygulamayı tercih etmektedirler. Literatürde geleneksel mobbingin dijital mecralara taşındığı ve WhatsApp uygulamalarına yansıdığı yönde çalışmalar bulunmaktadır. Çalışmada WhatsApp’ın mobbing aracına dönüşümünü araştırmak amaçlanmıştır. Çalışma Retrospektif, kesitsel ve tanımlayıcı türden tasarlanmıştır. Türkiye’de 2018-2022 yılları arasında yapılan çalışmalar “WhatsApp” ve “Mobbing” anahtar kelimeleriyle arama motorları üzerinden derinlemesine literatür taraması yapılarak veriler toplanmıştır. Konunun sadece (n=16) içerikte yer aldığı görülmüştür. Yöneticiler iletişim amacıyla çalışanları gruplara eklemektedir. Grupta yer almak istemeyenler zorlanmaktadır. Mesajların hemen görülüp cevaplanması, son görülme ve mavi tık göstergelerin açık tutulması istenmektedir. Grup amacı dışında paylaşımlar yapılmaktadır. Grup yazışmalarında mobbing kurbanlarının mesajları görmezden gelirken, güç dengesi gözetilerek tavırlar takınılmaktadır. Gruplardan özel telefonlara ulaşılabilir. Özelden yazışmalar ve tacizlerde artışlar dile getirilmektedir. Sonuç olarak çalışma hayatında mobbingin anlık haberleşme yazılımı olan WhatsApp’a taşındığı bulgulara erişilmiştir. Geleneksel zorbalık daha kısıtlı, fiziksel bir alanda meydana gelirken, akıllı telefonların zamana ve mekan sınırlarını zorlayan modern mobbing aracına dönüştüğü görülmektedir. Anlık paylaşım yazılımlarında yazışma kuralları resmi olarak düzenlenmesi, mobbinge mücadelede yasal düzenlemelerin yapılması ve akademisyenlerin konuya ilgisi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Elektronik iletişim, çalışma hayatı, mobbing.

Azərbaycan Universitetlərinin Sosial Media Fəaliyyətlərinin Müqayisəli Təhlili: UNEC, ADA və Qərbi Kəspı Universitetləri Nümunəsində

Yasın Məmmədov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Rəqəmsallaşan bu dövrdə universitetlər fəaliyyətlərini sosial media səhifələri üzərindən paylaşmaq zərurəti hiss edirlər. Bu araşdırma Azərbaycan universitetlərinin sosial media fəaliyyətlərinə təsir edən faktorları araşdırmaqla ictimai məlumatlılıq, internetə əlçatanlılıq və giriş və informasiya mədəniyyəti və səriştəsinin təsirini əks etdirir. Bu tədqiqat respondentlərin rəylərinə əsasən və tədqiqat üçün hazırlanmış suallara verilən cavablarını nəzərə alaraq universitetlərin sosial media fəaliyyətlərinə təsir edən amillərin müəyyən edilməsinə töhfə verə bilən ictimai məlumatlılıq, internetə əlçatanlılıq və giriş və informasiya mədəniyyəti və səriştəsinin qiymətləndirmək məqsədi daşıyır. Hazırkı məqalə UNEC, ADA və Qərbi Kəspı universitetlərindəki tələbə-müəllim heyəti arasında aparılmış sorğu-anket metodunun nəticələrinə əsaslanır və təhlil strategiyası bu məlumatların təhlili üçün ədəbiyyat araşdırmasında qeyd olunan bir neçə mövcud nəzəriyyəni əks etdirir. Aparılmış təhlil nəticəsində universitetlərin sosial media fəaliyyətlərinə təsir edən amillərin onların öz tələbə və müəllim heyətinin universitetin sosial media səhifələri ilə bağlı təsəvvürləri ilə əlaqəli olduğu sübut edilmişdir. Bu amillərin təhlil edilməsi ilə müəyyənləşən addımlar universitetlər üçün dəyərli bir məlumat bazası təşkil etməklə, bir neçə önəmli və inkişaf etdirici gələcək tədqiqat sahələri təmin edir.

Açar sözlər: Azərbaycan universitetləri, sosial media, sosial şəbəkələr, internet, tələbə

Влияние Вовлеченности Сотрудников на Удержание Талантов в Компании

Руслан Гусейнов

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Резюме

Данная статья обращает внимание на важность вовлеченности сотрудников для удержания талантов в компании. Исследования показывают, что высокий уровень вовлеченности сотрудников снижает риск их ухода из компании. В рамках исследования были выявлены факторы вовлеченности сотрудников и сформулированы гипотезы. Анализ и проверка гипотезы осуществились на основе ответов на анкеты, предназначенные для измерения уровня вовлеченности и намерения ухода сотрудников, заполненные 395 сотрудниками из разных отделов предприятия. Кроме того, исследование показало, что удержание сотрудников можно улучшить, сосредоточившись на нескольких нефинансовых факторах, не требующих больших затрат. Данные факторы включают в себя ясность целей и задач, веру в лидерство, возможность профессионального роста и развития, рабочую атмосферу и культуру организации, безопасность работ и значимость работы. Таким образом, компании могут использовать результаты исследования, чтобы разработать передовой опыт в удержании своих лучших сотрудников без больших финансовых затрат. Такой подход не только снизит риск ухода талантов из компании, но и улучшит ее эффективность и конкурентоспособность на рынке. В итоге, фокусирование на вовлеченности сотрудников может стать ключевым элементом успешной стратегии удержания талантов в компании.

Ключевые слова: вовлеченность сотрудников, удержание сотрудников, человеческие ресурсы, промышленный сектор

Lojistik Sektöründe Blokzincir Teknolojileri: Örnekler ve Öneriler

Orhan Çoban

Gaziantep University

Ayşe Çoban

Gaziantep University

Furkan Can Çalman

Gaziantep University

Özet

Lojistik sektöründe blokzincir teknolojileri, son yılların en popüler ve önemli teknolojik trendlerinden birisi haline gelmiştir. Bu teknolojinin kullanımı, teslim sürelerinin azaltılması, maliyetlerin düşürülmesi ve güvenliğin artırılması gibi birçok faydayı beraberinde getirebilmektedir. Lojistik sektöründe blokzincir teknolojisinin nasıl kullanılabileceği ve bu teknolojinin sektöre olan etkilerinin analiz edilmesi, lojistik sektördeki süreçlerin iyileştirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Günümüzde son derece hızlı ilerleyen blokzincir, tüm işlemlerin bilgisayar bilimi ve kriptografi yöntemleri kullanılarak kayıtlarda tutulduğu, merkezi olmayan ve onaylanmış kayıtların değiştirilmesi çok zor olan bir veri tabanıdır. Yapıları itibarıyla, kayıtların değiştirilememesi, merkezi olmayan sistemleri, güvenli ve şeffaf olma özellikleri nedeniyle blokzincir teknolojisinin birçok alanda kullanımına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Blokzincirin dış ticarete kullanımı ile ilgili olarak başta finans ve bankacılık hizmetleri, tedarik zinciri yönetimi, gümrük işlemleri, sigortacılık ve dokümanların dijitalleştirilmesi alanları olmak üzere farklı uygulamalara yönelik araştırmalar ve projeler bulunmaktadır. Bu çalışmada uygulama örneklerinden hareketle blokzincir teknolojilerinin lojistik sektörüne olan etkilerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Yapılan incelemeler, blokzincir uygulamaları ile birlikte teslimat takibinin kolaylaştığı, maliyetlerin azaldığı, lojistik taşıma ve veri güvenliğinin arttığı ve ödeme işlemlerinde hız ve güvenlik artışı sağlandığına işaret etmektedir. Ancak, tüm bu avantajlarının yanı sıra, blokzincir teknolojisinin yaygınlaşmaması ve kullanım maliyeti gibi sınırlılıklar da söz konusudur.

Anahtar Kelimeler: Lojistik Sektörü; Blokzincir; DHL; Bitcoin

Bioloji Aktiv Əlavələrin Tətbiqi İlə Alınan Hazır Yoqurtun Keyfiyyətinin Tədqiqi

Məhəmməd Məmmədzadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Məqalədə bioloji aktiv maddələrlə zənginləşdirilmiş qıvcırdılmış südlü içkilərin resepturası və texnologiyası işlənib hazırlanmışdır. Bioloji aktiv əlavələr pəhrizi fərdi qida və ya bioloji aktiv maddələr və onların kompleksləri ilə zənginləşdirmək üçün qida ilə birbaşa qəbul etmək və ya qida məhsullarına daxil etmək üçün nəzərdə tutulmuş təbii və ya təbii bioloji aktiv maddələrin tərkibləridir. Bioloji aktiv əlavələr bu gün bütün dünyada məşhurdur, bu aktual mövzu ətrafında çoxlu müzakirələr və mübahisələr aparılır. Bəziləri pəhriz əlavələrinin orqanizmə çox zərər verdiyini iddia edir, bəziləri onların sayəsində sağlamlığın yaxşılaşdığına, immunitetin yüksəldiyinə, bir çox xəstəliklərin sağaldığına inanır, üçüncüləri isə bioloji əlavələri yararsız hesab edərək onlara əhəmiyyət vermir. Klinik sınaqlar bu məhsulların mədə-bağırsaq xəstəliklərində müalicəvi təsirini göstərmişdir. Yuxarıda deyilənləri ümumiləşdirərək belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, hazırda ən mühüm sosial-iqtisadi vəzifələrdən biri əhalini yüksək keyfiyyətli, əsas qida maddələri baxımından balanslaşdırılmış və kütləvi istehlakçılar üçün əlverişli qiymətlərlə təmin etməkdir. Bu baxımdan bioloji aktiv maddələrlə zənginləşdirilmiş qarışıq tərkibli qıvcırdılmış südlü içkilərin istehsal texnologiyasının elmi əsaslarla işlənib hazırlanması böyük əhəmiyyət kəsb edən aktual problemdir.

Açar sözlər: Bioloji aktiv əlavələr, süd məhsulları, mikroflora, yoqurt, keyfiyyət

Work Motivation Differences Between Private and Public Sector

Pini Davidov

Azrieli Academic College of Engineering

Abstract

This paper discusses the results of the comparative analysis of motivational profiles of personnel depending on the form of organizational ownership (public and private sectors of the economy). As a result of the collected data analysis, it was revealed that extrinsic motivation is predominant in both sectors, but it is more pronounced in the personnel of private sector.

Keywords: extrinsic motivation, intrinsic motivation, motivation, public sector

Elektron Ticarətdə Müştəri Sədaqətinə Təsir Edən Faktorlar: Bolt Food və Wolt Nümunəsi

Ağazadə İlkin

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Dünyada bir çox sferada baş verən qloballaşma, informasiya texnologiyalarının inkişafı kommersiya sahəsindən də yan keçməmişdir. Bütün bu proseslər nəticəsində ənənəvi ticarət öz formasını dəyişərək yeni bir anlayış- elektron ticarət anlayışı yaranmışdır. Elektron ticarət, istehlakçıların qlobal səviyyədə alış-veriş etməsinə uyğun mühit yaradır. Yekunda bu alış-verişlərin nəticəsində elektron ticarətin dövriyyəsi artır, bu da öz növbəsində ümumi iqtisadiyyatın yüksəlişinə təsir göstərir. Ənənəvi ticarətdə olduğu kimi, elektron ticarətdə də ən önəmli ünsür müştəridir. Sadıq müştəri yaratmaq və ya başqa cür desək; müştəri sədaqətini artırmaq üçün bir sıra məsələlərə diqqət edilməlidir. Müştəri sədaqəti bir sıra faktorlardan təsirlənir ki, həmin faktorlara müştəri məmnuniyyəti, qəbul edilən xidmət keyfiyyəti və s. faktorları misal göstərə bilərik. Bu araşdırmada müştəri sədaqətinə təsir edən faktorlar Bolt Food və WOLT nümunələri üzrə araşdırılmışdır. Araşdırmanın aparılması üçün internet vasitəsi ilə anket sorğusu yaradılmışdır. Anketi 333 nəfər cavablandırmışdır. Toplanılan məlumatlar SPSS 25.0 proqramında təhlil edilmişdir. Etibarlılıq, Reqrəsiya və Frekans analizləri edilmişdir. Edilən analizlər nəticəsində qəbul edilən xidmət keyfiyyəti və müştəri məmnuniyyətinin müştəri sədaqəti üzərində mənalı və müsbət təsiri olduğu müəyyən edilmişdir.

Açar sözlər: Elektron ticarətdə müştəri sədaqəti, elektron ticarət, ənənəvi ticarət, müştəri sədaqəti

Naxçıvan Muxtar Respublikasında Sahibkarlıq Fəaliyyəti və İnnovasiya Yönümlü İnkişafına Təsir Edən Amillər

Abbas Musayev

Naxçıvan Dövlət Universiteti

Xülasə

Bildiyimiz kimi, sahibkarlıq subyektləri bazar rəqabətinin stimullaşdırılmasında, iş yerlərinin sayının artırılmasında, əhalinin həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasında, texnoloji innovasiyaların inkişafının təşviqində, milli iqtisadiyyatın inkişafının stimullaşdırılmasında və dövlətdə sosial sabitliyin qorunmasında mühüm rol oynayır.

Müasir sahibkarlığın innovativ xarakteri artan istehlak tələbi, bilik iqtisadiyyatına keçid, bazar agentləri arasında qarşılıqlı əlaqənin genişlənməsi, qlobal şəbəkə strukturlarının formalaşması ilə müəyyən edilir. Sahibkarlıq subyektlərinin innovasiya yönümlü fəaliyyəti kəskin rəqabət şəraitində sahibkarlara bazar payını qorumaq və yenilərini əldə etmək üçün yeni imkanlar açır.

Bu araşdırma Naxçıvan Muxtar Respublikasında sahibkarlıq subyektlərinin innovasiya yönümlü fəaliyyət səviyyəsini qiymətləndirməyi hədəfləyir. Məqalədə tədqiqatımızın hədəf nöqtəsi Naxçıvanda regional innovasiyanın inkişafına təsir edən amillərlə bağlı aşağıdakı suallara cavab tapmaqdır:

- Naxçıvan regionu daxilində innovasiya prosesinin başlıca hərəkətverici qüvvəsi nədir ?;
- Naxçıvan regionunda sahibkarlığın innovativ inkişafı üçün hansı risklər ən təhlükəlidir ?;
- Naxçıvan regionunun iqtisadi, demoqrafik və maliyyə inkişafı səviyyəsinin mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin innovasiya yönümlü fəaliyyətinə necə təsir etdiyini ?.

Məqalədə tədqiqatın əsas hissəsi regional səviyyədə sahibkarlıq subyektlərinin innovasiya fəaliyyətinə və bu fəaliyyət nəticəsində onlar tərəfindən yaradılan əlavə dəyərin təhlilinə həsr olunmuşdur.

Açar sözlər: Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan Muxtar Respublikası, sahibkarlıq fəaliyyəti, innovasiyalar, innovasiya amilləri.

İnsan Kapitalı, İnnovasiya və İqtisadi İnkişaf

Ülkər İsfəndiyarova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Nərmin Əlizadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

1950-ci illərdən etibarən iqtisadi artım və gəlir bölgüsü haqda problemlər iqtisadçıları daha çox narahat etdikcə insan kapitalı tədqiqatlarında daha geniş yer almağa başlayır. İnsan kapitalı dedikdə firmalarda işçilərin təhsil, bilik, təcrübə, bacarıq və öhdəlikləri nəzərdə tutulur. Bu işəgötürənlər üçün daha bacarıqlı işçi dəməkdirsə, bu daha yüksək məhsuldarlıq və gəlir səviyyəsi və son nəticədə iqtisadi artımın sürətlənməsi mənasına gəlir.

İqtisadi uğur qazanılmasında insan kapitalının rolu həlledicidir. İnsanların bilik və bacarıqları onların öz rifahına təsir etdiyi kimi, ümumilikdə dövlətin rifahına da təsir göstərir. İnsan kapitalı iqtisadiyyatın digər istehsal amillərini idarə etmək qabiliyyətini və innovasiyaya olan tələbatını müəyyən edir. Mövcud texnologiyaların mənimsənilməsi, texnologiyanın inkişafı, keyfiyyətin artırılması iqtisadi artımın əsas hərəkətverici qüvvələridir. Bu baxımdan insan kapitalı texnoloji inkişafın əsas amillərindən biridir. Ümumiyyətlə elə bir ölkə yoxdur ki, davamlı iqtisadi inkişafa insan kapitalına əhəmiyyətli investisiyalar etmədən nail olsun.

İnsan kapitalının iqtisadi artıma ümumi müsbət təsiri həm iqtisadçılar həm də iqtisadi siyasəti müəyyən edənlər tərəfindən şübhəsiz qəbul olunmuşdur.

Məqalədə insan kapitalının iqtisadi artıma təsirini izah edən modellər zah edilmiş, təhsilin müxtəlif səviyyələrində iqtisadi artıma təsirin səviyyəsinin müxtəlifliyi izah edilmişdir. İnnovasiya potensialının texnoloji inkişafın əsas amili olduğu qəbul edilərək respublikada yerli və xaricilər tərəfindən alınan patentlər təhlil edilmişdir.

Açar sözlər: insan kapitalı, iqtisadi artım, təhsil, patent, innovasiya

The Resource-Based View and Competitive Advantage in Banking Sector

Ibrahim Alkandi

Saudi Electronic University

Abstract

This study aims at understanding how banks can utilize the resources and capabilities to achieve a competitive advantage. The resource-based approach has been applied to assess the resources and capabilities as well as how the management perceives them as sources of competitive advantages. A quantitative approach was implemented using cross-sectional data. The research population consisted of Top-Middle managers in financial banks in Saudi Arabia, and the sample comprised 79 managers. The resources were sub divided into tangible and intangible. Among the variables that will be assessed in the research include propriety rights, trademark which is the brand, communication as well as organizational culture. To achieve the objective of the research, Multivariate analysis through multiple regression was used. The research tool used is a questionnaire whose validity is also assessed. According to the results of the study, there is a significant relationship between bank performance and the strategic management of propriety rights, trademark, administrative and financial skills as well as company culture. Therefore, the research assessed four aspects, among the variables in the model, in relation to the strategic performance of the bank. The aspects considered were trademark, communication, administrative and leadership style as well as the bank culture. Hence, this paper contributes to the body of literature by providing empirical evidence of the resources influencing both banks' market and economic performance.

Keywords: strategic management, competitive advantage, Saudi banks

Bank Riskləri və Onların İdarə Edilməsinin Kompleks Strateji Təhlili

Xanaliyeva Təzəgül

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə bank fəaliyyətinin həyata keçirilməsi zamanı bankların qarşılaşdığı əsas risk növləri növləri (kredit riski, bazar riski, likvidlik riski, əməliyyat riski və s.), idarəetmə funksiyaları araşdırılıb izah edilmiş və onların idarə edilməsi zamanı yaranan problemlər araşdırılmışdır. Banklar üçün risk idarəetməsi prosesi bankların maliyyə bazarındakı stabilliyini qorumaq, müştərilərin güvənini qazanmaq və inkişaf etmək üçün ən vacib məsələlərdən biridir. Belə ki, bu sahədə yaranan problemlərin aradan qaldırılması üçün bank risklərinin idarə edilməsi istiqamətində xarici təcrübənin öyrənilməsi nəticəsində əldə edilmiş nəticələrin Azərbaycanın bank sistemində tətbiqi elmi və praktiki cəhətdən əsaslandırılmışdır. Məqalədə risklərinin qiymətləndirilməsinin mövcud vəziyyəti nəzərdən keçirilmiş, Azərbaycanda bank risklərinin idarə edilməsi siyasətinin məqsədləri, vəzifələri və rolu araşdırılıb müəyyən təkliflər irəli sürülmüşdür. Həmçinin bankların risklərə dözümlülüyünün və bank xidmətləri bazarında nüfuzunun risklərin təhlili, diversifikasiya, stress testləri yolu ilə daha da artırılması təklif edilmişdir. Nəticə olaraq bank sektorunda risklərin idarə olunması zamanı yaranan problemlərin həlli üçün səmərəli təkliflər verilmiş və pandemiyanın banklar üzərindəki təsiri araşdırılaraq uyğun təkliflər verilmişdir.

Açar sözlər: bank riskləri, likvidlik riski, kredit riski

Managing Higher Education: Student Development and Lifelong Learning in The Digital World

Tashfeen Ahmad

The University of the West Indies

Abstract

Technological advancements are at a fast pace. Yet, the students often are not prepared for the future of work as they complete their undergraduate degrees. This presentation is to assist them in how to prepare for the digital world as the divide may increase post covid-19 pandemic. This presentation will aim to achieve two objectives. First, sensitize the students to the implementation of technologies (Artificial Intelligence) across disciplines. Second, encourage them to find their lifelong learning strategy and future direction for enjoyable employability. Online available data was collected on how businesses in various sectors are incorporating AI to improve their functions and what are the challenges they are facing. From this information, a way forward was developed for the students to prepare a “future proof” career in business management. It is suggested that more can be done to prepare students for the digital world. Modern ways of lecturing can be experimented with and incorporated. At the end of the day, students might have to take ownership of their own learning.

Keywords: Developing students, Future of work, Employability, Artificial Intelligence.

Ağıllı Ev İnnovasiyaları: Məişət Elektrik Cihazlarında Ən Son İnkişafların Araşdırılması

Anar İsmayılbaşlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad universiteti.

Xülasə

Bu məqalə məişət elektrik cihazlarına xüsusi diqqət yetirməklə, ağıllı ev innovasiyalarında ən son irəliləyişlərin hərtərəfli icmalını təqdim edir. Son illərdə süni intellektin (AI) və maşın öyrənməsinin (ML) məişət texnikasına inteqrasiyası daha bağlı və səmərəli yaşayış mühiti yaradaraq, yaşayış tərzimizi dəyişdi. Bu yeniliklərin əsas cəhəti, təkmil ünsiyyət və qarşılıqlı əlaqəyə imkan verən evdə müxtəlif cihazların qüsursuz birləşdirilməsidir. Süni intellekt və maşın öyrənməsinin (ML) texnologiyalarından istifadə edərək, bu cihazlar nümunələri təhlil edə, istifadəçi seçimlərini proqnozlaşdırma və sakinlərin ehtiyaclarına uyğunlaşa bilər. Nəticədə, ev sahibləri artan enerji səmərəliliyi, azaldılmış xərclər və daha fərdi yaşayış təcrübəsi əldə edə bilərlər. “Amazon Alexa”, “Google Assistant” və “Apple Siri” kimi səsli köməkçilər ağıllı evlərin ayrılmaz komponentlərinə çevrilib. Süni intellektlə işləyən bu virtual köməkçilər istifadəçilərə qoşulmuş cihazlarını idarə etməyə və sadə səs əmrləri ilə gündəlik tapşırıqları yerinə yetirməyə imkan verir. Bu səsiz qarşılıqlı əlaqə gündəlik işləri asanlaşdırmaqla yanaşı, fiziki məhdudiyyətləri olan insanlar üçün əlçatanlığı da artırır. Üstəlik, bu səsli köməkçilər işıqlandırma, təhlükəsizlik sistemləri, termostatlar və əyləncə sistemləri də daxil olmaqla geniş çeşiddə ağıllı ev cihazlarına qoşula bilər. Vahid interfeys vasitəsilə müxtəlif cihazları idarə etmək və idarə etmək imkanı ilə ev sahibləri asanlıqla öz seçimlərinə və gündəlik iş rejiminə uyğun gələn uyğunlaşdırılmış mühit yarada bilərlər. Nəticə olaraq, ağıllı ev innovasiyalarında ən son inkişaf, xüsusən də AI və ML-nin məişət elektrik cihazlarında inteqrasiyası müasir yaşayış sahələrini dəyişdirdi. Əlaqəli və ağıllı mühit təklif edərək, bu texnologiyalar ev sahiblərinə artan rahatlıq, səmərəlilik və fərdiləşdirmə kimi bir sıra üstünlüklər təqdim edir. Ağıllı evlərdə səsli köməkçilərin artan iştirakı bu sahədə davam edən irəliləyişləri daha da vurğulayır, gündəlik tapşırıqları istifadəçilər üçün daha əlçatan və asanlaşdırır.

Açar sözlər: Ağıllı ev, məişət elektrik cihazları, süni intellekt, maşın öyrənməsi, qoşulmuş ev, səs köməkçiləri, rahatlıq, səmərəlilik.

Dijital Dönüşümün İnsan Kaynakları Yönetiminde Rolü: İşletmelerde Dijital İKY Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma

Jalə Seyidzadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Özet

21.yüzyıldan başlayarak dördüncü sanayi devriminin de büyük etkisiyle dijitalleşme birçok değişikliği ve yeni talepleri beraberinde getirmiştir. Teknolojinin yeterince geliştiği bir dönemde, işletmeler yeni gereksinimlere uyum sağlama konusunda isteklidirler. Bu durum insan kaynakları yönetimi süreçlerine de yansımaktadır. Bu sebeple işletmelerde insan kaynakları yönetiminin dijitalleşmesi konusunun güncelliği her geçen gün artmaktadır. Çalışmadaki temel amaç, dijital dönüşümün işletmelerde insan kaynakları yönetimi fonksiyonları açısından rolünün belirlenmesi, bu alandaki yeniliklerin araştırılması ve incelenmesidir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmış, elde edilen sonuçlarla istatistiksel analizler yapılmıştır. Araştırma sırasında dijitalleşmenin işletmeler üzerindeki, özellikle de insan kaynakları yönetimi alanındaki etkilerini yansıtan bilimsel dergilerde yer almış, farklı dillerdeki makaleler, tezler, ilgili kitaplar kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre, insan kaynakları yönetimi departmanlarında birçok dijital araç uygulandığı ve dijitalizmin entegrasi sonucunda insan kaynakları yönetiminin politika ve süreçlerinde, özellikle işeü alım süreçlerinde kolaylık sağladığı, kişisel bilgilere erişimin daha rahat oluşu ve gelişimin olduğu sonucuna varılmıştır. İşletmelerde dijital dönüşümün özellikle insan kaynakları yönetiminde olumlu etkilere sahip olduğu açıklanabilir.

Anahtar kelimeler: Dijital dönüşüm, insan kaynakları yönetimi, dijital insan kaynakları yönetimi

Ölkənin İqtisadi İnkişafında Sahibkarlığın Əhəmiyyəti Təbriz Nəriman Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Sahibkarlıq hər bir ölkənin iqtisadi inkişafında həlledici rol oynayır. Bu, innovasiyaların, iş yerlərinin yaradılmasının və iqtisadi inkişafın arxasında duran hərəkətverici qüvvədir. Sahibkarlıq yeni məhsul və xidmətlər yaradır, rəqabəti artırır və məhsuldarlığı artırır ki, bunların hamısı iqtisadi inkişafa töhfə verir. Bundan əlavə, sahibkarlar yeni bazarlar yaradır və ənənəvi sənayeləri pozan yeni biznes modelləri yaradır, yeni sənaye sahələrinin inkişafına və mövcud sahələrin genişlənməsinə səbəb olur. Sahibkarlıq xüsusilə kiçik və orta müəssisələrdə (KOS) iş imkanları yaratmaqla işsizliyin azaldılmasına da kömək edir. Bu da öz növbəsində iqtisadi artıma təkan verən istehlak xərclərinin artmasına gətirib çıxarır. Bundan əlavə, sahibkarlıq davamlı iqtisadi artım üçün vacib olan innovasiya, risk götürmə və yaradıcılıq mədəniyyətinin inkişafına kömək edir. Nəticə etibarilə, sahibkarlıq iqtisadi inkişafın kritik hərəkətverici qüvvəsidir. Sahibkarlığın faydalarına innovasiyalar, iş yerlərinin yaradılması, məhsuldarlığın artırılması, yeni bazarların və sənaye sahələrinin inkişafı daxildir. Buna görə də hökumətlər maliyyələşdirməyə çıxışı təmin etməklə, tənzimləyici maneələri azaltmaqla və sahibkarlıq mədəniyyətini təşviq etməklə sahibkarlığın inkişafı üçün əlverişli mühit yaratmalıdırlar.

Açar sözlər: Sahibkarlıq, İqtisadi İnkişaf, İnnovasiya, İş yerlərinin yaradılması, Kiçik və Orta Müəssisələr (KOS).

Risks of Social Media for Business

Tamila Kartsivadze

Batumi Shota Rustaveli State University

Abstract

The paper analyses risks of social media for business, in modern times, when the digitalization process is still ongoing, the transformation has affected not only society, but also the business world. Just as most people use social media to share updates and exchange information, many businesses use the platform to stay abreast of events and trends, generate revenue, increase brand awareness, and connect with customers and potential employees. Despite the existing positive results, Internalization and business management with social media have a number of negative results, such as the risk of intrusion into the company's personal social pages, cyber-attack, theft of personal information of customers and attack. As a result, many large and small and medium-sized businesses were on the verge of bankruptcy and liquidation. In Georgia, as well as in the world, there are numerous indicators of cyber-attack and the population affected by it. This topic provides defence mechanisms against existing threats.

Keywords: Digitization, Social media marketing, Cybersecurity, Risk for business.

Perspectives in the Formation of Eco-Cultural Destinations in Territories Liberated from Occupation (in the Example of Hadrut, Tugh, Azikh Villages and Surrounding Areas)

Isa Muradov

Azerbaijan University of Architecture and Construction

Abstract

The article analyzes the classification of cultural and natural heritage resources, their features of use, attractiveness factors, and possibilities for tourism. Simultaneously, it explores the formation of eco-cultural museums in areas where natural-cultural resources are abundant, investigating existing international experiences in this field, assessing attractiveness factors in tourism, and examining the formation of demand for eco-cultural museums. It demonstrates the advantages of using the natural and cultural heritage of Hadrut settlement, Tugh, Azikh villages, and the surrounding areas in Azerbaijan for the organization of eco-cultural museums. It should also be noted that the article includes the application of new approaches to creating tourism clusters in territories freed from occupation and analyzing interested parties. The analysis of stakeholders in the tourism cluster creates favorable conditions for the efficient use of existing resources. The main approach in the article is to connect interested parties with the tourism cluster and identify new directions. It highlights the importance of joint use of different eco-cultural and ethno-cultural heritage and its fundamental role in developing tourism products.

Keywords: cultural and natural heritage, cultural-nature tourism, cluster, stakeholders, sustainable tourism

Yaşıl İqtisadiyyata Keçidin İdarə Olunmasının Nəzəri Və Praktiki Yanaşmaları

Anar Bağirov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə Yaşıl İqtisadiyyata keçid zamanı davamlı inkişafdan və Yaşıl İqtisadiyyata keçidin idarə olunmasının nəzəri və praktiki yanaşmalarından bəhs olunub. Tədqiqatın məqsədini yaşıl iqtisadiyyatın idarə edilməsini təhlil etmək, bu sahədə dövlət siyasətinin xüsusiyyətlərini açıqlamaq və yaşıl iqtisadiyyata keçidin yüksəldilməsinin nəzəri və praktiki həll yollarını müəyyən etmək təşkil edir. İqtisadiyyatla ekologiya arasında qarşılıqlı əlaqəsi problemlərinə son zamanlar kifayət qədər diqqət artmışdır. Eyni zamanda, iqtisadi artımın təmin edilməsinin artan çirklənmə və ətraf mühitin deqradasiyası ilə əlaqələndirilməsi də danılmazdır. Bu, təbii ehtiyatların tükənməsi, biosfer tarazlığının pozulması və iqlim dəyişikliyi ilə ifadə olunur ki, bu da gələcək inkişaf imkanlarını məhdudlaşdırır. Tədqiqat zamanı müşahidə, təhlil, müqayisə metodlarından istifadə edilmişdir. Enerji balansının tərkibi, bərpa olunan enerjidən təchizatda istifadə edilməsi və idarə edilməsi üzrə təklif edilən tədbirlər dövlət idarələri və müəssisələr tərəfindən istifadə edilə bilər. Yaşıl iqtisadiyyatın daha sürətlə inkişaf etdirilməsi və bu prosesin aktiv həyata keçirilməsi üçün yeni mexanizmlərə ehtiyac var. Bu prosesin təşkili ilə əlaqəli təklif edilən tədbirlər yenidir.

Açar sözlər: yaşıl iqtisadiyyat, davamlı inkişaf, bərpa, ekoloji idarəetmə.

The Effects of Corporate Social Responsibility on Customer Satisfaction and Loyalty in Azerbaijan

Gunel Rustamzade

Azerbaijan State University of Economics

Konul Aghayeva

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

In the globalized market and increased competition, the increase in the range of products and services has given customers a choice, and customers are interested in the environmental impact of the company's activities in addition to product quality and price. Corporate social responsibility includes voluntary activities undertaken by businesses that go beyond legal expectations and improve social and environmental well-being. Although these activities require some financial resources, institutions can see results in the long term. Institutions have different responsibilities to society. Acting for the benefit of society is considered their social responsibility. In this study, the concept of corporate social responsibility is examined within the framework of definition and content, theories of social responsibility, reasons for enterprises to engage in social responsibility activities, and the scope of social responsibility. The conducted research creates conditions for coming to a conclusion about the current state of CSR in Azerbaijan, as well as for finding existing problems and ways to solve them.

Keywords: Corporate Social Responsibility, Customer Satisfaction, Customer Loyalty.

Qeyri-Kommersiya Şirkətlərində Korporativ Sosial Məsuliyyət: RİİB Nümunəsində

Nilufər Əkbərova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqələdə Korporativ Sosial Məsuliyyət anlayışı müəyyən edilir. Korporativ Sosial Məsuliyyətin formalaşması mərhələləri, həyata keçirilməsi formaları və istiqamətləri nəzərdən keçirilir. RİİB nümunəsində qeyri-kommersiya şirkətlərində Korporativ Sosial Məsuliyyət təhlil edilir. Müasir iqtisadi şəraitdə korporativ sosial məsuliyyət cəmiyyətin və sahibkarlığın inkişafında böyük əhəmiyyətə malik olduğu üçün öz aktuallığı ilə fərqlənən problemlərdən biri hesab olunur. Məqələdə ilk öncə sosial məsuliyyət kateqoriyasının tərfi verilir, sonra korporativ sosial məsuliyyətin inkişaf istiqamətləri təsvir edilir. Qeyri-kommersiya Şirkətlərində korporativ sosial məsuliyyət mexanizmin anlamaq üçün ümumi qəbul edilmiş standartlar və beynəlxalq təşkilatların yanaşması analiz edilir. Azərbaycanda sosial məsuliyyətin həyata keçirilməsi RİİB nümunəsində göstərilir.

Açar sözlər: sosial məsuliyyət, korporativ sosial məsuliyyət, qeyri-hökumət təşkilatları, RİİB.

Heydər Əliyevin Azərbaycanın Enerji Sektorunun (Qaz Sektoru) İnkişafına Töhvəsi

Əliyeva Tükəz

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Rəhbərlik illərində Heydər Əliyev Azərbaycanın enerji sahəsində çox böyük addımlar atmışdır. Bunlardan biri və demək olar ki, ən böyüyü də enerji təhlükəsizliyi istiqamətində atılan addımlar idi. “Şahdəniz” qaz yatağının fəaliyyətə verilməsindən etibarən ölkəmiz qaz idxal edən ölkədən qaz ixrac edən ölkəyə çevrildi. Eyni zamanda Avropa ölkələri ilə ticarət əlaqələrimizi də genişləndirdi. Qısaca, hazırda da Azərbaycanın qaz ixracatında böyük rola sahib olan “Şahdəniz” qaz yatağı həmin dövr üçün enerji təhlükəsizliyimizin əsasını təşkil etdi.

Təbii ki, irəli görüşlü lider olan Heydər Əliyev Azərbaycanın enerji sektorunda bu addımla kifayətlənə bilməzdi. Enerji sektorunun inkişafı istiqamətində 1994-cü il sentyabr ayının 20-də ən böyük 8 neft ölkəsinin 13 neft şirkətinin iştirakı ilə “Əsrin müqaviləsi” adlandırılan saziş imzalandı. Bu sazişlə də Azərbaycan enerji sektorunda öz sözünü deyən ölkələrdən birinə çevrildi.

Həmçinin neft-qaz sektorunda əldə edilən uğurlar qeyri-neft sektoruna da təsirsiz ötürmədi. Ulu öndər tərəfindən həm neft, həm də qeyri-neft sektorunda həyata keçirilən islahatlar öz müsbət nəticəsini göstərdikcə Azərbaycan da dünya ölkələri arasında etibarlı tərəfdaşa çevrildi və bunun nəticəsində də ölkəyə investisiya qoyuluşları artdı. Sərmayələrin artması ölkənin və ölkə iqtisadiyyatının sürətli inkişafına təkan vermiş oldu.

Açar sözlər: enerji təhlükəsizliyi, qaz yatağı, “Əsrin müqaviləsi”, enerji sektoru.

“Əsrin Müqaviləsi”ndən Zəngəzur Dəhlizinə Gedən Yol: Azərbaycan Avroatlantik Məkanın Aparıcı Nəqliyyat-Tranzit Mərkəzinə Çevrilib

Aqil Əsədov

İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi

Ədalət Əsədov

Azərbaycan Kooperasiya Universiteti

Xülasə

Məqalədə nəqliyyat sektorunun inkişaf dinamikasına nəzər salınıb. “Əsrin müqaviləsi”ndən başlayan dinamika, Böyük İpək yolunun bərpası, eləcə də bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlər proqram və layihələr geniş təhlil olunmuşdur. Məqalədə nəqliyyat sektorunun ümumi iqtisadi tərəqqiyə təsirləri də verilmiş, konkret statistik rəqəmlər əsasında geniş təhlil və araşdırmalar aparılmışdır. Qlobal məkana sürətlə inteqrasiya edən Azərbaycanda nəqliyyat xidmətlərinin inkişaf perspektivləri nəzərdən keçirilmiş, nəqliyyat-tranzit xidmətlərinin büdcənin əsas gəlir mənbələrindən birinə çevrilməsi imkanları tədqiq olunmuşdur. Müəlliflər Böyük İpək Yolunun bərpası, Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi, Orta Dəhliz kimi beynəlxalq layihələrə nəzər salmışdır. Məqalədə Zəngəzur dəhlizinin sosial-iqtisadi və siyasi əhəmiyyəti də izah edilmişdir. Müəlliflərin fikrincə, Zəngəzur dəhlizi nəinki Azərbaycan və qonşu dövlətlər üçün, o cümlədən ümumilikdə daha geniş region üçün, Çin-Avropa-Çin daşınmaları üçün mühüm əhəmiyyətə malikdir. Bütün bunları ətraflı təhlil edən müəlliflər, əldə olunan uğurların əsasında bünövrəsi ümummillə lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş strategiyanın dayandığını bildirirlər. Məqalədə Azərbaycan üzərindən daşınmaların daha səmərəli olduğu konkret rəqəmlərlə ifadə edilmişdir.

Açar sözlər: Heydər Əliyev strategiyası, “Əsrin müqaviləsi”, İpək Yolu, Orta Dəhliz, nəqliyyat-tranzit.

Rəqəmsal İqtisadiyyat və Rəqəmsal Transformasiya

Söhrab Vahidli

Azərbaycan Dövlət İqtisadiyyat Universiteti

Xülasə

Rəqəmsal transformasiya, cəmiyyətimizin bir çox sahələrində dəyişikliklərə gətirir və texnologiya inkişafımızın bir hissəsidir. Bu inkişaf, məhsuldarlığı artırmağa, daha effektiv və sərfəli iş prosesləri təklif etməyə, məlumatlarımızı daha təhlükəsiz şəkildə saxlamağa və daha çox vəziyyətlərə imkan verir. Lakin burada yeni problemlər də yarana bilər ki, bu da texnologiya və informasiya sahələrində daha çox araşdırma və inkişaf tələb edir. Bütün bunlara baxmayaraq, rəqəmsal transformasiya, texnologiya və informasiya sahələrindəki inkişafın bir hissəsidir və gələcəkdə daha da əhəmiyyətli hala gələcək. Bu inkişaf, bir çox proseslərin daha sürətli, daha effektiv və daha təhlükəsiz həyata keçirilməsinə imkan verəcək və insanların daha yüksək səviyyədə məhsuldarlıqla işləməsinə imkan verəcək. Həmçinin, rəqəmsal transformasiya, müxtəlif sektorlər arasında daha yaxşı bir əlaqə, əməkdaşlıq və məlumat paylaşımı yaratmağa kömək edəcəkdir. Rəqəmsal transformasiyanın uğurlu olması üçün, organizasiyaların texnologiyaların inkişafına əsaslanan yeni strategiyalar təyin etmələri və tətbiq etmələri vacibdir. Həmçinin, ən yaxşı nəticələr üçün, müəyyən müddətdə texnologiyaların yenilənməsi və inkişafının nəzarət altında saxlanması da əhəmiyyətli olacaq.

Açar sözlər: transformasiya, rəqəmsal, iqtisadiyyat, internet

Minimum Əməkhaqqı – Rifahın Göstəricisi Kimi

Nigar Məmmədova

Əmək Bazarı və Sosial Müdafiə Məsələləri üzrə Milli Observatoriya

Xülasə

Məqalədə minimum əməkhaqqı, onun əmək bazarına təsiri, və onun səviyyəsinin təyin olunmasına təsir edən amillər barədə ümumi məlumat verilir. Həmçinin minimum əməkhaqqı ilə bağlı beynəlxalq və yerli təcrübə nəzərdən keçirilir, üstünlükləri və çatımazlıqları təhlil olunur. Tətbiq olunan vahid və diferensial minimum əməkhaqqı növləri, onların tətbiqi üzrə kriteriyaları, iqtisadiyyat və müxtəlif əhali qrupları üçün üstün və çatışmayan cəhətləri, ölkəmizdə tətbiqi imkanları təhlil olunur. Beynəlxalq təcrübədə ABŞ, Kanada, Avstraliya kimi inkişaf etmiş ölkələrin vahid və diferensial minimum əməkhaqqı üzrə təcrübələri nəzərdən keçirilir. Məqalədə həm də ölkəmizdə müstəqillik dövründən bəri həyata keçirilən minimum əməkhaqqı siyasəti və onun əhalinin rifah səviyyəsinə təsiri araşdırılır. Minimum əməkhaqqı digər sosial-iqtisadi göstəricilər əsasında və bir-birləri ilə qarşılıqlı təsirləri təhlil olunur. Məqalədə minimum əməkhaqqının müxtəlif əhali qrupları və ölkə iqtisadiyyatının inkişafı üçün strateji əhəmiyyətə malik fəaliyyət sahələri üzrə diferensiallaşdırılması imkanlarına, istehlak səbətinin ehtiyac meyarı və minimum əməkhaqqına təsiri nəzərə alındıqda real istehlak göstəriciləri ilə istehlak səbəti normalarının müqayisəsinə dair təkliflər verilir.

Açar sözlər: əmək haqqı, minimum əməkhaqqı, əmək bazarı, rifah

Анализ Потребительских Свойств Биаксиально-Ориентированных Полипропиленовых Пленок

Алиев Орхан

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Аннотация

В статье дается обоснование актуальности выбранной темы, отмечается довольно широкое распространение в современной промышленности материалов из высокомолекулярных соединений, в частности материалов на основе полипропилена. Также подчеркивается ряд положительных свойств полипропилена, преимущества биаксиально-ориентированных полипропиленовых пленок, выгодность их применения для упаковки товаров, в особенности для пищевых продуктов. Также исследуются показатели потребительских свойств отобранных для исследования образцов пленок различных производителей, такие, как плотность, температура плавления, температура стеклования и влагопоглощение за 30 суток при 20°C. Проведенные исследования дают возможность предположить, что температура плавления БОПП пленок зависит от их плотности, при увеличении температуры плавления повышается и температура стеклования испытуемых образцов, а их влагопоглощение за 30 суток при 20°C непосредственно зависит от их плотности. Выявленные зависимости в определенной мере дают возможность учета потребительских свойств материалов при их выборе, позволяют прогнозировать некоторые характеристики полимерных пленок и находить наиболее оптимальные сферы их применения в промышленности и в быту. В ней подробно описываются методы производства БОПП пленок, их физические и механические свойства, оптические свойства и химическая стойкость. Также обсуждается использование БОПП пленок в упаковочной промышленности и их важность для потребителей. Статья рассматривает преимущества использования БОПП пленок и их роль в современной промышленности

Ключевые слова: полипропилен, пленки, потребительские свойства

Müştərilərlə Qarşılıqlı Münasibətlərin İdarəetmə vasitəsi kimi Big Data

Nərgiz Hüseynova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu məqalə müştərilərə xidmətdə təkmilləşdirmə əldə etmək və yüksək səviyyəli müştəri məmnuniyyətini əldə etmək üçün müştərilərlə qarşılıqlı münasibətlərin idarəedilməsi prosesinə Big Data texnologiyalarının tətbiqini nümayiş etdirir. Böyük verilənlərin roluna nəzər saldıqda, bu inkişaf edən texnologiyaların CRM sisteminə inteqrasiya olunduğunu, həlləri idarə etmək, böyük miqdarda müştəri məlumatlarını təhlil etmək və prosesdə düzgün davamlılıq inkişaf etdirmək üçün istifadə edildiyini başa düşmək olar. O, həmçinin rəqəmsal bazarda müştəri münasibətlərinin effektivliyini son nəticədə artırmağa və müştərilərin üstünlük verdikləri seçimlərinin hesablanmasını asanlaşdırmağa kömək edir. Müştəri tələbləri ilə bağlı təfərrüatlı məlumatların başa düşülməsi və saxlanması faydalı olduğu üçün böyük verilənlər CRM-də etibarlı həllərin əldə edilməsi və optimallaşdırılması məqsədinə çatmaqda rol oynayır. Bu məqalənin də əsas məqsədi böyük verilənlər texnologiyalarının tətbiqi ilə müştərilərlə qarşılıqlı münasibətlərin idarə edilməsi sisteminin daha müasir dövrün tələblərinə uyğunlaşmasının metod və vasitələri öyrənmək, rəqəmsal marketinqdə dünya standartları ilə ayaqlaşmanın və hədəf kütləsinə doğru xitab etməyi bacarmayın vacibliyini ortaya qoyur. Bu mənada optimal həllər və qarşıya çıxan məhdudiyətlər də nəzərə alınmaqla, şirkətin səmərəlilik göstəricilərinin artırılması üçün vacib olan elementlər məqalədə öz əksini tapmışdır.

Açar sözlər: müştəri münasibətləri, böyük verilənlər, rəqəmsal marketinq.

Azərbaycanda Elektron Ödəniş Sistemlərinin İnfrastrukturunu və Maliyyə Bazarlarına Təsirini Qiymətləndirilməsi

Abdullazadə Ülkərhanım

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalə Azərbaycan Respublikasında elektron ödəniş sistemlərinin infrastrukturunu və maliyyə bazarlarına təsirinin qiymətləndirilməsinin tədqiqinə həsr edilmişdir. Məqalədə elektron ödəniş sistemlərinin hüquqi əsasları, ölkədəki mövcud vəziyyəti, ölkədə maliyyə bazarlarının mövcud vəziyyəti, elektron ödəniş sistemlərinin qiymətləndirilməsi nəzərdən keçirilmişdir. Məqalədə eyni zamanda elektron ödəniş sistemlərinin maliyyə bazarlarına təsirini zəruri edən amillərin öyrənilməsi, elektron ödənişlərin genişləndirilməsi istiqamətlərinin təhlil olunması və qiymətləndirilməsi, həmçinin, bu sahədə dünya təcrübəsini öyrənməklə, perspektivlərin analiz edilməsi olmuşdur. Müəllif tərəfindən həmçinin elektron ödəniş sistemləri və qiymətli kağızlar bazarı arasında olan əlaqə tədqiq edilmişdir.

Tədqiqatın sonunda elektron ödəniş sistemlərinin əsas məqsədi dövlət, biznes və vətəndaşlar üçün rahat və əlçatan ödəniş xidmətlərinin təmin edilməsi təhlil edilərək qiymətləndirilməsi əsasında müvafiq təkliflər verilmişdir. Nəticələrin elmi yeniliyi və praktiki nəticələri tədqiqat zamanı elektron ödənişlər sisteminin növləri, xarakteristikaları maliyyə bazarları üzərindəki təsirləri tədqiq edilmişdir.

Nəticələrin istifadə oluna biləcəyi sahələr tədqiqat işinin nəticələrindən, eləcə də verilən təklif və tövsiyələrdən ölkəmizdə elektron bizneslə məşğul olan və gələcəkdə bu istiqamətdə işləməyi planlaşdıran şəxslər, həmçinin, əldə edilmiş nəticələrdən ölkəmizin maliyyə bazarlarının tənzimlənməsində və inkişaf strategiyasının müəyyənləşdirilməsində nəzərə alın bilər.

Açar sözlər: elektron ödəniş sistemi, maliyyə bazarı, qiymətli kağızlar bazarı

Elektron Ticarət Əməliyyatları üçün Vergi Nəzarəti Təşkilatında Çətinliklər

Samirə Abdullayeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Univertsiteti

Xülasə

Məqalədə elektron ticarət əməliyyatları üzrə vergi nəzarətinin təşkili zamanı qarşılaşılan müxtəlif çətinliklər araşdırılır, elektron ticarətin sürətli inkişafı və onun vergi tənzimlənməsinə təsiri vurğulanır. Tədqiqat qanunlara uyğunluğu təmin etmək, vergidən yayınma hallarının qarşısını almaq və rəqəmsal məkanda fəaliyyət göstərən biznes üçün bərabər rəqabət şəraitinin təmin edilməsi üçün səmərəli vergi nəzarəti mexanizmlərinin yaradılmasının vacibliyini vurğulayır. Məqalədə, xüsusən də vergidən yayınma kontekstində rəqəmsal mal və xidmətlərin müəyyən edilməsi və izlənilməsi ilə bağlı çətinliklərə toxunulur və daha yaxşı monitorinq üçün süni intellekt və blokçeyn kimi qabaqcıl texnologiyaların tətbiqi təklif edilir. Mövcud vergi qanunlarında və e-ticarət üçün qaydalarda aydınlığın olmaması səbəbindən yaranan vergi ilə bağlı mübahisələr məsələsi də araşdırılır, daha aydın təlimatların təmin edilməsi üçün hərtərəfli qanunvericilik islahatlarının aparılması tələb olunur. Vergi orqanlarının e-ticarətdə yeni yaranan biznes modellərinə və texnoloji yeniliklərə uyğunlaşması zərurəti, eləcə də bu sahədə ixtisaslaşmış təcrübənin inkişaf etdirilməsinin vacibliyi vurğulanır. Məqalədə həmçinin elektron ticarət əməliyyatlarında rast gəlinən vergi nəzarəti ilə bağlı bir çox çətinliklərin həlli kimi beynəlxalq əməkdaşlıq və vergi qanunvericiliyinin uyğunlaşdırılması təklif edilir. Məqalə bu problemlərin həllinin aktuallığını vurğulayır və ədalətli və şəffaf elektron ticarət mühitinin təşviqi üçün yaxşı təşkil edilmiş vergi nəzarəti sisteminin potensial faydalarını tədqiq edir.

Açar sözlər: elektron ticarət, vergi tənzimlənməsi, vergi nəzarəti, texnologiya.

Sosial Müdafiənin Təkmilləşdirilməsi: Nəzəri- Metodoloji Problemlər, Beynəlxalq Tədqiqatlar Üzrə Nəzəri İcmal və Azərbaycan Respublikası Kontekstindən Perspektivə Baxış

Emin Əlirzayev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Müasir şəraitdə dəyişən sosial-iqtisadi, siyasi-ictimai münasibətlər sistemində Azərbaycan Respublikası timsalında sosial müdafiə, onun təşkili və təkmilləşdirilməsinin tədqiqinin elmi-nəzəri və praktiki (tətbiqi) əhəmiyyətli əsaslarının işlənilib hazırlanması aktual əhəmiyyət kəsb etməkdədir. Sosial müdafiə sahəsinin sistemli olaraq tədqiqinin elmi-nəzəri mahiyyətinin açılması ilə dövlətin sosial-iqtisadi siyasəti ilə əlaqədə tədqiqat obyektinə alınması zərurəti elmi-təhlili yanaşmalar əsasında əsaslandırılmanı tələb edir. Məqalədə sosial müdafiənin təşkili və təmin edilməsinin məqsədlər istiqamətində icrasının qiymətləndirilməsi məqsədilə meyarlar və metodologiyaların müəyyənləşdirilməsinin, eləcə də yerli və beynəlxalq müstəvidə elmi-praktiki təcrübələrə əsaslanan tədqiqatlarının və müəllif yanaşmalarının ortaya qoyulmasının önəmi vurğulanır. Bu məqamın Azərbaycanda sosial müdafiənin elmi-nəzəri bazasının gücləndirilməsi zərurəti baxımından vacibliyi göstərilir. Sosial müdafiənin mahiyyətinin ana fəlsəfəsinin əsas istiqamətlərinin mahiyyəti verilməklə milli kontekstdən sahənin milli və global səviyyədə inkişafı ilə bağlı əsas aktual problemlərə toxunulur. Müəllif beynəlxalq müstəvidə bu sahədə aparılan elmi tədqiqatlar və onların nəticələrindən xüsusilə istifadə etməklə və çoxşaxəli və spesifik mahiyyətli olan - sosial müdafiənin çoxsaylı problemlərin məhdud məkanda yalnız bir hissəsinin qabardılması mümkünlüyünü nəzərə alaraq, növbəti mərhələdə inkişafının təmin edilməsi istiqamətində tədqiqatlar aparılması ilə bağlı nəzəri-metodoloji yanaşmaların Azərbaycan konteksti prizmasından əsas diqqəti mühüm hesab etdiyi bir sıra istiqamətlərə yönəldir. Müəllif tərəfindən sahə üzrə başlıca problem istiqamətləri müəyyənləşdirilməklə, ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi nöqteyi-nəzərdən elmi tədqiqatlar aparılmasının elmi əhəmiyyətliliyin açılışı verilir.

Açar sözlər: sosial müdafiə, sosial müdafiənin təkmilləşdirilməsi, sığorta-pensiya sistemi.

Accounting for Fixed Assets in Accordance with IFRS

Amil Shirinov

Azerbaijan State Economic University

Summary

Ensuring the development of accounting operations in Azerbaijan and establishing more work can be justified by several external and internal mechanisms. The integration of Azerbaijan into the deepening economic environment that has taken place in the world and the strengthening of the organization's relations with international companies are some of the external influences that will ensure the adaptation of accounting, financial reporting, as well as the external features of the appendices to international standards. Further, the information provided by the analysis, audit, and report is used as a unity and relationship in a single economic sphere, on a global scale. Management methodology for harmonization of the theoretical, methodological, and methodical basis of accounting, reports, as well as accounting, analysis, and reports related to long-term assets at the world level so that the mentioned data can be understood in the same form by everyone. In connection with the clarification of the articles of the Law of the Republic of Azerbaijan "On Accounting", as well as the specific conditions and requirements specified in them, the preparation of the "National Accounting Standards of Commercial Organizations" was ensured. Following that law, it plans to develop some standards directly related to long-term assets.

Keywords: Fixed Assets, Financial Statements, Financial Reporting, long-term assets

Economy of Kazakhstan

Zhantuganova Ainur

Karaganda State Technical University

Zhanatayeva Zhansaya

Azerbaijan State University of Economics

Mombekova Gulim

Karaganda State Technical University

Abstract

Kazakhstan is important to world energy markets because it has significant oil and natural gas reserves. With sufficient export options, Kazakhstan could become one of the world's largest oil producers and exporters in the next decade. But Kazakhstan's strategic aspiration is to become a modern, diversified economy with a high value added and high-tech component, well integrated into the global economy. The energy sector is viewed as a good basis to achieve this goal. The perspective of the Economy of Kazakhstan is closely connected with further integration into international economic relations, utilization of unique reserves of energy and mineral resources, vast possibilities to export industrial and agricultural products, optimum employment of country's transit potential and with availability of highly qualified specialists in different spheres. During the Soviet period Kazakhstan was an agrarian, raw materials supplier of the former Soviet economy, where the military industry played the major role.

Key words: Kazakhstan economy, mineral resources, oil

Sustainable Development in Heydar Aliyev's Opinion: A Proactive Development Vision

Ahmed Taher

Al-Hewar Center for Political and Media Studies

Abstract

In the early 1990s and amidst the disintegration and collapse of the Soviet Union with the subsequent independence of its 15 countries in the sight and hearing of the world, Azerbaijan was one of the first of those countries to gain its independence on October 18, 1991, allowing it to join the international system on March 2, 1992. Afterwards, in its 82nd plenary session of its 46th session held on May 6, 1992, in New York, the United Nations General Assembly adopted its resolution No. 46/230 to admit Azerbaijan as a permanent member of the United Nations. Given this political and international breakthrough, Azerbaijan gained its second independence. The Republic of Azerbaijan was the first democratic republic to be established in the Islamic East in May 28, 1918; an independence which was short-lived despite all the Azerbaijani endeavors to lay the foundations of the modern State through establishing institution-building and policy-making. Nevertheless, no sooner did Azerbaijan gained its first independence than it lost it in the early 1920s as it fell under the Russian occupation after the Bolshevik revolution of 1917 and the start of the Eastern Bloc, which was known as the Soviet Union. That Russian presence on the Azerbaijan territory lasted for more than 70 years, during which the Azerbaijani people spared no effort to maintain its national identity and independent language despite all the difficulties and challenges they faced. Thanks to the steadfastness of the Azerbaijani people and its political leadership and cadres, they managed to overcome all the crises before Socialist Republic of Azerbaijan, as thoroughly detailed in many historical and political studies.

Güclü Brendlər Yaratmaq üçün Süni İntellektədən İstifadə Edilməsi

Natiq Hüseynov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Süni intellekt vasitələrinin getdikcə biznesin bütün proseslərinə inteqrasiya edən bir texnoloji inqilab olması danılmaz bir faktdır. Sİ-nin birbaşa brendinqə olan müdaxiləsinin ölçülməsi və hansı alətlərin marketinqdə effektiv nəticələr ortaya çıxartdığı mövzusunda araşdırmalar bu yöndə əhəmiyyətli irəliləyişlərin əldə edilməsinə gətirib çıxaracaqdır. Bu araşdırmada brendinq proseslərinin hansı yöndə təsirlənməsi və bunun hansı süni intellekt vasitələrinin hesabına baş verməsi məsələləri müzakirə edilmiş və digər araşdırmaların nəticələrinə əsaslanan qiymətləndirmələr aparılmışdır. Araşdırmamızda markaların sosial mediada tanınması, məzmun idarəetməsi, elektron brend təcrübəsi, performans dəyərləndirməsi, müştəri anlayışının idarəedilməsi, interaktiv brend-müştəri əlaqəsi o cümlədən güclü bir brendin yaradılması üçün süni intellektin müdaxilə edə bildiyi ən vacib mövzular haqqında təhlillər əhatə olunmuşdur. İnkişaf etmiş biznes modellərinin təcrübələrinə əsasən süni intellektin marketinq fəaliyyətlərinə inteqrasiyası nəticəsində yaranan rəqabət üstünlüklərinin öyrənilməsi qabaqcıl markaların stratejik funksiyasına çevrilməlidir. Araşdırmamız bu mövzuda qabaqcıl jurnallarda dərc edilmiş müxtəlif yanaşmaları bir yerə toplamış, əlaqələndirmiş və əlavələr edərək süni intellektin birbaşa markalaşmaya olan müdaxiləsinə uyğun anlayışlar təqdim etmişdir. Nəticədə süni intellekt alətlərinin markalaşma prosesində səmərəli olmasından daha çox yüksək rəqabət yaratması və istifadəsinin labüd olması ortaya çıxmışdır.

Açar sözlər: Süni intellekt (Sİ); Süni Neyron Şəbəkələri (SNŞ); Elektron marka.

Methods for The Formation of Strategies of Companies in The Digital Economy

Mahmud Mahmudov

Azerbaijan State University of Economics

Aghayeva Konul

Azerbaijan State University of Economics

Azerbaijan University of Architecture and Construction

Abstract

The digital economy has revolutionized the way businesses operate, necessitating the adoption of modern strategic approaches to ensure sustained growth and competitiveness in a rapidly changing environment. This article offers an in-depth analysis of various methods that companies can employ to develop effective strategies tailored to the digital landscape. We explore key concepts such as data-driven decision-making, digital transformation, customer-centricity, agile and lean methodologies, collaborative ecosystems, talent management, and cybersecurity. By examining real-world case studies and providing statistical evidence, this article offers valuable insights into the successful application of these methods, demonstrating their importance in driving business success. Ultimately, the paper aims to provide a comprehensive and practical guide for businesses navigating the complexities of the digital economy, enabling them to develop and implement powerful strategies that capitalize on the unique opportunities presented by this rapidly evolving landscape.

Keywords: Data-driven decision-making, Digital economy strategies, Digital transformation process, Business strategy development, Agile, and lean methodologies, Data privacy regulations, Corporate social responsibility.

3-6 Yaş Arası Uşaq Ayaqqablarının İstehlak Xassələrinin Qiymətləndirilməsi

Səbinə İbişli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Univrsiteti

Xülasə

Ayaqlar bədənə dik durmağa, bədən hərəkətlərində mütənəsiblik yaratmağa və yeriməyə imkan verir. Başqa sözlə ayaq, bədənlə addım atdığımız yer arasında körpüdür. İlk dövrlərdə insanlar ayaqlarını təbiətin zərərli təsirlərindən qorumaq üçün ayaqqabı geyinməyə ehtiyac duymuş, ayaqlarını heyvan dəriləri ilə qorumuşlar. Zamanla bütün digər sahələrdə olduğu kimi, ayaqqabı sahəsində də insanların sivilizasiya səviyyələrinin tərəqqisi baş verməyə başlamışdır.

Ayaqqabılar insanların cinsinə və yaşına, tikilmə mərhələsinə, istifadə olunan materiala və geyiniləcəyi yerə görə müxtəlif şəkildə qruplaşdırılır. Ümumiyyətlə, qruplaşmalar quruluşa, yaşa və cinsə əsaslanır. Tarix boyu baş verən dəyişiklik və inkişaf ayaqqabılar ilk dəfə olaraq uşağın müəyyən bir sinfə aid olduğunu göstərə bilməsi üçün material, aksesuar, rəng, naxış və dəri baxımından dizayn edilmiş və müxtəlifləşdirilmişdir.

Əhəmiyyətli istehlakçı qruplarından birini təşkil edən uşaqların hər sahədə olduğu kimi ayaqqabı istehlakında da əhəmiyyətli bir bazar payı var. Valideynlər kiçik uşaqlar üçün istehlak materiallarının seçimində daha təsirli olsalar da, zaman-zaman ailələrin satın alma qərarlarında təsirli ola bilərlər. Bu araşdırmanın məqsədi 3-6 yaş arası uşaq çəkmələrinin (ayaqqablarının) istehlak xassələrinin qiymətləndirilməsidir.

Açar sözlər: Ayaqqabıların İnkişaf Xüsusiyyətləri, İstehlak Xassələri, Uşaq Ayaqqabları, Gender Fərqi

Enerji Güvenliđi Kapsamında Avrupa Birliđi- Azerbaycan İlişkileri

İmanqulu Muradzadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Elşən Məmmədli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Nurhodja Akbulayev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Özet

Azerbaycan, AB'nin enerji ithalatında Rusya'ya olan bađımlılıđını azaltmak için alternatif bir ulařım yolu sunan Hazar Havzası'nda kritik enerji kaynaklarına sahip olduđu için Avrupa Birliđi'nin ulusal güvenliđi açısından stratejik bir öneme sahiptir. Azerbaycan, siyasi ve ekonomik istikrarsızlıđın üstesinden gelmek için AB de dahil olmak üzere çeřitli dünya güç merkezleriyle siyasi ve ekonomik bađlar kurmuřtur. Bađımsızlıđın ilk yıllarında Azerbaycan'da siyasi ve ekonomik istikrarsızlık vardı. Bu istikrarsızlıđın üstesinden gelmek için Avrupa Birliđi ile ilişkilerin geliřtirilmesi daha gerekliydi. TASIC, TRACECA, INOGATE ve ECHO giriřimleri AB ile Azerbaycan arasında iřbirliđi kurulmasına yardımcı olmuřtur. AB, Rusya'ya olan bađımlılıđını azaltmak ve enerji güvenliđini sađlamak için kaynak tabanını çeřitlendirmekle ilgilenmektedir, bu nedenle Azerbaycan ile enerji iřbirliđine önem vermektedir. Bu çalıřma, Azerbaycan'ın enerji potansiyelini ve bunun AB'nin enerji güvenliđi üzerindeki etkisini deđerlendirmeyi amaçlamaktadır. Karřılařtırma ve istatistiksel veri analizi yöntemine dayanan çalıřmanın en önemli bulgusu, Azerbaycan'ın AB'ye yönelik stratejisinde enerji faktörünün önemli olduđu ve AB'nin enerji güvenliđini sađlamak için Hazar Havzası'nın enerji kaynaklarına yüksek talep gösterdiđi yönündedir.

Elektron Kommersiyada Qulaqdan Qulağa Marketingin Satınalma Qərarına Təsiri: Bakı Şəhəri Üzrə

Bayramova Günay

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İstehlakçılar marketingin də inkişafı ilə birgə satınalma davranışlarından əmin olmaq və düzgün qərar vermək üçün fərqli metodlar axtarışında olurlar. Reklam marketing strategiyalarının güvənilir olmadığını düşünərək ətraflarında, onlara yaxın olan və güvəndikləri şəxslərdən məhsul və ya xidmət haqqında məlumat toplamağa çalışırlar. Bununla da qulaqdan qulağa marketing vacib bir məlumat mənbəyinə çevrilir və istehlakçıların satınalma qərarı prosesində əhəmiyyətli rol oynayır. Həmçinin texnologiyanın inkişafı ilə də insanlar artıq fiziki olaraq yaxın ətraflarında olan şəxslərin deyil, dünyanın hər yerindən olan istehlakçıların məhsul və ya xidmət haqqında onlayn rəylərini oxuyaraq satınalma qərarı verə bilirlər. Onlayn mühitlərdə edilən rəylər və tövsiyələr olaraq bilinən elektron qulaqdan qulağa marketing getdikcə satınalma qərarlarında daha da önəmli bir faktora çevrilir. Bu araşdırmada elektron ticarətdə qulaqdan qulağa marketingin satınalma qərarı üzərində təsiri Bakı şəhəri üzrə aparılmışdır. 300 şəxslə anket edilərək, əldə edilən məlumatlar SPSS 29 proqramı istifadə edilərək analiz edilmişdir. Faktor, Regressiya, Korelasiya, Güvənirlilik kimi analizlər edilmişdir. Analizlər nəticəsində elektron və ənənəvi qulaqdan qulağa marketingin satınalma qərarı üzərində mənalı və müsbət istiqamətdə bir təsiri olduğu müəyyən edilmişdir.

Açar sözlər: Elektron qulaqdan qulağa marketing, elektron kommersiya, ənənəvi qulaqdan qulağa marketing, satınalma qərarı

Qloballaşma Şəraitində Dünya Valyuta Sisteminin İnkişafının Əsas İstiqamətləri və Gələcəyi

Quliyev Fərid

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə qloballaşma dövründə dünya valyuta sisteminin inkişafındakı istiqamətlər və onun gələcəyində baş verə biləcək yeniliklər araşdırılmışdır. Qloballaşma dünya valyuta sisteminə bir sıra yeniliklər gətirdi. Tədqiqat işinin aparılması zamanı məlum oldu ki valyuta sisteminin təkmilləşdirilməsi üçün birinci növbədə ehtiyatların şaxələndirilməsi lazımdır. Valyuta məzənnə sistemlərinin islahatı vasitəi ilə də daha dayanıqlı valyuta sisteminə nail olmaq mümkündür. Texnoloji yeniliklər sayəsində alternativ valyutalardan istifadə genişlənsənsə də hələ də tam şəkildə beynəlxalq hesablaşmalarda istifadə olunmur. Valyuta sisteminin inkişaf etdirilməsi qiymətlərin daha stabil olmasında rol oynayır. Gələcəkdə dövlətlərin valyuta sisteminin bir-biri ilə daha da əlaqəli olacağı güman edilir. Kriptovalyutaların gedərək daha da geniş şəkildə istifadə olunması və onun təklif etdiyi faydalara əsasən gələcəkdə dollar və avro kimi beynəlxalq valyuta vahidlərinin istifadəsinin azalacağı və yerlərini rəqəmsal valyutalara verəcəklərinə işarət edir. Kriptovalyutaların bir çox faydaları olsa da təhlükəsizlik, ətraf mühit və digər bu kimi çatışmamazlıqlara görə hələ də onların ehtiyat valyuta kimi istifadəsi real deyil. Dünya valyuta sisteminin inkişafı iqtisadiyyatın bir çox sahələrinin inkişaf etdirilməsində önəmli rol oynaya bilər.

Açar sözlər: kriptovalyuta, qloballaşma, valyuta sistemi

Food Safety among Tourists in Sekondi-Takoradi Metropolitan Assembly (STMA) as a Destination in Ghana

Nicholas Imbeah

Takoradi Technical University

Gladys Bediako

Cape Coast Technical University

Ellen Imbeah

Ghana Education Service (GES)

Abstract

Tourist destinations should provide safe food for the tourists to be able to stay longer and spend at the destination. The volume of tourists influences the number of consumers at the destination and food vendors hoping to offer food services. This study sought to identify and review the sources of eating outlets among the tourists in Sekondi-Takoradi in Ghana according to types, what and where they eat. The sources of various types of food offered for sale at this destination could be grouped under the following: restaurants, “chop bars”, drinking spots and home-kitchen food for tourists who stay in foster homes. The exercise targeted visitors who came into the twin-city for tourism purposes. Observation and survey were used as major tools. Purposive sampling technique was also employed. Reflections were gleaned from the discussions made by both students and trainers during educational field trips. It was observed that tourists of African descent eat all types of food from restaurants, chop bars & home-kitchen. They are daring in eating food of African origin. It is recommended that the local sources of food should be regulated and monitored by Ghana Tourism Authority (GTA) and Food and Drug Authority (FDA). This can highly improve the image of the destination in order to increase the tourist arrivals in Ghana. It must be said that food law and regulations should also be updated, institutional responsibilities should be strengthened and coordinated to keep up with food inspection services and food control management in Ghana.

Keywords: destination, Sekondi-Takoradi, restaurant, chop bar, food safety

The Effect of Immigration on Labor Market Conditions in Destination Areas: the case of Kazakhstan

Danara Tileubergen

Applied Economics Research Centre of Kazakhstan

Abstract

Kazakhstan became a member of the Eurasian Economic Union that provides countries advantages such as: free movement of goods, capital, services and people. However, the right of free movement of people between the membership countries creates additional employment opportunities for people and as a result it might lead to increase of immigration in Kazakhstan. Therefore, it is crucial to examine the effect of immigration on labor market conditions in destination areas. This study examines the effect of immigration on labor market conditions in Kazakhstan in 1991-2021. The obtained results show that the immigration had significant effect on the average wage and didn't have significant effect on the unemployment in Kazakhstan.

Keywords: integration, immigration, unemployment, average wage, Kazakhstan economy.

Ağıllı Şəhər Texnologiyaları Tətbiqin İqtisadiyyata İmkanları və Müsbət Təsirləri

Elvin Cabbarlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Ağıllı şəhər texnologiyaları şəhər mühitini dəyişdirmək və yeni iqtisadi imkanlar yaratmaq potensialına malik olan sürətlə inkişaf edən innovasiya sahəsidir. Ağıllı şəhər texnologiyaları nəqliyyat, enerji, su və tullantıların idarə edilməsi kimi şəhər xidmətlərinin səmərəliliyini artırmaq üçün məlumat və texnologiyadan istifadə edir. Ağıllı şəhər texnologiyalarının məqsədi şəhərləri daha yaşana bilən, dayanıqlı və səmərəli etməkdir. Ağıllı şəhər texnologiyalarının əsas üstünlüklərindən biri məhsuldarlığın artırılmasıdır. Texnologiyaları şəhər infrastrukturuna inteqrasiya etməklə şəhərlər prosesləri avtomatlaşdırır, resurslardan istifadəni optimallaşdırır və xərcləri azalda bilər. Ağıllı şəhər texnologiyaları məhsuldarlığı, resursların idarə edilməsini və yeni iş yerlərinin və sənaye sahələrinin yaradılmasını təkmilləşdirməklə iqtisadiyyatın yaxşılaşdırılması üçün mühüm imkanlar təklif edir. Texnologiyaları şəhər infrastrukturuna inteqrasiya etməklə şəhərlər prosesləri avtomatlaşdırır, resurslardan istifadəni optimallaşdırır və xərcləri azalda bilər. Ağıllı trafik idarəetmə sistemləri və ağıllı enerji sistemləri ağıllı şəhər texnologiyalarının iqtisadi artıma necə təkan verə biləcəyinə iki nümunədir. Əlavə olaraq, resursları izləmək və idarə etmək üçün məlumat və analitikadan istifadə etməklə, şəhərlər enerji, su və digər resurslardan istifadəni optimallaşdırır və xərcləri azalda bilər. Ağıllı şəhər texnologiyaları həm də yeni iş yerləri və sənaye sahələri yaratmaq potensialına malikdir, iqtisadi artım və innovasiyalara təkan verir.

Açar sözlər: ağıllı şəhər texnologiyaları, iqtisadiyyat, məhsuldarlıq, resursların idarə edilməsi, iş yerlərinin yaradılması, innovasiya.

Key Focus Areas of Raising Investment Attractiveness of Enterprises of Uzbekistan

Khamroeva Iroda

FE "Sanoat Energetika Guruhi" LLC

Abstract

The article talks about the most important prerequisite for increasing returns from the skillful use of the potential of targeted financing instruments for the needs of innovative development by enterprises in the oil and gas industry of Uzbekistan. An analysis of the study of existing methods for assessing the effectiveness of investments has been made, which has made it possible to develop a mechanism for its generalized assessment of the results of the implementation of an investment project based on the actual performance of the corresponding enterprise or its object. And a model was developed: for the further sustainable development of the oil and gas industry of Uzbekistan to increase its investment attractiveness in two directions: undertaken by the state - with decision-making at the government level, and by the industry, enterprises - aimed at using internal reserves for development.

Keywords: investors, investment attractiveness, investment climate, investment project.

Impact of Legal Regulations on Waste Management in Azerbaijan

Aysel Huseynzade

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

In this article, the reasons for the generation of waste in Azerbaijan, especially waste in the areas subject to domestic pollution, their regulation by legal means, as well as the assessment of the sources that cause pollution, the problems that may arise at this time, and the methods of solving them by legal means are described in detail. Also, in recent years, the development trend of restoring the ecological balance thanks to the development of the green economy in our republic and the legal regulations established by our President Ilham Aliyev has been studied. Also, the destruction of solid and household waste generated in our country with modern methods and based on the principle of circular economy was investigated. In addition to the indicators in Azerbaijan related to waste management, statistical data from the countries of the world were also reflected. Also, the indicators based on the method of comparative analysis between them are reflected in the content of the article. Detailed information on both technical and ecological assessment of waste and a unified management system has been mentioned.

Keywords: waste, legal regulation, ecology, disposal

Azərbaycanda Maliyyə İnkişafı və İqtisadi Artım Arasında Əlaqələrin Tədqiqi

Mehman Həsənlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Maliyyə inkişafı və iqtisadi artım arasındakı əlaqə uzun illər elmi araşdırmaların mövzusu olmuşdur və indi də tədqiq edilməkdədir. İnkişaf etmiş müasir ölkələrin iqtisadi böyümə prosesində maliyyə sektorunun əsas sahələrdən olması Azərbaycanda da maliyyə inkişafının və onun iqtisadiyyata təsirlərinin öyrənilməsini zəruri edir. Tədqiqatın əsas məqsədi Azərbaycanda maliyyə inkişafı və qeyri-neft sektoru nümunəsində iqtisadi artım arasındakı əlaqələrin təbiətini müəyyənləşdirməkdir. Bu məqsədlə səbəb-nəticə əlaqələrinin təhlilində Toda-Yamamoto səbəbiyyət testindən, uzunmüddətli əlaqənin araşdırılmasında isə Johansen kointeqrasiya testindən istifadə edilmişdir. Tədqiqatda aparılan statistik təhlillərin informasiya bazasını Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının və Dünya Bankının yayımladığı statistik məlumatlar təşkil edir. Təhlillər nəticəsində maliyyə inkişafının göstəricisi kimi istifadə olunan maliyyə sektoru tərəfindən verilən kreditlərin ÜDM-ə nisbətinin qeyri-neft sektorunun iqtisadi artımına səbəb olduğu, bu əlaqənin əksinin, yəni iqtisadi artımdan maliyyə inkişafına doğru səbəbiyyətin isə mövcud olmadığı müəyyən edilmişdir. Uzunmüddətli dövrdə göstəricilər arasında əlaqə müəyyən edilməmişdir. Tədqiqat Azərbaycanda maliyyə-böyümə əlaqəsini araşdırmaqla ölkə iqtisadiyyatında onun əsas xüsusiyyətlərini, məhdudiyətlərini və bu əlaqənin gücləndirilməsinin əhəmiyyətini qarşıya qoyur, bu sahədə gələcək araşdırmalar üçün mənbə rolunu oynayır.

Açar sözlər: maliyyə inkişafı, iqtisadi artım, qeyri-neft sektoru, Toda-Yamamoto, Johansen kointeqrasiyası

Xarici Valyuta Məzənnələrinin Milli İqtisadiyyatın İnkişafına Təsiri

Gülər Məmmədova

Azərbaycan Dövlət İqtisad universiteti

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi valyuta məzənnəsinə təsir göstərən göstəriciləri təhlil etmək, bu sahədə spesifik xüsusiyyətlərini və valyuta məzənnəsinə nə dərəcədə təsir göstədiyini açıqlamaq, təkmilləşdirilməsi yollarını müəyyən etməkdir. Məqalədə valyuta məzənnəsi ilə inflyasiyanın əlaqəsi ölçülmüş və inflyasiyaya təsir göstərən göstəricilər araşdırılmışdır. Bununla yanaşı, insanların gözləntilərinin valyuta məzənnəsinin dəyişməsində nə dərəcədə əhəmiyyətli təsir göstərməsi vurğulanmışdır. Tədqiqat zamanı müşahidə, təhlil, müqayisə, qruplaşdırma metodlarından istifadə edilmişdir. Ölkənin pula olan tələbatının və təklifinin dəyişməsi valyuta məzənnəsinə təsir edən ən başlıca amillərdən biri olsa da, iki ölkənin valyutalarının bir-birlərinə nisbəti valyuta məzənnəsinə formalaşdırdığından faiz dərəcələrinin, eyni zamanda insanların gözləntilərinin dəyişməsi də valyutanın dünya maliyyə bazarında tənzimlənməsinə təsir göstərir. Məqalənin effektivliyinin artırılması və gələcək dövrdə insanların davranışlarının milli iqtisadiyyatda valyutanın mövqeyinə necə təsir edə biləcəyini proqnozlaşdırma üçün “İstehlakçı İnam İndeksi” adlı sorğu keçirilərək, İstehlakçı İnam İndeksi ölçülmüşdür. Sənəddə iddia edilir ki, insanların manata olan inamları qənaətbəxşdir. Təhlil göstərir ki, dünyada iqtisadi tendensiyasında baş verən dəyişikliklərin valyuta məzənnəsinə təsir göstərməsi bu sahənin mütəmadi olaraq araşdırılmasına ehtiyacı artırmışdır.

Pazarlama İletişimi ve Spor Pazarlaması: Karabağ Futbol Kulübü Taraftarları Üzerine Bir Araştırma

Murad Aliyev

Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi

Magsud Mirzayev

Azerbaycan Devlet İktisad Üniversitesi

Özet

Pazarlama İletişimi ve Spor Pazarlaması, günümüz işletmelerinin pazarlama stratejilerinde önemli bir yer tutmaktadır. Pazarlama İletişimi, işletmenin hedef kitleye mesajlarını ulaştırarak marka imajını ve farkındalığını artırarak, müşteri bağlılığı sağlayarak ve satışları artırarak pazarlama stratejilerinde büyük bir rol oynar. Spor Pazarlaması ise, spor ve sporcuların pazarlama amaçlarına yönelik olarak kullanılmasıdır. Bu, bir spor etkinliği, takımı, sporcu veya spor malzemeleri üreten bir işletmenin pazarlama faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilebilir. Spor Pazarlaması, marka bilinirliği, ürün satışları, taraftar bağlılığı ve işletme karlılığı gibi birçok farklı hedefe yönelik olarak kullanılabilir.

Bu çalışmada Karabağ futbol kulübü taraftarlarının çeşitli demografik özellikleri ile pazarlama iletişimi ve spor pazarlamasına ilişkin algı düzeyleri arasında farklılıkların olması iddiasıyla bir araştırma yürütülmüştür. Araştırma sonucunda taraftarların pazarlama iletişimi ve spor pazarlamasına ilişkin algılarında yaş ve eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiş, cinsiyet açısından bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan t-testi sonucuna göre ise, grup ortalamaları arasında pazarlama iletişimi açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte cinsiyet açısından spor pazarlamasına ilişkin farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan analiz sonucuna göre anlamlı düzeyde, bir farklılığın olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Spor pazarlaması, Karabağ futbol kulübü, pazarlama iletişimi

Süni Liflərdən Toxunmuş İpəklərin İstehlak Xassələri

Ayla Baxşıyeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İnsanların tələbatının bir hissəsini süni liflərdən hazırlanmış ipək materiallar ödəyir. Müasir dövrdə süni liflərdən toxunmuş ipək parçaların həcmi artıb. Süni liflərdən toxunmuş ipəklər işlənmə sahəsindən asılı olaraq məişət təyinatlı və texniki təyinatlı olurlar. Süni liflərdən toxunmuş ipək qüsuruz hamar səthə malik olan, yumşaq, yüngül və parıltılı parçadır. Xassələrinə, görüntüsünə görə o, təbii yüksək keyfiyyətli parçaya oxşayır. Təbii ipək parça ilə müqayisədə süni ipəyin qiyməti aşağıdır. Təyinatından asılı olaraq süni ipək parçanın seçilməsində xassəsinin düzgün seçilməsi vacibdir. Süni lifli ipək parçalar təbii lifli parça ilə müqayisədə çürümürlər, suya və güvəyə davamlı olurlar. Müasir dövrdə süni ipəklərin istehsalında müasir texnologiya ilə əldə edilmiş yeni liflərdən istifadə edilir. Süni ipəklərin toxunuşunda istifadə olunan ənənəvi süni liflərin xüsusiyyətləri yaxşılaşdırılmış və yeniləri yaradılmışdır. Ənənəvi liflərin təkmilləşdirilməsi və yeni liflərin yaradılması onların həm məişət, həm də texniki məqsədlər üçün tətbiq dairəsini əhəmiyyətli dərəcədə genişləndirir. Süni liflərdən toxunmuş ipəklərin nəfəs alma xüsusiyyəti təbii materialdan daha aşağıdır. Təbii ipəyin tərkibində amin turşuları olduğu üçün o bakterisid təsirə malikdir, insan orqanizminə, xüsusən də dərisinə müalicəvi təsir göstərir. Süni ipəkdə bu xüsusiyyət yoxdur.

Açar sözlər: lif, ipək, xassə, süni, viskoz

Leadership and Management From The Perspective Of Heydar Aliyev

Leila Mustafaeva

Baku State University

Abstrac

Request of the Azerbaijan nation Heydar Aliyev return to the government in 1993. His return revive political, economic spheres. Achievements of national leader more than enough. This article analyzes specific parts which links with each other: political and economic stability also security issues. At the same time personality Heydar Aliyev was highlighted as powerful leader. The work he has done for his country, nation is a clear proof that he is most powerful and charismatic leader at Azerbaijan history. Reforms in the economy, adaptation of legislation, tax and banking systems to rapidly changing economic conditions, implementation of a new economic policy meeting the principles of a market economy gave impetus to Azerbaijan's integration into the world economy, becoming an active subject of interstate relations. As a result of purposeful and consistent reforms in all sectors of the economy, high achievements in industry, construction, transport, agriculture and trade, the country's gross domestic product increased by 71.0% in 1996-2002.

Keywords: Heydar Aliyev, security, economic and political issues, energy security, leader

Yeşil Ekonomiye Geçiş ve Azerbaycan'da Atılan Adımlar

Nazrin İbrahimova

İstanbul Üniversitesi

Özet

Son yıllarda ekonomik ve çevresel sorunların artması, yeşil ekonomi politikalarına olan önemi artırmıştır. Yeşil ekonomi, çevresel sürdürülebilirliği ve sosyal kapsayıcılığı hedefleyen bir ekonomik yaklaşımdır. Ekonomik büyüme ile çevresel koruma ve toplumsal refah arasındaki dengeyi sağlamayı amaçlamaktadır. Yeşil ekonomi politikaları, enerji, tarım, ulaşım, sanayi ve diğer sektörlerde çevre dostu teknolojilerin kullanımını, kaynak verimliliğini, atık yönetimini ve çevresel performansı artırmayı hedeflemektedir. Özellikle Avrupa Birliği ve diğer birçok sanayileşmiş ülke, 2050 ve sonrası için karbon nötr hedefleri belirleyerek yeşil yeni düzen politikalarına yönelmiştir.

Azerbaycan, düşük karbonlu, kaynakları verimli kullanan ve sosyal olarak kapsayıcı bir ekonomiye geçişe odaklanan bir politika izlemektedir. Bu çalışma, Azerbaycan ekonomisinin bir değerlendirmesini sunarak yeşil bir ekonomiye geçişi teşvik edecek yollara odaklanmaktadır. Enerji, tarım ve ulaşım gibi üç temel ekonomik sektör, yeşil ekonomiye geçişin nasıl sağlanacağına dair öneriler sunmak amacıyla ele alınmıştır. Azerbaycan'ın yeşil ekonomi politikaları, doğal kaynakların etkili ve verimli kullanımını teşvik ederek çevresel ve sosyal sürdürülebilirliği artırmayı, ekonomik büyüme ile çevresel koruma ve toplumsal refah arasındaki dengeyi sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelime: Yeşil ekonomi, sürdürülebilirlik, Enerji

Azərbaycanda Bankların Aktivlərinin Analizi

Mehrab Kərimli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bank sistemi müasir dövrdə bütün ölkələr üçün çox böyük bir əhəmiyyətə malikdir. Tarixdə ilkin bankların yaranmasından bəri bank sistemi böyük inkişaf yolu keçmiş və xüsusilə də son dövrlərdə bankların da həm iqtisadiyyatda həm də insanların həyatında rolu daha da artmışdır. Bunun əsas səbəblərindən biri də bankların təqdim etdiyi xidmətlərin də gündən günə artmasıdır. Banklara əmanətlərin qoyuluşu, kredit əldə edilməsi, pul mübadiləsi, nağdsız ödənişlərin həyata keçirilməsi kimi əməliyyatlara həm sadə vətəndaşlar həm də biznes sahibləri, müəssisələr tərəfindən tələbat böyükdür. Bütün müəssisələrdə olduğu kimi bankların da balansında aktivlər, öhdəliklər və kapital mövcuddur. Bu tədqiqatın mövzusu Azərbaycanda bankların aktivlərinin analiz edilməsidir. Tədqiqatda əvvəlcə bank sistemi, bank sistemində aktivlərin rolu barədə nəzəri məlumatlar əks etdirilmişdir. Tədqiqatın praktiki hissəsində isə 2017-2021-ci illərdə Azərbaycanda bir sıra bankların (Kapital Bank, Azərbaycan Beynəlxalq Bankı, Access Bank, Paşa Bank, Yelo Bank, Express Bank) aktivləri təhlil olunmuşdur. Eyni zamanda müvafiq illər üzrə bankların aktivləri ilə xalis mənfəəti arasındakı əlaqə də müzakirə edilmişdir.

Açar sözlər: banklar, bank sistemi, aktivlər, xalis mənfəət.

Keramikanın Keçmişdə və Müasir Dövrədə İstifadə Sahələri

Nərmin Zeynalova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Metallar və ərintilər istisna olmaqla, qeyri-üzvi materialların əmələ gətirdiyi birləşmələrin şüşəli və ya şüşəsiz müxtəlif üsullarla formalaşdırıldıqdan sonra bərkiyənə və davamlılıq qazanana qədər yandırılması nəticəsində alınan materiallar keramika adlanır. Əsasən təbiətdən götürülmüş tək gil ilə və ya gil, kaolin, kvars, feldispat müəyyən nisbətlərdə qarışdırılaraq, lazım gələrsə, son məhsuldan gözləntilərə uyğun olaraq müxtəlif xammallar əlavə edilərək istehsal oluna bilər. 10 min il əvvəl kəşf edilən keramikanın əsas materialı torpaqdır. Keçmiş sivilizasiyalarda dini bütələrdən memarlıq elementlərinə, mətbəx və bəzək əşyalarından rabitə lövhələrinə, yağ lampalarından ölü küllərin saxlandığı qablara qədər müxtəlif istifadələri olan keramika sivilizasiyanın sosial-mədəni həyatına işıq salan əşyalardır. Bu günə qədər fasiləsiz istifadə edilən keramika, indi qırıq sümükləri əvəz edir, əyləc, şam istehsalında, hava, kosmik və rəlsli sistemli nəqliyyat vasitələrində, kompüter və maşın istehsalında, elektrik ötürücü sistemlərdə, istehsal texnologiyalarında, soba və ütü kimi ev əşyalarında, elektron mallar, döşəmə və divar üzlük materialları, qab-qacaq və sənət əsərlərinin istehsalında istifadə olunur. Bu araşdırmada insanın ehtiyaclarını ödəmək üçün istehsal edilən keramikaların ümumi istifadə sahələrindən bəhs edilir. Keramika materialı haqqında məlumatlılığı artırmaq üçün diqqətəlayiq istifadə sahələri vizual nümunələrlə dəstəklənir.

Açar sözlər: keramika, keramika tarixi, keramika materialı, biokeramika

Azərbaycanda Sahibkarlıq Fəaliyyətinin İqtisadi Artıma Təsirlərinin Qiymətləndirilməsi və Mövcud İmkanlar

Abbasova-Zeynalova Nuranə

Mingəçevir Dövlət Universiteti

Xülasə

Müasir dövrdə sahibkarlıq fəaliyyəti ümumi milli məhsulun strukturuna, iqtisadi artım tempinə və keyfiyyət dərəcəsinə təsir göstərir. Bu şəraitdə sahibkarlıq fəaliyyətinin dövlət tərəfindən dəstəklənilib, ona kömək göstərilməsi zəruri hal alır. Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan istehsal müəssisələrinin əsasının qurulması və inkişafı iqtisadi sahələr üzrə innovativ texnologiyaların əsasının qoyulmasını sürətləndirir, uyğun olaraq əhalinin məşğulluq səviyyəsi artır, azad rəqabət şəraiti yaranır.

Sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsi Azərbaycan Respublikasında iqtisadiyyatın inkişaf konsepsiyalarında aparıcı mövqedə olub istər istehsal və istehlak, istərsə də bölgü əlaqələrinin təmin edilməsində iqtisadi-təşkilati mexanizm funksiyasını həyata keçirir. Sahibkarlığın inkişafı Azərbaycan modeli üzrə milli iqtisadiyyatın mövcud vəziyyətinin, bu sahədə məhsuldar qüvvələr üzrə təkmilləşdirmə proseslərinin həyata keçirilməsi xüsusiyyətlərini və perspektiv inkişafının təşəkkül tapmasını özündə ehtiva edir.

Sahibkarlığın inkişafı sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan müəssisələrin həmçinin cəmiyyətin sosial problemlərinin həllinə köməklik edir və kiçik biznes, habelə, regional iqtisadiyyatın inkişafına da müsbət təsirini göstərir, ölkədə rəqabət mühitinin yaradılmasına şərait yaradır, yeni iş yerləri yaradır. Sahibkarlıq fəaliyyəti cəmiyyətdə və iqtisadiyyatda özünəməxsus işə salma mexanizmi və struktur dəyişikliklərin bələdçisidir. Bu dəyişiklik iqtisadi artımın hərəkətverici qüvvəsi kimi, ölkənin ümumi buraxılışının artmasına təsir göstərir.

Açar sözlər: sahibkarlıq, iqtisadi artım, sosial-iqtisadi inkişaf

B2B Sektorunda Elektron Ticarətin İnkişafına Təsir Edən Amillər: Azərbaycan Nümunəsi

Nuruyeva Bərdi

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İnkişaf etməkdə olan ölkələrin şirkətləri B2B sektorunda elektron ticarəti xarici ölkələrlə ticarəti artırmaq üçün effektiv vasitə kimi istifadə edirlər. Lakin təcrübədə qeyd olunan ölkə şirkətləri üçün yeni xarici ticarət imkanlarının yaradılmasında gözlənilən performans göstərmir. İnkişaf etməkdə olan bir ölkə olaraq Azərbaycanda da B2B sektorunda e-ticarətdən istənilən səmərəliliyi əldə etmək mümkün deyil. Bu araşdırmanın əsas məqsədi Azərbaycanda B2B sektorunda elektron ticarətin inkişafı və bu inkişafa təsir edən amilləri araşdırmaqdan ibarətdir. B2B sektorunda elektron ticarətdə qarşıya çıxan maneələrin və problemlərin aşkarlanması, bu sektora təsir edən amillərin təhlili üçün şirkətlərin müsbət və mənfi təcrübələr çərçivəsində dərin bilik istehsalının zəruri olduğu araşdırmamızda kəmiyyət metodu ilə məlumat əldə etməyin çətin ola biləcəyini nəzərə alaraq keyfiyyət tədqiqat metodunun bir növü olan müsahibə metodundan istifadə olunmuşdur. Azərbaycanda B2B sektorunda elektron ticarət edən müəssisələrin say azlığı səbəbilə müsahibədə 4 şirkət iştirak etmişdir. İştirakçıların icazəsi ilə müsahibə zamana səs yazısı alınmışdır. İştirakçıların cavablarına əsasən B2B sektoruna maneə olan amillər və B2B sektorunda elektron ticarətdən əldə edilən faydalar araşdırılmağa çalışılmışdır.

Açar sözlər: Elektron ticarət, B2B, Bizneslər arası ticarət, Azərbaycan B2B sektoru.

Bankacılık Sektörünün Camels Yöntemi İle Performans Tahlili: Azerbaycan Örneđi

İsrefilzade Emil

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Özet

Makalenin hazırlanmasının temel amacı, Azerbaycan'da faaliyet gösteren varlıklarına, büyüklüklerine, aktiflerinin hacmine, sermaye yapısına vb. bu gibi kriterlere göre seçilen 6 bankanın 2018-2021 yılları arasında CAMELS performansının analizi ve değerlendirilmesidir. ABD'de yaranan CAMELS, bankaların performans değerlendirilmesi için tüm dünyada, aynı zamanda Azerbaycan'da da yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biridir. Bu yöntemin, sermaye yeterliliđi, aktif kalitesi, yönetim, kazançlar, likidite durumu, piyasa riskine duyarlılık gibi 6 alt bileşeni bulunmaktadır.. Makalenin bilgi tabanını, uluslararası bilimsel dergilerde yayınlanan bilimsel makaleler, yapılan son araştırmaların bilimsel-analitik analizleri, internet kaynakları, analiz amaçlı olarak bankaların resmi internet sitelerinden elde edilen yıllık mali tabloları oluşturmaktadır. Makalede Azerbaycan'da bankacılık sistemi ve yapısı, CAMELS bileşenleri hakkında bilgi verilmiş, son kısımda her bankanın resmi internet sayfasındaki yıllık mali tablolar yardımıyla rasyolar hesaplanarak, CAMELS puanları hesaplanmıştır. Geçmiş yöntemlerden esinlenerek ve mevcut bankacılık sistemi göz önünde bulundurularak analizin yapılmasında 17 rasyo kullanılmıştır. Makalenin hazırlanmasının yeniliđi, Azerbaycan'da en büyük 6 bankanın 2018-2021 yılları için CAMELS değerlerinin karşılaştırmalı analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve bu alandaki boşlukları kapatmaya yönelik önerilerdir.

Anahtar kelimeler: CAMELS sistemi, performans tahlili, banka, değerlendirme

FinTech Şirkətlərinin Maliyyə Aktivlərinin Artımına Təsiri

Musayev Vüsal

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Dünya iqtisadiyyatının qloballaşması maliyyə sektoruna fundamental şəkildə təsirini göstərərək bu sahədə daha çox qabaqcıl texnologiyalarının tətbiqini zəruri etmişdir. Belə proseslərin təsiri altında bank sektoru sürətlə dəyişir və yeni iqtisadi şəraitdə öz yerini tapmağa çalışır. Bu sahədə banklar hal hazırda yeni yaranan texnoloji şirkətlərə həm rəqabət, həmçinin əməkdaşlıq etməli olur. Fintech şirkətlərin göstərdiyi xidmətlər, təklif etdikləri yeniliklər həm biznes, həm də istehlakçılar üçün ənənəvi maliyyə xidmətlərini təkmilləşdirmək və avtomatlaşdırmaq üçün yaradılmış proqram təminatı, mobil proqramlar və digər texnologiyalara istinad edən termindir. Həmçinin, Fintech maliyyə-bank xidmətlərinin istehlakçıları üçün maliyyə mənbələrinə çıxışı və yeni məhsul və xidmətləri artırmaqla iqtisadiyyata töhfə verir, buna görə də maliyyə sisteminin gələcəyinin formalaşmasında mühüm rola malikdir. (Putri, Najwa, Megat, 2018)

Bu məqalədə Fintech-in maliyyə sabitliyi maliyyə bazarlarına təsiri dəyərləndirilir və Azərbaycan bazarı üçün təkliflər verilir. Məqalədə FintTech müasir texnologiyalarının bankların və qeyri bank kredit təşkilatlarının kreditləşməsinin daha səmərəli və gəlirli etməsini, kiçik və orta sahibkarların bank kredit xidmətlərinə daha əlverişli, asan çıxışını təmin edilməsini, yenilikçi texnologiyalar vasitəsilə maliyyə institutlarının ölkənin iqtisadiyyatında müsbət təsiri nəticəsində finanslaşma indeksinə təsirini araşdırır.

Açar sözlər: rəqəmsallaşma, bankçılıq, Fintech, maliyyə ölçətanlığı, kiçik orta sahibkarlıq, kreditləşmə

The Correlation between Gender Pay Gap and GDP Growth in Azerbaijan Economy

Zahra Huseynova

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

The gender wage gap is described as phenomenon such that women with same capacity, productivity with male workers are paid or promoted less. The reasons for such discrimination are cultural stereotypes, personal biases, and labor cost saving. Recent statistics shows that Azerbaijan is also among the countries which suffer from this phenomenon where it ranked 100th out of 156 countries in The Global Gender Gap Index (GGGI). Yet, State Statistics Committee of the Republic of Azerbaijan has positive views in this topic, which claims that the economic growth in the country is followed by the increase in the part of women in country's labor force. In this regard, extensive empirical analysis developed to test these ideas where the difference between average wages of female and male workers regressed on GDP (Gross Domestic Product) per capita. Additionally, literacy ratio of males to females and Gini coefficient were used as control variables. The results confirmed the hypothesis by showing a negative relationship between the gender wage gap and economic development so, we believe that the results of the study will be useful for the implementation of correct government policies, which will be aimed at reducing the gender pay gap in the future.

Keywords: gender wage gap, gross domestic product per capita, Gini coefficient, literacy rate.

Elektron Ticarətdə Bulud ERP-nin Tətbiq Edilməsi Və Alibaba Platformunun Biznes Performansına Təsiri

Məhəmməd Səmədov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Müəssisə resurslarının planlaması bütün sektorlarda olduğu kimi elektron ticarətdə də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ənənəvi ERP-lərin elektron ticarət kimi dinamik və çevik sektora tətbiqində ortaya çıxan problemlər səbəbi ilə bulud ERP və bulud hesablamasından istifadə bir növ məcburi hal xarakteri almağa başlayıb. Ənənəvi ERP-lərin özü ilə gətirdiyi problemlərə qarşı bulud ERP-nin təklif etdiyi həllər tədqiqat zamanı ortaya qoyulmuş, habelə bulud hesablamının tərkib hissələri, əhəmiyyəti və gətirdiyi faydalardan bəhs olunmuşdur. Çinin mühüm elektron ticarət platformalarından olan Alibaba da bulud hesablamının faydalarından istifadə edir və öz biznes performansını durmadan artırır. Alibaba göstərdiyi xidmətlər, ticarət həcmi, etdiyi investisiyalar, habelə informasiya kommunikasiya texnologiyalarından istifadəyə görə sadəcə Çində yox bütün dünyada brendləşməyə doğru önəmli addımlar atmış platformadır. Bu inkişafa nail olmaq üçün tədqiqat-inkişaf xərcləri, habelə investisiya xərclərinə xüsusi diqqət ayıran şirkətin bu xərclərinə daha çox hansı faktorların təsir etməsi bu məqalədə araşdırılıb. Digər mühüm məqam isə bulud ERP və hesablamasının investisiya xərclərinə hansı dərəcədə təsir göstərməsinin ekonometrik model qurularaq tədqiq edilməsidir.

Açar sözlər: Bulud ERP, Alibaba, ERP, elektron ticarət.

İnkluziv Təhsil Sahəsində Olan İmkanların Təşkili Problemləri və Həlli Yolları

Abdullayev Məhəmməd

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə inklüziv təhsil və inklüziv təhsil prosesinin subyektləri ilə bağlı təhsilverənlərin fikirlərinin öyrənilməsinin nəticələri araşdırılır. Hal-hazırda sağlamlıq imkanları məhdud insanların müxtəlif sahələrdə kollektivin üzvü kimi formalaşması və birgə fəaliyyətdə iştirakını təmin etmək üçün sosial statusunun bərpa olunması vacib prosesdir. Sosial reabilitasiya belə şəxslərin cəmiyyət ilə əlaqədə olması üçün bir vasitədir. Xüsusi ehtiyacı olan insanların cəmiyyətin inkişaf etdirilməsi prosesində fəal iştiraklarını təmin etmək üçün onlara dəstək olmaq lazımdır. Tədqiqatçıların qeydlərinə görə bu gün inklüziv təhsilin təmin edilməsi sahəsində mükəmməl qanunvericiliyə sahib ölkələr Danimarka, İslandiya, Kanada, Niderland və s. demək olar. Təəccüblü deyil ki, dünyanın bir çox kasıb ölkələrində sürətli dəyişikliklər baş verir. Bütün bunlar yəni qeyd edilənlər YUNESKO-nun proqramlarının səmərəli tədbirləri ilə bağlıdır. Fiziki qüsurlu insanlarda sosial statusunun bərpa olunması prosesinin baş verməsi onların şəxsiyyətinin inkişafına təkan verir, eyni zamanda sosiallaşmanın göstəricisi olan özünü təsdiq, özünə reallaşdırma ilə nəticələnir. Belə şəxslərin ətrafa uyğunlaşmalarında, yaşlıları və yaşlılarla münasibətlərində olan çətinlikləri təbiətlə və ətrafla əlaqənin məhdudluğunun, mədəni vərdişlərin azlığının nəticəsidir. Təhlil əvvəlcə autizmə yönəldilsə də, siyasətlər əsasən ümumi autizmlə uşaqlar kimi xüsusi təhsilə ehtiyacı olan uşaqlar siyasətlərindən ibarət olub, nəticələri autizmdən kənar daha geniş kontekstdə şərh etməyə imkan verir və təhsil sisteminin inkişaf edib təkmilləşdirilməlidir.

Açar sözlər: Fiziki qüsurlu insanlar, inklüzivlik, inklüziv təhsil, təhsil

“Kibercinayətkarlıq - Müasir İnformasiya Cəmiyyətinə Təhlükə Kimi”

Bəşirov Əli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalə virtual aləmdə baş verən cinayət növü olan kibercinayətkarlıq və bu növ cinayətlərə qarşı alınan tədbirləri əhatə edir. Məqalə tərkibində kibercinayətkarlıq haqqında və onun növləri, tipləri barədə ilkin məlumatlar yer alır. İlkin olaraq ölkəmizdə bu kimi aktlara aid olan və müstəqillik illərindən başlayaraq qəbul edilmiş qərar və sərəncam barədə qısa giriş verilib və kibercinayətkarlığın məqsədləri və törətdiyi zərərləri barədə izahlar verilir. Həmçinin, Avropa Şurası tərəfindən virtual dünyada kibercinayətlərə qarşı atılan addımlar və sadalanan məlumatlarla yanaşı son 2 ilin qlobal göstəriciləri, statistik verilənləri və kibercinayətkarlığın iqtisadiyyata olan təsirindən danışılır. Bir termin kimi cinayətin bu növü izah olunur. Müasir problem olan kibercinayətin gündən-günə aktuallaşması və bu yolla əldə olunan məlumatların, digər sözlə data-ların əhəmiyyəti barədə bəhs edilir. Məsələ ilə bağlı statistik məlumatlar daxilində müxtəlif ölkələr üzrə kibercinayətkarlıq göstəriciləri təsvir edilmiş və hər biri barədə ətraflı məlumat verilmişdir. Həmçinin, qlobal aləmdə bu növ cinayət aktlarına qarşı alına biləcək bir sıra tədbirlər izah edilmişdir.

Açar sözlər: internet, kibercinayət, kibertəhlükə, virtual

Qarabağda “Ağıllı Region” Yanaşması

Fəqan Zəkəryəyev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Tədqiqat Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş rayonlarının-Qarabağın yenidən qurulmasının müasir sistemlərdən istifadə edərək dövrün tələblərinə uyğun formada aparılmasının mümkünlüyü üzərinə qurulmuşdur. Bildiyimiz kimi, Qarabağın dirçəldilməsi dövlətin əsas hədəflərindən biridir. Regionda Ağıllı kənd və Ağıllı şəhərlərin qurulması Qarabağın “Smart Region”a çevrilməsinə atılan addımdır. Tədqiqatda ilk növbədə Ağıllı region anlayışına aydınlıq gətirilmişdir. Ağıllı şəhərin formalaşmasında əsas komponentlər vurğulanmışdır. Bunlar “Ağıllı vətəndaş, ağıllı idarəetmə, ağıllı iqtisadiyyat, ağıllı mobillik, ağıllı mühit və ağıllı həyat” olmaqla 6 hissədən ibarətdir. Təbii ki, bu amillər nisbidir çünki tədqiqat göstərdi ki Ağıllı şəhər anlayışı üçün mütləq bir tərif və ya qanun yoxdur. ədəbiyyatçılar müxtəlif formalarda bu anlayışa bir mənə gətirməyə çalışırlar. Tədqiqat həmçinin Ağıllı şəhərlərin iqtisadiyyatının ən əsas sahələrindən biri olan Yaşıl iqtisadiyyatdan bəhs edir. Qarabağın kifayət qədər enerji resurslarına malik olması Yaşıl iqtisadiyyatda Yaşıl enerji sistemlərinin tətbiqi imkanlarını qabardır. Bunun üçün kifayət qədər imkan var və xüsusilə bu resurslara sahib olma xarici investorları da regiona yaxınlaşdırır. Bu amil regiona daha çox investisiya yatırılmasına və bununlada Qarabağı “Smart Region”a çevrilməsinə böyük qatqı verəcək. Tədqiqatın irəliləyən hissələrində isə bir şəhəri Ağıllı edən amillərin regiona qatacağı üstünlüklər bu istiqamətdə ortaya çıxacaq problemlər və həll yolları qələmə alınmışdır.

Açar sözlər: Ağıllı şəhər, Ağıllı kənd, Yaşıl enerji, İnvestisiya, Ağıllı insan.

Dəyişək Trikotaj Məmulatlarının Çəşid Ekspertizası: Qadın və Kişi Alt Geyimləri

Elmir Həsənov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Dəyişək trikotaj məmulatlarının növ ekspertizası bu gün çox vacib məsələdir. Bu sahədə istehsal olunan məhsulların keyfiyyəti, çeşidi və uyğunluğu istehlakçıların satın alma qərarlarına təsir edir. Buna görə də trikotaj məmulatlarının müxtəlifliyi həm istehsalçılar, həm də istehlakçılar üçün vacibdir. Qadın və kişi alt paltarları xüsusi trikotaj məhsullarının əhəmiyyətli bir hissəsini təşkil edir. Bu məhsulların çeşidi kifayət qədər genişdir və hər bir məhsul fərqli xüsusiyyətlərə malikdir. Məhsulun dizaynı və tikişləri də vacibdir. Dikişlərin hamarlığı məhsulun davamlılığını artırır və istifadə müddətini uzadır. Məmulatda bəzi halları nəzə almaq vacibdir. Dizayn istehlakçıların məhsula marağını artırır və məhsulun satışına təsir edir. Bunlara əlavə olaraq, məhsulun ölçüsü və ölçüləri də vacibdir. İstehlakçılar müxtəlif ölçü və ölçülərə malik olduqları üçün məhsullar müxtəlif ölçülərə uyğun olmalı və lazımı ölçülərdə istehsal edilməlidir. Bu, istehlakçılara məhsuldan rahat istifadə etmək imkanı verir və məhsulun ömrünü artırır. Bütün bu amillər trikotaj məhsullarının müxtəlifliyində nəzərə alınmalıdır. Bu yolla yüksək keyfiyyətli, çeşidli və istehlakçı tələblərinə uyğun məhsullar istehsal oluna və istehlakçı məmnuniyyəti artırıla bilər.

Açar sözlər: Dəyişən trikotaj məmulatları, iç geyim çeşidləri, toxuculuq materialı, pambıq liflərindən istifadə.

Emallanmış Metal Qabların Qəbulu, Nəzarəti və Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi

Rəşad Məmmədli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Emallanmış metal qablar malların saxlanması və daşınması üçün müxtəlif sənaye sahələrində geniş istifadə olunur. Bu qabların qəbulu, nəzarəti və keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi onların təhlükəsiz və səmərəli istifadəsini təmin etmək üçün vacibdir. Bu yazıda biz emal olunmuş metal qabların qəbulu, nəzarəti və keyfiyyətinin qiymətləndirilməsinin əhəmiyyətini və bu məqsədlərə nail olmaq üçün istifadə olunan üsulları araşdırırıq. İşlənmiş metal qabların qəbulu qabların ölçü, forma və material keyfiyyəti kimi müəyyən edilmiş tələblərə cavab verməsinin yoxlanılmasını nəzərdə tutur. Bu, qabların təyinatına uyğun olmasını və lazımı təhlükəsizlik standartlarına cavab verməsini təmin edir. Emal edilmiş metal qablara nəzarət onların lazımı standartlara cavab verməsini təmin etmək üçün bütün istifadə müddətində qabların monitorinqini nəzərdə tutur. Emal edilmiş metal qabların keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi onların davamlılığını və uzunömürlülüynü təmin etmək üçün vacibdir. Bu, qabların gücünü, korroziyaya davamlılığını və digər vacib amilləri qiymətləndirmək üçün müxtəlif şəraitlərdə sınaqdan keçirməyi nəzərdə tutur. Keyfiyyətin qiymətləndirilməsi metodlarına dağidıcı sınaq, dağidıcı olmayan sınaq və vizual yoxlama daxil ola bilər. Emal edilmiş metal qabların effektiv qəbulu, nəzarəti və keyfiyyətinin qiymətləndirilməsinə nail olmaq üçün müəssisələr möhkəm keyfiyyət idarəetmə sistemlərini tətbiq etməlidirlər.

Açar sözlər: Emallanmış metal qablar, nəzarət, keyfiyyət, qiymətləndirilmə

Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Faaliyetler Yürüten Yaşlı Dernekleri Üzerine Bir Değerlendirme

Mehmet Efe

Muş Alparslan Üniversitesi

Burhan Budak

Muş Alparslan Üniversitesi

Hacer Kılıç

Muş Alparslan Üniversitesi

Özet

İnsan ömrünün uzaması, doğum oranlarının ve bebek ölümlerinin azalması demografik yapıda değişimlere neden olmuştur. Demografik yapıda yaşanan bu değişim Türkiye nüfusunun yaşlı bir topluma sahip olmasına neden olmuştur. Yaşlı nüfus yapısının beraberinde getirdiği yaşlılık, toplum içerisinde sosyal bir sorun olarak görülmeye başlamıştır. Sosyal sorun haline gelen yaşlılık konusundaki yetersizlikleri gündeme getirmek için yaşlı dernekleri kurulmuştur. Bu dernekler yaşlılara yönelik farkındalık, savunuculuk, aracılık, işbirliği ve araştırma faaliyetleri yürüterek sosyal politikalar oluşturulmasında ve mevcut sosyal politikaların eksikliklerinin giderilmesinde yer almaktadır. Çalışmada, toplumsal sorunlar karşısında örgütlenerek siyasi yapılar üzerinde bu sorunların çözümüne yönelik iyileştirmeler ve yenilikler yapma amacı güden sivil toplum örgütleri içerisinde yer alan yaşlı dernekleri konu edilmiştir. Türkiye’de yaşlılık alanına farklı yönlerden yaklaşarak yaşlılık refahı alanında faaliyet gösteren dernekler hakkında bilgi verilmiş, bu derneklerin faaliyetleri ve sosyal politikalara olan etkisi değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Sivil Toplum, Yaşlı Dernekleri

Pambıq Parçaların Çeşid Quruluşunun Təhlili

Ülviyyə Səfərli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Pambıq toxuculuq sənayesinin mühüm xammalıdır. Xüsusilə pambıq paltarlar təbii liflər daşdığı üçün insan həyatında mühüm yer tutur. 2018/2019-cu il mövsümündə dünyada lifli pambıq istehsalının ümumi həcmi 25,69 milyon ton olub. Dünyanın aparıcı lifli pambıq istehsal edən ölkələri Çin, Hindistan, ABŞ, Pakistan, Özbəkistan, Türkiyə və Tacikistandır. Ölkəmiz pambıq istehsalında hər il uğurlu inkişaf yolu qət edir. Bu sahədə yüksək keyfiyyətli və təkmilləşdirilmiş texnoloji avadanlıqların istehsalatda öz yerini tutması pambıq istehsalının həcmnin artırılmasına öz töhfəsini verir. Pambıq ölkəmizin kənd təsərrüfatında böyük əhəmiyyət kəsb edən məhsuldur. Azərbaycan Respublikasında 2021-ci ildə təxminən 33919 min kv.metr pambıq parça istehsal olunur. İstehlak bazarına daxil olan pambıq parçalar əsasən dörd qrupa bölünür:

- a) Mövsümi qrupu
- b) Yay qrupu
- c) Qış qrupu
- d) Tərkibində süni sap olan parçalar qrupu

Toxuculuq sektorunda istehlakın həcmindən asılı olaraq hər il pambıq ölkəmizin istehlak bazarına xaricdən də pambıq parça idxal edilir. Toxuculuq sektorunda istehlak edilən pambıq yüksək əlavə dəyərə malik son məhsul olan tikiş məhsullarına çevrilir. Məlumdur ki, yerli istehsalatda pambıq parçaların istehsal həcmnin və keyfiyyətinin artırılması iqtisadi cəhətdən ölkəmiz üçün daha münasibdir. İnnovasiya fəaliyyətləri, moda meylləri və insanların istehlak vərdişlərindəki dəyişikliklər tekstil məhsullarına tələbatı günü-gündən artırır. Toxuculuq sənayesinin ən mühüm xammalı pambıq lifi olduğu üçün bu lifin dəyəri və əhəmiyyəti günü-gündən artır. Qarşıdakı dövrdə pambıq lifinin istehsal gücünü artırmaq və son məhsula çevrilmə mərhələsində istehsal olunan liflərin əlavə dəyərini artırmaq lazımdır. Bu araşdırmanın əsas məqsədi dünyada və Azərbaycanda tekstil sahəsinin ən mühüm xammalı olan pambıq lifi istehsalının mövcud vəziyyətini və əhəmiyyətini göstərmək və bu mövzuda aparılacaq araşdırmalara istiqamət verməkdir.

Açar sözlər: pambıq, çeşid, keyfiyyət, istehsalat

The Change in Geostrategic Situation: EU Economic Globalization Policy in Interwar Period

Nargiz Hajiyeva

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)

Aysel Musayeva

Azerbaijan State University of Economics (UNEC)

Abstract

The article examines the trends of the EU's new economic globalization policy following the Second Karabakh War and Ukraine, causing the crucial political shifts in the “balance of powers” in the Eastern Europe and Eurasia. The EU's initiatives to drive globalization in specific political directions have increased in recent years. The EU's evolving approach to rewired globalization is not yet entirely defined; the group is revisiting many of its worldwide policies, and internal arguments remain heated and unresolved. Nonetheless, the general contours of a rebalanced strategy have begun to emerge. A dominating narrative of European sovereignty and autonomy has begun to change the tone of EU approaches to globalization. European leaders and politicians emphasized that this is not a rejection-related of globalization in general, but rather an attempt to gain more strategic control over its outlines. The Wars altered the balance of power in Eastern Europe and laid the groundwork for a new status quo in Interwar period following the Russian-Ukraine War and Second Karabakh II. Although the EU has always supported the idea of soft power towards its neighbors in the East, soft power was unable to end the conflicts in the conflict hotbeds of Ukraine and Azerbaijan. The Second Karabakh War and Ukraine War serves as an ultimatum to Brussels to reevaluate its claim in a territory that is extremely important from both a geostrategic and cultural standpoint for the Post-Soviet Countries. Therefore, under the newly established status quo, the EU should strive to play a more active role in promoting peace and implementing real socio-economic cooperation with the Eastern European Countries in interwar period.

Keywords: EU, globalization, regional integration, economic cooperation, Karabakh War II, Russian-Ukraine War.

İnsan Kapitalı Anlayışına Nəzəri Yanaşmalar

Cəfərova Nərmin

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə insan faktoru istənilən dövlətin əsas sərvəti hesab edilir və sosial-iqtisadi siyasətin əsasında məhz insan faktorunun dayandığı diqqətə çatdırılır. İnsan inkişafına dair konsepsiyanın əsasında isə insanın təhsilli, sağlam olması, layiqli həyat səviyyəsinə nail olması dayanır. Bu komponentlərin əldə olunması isə insan kapitalına yönəldilən vəsaitlərin səmərəliliyinin artırılması, bu kapitaldan məqsədyönlü şəkildə istifadə olunması yolu ilə mümkündür. İnsanın inkişafı konsepsiyası məqalədə həm tarixi nəzəriyyələr təmsalında, həm də müasir yanaşmalar baxımından nəzərdən keçirilir və insan kapitalı anlayışının keçdiyi təkamül yolu araşdırılır. Məqalədə insan amili insanların həyat keyfiyyətini yüksəkdə tutan, fərqli sahələrdə onların sahib olduqları imkanların və seçimlərin artırılmasını təbliğ edən, cəmiyyətdə təhlükəsizlik və sülhün bərqərar olmasını təmin edən, sağlamlığı, ədaləti, təhsili önə çəkən geniş bir anlayış olaraq nəzərdən keçirilir. Bütün bu qeyd olunanlar isə insan kapitalının keçdiyi inkişaf yoluna əsasən araşdırılmış və müasir dövrdə də öz aktuallığını saxlamaqdadır. Məqalədə insanların imkanlarını artıran, onların həyatda sağlam qərar verə bilmələrinə təsir göstərə bilən kapitalla dair zaman-zaman verilən şərhlər izah olunur.

Açar sözlər: intellektual kapital, iqtisadi insan, bilik, investisiya, təcrübə.

Characteristics of Public-Private Partnerships (PPPs) for Health Care

Turkan Ahmadova

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

International experience shows that potentially effective programs and strategies fail to reach the bottom line because of deficiencies in one or more of the three core functions of the health system (financing, resource generation and service delivery). There is a renewed debate about when, where, how and to what extent the state will intervene or provide this to market forces as required by patients. One of the main issues is increasing the potential for public-private partnerships (PPPs), which are proposed as a solution, and ensuring consistency and balance in defining the roles and basic rights of the partners. The paper analyses the experience of foreign countries on PPP in the health sector. Scientific novelty and originality of the research lies in the fact that there are not many studies in this direction, and in the current state of healthcare in Azerbaijan, it reflects the ways of effective use of public and private sector resources to improve the quality of healthcare services, and it is necessary to formulate the concept, which includes the features, mechanism, and model of PPP in healthcare.

Keywords: healthcare, public-private partnerships (PPPs) in healthcare, PPP models in healthcare.

Giresun’da Faaliyet Gösteren İşletmelerde Fındık Üretim Maliyetini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma

Salih Memiş

Giresun Üniversitesi

Selçuk Korucuk

Giresun Üniversitesi

Özet

Tarım sektörünün, insanların beslenmesine ve sanayi sektörünün hammadde gereksinimini karşılama sürecinin yanı sıra dış ticaret, istihdam, sermaye tedariki ve gelir teminine katkı sağlama amacıyla da dünya ekonomisi üzerinde büyük bir önemi bulunmaktadır. Her geçen gün artan dünya nüfusunun ana besin madde gereksiniminin karşılanmasında, öncelikle tarım sektörüne ihtiyaç duyulmaktadır. Nüfus artışı ile birlikte, tarım ve gıda sektöründeki arz ve talep de buna bağlı olarak yükselmektedir. Bu yükseliş eğilimi içerisinde arz ve talebi artıran tarım ürünlerinden biri de fındık mamulüdür. Fındık mamulünün tercih edilebilmesi bakımından alternatif mamullerden (fıstık, badem vb.) daha avantajlı bir konuma getirebilmek için üretim maliyetlerini minimize etmek önemli stratejik unsurlardan biridir. Fındık işletmelerinde fındık üretim maliyetini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada maliyetlerin önceliklendirilmesinde Çok Kriterli Karar Verme Tekniklerinden olan MAUT yönteminden yararlanılmıştır. Yapılan MAUT yöntemi sonucunda fındık mamulü üretim maliyetini etkileyen en önemli unsurlar aynı önem düzeyinde “İş Gücü Maliyeti”, “Bahçe Alanı Büyüklüğü” ve “Makine ve Ekipman Maliyetleri” olduğu tespit edilmiştir. Fındık işletmelerinde fındık üretim maliyetini etkileyen diğer önemli faktörler sırasıyla “Vergiler”, “Gübre, Kireç Maliyeti” ve “Akaryakıt Masrafları” olduğu belirlenmiştir. Öte yandan “Tarımsal Mücadele İlaç Maliyeti” ve “Ürün Sigorta Bedeli” faktörleri ise en az önemli faktörler olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Fındık, Fındık Maliyeti, Giresun, MAUT Yöntemi.

Technological Advancement and Employment

Ashraf Mammadov

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

The impact of automation and artificial intelligence (AI) on the labor market has been extensively studied by researchers. While automation may lead to short-term job displacement, it can also generate new employment opportunities in the long run (Acemoglu et al 2018). However, the adverse effects of automation on labor cannot be ignored, as it leads to displacement of human workers, resulting in a decline in the fraction of value added that is allocated to labor (Acemoglu et al 2019). This requires the re-designing of jobs and business processes to adapt to this change, and individuals need to acquire new skills that will make them more valuable in the labor market (Brynjolfsson et al 2018). The impact of AI on production requires the examination of the interdependencies between production factors such as labor and capital to gain a nuanced understanding of the effects on the economy and the labor market. Regulations also need to be updated to ensure that workers are not exploited or mistreated in the workplace, and strategies need to be developed to ensure that workers are able to adapt to new technologies and benefit from the resulting productivity gains.

Keywords: AI's impact, AI's microeconomic effects, Effects of technological advancement, AI and economic growth.

Intellectual Knowledge as the Basis of Intellectual Capital

Nihad Alizade

Istanbul Technical University

Abstract

The external environment of business is characterized by uncertainty and changes from stability to dynamism. The constant emergence of innovations and the continuous development of technological knowledge are among the main factors that create uncertainty in this environment. Therefore, the investigation of new features of mental activity in a systematic, processual, and comparative approach emerges as an important scientific and practical issue.

Thus, the study of the establishment and management of the intellectual property system is of scientific and practical importance and is becoming more and more relevant. Sustainable and inclusive development of Azerbaijan's economy implies increasing the competitiveness of business organizations. It is impossible to do this without implementing and mastering the technologies of production and sale of new products and services. By patenting intellectual and industrial knowledge, a trademark, or any invention, any organization or individual obtains an exclusive competitive advantage in a certain period in the relevant space. A business entity that uses this advantage increases its market share and market capitalization for various products. Therefore, the place and role of the intellectual property system in business development is undeniable. Researching individual attributes and aspects of intellectual property plays the role of an actual issue of economics and management science and practice.

Putting the issue in this form made it necessary to write an article on such a topic.

Keywords: intellectual capital, society transitions, activities change, intellectual property, marketing

Finans ve İlgili Alanlarda Eğitim Almış Kişilerin Finansal Okuryazarlığının Belirlenmesi

Elman Ağabəyov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Özet

Bu çalışmanın amacı, Azerbaycan'da finans, muhasebe, ekonomi, yönetim ve diğer ilgili alanlarda eğitim gören kişilerin finansal okuryazarlığının belirlenmesidir. Bu araştırma için farklı üniversitelerde eğitim görmüş, farklı yaş gruplarından ve farklı alanlarda çalışan 251 kişi ankete katılmıştır. Araştırmada karşılaştırma yapılması için kontrol grubu olarak diğer alanlarda eğitim görmüş katılımcıların anketdeki sorulara cevapları kullanılmıştır. Aynı zamanda katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyi cinsiyet, eğitim düzeyi, eğitim alanı gibi demografik değişkenlere göre farklılık göstermektedir. Dünyada hızla artan rekabette, finansal işlemlerden haberdar olmak, dikkatli ve düşünceli finansal kararlar verebilmek herkes için önemlidir. Bu çalışma, eğitimin finansal okuryazarlık için önemli olduğu sonucuna varmıştır. Bu alan üzere eğitim almayan kişilerin anket sorularına verdikleri yanıtlar eğitilmiş kişilere göre daha düşüktür. Bu nedenle finansal okuryazarlığı artırmak için devlet ve özel kuruluşlar tarafından çeşitli önlemler alınması kabul edilebilir görülmektedir. Finansal okuryazarlık alanında yapılacak bu araştırma, gelecekte yapılacak araştırmalara bakış açısı sağlayacak ve finans ve muhasebe okuryazarlığı düzeyini geliştirmek için araştırmaların etkinliğini artıracaktır.

Anahtar kelimeler: Finansal okuryazarlık, finans, finans eğitimi

Asymmetric Information Economy and its Main Features Its Role, Advantages and Disadvantages in The National Economy

Elmar Ahmadov

Azerbaijan State Economic University

Abstract

Asymmetric information occurs when one party in an economic transaction has more information than the other party, leading to a potential imbalance of power and outcomes. In an asymmetric information economy, this information gap can significantly impact the functioning and efficiency of markets. The main features of an asymmetric information economy include the potential for market failure, the emergence of information intermediaries, and the increased importance of reputation and trust in transactions. Asymmetric information can lead to adverse selection, moral hazard, and principal-agent problems, resulting in a less efficient allocation of resources. However, an asymmetric information economy can also have advantages, such as encouraging the development of new technologies and business models that seek to bridge the information gap. It can also lead to increased competition and innovation as firms compete to provide better information and services to consumers. One of the key roles of policymakers in an asymmetric information economy is to promote transparency and accountability to reduce information asymmetry and prevent market failures. However, there is a trade-off between information disclosure and privacy, and policymakers must strike a balance between protecting personal information and promoting market efficiency. In summary, an asymmetric information economy presents both challenges and opportunities for the national economy. While it can lead to market failures and inefficiencies, it can also drive innovation and competition, provided that policymakers carefully balance the need for information disclosure and privacy protection.

Keywords: asymmetric information, market failure, adverse selection, moral hazard, principal-agent problems.

Azərbaycan Sularında Yayılan Xanıkimilər Fəsiləsinə Aid Balıqların Qidalılıq Dəyəri və Keyfiyyətinin Ekspertizası

İmanlı Nərmin

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Məqalə Azərbaycan sularında yayılan xanıkimilər fəsiləsinə aid balıqların qidalılıq dəyərinin təyininə, fiziki-kimyəvi və orqanoleptiki üsullarla keyfiyyət göstəricilərinin ekspertizasına həsr olunmuşdur. Balıq və ondan əldə edilən məhsullar kimyəvi tərkibcə zəngin olub dəyərli və tez həzm olunan qida məhsullarına aid edilir və onların müxtəlif növlərinin araşdırılması, onların təyin edilməsi, tədqiqatın aparılması əsasında əldə edilən nəticələrin qida sənayesində tətbiqi balıq və balıq məhsullarının insanların illik balıq məhsullarına olan tələbatının ödənilməsinə və balıq istehsalının artırılmasına zəmin yaradacaqdır. Bununla bağlı olaraq balığın zəngin kimyəvi tərkibi, bu tərkibin asılı olduğu amillər və bu amillərin nəzərə alınaraq balıq ovunun təşkili, ovlanmış balıqların keyfiyyət ekspertizasının aparılması, bununla da həmin növ balıqlara dair məlumatların toplanaraq həm nəzəri, həm də praktiki tətbiqi öz müsbət nəticəsini verəcəkdir. Bunun üçün tədqiqatda bir sıra üsul və vasitələrdən istifadə olunmuşdur. Orqanoleptiki üsul vasitəsilə xanı balığı və sifin dadı, iyi, konsistensiyası, həmçinin xarici görünüşü təyin edilmişdir. Fiziki-kimyəvi üsullar vasitəsilə aparılan qiymətləndirmədə isə xanı balığında ammoniyakın və hidrogen-sulfidin miqdarı təyin edilmişdir. Bunlarla yanaşı yüksək qidalılıq dəyərinə və zəngin tərkibə malik balıq ətinin kimyəvi tərkibi haqqında məlumat məqalədə öz əksini tapmışdır.

Açar sözlər: balıq, qiymətləndirmə, kimyəvi tərkib, fiziki-kimyəvi üsul.

Kiçik və Orta Müəssisələr üçün Oracle, MS Access Və Dbase +IV-in Müqayisəli Təhlili

Maral Hüseynova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Kiçik və orta müəssisələr (KOM) çox vaxt böyük həcmdə məlumatların idarə edilməsində və təhlilində çətinliklərlə üzləşirlər. Nəticədə, səmərəli və qənaətcil olan müvafiq verilənlər bazası idarəetmə sisteminin (DBMS) seçilməsi vacibdir. Bu yazı KOM-lar üçün üç məşhur DBMS-nin, Oracle, Microsoft Access və dBASE IV-in müqayisəli təhlilini təqdim edir. Tədqiqatın məqsədi KOM-lara DBMS seçərkən əsaslandırılmış qərarlar qəbul etməyə kömək edə biləcək bu sistemlərin xüsusiyyətləri və imkanları haqqında anlayışlar təqdim etməkdir. Müqayisəli təhlil əməliyyat sistemi tələbləri, aparat tələbləri, proqramlaşdırma dilləri, sintaksis, interfeys və qiymət daxil olmaqla bir neçə faktora əsaslanır. Tədqiqat göstərir ki, Oracle ən güclü və genişlənmə bilən DBMS-dir, lakin o, həm də idarə edilməsi üçün ən bahalı və mürəkkəbdir. Microsoft Access istifadəçi dostu və sərfəli sistemdir, lakin onun miqyaslılıq və təhlükəsizlik baxımından məhdudiyətləri var. dBASE IV hələ də bəzi KOM-lar tərəfindən istifadə edilən köhnə sistemdir, lakin onun xüsusiyyətlər və uyğunluq baxımından məhdudiyətləri var.

Tədqiqatlardan belə nəticəyə gəlinir ki, hər bir DBMS-in üstünlükləri və mənfi cəhətləri var və seçim KOM-un xüsusi ehtiyac və tələblərindən asılı olmalıdır. Yüksək səviyyəli təhlükəsizlik, genişlənmə və performans tələb edən KOM-lar Oracle-ı, istifadəçi dostu və sərfəli sistem tələb edənlər isə Microsoft Access-i seçə bilirlər. Köhnə sistemləri olan və köhnə sistemlərlə uyğunluq tələb edən KOM-lar dBASE IV-i seçə bilirlər.

Açar sözlər: Verilənlər Bazasının İdarəetmə Sistemləri, Oracle, Microsoft Access, dBASE IV+, Kiçik və Orta Müəssisələr.

Ticarət Şəbəkələrində Realizə Olunan Təbii Şirələrin Qidalılıq Dəyəri və Keyfiyyətinin Ekspertizası

Nəsirli Nilufər

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Məqalə Azərbaycan respublikasında istehsal olunan təbii şirələrin keyfiyyəti və qidalılıq dəyəri haqqındadır. Məlum olduğu kimi, təbii şirələrin keyfiyyəti əsasən xammaldan, istehsal texnologiyasından, düzgün anbarlaşdırılmasından və saxlanma şəraitindən asılıdır. Məqalədə yuxarıda göstərilən mərhələlərdə təbii şirələrin keyfiyyətinə xələl gətirməyən optimal xammal keyfiyyəti, istehsal texnologiyası, daşınma və anbarlaşdırma rejimləri haqqında söhbət açılır – bu mərhələlərdə vacib olan norma və standartlar vurğulanır.

İnsanların ilboyu meyvə vitaminləri ilə təmin edilməsi üçün təbii şirələr əvəzolunmaz qida məhsuludur. Lakin son illər dünyada təbii şirə əvəzləyicilərinin və ya kimyəvi üsullarla alınan şirələr geniş yayılıb. Problem buradadır ki, kimyəvi yol ilə alınan şirələr qablaşdırıldıqda istehlakçıya o təbii şirə kimi təqdim edilir. Birincisi, kimyəvi yolla alınmış şirələr heç cür təbii şirələri əvəz edə bilməz. Çünki süni şirələrdəki orqanik vitaminləri təmin etmək mümkün deyil. Bu səbəbdən də biz bu məqalədə təbii şirələrin kütləvi xammal texnologiyasının araşdırılmasına daha çox diqqət ayırmışıq.

Məqalədə təbii şirələrin vitamin tərkibi araşdırılıb və bu barədə oxucuya müfəssəl məlumat verilib. Bu da istehlakçının ilboyu vitaminə tələbatını ödəmək üçün geniş maarifləndirmə sayıla bilər. Ümumiyyətlə, bu məqalə təbii şirə istehsalçıları və istehlakçıları üçün aktual informasiya mənbəyi kimi qəbul edilir.

Təbii şirələr qidalılıq dəyərinə görə qida məhsulları arasında mühüm yer tutur. Xammallar mövsümi xarakter daşdığı üçün onların emal məhsulu olan təbii şirələr ilboyu istifadə olunur və bu nəzəri təhlil məqalədə əks olunub.

Açar sözlər: Təbii şirələr, kimyəvi tərkib, qidalılıq dəyəri, istehlak xassələri, keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi.

Особенности Развития Цифровых Валют И Их Влияние

Wang Zhizhong

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Summary

With the rapid development of information technology and financial technology, digital currency, as an emerging financial tool, has gained widespread attention. Digital currency is a virtual currency based on digital technology, which ensures transaction security and fund transfer through cryptographic techniques, without relying on traditional financial intermediaries, and achieves peer-to-peer value transfer and payment functions. Digital currency typically uses distributed ledger technology such as blockchain to record transaction information and ensure transparency and security of transactions. The development of digital currency has unique characteristics, including decentralization, encryption, and anonymity. Digital currency has profound impacts on finance, economy, society, and other aspects. The introduction of digital currency may change the transmission mechanism of monetary policy, pose challenges to the regulation and stability of the financial system, and also promote innovation in financial technology and the development of financial inclusion. This paper conducts in-depth research on the development characteristics of digital currency and explores its impacts on the economy, society, politics, and other aspects, aiming to provide reference for understanding the development trends and potential impacts of digital currency in the future.

Keywords: Digital currency, development characteristics, decentralization, encryption, anonymity

Sosyal Medya Kullanımının Tüketicilerin Restoran Terchine Etkisi

Salam-Zadə Aygün

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Özet

Tüketiciler, sosyal medyayı ürün veya hizmetler hakkında araştırma ve bilgi kaynağı olarak görmektedir. Bu çalışmanın amacı, Azerbaycan'da restoran işletmeciliğinde sosyal medyanın tüketicileri satınalma davranışı üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu araştırma, restoran işleminin tüketicileri sosyal medya platformlarından artırmak ve ürünlerini satın almaya çekmek için kullanımını açıklaması açısından önemlidir. Ayrıca elde edilen veriler diğer küçük ve büyük işletmelerin de bu yöntemden faydalanmasını sağlayacaktır. Araştırmada nicel veri toplama yöntemlerinden biri olan anket tekniği kullanılmıştır. Birinci elden veri toplama tekniği çevrimiçi anket yöntemiyle belirlenmiştir. Ayrıca literatürde yer alan kitap, internet kaynakları, makale, tez ve dergilerden de bu alanda ikinci el veri toplama tekniği kullanılmıştır. Ankete 350 kişi katılmıştır. Anket sonuçları SPSS 26 programı ile incelenmiştir. Anket sonuçları ile t-testi analizi, tek yönlü anova analizi, güvenilirlik analizi, frekans analizi ve korelasyon analizi yapılmıştır. Sonuç olarak restoranların sosyal medya kullanmasının tüketicilerin satınalma davranışlarına belirli yönlerden etkilediyi ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Sosyal medya, tüketici davranışı, restoran işletmeleri, İnternet

Банковские Кризисы: Причины и Факторы

Нигяр Гулиева

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Резюме

Банковские кризисы являются достаточно распространенным типом кризисов и уже давно являются предметом многочисленных исследований как западных, так и постсоветских авторов. Каждый банковский кризис дорого обходится экономике и обществу в целом. И все же банковские кризисы по-прежнему остаются наименее понятным типом кризиса. Триггерами, приводящими в действие истинные причины банковских кризисов, чаще всего выступают банковские паники. Паника на уровне одного банка может привести к системному банковскому кризису, с изъятием всего свободного капитала из банковской системы. Исследователи и аналитики относят к вызывающим особый интерес возможным причинам банковского кризиса так называемые петли положительной обратной связи на фондовых рынках. Наряду с этим, повсеместно распространенным фактором возникновения банковского кризиса является отсутствие или слабая культура государственного надзора за соблюдением нормативных требований, как и низкий уровень самого соблюдения этих требований, а также так называемый эффект домино. Однако факторы банковских кризисов всего лишь приводят в действие истинные причины банковских кризисов. Причины же банковских кризисов могут быть внутрибанковскими и внебанковскими, национальными и международными.

Ключевые слова: банковский кризис, банковская паника, причины банковского кризиса, факторы банковского кризиса.

Azərbaycan Mərkəzi Bankının Tətbiq Etmiş Olduğu Pul Siyasəti və Onun Nəticələri

Teymur Amirov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Mərkəzi Bank dedikdə pul siyasətinə, ödəniş sisteminin fəaliyyətinə, milli iqtisadiyyatda və ya bir qrup ölkələrdə maliyyə sektorunun tənzimlənməsinə və nəzarətinə cavabdeh olan qurum gözlər önünə gəlməkdədir. Əlavə olaraq, Mərkəzi bank son instansiya kreditörü adlanır, çünki o, kommertiya bankları təklif çatışmazlığını ödəyə bilmədiyi zaman ölkə iqtisadiyyatına vəsaitlərin verilməsinə cavabdehdir. Başqa sözlə, mərkəzi bank ölkənin bank sisteminin çökməsinin qarşısını alır. Mərkəzi bankların əsas məqsədi qiymət sabitliyini təmin etməkdir. Mərkəzi bank həm də ölkənin pul siyasətini tənzimləmək və idarə etmək üçün məsuliyyət daşıyır. Dövriyyədə olan əskinas və sikkələrin buraxılması səlahiyyətinə malik olan mərkəzi bank ölkənin yeganə təchizatçısı və çapçısıdır.

Azərbaycan Respublikasında pul siyasətini həyata keçirmək məqsədi ilə 1992-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı yaradılmışdır. Əsas məqsəd davamlı iqtisadi artıma nail olmaq və inflyasiyaya nəzarət etməklə qiymət sabitliyini qorumaqdır. Azərbaycan Mərkəzi Bankı açıq bazar əməliyyatları, məcburi ehtiyat norması, uçot dərəcəsi və məzənnə kimi müxtəlif pul siyasəti alətlərindən istifadə etməklə daraldıcı və ya genişləndirici pul siyasəti həyata keçirməyə çalışır. Həyata keçirdiyi bu siyasətlərlə məcmu təklif, məcmu tələb və ticarət balansına təsir etməyi hədəfləyir. Doğru zamanda və düzgün şəkildə həyata keçirilən pul siyasəti ölkə iqtisadiyyatına müsbət təsir göstərir. Bu səbəbdən də bir çox ölkələrdə olduğu kimi, Azərbaycanda da pul siyasətinə nəzarət qanunla mərkəzi banka məxsusdur.

Açar sözlər: Mərkəzi Bankçılıq, Pul siyasəti, Azərbaycan Mərkəzi Bankı

IT Education as the Key Feature of Human Capital Development in Digital Economy of Uzbekistan

Surayyo Otakuzieva

Tashkent State University of Economics

Abstract

The digital economy is considered as a driver of the national economies development, under its influence all social-economic sectors are transformed, especially new directions, opportunities and challenges arise for the development of the information-communication technologies (hereinafter referred as ICT) sector. With the advent of new digital technologies, computerization in all areas of human life, and with the rapid development of information society as a whole, inevitably there is a demand for highly qualified specialists in the field of ICT.

Consequently, the training and retraining of high-quality and competitive professionals in the ICT field plays a significant role in the development of the national labor market and especially of human capital accumulation in this sphere. An analysis of the current state of the republic in this direction makes it possible to timely adopt and implement effective strategies and programs. The article summarizes the regional features of the development of the educational system and analyzes the emerging human potential in the field of digital technologies in Uzbekistan.

Key words: digital economy and society, ICT professionals, human capital, higher education, labor market

Sustainable Economic Development and Financial Integration in Developing Countries

Kanish Garayev

Azerbaijan State University of Economics

Yegane Veliyeva

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

Recently, the importance of financial integration has been increasing in both developing and developed countries. Ensuring sustainable economic development, especially for developing countries, is one of the main goals. Ensuring sustainable economic development will trigger financial integration along with it. At the same time, the opposite of this situation is also true.

In this study, more advanced developed developing countries are included in terms of economic development. At the same time, Turkish states were also included in the study. The correlation analysis method is used in the study. In the application part, 7 developing countries: Russia, Singapore, India, Turkey, Brazil, Malaysia, Kazakhstan's daily return data were used and interpreted appropriately based on stock market indexes in 2018-2022. From this, additional descriptive statistics were found, from which the general situation of the stock market was examined.

Within the scope of the study, it has been observed that financial integration is low in countries with lower economic development compared to developed countries. It is certain that the financial integration process in these countries will accelerate with the provision of sustainable economic development.

Keywords: financial integration, Sustainable economy, developing countries.

Исследования По Определению Физико-Химических Показателей Сушеных Фруктов И Овощей, Производимых В Азербайджане

Раван Каримов

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Резюме

Сушеные фрукты и овощи – это продукты, полученные обезвоживанием и сушкой свежих фруктов и овощей. Сушеные фрукты и овощи хранятся дольше и их легче хранить. Кроме того, питательные вещества, такие как витамины, минералы и антиоксиданты, в сушеных фруктах и овощах сохраняются, поэтому они более питательны, чем свежие фрукты и овощи. Сушеные фрукты и овощи можно употреблять в качестве перекусов или использовать во время еды. Например, вяленые помидоры можно использовать для заправки салатов и пасты, курагу можно использовать в качестве подсластителя для десертов, а сушеный красный перец можно использовать в качестве приправы.

Целью этой работы является исследование некоторых качественных характеристик сушеных фруктов и овощей, продаваемых в коммерческом секторе города Баку, и определение их соответствия сертификатам безопасности пищевых продуктов Азербайджанской Республики. В этом исследовании определены характеристики некоторых важных овощей и сухофруктов (курага, сушеный инжир, морковь, свекла), производимых и реализуемых национальными компаниями. Было установлено, что все исследованные образцы соответствуют следующим результатам: влажность образцов 6-28%; активность воды (a_w) 0,43-0,67; текстура 0,76-1,68 Н; регидратационная способность 1,48-6,83; рН 4,4-7,4; титруемая кислотность 0,01-2,35 г S.S.A/100г; общее количество фенольных веществ в пределах 3,65-30,25 мг ОЭ/г. Вот некоторые новые технологии сушки, разработанные для сушеных фруктов и овощей. Кроме того, они являются техническими методами различных физико-химических показателей (металлические смеси, определение сернистого газа и др.).

Ключевые слова: Качество, сухофрукты, сушеные овощи, безопасность пищевых продуктов, процесс сушки.

The Role of Social Media Use and LOHAS on Well-Being

Bahar Türk

Pamukkale University

Abstract

Many people, particularly the young, want to be always connected online. Consequently, they are always connected to their smart devices and especially to social media. Social media, which is considered a digital distraction, negatively affects the individual's healthy and sustainable life, hinders his own renewal and lowers his well-being. Another variable that affects well-being is a lifestyle of health and sustainability. This lifestyle, which increases the quality of life of individuals, increases well-being with the mental and physical contribution it provides to the individual.

The purpose of the current study was to examine how college students' usage of social media impacted their 'lifestyle of health and sustainability (LOHAS)', healthy living habits, and well-being. The effects of LOHAS and healthy living habits on their well-being are also investigated. A total of 480 college students were given questionnaires online. For data analysis, 384 valid questionnaires were used. Structural Equation Modelling (SEM) techniques were used to estimate the various paths while providing model fit indices.

Findings showed that using social media has a detrimental relationship with their LOHAS, healthy living habits, and well-being. Also, LOHAS has a positive effect on well-being. But healthy living habits (physical act.) don't have a significant effect on well-being. This study offers empirical evidence of the negative effects of social media use on LOHAS and well-being. And it suggests how we should use the internet, and social media to ensure our subjective well-being, and helps people comprehend the advantages of living a sustainable, healthy lifestyle.

Keywords: Social Media Use, Lifestyle of Health, and Sustainability (LOHAS), Healthy Living Habits, Well-Being

Rekabet Hukukunun Dönüşüm Ekonomileri Açısından Önemi ve Etkileri

Sevda Yaşar Coşkun

İzmir Bakırçay Üniversitesi

Abstract

In a free market economy, competition forms the foundation. Competition law, whose primary goal is to protect competition, is defined as a set of rules and disciplines that companies apply regarding agreements, mergers, and acquisitions aimed at restricting competition and creating dominant positions. Transition economies refer to the economies of former socialist countries such as China, Vietnam, Cambodia, and Laos, which aim to establish a market economy system. Competition law regulations, considered as the constitution of the economy, are of vital importance for transition economies. This is because in these economies, the state gradually transfers its control of economic activities to the private sector and aims for the market to self-direct. Insufficient competition levels are one of the main obstacles to stable economic growth and balanced income distribution in countries with transition economies. Competition law regulations and practices play a key role in creating the necessary conditions for improving and developing the investment environment, creating a competitive environment, efficient economic activities, and establishing regular relationships in the same or different markets. The importance and effects of competition law for transition economies are the subject of this descriptive and analytical study. In transition economies, the presence of competition law rules alone is not sufficient; effective implementation, a strong competition authority, and making competition protection a state policy are necessary.

Keywords: competition law, transition economies, competition authorities.

Dövlət Sektorunda Elektronlaşmanın Vətəndaş Məmnunluğuna Təsiri: Azərbaycan Nümunəsi

Zeynab Cəfərova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Yaşadığımız dünya sürətlə inkişaf edir və biz də bu prosesin bir hissəsiyik. Dövlətlər, dövlət sektorları varlıqlarını davam etdirmək üçün daima xidmətlər təklif edir, bu xidmətlərdə yeniliklər edirlər. Günümüzdə xidmət dedikdə küçədəki simit satandan dövlət sektorunda göstərilən xidmətlərə qədər geniş bir sahə nəzərdə tutulur. Demək olar ki, dünyadakı bütün ölkələr inkişaf etmək və rəqabət qabiliyyətlərini artırmaq üçün müəyyən addımlar atırlar. Başlıca məqsədləri isə xidmət sektorunun yaxşılaşdırılmasıdır. Çünki xidmət sektoru ölkənin inkişafının və vətəndaş məmnuniyyətinin başlıca səbəbidir. Xidmət sektorunun inkişafı ölkəyə xeyli gəlir gətirməklə yanaşı, vətəndaşlarda dövlətə güvən yaradır. Müasir dünyada artıq demək olar ki, hər bir sektor elektronlaşıb. Ölkəmizdə də elektronlaşmış müəyyən xidmət sahələri mövcuddur ki, bu da vətəndaşlara müəyyən rahatlıqlar verir. Məsələn, hər hansı universitet və ya məktəbdə oxuduğunu təsdiq edən arayışı əldə etmək üçün əvvəllər müəssisəyə getmək lazımdı idisə, indi artıq bunu bir toxunuşla müvafiq portaldan əldə etmək mümkündür. Bu və digər hallar elektron dövlətə və xidmətlərin elektronlaşmasına nümunələrdir. Bu vəziyyət isə ölkənin inkişafında mühüm rol oynayır.

Açar sözlər: vətəndaş məmnunluğu, innovasiya, elektron xidmət, elektron hökumət

Afet Lojistiđi ve Yönetim Döngüsü Üzerine Teorik Bir Deđerlendirme

Cuma Bozkurt

Gaziantep Üniversitesi

İpek Tezel

Gaziantep Üniversitesi

Özet

İnsanođlu, Dünya'nın oluşumundan bu yana birçok afet ile karşılaşmıştır. Yüzyıllar içerisinde karşılaşılan afetlerin türü, şiddeti ve yapısı da deđişiklik göstermektedir. Devletler ve Sivil Toplum Kuruluşları Afetler ile karşılaşımla; afet türleri, alınacak önlemler, hazırlıklar, afet durum tespitleri, afet sırasında ve sonrasındaki lojistik faaliyetlere önem vermeye başlamıştır. Afetlerde lojistik yapı kullanılmadan, afet öncesi, afet sırasında ve sonrasında sürecin yürütülmesi mümkün değildir. Çalışma kapsamında afet türleri, afetlerin öncesinde, afet sırasında ve sonrasında yapılan lojistik faaliyetlerin hangi alanları kapsadığı konusunda ortaya çıkan bilgi karmaşasının önüne geçmesi hedeflenmektedir. Mevcut afet lojistiđi literatürü öncülüğünde durum deđerlendirmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afet Lojistiđi, Afet Yönetim Sistemi, Afet Döngüsü, Lojistik

Comparing The Efficiency of Poland and Azerbaijani Banks: An Application with Data Envelopment Analysis

Rafal Pitera

Rzeszow University

Alig Baghirov

Research Center for Monetary Economics, Azerbaijan State University of Economics (UNEC)

Istanbul University

Rzeszow University

Abstract: The main reason for this research is to analyze the Polish and Azerbaijani banking systems with Data Envelopment analysis and its sub-models, to measure efficiency, and then to compare the banks of both countries separately and together, according to the results of the analysis. In this study, Data Envelopment Analysis (DEA) was used to measure the efficiency and calculation of the efficiency of banks operating in the Republic of Azerbaijan and Poland between 2017-2022, by using constant returns to scale of CCR model and variable returns to scale of BCC model for input-oriented scale. As a result of the study, it has been observed that the efficiency of the banking system has increased linearly over the years. Results of efficient banks of Azerbaijan and Poland have been compared and recommended as benchmarks and potential improvement suggestions for inefficient banks.

Key words: DEA, BCC Model, CCR model, Azerbaijan, and Poland banking system

Azərbaycanda Bankların Maliyyə Sabitliyinə Təsir Edən Makroiqtisadi Amillərin Tədqiqi

Lamiyə Misirova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu tədqiqat 2018-2022-ci illər ərzində makroiqtisadi göstəricilərlə Azərbaycan banklarının maliyyə dayanıqlığı arasındakı əlaqəni təhlil etmişdir. Tədqiqatda istifadə olunan makroiqtisadi göstəricilər uçot faiz dərəcəsi, inflyasiya və valyuta məzənnəsinin dəyişikliyi. Tədqiqat zamanı 3 hipotez irəli sürülmüşdür. Bunlardan birincisi inflyasiyanın bankların maliyyə sabitliyinə təsiri, ikincisi uçot faiz dərəcəsinin bankların sabitliyinə təsiri, üçüncüsü isə valyuta məzənnəsinin dəyişməsi ilə bankların maliyyə sabitliyi arasındakı əlaqədir. Bankların maliyyə dayanıqlığını müəyyən etmək üçün maliyyə sabitliyi əmsalından (MSƏ) istifadə edilmişdir. Tədqiqatda MSƏ maliyyə gəlirlərinin maliyyə xərclərinə nisbəti kimi təzahür etmişdir. Tədqiqatda korelyasiya metodundan istifadə edilməklə ilk öncə göstəricilər arasında əlaqənin səviyyəsi ölçülmüşdür. Daha sonra çoxlu reqressiya metodu vasitəsilə ilə Azərbaycanda olan bütün bankların maliyyə dayanıqlığına makroiqtisadi amillərin təsiri ölçülmüşdür. Araşdırmanın nəticəsi göstərdi ki, bütünlükdə makroiqtisadi amillər ilə bankların maliyyə dayanıqlığı arasında əlaqə vardır. Bankların maliyyə sabitliyi uçot faiz dərəcəsi və inflyasiya ilə daha sıx əlaqəyə malikdir. Manatın dollara qarşı məzənnəsində dəyişiklik ilə bankların maliyyə sabitliyi arasında isə heç bir əlaqə olmadığı aşkar edilmişdir.

Açar sözlər: İnflyasiya, Maliyyə sabitliyi, Uçot faiz dərəcəsi, Məzənnə dəyişikliyi

Modern Status of Small and Medium Entrepreneurship in the Republic of Azerbaijan and Its Development Directions

Adam Heybatov

Azerbaijan State University of Economics

Summary

The Republic of Azerbaijan, like other post-socialist countries, implemented economic reforms and transitioned to a modern market economy system. In this case, much work has been done in the areas of economic liberalization, privatization of property, development of small and medium-sized businesses, formation of market infrastructure, support and development of competition, development of product production to meet the needs of domestic and foreign markets, and economic structure construction. Increasing the role of small and medium-sized businesses in solving economic problems, as well as the need for statistical research on its current state, which confirms the relevance of the research topic. The goal of this research paper is to investigate the role of small and medium-sized entrepreneurship and also its growth perspectives and faced circumstances in Azerbaijan's economy, which plays an important role in the country's socioeconomic development. A number of tasks have been assigned in accordance with the purpose of the research paper.

Keywords: Small and Medium Enterprises, business, entrepreneurial activity, state programs, Azerbaijan.

Assessing the Effectiveness of Distance Accounting Education in Universities during the Covid-19 Pandemic

Aysel Aghasanova

Azerbaijan State Economic University

Elsevar Ibadov

Baku Engineering University

Abstract

The study's main objective is to investigate the effect of COVID-19 on accounting education in universities. The COVID-19 epidemic has caused the worst disruption in educational history, with effects on students and teachers. Every aspect of society was impacted by this pandemic, including education. The study will draw on the scholarly writings of local and international researchers as well as data from articles in local and international media and other websites. This study aimed to shed light on some of the new problems that emerged as a result of the pandemic in relation to COVID-19, digitizing accounting education, and the impact on the future of digital education. The study was conducted using comparing, qualitative and quantitative methods. Assessment of the new education system and evolution of online learning is on focus. This study analyzes how distance learning has changed throughout time, starting with letters and the usage of parcel posts before moving on to radio, television, and eventually online education.

Keywords: Accounting, COVID-19, Distance learning

Risks in Ecological Entrepreneurship. Prospects For the Development of Environmental Entrepreneurship in The Liberated Territories

Gunay Badirli Ismayilzada

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

In the international arena, in the 20th century, a new market idea was given in the direction of both the purchase of ecologically clean products and the reduction of damage to the environment. Through environmental education, "green entrepreneurship" or "environmental entrepreneurship" was created on how to conduct business in an ecological way. Thus, the world economy should be replaced by ecological entrepreneurship. After the Second Karabakh War, reconstruction works are being carried out in Karabakh and Eastern Zangezur under the slogan "Great Return". Entrepreneurship is the ability to value the usefulness and profit of business and ensure the efficient use of available resources. Entrepreneurship is developing and the self-interested individuals who recognize, exploit and create future markets for goods and services of entrepreneurs, regardless of whether they contribute to environmental degradation or not, at the same time for society. Ecological entrepreneurship was the type that asked whether economic and environmental benefits would arise. The establishment of ecological entrepreneurship in Karabakh and Eastern Zangezur will be a solution to the unemployment problem of the population, a reduction of the country's dependence on imports, and provision of access to existing resources to entrepreneurs.

Keywords: ecology, entrepreneurship, risk, security, priority

Dağlı Karabağ'ın Ekonomik Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Firəngiz Məmmədova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Özet

Dağlı Karabağ, zengin yeraltı kaynaklarına, tarım arazilerine ve turizm potansiyeline sahip bir bölgedir. Ancak, uzun yıllar boyunca bölgedeki siyasi ve güvenlik sorunları ekonomik potansiyelinin tam olarak kullanılmasını engellemiştir. Bölgede yaşanan çatışmalar, altyapı yıkımı, göçler ve ekonomik yaptırımlar nedeniyle bölge ekonomisi zarar görmüştür.

Son yıllarda bölgede gerçekleşen barış anlaşması, ekonomik kalkınma için yeni fırsatlar sunmaktadır. Bölgedeki yeraltı kaynakları, tarım alanları ve turistik yerler, bölgenin ekonomik potansiyelini artırmakta kullanılabilir. Tarım sektörü, bölgedeki en önemli sektörlerden biridir ve geleneksel olarak önemli bir geçim kaynağıdır. Bölgenin tarım potansiyeli, sulu araziler, bahçeler ve sera üretimi ile geliştirilebilir.

Turizm sektörü de bölge ekonomisi için büyük bir potansiyele sahiptir. Bölgede yer alan tarihi ve kültürel alanlar, manzaralar, kayak merkezleri ve sağlık turizmi potansiyeli, turizm sektöründe yatırım yapmak için cazip fırsatlar sunmaktadır.

Madencilik, bölgenin önemli doğal kaynaklarından biridir. Bölgede bakır, altın ve diğer mineraller açısından zengin kaynaklar mevcuttur. Bu kaynaklar, yerel ekonomiye katkı sağlayacak yatırımlara olanak tanır.

Bölgedeki ekonomik potansiyelin tam olarak değerlendirilmesi için, yerel girişimcilerin teşvik edilmesi ve eğitilmiş işgücünün yetiştirilmesi önemlidir. Ayrıca, istikrarlı bir siyasi ortamın sağlanması ve bölgesel işbirliğinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu sayede, bölgenin ekonomik potansiyeli tam olarak değerlendirilerek, bölge halkının refahı artırılabilir.

Anahtar kelimeler: Dağlı Karabağ, ekonomik potansiyel, tarım, turizm, madencilik.

Models for Calculating the Cost of Production and Their Application in Domestic and Foreign Practice

Aqil Eyvazov

Azerbaijan State University of Economics

Solmaz Ramazanli

Azerbaijan State University of Economics

Abstract:

The purpose of the study is to develop theoretical, methodological, and practical recommendations for improving cost accounting and product costing, introducing management accounting and analysis in enterprises. This research is conducted for understanding differences among various production costs calculation techniques and determining the most effective ways for this purpose based on different industries. Research aims to analyze the components of cost of production, for instance, direct labor, raw materials and demonstrates the ways for minimizing costs in terms of reaching a correct pricing strategy and competitiveness level. The main aim of each company is to make a profit to survive in the marketplace. Deciding the correct pricing strategy plays an important role in achieving this purpose. In competitive markets, prices are determined by the costs incurred during production, this means that the high cost of production ends up with relatively high-level prices. It can result in a decrease in a company's competitiveness level, because in free markets high prices diminish the demand for the products and therefore the company can lose its market share. Therefore, it is very important to calculate cost of production accurately to determine sensible prices and achieve the effective levels of profit obtained.

Keywords: Cost of Production, Accounting, Pricing strategy, Competitiveness

Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunda Qeyri-neft Sektorunun Yaradılmasında Azərbaycan Biznesinin İnkişafı Fondunun Rolu

Eldar Rəhimov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

44 günlük Vətən Müharibəsindən sonra işğal edilmiş ərazilərimiz düşmən tapdağından azad edildi. Azad edilmiş ərazilərin iqtisadiyyata yenidən reintegrasiyasını həmçinin qeyri-neft sektorunun inkişafını təmin etmək məqsədilə yeni iqtisadi rayonlaşdırmanın aparılması labüd idi. Yeni iqtisadi rayonlaşdırmanın aparılması və Azərbaycan Respublikasının iqtisadi rayonlarının Cənab Prezident İlham Əliyevin fərmanına əsasən yenidən təşkil edilməsi nəticəsində Azərbaycan Respublikasında qeyri-neft sektorunun inkişafının önü açılmışdır. Qeyri-neft sektorunun inkişafının dövlət tərəfindən tənzimlənməsinə istiqamətlənmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi milli iqtisadiyyatda alternativ ixrac sektorunun formalaşdırılmasına əhəmiyyətli təsir göstərir. Qeyri-neft sektorunun dövlət tənzimlənməsinə istiqamətlənmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi ölkənin neftdən asılılıq səviyyəsinin aşağı salınmasında və eləcə də yoxsulluğun səviyyəsinin azaldılması sahəsində mühüm tədbirlər planı ilə özünü biruzə verir. Hal-hazırda dövlətimiz qeyri-neft sektorunun inkişafını özünə prioritet sahə seçmiş və əsas vəzifə kimi qarşısına qoymuşdur. Buna bariz misal olaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin Sahibkarlığın inkişafına dövlət dəstəyi sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi haqqında Fərmanını göstərmək olar. Belə ki, həmin fərmanda “Azərbaycan Biznesinin İnkişafı Fond”u (bundan sonra – Fond) publik hüquqi şəxsinin yaradılması dövlət başçısının qeyri-neft sektorunun inkişafına ayırdığı diqqətin əsas göstəricilərindən biridir.

Açar sözlər: Fond, Partnyorluq, Şərqi Zəngəzur.

Afet Sonrası Psikososyal Destek Kapsamında 'Konuşacak Biri Var' Adlı Sosyal Sorumluluk Projesi Üzerine Bir Değerlendirme

Özgür Yeşilyurt

Muş Alparslan Üniversitesi

Müşerref İrem Karslıoğlu

Muş Alparslan Üniversitesi

Özet

Geçmişten günümüze yaşadığımız ve son yıllarda da ülkemizi etkileyen afetler olumsuz sonuçlarıyla gündemimizde yer almakta ve hayatımızın tamamını etkilemektedir. Etkileriyle toplumsal sorun haline gelen afetler üzerinde ciddiyetle durulması büyük önem arz etmektedir. Afet öncesi ve sonrası çalışmalar incelendiğinde psikososyal destek çalışmaları dikkat çekmektedir. Bu çalışmanın amacı, HiDoctor platformunun afet sonrası psikososyal destek kapsamında yürüttüğü 'Konuşacak Biri Var' adlı sosyal sorumluluk projesinin SWOT analizi yapılarak toplumsal katkı boyutuyla değerlendirilmesidir. Sosyal sorumluluk projeleri ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. 'Konuşacak Biri Var' adlı sosyal sorumluluk projesinin fırsatları, tehditleri, güçlü ve zayıf yönleri toplumsal katkı açısından ele alınarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, 'Konuşacak Biri Var' adlı projenin toplumsal katkıları; psikososyal destek ve afet sonrasında insanların farkındalık kazanarak hayatlarına devam edebilmeleri konusunda destek olunmasıdır. Afet sonrasında afetzedelerin psikososyal sağlamlık düzeyini artırmak adına 'Konuşacak Biri Var' adlı projesinin SWOT analizi sonuçları (özellikle zayıf yönler ve tehditleri) dikkate alınarak afetzedelerin psikososyal sağlamlık düzeyini ve afet farkındalığını artıracak daha çok proje yapılmasına ihtiyaç vardır.

Anahtar kelimeler: Afet, Acil, Sosyal Sorumluluk Projeleri, Psikososyal Destek.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Hakimiyyəti Dövründə Naxçıvanın Turizm Əhəmiyyətli Yol- Nəqliyyat Sisteminin Təkmilləşdirilməsi Məsələləri

Günəl İsayeva

Naxçıvan Dövlət Universiteti

Xülasə

Müasir Azərbaycanın qazandığı nailiyyətlərinin banisi, dünya şöhrətli siyasətçi Heydər Əliyevdir. Ümummilli Lider bütün həyatını Azərbaycana həsr etmiş, xalqının firəvan yaşaması üçün əlindən gələni əsirgəməmişdir. Ulu öndər Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrlərdə bütün dövrlərdə Naxçıvanın sosial-iqtisadi inkişafına ciddi diqqət yetirmiş, gələcəkdə regionda turizmin də inkişafında əsaslı rol oynayacaq yol-nəqliyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi üçün tədbirlər həyata keçirmişdir. Qədim diyarın zəngin turizm potensialı və güclü geostrateji mövqeyi burada turizmin inkişafı üçün geniş imkanlar yaradır. Bu məqsədlə də regionda zəruri olan nəqliyyat sisteminin yenilənməsi və gücləndirilməsi də daim diqqət mərkəzində olmuşdur.

Naxçıvanda turizmin inkişafı üçün əlverişli olan yol infrastrukturu yaradılması isə hələ keçmiş SSRİ dövründə ümummilli lider tərəfindən böyük uzaqgörənliklə həyata keçirilməsinə başlanılmış bir məsələ idi. Naxçıvanın tarixi ədalətsizlik nəticəsində Azərbaycanın əsas hissəsindən ayrı düşməsi və bunun gələcəkdə yarada biləcəyi problemlər ötən əsrin yetmişinci illərindən başlayaraq respublikamızda həyata keçirilən işlərin tərkib hissəsi olmuş və Azərbaycan Respublikası öz dövlət müstəqilliyinə qovuşandan sonra da böyük qətiyyətlə davam etdirilmişdir. Bu məqalədə Ulu Öndərin Azərbaycana rəhbərlik illərində Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində müxtəlif istiqamətlərdə istifadəyə verilmiş yollar haqqında araşdırmalar aparılmış, bu sahənin inkişafı göstərilmişdir.

Açar sözlər: Heydər Əliyev; Naxçıvan Muxtar Respublikası; turizm; yol - nəqliyyat infrastrukturu

Impact of Devaluation on Macroeconomic Stability and Strategies of Azerbaijan in This Direction

Ilkin Sadirov

Azerbaijan State University of Economics

Summary

This paper investigates how significant devaluations affect inflation. The principles of export and import, which developed as a necessity of the free market economy, allowed countries to have a say in their economic development in the worldwide system. Exports that are higher than imports indicate a surplus in foreign trade with other countries. Countries now hold this scenario as a powerful trump card, giving them a competitive edge in both the socioeconomic and technological spheres. Different states with a deficit in their foreign trade seek to reduce it as much as they can, while developed countries seek to make it sustainable. Interventions in the currency rate have been one method of achieving this goal. Governments depreciate their national currencies, increasing the cost of imports while promoting exports. Countries will have an advantage in the competition because the devaluation will result in an advancement in the foreign trade balance. This paper delves deeper into the consequences of significant devaluations on inflation and its impact on a country's foreign trade balance.

Keywords: devaluation, state strategy, national currency, trade balance, foreign trade deficit.

Bank Kreditlərinin Qeyri-neft Sektoruna Təsirinin Qiymətləndirilməsi

Kəmalə Osmanova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Qeyri-resurs sektorlarının şaxələndirilməsi iqtisadi artım tempinin sürətləndirilməsi ilə yanaşı, hər adambaşına düşə bilən real gəlirləri də artırır və hökumət öz əhalisinin iqtisadi rifah səviyyəsinin artırılmasını təşviq etmiş olur. Bu səbəbdən tədqiqatda inkişaf etməkdə olan və neftlə, təbii sərvətlərlə zəngin ölkələrin timsalında Azərbaycanın neft sektorundan əldə edilən gəlir və əlavə mənbələrdən cəlb edilən vəsaitlər hesabına qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətləri araşdırılmışdır. Əlavə mənbələrdən cəlb edilən vəsaitlər olaraq banklar tərəfindən verilən kreditlər, tətbiq edilən güzəştlər və s. təhlil ediləcəkdir. Beləliklə, qeyri-neft sektorunun inkişafına və iqtisadiyyatın daha da şaxələndirilməsinə nə qədər nail olunduğu və iqtisadi inkişafın artırılması istiqaməti araşdırılacaqdır. Tədqiqat işində ilk öncə nüfuzlu jurnallarda dərc olunmuş məqalələr araşdırılmış, həm milli, həm də beynəlxalq təcrübədə kredit qoyuluşunun qeyri-neft ÜDM-ə təsir istiqamətləri müəyyən edilmişdir. Rəsmi dövlət saytlarından əldə edilən statistik göstəricilərə əsasən aparıcı mövqeyə malik olan qeyri-neft sektorları üzrə bank kreditlərinin, ÜDM istehsalının və işçi qüvvəsinin statistik təhlilləri edilmişdir. Sonra ayrı-ayrı sektorlar üzrə kredit qoyuluşunun ÜDM istehsalı ilə və maddi işçi sayı ilə əlaqələsinin mövcudluğunu və gücünü müəyyən etmək üçün korrelyasiya təhlili edilmişdir. Aparılan təhlillərə əsasən sənaye və emal sektorunda kredit qoyuluşunun ÜDM ilə arasında çox zəif əlaqə, işçi qüvvəsi ilə güclü əks əlaqənin olması aşkar edilmişdir.

Açar sözlər: qeyri - neft sektoru, bank kreditləri, ÜDM, iqtisadi artım

Facebook Penetration and Shadow Economy: cross-country evidence

Iroda Khudoyberganova

National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek

Shakhnoza Tosheva

Westminster International University in Tashkent

Abstract

This study empirically investigates the influence of Facebook penetration on an underground economy, using data from 122 nations. The findings suggest strong evidence in support for the assertion that Facebook penetration is negatively linked with the size of informal sector. This article documents that, on average, as Facebook penetration increases from the level of Russia (1.1%) to that of Bulgaria (22.3%), the size of the shadow economy relative to GDP declines by 3.15 percentage points, *ceteris paribus*.

Keywords: Facebook, SNS, social capital, shadow economy, cross-country

Kobilerde Açık İnovasyonun Gerçekleştirilmesinin Önündeki Engeller: Ordu İlinde Bir Uygulama

Ahmet Aytekin

Artvin Çoruh Üniversitesi

Selçuk Korucuk

Giresun Üniversitesi

Özet

Küreselleşen rekabet ortamındaki işletmelerde inovasyon, inovasyon yönetimi, açık inovasyon ve teknoloji kullanım düzeyi gibi uygulamalar hemen hemen her alanda üzerinde durulan konulardan başlıcaları haline gelmiştir. İşletmelerde açık İnovasyon olarak tanımladığımız işletme dışı İnovasyon uygulamalarının işletme içi uygulamalara entegre ederek istifade etmesi anlamına gelmektedir. Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) içinde açık İnovasyon uygulamaları işletme dışı iş birlikleri ile birleşip İnovasyon fikirlerinin üretilmesi olarak düşünülebilir. Bu şekilde KOBİ’lerde rekabet avantajı sağlama, maliyet minimizasyonu, müşteri hizmet kalitesini artırma, pazar ihtiyaçlarına zamanında cevap verme gibi işletmelere değer katan uygulamalara yardımcı olmak adına önemli bileşenlerdir. Fakat KOBİ’lerde açık İnovasyon uygulamaların önünde çeşitli engeller ve zorluklar vardır. Bu engellerin ve zorlukların giderilmesi KOBİ’lere aynı zamanda çeviklik katacaktır. Bu kapsamda çalışmada KOBİ’lerde açık İnovasyonun gerçekleştirilmesindeki engeller araştırılarak, açık inovasyonu engelleyen faktörler tespit edilmiş ve tespit edilen faktörlerin önem sırasına göre ağırlıklandırılması amaçlanmıştır. Bu amaç ile tespit edilen kriterlerin önem sıralamasında çok kriterli karar analizi tekniklerinden Doğrudan Değerlendirme kullanılmıştır. Uygulama sonuçlarına göre açık inovasyonun gerçekleştirilmesindeki en önemli engelin “Yönetim Desteği Eksikliği ve Yetersizliği” olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Açık İnovasyon, Açık İnovasyon Önündeki Engeller, Çok Kriterli Karar Analizi, Doğrudan Değerlendirme Ağırlıklandırma Tekniği.

Ölkəmizdə Maliyyə Bazarlarının İnkişaf Xüsusiyyətləri Və Problemləri

Heydərli Ləman

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Maliyyə bazarının iqtisadiyyatda rolu maliyyə ehtiyatlarının yenidən bölgüsüdür. Yəni, resursların formalaşması, onların səmərəli şəkildə bölgüsü və istifadəsi maliyyə bazarları tərəfindən idarə olunur. Maliyyə bazarı maliyyə resursların əmtəə kimi çıxış etdiyi bazarlardır. Müasir dövrdə bu bazarlar həm makroiqtisadi, həm də dövlət səviyyəsində mühüm rola malikdir. Müasir dövrümüzdə iqtisadiyyatın ölkənin inkişafında rolu olduqca böyükdür. İqtisadiyyatın əsas vəzifəsi ölkədə pul vəsaitini təmin etməkdir. Dövlət ölkədə iqtisadi fəaliyyətin tənzimlənməsində mühüm iştiraka malikdir. Ölkəmizdə maliyyə bazarı standart olan inkişaf etməkdə olan bazar modeli formasındadır. O, inkişaf etmiş bazar modelindən asılı olaraq fəaliyyət göstərir. Əldə edilən məlumatlar nəticəsində belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, maliyyə bazarlarının mühüm əhəmiyyət kəsb etməsinə baxmayaraq, maliyyə böhranları kimi bir sıra problemlərə də səbəb ola bilər. Məqalədə qeyd edildiyi kimi, ölkəmizdə bu problemlərin aradan qaldırılması üçün bir sıra tədbirlər həyata keçirilmiş, qanunlar qəbul edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin sərəncamı ilə qəbul edilmiş “Azərbaycan Respublikasında maliyyə xidmətlərinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi” haqqında məlumat öz əksini tapmışdır.

Açar sözlər: Maliyyə bazarı, İnvestisiya, Azərbaycan iqtisadiyatı

Ölkə Üzrə Texnoparkların Səmərəli Təşkili və Fəaliyyəti üçün Zəruri Olan Amillərin Təhlili

Həsənova Türanə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu gün ölkə iqtisadiyyatının təktərəfli inkişafı istənilən iqtisadi nəticələrin əldə olunmasına əngəl törədən amil kimi qiymətləndirilə bilər. Bunun üçün də iqtisadiyyatı hərtərəfli inkişaf etdirmə yollarının araşdırılması, inkişafa nail olunması əhəmiyyətli hesab olunur. Texnoparklar bu əsasdan ölkə iqtisadiyyatı üçün təkanverici rol oynaya bilər. Bu məqalə də texnoparkların səmərəli təşkili yollarının və bunun üçün vacib olan göstəricilərin öyrənilməsinə həsr olunur. Bu zaman beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, tətbiq edilməsi məsələsi aktuallaşır. Burada əsas məqsəd texnoparkların səmərəli fəaliyyət yollarının öyrənilməsində beynəlxalq təcrübənin araşdırılması, effektiv fəaliyyət göstərən texnoparkların formalaşdırılması üçün vacib olan amillərin, texnoparkların təşkilində qarşıya çıxan bəzi problemlərin təyini, sənaye istehsal indekslərinin təhlili və qonşu dövlətlərlə ölkəmizin müqayisə olunması, texnoparklarda tədqiqat və inkişaf işlərinin ümumi xərclərinin təhlil olunmasından ibarətdir. Tədqiqat zamanı müqayisəli təhlil və statistik təhlil metodlarından istifadə olunmuşdur. İnformasiya bazası kimi yerli və xarici tədqiqatçıların son illərə aid olan məqalələrindən, yerli və xarici internet resurslarından, Dövlət Statistika Komitəsinin statistik göstəricilərindən istifadə olunmuşdur.

Açar sözlər: Texnopark, səmərəli fəaliyyət, sənaye istehsal indeksləri

Dođal Afetlere Yönelik Bilinçlendirme Çalıřmaları Kapsamında “Afete Hazır Türkiye Projesi” Üzerine Bir Deđerlendirme

Özgür Yeřilyurt

Muř Alparılan Üniversitesi

Hacer Kılıç

Muř Alparılan Üniversitesi

Özet

Ülkemizde son dönemde yařanan büyük depremler, Türkiye'nin dođal afetlerin tehdidi altında olduđunu göstermektedir. Toplumsal bir sorun halini alan bu konu sadece ülkemizde deđil tüm dünyada üzerinde ciddiyle durulması gerekli önlemlerin alınması gereken çok önemli bir konudur. Ülkemizde bu alandaki çalıřmaların bařında Afet ve Acil Durum Yönetimi Bařkanlıđı (AFAD) yer almaktadır. Bu konuda AFAD tarafından afetlere dirençli bir toplum inřa edilmesi için çeřitli projeler yürütölmektedir. AFAD tarafından yürütölen projelerden biri de toplumun tamamını kapsayacak řekilde afet bilinci oluřturmaya yönelik hazırlanan Afete Hazır Türkiye Projesidir. Bu çalıřma kapsamında AFAD tarafından dođal afetlere yönelik gerçekteřirilen sosyal sorumluluk projelerinin afete dirençli toplumun inřa edilmesindeki toplumsal katkısı deđerlendirilmiřtir. Çalıřmada; dođal afetler ve sosyal sorumluluk alanında yapılan literatür taraması yapılarak AFAD tarafından dođal afetlere yönelik gerçekteřirilen bazı projeler hakkında bilgi verilmiř ve Afete Hazır Türkiye Projesi'nin SWOT analizi yapılmıřtır. Sonuç olarak, Afete Hazır Türkiye Projesi'nin afete dirençli toplumların oluřturulması, fiziksel, psikolojik ve sosyal boyutlu sorunların en aza indirilmesi, afetlerle ilgili insanların bilinçlendirilmesi gibi toplumsal katkıları bulunmaktadır. Afet farkındalıđının artırılması adına Afete Hazır Türkiye Projesi'nin SWOT analizi sonuçları (özellikle zayıf yönler ve tehditleri) dikkate alınarak afetlerle ilgili daha çok proje yapılmasına ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Dođal Afetler, AFAD, Sosyal Sorumluluk Projeleri, SWOT Analizi.

Startap Biznesində İdeyadan İnvestisiyaya Doğru Prosesin Tədqiqi: Azərbaycandakı Startapların Timsalında

Kamran Vəzirov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu tədqiqat işi startap fəaliyyətinin müxtəlif mərhələlərini araşdıraraq, startapların uğur və ya uğursuzluğuna səbəb olan amillərin tədqiqi, təhlili və qiymətləndirilməsinə diqqət yetirir. Tədqiqat Azərbaycanda startap təsisçilərinin təcrübələrini və perspektivlərini araşdırmaq üçün keyfiyyət tədqiqat metodundan istifadə edir. Tədqiqatın məqsədi startapların uğur və ya uğursuzluğuna təsir edən əsas amilləri, həmçinin ümumi çətinliklərin öhdəsindən gəlmək üçün istifadə oluna biləcək strategiyaları və resursları müəyyən etməkdir. Tədqiqat öz şəxsi təcrübələrini, çətinliklərini və təşəbbüslərini başlatmaqda və genişləndirməkdə uğurlarını bölüşən beş startap qurucusu ilə müsahibələrin aparılmasını əhatə edir. Müsahibələrdən əldə edilən məlumatlar cədvəllərdə göstərilmiş və təhlil edilmişdir. Araşdırmanın nəticələri göstərir ki, maliyyə resursları startapın uğuru üçün vacib olsa da, mentorluq, şəbəkələşmə, resurslara və təcrübəyə çıxış kimi digər amillər də eyni dərəcədə vacib hesab olunur. Bundan əlavə, tədqiqat startapları lazımi resurslar və dəstəklə təmin etməkdə akseleratorların və inkubatorların əhəmiyyətini də vurğulayır. Tədqiqatın bəzi məhdudiyyətləri mövcuddur, məsələn, iştirakçıların kiçik seçmə ölçüsü, nəticələrin ümumiləşdirilməsini məhdudlaşdırır. Buna baxmayaraq, tədqiqat Azərbaycanda startap ekosistemi haqqında dəyərli fikirlər təqdim edir və verilən tövsiyələr startap təsisçilərinə və siyasətçilərə sahibkarlığa və iqtisadi artıma təşviq etmək üçün effektiv strategiyalar hazırlamağa kömək edə bilər.

Açar sözlər: startap, ideya, investisiya, layihə, sahibkarlıq.

Analysing the Notary Services Operation in “ASAN service” Centers

Aytakin Gasimzade

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

In today's world full of various service operations, people almost every day use various types of them, some of them are unaware of it. These services can be either tangible or intangible services. Majority of service users want to receive fast and high quality services. Likewise, service providers are seeking tools to improve their services to meet users' requirements. Thereby, service providers can measure the quality of their services by analyzing the strengths and weaknesses of services provided. Then, adjust certain strategies based on requirements to be improved or to be eliminated. Therefore, this article analyses and measures the quality of one of the most used operations - Notary services operation provided by “ASAN service” centers. The main purpose of this article is to present the potential undesirable outcomes that can decrease customer satisfaction while taking advantage of these operations.

By relying on secondary data, the article clearly provides unimproved and one version for suggested improved process maps and process analysis for Notary services operation. In addition to that, main operational issues, and discussion of the challenges of rapid technological development are provided. In conclusion, according to the analysis certain recommendations have been given.

Keywords: service operations, process map, process analysis, ERP

Türkiyede Enflasyon Sorunları ve Ekonomik Etkileri

Gunduz Jamalzade

Karabuk University

Elgiz Jamalzade

Azerbaijan State University of Economics

Özet

Türkiye 20 yılı aşkın süredir enflasyon içinde olmasına rağmen, hala enflasyona saplanmış durumda. Makalemiz 1970 yılından bu yana ülkedeki enflasyon durumunu incelemektedir. Ülkedeki enflasyon durumu ise çeşitli literatüre dayanılarak inceleniyor.

Son 30 yılda Türkiye 22 hükümet tarafından yönetilirken, yüksek ve kalıcı enflasyon Türkiye ekonomisinin önemli bir özelliği haline geldi. 1970'lerin sonlarından bu yana birçok enflasyonla mücadele girişiminin birbiri ardına başarısız olduğu görülüyor. Türkiye ekonomisi, 1973'ten 1994'e kadar olan küresel enflasyon döneminde Arjantin veya İsrail gibi hiçbir zaman hiper enflasyon yaşamamış, ancak 1994'ten sonra kendine özgü bir durum hissetti. 1994'te yüzde 25,3 olan küresel enflasyon oranı, 2002'de yüzde 3,2'ye düşmüştür. Bununla birlikte, Mart 2004 sonu itibariyle, mevcut tek parti hükümeti, en azından toptan eşya fiyat artışları açısından, enflasyonu tek haneli seviyelere düşürmeyi başardı. Ancak, Türkiye ekonomisinin pek çok gözlemcisi ve uzmanı, Türkiye'nin bundan sonra düşük bir enflasyon ülkesi olduğuna inanmak için henüz çok erken olduğunu düşünüyor, çünkü ülkedeki enflasyon sürecini yeniden tetikleyebilecek bir takım potansiyel nedenler var.

Anahtar kelimeler: Türkiye, Enflasyon, Ekonomik Şoklar

Business Register in Georgia and Modern Statistical Trends

Lia Dzebisauri

Iv. Javakhishvili Tbilisi State University (TSU), Tbilisi, Georgia

Simon Gelashvili

Iv. Javakhishvili Tbilisi State University (TSU), Tbilisi, Georgia

Marine Mindorashvili

Iv. Javakhishvili Tbilisi State University (TSU), Tbilisi, Georgia

Nino Abesadze

Iv. Javakhishvili Tbilisi State University (TSU), Tbilisi, Georgia

Abstract

The paper analyses Statistical Business Register (SBR) in Georgia. As the SBR is the backbone for economic statistics, it needs permanent capacity building activities in the modern digital economy. It plays a central role in the production of official statistics as an important input for evidence-based decision making. The current globalization process, especially during and post COVID-19 pandemic, increases the demand to produce a high quality and comparable SBR and economic statistics at the international level. For that reason, the paper describes the importance of SBR and explores registered and active business entities in Georgia by different parameters: economic activities, legal status, territorial distribution by regions, also, statistical tendencies of active companies during pre and pandemic period. It shows areas where Covid-19 had the biggest negative impact, which parts require further recovery for future sustainable development of Georgia's economy.

Keywords: Statistical Business Register - SBR, Statistics, Active business entities, Georgian economy.

Azərbaycanda Kreditləşmənin Ümumi Daxili Məhsulun və İxracın Stimullaşdırılmasında Vacibliyinin Qiymətləndirilməsi.

Əfəndi Həsənlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalə ekonometrik analiz modellərindən, qrafik, müqayisəli təhlil, sintez və analiz metodlarından istifadə etməklə ümumi daxili məhsul və ixrac ilə kreditləşmə arasında əlaqənin mövcudluğunu və kreditləşmənin ixracda potensial təsir imkanlarını tədqiq edir. Tədqiqat zamanı istifadə edilmiş metodların köməyi ilə kredit portfelinin inkişaf tendensiyasının ümumi daxili məhsul ilə əhəmiyyətli uyğunluq təşkil etdiyi, lakin əsasən neft-qaz məhsullarından formalaşan ixrac sektoru ilə isə bu tendensiyanın güclü olmadığı ortaya çıxdı. Əlavə olaraq, daha effektiv nəticə əldə etmək məqsədi ilə qeyri-enerji sektoru məhsullarının ixracı və kreditləşmə arasında əlaqənin araşdırılması da nəzərdə tutulmuş, araşdırma zamanı kredit portfelini və qeyri-enerji məhsulları arasında əhəmiyyətli bağlılığın olması öz təsdiqini tapmışdır. Hətta analizə əsaslanaraq, kredit portfelinin 30% artırılmasının qeyri-enerji məhsullarının ixracında 80% artımla nəticələnəcəyini də proqnozlaşdırmaq mümkün olmuşdur. Bunu nəzərə alaraq, tədqiqata görə kreditləşmənin qeyri-enerji sektoruna cəlb edilərək ixracın diversifikasiya edilmiş sənaye məhsulları ilə stimullaşdırılmasının ölkə iqtisadiyyatı üçün daha perspektivli istiqamət olması fikri dəstəklənməkdədir. Digər tərəfdən işğaldan azad edilmiş torpaqlarda kənd təsərrüfatı və digər sektorlar üçün zəngin potensialın olması kreditləşmənin bu istiqamətdə aparılması zərurəti yaradır.

Açar sözlər: kredit, ixrac, qeyri-enerji sektoru, ümumi daxili məhsul, gələcək perspektivlər

Azərbaycan Respublikasında Reklamın İnkişafının Mövcud Vəziyyətinin Təhlili

Pikəxanım Xudiyeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Leyla Zeynalova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Reklam istehlakçılara seçim etmək imkanı yaradır ki, onlar həm keyfiyyət, həm də qiymət baxımından öz tələblərinə uyğun məhsul və ya xidməti ala bilsinlər. Bu da öz növbəsində getdikcə marketinqin inkişafına, nəticədə də reklam fəaliyyətinin yaxşılaşdırılmasına daha çox material vəsaitləri və intellektual potensial sərf olunmasına təsir göstərir. Bu səbəbdən ilk öncə Azərbaycan Respublikasında reklamın əhəmiyyəti, məhsulların satışından və xidmətindən əldə olunan gəlirləri araşdırılmışdır. Sonra isə sorğu metodları vasitəsilə hansı cür reklamların istehlakçılara təsiri müəyyən edilmişdir.

Məqalədə əsas dövr olaraq, 2017-2021-ci illərin göstəriciləri analiz olunmuşdur. Analiz zamanı reklam fəaliyyətinin bir forması olan reklam informasiyasının hazırlanmasından əldə olunan gəlirlərin yüksək olduğu öz əksini tapmışdır. İstehlakçılar arasında reklam növlərinin effektivliyinin ölçülməsi məqsədi ilə istehlakçıların cins və yaşına, təhsil səviyyəsinə və aylıq orta gəlirlərinə əsasən sorğular keçirilmiş və müəyyən nəticələr əldə olunmuşdur. Bununla yanaşı həm də istehlakçıların alıcılıq davranışına təsir edən reklam formaları araşdırılmış və mağaza və yaxud obyektlərin qarşısında olan kreativ çöl reklamların daha çox təsir etdiyi müəyyən edilmişdir. Biz məqalədən əldə olunan nəticələr əsasında müəsisə və şirkətlərin istehlakçıları cəlb etmək üçün hansı reklamlara daha çox diqqət yetirməli olduqlarını müəyyən edə bilərik.

Açar sözlər: reklam, cəlb edici reklam formaları, istehlakçı davranışı, sorğu metodu.

Koronavirüs Anksiyetesinin İş Stresi Üzerindeki Etkisi: Orman Ürünleri Sektöründe Nicel Bir Araştırma

Mehmet Ali Canbolat

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Özet

Orman ürünleri imalatında çalışanların koronavirüs anksiyetelerinin iş stresine etkisinin tespit edilebilmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırma nicel araştırma deseninde ve kesitsel tiptedir. Araştırmanın evrenini Karaman ilinde faaliyet gösteren üç farklı işletmedeki çalışanlar oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem hesabı yapılmamış, araştırmaya katılmaya gönüllü ve istekli herkes araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmacı tarafından anket tekniği ile toplanan geçerli anket sayısı 121'dir. Elde edilen veriler IBM SPSS yazılımında tanımlayıcı istatistikler, korelasyon analizi ve regresyon analizine tabi tutulmuştur. Buna göre katılımcıların koronavirüs anksiyete ve iş stresi algılarının ortanın altında bir düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen Pearson korelasyon analizi bulgularına göre ise koronavirüs anksiyetesi ile iş stresi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Regresyon analizi sonuçlarına göre de koronavirüs anksiyetesinin iş stresi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Koronavirüs Anksiyete, İş Stresi, Orman Ürünleri Sektörü.

Mənfəət Vergisi və İqtisadi Artım Arasında Əlaqənin Tədqiqi

Namazova Həmidə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalənin əsas məqsədi mənfəət vergisi ilə iqtisadi artım arasında əlaqəni tədqiq etməkdir. İqtisadi artım hər bir ölkə üçün əsas iqtisadi göstəricidir. Buna görə də, ona təsir edən amilləri öyrənmək mühim əhəmiyyət kəsb edir. Hüquqi şəxslərin əldə etdiyi mənfəət üzərinə qoyulan bu vergi iqtisadiyyat üçün vacib yer tutur. Təyin olunan vergi dərəcələri vergi ödəyicilərinin iqtisadi davranışına təsir edir. Bu da öz növbəsində iqtisadi fəaliyyət nəticələrini dəyişir. Mənfəət vergisi də iqtisadi artıma təsir edən amillərdəndir. Məqalədə bundan başqa, vergilərin və mənfəət vergisinin tarixindən, onların inkişaf yolundan bəhs olunur. Azərbaycan üzrə əsas iqtisadi göstəricilərdən istifadə olunaraq bir sıra təhlillər aparılmışdır. Dissertasiya işində müşahidə, reqressiya analizi, müqayisəli təhlil, ADF testi və modelin keyfiyyətinin yoxlanması testlərindən istifadə olunmuşdur. Mənfəət vergisi və iqtisadi artım arasında əlaqə tədqiq edilərkən rəsmi statistik informasiya mənbələrindən, ölkələrin qanunvericilik aktlarından, xüsusilə də vergi qanunvericiliklərindən, internet resurslarından geniş istifadə olunmuşdur. Son 10 il ərzində nəşr olunmuş jurnallar və kitablar əsas istinad mənbəyi olmuşdur. Tədqiqatın nəticəsinə əsasən mənfəət vergisi ilə iqtisadi artım arasında əlaqə yoxdur. Mənfəət vergisinin dəyişməsi iqtisadi artıma təsir etməyəcəkdir.

Açar sözlər: vergitutma, mənfəət vergisi, iqtisadi artım, Ümumi Daxili Məhsul

Analysis of the Impact of Carbon Emission on Human Health in the Republic of Azerbaijan

Hajiyeva Afaq

Azerbaijan State University of Economics

Jafarova Firuza

Azerbaijan State University of Economics,

Abstract

As a result of the use of organic fuels, the climate is changing rapidly. Since these climate conditions affect different areas, there are serious disturbances in the functioning of nature. All living things on earth reflect this situation in the form of genetic changes. Climate change and the presence of epidemics have affected humans throughout history, and unless appropriate measures are taken, these effects will undoubtedly continue. The emergence of carcinogenic diseases with different characteristics and which are difficult to treat, the increasing number of patients and the younger age of patients every year reveal the need to take steps in the direction of taking serious measures. In addition to the usual changes observed in nature, climate change, which disrupts the composition of the atmosphere and creates irregularities as a result of human activity, has become one of the inevitable processes. Global climate change is a change in the climate as a result of the accumulation of greenhouse gases released into the atmosphere as a result of human activity and an increase in the average air temperature. All these changes create the basis for increasing environmental, economic and social problems.

In the article, an analysis was made of the causes of carbon emission, its areas, distribution areas, and its impact on human health.

Keywords: carbon emissions, methane gas, cancer, infectious diseases, industries.

Таможенная Экспертиза Качества Драгоценных Камней, Используемых при Производстве Ювелирных Изделий.

Насруллазаде Айдын

**Азербайджанский Государственный Экономический
Университет**

Содержание

В данном тексте были рассмотрены различные аспекты, связанные с ювелирными изделиями и драгоценными камнями. Были описаны свойства и характеристики драгоценных, полудрагоценных и искусственных камней, а также методы их отбора и исследования. Были рассмотрены процессы огранки и установки драгоценных камней, а также важные факторы, влияющие на сохранение качества ювелирных изделий. Также были описаны методы коммерческих испытаний драгоценных и полудрагоценных камней. Все эти аспекты важны для понимания и оценки ювелирных изделий и драгоценных камней, а также для правильного выбора и ухода за ними. Данный текст представляет собой обзор различных аспектов, связанных с ювелирными изделиями и драгоценными камнями. Он содержит информацию о свойствах и характеристиках различных видов камней, а также методах их отбора, исследования и огранки. В тексте также описываются важные факторы, влияющие на качество ювелирных изделий, и методы коммерческих испытаний драгоценных и полудрагоценных камней. Эта информация может быть полезна для тех, кто интересуется ювелирным делом, а также для тех, кто планирует приобрести драгоценное украшение или занимается его продажей. Понимание свойств и характеристик драгоценных камней помогает правильно выбирать изделия и оценивать их стоимость.

Ключевые слова: украшения, драгоценные камни, полудрагоценных камней.

Mühasibat Uçotunun İnkişafının Heydər Əliyev Modeli

Vüqar Mehdiyev

Azərbaycan Kooperasiya Universiteti

Xülasə

Məqalədə ölkəmizdə müasir mühasibat uçotu modelinin formalaşmasında ulu öndər Heydər Əliyevin istiqamətverici və tənzimləyici rolundan bəhs edilir. Mühasibat uçotunun inkişafı məsələlərinə ölkə iqtisadiyyatının inkişafı kontekstində baxılmaqla, burada Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin ilk illərindən başlayaraq, iqtisadiyyatın bazar prinsipləri istiqamətində inkişafı xəttinin qəbul edilməsində və buna müvafiq olaraq, mühasibat uçotunun da bu prinsiplər üzrə inkişaf etdirilməsində, onun beynəlxalq standartlara uyğun təkmilləşdirilməsi proseslərinin təşkilində, bunlar üçün zəruri qanunverici bazanın formalaşdırılmasında, bazar iqtisadiyyatının təməl prinsiplərinə əsaslanan yeni bir mühasibat uçotu sisteminin yaradılmasında və müasir mühasibat uçotu modelinin formalaşmasına gətirib çıxardan digər bu kimi məsələlərdə Heydər Əliyevin yerinə yetirdiyi işlərdən söz açılır. Azərbaycanda ümumilikdə iqtisadiyyatın inkişafı ilə paralel olaraq, mühasibat uçotunun da müasir səviyyədə inkişaf etməsində Heydər Əliyevin neft strategiyasının mühüm əhəmiyyətə malik olduğu vurğulanmaqla, məşhur “Əsrin müqaviləsi”nin bağlanması, onun müəyyən şərtlərinin formalaşdırılması və uzunmüddətli inkişaf dövründə yerinə yetirilməsinin mühasibat uçotunun inkişafının sürətləndirilməsinə və bu sahədə beynəlxalq standartların tətbiq edilməsinə yol açmış olduğu qeyd edilir. Mühasibat uçotunun inkişafı proseslərinin Heydər Əliyev dəstə-xəttinə uyğun olmaqla müasir dövrdə də davam etdirilməsində mühasibat uçotunun beynəlxalq standartlara uyğun təkmilləşdirilməsi proseslərinin mühüm yer tutduğu qeyd edilməklə, bu proseslərin 3 mərhələdən ibarət olmaqla yerinə yetirildiyi və bu gün də davam etməkdə olduğu göstərilir.

Açar sözlər: mühasibat uçotunun inkişafı, beynəlxalq standartlar

Sənayedə və İqtisadiyyatda Instrumental Proqramlaşdırma Sistemlərinin Tətbiqi

Elvin Əhmədov

Azərbaycan Dövlət İqtisadiyyat Universiteti

Xülasə

Müasir sənayelərin artan mürəkkəbliyi və qlobal iqtisadiyyatın böyüməsi ilə real vaxt rejimində mürəkkəb tapşırıqları və məlumatların təhlilini idarə edə bilən mürəkkəb kompüter sistemlərinə daha çox ehtiyac var. Instrumental proqramlaşdırma sistemi sənaye və iqtisadi şəraitdə müxtəlif proseslərin avtomatlaşdırılmasına, səmərəliliyin artırılmasına və xərclərin azaldılmasına kömək edə bilən güclü vasitədir.

Bu məqalədə instrumental proqramlaşdırma sisteminə, o cümlədən onun arxitekturasına, proqramlaşdırma dillərinə və tətbiq sahələrinə ümumi baxış təqdim edir. Məqalədə sistemin istehsal, nəqliyyat və səhiyyə kimi müxtəlif sənayelərin performansını yaxşılaşdırmaq üçün necə istifadə oluna biləcəyini və tətbiq sahələri yer alır. Bundan əlavə, sistemin istehsal prosesini optimallaşdırmaq, insan səhvlərini azaltmaq və iş yerində təhlükəsizliyi artırmaq qabiliyyətini araşdırılır.

Məqalədə həm də əməliyyatları optimallaşdırmaq, səmərəliliyi artırmaq və rəqabət qabiliyyətini artırmaq üçün instrumental proqramlaşdırma sistemlərindən necə istifadə edildiyini təsvir edir. Mücərrəd həmçinin qərarların qəbulu üçün dəqiq və vaxtında məlumatların təhlilinin vacib olduğu günümüzün sürətli biznes mühitində bu sistemlərin əhəmiyyətini vurğulayır.

Sonda bu mücərrəd sənaye və iqtisadiyyatda instrumental proqramlaşdırma sistemlərinin əhəmiyyətini qeyd edilir. Sistemlərin mürəkkəb tapşırıqları avtomatlaşdırmaq və məsrəfləri azaldaraq məhsuldarlığı artırmaq potensialı onları istənilən sənaye üçün dəyərli aktivə çevirir.

Açar sözlər: sənaye, iqtisadiyyat, instrumental proqramlaşdırma, alqoritm

Policy Instruments and Local Economic Development: Different Use in Productive and Residential Economy Strategies?

Lukas Baschung

University of Applied Sciences Western Switzerland

Abstract

Various substantive and procedural policy instruments can be used for local economic development. Based on the Swiss case, this study identifies eleven substantive policy instruments and examines whether they are used to the same extent in local economic development strategies focused on either the productive economy, represented by enterprises, or the residential economy, represented by residents. Furthermore, the use of procedural policy instruments, operationalised as cooperation, is determined. The planned use of instruments is only comparable in the case of the substantive policy instruments “infrastructure & energy supply”, “marketing” and “security”. In the case of all other instruments, the importance is differing quite strongly between residents and enterprises focused strategies. “Amenities”, “financial incentives”, “real estate” and, to a lesser extent, “day care, education & other social services” constitute more important instruments for the attraction of residents, whereas “land-use”, “networking & facilitating”, “support & services” and, to a lesser extent, “incubators & other parks” are the dominating instruments for the attraction of enterprises. The use of cooperation is clearly more often planned in the case of enterprises focused strategies. Substantive and procedural instruments contain an interesting potential for more intensive use in both types of economic development strategies.

Keywords: instruments, collaboration, local economic development, productive economy, residential economy.

7S İdarəetmə Modeli Müəssisəsinin İdarəetmə Aləti Kimi

Pərvanə Süleymanlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə istənilən müəssisənin inkişaf strategiyasını həyata keçirmək və onun məhsuldarlığını artırmaq məqsədilə tətbiq olunan McKinsey 7S modelindən istifadə imkanları şərh edilir. McKinsey modelinin yaranma tarixi və onun əsasını təşkil edən 7 komponentin funksiyaları haqda qısaca şərh verilir və daha sonra modeldən istifadə alqoritmi izah edilir. Tədqiqatlar göstərir ki, pedaqoji idarəetmə sisteminin müvafiq komponentləri ilə modelin komponentləri arasındakı uyğunluq bu modeldən istifadənin uğurla nəticələnəcəyini təsdiqləyir. McKinsey 7S modelindən istifadə üsullarının müxtəlifliyi biznes proseslərin, eləcə də təhsilin idarə edilməsində baş verən dəyişikliklərin müəyyənləşdirilməsi və bütün mümkün nəticələr əsasında vəziyyətin proqnozlaşdırılması üçün bu modelin tətbiqi üçün kifayət qədər mükəmməlliyini bir daha sübut edir, modelin digər sahələrdə də üstünlükləri və praktiki əhəmiyyəti ilə bağlı təhlil aparılır. McKinsey 7S modelinin müxtəlif tətbiq nümunələrinin ümumi cəhətlərinə əsaslanaraq yenilikçi sahə kimi təhsilin idarə edilməsinin də inkişafdan qaynaqlanan müasir tələblər səviyyəsində qurulmasına və ya struktur dəyişikliklərinə ehtiyac yarandığı təqdirdə bu modelin imkanlarından istifadə mexanizmləri və onun vəd edə biləcəyi potensial imkanlar ümumiləşdirilir.

Açar sözlər: 7S McKinsey modeli, idarəetmə, idarəetmə modeli

Green Management Transformations of European Enterprises in The Framework of Sustainable Development Goals and European Green Deal

Ilkin Aliyev

Istanbul University

Summary

The aim of this study is to analyze the changes made by European enterprises in their green management practices within the framework of the Sustainable Development Goals and the European Green Deal. The current state of our planet in terms of social, economic, and especially environmental issues signals an urgent need for action. If humanity continues on its current path, the end of human life may not be far away, with depleted resources and polluted nature potentially leading to the demise of humanity. The Sustainable Development Goals of the United Nations and the European Green Deal are a response to these challenges. Achieving this positive change depends on individuals, governments, supranational organizations, and businesses. By transitioning to greener and more environmentally friendly management practices, businesses can contribute to significant progress towards these goals. Article concluded that through the adoption of sustainable business practices, enterprises can not only mitigate their environmental impact but also achieve long-term economic benefits such as cost savings and increased competitiveness. Although it is still too early to evaluate the results since the implementation of the Green Deal and SDGs this study has found positive dynamics in the direction of green transformation in European companies.

Keywords: Sustainable Development Goals, European Green Deal, Enterprises, Green Management.

Məhsul və Veb-Sayt Keyfiyyətinin İstehlakçıların Onlayn Satınalma Vərdişlərinə Təsiri

Rəşad Zeynalov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İnformasiya texnologiyalarının inkişafı onlayn mağazaların sürətli böyüməsinə və rəqabətin artmasına səbəb oldu. Onlayn ticarətdə istehlakçılar qərar qəbul etməkdə daha rəşional olurlar. Onlayn mağazalar istehlakçıları veb-saytlarında alış-veriş etməyə cəlb etmək üçün müxtəlif marketinq səylərini fəal şəkildə həyata keçirirlər. Buna görə onlayn mühitdə istehlakçı davranışlarının öyrənilməsi müasir dövr üçün olduqca aktualdır. Bu tədqiqatın məqsədi məhsul və veb-sayt keyfiyyətinin istehlakçıların onlayn satınalma davranışlarına təsirini təhlil etməkdir. Veb-saytın keyfiyyəti istehlakçıları onlayn ticarətə cəlb etmək üçün kifayət qədər vacib amildir. Bununla yanaşı, məhsul keyfiyyətinin istehlakçıların ehtiyac və gözləntilərə uyğunluğu da istehlakçıların onlayn satınalma davranışlarına təsir edir. Dəyişən həyat şəraiti, istehlakçı tələbləri və üstünlükləri səbəbindən elektron ticarətin əhəmiyyəti gündən-günə artmaqdadır. Elektron kommersionun son illərdə ölkəmizdə sürətlə inkişafı və onlayn ticarətdən istifadə edən insanların sayının kəskin şəkildə artması ilə gətdikcə rəqabətin güclənməsi istehlakçıların onlayn satınalma davranışları istiqamətində araşdırmaların aparılmasını aktuallaşdırır. Məqalədə Azərbaycanda məhsul və veb-sayt keyfiyyətinin istehlakçıların onlayn satınalma vərdişlərinə təsiri təhlil edilmiş, elektron ticarət saytının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üçün müvafiq tövsiyələr verilmişdir.

Açar sözlər: Elektron ticarət, onlayn satınalma vərdişləri, məhsul keyfiyyəti, veb-sayt keyfiyyəti

Regional İnkişafda Qadın Sahibkarlığının Əhəmiyyəti

Gülzar Əhmədova

Bakı Turizm Peşə Məktəbi

Xülasə

Dünyada gedən inkişaf prosesləri araşdırıldıqda hər bir ölkənin özünəməxsus xüsusiyyətləri və müəyyən sistematikliyi olan regionların olduğu görünür. İqtisadi, fiziki və sosial şərait baxımından bu regionlardakı fərqlər bütün ölkə üzrə regionlar arası inkişaf fərqlərinə səbəb olur və həm milli, həm də regional inkişaf səviyyələrinə təsir göstərə bilər. Bölgələr arasında inkişaf fərqinin şiddəti ölkədən ölkəyə fərqli olsa da, ümumiyyətlə bütün ölkələrin strukturunda müşahidə olunan bu bərabərsizlik Azərbaycanda da müşahidə olunur. Bu qeyri-bərabər vəziyyəti aradan qaldırmaq üçün son dövrdə regional inkişaf siyasətlərinə əhəmiyyət verilmişdir. Qadın sahibkarlığı qadınların öz gəlirlərini əldə etməklə iqtisadi müstəqilliklərini əldə etmələri üçün mühüm alət olmaqla yanaşı, həm də qadınların iş həyatına, dolayısı ilə ölkə və region iqtisadiyyatına verdiyi töhfələr danılmaz faktdır. Azərbaycanda bölgələr arasında böyük inkişaf fərqləri hələ də davam edir. Bu fərqləri minimuma endirmək üçün həyata keçirilməli olan mühüm dövlət siyasətlərindən biri qadın sahibkarlığının dəstəklənməsidir. Bölgələr arasında bərabərsizliyin aradan qaldırılmasının əsasını bölgə əhalisi və bölgənin resursları təşkil edir. Bu baxımdan regional inkişafda sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi və buna görə də regionun potensialının inkişaf prosesinə inteqrasiyası son dərəcə vacibdir.

Açar sözlər: sahibkarlıq, biznes, region, sosial, iqtisadiyyat

Современные Тенденции Демографических Изменений В Грузии

Шорена Метревели

Университет Бизнеса и Технологий

Русудан Кинкладзе

Технический Университет Грузии

Аннотация

Демографическое положение в Грузии чрезвычайно критическое. Население демографически стареет. Кризис, вызванный Covid-19, оказался большим испытанием практически для всех государств. Он полностью изменил жизнь людей — миллионы людей заболели, а сотни тысяч умерли. Изучение демографической структуры населения весьма актуально, что на современном этапе диктуется не только особенностями социально-экономического развития страны, но и требованиями экономической интеграции в мировое экономическое пространство.

Экономическая нужда и общая нестабильная обстановка обусловили сокращение рождаемости до кризисного предела и рост смертности. В стране рождается намного меньше детей, чем это необходимо для количественной смены поколения родителей. Интенсивными стали внешние миграционные процессы, в основном из-за тяжелых экономических условий. Уменьшается группа молодого возраста и растет доля населения, превышающего 60 лет. Демографический фактор населения влияет на формирование трудового потенциала, в значительной степени определяет развитие и размещение производительных сил страны.

В статье также представлен статистический анализ явлений и процессов, вызванных пандемией COVID-19 в Грузии, которые повлияли на изменение половозрастной структуры населения. Положение настолько тревожное, что даже в случае существенного улучшения экономических условий, исправления ситуации к лучшему в ближайшее время ждать не приходится.

Ключевые слова: половозрастная структура населения, рождаемость, смертность, продолжительность жизни, естественный и миграционный баланс.

Azerbaycan’da BÖlgelerin Ekonomik Etkinliđinin Arařtırılması

Fuad Selamzade

Muř Alparslan Üniuersitesi

Xülasə

Çalıřmanın amacı, Veri Zarflama Analizi (VZA) yöntemini kullanarak Azerbaycan Cumhuriyetinin 14 Ekonomik Bölgesinin 2021 üretim kapasitesi açısından etkinliđinin analiz etmektir. Azerbaycan’ın Ekonomik Bölgelerinde tarımsal ve endüstriyel üretimin nispi etkinliđi, üretimin yapısı ve organizasyonu, kaynakların verimli kullanımı gibi kriterler temelinde analiz yapılmıřtır. Ölçeđe göre sabit getiri (CRS) ve ölçeđe göre deđiřken getiri (VRS) varsayımı altında uygulanan yöntemler kullanılarak potansiyel iyileřtirme önerileri yapılmıřtır. En etkin bölgenin belirlenmesi için Süper Etkinlik analizi yapılmıřtır.

VZA sonucunda 14 Ekonomik Bölgeden CRS analizinde 5’i, VRS analizinde 10’u etkin bulunmuřtur. řirvan-Salyan Ekonomik Bölgesi her iki yöntemle yapılan analizlerde tam etkinliđe en yakın puanı alırken, Gence-Dařkasan Ekonomik Bölgesi en az etkinlik puanı almıřtır. Süper Etkinlik analizlerinde ise CRS analizinde Dođu Zangezur Ekonomik Bölgesi (2,554), VRS analizinde ise Bakü řehri (10,982) en yüksek Süper Etkinlik skoru almıřlardır. Çıktı VZA analizi sonucunda verimsiz bölgelere yönelik potansiyel iyileřtirme önerileri nedeniyle bölgelerin sanayi üretimini daha fazla artırması gerektiđi görölmüřtür.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Ekonomik Bölgeler, Veri Zarflama Analizi, Etkinlik

Azərbaycanda Qeyri-Neft Sektorunun İnkişafı

Lamiyə Hüseynova

Bakı Dövlət Universiteti

Xülasə

Azərbaycan Respublikasında elmi əsaslara söykənərək hazırlanan regional dövlət proqramlarının uğurla həll edilməsi nəticəsində ölkəmizin dünyadakı nüfuzu durmadan artmış, dövlətimiz regionun siyasi, iqtisadi və mədəni mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir. Azərbaycanda sosial-iqtisadi inkişafın əsas vəzifələrdən biri də qeyri-neft sektorunun inkişafı və onun ixrac potensialının gücləndirilməsidir. Bu sektorun inkişafı həm ixrac potensialının inkişafına təsir göstərir, həm də yeni iş yerlərinin açılmasına, əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə, iqtisadiyyatın davamlı inkişafına və vergi daxilolmalarının artımına şərait yaradır. Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq münasibətlər sistemində sürətlə uyğunlaşması, həmçinin iqtisadiyyatda daim yüksəlişinin təmin olunması, yoxsulluq səviyyəsinin ölkədə aşağı düşməsi, iqtisadiyyatın yaxın gələcəkdə qeyri-neft sektorunun sürətli inkişafından birbaşa asılı olacaqdır. Qeyri-neft sektorunun daim inkişafı etməsi bu sahələrdə istehsal olunan məhsullar arasında rəqabətin artmasını tələb edir. Ölkənin qeyri-neft potensialının gücləndirilməsi, onun infrastrukturunun müasirləşdirilməsi və dünya standartlarına uyğun rəqabətə davamlı ixracat məhsulları istehsal etmək gücünə malik sənaye sektorunun yaradılması və inkişaf etdirilməsi ölkənin daxili iqtisadi inkişafı və dünya iqtisadiyyatının müasir inkişaf meyllərinin tələblərindən də asılıdır.

Açar sözlər: iqtisadiyyat, dövlətin iqtisadi siyasəti, qeyri-neft sektoru, qeyri-neft sənayesi.

Major Shifts in The Focus of CSR Initiatives Following COVID-19 in Azerbaijan

Farhad Masimov

Azerbaijan State University of Economics

Aghayeva Konul

Azerbaijan University of Architecture and Construction

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

Corporate social responsibility is a form of company self-regulation which seeks to hold companies accountable to society and have a good effect on it. CSR describes a company's self-chosen initiatives to conduct business in a way that is sustainable in terms of the economy, society, and the environment. It entails accepting responsibility for how a company's operations affect society and the environment and making improvements to those operations. The COVID-19 pandemic has had a significant impact on Corporate Social Responsibility, by emphasizing the value of CSR as a tool for businesses to support the communities in which they operate, highlighting the significance of social and environmental sustainability, and posing new challenges for businesses to uphold their CSR commitments (Valiyev, 2018).

This article examines the major shifts in the focus of Corporate Social Responsibility (CSR) initiatives in Azerbaijan following the COVID-19 pandemic. The study is based on analysis of primary data collected by the way of survey on topic “Major shifts in the focus of CSR initiatives following COVID-19” held in Azerbaijan and secondary data sources. The purpose of this study is to understand the significant changes in the emphasis of CSR programs after COVID-19 and giving recommendations about its further pathway.

Key words: Corporate social responsibility (CSR), COVID-19 pandemic, Azerbaijan, Shifts in focus, Stakeholder.

Dijital Dönüşüme İlişkin Kurumsal ve Yapısal Bir Karşılaştırma: Türkiye-Azerbaycan Örneği

Yağmur Can

Süleyman Demirel Üniversitesi

Elvettin Akman

Süleyman Demirel Üniversitesi

Özet

Dijital çağın bir gereksinimi olarak dijital dönüşüm hem bireysel hem de kolektif olarak kaçınılmaz bir hal almıştır. Yaşamın istisnasız her alanında büyük etkiler yaratan bilgi iletişim teknolojileri ile dijital dönüşüm süreci her geçen gün farklı boyutlarda gerçekleşmektedir. Hükümetlerde dijital dönüşüm rüzgarından etkilenen temel paydaşların başında gelmektedir. Maliyetlerin düşürülmesi, etkin, verimli, küresel ölçekte güçlü, sürdürülebilir bir konumda olabilmek ve hizmet kalitesinin arttırılması adına uluslararası düzeyde bir dijital dönüşüm yarışı hakimdir. Bu süreçte fiziki kurumlar yerine çevrimiçi hizmetlerin sağlanması, e-devlet platformlarının benimsenmesi, geliştirilmesi, yeni nesil dijital hizmetlerin kamuda kullanılması ve dijital devlet mottosu popülerlik kazanmıştır.

Bu çalışmada Türkiye ve Azerbaycan Cumhuriyet'lerinin dijital dönüşüm boyutunda etkin olan kurumlarının yapısal ve kurumsal karşılaştırması gerçekleştirilmiştir. Bu iki hükümet arasında sıkça duyulan “İki devlet tek millet” söyleminin ışığında karşılaştırmalı bir analiz yapılmaya çalışılmış mevcut durum ve hizmetler ele alınmıştır. İlk olarak seçilen ülkelerin kurumsal ve yapısal taraması gerçekleştirilmiştir. Bu minvalde iki hükümetin dijital dönüşüme ilişkin kurumsal ve yapısal karşılaştırması, var olan dijital dönüşüm ortak yol haritası çalışmaları üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti, Dijital Dönüşüm, Kurumsal ve Yapısal Karşılaştırma

Azərbaycanda Ekoloji Turizmin İnkişafı

Günel Abdullayeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Dünyada təbii ərazilərin gündən-günə azalması, bu ərazilərin mühafizəsi ilə bağlı narahatlıq yaratmış və turizmin ətraf mühitə vurduğu zərəri aradan qaldırmaq üçün ekoloji turizm adlanan termin meydana gəldi. Turizm sektorunun ətraf mühitə vurduğu mənfi təsirlərin aradan qaldırılması üçün ətraf mühitə və təbiətə həssas olan ekoloji turizmin inkişaf etdirilməsi aktual məsələlərdən biridir. Azərbaycan qeyri-neft sektorunda kənd təsərrüfatından sonra yüksək potensiala malik perspektiv sahələrdən biri ekoloji turizmdir. Tədqiqatın məqsədi ekoloji turizmin mahiyyəti, Azərbaycanda ekoloji turizmin vəziyyəti və təhlili, eyni zamanda Azərbaycanın ekoloji turizm potensialını qiymətləndirmək və bu sahənin inkişafı ilə bağlı təkliflər verməkdir. Tədqiqat zamanı analiz-sintez, tarixi, tipoloji yanaşma, riyazi-statistik və anket metodundan istifadə edilmişdir. Tədqiqatın informasiya bazasını xarici tədqiqatlar, statistik məlumatlar, kitablar, məqalələr təşkil edir. Tədqiqatın məhdudiyyətləri ekoloji turizm yeni anlayış olduğu üçün yeni kitabların olmaması və rəsmi səhifələrdə statistik məlumatların ayrıca turizm növü kimi verilməməsidir. Anket metodu vasitəsilə əldə olunan nəticələr SPSS analizi vasitəsilə təhlil edilmiş və Azərbaycanda ekoloji turizm üçün GZİT analizi aparılmışdır. Tədqiqat işinin nəticələri turizm sahəsində məşğul olan müəssisələr, turizm obyektləri, tədqiqatçılar üçün faydalı olacaqdır.

Açar sözlər: ekoturizm, təbiət, ətraf mühit, təbii sərvətlər

Qeyri-neft Sektorunun İnkişaf Perspektivindən Qarabağ və Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonlarının İnvestisiya Cəlbediciliyi

Misir Məmmədov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Afaq Zeynalli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Qeyri-neft sektoruna özəl investisiyaların cəlbini təşviq etməklə Azərbaycan iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi, qeyri-neft sektoru ixracının artırılması və dövlət büdcəsinin neft gəlirlərindən asılılığının azaldılması milli iqtisadi siyasətin qarşısında duran başlıca vəzifələrdən biridir. Azərbaycan ərazilərinin erməni işğalından azad edilməsi bu vəzifənin həyata keçirilməsi imkanlarını xeyli artırmışdır. Belə ki, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları əlverişli coğrafi mövqeyə, zəngin təbii sərvətlərə və kənd təsərrüfatı potensialına, eləcə də geniş turizm və bərpaolunan enerji resurslarına malikdir. Bütün bu amillər bölgəyə birbaşa xarici investisiyaların cəlb edilməsini stimullaşdırmaq üçün çoxsaylı imkanlar təmin etməkdədir.

Bölgənin dirçəldilməsi ilkin mərhələdə dövlət investisiyaları hesabına həyata keçirilir. Lakin lazımı sosial-iqtisadi infrastruktur, nəqliyyat şəbəkəsi və logistik təchizat zəncirləri qurulduqdan sonra Qarabağ və Şərqi Zəngəzur qeyri-dövlət investisiyalarının yatırılması üçün cəlbedici iqtisadi məkana çevriləcəkdir. Çünki kənd təsərrüfatı, yaşıl enerji və turizm sektorları bölgənin investisiya cəlbediciliyi baxımından böyük potensial və geniş imkanlar təklif etməkdədir. Bu sektorlarda özəl-dövlət tərəfdaşlığı çərçivəsində iri həcmli xarici investisiya layihələrinin həyata keçirilməsi dövlət büdcəsinin resurs asılılığını əhəmiyyətli şəkildə azaldacaq, o cümlədən qeyri-neft ixracına ciddi töhfələr verəcəkdir.

Açar sözlər: Qarabağ, Şərqi Zəngəzur, investisiya, qeyri-neft sektoru

Süni İntellektin Strateji İdarəetmədə tətbiqi

Şəlalə Məmmədova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Hər dövrdə meydana gələn yenilik cəmiyyətdə, insanlar arası əlaqələrdə bəzi dəyişikliklərə səbəb olduğu kimi son dövrlər baş verən texnoloji yeniliklər şirkətlərdə biznes proseslərinin görülmə tərzində də dəyişikliklərin formalaşmasına təsir etmişdir. Dördüncü Sənaye Dövrünün təsiri ilə rəqəmsallaşan dünyada insanların artıq rəqəmsal profilə malik şəxs kimi sosial dünyada mövcud olub digər şəxslərlə əlaqə qurmasının mümkünlüyü təşkilatlara da müştərilərinə rəqəmsal dünya vasitəsilə məlumat ötürməyin həm daha sürətli, həm də daha geniş kütlələrə çatmaq üçün geniş fürsətlər yaratması imkanı verir. Son dövrlər haqqında geniş danışılan Süni İntellekt bizə idarəetmədə müxtəlif imkanlar yarada biləcək, qərar qəbul etmənin effektivliyini artıracaq fürsətlər yaradır. Süni İntellekt insan beynini təqlid edib onun qərar qəbul etmə bacarığından yararlanma bilən texnoloji yenilikdir. İlk olaraq deyə bilərəm ki, Süni İntellektə malik proqramlar fərqli quruluşa malik olduğu üçün müxtəlif sahələrdə fərqli həllər təklif edir. Hər Süni İntellektə malik proqram müxtəlif sahə üzrə ixtisaslaşdığı üçün bir proqram birdən çox işdə istifadə edilə bilmir. İdarəetmədə qərar qəbulunda da Süni İntellektin imkanları müəyyən bir çərçivə üzərindən dəyərləndirilərək tətbiq olunur. Bu məqalədə Süni İntellektin şirkətlər üçün hansı fürsətləri təklif etdiyini, həmin fürsətlərlə bərabər şirkət daxilində nələrə dəyişikliklərini nəzərdən keçiriləcək.

Açar sözlər: Süni İntellekt, idarəetmə, texnoloji yenilik

İnsan Kapitalının İnkişafının Azərbaycanın Milli Brend Məhsullarının Yaradılmasında Rolu

Qafarzadə Əli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İnsan əməyinin yaratdığı əlavə dəyər nə qədər çox olarsa, kapitalın gəlirliliyi də eyni miqdarda çox olar, ona görə də kapitalın gəlirliliyi artırılmalıdır. İnkişaf etmiş ölkələrdə insan kapitalına investisiya ən səmərəli və sərfəli sosial sərmayə kimi tanınır. İnsan kapitalı iqtisadi potensialı və ümumi artımı artıran ən mühüm amillərdən biridir. İqtisadi inkişafın təmin edilməsində insan kapitalının əhəmiyyətinin artması onun öyrənilməsini zəruri edir. Cəmiyyətin inkişafı və dəyişməsi ilə insan kapitalını təşkil edən keyfiyyət elementlərinin dairəsi genişlənir, o cümlədən vətəndaşlıq, siyasi-hüquqi mədəniyyət, təhsil, səhiyyə və mədəniyyət səviyyəsi də bu elementlərin tərkib hissəsinə aid edilir.

İnsan kapitalı insanların həyatları boyu topladıqları və cəmiyyətin məhsuldar üzvləri kimi öz potensiallarını reallaşdırmağa imkan verən bilik, gəlir statusundan asılı olmayaraq bütün xalqların sərvətinə mühüm töhfədir. Azərbaycan son iki onillikdə nəzərəcərpacaq iqtisadi artıma və yoxsulluğun azaldılmasına nail olsa da, insan kapitalının toplanması baxımından regionda geri qalır. Bu tədqiqat işi Azərbaycanın insan kapitalının inkişafı sahəsində irəliləyişlərini qiymətləndirmək və artımın sürətləndirilməsi imkanlarını müəyyən etmək məqsədi daşıyır.

Bu göstəricilər göstərir ki, bu göstəricilərə malik müəssisələr digərlərinə nisbətən daha uzun müddət və daha dayanıqlı fəaliyyət göstərə bilirlər. Bu tədqiqat işində Azərbaycan sənayesi və xidmət sektorunda insan kapitalının stimullaşdırılması mexanizmləri qiymətləndirilmişdir. O cümlədən Milli brendlərin yaradılmasında insan kapitalının inkişafına kömək edə biləcək aparıcı göstəricilər müəyyən edilib.

Açar sözlər: İnsan kapitalı, milli brend, iqtisadi inkişaf

AI As a Key Tool for Prosperity of Gig Economy

Murad Rashidov

Khazar University

Abstract

The research investigates the significance of AI and its main role in Gig economy. The paper plans to clarify how AI impacts Gig economy and let the Gig to be in the mainstream inside modern economy. AI has a superior power and is considered virtuous nowadays due to connecting people with the help of apps or platforms. The main purpose is to mention possibilities of AI on practice and introduce more advanced systems that cover various types of employment conditions. Furthermore, Covid-19 was a great lesson to rethink about structures about standard employment contracts and make AI involve to the heart of economy. Also, AI helps to unify people with micro or macro skills to work together and close a huge gap between employees for the synergy of the team. In the last part, the author describes the Gig with the system of promotion and incentive to be improved and to have updated skills to use benefit of technology. The future is with AI and Gig, each one of them is something to make anyone brainstorm, both together are the boss of future economy and integration of these two is a great innovation.

Keywords: AI, Gig economy, synergy, technology

Müasir Dövrdə Türk Dövlətləri arasında İqtisadi Əlaqələrin Dinamikası

Zümrüd Məlikova

Bakı Slavyan Universiteti

Xülasə

Müasir dövrdə Türk dövlətləri arasında geniş spektr əlaqələr, xüsusən də iqtisadi əlaqələr yüksələn xətt üzrə inkişaf etməkdədir. SSRİ süqut etdikdən sonra müstəqilliyini bərpa edən Türk dövlətlərində - Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Türkmənistan və Özbəkistanda fərqli iqtisadi inkişaf dinamikası izləndi. Türk dövlətləri geosiyasi və geostrateji əhəmiyyətli mühüm regionlarda, “Adriatikdən Çinə Səddinə qədər” uzanan geniş bir məkanda yerləşirlər. Qırğızıstan istisna olmaqla karbohidrogen ehtiyatları ilə zəngin olan postsovet türk dövlətləri Avropa və Asiyanın enerji təhlükəsizliyində vacib rola malikdirlər. İqtisadi inkişaf tempinə görə Mərkəzi Asiyanın ən güclü dövləti olan Qazaxıstan regionun digər dövlətləri ilə müqayisədə daha uğurlu iqtisadi siyasət yeridir və xarici sərmayələrin ölkəyə cəlb olunması baxımından liderdir. Müstəqillik əldə etdikdən sonra digər türk dövlətlərinə nisbətən, Türkmənistan və Özbəkistan daha mühafizəkar siyasət yeridib SSRİ dövründəki dövlətin iqtisadi monopoliyasından tam imtina etməyib iqtisadi islahatları ehtiyatla həyata keçirməyə üstünlük verdilər. Qırğızıstan yeni iqtisadi düzənə daha çevik münasibət bildirib liberal islahatlar keçirsə də, böyük uğurlar əldə edə bilmədi. Cənubi Qafqazın ən güclü dövləti Azərbaycan liberal iqtisadi islahatlar keçirərək bazar iqtisadiyyatına keçid prosesində türk dünyası ilə əlaqələrini genişləndirməyi xarici siyasətinin istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirdi. Prezident R.T.Ərdoğanın iqtidarı dövründə Türkiyənin geosiyasi planlarının mərkəzində Türk dövlətləri arasında iqtisadi əlaqələri inkişaf etdirmək kursu durur. Türk dövlətləri arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafının son dinamikasına nəzər saldıqda, yaxın perspektivdə Türk inteqrasiyasının dərinləşəcəyini, gələcəkdə güc mərkəzi kimi formalaşacağını proqnozlaşdırmaq olar.

Açar sözlər: Türk dövlətləri, iqtisadi siyasət, ikitərəfli iqtisadi əlaqələr, enerji sahəsində əməkdaşlıq, iqtisadi inteqrasiya.

Azərbaycanda İnternet Bankçılığa İstehlakçıların Münasibətinin Təhlili

Həsənova Səidə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Texnologiyanın inkişafı nəticəsində ən çox təsirlənən sektorlardan biri şübhəsiz ki, bank sektoru olmuşdur. Son illərdə texnologiyadakı inkişafın gətirdiyi istifadəçi tələbləri çərçivəsində banklar özlərini dəyişməyə və yeniləməyə başladılar. Bu müddətdə banklar inkişaf edən texnologiya ilə birlikdə rəqabətə girmişlər. Bankların bu rəqabətini artıran amil internet və mobil bankçılıq xidmətləridir. Banklar arasında rəqabət və artan müştəri tələbləri bankları müştərilərinə daha yaxşı xidmət göstərməyə sövq edir. Banka getmədən bank xidmətlərindən istifadə etmək imkanı dünyanın hər yerində olduğu kimi Azərbaycanda da istifadə olunmalıdır. Yaradılan proqramların müxtəlif yaşlarda, müxtəlif təhsil səviyyələrində və müxtəlif gəlirlərdə olan insanlar tərəfindən istifadə üçün nəzərdə tutulması və başa düşülməsi vacibdir. Azərbaycanda necə hazırlanmasından asılı olmayaraq, sürətlə inkişaf edir. Yəni əvvəlki illərdə olduğu kimi banka getməyə daha çox vaxt sərf etməyə ehtiyac yoxdur. Amma eyni zamanda insanların davranışlarını da araşdırmaq lazımdır. İnsanların banklara münasibətində, xüsusən də internet bankçılığın davranışında güvən əsas prinsiplərdən biridir. Vətəndaşların daha çox internet bankçılıqdan istifadə etməsi üçün banklar riskləri azaltmaq, etibarını artırmaq, tətbiqdən istifadəni daha anlaşıqlı və yaddaqalan etmək üçün bütün lazımı addımları atmalıdırlar. İnsanların internet bankçılığa münasibətini öyrənmək üçün 140 nəfərin iştirakı ilə tam onlayn sorğu təşkil etdim. Bəzi təhlillər apararaq sorğunun nəticələrini ətraflı izah edilmişdir. Müsbət nəticələr insanların internet bankçılığa marağının və bankların uğurunun göstəricisidir.

Açar sözlər: internet bankçılıq, mobil bankçılıq, bank, insanların münasibəti

Süni İntellektin İqtisadiyyata Təsirləri

Aynur Abdullayeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Dövrümüzdə suni intellekt məfhumu ən çox maraq doğuran və eyni zamanda ətrafında suallar yaradan bir mövzudur. Ədəbiyyatlarda suni intellektə fərqli yanaşmalar mövcuddur. Belə ki, bəziləri düşünürlər ki, suni intellekt əsasında çalışan texnologiyalar insan beyninin tapa bilmədiyi suallara cavab tapacaq və günümüzün aktual problemləri aradan qaldıracaq, bəziləri suni intellekti insanların müvəqqəti maraq sahəsi olaraq dəyərləndirir, bəziləri isə zənn edir ki, suni intellekt bəşəriyyətin sonudur. Suni intellektin tətbiqini birmənalı şəkildə qəbul etməyən də az deyil. Yer kürəsi dayanmadan fırlandığı kimi dünyada proseslər dayanmadan bir-birini əvəz edir, inkişaf edir və təkmilləşir. Bunun fonunda texnologiyalar sahəsində yeni həllər araşdırılır və tətbiq olunur. Suni intellekt də təkmilləşən və inkişaf edən texnologiyaların bir nəticəsidir. Bu məqalədə suni intellektin məğzi, mahiyyəti, o cümlədən onun bilavasitə iqtisadiyyata, dolayısı ilə isə bəşəriyyətə təsirləri analiz olunmuş, suni intellektin tətbiq olunduğu sahələr və geniş vüsət aldığı ölkələr üzrə statistik göstəricilər üzrə şərhlər verilmişdir. Hamıya məlumdur ki, texnoloji yenilik hər hansı hədəfə çatmaq yolunu qısaldır. Ancaq eyni zamanda özü ilə müəyyən qədər disbalans yaradır. Qarşımızda duran ən vacib tapşırıqlardan biri isə odur ki, biz suni intellektin tətbiqindən sonra iqtisadiyyatda yaranan disbalansı aradan qaldıraaq, suni intellektin elə tənzimlənmə mexanizmini quraq ki, gələcəkdə bəşəriyyətə ziyan vurmasın.

Açar sözlər : suni intellekt, iqtisadiyyatda balans, texnologiya, robot

İnkişaf Edən Ölkələrdə İxracıyönümlü Sənayeləşmə Strategiyalarının İqtisadi Artıma Təsirinin Qiymətləndirilməsi: Türkiyə Nümunəsində

Emil Bağırılı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Heç şübhəsiz ki, hər hansı bir ölkənin ixrac sektorunun dinamikliyi, emal sənayesinin yüksək verimliliyi, innovativliyi həmin ölkənin güclü cari əməliyyatlar balansına, müsbət beynəlxalq investisiya mövqeyinə sahib olmasının əsas determinantıdır. Bu baxımdan müsbət xarici valyuta mövqeyinə sahib olmaq, inkişaf etməkdə olan ölkələrdən hər biri üçün bir nömrəli prioritet olmalıdır. İnkişaf etməkdə olan ölkələrin arasında xüsusi olaraq fərqlənən və iqtisadi ədəbiyyatlarda “Emerging countries” – yəni “inkişaf edən” olaraq da adlanan ölkələr qrupunun hər bir üzvü də məhz yüksək valyuta girişlərini təmin edəcək iqtisadi modelləri həyata keçirməyə çalışmaqdadırlar. Valyuta girişləri bu qrup ölkələrdə ilk növbədə xarici sektorla bağlı riskləri əhəmiyyətli dərəcədə minimallaşdırma və gələcəyi proqnozlaşdırma imkanı verir. İkinci olaraq isə milli valyutanın məzənnəsini dəstəkləyərək alılıq qabiliyyəti artırır və istehlaka müsbət təsir edərək real artıma iki tərəfdən(həm xalis ixrac həm də istehlak) müsbət təsir göstərir. İnkişaf edən ölkələrin xarici sektorunun göstərdiyi performans aktual şəkildə müzakirə olunan mövzudur və digər inkişaf etməkdə olan ölkələr və məhz Azərbaycan üçün özündə dərslər ehtiva edir. Bu tədqiqat işində bu ölkələrin inkişaf etmiş ölkələrə yaxınlaşmasında, xarici ticarət həcmlərinin artmasının rolu və təsirləri haqqında danışılacaqdır

Açar sözlər: Türkiyə, ixrac, üdm, xarici valyuta gəlirləri.

Korporativ Məlumatların Qorunması Sahəsində Proqnozlar

Nərimanlı Səbinə

Azərbaycan Dövlət İqtisadiyyat Universiteti

Xülasə

Məqalədə korporativ məlumatların qorunması sahəsində proqnozlar təhlil edilir. Məqalədə korporativ məlumatların mühafizəsinin hazırkı vəziyyəti qeyd edilmişdir. Korporativ məlumatların qorunması sahəsində proqnozların indiki vəziyyətinin haqqında danışılması gələcək dövrün informasiya təhlükəsizliyinin hansı səviyyədə qurulması üçün vacibdir. Bu məlumatlara əsasən korporativ məlumatların mühafizəsinin gələcəyi üçün proqnozlar məqalədə əks edilmişdir. Verilmiş proqnozlara əsasən yaradılmış effektiv korporativ məlumat mühafizəsini tətbiq etmək üçün yaranabiləcək potensial problemlər haqqında məlumat verilmişdir. Həmçinin məqalədə, təkmilləşdirilmiş məlumatların pozulmasına reaksiya və insidentlərin idarə edilməsini üçün hansı işlərin aparılmasının vacib olduğu barədə də məlumat öz əksini tapmışdır. Biznes üçün ciddi maliyyə və reputasiya nəticələrinə səbəb ola biləcək kiberhücumların artan tezliyini və mürəkkəbliyini vurğulanıb. Bu məqalədə korporativ məlumatların qorunması sahəsində proqnozların rolu haqqında ümumi məlumat verilir. O, statistik təhlil, maşın öyrənməsi və proqnozlaşdırıcı modelləşdirmə də daxil olmaqla, məlumatların qorunması risklərini qiymətləndirmək və həll etmək üçün tətbiq oluna bilən müxtəlif proqnozlaşdırma üsullarını və metodologiyalarını araşdırır. Məqalədə həmçinin texnoloji irəliləyişlər, tənzimləmə dəyişiklikləri və yaranan təhlükələr kimi məlumatların mühafizəsi üzrə proqnozlara təsir edən əsas amillər müzakirə olunur.

Açar sözlər: məlumatların mühafizəsi, korporativ məlumatlar, proqnozlar, potensial problemlər.

Süni İntellektin İqtisadiyyata Təsiri

Sevin Kərimli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalə süni intellekt texnologiyalarının tətbiqinin iqtisadi təhlilinə həsr olunub. Məlumdur ki, hər il süni intellekt texnologiyaları həm istehsalda, həm də istehlakda getdikcə daha çox istifadə olunur. Süni intellektin qlobal iqtisadiyyata təsirinin yeddi əsas kanalı mövcuddur. Bu təsirlər iqtisadiyyatın səmərəliliyini artırır, lakin faydaların bölüşdürülməsinin qeyri-bərabər olmasını da nəzərə almalıyıq. Beləki süni intellektin iqtisadiyyata təsiri nəticəsində müəssisələr arasında bərabərsizliklər yaranır. Bununla yanaşı süni intellektəki çatışmazlıqlara da diqqət yetirməliyik. Əgər nəzərə alınmasa uğursuzluq baş verə bilər ki, bu da ciddi maliyyə itkisinə səbəb olar. Süni intellektin ticarət əməkdaşlığının inkişafına təsiri barədə bunu deyə bilərik ki, bu amilin məhsuldarlığın artırılmasında, istehsalın avtomatlaşdırılmasının sürətləndirilməsində, təchizat zənciri risklərinin idarə olunmasında, nəqliyyat-tranzit marşrutlarının və daşınan yüklərin həcmində optimallaşdırılmasında, ticarətin rəqəmsallaşdırılmasında mühüm rol var. Süni intellektin Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafında rolu böyükdür. Hazırkı fəaliyyətin əsas istiqamətləri Azərbaycanda məsuliyyətli süni intellekt ekosisteminin yaradılması üçün vizyon və iş planı işləyib hazırlamaqdır. Süni intellekt iri neft və qaz istehsalçısı olan Azərbaycanın sektordakı əsas səriştələlərini optimallaşdırmağa və şaxələndirməyə kömək edir.

Açar sözlər: Süni intellekt, qlobal iqtisadiyyat, Azərbaycan iqtisadiyyatına təsir

**Yeni Nesil Alternatif Finansman Yöntemi Olarak
Kitlese Fonlama: Azerbaycan`da Uygulanabilirliğine
Yönelik Bir Araştırma**
Hacıyev Nurlan
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Özet

Azerbaycan gelişmekte olan bir ülke olduğu için birçok yenilik ve inovasyon ülkemizi daha geç etkilemektedir, Kitlese Fonlama kavramı ülkemizde yeni yeni ortaya çıkmaya başlamıştır ve araştırma konumuz ülkemizde Kitlese Fonlamanın gelişiminde çok daha büyük bir öneme sahip olacaktır.

Araştırmanın temel amacı, ülkemizde yaygınlaşmaya başlayan Kitlese Fonlama kavramının gelişmesi için gerekli bilgileri toplamak, tarafların farkındalık düzeylerini ölçmek, ortaya çıkan olaylar sonucunda gelişmesini engelleyen nedenleri incelemektir. Yöntem olarak iki yöneme baş vurulmuştur. İlk olarak teorik kısmı oluşturmak için ikincil veriler kullanılmıştır. İkincil veriler literatür araştırması sonucu elde edilmiştir. Daha sonraki kısım için verilerin toplanmasında nicel bir yöntem olan biçimsel mülakat yöntemi kullanılmıştır. Araştırma zamanı tek aktif platforma kurucusu olan Veliyev Toğrul ile 14 sorudan oluşan biçimsel mülakat yapılmıştır. Elde edilen veriler analiz edilmiş sorunlar ortaya konmuştur. Sonuç olarak tüm detaylar göz önünde bulundurularak sonda tam bir Kitlese Fonlama Modeli hazırlanmış ve tam gidişat kayda alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Kitle Fonlaması, Kitle Fonlaması Platformları, Azerbaycan'da Kitle Fonlaması, Gelişim Sorunları

Mandatory Health Insurance in The World Practice and Azerbaijan

Elmar Allahverdi

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

When it comes to health insurance, the system applied by any country in the world cannot be considered the same. As the period changes, the mechanisms of application in a unique way, considering the resources owned by each country, become noticeable. The harmony of the provision of medical services and the resulting financing models is observed in different ways in the approach of high-income countries to such health insurance. To compare these differences, the existing health infrastructure, access to medical services, organization of inter-agency relations, etc. indicators are key. Compulsory health insurance as a deep-rooted concept is applied in three main models in the experience of developed countries, but the internal rules of no country coincide with each other in the full sense. Changes in medicine and lifestyles of the population prompt to review and make additions and amendments to the rules applied by the states. Likewise, the effects of globalization on compulsory health insurance are undeniable. The stressful situation facing countries in the fight against the Covid 19 pandemic, which has caused fundamental pressure on world health since the end of 2019, has created a unique environment for real comparisons at the international level.

Keywords: mandatory health insurance, various models of medical insurance, medical insurance funds, mandatory health insurance in Azerbaijan.

Aspects of the Enterprise's Anti-Crisis Management System During the Pandemic

Sona Shirinzada

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

The COVID-19 pandemic has significantly impacted businesses around the world, leading to economic uncertainty and financial instability. In response, many enterprises have implemented anti-crisis management systems to mitigate the effects of the pandemic on their operations. Any organization's anti-crisis management system must include an assessment of the external environment. In order to evaluate their external environment effectively, organizations should be prepared to collect and analyze large amounts of data. This data should include information about the political, economic, legal, and competitive conditions as well as technological advances in the industry. Organizations should also consider opportunities and potential threats, as well as any potential changes in the external environment that could affect their business operations. It is important to note that the external environment is constantly changing, and organizations must stay informed and adjust their strategies as needed. This paper explores the different aspects of an enterprise's anti-crisis management system during the pandemic, including financial management, supply chain management, and employee management. The paper also highlights the importance of flexibility and adaptability in developing an effective anti-crisis management system.

Keywords: COVID-19, pandemic, anti-crisis management system, external environment.

Изучение Мировых Тенденций В Сфере Транспортных И Логистических Услуг

Нигяр Табризли

Azerbaijan State University of Economics

Резюме

С момента интеграции всех развитых стран мира, сектор логистики, который развивается день ото дня, сформировал свою инфраструктуру за счет инвестиций в области наземного, воздушного, морского, железнодорожного и комбинированного транспорта в странах между 1980 и 1990 годами. Сектор логистики, диверсифицирующий и специализирующийся на своих услугах параллельно с аналогичным опытом в мире, оставил позади свой первоначальный период в начале 2000-х годов и стал динамичным сектором, который постоянно улучшает качество своих услуг в сотрудничестве с местными и отечественными компаниями.

Также было отмечено, что в последние годы все большую популярность получают экологически чистые виды транспорта, такие как электромобили и водородные автомобили. Это связано с растущим осознанием обществом важности защиты окружающей среды и необходимости уменьшения выбросов вредных веществ. Одним из ключевых направлений развития логистической отрасли является внедрение цифровых технологий, таких как системы управления складами и транспортом, автоматизация процессов доставки и управления запасами. В целом, изучение мировых тенденций в сфере транспортных и логистических услуг показало, что данная отрасль продолжает развиваться и изменяться, что требует от компаний и организаций, работающих в данной сфере, постоянного обновления знаний и навыков, чтобы оставаться конкурентоспособными.

Ключевые слова: Азербайджан, современный, мировых тенденций транспортно-логистических услуг, развитие.

Heydər Əliyev Dövründə Azərbaycanın Makroiqtisadi Fəaliyyəti

Tahirə Kərimova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Azərbaycanda bazar islahatlarının ardıcıl və nizamlı şəkildə həyata keçirilməsində Heydər Əliyevin mühüm rolu olmuşdur. Bu islahatların əsas məqsədləri dövlət mülkiyyətinin özəlləşdirilməsi, özəl və kollektiv sahibkarlığın inkişafı, istehsalın səmərəliliyinin artırılması və iqtisadi artımın sürətləndirilməsidir. Yaxşı siyasətçi olan Əliyev 1993-cü ildə hakimiyyətə gəldikdən sonra ölkədə mühüm dəyişikliklər etdi, sabitliyi möhkəmləndirdi, bütün sahələrdə inkişafı sürətləndirdi. Birincisi, Ermənistanla Qarabağ müharibəsini dayandırmaq üçün 1994-cü il mayın 12-də atəşkəs imzaladı. Bu illər ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatı böyük dəyişikliklər və islahatlar dövrünü yaşamışdır. Bazar iqtisadiyyatına keçid və dünya təsərrüfat sisteminə inteqrasiya prosesi Heydər Əliyev siyasətinin əsas istiqamətlərini təşkil etdi. Ölkədə makroiqtisadi sabitlik təmin edilmiş, 1980-ci illərin sonlarından başlayaraq yaşanan reqressiya meyilləri dayandırılmış və istehsal yenidən artırılmışdır.

Açar Sözlər: Azərbaycan Respublikası, SSSR-nin dağılması, Heydər Əliyev

E-Ticarət Platforması Əsasında Optimal Təchizat Zəncirləri Üzrə Maliyyə Gəlirlərinin Artırılması İstiqamətləri

İnci Paşayeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Elektron ticarət müəssisələrinin uğuru əsasən təchizat zəncirinin səmərəli idarə olunmasından asılıdır. Bu məqalə, tədarük zəncirinin performansına təsir edən amillərə və maliyyə gəlirlərini maksimum dərəcədə artırmağa kömək edə biləcək idarəetmə strategiyalarına diqqət yetirməklə, E-ticarət platformasında təchizat zəncirlərinin maliyyə gəlirlərini araşdırır. Birinci bölmədə məqalə E-ticarətdə təchizat zəncirinin performansına təsir edən əsas amilləri, o cümlədən bazar tələbi, nəqliyyat xərcləri və inventar idarəetməsini araşdırır. Məqalənin ikinci bölməsi e-ticarətdə təchizat zəncirinin idarə olunmasına diqqət yetirir və maliyyə göstəricilərini yaxşılaşdırmaq üçün təchizat zəncirlərinin idarə olunması üçün ən yaxşı təcrübələrə dair fikirlər təqdim edir. Bunlara təchizat zənciri əməliyyatlarını optimallaşdırmaq üçün məlumat analitikasından istifadə, çevik təchizat zənciri təcrübələrini qəbul etmək və prosesləri avtomatlaşdırmaq üçün texnologiyadan istifadə etmək daxildir. Məqalə davamlı uğuru təmin etmək üçün e-ticarət mənzərəsindəki dəyişiklikləri izləməyin və onlara uyğunlaşmağın vacibliyini vurğulamaqla yekunlaşır. Effektiv təchizat zəncirinin idarə edilməsi təcrübələrini tətbiq etməklə, e-ticarət müəssisələri maliyyə gəlirlərini maksimuma çatdıra və uzunmüddətli artım və gəlirlilik üçün özlərini mövqeləndirə bilərlər.

Açar sözlər: elektron kommərsiya, təchizat zənciri, maliyyə gəlirləri

Bank Sektorunda Tətbiq Edilən İnnovasiyaların Reputasiya Göstəricisinə Təsiri: Azərbaycan Nümunəsi

Leyla Yusubzadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu araşdırmanın məqsədi müxtəlif yaş qruplarından, təhsil səviyyəsindən ümumiyyətlə fərqli demografik xüsusiyyətlərdən olan insanların bank sektorunda tətbiq edilən innovasiyaların reputasiya göstəricisinə təsiri barədə münasibətlərini analiz etməkdir. Araşdırmada istehlakçıların bank sektorundakı innovasiyalara münasibəti, banka etibarı, innovasiyaların banka olan etibar göstərisinə təsiri müəyyənəndirilib araşdırmağa çalışılmışdır. Əlavə olaraq, istehlakçıların Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən hansı bankdan istifadə etdikləri barədə də araşdırmalara yer verilmişdir.

Bu araşdırmada bank sektorunda tətbiq edilən innovasiyaların reputasiya göstəricisinə təsiri ilə əlaqəli Bakı şəhərində sorğu anketi aparılmışdır. Anket onlayn formada hazırlanmışdır. 347 respondentin iştirak etdiyi anket nəticələri sonda SPSS 25.0 (Statistical Package for the Social Sciences) təhlil edilmişdir.

Anketdə frekans və anova analizlərindən istifadə edilmişdir. Anketdə respondentlərin demografik xüsusiyyətləri, hansı bank istifadəçisi olduqları, istifadə müddətləri tipli suallar vasitəsi ilə toplanmış məlumatlar frekans analizindən istifadə edərək araşdırılmışdır. Respondentlərin demografik xüsusiyyətlərinin innovasiyalar tətbiq edilən bank sektorunda reputasiya göstəricisinə təsiri ilə əlaqəsi araşdırılmağa çalışılmışdır. Araşdırma üçün hipotezlər qurulmuşdur. Araşdırma aparmaq üçün anova analizindən istifadə edilmişdir.

Açar sözlər: Reputasiya, Korporativ Reputasiya, İmic, Korporativ Şəxsiyyət, Bank, İnnovasiya, Azərbaycan bank sektoru

Şəxsi Rabitə Şəbəkələri Üçün İnteqrasiya Olunmuş Telekommunikasiya Xidmətləri

Məryəm Nəsirli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Rabitə texnologiyalarının sürətli inkişafı özəl rabitə şəbəkələrinə ehtiyacın artmasına səbəb olmuşdur. Bu şəbəkələr biznes, dövlət qurumları və digər təşkilatlar üçün təhlükəsiz və etibarlı rabitə təmin edir. Bununla belə, özəl rabitə şəbəkələrinin yaradılması və saxlanması mürəkkəbliyi və dəyəri bir çox təşkilatlar üçün əhəmiyyətli problem olmuşdur. Bu sənəd özəl rabitə şəbəkələri üçün telekommunikasiya xidmətlərinə inteqrasiya olunmuş yanaşma təklif edir. Bu yanaşma müxtəlif telekommunikasiya xidmətlərini, o cümlədən səs, məlumat və videonu vahid platformada birləşdirir. Bu inteqrasiya şəbəkənin idarə edilməsini asanlaşdırır və xərcləri azaldır, eyni zamanda şəbəkənin ümumi performansını və etibarlılığını artırır. Sənəd həmçinin inteqrasiya olunmuş telekommunikasiya xidmətlərinin tətbiqi ilə bağlı problemləri araşdırır və bu problemlərin həlli üçün tövsiyələr verir. Təklif olunan yanaşma özəl rabitə şəbəkələrinin səmərəliliyini və effektivliyini artırmaq və onları daha geniş təşkilatlar üçün daha əlçatan etmək potensialına malikdir. Şəxsi rabitə şəbəkələri gündəlik əməliyyatları üçün təhlükəsiz və etibarlı rabitə tələb edən təşkilatlar üçün vacibdir. Bununla belə, bu şəbəkələrin qurulması və saxlanması mürəkkəb və bahalı ola bilər. Bu sənəd telekommunikasiya xidmətlərinə inteqrasiya olunmuş yanaşma vasitəsilə bu problemləri həll etmək üçün həll yolu təqdim edir.

Açar sözlər: Şəxsi rabitə şəbəkələri, inteqrasiya, telekommunikasiya, xidmətlər.

Şuşanın Turizm – Rekreatsiya Potensialı

Bayramov Rauf

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Şuşa Azərbaycanın zəngin mədəni və bədii irsə malik şəhəridir. Onun rekreativ potensialı onun tarixi və mədəni əhəmiyyətində, eləcə də heyrətamiz təbiət mənzərəsindədir. Şuşanın ən diqqətçəkən yerlərindən biri şəhərin kənarında yerləşən təbii amfiteatr olan Cıdır düzüdür. Bu mənzərəli yer əsrlər boyu musiqi tamaşaları və digər mədəni tədbirlər üçün istifadə edilmişdir. Şuşa həm də ənənəvi musiqisi, xüsusilə muğam janrı ilə tanınır və UNESCO tərəfindən bəşəriyyətin qeyri-maddi mədəni irsi kimi tanınır. Ziyarətçilər şəhərin müxtəlif məkanlarında muğam və digər Azərbaycan musiqilərinin canlı ifalarından həzz ala bilirlər. Musiqidən əlavə Şuşada bir çox tarixi abidələr, o cümlədən Şuşa qalası və Yuxarı Gövhər Ağa məscidi var. Şəhərdə həmçinin bir neçə muzey, o cümlədən rayonun tarixini və mədəniyyətini nümayiş etdirən Şuşa Diyarşünaslıq Muzeyi fəaliyyət göstərir. Nəhayət, Şuşanın və onun ətraf ərazilərinin təbii gözəllikləri gəzinti və piknik kimi açıq havada istirahət üçün imkanlar yaradır. Yaxınlıqdakı Daşaltı və Kiçik Kirs dağları bölgənin heyrətamiz mənzərələrini təqdim edir. Bütövlükdə, Şuşanın rekreativ potensialı onun zəngin mədəni və tarixi əhəmiyyətinə, eləcə də təbii gözəlliyinə və açıq havada istirahət imkanlarına malikdir.

Məqalədə Şuşanın tarixi, özünə məxsus adət-ənənəsi, turizm potensialı yüksək olan memarlıq abidələri, küçələri haqqında məlumat verilmişdir. Şuşa şəhərində aparılan bərpa işləri, yenidən qurma işləri haqqında danışılmışdır. Turistlik yerlər, məkanlar xüsusi qeyd edilmişdir.

Açar sözlər: turizm, Şuşa, Şuşa qalası, memarlıq tikililəri, turistlik məkanlar

Azərbaycanda Startap Biznesinin Müasir Vəziyyəti

Pərvanə İsmayılova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Zaqatala filiali

Xülasə

Startap şirkətlər mövcud olmaq üçün mübarizə aparan yeni fəaliyyətə başlamış şirkətlərdir. Bu qurumlar əsasən parlaq ideyalar əsasında formalaşır və uğur qazanmaq üçün böyüyürlər. Bu hadisələr idarəetmə, təşkilat və sahibkarlıq nəzəriyyələri ədəbiyyatında qeyd olunur. Startap biznesin elə bir yeni, innovativ növüdür ki, bu biznes ənənəvi biznesdən fərqli olaraq bazara əvvəllər mövcud olmayan və ya az olan, yeni innovativ həllər təklif edən, texnologiya ilə vəhdətdə inkişaf edən biznesdir. İqtisadiyyat üçün daha çox dəyər yaratdığına, məşğulluğun təmin olunmasında əhəmiyyəti mövqeyinə və yeni kompetensiyalara malik fərdlərin ideyalarını reallaşdırmaq imkanlarını geniş olduğuna görə startap biznesi bütün dünyada olduğu kimi ölkəmizdə də əsas biznes tendensiyalarından hesab olunur. Bununla belə startap biznesinin formalaşması, rentabelliği çətin, yüksək investisiya tələb edən prosesdir. Bu səbəbdəndir ki, yeni fəaliyyətə başlayan startapların 80%-i ilk 5 ildə fəaliyyətlərini dayadımağa məcbur olurlar. Lakin bu qurumların dəqiq təsviri mövcud deyil. Məqalədə startap biznesinin əsas xüsusiyyətləri, formalaşma mərhələləri, Azərbaycan sahibkarlıq ekosistemi üçün startapların mövcud vəziyyəti, dövlət dəstəyi, inkubasiya və akselerasiya proqramları və əhəmiyyəti araşdırılıb.

Açar sözlər: startap, innovativ biznes, sahibkarlıq, vençur investisiya

Scam Alert: Can Cryptocurrency Scams Be Detected Early?

Nihad Aliyev

University of Technology Sydney

Inji Allahverdiyeva

University of Technology Sydney

Talis J. Putnins

Stockholm School of Economics in Riga

Abstract

Decentralized exchanges are growing in popularity, whereby investors trade cryptocurrencies with liquidity pools. We find that scams constitute 44% of all liquidity pools in major decentralized exchanges and have stolen around \$1.5 billion from investors. Scammers tend to interact with fewer tokens, create more liquidity pools, not lock their liquidity provider (LP) tokens, imitate another token, deposit a higher percentage of the token supply to liquidity pools, and create the pool shortly after the token. Based on these characteristics, we develop a scam index that can ex ante detect cryptocurrency scams. Our techniques have applications in cryptocurrency surveillance.

Keywords: Cryptocurrencies, scams, rug pulls, hard rug pulls, soft rug pulls

Azərbaycanda Bərpa Olunan Enerji Mənbələrinin İqtisadi İnkişafda Rolunun Qiymətləndirilməsi

Aytən Abbasova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bərpa olunan enerji mənbələri (RES) iqlim dəyişikliyinə azaldarkən iqtisadi inkişafın təşviqində getdikcə daha çox əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan inkişaf etməkdə olan ölkə kimi neft və qaz sektorunda əsas oyunçudur, lakin o, eyni zamanda enerji kompleksini şaxələndirmək və qalıq yanacaqlardan asılılığını azaltmaq üçün bərpa olunan enerjiyə sərmayə qoymağa başlayıb. Bu sənəd Azərbaycanda iqtisadi inkişafda bərpa olunan enerji mənbələrinin rolunu qiymətləndirir.

Tədqiqat ölkənin mövcud enerji kompleksini və günəş, külək və su enerjisi də daxil olmaqla bərpa olunan enerji mənbələri potensialını təhlil edir. O, həmçinin hökumətin bərpa olunan enerjinin təşviqinə yönəlmiş siyasəti və təşəbbüslərini, həmçinin sektorun üzləşdiyi çağırışları və imkanları araşdırır.

Nəticələr bərpa olunan enerjinin Azərbaycanda iqtisadi inkişafda mühüm rol oynama potensialına malik olduğunu göstərir. Ölkənin əlverişli iqlim şəraiti və coğrafi mövqeyi günəş və külək enerjisinin inkişafı üçün geniş imkanlar yaradır, bol su ehtiyatları isə hidroenergetikanı əlverişli variant edir. Hökumətin əlavə tariflər və vergi güzəştləri kimi dəstəyi və təşəbbüsləri də bərpa olunan enerjinin artımına öz töhfəsini verir.

Bununla belə, adekvat infrastrukturun olmaması, məhdud maliyyə resursları və qeyri-kafi tənzimləyici çərçivələr də daxil olmaqla bir sıra problemlər qalmaqdadır.

Açar sözlər: Bərpa olunan enerji mənbələri, iqtisadi inkişaf, Azərbaycan, günəş, külək, su enerjisi.

İdarəetmə Sistemində Müqayisəli İdarəetmənin Obyektiv Zəruriliyinin Tədqiqi və Əhəmiyyəti

Əliyev Vasif

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

İdarəetmədə müqayisəli yanaşma, bir obyektə idarəetmə təsirlərinin həyata keçirilməsi, onun inkişaf trayektoriyasını bəzi mücərrəd ideallara və ya rəqabət qabiliyyətinə, səmərəliliyinə dair fikirlərə görə deyil, xarici mühitin real dinamikasına uyğun olaraq tənzimləmək deməkdir. Başqa sözlə, idarəetmə qərarlarını hazırlayarkən, rəqiblərin və ya parametrlərinə yaxın olan oxşar təsərrüfat subyektlərinin fəaliyyətini izləmək və nəzərə almaq məsləhətdir. Buna görə də, qərarların qəbulu üçün informasiya dəstəyi sənayenin dinamikası, birbaşa rəqiblərin və analoq müəssisələrin xüsusiyyətləri və fəaliyyəti ilə bağlı məlumatları əhatə etməlidir.

Tədqiqatın məqsədini idarəetmə sistemində müqayisəli idarəetmə metodunun obyektiv əhəmiyyətini tədqiq etmək təşkil edir. Tədqiqatın aparılmasında analiz-sintez, ümumiləşdirmə, qruplaşdırma və SWOT analizi metodlarından istifadə edilmişdir. Tədqiqatın informasiya bazasını elmi nəşrlər, xarici məqalələr, monoqrafiyalar, dövlət əhəmiyyətli sənədlər və internet resursları təşkil edir. Aparılan təhlil göstərdi ki, qnoseologiya və məntiqin əsas müddəalarından istifadə əsasında idarəetmə müqayisələrinin terminoloji aparatını səmərələşdirmək və istifadə olunan anlayışları fərqləndirmək mümkündür. Müqayisəli yanaşma bir neçə müqayisəli metodu özündə birləşdirən daha geniş, ümumi kateqoriyadır: müqayisəli təhlil, bençmarkinq, analoq metod, rəqabətli kəşfiyyat və s. Bu üsullar da öz növbəsində iki əsasa görə təsnif edilir: kəmiyyət və keyfiyyət müqayisələri, həmçinin monorelativ və polirelativ.

Açar sözlər: idarəetmə metodları, biznes subyektləri, müasir idarəetmə

Azərbaycanın Əmək Bazarında Prioritet Peşələrin Müəyyənləşdirilməsi (İş Elanları Saytları Əsasında)

Elnur Ələkbərov

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Əmək Bazarı və Sosial Müdafiə Məsələləri üzrə Milli Observatoriya

Əli Tağızadə

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Əmək Bazarı və Sosial Müdafiə Məsələləri üzrə Milli Observatoriya

Xülasə

Təqdim edilən məqalənin məqsədi iş elanları veb saytlarından toplanmış məlumatları təhlil etməklə Azərbaycanın əmək bazarında prioritet peşələrin müəyyənləşdirilməsidir. Bunun üçün məqalədə 2020-ci ilin may ayından 2022-ci ilin fevral ayınadək olan dövrü əhatə edən vakansiya məlumatları müxtəlif iş elanları saytlarından toplanmış və təhlil edilmişdir. Toplanmış 25 min iş elanından, 21 min iş elanı kodlaşdırılmış və təhlilə hazırlanmışdır. Məlumatlar arasından təkrar vakansiyalar təmizləndikdən sonra 18600-dən çox unikal məlumatdan ibarət baza ilə təhlil davam etdirilmişdir. Daha sonra hər bir vakansiya üzrə tələb olunan peşə Məşğulluğun Beynəlxalq Standart Təsnifatına uyğun olaraq kodlaşdırılmışdır. Nəticədə, Məşğulluq Təsnifatının ibtidai qrup kodları (4 rəqəmli kodlar) üzrə kodlaşdırılmış vakansiya məlumatlarından çoxluq təşkil edənlər prioritet peşələr olaraq müəyyən edilmişdir. Təhlil nəticəsində məşğulluq təsnifatının ibtidai qrupları üzrə 2411 - mühəsiblər, 3322 - kommersiya satışları üzrə agentlər, 2431 - reklam və marketing üzrə peşəkar mütəxəssislər və s. işəgötürənlər tərəfindən daha çox tələb görmüş peşə sahələri olmuşdur.

Açar sözlər: əmək bazarı, vakansiyalar, prioritet peşələr, məşğulluq təsnifatı

Impact of Digital Consumption and Factors Affecting It: The Example of Azerbaijan

Kanan Fadani

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

Digital consumption, which is widespread all over the world, is also developing in Azerbaijan. The increasing number of people operating in this field and the general interest in this field makes it important to investigate the factors that lead to digital consumption and the factors that appear as a result of digital consumption. The purpose of this study is to determine the factors that can affect digital consumption in Azerbaijan and the factors that can appear as a result of digital consumption and to analyze the relationship between these cause and effect variables and digital consumption. At the same time, it was aimed to measure the relationship between the variables for 2 different product categories. In the research, the relationships between the antecedents and consequences of digital consumption in Azerbaijan were considered for 2 different product categories. Also, the suggestions given based on the results reflected the points that companies should pay attention to in the process of implementing digital commerce activities.

Keywords: digital consumption, attitude towards digital consumption, word of mouth, enjoyment, perceived privacy risk

Aqrar Sahədə “Sənayeləşmiş Kənd Təsərrüfatı” Fəaliyyətinin “Şəhərdə Kənd Təsərrüfatı” Fəaliyyəti ilə Əvəz Edilməsinin Sosial-İqtisadi və Ekoloji Təsirləri

Cavad Qocamanov

Bakı Dövlət Universiteti

Xülasə

Bu məqalədə ekoloji böhran və kənd təsərrüfatı arasındakı əlaqə nəticəsində ortaya çıxan sosial-iqtisadi və ekoloji təsirlər müzakirə olunur. Kənd təsərrüfatı istehsalının kapitalist üsulu olan “Sənayeləşmiş kənd təsərrüfatı” fəaliyyəti ekoloji böhranın mühüm səbəblərindən biridir. Tədqiqatda kənd təsərrüfatı istehsalının bu formasının ekoloji böhrana təsiri və onun necə baş verməsi, bu istehsal növünün dayanıqlı olmaması üzə çıxarılır. Eyni zamanda kənd təsərrüfatı istehsalına, təbii ehtiyatlardan istifadəyə və ekoloji böhrana ənənəvi iqtisadiyyatın ziddiyyətli yanaşması qeyd edilir və alternativ istehsal modeli kimi “Şəhərdə kənd təsərrüfatı” fəaliyyəti göstərilir. “Şəhərdə kənd təsərrüfatı” fəaliyyəti şəklində olan kənd təsərrüfatı istehsal strukturu dünyanın qalan hissəsində kapitalist istehsalın dərinləşdiyi kənd-şəhər fərqi aradan qaldırır və daha az həcmdə yanacaq, gübrə və kimyəvi maddələrdən istifadə etmək ilə qida probleminə əhəmiyyətli bir həll yolu göstərir.

Eyni zamanda, “Şəhərdə kənd təsərrüfatı” fəaliyyəti şəhərlərdə yaşayan insanların ərzaq təhlükəsizliyinə, yoxsulluğun azaldılmasına, şəhərlərin davamlı və dayanıqlı iqtisadi inkişafına verdiyi töhfəyə görə dünyanın bir çox ölkələrindəki şəhərlərin sosial-iqtisadi inkişaf siyasətlərində mühüm strategiya kimi qəbul edilir.

Açar sözlər: kənd təsərrüfatı, şəhər, sənaye, ekoloji.

Investigating The Impact of ICT Use on Per Capita Electricity Consumption

Askarova Feruza

Tashkent State University of Economics

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship between ICT use and electricity consumption in a sample of more than 150 countries over the period 1990-2020. The study, using mean or OLS regression estimator, finds that ICT use has significant positive effect on per capita electricity use. For example, a 10% increase in Internet users leads to a 5.7% increase in per capita energy consumption. At the same time, we also find that GDP per capita and urbanization also positively influence electricity consumption. For example, a 1% increase in GDP per capita is associated with a 1.09% increase in electricity consumption.

Keywords: ICT use, electricity consumption, GDP per capita

Azerbaycan'da Yeşil Finansmanın Durumu: Mevcut Uygulamalar, Engeller ve Gelecek Potansiyeli

Samir Ağayev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Özet

Bu makalede,Azerbaycan'da yeşil finansmanın şimdiki durumu incelenmektedir. Mevcut uygulamalar ve bu uygulamaları kısıtlayacak engeller ve gelecek için yeşil finansın önünde duracak fırsat ve tehditler ele alınmaktadır.Araştırma sonucunda,yeşil yatırımları karlı hale getirme çabaları,teknoloji ve politika kullanarak yeşil finansmanın teşvik edilmesi,yeşil finans gündeminde düzenleyicilerin ve finansal kurumların rolü belirlenmiştir.Yeşil finansın zorlukları ve yeşil finans sorunlarına yönelik çözümler hakkında çeşitli gözlemler belgelenmiştir. Araştırma Azerbaycan'ın yeşil finansman konusunda henüz kalkınma aşamasında olduğunu ortaya koymaktadır.Makalede küresel eğilimler ve bakış açılarını analiz ederek Azerbaycan'da yeşil finansın ana gelişme çizgisi belirlemeye çalışılmıştır.Makalede araştırma sonucunda Azerbaycanda şimdiki uygulamaların tam üst seviyeye ulaşılmadığı ama gelecek için büyük fırsatların olduğu belirlenmiştir.Bu konu Azerbaycan için yeni olduğundan çevresel ve sosyal faktörlerin finansal karar alma süreçlerinde yeterince dikkate alınmadığı hemde, kamu-özel sektör işbirliğinin yetersiz olduğu görülmüştür. Ancak, Azerbaycan'ın enerji kaynaklarına olan zenginliği ve yeşil finansman için gerekli yasal çerçevenin oluşumuna yönelik adımların atılması, yeşil finansmanın potansiyel olarak büyük bir gelişim gösterme fırsatı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, Azerbaycan'da yeşil finansmanın gelişimi için uygun politika ve düzenlemelerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Yeşil finans,yeşil tahviller,yeşil finansman,çevre sorunları.

İnformasiya Təhlükəsizliyi Bazarında Üstünlük Təşkil Edəcək Əsas Tendensiyalar Haqqında

Məmmədzadə Rza

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə informasiya təhlükəsizliyi bazarında üstünlük təşkil edəcək əsas tendensiyalar təhlil edilir. İlk olaraq informasiya təhlükəsizliyi bazarının qısa icmalı, onun gələcək proqnozları haqqında qısa giriş məlumatı verilmişdir. Məqalədə informasiya təhlükəsizliyinin hansı sahələrinin olması, bu sahələrin yaratdığı təhlükələr qeyd edilmişdir. Bunlardan əlavə müasir dövrdə müasir iş yerləri ilə üzləşən təhlükələr, onların növləri və bu təhlükələrin aradan qaldırılması üsulları haqqında qısa məlumat verilmişdir. Məqalədə haqqında məlumat verilən təhlükələr üçün təhlükəsizlik məsələləri önəm daşdığından güclü kibertəhlükəsizlik tədbirlərinin faydalarına yer verilmişdir. Həmçinin iş yerlərində kibertəhlükəsizliyin gələcəyi mövzusunda da nəzər yetirilmiş, diqqət edilməli məqamlar qısa olaraq qeyd olunmuşdur. İnformasiya təhlükəsizliyi bazarı sənayedə dəyişikliklərə səbəb olan yeni texnologiyalar, təhdidlər və qaydalarla daim inkişaf edir. İnformasiya təhlükəsizliyi bazarında üstünlüyü formalaşdıracaq əsas tendensiyaları anlamaq bizneslər, hökumətlər və fərdlər üçün rəqəmsal aktivlərini effektiv şəkildə qorumaq üçün çox vacibdir. Bu məqalə yaxın gələcəkdə informasiya təhlükəsizliyi bazarına təsir edəcəyi gözlənilən əsas tendensiyaların icmalını təqdim edir. Məqalədə həmçinin risklərin idarə edilməsi, işçilərin məlumatlandırılması və təlimi və insidentlərə cavab tədbirlərinin planlaşdırılması daxil olmaqla, informasiya təhlükəsizliyinə proaktiv və vahid yanaşmaların vacibliyi vurğulanır. Bu əsas tendensiyalardan xəbərdar olmaq və strateji tədbirlər görməklə təşkilatlar informasiya təhlükəsizliyi bazarında rəqabət üstünlüyü əldə edə və öz dəyərli məlumatlarını və aktivlərini daim inkişaf edən təhdidlərdən effektiv şəkildə qoruya bilərlər.

Açar sözlər: informasiya təhlükəsizliyi, kibertəhlükəsizlik tədbirləri, kiberhücumlar.

Industry 4.0 and Economic Development: A Statistical Analysis of RD Investment and GDP Growth

Nurlan Hasanov

Azerbaijan State University Economics

Abstract

This study investigates the relationship between Research and Development (RD) expenditure and GDP growth in Industry 4.0. Industry 4.0 is characterized by integrating advanced technologies, such as artificial intelligence, the Internet of Things, and robotics, into industrial processes. This technological shift is expected to transform the economy and drive economic growth. However, the extent to which RD investment contributes to economic development in the Industry 4.0 era must be better understood. To address this question, we conducted a regression analysis using data from 45 countries from 1996 to 2020. Our results indicate that RD expenditure significantly affects GDP growth, supporting the importance of innovation and technological progress in economic development. These findings highlight the need for policymakers to prioritize RD investment and foster an environment that promotes innovation and technological advancement in the Industry 4.0 era. Overall, this study contributes to the literature on the relationship between technology and economic growth, shedding light on the potential of Industry 4.0 to drive sustainable development in the future.

Keywords: Industry 4.0, Fourth industrial revolution, GDP, economic development, Azerbaijan.

Совершенствование Направлений Развития Зеленой Экономики в Азербайджане

Ханларзаде Сарвиназ

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Исрафилзаде Айдан

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Резюме

В данной статье рассматривается процесс совершенствования направлений развития зеленой экономики в Азербайджане. Исследование проводится на основании приоритетных ориентиров формирования зеленой экономики в Азербайджанской Республике, к которым авторы относят: наращивание потенциала применения возобновляемых источников энергии ; развитие органического сельского хозяйства и животноводства; развитие «чистого - зеленого» транспорта (ВИЕ); переход к строительству энергоэффективных жилых помещений и увеличение эффективности потребления энергии в жилищном фонде; совершенствование системы управления отходами; усовершенствование системы управления водными ресурсами; устойчивое производство и потребление.

Статья дополняется предложениями экономических мероприятий и стимулов, ориентированных на дальнейшее увеличение «зеленого» роста и перехода Азербайджанской республики к зеленой экономике (субсидии, дотации, финансовое содействие путем введения экологических налогов, зеленых тарифов и пр).

На основании исследования выявлено, что переход к зеленой экономике – это конкретно сформировавшаяся тенденция развития Азербайджана, конкурентоспособность которого в глобальной экономической системе будет, большей частью, предопределяться и тем, насколько республика сможет мобилизовать свое движение в направлении зеленого роста.

Ключевые слова: зеленая экономика, энергия.

Azərbaycanda Əlavə Dəyər Vergisinin İqtisadi Artıma Təsirinin Təhlili

Xəyal Hüseynov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Ümumiyyətlə, məqalə iki əsas başlıq vasitəsi ilə tərtib olunmuşdur. Birinci başlıq “ƏDV üzrə daxilolmalar və onun dinamikasının təhlili” məsələlərini əhatə edir. Burada biz ilk olaraq vergi sisteminin mahiyyətini müxtəlif ədəbiyyatlara və biliklərimizə istinad edərək ifadə etmişik. Sonrakı mərhələlərdə isə Azərbaycan Respublikasında ƏDV-nin tətbiqi **ətraflı formada şərh edilmişdir. Sonda isə “Azərbaycan Respublikasının dövlət büdəsinin icrası haqqında” qanuna istinad edərək “Azərbaycan Respublikasında vergi daxilolmalarında ƏDV-nin xüsusi çəkisinin dinamikası” haqqında cədvəl tərtib olunmuşdur. Qeyd olunan mənbəyə istinad edərək “Azərbaycanda ƏDV üzrə daxilolmaların dinamikası” və “Azərbaycan Respublikasında vergi daxilolmalarının və ƏDV daxilolmalarının dinamikası” kimi məsələlər də qrafiklər vasitəsi ilə məqalədə öz əksini tapmış və ətraflı formada izah edilmişdir. Məqalənin ikinci başlıq hissəsi isə “ƏDV və iqtisadi artım arasında əlaqələrin təhlili” məsələlərini özündə ehtiva edir. Bu başlıqda əvvəlcə iqtisadi artım haqqında ilkin anlayışlardan bəhs olunmuşdur. Sonra isə “Azərbaycan Respublikasında ÜDM-in atım dinamikası”, “Azərbaycan Respublikasında ƏDV-nin artım dinamikası”, “Azərbaycanda iqtisadi artımın və ƏDV-nin xüsusi çəkisinin dinamikası” cədvəllər və qrafiklər vasitəsi ilə təsvir olunmuş və əhatəli şəkildə izah edilmişdir. Sonda isə ƏDV daxilolmaları və iqtisadi artım, o cümlədən ÜDM ilə ƏDV daxilolmaları arasında korrelyasiya metodundan istifadə edərək əlaqə müəyyənləşdirilib və hər iki göstəricilər arasında xətti reqressiya modeli tərtib olunmuşdur.**

Açar sözlər: ƏDV, iqtisadi artım, ÜDM

Agrarian Sector as the Key Factor of the Development of Economies in Central Asia: History and Current Trends

Nargiza Kamalova

Mamun University

Abstract

This paper is devoted to the study of the developmental features of Central Asian countries. The author tries to highlight the history and nowadays changes in the example of structural reforms taken place in Uzbekistan. As it is clarified that extensive country-specific policies have been undergone in the agriculture of the region, and institutional, and structural changes have been observed. Planned economic policies during the Soviet era have led to wide disparities in agricultural spheres and levels of growth and development, which have adversely affected the region's global trade performance. In this paper, the author gives her understanding on the new economic policy after gaining independence. It is mentioned that the agrarian sector of economy should play significant role in the development processes during the age of globalization, and it is specific to Uzbekistan.

In this scientific paper, the factors of the effective organization of the issue of land, water, and agriculture, which are considered to be the key factor of the country's economy, were highlighted based on recent data and literature.

Key words: The Khiva Khanate, the Aral-sea tragedy, economic globalization process, hydro-economic problems, management, agriculture, agrarian sector

The Impact of Tourism Industry on Economic Growth in Azerbaijan

Lu Li

Azerbaijan Tourism and Management University

Xülasə

Azərbaycan Cənubi Qafqaz regionunda yerləşən ölkə kimi turizmi iqtisadi inkişafı üçün mühüm hərəkətverici qüvvə kimi görür. Bu məqalədə üç aspekt üzrə araşdırma aparılacaq: Azərbaycanda turizmin inkişafının hazırkı vəziyyəti, onun iqtisadi artıma təsiri və gələcək inkişaf meylləri. Birincisi, Azərbaycanın turizm sənayesinin tarixi inkişafını, mövcud vəziyyətini və xüsusiyyətlərini, o cümlədən sənaye strukturunu, regional bölgüsünü, bazar ölçüsünü və digər aspektləri təhlil etməklə, həmçinin turizm gəlirləri, məşğulluq və valyuta gəlirləri kimi mühüm iqtisadi göstəriciləri təhlil etməklə. İkincisi, Azərbaycanın turizm sənayesinin iqtisadi artıma birbaşa və dolayı təsirləri, onun valyuta gəlirlərinə və beynəlxalq ticarətə təsiri, eləcə də digər əlaqəli sənaye və iqtisadi sektorlar üzrə əlaqə təsirləri araşdırılacaqdır. Daha sonra Azərbaycanın turizm sənayesinin gələcək inkişafının iqtisadi, sosial və ekoloji meylləri təhlil ediləcək, onun üzləşdiyi imkanlar və problemlər araşdırılacaq, davamlılıq və innovasiya da daxil olmaqla siyasət və strategiyalar nəzərə alınacaq. Nəhayət, tədqiqatın əsas nəticələri və nəticələri ümumiləşdirilərək gələcək tədqiqatlar üçün perspektivlər və təkliflər təqdim ediləcək. Bu tədqiqat vasitəsilə bu məqalə Azərbaycanın turizm sənayesinin iqtisadi artıma təsirini hərtərəfli başa düşmək və onun gələcək inkişaf perspektivlərini proqnozlaşdırmaq məqsədi daşıyır.

Açar sözlər: Turizm, iqtisadi artım, inkişaf

Qlobal İqtisadiyyatda Süni İntellektin Geniş Yayılmasının Sosial Təsirləri

Selcan Qasımzadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Süni intellektin (Sİ) iqtisadiyyata təsiri siyasətçilər, biznes liderləri və alimlər arasında artan maraq və müzakirə mövzusunə çevrilib. Bu məqalə Sİ-nin iqtisadiyyata çoxşaxəli və mürəkkəb təsirlərini, o cümlədən potensial faydalarını və çətinliklərini araşdırır. Süni İntellektin qəbul edilməsi iqtisadi artıma və iş yerlərinin yaradılmasına gətirib çıxaran səmərəliliyi artırmaq, xərcləri azaltmaq və innovasiyaları təşviq etmək potensialına malikdir. Onun həmçinin qərar qəbul etmənin dəqiqliyini və sürətini yaxşılaşdırdığı, tendensiyaları proqnozlaşdırdığı və yeni biznes modellərinə imkan verdiyi göstərilmişdir. Bununla belə, Sİ-nin tətbiqi qərəzlilik və ayrı-seçkilik, məxfilik və təhlükəsizlik problemləri, hesabatlılıq və şəffaflıq məsələləri, məşğulluq və əmək hüquqları və avtonom qərarların qəbulu kimi problemlərsiz deyil.

Bu yazıda Sİ-nin iqtisadiyyata təsiri, o cümlədən potensial faydaları və çətinlikləri haqqında mövcud ədəbiyyat nəzərdən keçirilir və belə nəticəyə gəlinir ki, Sİ-nin iqtisadiyyatda potensial faydaları əhəmiyyətli olsa da, siyasətçilər və bizneslər onun tətbiqi ilə bağlı çətinlikləri və riskləri həll etmək üçün birlikdə çalışmalıdırlar. Gələcək tədqiqatlar Süni İntellektin sosial və etik təsirlərinə, onun əmək bazarlarına təsiri və faydalarının müxtəlif sektorlar və işçilər arasında bölüşdürülməsinə yönəldilməlidir.

Açar sözlər: Süni İntellekt, İqtisadi inkişaf, Avtomatlaşdırma, Etik və sosial problemlər, İnnovasiya

Dünya Ölkələrində və Azərbaycanda Maliyyə Bazarlarına Təsir Edən Amillərin Təhlili

Nəsirova Raya

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalə dünya ölkələrində və Azərbaycanda maliyyə bazarlarına təsir edən amillərin təsirinin tədqiqi əsasında qurulmuşdur. Məqalədə Azərbaycanda və beynəlxalq təcrübədə maliyyə bazarlarının əhəmiyyətindən və onlara təsir edən amillərin təhlilindən bəhs olunmuşdur. O cümlədən Respublikamızın maliyyə bazarlarının inkişaf dinamikasını xarici ticarət dövrüyyəsində yeri müəyyən edilmişdir. Tədqiqatımızda araşdırılan mövzu internet resursları, o cümlədən yerli və xarici ədəbiyyatlardan istifadə olunaraq tədqiq olunmuşdur.

Tədqiqatın əsas məqsədi maliyyə bazarlarına təsir edən amillərin araşdırılması, o cümlədən Respublikamızda və beynəlxalq təcrübələrdə maliyyə bazarlarının inkişafının araşdırılması olmuşdur.

Tədqiqatın metodoloji bazası Respublikamızın bir sıra qərar və qətnamələri, müzakirə resursları, büdcə, maliyyə və vergi orqanları rəhbərləri və aparıcı mütəxəssislərin iqtisadiyyat, maliyyə və pul dövrüyyəsinə aid təklif və tövsiyələrindən ibarətdir. Tədqiqat işinin yazılışında bir sıra yerli və xarici ölkələrin iqtisadçı alimlərinin, monoqrafiya və məqalələrindən istifadə olunmuşdur.

Nəticələrin istifadə oluna biləcəyi sahələr tədqiqat işinin nəticələrindən, eləcə də verilən təklif və tövsiyələrdən ölkəmizdə maliyyə sektorunda çalışan və gələcəkdə bu istiqamətdə çalışmaq planlaşdıran şəxslər, həmçinin, əldə edilmiş nəticələrdən ölkəmizin maliyyə bazarlarının tənzimlənməsində və inkişaf strategiyasının müəyyənləşdirilməsində nəzərə alın bilər.

Açar sözlər: maliyyə bazarları, iqtisadi inkişaf, beynəlxalq təcrübə, covid-19.

The Impact of Marketing Mix on Marketing Performance in Saudi's Enterprises: Case Study of Al Tazaj Enterprises

Abdelheq Lachachi

University of Tlemcen

Abstract

Purpose

This paper aims to develop a conceptual framework, in an effort toward building a contingent theory of drivers and consequences of the use in marketing mix decisions, this paper develops a conceptual framework to test whether the relationship between marketing mix and marketing performance is moderated by Al Tazaj enterprise.

Design/methodology/approach

Based on reviews of the marketing and performance literatures, and 160 questionnaires, a conceptual model is proposed. It is tested via regression analysis.

Findings

Results suggest that the impact of marketing mix on marketing performance is higher in Al Tazaj especially in three factors (price, promotion, distribution). In contrast, the impact of marketing mixes on marketing performance is lower in Al Tazaj especially in the product factor.

Research limitations/implications

While much is written on the importance of marketing mix to improve marketing performance in Saudi's enterprises, this work is a first step toward understanding which settings are more difficult than others to accomplish this.

Practical implications

Results allow identification of several conditional managerial strategies to improve marketing mix performance based on metric use.

Originality/value

This paper contributes to the marketing mix literature, as prior research has generally focused on the development of marketing mix or the linking of marketing mix with marketing performance.

Keywords: Marketing mix, marketing performance, Al Tazaj.

Otomotiv Sektöründeki Tedarik Zincirinin Önemi ve Riskleri: Çip Krizi ve Sektöre Etkisi

Emin İbrahimov

İstanbul Üniversitesi

Özet

Tedarik kanallarında yaranan riskler, günümüz işletmeleri için önde gelen konulardan biridir. Teknolojik gelişmelerin artması nedeniyle bu riskler daha da karmaşık hale gelmiştir. Bugünün işletmeleri, tedarik ağı üyelerinin masraflarını artıran riskleri belirlemeli ve ilgili faktörleri tanımlamalıdır. Tedarik zinciri riskleri, günümüz işletmelerinin karşılaştığı önemli bir konudur. Bunlardan biri olan çip krizi, özellikle otomotiv sektöründe ciddi bir etki yaratmıştır. Bu sorun, tedarik zinciri içindeki çip üreticileri ve tedarikçilerinin yaşadığı üretim ve lojistik sorunlarından kaynaklanmaktadır. Tedarik zinciri üyeleri arasındaki risklerin tespiti ve yönetimi, kompleks sorunların önlenmesinde ve etkilerinin azaltılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Çip krizi, bu risklerin içinde birkaç başlık içeren kompleks bir risk haline gelmiştir. Çip teknolojisi, otomotiv sektörü için önemli bir bileşendir. Çip sıkıntısı, otomotiv üreticisi olan şirketlerin faaliyetlerini durdurmasına ve sıfır araç üretimini istenilen düzeye ulaştırılamamasına neden olmuştur. Bu durum, piyasada yeni araç bulmayı zorlaştırmış, neticede bozulmuş arz talep dengesi yeni ve ikinci el araba fiyatlarında ciddi yükselişlere sebep olmuştur. Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemleri kullanılmış ve doküman incelemesi metodu tercih edilmiştir. Otomotiv piyasasının tedarik ağı ve riskleri özetlenmiş ve çip sorununun boyutu ve etkisi de anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tedarik Zinciri, Çip Krizi, Otomotiv

Reklam Səmərəliliyinin İstehlakçı Perspektivindən Qiymətləndirilməsi və Reklamda Səmərəliliyə Təsir Edən Emosiyalar

Səma Bayramlı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu məqalədə reklam səmərəliliyinin istehlakçı tərəfindən qiymətləndirilməsinə nəzər yetirilmişdir. Həmçinin reklam emosiyalarının istehlakçılara necə təsir etdiyinə toxunulmuşdur. Hər bir şirkət rəqabət şəraitində öz davamlılıqlarını qorumaq üçün məhsul və xidmətlərini düzgün şəkildə yerləşdirərək mənfəət əldə etmək istəyirlər. Bu məhsul və xidmətlərin satışı isə artıq istehlakçıların istəklərinə və arzularına görə formalaşır. İstehlakçıların arzu və gözləntilərinə cavab verə bilmək üçün məhsul və xidmətlərin tanınabilirliyini artırmaq lazımdır. Bu tanınabilirlik isə marketinqin ən önəmli silahlarından biri olan reklam vasitəsilə həyata keçirilir. Bu məqalədə də reklamın şirkətin satışlarının artırılmasında nə qədər önəmli olmasına nəzər yetirilmişdir. İstehlakçıların məhsulları alarkən nəyə diqqət yetirdiyi və hər gün qarşılarına çıxan reklamlara necə reaksiya verdiyini öyrənmək reklam səmərəliliyinin artırılmasında mühüm rol oynayır. Məhsul və xidmətlərin tanınabilirliyini artırmaq üçün reklamdən istifadə edilsə də bu üsulun yetərli olacağını demək çətin olacaqdır. Reklam hədəf istehlakçılar tərəfindən bəyənilməli və onları alışa yönləndirməlidir. Reklam səmərəliliyinin artırılması şirkətlərin öz markalarının xatırlanabilirliyinin artırılması üçün önəmli proseslərdən biridir. Bu araşdırma reklamın istehlakçının satın alma davranışına təsirini və istehlakçı baxımından reklamın məhsul və xidmət alışlarında dəyişən xüsusiyyətə malik olub-olmadığını müəyyən etmək üçün aparılmışdır.

Açar sözlər : Reklam səmərəliliyi, istehlakçı perspektivi, emosiyalar, reklam

Hissi Marketingin İstehlakçı Davranışlarına Təsiri və Onlayn və Oflayn Müştəri Təcrübələri Araşdırması

Ləman Sadıqova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Hissi marketing kimi tanınan marketing strategiyası məhsulu potensial müştərilərin gözündə nümayiş etdirmək üçün beş hiss orqanına əsaslanan hissi mühitin verilməsini nəzərdə tutur. Bu həm də istehlakçının satın alma davranışına təsir etmək üçün onun hiss və duyğularını oyatmaq üçün bir texnikadır. Bu tədqiqatın məqsədi Azərbaycanda onlayn və oflayn müştəri təcrübələrinin istehlakçıların satınalma qərarına təsirini araşdırmaqdır. Tədqiqat Azərbaycan nümunəsində olduğu üçün aparılan araşdırma da burada yaşayan, ənənəvi qaydada və eyni zamanda elektron ticarət vasitəsi ilə alış-veriş edən istehlakçı kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Tədqiqatın məqsədinə əsasən toplanılmış məlumatlar analiz edilmiş və marketing nöqtəyi-nəzərdən şərh edilmişdir. Tədqiqatın nəticəsinə görə iştirakçıların 51% internet vasitəsilə (onlayn), 49% isə fiziki mağazadan (oflayn) alış-veriş edirlər. Oflayn müştəri təcrübəsinin satınalma niyyəti üzərində 20% və onlayn müştəri təcrübəsi satınalma niyyəti üzərində 32% təsiri olduğu nəticəsi əldə edilmişdir. Tədqiqatın nəticələrinə əsasən, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən şirkətlərə satın alma niyyətini artırmaq üçün həm onlayn, həm də oflayn müştəri təcrübəsini təkmilləşdirməyə diqqət yetirmələri tövsiyə olunur.

Açar sözlər: hissi marketing, müştəri təcrübəsi, istehlakçının satınalma qərarı, stimullar, emosiya

Vergi Yoxlamalarının Aparılması İstiqamətində Vergi Nəzarətinin Təşkili

İlkanə İslamova
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Vergi nəzarəti vergi mükəlləfləri ilə vergi orqanlarının vergi qanunları çərçivəsində qarşılıqlı fəaliyyətinə nəzarəti təmin edərək, vergi ədalətinə əsaslanmaqla potensial vergi qaynaqlarının tamamilə vergiyə cəlb olunmasını və vergiləndirmə prosesində mövcud problemlərin həll edilməsi məqsədilə vergi sistemində gərəkli dəyişikliklərin tətbiq edilməsini təmin edə bilməkdədir. Tədqiqat işinin əsas məqsədi vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi mexanizminin vergi yoxlamalarının təşkil edilməsi istiqamətində vergidən yayınma hallarının qarşısının alınmasına və büdcəyə vergi daxilolmalarının həcmində artımın təmin olunmasına təsir dərəcəsinin müəyyən edilməsidir. Vergi nəzarəti iqtisadi, sosial və maliyyəvi proses olmaqla, vergi əxlaqı və mədəniyyətinin inkişafı, biznes mühitinin səmərəliliyinin artırılması, vergi cinayətlərinin sayının azaldılması, vergitutma prosesində ədalətlik və şəffaflığın təmin edilməsi kimi məsələlərin həllində əhəmiyyətli rol oynadığı üçün aktuallığını saxlayan mövzudur. Bu tədqiqat işi vergi yoxlamalarının səmərəli şəkildə həyata keçirilməsi ilə vergi nəzarətinin davamlılığının təmin edilməsi ilə yanaşı, çevik vergi sisteminin qurulması və milli iqtisadi faydanın əldə olunmasının da mümkün olduğunu göstərməklə, vergi nəzarəti mexanizminin təkmilləşdirilməsinə nəzəri dəstək rolunu oynayır.

Açar sözlər: Vergi nəzarəti, vergi yoxlamaları, vergi sistemi, büdcə, səmərəlilik

Organizational Institutionalism

José G. Vargas-Hernández

Instituto Tecnológico Mario Molina Pasquel y Henríquez

M. C. Omar C. Vargas-González

Instituto Tecnológico de México

Abstract

The purpose of this study is to analyze the theoretical-conceptual relations between the frameworks of the organizational institutionalism and institutional logics, institutional economics and institutional distance and the comparative institutionalism perspectives. The departing assumption that economic, organizational, and comparative perspectives of the institutional theory have more similarities than differences in conceptual and theoretical assumptions. The method employed is meta-analytic cognition based on the analysis of a theoretical and conceptual literature review. The analysis concludes that the economic, organizational, and comparative institutional perspectives have theoretical differences anchored in economics, sociology and political science leading to associated to distinct analysis levels, theoretical assumptions and explanations, boundary conditions, etc.

Keywords: Comparative institutionalism, institutional economics, organizational institutionalism.

Modern Practice of Managing the Organizations of Small and Medium Business

Medet Konyrbekov

Turan University

Abstract

It was tried to analyze the specifics of the modern Kazakhstan management. The article describes the main problems of management based on the results of organizational diagnostics of Almaty, small and medium business companies. It provides recommendations on the formation of Vision, strategy for the development of modern Kazakhstan organizations arising from the specificity of its management.

Analysis of the current Kazakhstan management organization realized the specifics within the concept of the life cycle of the organization by I.K.Adizes, allowing to identify organizational pathology and management errors.

Entrepreneurship in Kazakhstan has recently been characterized by unstable dynamics of growth in the number of enterprises and their workforces. Any kind of business requires quite flexible management and the constant search for new solutions, technologies, and markets. One of the main problems faced by the small business owner is the improvement of small businesses at all stages of their development.

Key words: modern management in Kazakhstan; the practice of managing small and medium business; managerial mistakes; organizational pathology; the image of the future; vision; strategic management; management by objectives and through the image of the future.

Technological Literacy Level of Girls in Kyrgyzstan

Ruhiya İbrahimova

Kyrgyz-Turkish Manas University

Diana Matisaeva

Kyrgyz-Turkish Manas University

Azhar Sharshenkadyrova

Kyrgyz-Turkish Manas University

Azamat Maksüdünov

Kyrgyz-Turkish Manas University

Sezer Bozkuş Kahyaoglu

Kyrgyz-Turkish Manas University

Abstract

Technology plays an essential role not only for economic development, but also for education, social development, and national security. Although, there are in the literature papers focused on gender gap of technological literacy, still a little known about schoolgirls' technological literacy issues. School girls' technological literacy is an increasingly important issue in modern society, and this is particularly true for Kyrgyzstan, a rapidly developing country in Central Asia. In this framework, this paper aims to evaluate the current state of technological literacy among schoolgirls between 14-22 years old and explore some of the factors that influence their ability to effectively engage with technology. Primary data for the study is collected using online questionnaire between March-April 2023. Sample size of the study consists of male students from all over the country and total number of the respondents is 167. Findings of this research are important in terms of decreasing gender stereotypes and social norms that discourage girls from pursuing STEM subjects and careers. By improving the technological literacy of schoolgirls, it can not only close the gender gap in STEM field but also support existing initiatives and programs aimed at promoting technological literacy among girls. Thus, we can improve the quality of education and provide students with the skills they need to succeed in a rapidly changing world. In addition, this topic is crucial in terms of increasing citizens' access to information, promoting civic engagement, and build stronger community. The analysis addressed in this study is also considered an integral part of the 2030 Agenda for Sustainable Development, within the framework of education and gender equality, which were accepted as "Sustainable Development Goals (SDGs) by the United Nations General Assembly" in 2015. The important point here is that this topic has a strategic position as it acts as a catalyst for achieving the goals for education and gender equality as well as for the achievement of all other SDGs. Hence, this study aims to contribute to the sustainability process as well.

Keywords: Technology, Technological Literacy, School Girls' Technological Literacy, Kyrgyzstan, Sustainable Development Goals, Education, Gender Equality

Students Assessment of Online Education during the Covid-19 Epidemic: An Analysis

Zohaib Hassan Sain

Superior University

Abstract

The aim of this study was to evaluate the quality of online instruction provided to students during the COVID-19 pandemic. The study was conducted at four universities located in Lahore, with a total of 600 participants consisting of undergraduate, graduate, and doctoral students. A mixed methods approach was used, incorporating both quantitative and qualitative components. A web-based survey was utilized during the quantitative phase, while online in-depth interviews using a semi-structured format were conducted during the qualitative phase. The respondents were residents of Lahore, Pakistan. The data analysis involved content analysis, which revealed 21 categories and three major themes: "It could have been better!" for their recommendations, "Face-to-face education is better!" for the negative aspects of the student's experiences, and "Better than nothing!" for the positive aspects of their experiences. Based on the findings, it was suggested that a technology-driven approach should be implemented to expand the distance education curriculum at the four selected universities.

Keywords: Covid-19, Distance Education, Online Education, University Students.

Ülkelerin İnnovasyon Kapasitesine Etki Eden Faktörlerin Analizi: OECD Ülkeleri Örneği

İlkin Mammadov

İstanbul Üniversitesi

Demet Çak

İstanbul Üniversitesi

Özet

Ekonomilerin sürdürülebilir kalkınması ve refahın yükselmesi için ana kaynaklardan biri de ulusal inovasyon kapasitesidir (UİK). UİK ülkenin hem ekonomik olarak hem de politik faktör olarak inovasyon üretme imkanlarını göstermektedir. UİK'in ölçülmesi ülkeler açısından inovasyonun ekonomik dinamikleri ile ilgili geniş bilgi vermektedir. Zaman içerisinde ülkelerin gelişiminde inovasyonun rolü farklı şekillerde yorumlanmıştır. Özellikle 21. Yüzyılın başlarından itibaren bu konuda önemli araştırmalar yapılmış ve ulusal inovasyon kapasitesinin ekonomiye etkileri ortaya konulmuştur. Aynı zamanda ülkelerin ulusal inovasyon kapasitesine etki eden faktörlerin de belirlenmesi ile ilgili bir çok akademik araştırma yapılmıştır. Literatür incelendiğinde bu tür çalışmalar özellikle 2000 – li yıllardan başladığı gözükmektedir. Yapılan araştırmalarda genellikle inovasyon göstergesi olarak patent sayısı bağımlı değişken olarak kullanılmaktadır. Ancak ulusal inovasyon kapasitesinin göstergesi olarak sadece patent sayılarının kullanılmasının bir çok dezavantajları bulunmaktadır ki, bir çok araştırmacı da kendi çalışmalarında bu konuyu özellikle vurgulamıştır. Patent sayılarının temel bağımlı değişken olarak ele alınmasının dezavantajlarını dikkate alarak bu çalışmada bağımlı değişken olarak UİK'ni temsili olarak yeni bir endeks oluşturulmuştur. Analizler 2006-2018 yıllarında OECD ülkelerini kapsayacak şekilde panel veri analizi yöntemiyle yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Ulusal İnnovasyon Kapasitesi, Panel Veri Analizi, OECD members,

Entrepreneurship Development as A Basis for Solving Problems of Youth Unemployment

Salkynbayeva Fatima

**Caspian University of Technology and Engineering
named after Sh. Yessenov**

Tayauova Gulzhanat

Turan University

Yesturlieva Aigul

**Caspian University of Technology and Engineering
named after Sh. Yessenov**

Abstract

Today's young generation is an important link in the business environment, because tomorrow they will begin to characterize the image of our state. The pace of economic growth, social stability in the country and the future development of the state as a whole will largely depend on the formation and development of today's youth entrepreneurship. Currently, in Kazakhstan, youth entrepreneurship is not singled out as a separate direction of state policy, nevertheless, there are certain support measures for young entrepreneurs in the country. However, this is not enough for the development of such an important segment of small and medium-sized entrepreneurship as youth entrepreneurship.

The article is devoted to the study of solving the problem of youth unemployment using entrepreneurship. The article reflects changes in the social structure of society, the problem of unemployment in general and among young people; youth unemployment as a chronic disease of the economy, its dynamics, factors aggravating it; problems of youth employment, as well as the pros and cons of youth as an active part of the population; entrepreneurship and its types as a means of solving the problem of youth unemployment; the attractiveness of entrepreneurship and its spheres for young people is shown; opportunities and ways of activating entrepreneurial activity of young people are identified.

Keywords: youth unemployment, factors of unemployment, entrepreneurship, employment, activation of entrepreneurship, types of entrepreneurships.

Factors Affecting on Intention to Use Digital Banking Services: Evidence from Rural Areas in Sri Lanka

Sanduni Wathsala Premadasa

University of Colombo

Dewundara Liyanage Prasath Manjula Rathnasingha

University of Colombo

Abstract

The overall study was conducted to identify the factors affecting on intention to use digital banking services in rural areas in Sri Lanka. Perceived ease of use, perceived usefulness, perceived risk, cost, and IT literacy are chosen as independent variables under three main questions. The sample of this study consists of 385 individual respondents covering three districts. Data collection was mainly based on an online questionnaire system combined with paper-based questionnaires and a total of 385 responses collected with a minimum of 128 respondents from each district. The questionnaire was basically divided into three sections. This study mainly employed multiple regression analysis and showed that there is a significant influence of perceived ease of use, perceived risk, cost, and IT literacy on intention to use digital banking services. However, there is not any significant influence made by the perceived usefulness on intention to use digital banking services in rural areas in Sri Lanka.

Keywords: Internet banking, Mobile banking, Rural areas, Multiple regression

Стыковка между инициативой "Поясом и путем" и стратегией "Возрождением Шелкового пути"

Оуян Сяньин

Институт Мировой Экономики И Политики Китайской Академии Общественных Наук

Аннотация

Национальные стратегии развития Китая и Азербайджана в высокой степени совместимы, открывая широкие перспективы для сотрудничества между двумя странами. Однако нельзя игнорировать проблемы, вызванные эпидемией новой коронавирусной пневмонии и упадком мировой экономики. По-прежнему существуют такие проблемы, как небольшой масштаб сотрудничества и узкие области взаимодействия в китайско-азербайджанском экономическом и торговом сотрудничестве. Обе страны должны найти точки соприкосновения в планировании развития, полностью наладить связи и содействовать упрощению процедур торговли и инвестиций. Для продвижения китайско-азербайджанского сотрудничества на новый уровень рекомендуется укреплять сотрудничество в области инфраструктуры, уделять особое внимание развитию цифровой экономики, поощрять валютные свопы и расчеты в местной валюте, углублять сотрудничество в области энергетики и осуществлять сотрудничество в области медицины и дальнейшей медицины.

С момента проведения 20-го Национального съезда Коммунистической партии Китая были выдвинуты три важные инициативы глобального значения: Инициатива глобального развития, Инициатива глобальной безопасности и Инициатива глобальной цивилизации. Суть заключается в том, чтобы призвать все страны по всему миру укреплять международные обмены и сотрудничество в области мира и развития на основе уважения разнообразия цивилизаций. Китай и Азербайджан принадлежат к разным кругам цивилизаций. Они должны совместно содействовать миру и стремиться к общему развитию на основе взаимного уважения и равного отношения, чтобы внести свой вклад в благополучие своих народов и процветание всего мира.

Ключевые слова: Инициатива "Пояс и путь", возрождение Шелкового пути, стратегическая стыковка, пять аспектов взаимосвязи

Diversity of World Civilization and New Civilization Form of Chinese path to Modernization

Changhong Pei

Chinese Academy of Social Science

Abstract

Human Civilization is an expression of the social development of human beings. The change of human civilization is determined by the law of social development of human beings. Marx' historical materialism indicated the development law of human society: the civilization at any time and any stage of social development must have a precondition of certain productivity, just owing to the paradoxical movement between productivity and productive relation, economic foundation, and superstructure, which push forward the spiral escalation of civilization and human society from simple and low level to complex and high level. Therefore, the essence of human civilization shows overall manifestation of productive relation, superstructure and ideology which is based on the productivity. The diversity of human civilization appears to be a basic feature around world owing to essence of human civilization. First, the evolution path of civilization in each country and region is diversified owing to different productivity, culture, and social development stage, although there is a universal law of productivity civilization changes. Second, the social progress and all-round development of human beings is the goal of human civilization and is determined by the essence of human civilization. Meeting the diversified demands is a requirement for all-round development of human beings. Diversified demands inevitably lead to development of human civilization. The diversity of human civilization causes the demand of exchange with each other. Exchange and interaction of the different culture or civilization is one kind of value, also conception of history.

Диверсификационная Политика Азербайджана, Стимулирование Экспортоориентированности Нефтяной Продукции И Пути Повышения Её Конкурентоспособности

Mail-zadə Elnarə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Аннотация

В период глобализации для развития национальной экономики, осуществления эффективной экономической политики, формирования конкурентоспособной на мировом рынке национальной экономики и сведения к минимуму зависимости экономики страны от нефтяного сектора, одним из важнейших приоритетов является диверсификация нефтяного сектора. В результате интеграции Азербайджана в мировую экономику и привлечения иностранных инвестиций в экономику страны, возникла проблема зависимости экономики страны от одного сектора, и эта проблема носит глобальный характер. Этим была обусловлена актуальность данного исследования. Для решения этой проблемы страны расширяют ассортимент продукции, которую они экспортируют, таким образом они могут достичь роста экспортных доходов и экономической стабильности. Диверсификация нефтяных отраслей наряду с ускорением экономического роста косвенно способствует увеличению реальных доходов на душу населения страны и ведёт к повышению уровня экономического благосостояния населения (Халилова Т.Т., 2019: s.53). Результатом проводимой экономической политики в стране стало то, что доля нефтяных отраслей в внутреннем валовом продукте и его удельный вес начал увеличиваться. Статья посвящена вопросам диверсификации, имеющей стратегически важное значение для Азербайджана.

Ключевые слова: экономика, диверсификация, нефтяной сектор, экспорт.

İklim ile İlişkili Riskin Yeşil Tahvil ve Temiz Enerji Endekslerine Etkisi

İlhan Ege
Mersin Üniversitesi
Tuğba Nur
Şırnak Üniversitesi
Emre Esat Topaloğlu
Şırnak Üniversitesi

Özet

Amaç- Çalışmada 01/01/2013-01/08/2022 döneminde aylık veriler kullanılarak iklimle ilişkili risk ile S&P Yeşil Tahvil ve S&P Global Temiz Enerji endeksleri arasındaki ilişkinin zaman serisi analizleri ile araştırılması amaçlanmıştır.

Metodoloji- Çalışmada iklim ile ilişkili risk Gavriidilis, (2021) tarafından önerilen iklim politikası belirsizlik endeksi ile ölçülmüştür. ADF ve Fourier ADF testleri ile serilerin durağanlıkları sınanmış olup, ardından Engle ve Granger (1987), Phillips ve Ouliaris (1990) eşbütünleşme testleri ile seriler arasındaki eşbütünleşme ilişkisi araştırılmıştır. Seriler arasında uzun dönemli eşbütünleşme ilişkisi tespit edildikten sonra, bu ilişkinin katsayısı ve yönünün tahmini için FMOLS, DOLS ve CCR yöntemleri kullanılmıştır. Son olarak değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisi Toda & Yamamoto Granger nedensellik analizi ile incelenmiştir.

Bulgular- Gerçekleştirilen analizler sonucunda iklimle ilişkili risk ile S&P Yeşil Tahvil ve S&P Global Temiz Enerji endeksleri arasında uzun dönemli eşbütünleşme ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu ilişkinin katsayısı ve yönünün tahmini için gerçekleştirilen FMOLS, DOLS ve CCR analiz sonuçlarına göre iklimle ilişkili risk ile S&P Yeşil Tahvil ve S&P Global Temiz Enerji endeksleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki ortaya çıkarılmıştır. Nedensellik analizi sonucunda ise iklimle ilişkili riskten S&P Yeşil Tahvil endeksine doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğu bulgulanmıştır.

Sonuç- Gavriidilis, (2021) tarafından önerilen iklim politikası belirsizlik endeksi ile ölçülen iklim ile ilişkili riskin S&P Yeşil Tahvil ve S&P Global Temiz Enerji endeks performanslarının belirleyicisi olduğu ve iklim belirsizliğinin yatırımcıların stratejilerinde önemli olduğunu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Tahvil, Temiz Enerji, İklim Riski, İklim Politikası Belirsizliği

Turizm Akademisyenlerinin Gözünden Gastronomi Turizmi ve Türkiye'yi Ziyaret Eden Yabancı Turistlerin Gastronomi Deneyimlerinin Değerlendirilmesi

Kader Gülsever

Mersin Üniversitesi

İnci Erdoğan Tarakçı

Mersin Üniversitesi

Özet

Gastronomi turizmi dünya üzerinde hızlı bir şekilde yayılım gösteren kültür turizmi pazarı içerisinde önemli bir unsurdur. Toplumsal ve ekonomik ilerlemeye, kültürler arasındaki etkileşime önemli yararlar sunmaktadır. Gastronomi turizmi yeni bilinen bir turizm türü olmaktadır. Destinasyonu pazarlayan tur operatörleri ve seyahat acenteleri de gastronomiyi artık bir turizm ürünü olarak tanıtmaktadır. Bu anlamda, gastronomik faktörlerden yörenin pazarlama aracı olarak da yararlanılabilmektedir. Yörelere mimarisi, iklimi, fiyatı ve diğer özellikleri benzerlik gösterdiği durumlarda gastronomik faktörler bir ürün farklılaştırma aracı olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkemizin içerisinde barındırdığı gastronomik faktörler göz önüne alındığında, henüz çok fazla kullanılmayan önemli bir gastronomi turizmi potansiyelinin var olduğu belirtilebilir. Gastronominin birçok güzelliği içinde bulundurması insanlar için kuşaktan kuşağa aktarılacak bir kültür haline dönüşmesini sağlamıştır. Bu çalışmada, Türkiye'de gastronomi alanında çalışan turizm akademisyenlerinin gözlemlerinden ve tecrübelerinden yararlanılarak Türkiye'yi ziyaret eden yabancı turistlerin gastronomi deneyimlerinin değerlendirilmesi, Türk mutfağıyla ilgili verilerin oluşturulması, gastronomi ve gastronomi turizminin önemine değinilerek ülkemiz için diğer turizm türlerine oranla niçin ve nasıl geliştirilmesi gerektiğiyle ilgili yaklaşımların ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma nitel veri toplama araçlarından yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Mersin Üniversitesi'ndeki turizm akademisyenlerinden toplam 12 kişi ile görüşülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi, Gastronomi Turizmi, Türk Mutfağı, Turizm Akademisyenleri.

Giriřimcilik ve Teknokentler: Düzce Teknokent Örnek Olay Çalışması

Himmet Karadal

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Metehan Yılmaz

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Özet

Toplumlar sahip oldukları bilgi birikimleri ile gelişebilmekte ve rekabette diğerlerinden önde olabilmek için bilginin üretilip kullanılması ve katma değere dönüřtürülmesi noktasına büyük önem göstermektedir. Ülke ekonomilerinin gelişmesi ve dışa bağımlılığın azalması toplumların üretim gücünün ve çalışma altyapısının sanayi alanına kazandırılması ile mümkündür. Üniversiteler bilgi birikimine sahip, büyük Ar-Ge çalışmalarının yapılabildiği ve sürekli kendini geliřtirmeye açık kurumlardır. Üniversiteler sanayi kuruluşları ile işbirliği gerçekleştirerek sahip oldukları teknik bilgiyi sanayiye aktarmaktadır. Bu aktarımların yapıldığı **teknokentler**; devletin maddi ve alt yapı imkanları ile destek verdiği, üniversite ve sanayi kuruluşlarının bir ortam içinde bilimsel, teknolojik ve Ar-Ge faaliyetleri ile bir amaca yönelik organize olmuş yerlerdir. Bu araştırmanın amacı **teknokentlerin girişimciliğın gelişmesindeki rolünü** analiz etmektir. Araştırmada üniversite sanayi işbirliği ile meydana gelen teknokentlerin yapıları, mevcut durumları, amaç ve işleyişleri ele alınmış ve Düzce Teknokent örneği incelenmiştir. Bu çalışmada **nitel araştırma yöntemi** esas alınmıştır. Araştırmanın konusuna ve amacına uygunluğu nedeniyle nitel araştırma desenlerinden **gözleme dayalı durum çalışması** tercih edilmiştir. Araştırma verilerinin analizinden **nitel içerik analizi tekniğı** kullanılmıştır. Araştırmada **görüşme tekniğı** ile Düzce Teknokent'te yer alan işletmelerin faaliyetleri, teknokent'te var olan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri gibi konular Düzce Teknokent yönetimi ve Teknokentte bulunan işletmelerde görüşmeler yapılarak literatüre ve uygulamacılara yararlı bilgilerin üretildiğı düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ar-Ge, Teknoloji, Üniversite Sanayi İşbirliği, Teknokent, Giriřimcilik

Mersin İlinde Bulunan Otelere Yönelik İnternet Üzerinden Yapılan Tüketici Şikayetlerinin İncelenmesi: Tripadvisor.Com Örneği

Horişan Yavuz

Mersin Üniversitesi

İnci Erdoğan Tarakçı

Mersin Üniversitesi

Özet

Turizm sektörünün önemli bir ayağını oluşturan otel işletmeleri için müşteri memnuniyet düzeyinin artırılması ve hizmet kalitesinin sağlanması önem arz etmektedir. Otel işletmelerinin hizmet sektörü olması ve sunulan ürünlerin soyut olmasından dolayı, tüketiciler için satın almayı kolaylaştırmak için Tripadvisor.com’da işletmeler hakkında yapılan değerlendirmeler, şikayetler önem taşımaktadır. Tüketici şikâyetleri, işletmeler için her ne kadar olumsuz bir durum olarak görülse de aslında doğru bir şekilde analiz edildiğinde işletmeler için hizmet kalitesini arttırmaları açısından önemli veri kaynağı olabilmektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, Mersin ilindeki otel işletmelerine yönelik farklı tarihlerde yapılan müşteri şikayetlerini incelemek ve şikayetlerin nedenlerini belirleyerek otel işletmelerine önerilerde bulunmaktır. Araştırma kapsamında, Mersin ilinde bulunan 20 otel işletmesine yönelik “tripadvisor.com” web sitesinde 01.01.2021-01.05.2023 tarihleri arasında yayınlanmış olumsuz yorumlar incelenmiştir. Yorumlar, içerik ve betimsel analiz tekniği ile incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, Mersin’deki otel işletmelerine yönelik yapılan şikâyetler; otel atmosferi, hijyen, konfor ve personel niteliği olmak üzere dört farklı kategoride toplanmıştır. Tripadvisor.com web sitesindeki şikayetlerden hareketle sektör yöneticilerine geliştirecekleri stratejilerde, karar ve uygulamalarında yol gösterici olabilecek çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tüketici Şikayetleri, Turizm, Otel İşletmeleri, TripAdvisor, Mersin

Türkiye’de 1998-2023 Yılları Arasında Öğrenme Stilleri Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir Meta-Değerlendirme

Kader Gülsever

Mersin Üniversitesi

İnci Erdoğan Tarakçı

Mersin Üniversitesi

Özet

Eğitimde bireysel farklılıklar vardır ve bu farklılıkların başında öğrenme stilleri gelmektedir. İnsanlar farklı öğrenme stillerine sahiptir. Kişiler farklı öğrenme çalışmalarına karşı farklı yaklaşımlar gösterebilmektedir. Yapılan araştırmada Türkiye’de öğrenme stilleri konusunda 1998-2023 yılları arasında yapılmış yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Bu araştırmada, Türkiye’de Öğrenme Stilleri konusunda yapılan ve Ulusal Tez Merkezi’nde tam metinlerine ulaşılan tezler belirlenerek değerlendirilmeye alınmıştır. Araştırmada araştırılan tezlerin hangi üniversitede yapıldığı, yılı, yapıldığı il, enstitü, araştırmacının cinsiyeti, yazım dili, örnekleme tekniği gibi değişkenler incelenmiştir. Araştırmada tam metinlerine erişim izni olan toplam 272 adet tez incelenmiştir. İncelenen tezlerin toplam 227’si yüksek lisans ve 45’i doktora tezidir. Araştırma bir meta-değerlendirme çalışmasıdır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de 1998-2023 yılları arasında öğrenme stilleri konusunda yapılan tezler oluşturmuştur. Araştırma evren üzerinde gerçekleştirilmeye çalışılmış örneklem alınmamıştır. Araştırmanın sonucunda yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine oranla daha fazla olduğu, öğrenme stilleri ile ilgili kadın araştırmacıların daha fazla tez yazdığı ve Türkçe yazılan tezlerin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenme stilleri konusunda en fazla tezin 2019 yılında yazıldığı, en fazla tezin İstanbul ilinde yapıldığı, tezin yapıldığı üniversiteler sıralamasında ilk sırayı Marmara Üniversitesi’nin aldığı, araştırmaların daha çok Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde yapıldığı, araştırmalarda daha çok nicel veri toplama tekniğinin kullanıldığı, tezlerin kullanılan örnekleme tekniklerine göre dağılımında en çok kullanılan örnekleme tekniğinin basit tesadüfi örnekleme tekniği olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme Stilleri, Bireysel Farklılıklar, Eğitim, Lisansüstü Tezler.

Dayanıqlı Kənd Təsərrüfatında Logistikanın Rolu

Problemlər və İmkanlar

Vüsalə Cəfərova

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti

Xülasə

“Dayanıqlı Kənd Təsərrüfatında Logistikanın Rolu: Problemlər və İmkanlar” adlı araşdırma dayanıqlı kənd təsərrüfatının təşviqində logistikanın əhəmiyyətinin araşdırılmasına, dayanıqlı kənd təsərrüfatında logistikanın çətinliklərinin və imkanlarının müəyyənəndirilməsinə və siyasətçilər, praktiklər və tədqiqatçılar üçün anlayışların təmin edilməsinə yönəlib.

Davamlı kənd təsərrüfatı ekoloji, iqtisadi və sosial davamlılığa nail olmağı hədəfləyən əkinçilik sistemidir. Malların, xidmətlərin və məlumatların axınının idarə edilməsini əhatə edən logistika davamlı kənd təsərrüfatında kənd təsərrüfatı daxilolmalarının və məhsullarının səmərəli və səmərəli daşınmasını təmin etmək üçün vacibdir.

Tədqiqatın aktuallığı ərzaq təhlükəsizliyinə, ekoloji dayanıqlığa və iqtisadi artıma nail olmaqda davamlı kənd təsərrüfatının vacibliyindədir. Tədqiqat davamlı kənd təsərrüfatında logistikanın çətinlikləri və imkanları haqqında anlayışlar təqdim etməklə tədqiqat boşluğunu doldurmaq məqsədi daşıyır.

Açar sözlər: dayanıqlı kənd təsərrüfatı, logistika, problemlər, imkanlar

Роль Гейдара Алиева в развитии нефтяной стратегии Азербайджана

Айтакин Ахундова

Бакинский Государственный Университет

Аннотация

Главным составляющих азербайджанской модели государственного регулирования является роль лидера. Без всякого сомнения, что на возрождение азербайджанской государственности, общественно-политическую и социально-экономическую жизнь нашей страны, и в первую очередь на процесс развития нефтяной промышленности, в целом оказал влияние Президент Азербайджанской Республики Г. А. Алиев. Нефтяная стратегия Гейдара Алиева сыграла большое значение в выявлении всего экономического энергopotенциала республики и, в прежде всего, в ускоренном и динамичном становлении индустриального производства, модернизации и совершенствовании инфраструктуры, изучении новейших технологий современной техники и оборудования. Ярчайшим свидетельством дальновидной и широкомасштабной политики, проводимой Гейдаром Алиевым, стал возрастающий интерес крупнейших государств и нефтегазовых компаний к инвестициям в Азербайджане. В связи с этим особую актуальность приобретает проблема теоретического осмысления исторической роли Президента в становлении нефтяной стратегии независимого государства Азербайджана.

Ключевые слова: нефтяная стратегия, национальная экономика, роль президента Азербайджана. экономические реформы.

US Economy and Managing Resources and Its Implications

Lana Assadian

**Belmont University - Barbara Massey Rogers Graduate
School of Business**

Abstract

This paper analyzes what Economics is and how to manage it. Paper touching Economics history and explains in detail how and by whom Economic been “invent”, and what impacts Economy as a whole. Also, who’s responsible for managing resources. The research paper provides a good example of supply and demand and who’s responsible for changing this balance. When people see words economic and management first everyone thinks of government or state responsibility. However, let us all think one great example: if we want our wardrobe be filled with various style and color of clothes who’s changing demand in the market – us, people. Government/state simply tries to balance by adjusting the supply since demand is increased. The research paper clearly touches to the point how we can positively impact to keep economic in line, i.e., using local produce, less shipping, eco-friendly stoves. If we people are concise and good citizens about resources, we use on daily basis we will not have drastic changes neither in economy, nor in supply-demand chain. As a citizen of the world our every action provides reaction in economics and shifting economic and management.

Keywords: economy, management, resources

Aqroekosistemlərdə Radionuklidlərin Yayılması

Cəfərova Sürəyya

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə radionuklidlərin miqراسiyası modelinin hazırlanmasında qəbul edilmiş əsas modelləşdirmə yanaşmaları və fərziyyələr nəzərdən keçirilir.

Aqroekosistem dedikdə aqroiqlim rayonlarının hüdudları daxilində yer səthinin ərazilərində yerləşən antropogen aqrosenozlar məcmusu başa düşülür.

Ümumiyyətlə, aqroekosistemlərin çirklənmədən qorunması və mühafizəsi ən mühüm social-ekoloji vəzifə kimi dəyərləndirilir. Aqroekosistemlərdə radioloji cəhətdən zərərli maddələrin toplanması tendensiyası onların tərkibinin müntəzəm monitorinqini, çirklənmiş torpaqlarda isə onların zərərsizləşdirilməsi üçün aqrotexniki və aqrokimyəvi tədbirlər sistemindən istifadə edilməsini zəruri edir.

Bu gün aqroekosistemlərin radiasiya vəziyyətini qiymətləndirmək üçün əsas meyar torpağın və kənd təsərrüfatı məhsullarının radioaktiv çirklənməsidir. Aqroekosistemlərdə radionuklidlərin yayılması nöqtəyindən nəzərdən kritiklik, ilkin halqası torpaq olan heyvanların və insanların trofik zəncirləri boyunca radionuklidlərin miqراسiyası ilə bağlıdır. “Torpaq-bitki” trofik zəncirinin birinci həlqəsindəki radionuklidlərin biogen miqراسiyasının intensivliyi həm də onların kənd təsərrüfatı məhsullarına və daha da insan orqanizminə daha da daxil olmasını şərtləndirir.

Məqalədə elmi ədəbiyyatın təhlilinə əsasən müəyyənləşdirilmişdir ki, aqroekosistemlərdə radionuklidlərin yayılması, həmçinin bitkilər tərəfindən torpaqdan radionuklidlərin mənimsənilməsi, ilk növbədə, radionuklidin bioavailability asılıdır. Bu da, nuklidlərin fiziki-kimyəvi təbiəti və torpaqların aqrokimyəvi xassələri, həmçinin bitkilərin bioloji xüsusiyyətləri ilə müəyyən edilir.

Açar sözlər: aqroekosistemlər, radionuklidlər, çirklənmə, yayılma əmsalı, yayılma modeli.

Subtropik Meyvələrin İstehlak Xassələrinə Zərərvericilərin Təsiri və Keyfiyyət Ekspertizasının Aparılması

Kərimova Maya

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Şükürova Nəzrin

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə subtropik meyvələrin saxlanması, daşınması zamanı ətraf mühit və zərərvericilər vasitəsi ilə zədələnməsi haqqında nəzəri təhlil aparılmışdır. Subtropik meyvələr əsasən isti bölgələrdə yetişir. Bu meyvələrin saxlanması zamanı temperatur 23 və 30 dərəcə aralığındadır. Bu meyvələrin tərkibində mineral duzlar, şəkər, yağ və sairə kimi maddələr, həmçinin subtropik meyvələrin tərkibində PP, P₁, P₂, C, B₁, B₂ kimi qiymətli vitaminlər də vardır. Məqalədə həmçinin subtropik meyvələrin hansı zərərvericilərin təsiri ilə zədələndikləri haqqında da məlumat verilir. Subtropik meyvələr saxlanılma zamanı antraknoz, scab, panama xəstəliyi və sairə kimi zərərvericilərin təsiri ilə zədələnmə bilər. Azərbaycanda subtropik meyvələrin yetişdirilməsinin əhəmiyyəti də məqalədə öz əksini tapır. Subtropik meyvələrin keyfiyyətinin yoxlanılması üçün orta nümunənin götürülməsi, aparılan təhlillərin nəticələri haqqında da məlumatlar ehtiva olunur. Aydın olur ki, kütləsindən asılı olmayaraq götürülən orta nümunənin nəticəsi bütün mal partiyasına aid edilir. Ona görə orta nümunənin götürülməsi prosesinə xüsusi yanaşmanın olduğu qeyd olunur. Bu baxımdan məqalənin aktuallığını, eləcə də subtropik meyvə yetişdirmək istəyən müəssisə və yaxud şəbəkələrə yararlı olacağını qeyd etmək olar.

Açar sözlər: subtropik, keyfiyyət, meyvə,

Büdcə Gəlirlərinin Formalaşmasında Qeyri-Neft Sektorundan Vergi Daxilolmalarının Nəzəri Aspektləri

Quliyev Toğrul

Azərbaycan Dövlər iqtisad Universiteti

Xülasə

İqtisadi ədəbiyyatlarda büdcə daxilolmaları, vergilər və onun mahiyyətinə çox tez-tez rast gəlinir. İqtisadçılar ölkələr və onların gəlirlərinin formalaşmalarını araşdırarkən bir çox təsnifatara ayırırlar. Bu məqalədə büdcə gəlirlərinin formalaşmasında qeyri-neft sektorundan gələn daxilolmaları vergilər, sosial ödəmələr, cərimələr və s digər daxilolmaları qeyd etmək mümkündür. Bu cür təsnifatlaşdırma çox uzun ola bilər biz bu məqalədə qeyri-neft sektordən vergidaxilolmalarını nəzərdən keçirəcəyik. Ölkə ərazisində rezident və qeyri-rezident iqtisadi subyektlərin gəlirlərindən büdcəyə vergilərin hesablanması və ödənilməsi, bu aspektdə olan nəzəri faktorlar qeyd olunacaqdır. Bu məqalədə vergi daxilolmalarının mahiyyəti və bu iqtisadi kateqoriyanın iqtisadiyyat və idarəetmə nəzəriyyəsidəki yeri ilə bağlı müxtəlif ekspertlərin fikirlərinə əsaslanan tədqiqatların nəticələri təsvir edilmişdir.

Tədqiqat zamanı ölkənin rəsmi hökumət idarələrinin rəsmi hesabatlarına və iqtisadi statistik göstəricilərinə istinad ediləcəkdir. İqtisadi məktəblərin müəlliflərinin fikirlərinə nəzər yetiriləcəkdir.

Tədqiqatın nəticəsi kimi hal-hazırda ölkə ərazisində olan vəziyyəti qısaca şərh ediləcəkdir. Dövlət büdcəsinin gəlirlərində vergidaxilolmalarının artırılması üçün müxtəlif təkliflər irəli sürüləcəkdir. Bu təkliflər gələcəkdə iqtisadi dərslərdə istifadə oluna bilər.

Açar sözlər: qeyri-neft sektorunda vergidaxilolmaları, büdcə gəlirləri

Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartları və İctimai Sektorlar Üçün Mühəsibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlarının Metodoloji Əsasları

Ağamir Əsgərov

Bakı Mühəndislik Universiteti

Ruxsarə Mehdiyeva

Bakı Mühəndislik Universiteti

Xülasə

Məqalənin aktuallığı: Məqalə maliyyə hesabatının beynəlxalq standartlarını və ictimai sektorlar üçün mühəsibat uçotunun beynəlxalq standartlarının əsaslarını təqdim edir və bu standartların dünya üzrə qəbul edilmiş praktiklər olduğunu vurğulayır. Məqsədi: Maliyyə və hesabat sahəsində çalışanlar üçün beynəlxalq standartları və metodologiyalar haqqında aktual və ətraflı məlumatlar verməkdir. Məqalə, dünya üzrə qəbul edilmiş standartlara uyğun maliyyə hesabatı və mühəsibat uçotu tətbiq etməyə kömək edir və bu standartların ictimai sektorlar üçün necə tətbiq edilməli olduğunu da açıqlayır. Məqalə, bu sahədə çalışanların beynəlxalq praktikləri öyrənməsi və tətbiq etməsi üçün faydalıdır. Elmi yeniliyi: Son dövrlərdə maliyyə hesabatı və mühəsibat uçotu sahəsində elmi yeniliklər həyata keçirilib. Bunların ən mühümü, beynəlxalq maliyyə hesabatı standartları olan "Maliyyə Hesabatları üçün Beynəlxalq Standartlar"ın sonuncu versiyası (IFRS 17) və "Mühəsibat uçotunun Beynəlxalq Standartları"nın sonuncu versiyası (IPSASB) daxil olmaqla standartların yenilənməsidir. Bu məqalənin praktik əhəmiyyəti, Bu məqalə, maliyyə və hesabat sahəsində çalışanlar üçün ictimai sektorlar üçün beynəlxalq standartları və metodologiyalar haqqında aktual və ətraflı məlumatlar təqdim edir. Bu məlumatlar, işlərini beynəlxalq standartlara uyğun həyata keçirmək istəyənlər üçün də dəyərli olacaq. Məqalədə təqdim edilən beynəlxalq standartlar və metodologiyalar, maliyyə və hesabat sahəsində işləyən şirkətlər üçün mütləqdir və bu standartlara uyğun hesabat və mühəsibat uçotu, şirkətlərin sürətli və effektiv işləməsinə kömək edir. Nəticəsi son dövrlərdə artan beynəlxalq ticarət və maliyyə fəaliyyəti nəticəsində aktual və ətraflı məlumatlar təqdim edir.

Açar sözlər: maliyyə hesabatı, beynəlxalq standartlar, mühəsibat uçotu

Enerji Sektorunun Strukturunun Optimallaşdırılması Davamlı İnkişafa Keçid Amili Kimi

Günay Pənahova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Orxan Vəliyev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Energetika sahəsi üzrə aparılan biləcəklə mümkün optimizasiyaların potensial nəticələri araşdırılmış və alternativ enerji mənbələri layihələrinin həyata keçirilməsi üzrə hansı təşviqat və güzəştləri tətbiq edilə biləcəyi öyrənilmişdir. Bir digər məqsəd 2030-cu ilə qədər qarşıya qoyulmuş hədəf olan istixana effekti yaradan qazların emissiyasının azaldılması öhdəliyinin həyata keçirilə bilinməsi üçün edilə biləcəklə tədbirlərin hansılar olduğunun aşkarlanması və müvafiq olaraq onların ölkəmizdə tətbiq olunma biləcəklə üçün hansı şərtlərin mövcud olması barəsində araşdırma edərək nəticələr əldə etməkdir. Bu şərtlərə maliyyə təminatını, texniki-texnoloji dəstəyini əldə edilməsini, avadanlıqları əlçatan olması, infrastrukturun mövcudluğu, insan kapitalının yetəri qədər ixtisaslı olub-olmamasını və s. şərtlər olaraq ilkin formada sadalamaq mümkündür. Dünya ölkələrinin müvafiq sahə üzrə təcrübəsi, Azərbaycanın energetika sahəsinin strukturu araşdırılmış və tətbiq edilə biləcəklə potensial tədbirlər təklif olunmuş və bərpa olunan enerjinin rolu xüsusi qeyd olunmuşdur. Ənənəvi enerji mənbələri olan neft və qazın və törəmələrinin yanmasına əsaslanan istehsalın bərpa olunan enerji növləri ilə əvəz olunmasının hansı təsirlərə yol açma biləcəklə üzrə təklif və proqnozlar verilmişdir.

Açar sözlər: Bərpa olunan enerji, enerji effektivliyi, dayanıqlı iqtisadi inkişaf, optimizasiya tədbirləri

Azərbaycan Respublikasının Sosial İnkişafının Heydər Əliyev Epoxası

Rəşad Hüseynov

Azərbaycan Dövlət İqtisadi Universiteti (UNEC)

Rafail Rzayev

Azərbaycan Dövlət İqtisadi Universiteti (UNEC)

Farhad Mikayilov

Azərbaycan Dövlət İqtisadi Universiteti (UNEC)

Elman İbişov

Azərbaycan Dövlət İqtisadi Universiteti (UNEC)

Xülasə

Məqalədə son 50 ili əhatə edən bir dövrdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyi illərində ölkəmizin sosial inkişafı məsələləri sistemli şəkildə araşdırılmışdır. Bu məqsədlə məqalədə 3 mərhələ üzrə təhlillər aparılmışdır.

Birinci mərhələ 1969-1982-ci illərdə Ümummilli liderin Azərbaycana rəhbərliyinin birinci dövrünü əhatə edir. Birinci mərhələ üzrə respublikamızın sosial inkişafını xarakterizə edən sahələr, o cümlədən, təhsil, səhiyyə, elm, mədəniyyət, idman sferalarında, əhalinin məşğulluğu sahəsində aparılan islahatlar təhlil edilmişdir. İkinci mərhələ üzrə 1993-2003-cü illəri əhatə edən dövr üçün respublikamızın sosial inkişafı istiqamətində fundamental baza yaradan proseslər təhlil edilmişdir. Üçüncü mərhələ üzrə isə 2003-cü ildən sonrakı dövr ərzində Ümummilli liderin ideyaları əsasında ölkə başçısı İlham Əliyev cənabları tərəfindən respublikamızın sosial tərəqqisi istiqamətində reallaşan proseslər və onların nəticələri təhlil edilmişdir. Aparılmış araşdırmaların nəticələri ayrı-ayrı inkişaf dövrləri üzrə müqayisəli şəkildə təhlil edilmişdir.

Məqalənin sonunda müasir qlobal çağırışlar fonunda ölkəmiz üçün strateji hədəflər konkretləşdirilmişdir.

Açar sözlər: sosial inkişaf, sosial sfera, sosial müdafiə, sosial siyasət.

Bitki Əsaslı Alternativlər: Yulaf Südü Konsentratının Emalı

Əkbərzadə Zeynəb

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Beynəlxalq və daxili ərzaq bazarının timsalında, süd sənayesinin nisbətən yeni sektorunun - "bitki südü"nün inkişafının ümumi meyli əsasən, ən populyar markalar və çox istifadə edilən protein tərkibli bitki növlərinədir. Belə xammallara paxlalılar, dənli bitkilər, qoz-fındıq misal ola bilər. Bitki südü istehsalı texnologiyasında texnoloji üsullara, kolloid sistemin fiziki-kimyəvi dayanıqlılığınə, məhsulun uzun müddət saxlanması təmin etmək üçün sterilizasiya üsullarına diqqət yetirmək lazımdır.

Yulaf südü inək südü ilə müqayisədə təxminən onun yarısı qədər protein tərkibinə malikdir. Və digər bitki əsaslı süd əvəzediciləri kimi, tərkibində zülal çoxdur.

Yulaf südü, süd və soyaya allergiyası olan insanlar üçün təhlükəsizdir. Həmçinin o, qoz-fındıq allergiyası olanlar və xüsusilə vəqan qidalanma rejimini seçən insanlar üçün də yaxşı seçimdir.

Ancaq çölyak xəstəliyiniz varsa və ya qlütendən qaçırırsınızsa, yulaf südünün hansı yulaf növündən istifadə olunaraq hazırlandığına mütləq diqqət yetirməlisiniz. Çünki bəzi istehsal proseslərində yulaf və taxılın eyni maşınlarda emal edilməsi və ya əkin zamanı buğdanın yanında yetişdirdikləri zaman yulafda çirklənmə baş verə bilər. Bu zaman yulaf əzməsi və buğda qarışır və onda son məhsula xass olmayan maddələr, tekstura, dad yarana bilər. Hər bir halda yulafın çirkləndirici taxıllara məruz qalmadığından əmin olun.

Açar sözlər: bitki südü, zülal, yulaf südü.

Azərbaycanın İqtisadi İnkişafında Heydər Əliyev Dövrü

Fazil Hacıyev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Nurullah Altun

Sakarya Universiteti

Tacəddin Hacıyev

Bakı Biznes Universiteti

Xülasə

Bütün dövrlərdə ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı hər zaman diqqət mərkəzində olmuşdur. Bu baxımdan bu dövrlərdə davamlı sosial-iqtisadi inkişafa ulu öndər Heydər Əliyev önəm vermişdir. Belə ki, əhalinin sosial-iqtisadi rifahının yaxşılaşdırılmasına, iqtisadiyyatın sürətləndirilməsinə, xarici iqtisadi əlaqələrin yaxşılaşdırılmasına və fəaliyyətdə olan müəssisələrin modelləşdirilməsinə diqqət yetirmişdir. Müasir şəraitdə regionların davamlı sosial-iqtisadi inkişafı xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Çünki ölkənin iqtisadi təhlükəsizliyi, davamlı inkişafı və rəqabət qabiliyyətinin artırılması regionların inkişafından çox asılıdır. Buna görə də regionların davamlı sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsi, o cümlədən bölgələrdə dayanıqlı inkişaf prinsiplərinə əsaslanan rəqabət qabiliyyətli iqtisadiyyat, beynəlxalq standartlara cavab verən sosial rifah, təbii resurslardan səmərəli istifadəsi, innovasiyalı iqtisadiyyatın modernləşdirilməsi və ətraf mühitin etibarlı mühafizəsini təmin edən ekoloji təhlükəsizlik sisteminin formalaşmasına imkan verir, əlverişli mühitin yaradılması məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 yanvar 2019-cu il tarixli 500 sayılı fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2019-2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramı” qəbul olundu. Hazırda bu proqrama əsasən regionlarda geniş miqyaslı tədbirlər həyata keçirilir.

Açar sözlər: Bazar iqtisadiyyatı, iqtisadi inkişaf, dövlət siyasəti, regionların inkişafı, rəqabət

Impact of Event Tourism on the Destinations of Azerbaijan

Hikmat Hasanov

Azerbaijan Tourism and Management University

Abstract

In this thesis, the effects of event tourism on the socioeconomic development of Azerbaijan will be researched. The role of event tourism in Azerbaijan is increasing each year slightly by taking place in sports events, festivals, musical competitions, and tourism fairs. Since 2012 when Eurovision Song Contest was held in Baku, Azerbaijan has become one of the event centers in the world. As the number of events held in Baku increases, tourist arrivals also increase slightly. Mentioning event tourism, festivals, seminars, meeting events, and other events are considered.

As mentioned, the increasing number of events held in Azerbaijan has impacts on socio-economic development. Therefore, the importance of event tourism was one of the essential reasons in order to select this topic.

The methodology is based on two types of methods which are qualitative and quantitative, as well as secondary data were obtained from books, articles, web pages, and journals. Expert interviews included a qualitative approach; surveys about the effects of event tourism on socioeconomic development were a part of the quantitative method.

According to my research, event tourism is a new type of tourism for the country, and in order to achieve sustainable development, it is required to find out and apply new strategies, programs and plans. Therefore, the author's recommendations can be considered some of the solutions to prevent challenges related to that topic.

Key Words: events, new strategies, socioeconomic development, a new type of tourism, sustainable development

Kiçik Pərakəndə Bizneslərdə İnnovativ Fəaliyyətin Təşviqində Dağıtım Kanalı Agentlərinin Rolu: İnformasiya Texnologiyalarında Adop-Un Tədqiqati

Ruslan Dadayev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

İnformasiya texnologiyalarının (İT) uğurlu tətbiqi pərakəndə satıcıya böyük və ya kiçik, həlledici rəqabət üstünlüyü mənbəyi təklif edir. Bununla belə, kiçik pərakəndə satıcılar satış məlumatlarının toplanması, təhlili və ünsiyyətinin yeni texnologiyalarını mənimsəməkdə çətinlikçəkirlər. Dağıtım kanalı daxilində dörd vasitəçi agent - topdansatışçılar, ticarət assosiasiyaları, könüllü qruplar və françayzerlər - kiçik pərakəndə satıcılar arasında İT-nin daha geniş şəkildə mənimsənilməsini təşviq etmək üçün yaxşı yerdədir. Hər bir agentin rolu sorğu nəticəsində əldə edilmiş məlumatların təqdimatı vasitəsilə araşdırılır və təklif olunur ki, bu agentlərdən heç biri innovasiyaların qəbulunu təşviq etmək üçün bu potensialdan geniş şəkildə istifadə etməyib. Bununla belə, İT-dən istifadə edən kiçik pərakəndə satıcıların müəyyən edilə bilən coğrafi və təşkilati klasterlərinin olması bu agentlərdən bəzilərinin İT-nin mənimsənilməsinin təşviqində oynadığı mühüm rolu göstərir və başqalarının innovativ fəaliyyəti təşviq edə biləcəyi yolları göstərir.

Açar sözlər: İnformasiya texnologiyaları, EPOS, elektron kassa registri, françayzer

Problems of Greening and Agro-Ecological Assessment of The Development of The Agricultural Sector of The Karabakh Economic Region of The Republic of Azerbaijan

Ilgar Khalilov

Azerbaijan State Economic University (UNEC)

Farhad Eminov

Azerbaijan State Economic University (UNEC)

Summary

During the occupation by Armenia in the Karabakh economic region of the Republic of Azerbaijan, the military degradation of agricultural land and their use in agriculture and animal husbandry without observing agro-ecological rules led to the destruction of soil fertility and a decrease in the optimality of agricultural landscapes.

The article presents modern ideas on re-agro-ecological assessment of lands and solving urgent agro-ecological problems of their use in agriculture for the greening of the development of the agricultural region of the Karabakh economic region. In the economic region, the main approach is given to methodological issues of agroecological assessment of soil quality, ecologization of rational use of agricultural land, agroecological analysis of anthropogenic soil dynamics, regional integration of assessment of agroecological soil quality. When designing the agro-ecosystems of the Karabakh economic region, an agro-ecological approach to differentiation of the territory according to soil-climatic factors, soil assessment taking into account geomorphological and climatic factors are given. At the same time, the importance of cadastral valuation and accounting for the current ecological state of land resources in the region, as well as issues of their effective use and protection, are explained.

In order to ensure the development of the agricultural sector of the region, the article reveals the importance of a comprehensive agro-ecological assessment of land resources, ways to eliminate the main indicators of land degradation and environmental requirements for growing plants, determining territorial units characterized by variability of natural and climatic conditions, agro-production grouping of elementary plots of agro-landscapes and according to agro-ecological area estimates, ways of organizing the rational use of land were investigated.

Key words: greening, agriculture, environmentally friendly product, agro-industrial complex, assessment.

Məsafədən İdarə Olunan Robotların İqtisadiyyatı və İdarə Edilməsi: Reallıqlar və Perspektivlər

Sədaqət Şükürlü

**Müdafiə Sənayesi Nazirliyi Milli Aerokosmik Agentliyi, KC
MKB**

Xülasə

Məqalədə məsafədən idarə olunan robotların iqtisadiyyatı və idarə olunmasının hərtərəfli nəzərdən keçirilməsi, onların cari reallıqları və gələcək perspektivləri, təhlükəli iş mühitlərində məhsuldarlığın artırılması, xərclərə qənaət və təkmilləşdirilmiş təhlükəsizlik daxil olmaqla, məsafədən idarə olunan robotlardan istifadənin iqtisadi faydaları araşdırılır. Bundan əlavə, məqalədə müxtəlif ölkələrin məsafədən idarə olunan robotların iqtisadiyyatına və idarə edilməsinə yanaşmalarına, o cümlədən onların istifadəsini tənzimləyən tənzimləyici baza və dövlət siyasətinə ümumi baxış təqdim olunur. Məqalə, sərt qaydalardan tutmuş bizneslərin bu texnologiyaları mənimsəməsi üçün təşviq və subsidiyalara qədər müxtəlif ölkələrin fərqli baxışlarını və siyasətlərini vurğulayır. Bundan əlavə, məqalədə operatorlar və robotlar arasında effektiv ünsiyyət ehtiyacına və müvafiq idarəetmə sistemlərinin işlənilməsinin vacibliyinə diqqət yetirilərək, məsafədən idarə olunan robotların idarə edilməsi müzakirə olunur. O, həmçinin bu robotların işçi qüvvəsinə potensial təsirlərini, o cümlədən ixtisasların artırılması ehtiyacını və bəzi iş yerlərinin potensial yerdəyişməsinə araşdırır. Ümumilikdə, məqalədə məsafədən idarə olunan robotların hazırkı vəziyyəti və gələcək perspektivləri, onların iqtisadiyyatı və idarə edilməsi, biznes və bütövlükdə cəmiyyət üçün təqdim etdikləri problemlər və imkanları təhlil edir.

Sənaye Müəssisələrində Məhsul Keyfiyyətinin İdarə Edilməsinin Təhlili

Nuray Məmmədli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalə sənaye müəssisələrində məhsul keyfiyyətinin idarə edilməsinə həsr edilmişdir. Müəssisədə fəaliyyətin təşkilinə proses nöqtəyi-nəzərindən baxılır. Məhsul keyfiyyətinin idarə edilməsi fəaliyyətinin təşkili proses yanaşmasından asılı olacaqdır. Proses dedikdə, giriş mərhələləri çıxışa çevirən addımların, elementlərin məntiqi ardıcılığı kimi başa düşülməsi məqalədə təklif olunur. Biz vurğulayırıq ki, məhsulların keyfiyyəti bilavasitə onun layihəsi, inkişafı, istehsalı və istifadəsi proseslərinin keyfiyyəti ilə müəyyən edilir. Buna əsaslanaraq, keyfiyyətin idarə edilməsinin əsas vəzifəsi bütün bu proseslərin nəzarət altında olmasını və keyfiyyət tələblərinə uyğunsuzluqların aşkar edilərək aradan qaldırılmasını təmin etməkdir. Sənaye müəssisənin müəyyən şərtlərinə əsasən, keyfiyyətin idarə edilməsi üçün proses yanaşmasının tətbiqi təklif olunur. Məhsulun keyfiyyətinin idarə edilməsinin əsas sistem prosesləri müəssisənin fəaliyyətinin təsərrüfat mexanizminin ən mühüm elementləri hesab olunur. Sənaye müəssisəsində məhsulun keyfiyyətinin idarə edilməsinin xüsusiyyətləri, ona nəzarət üsulları və müəssisədə istehsalın keyfiyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi istiqamətləri araşdırılır. Məhsulun keyfiyyətinin idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi istiqamətləri və istehsal prosesində keyfiyyətə nəzarət algoritmi təklif olunur. Aparılan tədqiqatın nəzəri və metodoloji əsasını məhsulun keyfiyyətinin idarə edilməsi nəzəriyyəsinin müddəaları, elmi biliklərin ümumi elmi metodları təşkil etmişdir.

Açar sözlər: analiz, iqtisadi və riyazi modellər, məhsul, keyfiyyət, ümumi faktorlar, idbarə edilmə

Təsərrüfat Subyektlərində İqtisadi Səmərəliliyin Artırılmasında İnformasiya Sistemlərinin Rolu

Səkinə Lazımova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Müasir şirkətlərin fəaliyyətində informasiya texnologiyalarından istifadə müasir təşkilatlar üçün bir sıra imkanların yaranmasına səbəb olur, məsələn, şirkətlərin istehsal fəaliyyətinin optimallaşdırılması; kadrların idarə edilməsi üzrə işin sistemləşdirilməsi; iqtisadi hesablamaların düzgünlüyünün təkmilləşdirilməsi; riskin azaldılması və tikintinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün qeyri-müəyyənlik şəraitində qərarların qəbulu imkanlarından istifadə edilməsi və s. İndiki mərhələdə təsərrüfat müəssisələri və şirkətlər öz fəaliyyətlərində yeni informasiya sistemlərinin və texnologiyalarının tətbiqinə getdikcə daha çox diqqət yetirməlidirlər. Bu, nəinki rəqabətqabiliyyətli məhsullar istehsal etməyə, gəlirliliyi artırmağa imkan verəcək, həm də şirkətin səmərəli idarə olunmasına kömək edəcəkdir. Buna görə də, iqtisadi subyektin iqtisadi səmərəliliyinin artırılmasında informasiya sistemləri və texnologiyalarının rolu məsələsi bu gün aktual mövzudur.

Açar sözlər: informasiya texnologiyaları, informasiya sistemləri, təsərrüfat subyekti, iqtisadi səmərəlilik.

Elektron Ticarətin Biznes Performansına Təsirləri

Məzahir Musayev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Elektron ticarətin sürətli böyüməsi şirkətlərin müştərilərlə necə işlədiyini və qarşılıqlı əlaqəsini dəyişdirdi. Bu sənəd elektron ticarətin iş performansına təsirinin icmalını təqdim edir. Mövcud ədəbiyyat və empirik məlumatların nəzərdən keçirilməsinə əsaslanaraq, burada e-ticarətin müştəri xidməti, rəqabət, əhatə dairəsi, kibertəhlükəsizlik, infrastruktur, əməliyyat xərcləri və əməliyyatlar daxil olmaqla biznes əməliyyatlarının müxtəlif aspektlərinə təsiri nəzərdən keçirilir.

Məruzə, e-ticarətin daha geniş auditoriyaya çatmasına, müştəri xidmətini yaxşılaşdırmasına, rəqabəti artırmasına və əməliyyat xərclərini azaltmasına imkan verərək iş performansına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərdiyi qənaətinə gəldi. Elektron ticarət kibertəhlükəsizlik və infrastrukturun yaxşılaşdırılmasına gətirib çıxardı, baxmayaraq ki, bu sahələr hələ də bir çox müəssisə üçün narahatlıq doğurur. Sənəddə e-ticarətin potensial faydaları, məsələn, satışların artması və inventar xərclərinin azaldılması, həmçinin e-ticarətlə bağlı problemlər və risklər vurğulanır.

Ümumilikdə isə, məruzə e-ticarətin həm iş, həm də istehlakçılar üçün əhəmiyyətli faydalar gətirərək biznes performansına pozitiv təsir göstərdiyi qənaətinə gəldi. Bununla birlikdə, bu texnologiyanın potensialını tam şəkildə həyata keçirmək üçün kibertəhlükəsizlik və rəqabət kimi e-ticarətlə əlaqəli problem və risklərin həll edilməsinin vacibliyini də vurğulayır.

Açar sözlər: E-ticarət, Effektivlik, Rəqabət, Kibertəhlükəsizlik, Tranzaksiya xərcləri

Econometric Assessment of The Impact of The Processed Products on Circulatory Disorders

Nigar Mammadova

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

Surely, the level of development of each country is explained together with the income, education and health indicators of the population living in that country. The health of members of society is one of the key factors in economic development and productivity. However, diseases and deaths have a negative impact on overall well-being. Diseases affect economic indicators, but at the same time, it is necessary to investigate which factors affect the occurrence of diseases and to what extent. This research was conducted in this article. The article examines the Econometric assessment of the impact of processed products on circulatory disorders. During the research, only the indicator of margarine production from 2007 to the present day was used. Thus, based on the official data of the Statcom covering the years 2000-2020, regression models of the impact of the processed products on circulatory disorders in the "EViews" Application Program Package. The results obtained on the basis of the models were analyzed. According to the model, a 1% increase in margarine consumption leads to a 0.14% increase in the number of cardiovascular diseases after 1 year.

Keywords: disorders, processed products, econometric

Heydər Əliyev İrsi Müstəqil Azərbaycanda Elm və Təhsilin Tərəqqisinin Əsası Kimi

Quliyeva Şəfa

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Ulu Öndər Heydər Əliyevin milli inkişaf konsepsiyasında təhsilin səviyyəsinin yüksəldilməsi, təhsil ocaqlarının fəaliyyətinin genişləndirilməsi, milli kadrların hazırlanması məsələləri hər zaman xüsusi yer tutmuşdur. Bu gün müasir tələblərə tam olaraq cavab verən Azərbaycan təhsil sisteminin əsası Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuşdur. Heydər Əliyev böyük uzaqgörənliklə insan kapitalını qlobal rəqabətqabiliyyətlik amili kimi dəyərləndirmiş və Azərbaycanın milli inkişaf prioritetlərində əsas potensialı insan kapitalının inkişafı istiqamətində səfərbər etmişdir. Elm və təhsil sahəsində Ulu Öndər strategiyasının davamı kimi Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində (UNEC) elmi tədqiqatların genişləndirilməsi, yüksək reytingli universitetlərin təcrübəsi və milli iqtisadiyyatın inkişaf strategiyasına uyğun olaraq tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, kadr hazırlığına kompleks yanaşma əsasında gələcəyə yönəlik yeni ixtisasların yaradılması, real sektor və tədrisin inteqrasiyası əsasında yüksək elmi-tədqiqat potensialının formalaşdırılması istiqamətində genişmiqyaslı kompleks tədbirlər görülür. Bu gün UNEC-də ali təhsilin missiyasının funksiyaları sinergetik vəhdətdə uğurla realizasiya edilir. Ümummilli Lider ideyalarına sadıq qalaraq işğaldan azad edilmiş ərazilərinin bərpaşında təhsilin inkişafı istiqamətində Ağdam şəhərində Qarabağ Universitetinin yaradılması Qarabağın təhsil mərkəzinə çevrilməsində mühüm rola malik olmaqla, bölgənin daha da sürətli inkişafına təkan verəcəkdir.

Açar sözlər: Heydər Əliyev irsi, elm və təhsilin inkişafı, Qarabağ Universiteti

Продуктовый Менеджмент В Коммерческом Банке

Вусал Гулиев

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Abstract

The article discusses the importance of product management in the success of a business, particularly in the banking industry. It emphasizes the need for analyzing customer needs and market trends, using modern technologies for product development and improvement, and having a clear product development strategy. The article suggests creating product management teams to oversee the product lifecycle and work closely with marketing, development, and sales departments for successful commercialization. Regular monitoring and analysis of product effectiveness and customer feedback systems are also important. Unique bank products must be developed, differentiating them from competitors through new technologies, additional services, or unique features.

There has also been an increase in major innovations and growth in the banking system, which have influenced changes in the current environment and customer acquisition. In general, the article is popular banking organizations to actively develop and protect their products and services to ensure sustainable growth and consumption of resources in the market.

The importance of innovation and the readiness of banks to adapt to changes in the market environment and customer behavior is also emphasized. In general, the article encourages banking organizations to actively develop and improve their products and services to ensure sustainable growth and competitiveness in the market.

Lastly, the article highlights common mistakes banks make in product development such as insufficient market research, ineffective product marketing, lack of investment in research and development, and absence of a clear product development strategy.

Keywords: banking products, product management, banking service, banking operation.

Azərbaycan İqtisadiyyatının Sahəvi Klasterləşdirilməsi

Aysel Qaragözova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Azərbaycan iqtisadiyyatının klasterləşdirilməsi ölkəmizin sənaye və xidmət sektorlarının daha sürətli inkişaf etməsi, istehsalatın artırılması və ixrac potensialının gücləndirilməsi üçün çox vacib bir məsələdir. Klasterləşməni tətbiq etmək, sənaye müəssisələri arasında bir əlaqə və təcrübə mübadiləsi yaradacaq, innovativ texnologiyaların inkişafını təmin edəcək və təhsil və elmi-texniki potensialın artırılmasına kömək edəcəkdir.

Azərbaycan öz potensialı ilə bir çox sənaye sahəsində inkişaf etmək üçün yaxşı bir zəminə sahibdir. Turizm, neft-qaz, kimya sənayesi, metallurgiya və s. sahələr, klasterləşməni tətbiq etmək üçün müsbət şərait yaradır. Klasterləşməni tətbiq edərək, sənaye müəssisələri arasında əlaqələr yaradılacaq, təcrübə və məlumat mübadiləsi təmin ediləcək, sənayenin daha sürətli inkişaf etməsi üçün zəmin yaradılacaq.

Ümumiyyətlə, klasterləşmə tətbiq edərək, Azərbaycan iqtisadiyyatı daha konkret və müasir bir şəkildə inkişaf edəcək, ölkəmizin sənaye və xidmət sektorlarının inkişaf potensialı artacaq, daha çox iş imkanları yaradılacaq, müəssisələr arasında təcrübə və məlumat mübadiləsi təmin ediləcək və ölkəmizin ixrac potensialı güclənəcəkdir.

Lakin, klasterləşdirmə prosesi çətin bir işdir və bəzi zəruriyyətlər tələb edir. Bunlar arasında sənaye dəstəkləri, infrastruktur, maliyyələşmə, təşviqatlar və iş birliyi yer alır. İndiki şəraitdə klasterləşdirmə tətbiq etmək, Azərbaycanın yerli və beynəlxalq bazarlarda daha rəqabətli olmasına kömək edəcək və ölkəmizin iqtisadiyyatının inkişafına bərabər şəkildə sürət qazandıracaqdır.

Açar sözlər: klaster, sənaye, təcrübə mübadiləsi, innovasiya

Azərbaycanda Qida Sənayesinin Müasir İnkişaf Xüsusiyyətləri

İlqar Sadıqov

Bakı Dövlət Universiteti

Xülasə

Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun əsas sahələrindən biri kimi qida sənayesinin inkişafı üçün əlverişli mühit yaradılmaqdadır. Qida sənayesi müasir dünyada iqtisadiyyatın əsas aparıcı sahələrdən birinə çevrilməklə, insanların keyfiyyətli ərzaq məhsulları ilə təminatında, ərzaq təhlükəsizliyinin yaradılmasında xüsusi əhəmiyyət kəsb etməsi ilə nəzərə çarpır. Azərbaycanda bu sahənin inkişafı aqrar sektor ilə də sıx bağlı olub, yerli xammal resurslarından istifadə də mühüm rol oynamaqdadır. Ölkədə qida sənayesinin müasir inkişafında müəyyən irəliləyişlər baş versə də, lakin bu sahədə fəaliyyət göstərən müəssisələrin fəaliyyətinin əsaslı şəkildə təkmilləşdirilməsinə ehtiyac vardır. Xüsusilə də daxili və xarici bazarlarda sahə üzrə istehsal olunan məhsulların rəqabət qabiliyyətinin artırılması, istehsal fəaliyyətində müasir texnologiyaların tətbiqi öz vacibliyi ilə çıxış edir. Qida sənayesində investisiya qoyuluşları sırf daxili mənbələr üzrə həyata keçirilsə də, lakin bu yatırımların həcmi sahənin inkişafı baxımından yetərli hesab olunmur. Məqalədə qida sənayesinin müasir inkişaf xüsusiyyətləri araşdırılır, bu sahənin inkişafı ilə bağlı mövcud vəziyyət qiymətləndirilir. Qida sənayesinin əsas inkişaf problemləri göstərilməklə, onların həlli baxımından müəllif tərəfindən əhəmiyyət kəsb edən təkliflər irəli sürülür.

Açar sözlər: qida sənayesi, ərzaq məhsulları, iqtisadi islahatlar, aqrar sektor, emal sənayesi

Metiz Məhsullarının Keyfiyyətinin Qiymətləndirilməsi

Quliyev Samir

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Bərkidicilər müxtəlif hissələrin və quruluşların birləşmələrini yaratmaq üçün istifadə olunan hissələrdir. Məsələn: boltlar, vintlər, millər, qaykalar, şuruplar, özünü vuran vintlər, pərçimlər və s. Eyni zamanda, elementlər mütləq metal deyil - dübellər, şaplar və yuxarıdakı plastik məhsullar da ola bilər. Bundan əlavə, armatur bərkidicilərə də aid edilə bilər: iplər, zəncirlər, montaj mötərizələri və daha çox. Sözügedən məhsullar ГОСТ, DIN, ISO, EN və digərləri kimi müxtəlif sistemlərdə standartlaşdırıla bilər. Bərkidici məhsullar həm böyük sənayedə, həm də gündəlik həyatda istifadə olunur. Bu və ya digər elementi hazırlamadan əvvəl iş onun iş parçaları ilə aparılır, sonra düzgün işlənir. Dizaynından asılı olaraq, bərkidici məhsul yalnız ona xas olan müxtəlif elementlərə malik ola bilər. Beləliklə, məsələn, boltlarda, vintlərdə, şuruplarda ümumiyyətlə başlığı və çubuğu var. Bu vəziyyətdə, fərdi versiyalar başlıqda burtun olmasını nəzərdə tutur. Şlisin köməyi ilə bu məhsulun montajı (burulması) aparılır. Şübhəsiz ki, qayka və boltlar sənaye inqilabının başlanğıcı ilə bərkidici kimi geniş yayılmışdır. Çoxları səhvən metizləri yalnız özünü vuran vintlər, boltlar, vintlər kimi bərkidicilər olduğunu düşünür.

Açar sözlər: boltlar, vintlər, qaykalar

Ətraf Mühit və Təbii Sərvətlərin İqtisadiyyatı

Vəliyeva Natəvan

Mingəçevir Dövlət Universiteti.

Xülasə

Təbii ehtiyatların iqtisadiyyatı Yer in təbii ehtiyatlarının tələbi, təklifi və bölüşdürülməsinə diqqət yetirir. Məqsəd təbii ehtiyatların iqtisadiyyatdakı rolunu daha yaxşı başa düşməkdir. Təbii ehtiyatların rolunu öyrənmək resursları idarə etmək və onların gələcək nəsillərə saxlanmasına əmin olmaq üçün daha davamlı metodların işlənilməsinə imkan verir. Təbii ehtiyatların iqtisadiyyatının məqsədi uzunmüddətli perspektivdə davamlı olan səmərəli iqtisadiyyatı inkişaf etdirməkdir. Torpağın uğurlu idarə edilməsi ətraf mühit və bazar qüvvələri arasında mürəkkəb qarşılıqlı əlaqənin dərk edilməsini tələb edir. İstehsalçıların dayanıqlı texnologiyaları niyə qəbul etdiyini və istehsalçılara və ətraf mühitə olan xərcləri və faydaları müəyyən etmək üçün araşdırma aparılır. Resurs iqtisadçıları kənd təsərrüfatı istehsalçılarına istehsal tələblərini kənd təsərrüfatının dayanıqlılığının mərkəzi elementləri ilə balanslaşdırmağa kömək etmək üçün elmə əsaslanan məlumatları təqdim edirlər, o cümlədən:

- Havanın və torpağın keyfiyyətinin saxlanılması və yaxşılaşdırılması
- İqlim dəyişikliyi dinamikasının uyğunlaşdırılması və idarə edilməsi
- Yerüstü və yeraltı su ehtiyatlarından səmərəli istifadə
- Landşaft mənzərələrinin, vətəni bitki və heyvanların yaşayış yerlərinin və rekreasiya zonalarının saxlanması

Təbii ehtiyatların iqtisadiyyatı həmçinin siyasət stimullarının kənd təsərrüfatı istehsalçıları tərəfindən daha yaxşı seçimlərə necə təkan verə biləcəyini nümayiş etdirir və bu seçimlərin potensial yan təsirləri haqqında proqnozlar verir.

Приоритетные Направления Экономического Развития Карабахского Экономического Района

Эльвин Ализаде

Азербайджанский Государственный Экономический
Университет

Резюме

Статья посвящена анализу экономического потенциала и приоритетным направлениям развития Карабахского экономического района. Был проведен анализ различных ресурсов и возможностей, которые могут быть использованы для развития экономики региона, включая природные ресурсы, человеческий потенциал, транспортную инфраструктуру и финансовые ресурсы. Особое внимание было уделено приоритетным направлениям развития, включая сельское хозяйство, туризм и промышленность. Для каждого направления были рассмотрены возможности и вызовы, а также предложены конкретные меры для достижения успеха в каждом секторе. Исходя из анализа, было выявлено, что наиболее перспективными направлениями развития являются сельское хозяйство и туризм. Для развития сельского хозяйства необходимо улучшение технологий, повышение качества сельскохозяйственной продукции и развитие сельских территорий. Для развития туризма необходимо создание необходимой инфраструктуры, такой как гостиницы, рестораны, туристические маршруты и проведение маркетинговых кампаний и продвижение региона как туристического направления. В целом, статья предлагает конкретные меры по развитию экономики Карабахского экономического района, которые могут привести к увеличению доходов населения и созданию новых рабочих мест.

Azərbaycanın Rabitə Sahəsindəki Çatışmazlıqlarının Tədqiqi

Vasif Asgarov

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,

Xülasə

Rabitə sahəsi və İKT (İnformasiya Kommunikasiya Texnologiyaları) 20 –ci əsrin sonlarından bugünə qədər internetin və ağıllı telefonların inkişafı ilə yeni dövrə imzasını atdı. Baş verən müsbət bu yeniliklər dövlətin alt strukturlarında təsirini göstərdi. Hər bir dövlət bu inkişaf tendensiyasını izləməyə məcbur oldu. Yeni texnologiyalar və yeni proqramların durmadan inkişafı hər dəfəsində daha da uyğunlaşma tələb etməyə başladı. Rabitə sahəsi hər dövlətin xüsusi diqqətlə yanaşdığı və inkişaf etdirmək istədiyi sahələrdən biridir. Azərbaycanda hazırda bu istiqamətlər çərçivəsində quruculuq və innovativ tədbirlərin atılması nəticəsində bu sahə durmadan inkişaf etdirilir. Bu sahənin önəmini Azərbaycan Respublikasında telekommunikasiya və informasiya texnologiyalarının inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsində də görmək mümkündür. İnkişaf bərabər məqaləməzdə Azərbaycanın rabitə sahəsinin mövcud vəziyyəti və problemləri tədqiq edəcəyik. Respublikamızın rabitə sahəsində ki, problemləri qeyd edərkən rəsmi statistik məlumatlar üstünlük təşkil edəcəkdir. Xüsusilə digər dövlətlərin təcrübəsindən istifadə edərək respublikamızda rabitə sahəsinin inkişafı üçün mövcud şəraitin təmin edilməsi məqsədilə təklif və tövsiyələr qeyd ediləcəkdir. Əlavə olaraq digər dünya ölkələrinin təcrübəsindən istifadə edərək, bu ölkələrdə istifadə edilən metodların və vasitələrin respublikamızın rabitə sahəsində istifadə edilmə və uyğunlaşdırma potensialına diqqət yetirəcəyik.

Açar sözlər: Azərbaycanda rabitə, Rabitə sahəsində problemlər, İnnovasiyaların tətbiqi, Beynəlxalq təcrübə.

Dövlət Qurumlarının Rəqəmsal Marketing Fəaliyyətlərinin Təhlili

Könül Şamilova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Bu məqalə dövlət qurumlarının rəqəmsal marketing fəaliyyətlərinin əsas xüsusiyyətlərini və nəzəri-metadoloji aspektlərini əhatə edir. Dövlət sektorunun rəqəmsal marketing əsaslı fəaliyyətini təhlil edir, eyni zamanda dövlət qurumlarının marketing fəaliyyətinin rəqəmsal üsullarla daha da sürətləndirmənin yollarını izah edir. Beləliklə məqalə dövlət müəssisələrinin sosial platformalar və rəqəmsal alətlərdən istifadə edərək müştərilərə istənilən vaxt, istənilən şəraitdə çata bilmələrini göstərir və onların fəaliyyətlərinin müqayisəli təhlilini həyata keçirir.

Rəqəmsallaşan dünyanın insan həyatına gətirdiyi köklü dəyişikliklər marketing sahəsində də yeni yanaşmaların ortaya çıxmasını zəruri etmişdir. İnsanların fərdi və kütləvi ünsiyyətlərində yeni dəyişikliklərin ortaya çıxması dövlət müəssisələrinin müştəri münasibətlərində, əməkdaşlıqlarında, qərarvermə proseslərində, biznes modellərində özünü göstərmişdir. Rəqəmsal texnologiyaların təkmilləşməsi ilə vətəndaşların müəssisələrlə qarşılıqlı əlaqəsi getdikcə genişlənməmişdir. Dövlət qurumları rəqəmsal vasitələrdən istifadənin vaxta qənaət edilməsi, reklam kompaniyalarının qısa müddətdə planlaşdırılması, dəyişdiriləbilən və yenilənəbilən olması, daim əlçatan, ucuz və sürətli olması, bir çox müştərinin suallarını eyni vaxtda cavablandırmanın mümkün olması kimi üstünlükləri olduğunu dərk etmişlər. Qurumların hazırkı və gələcəkdəki biznesdə davamlı rəqabət üstünlüyü təmin edə bilmək qabiliyyətinin cəmiyyətin dəyərlərinə uyğun olaraq ağıllı, davamlı rəqəmsal texnologiyaya əsaslanan marketing strategiyalarına uyğunlaşmalarından asılı olduğu qeyd edilmişdir.

Açar sözlər: rəqəmsal marketing, rəqəmsallaşma, istehlakçı davranışı, dövlət qurumları, sosial şəbəkə platformaları

The Basics of The Formation of a Marketing System in Organizations of The Educational Sphere

Mehdi Rahimov

Mingachevir State University

Vafa Maharramova

Mingachevir State University

Abstract

Marketing research is of great importance for the formation of optimal goals, strategies and missions of an educational institution, i.e., planning the organization's activities. Marketing planning is preceded by the identification and study of marketing-related problems facing the educational institution (analysis of markets, macro environment, internal situations, the public, competitors, etc.), which is one of the most important stages in marketing activities.

The imperfection of the concept of management in an educational institution and the emergence of competition among educational institutions for attracting potential consumers determined the relevance of this study.

The object of the study is the process of marketing management of the activities of a higher education institution.

The subject of the study is methodological approaches to conducting marketing research and assessing the competitiveness of a university operating in the context of the formation of a global educational space.

Keywords: education, management, marketing research, competitiveness of a university, educational process.

Yüngül Sənayedə İnnovasiyalı Məhsulların Marketing Siyasəti və Marketing Strategiyasının Genişləndirilməsi Yolları

Ayşən Məmmədova

Azərbaycan Texnologiya Universiteti

Seymur Məmmədov

Azərbaycan Texnologiya Universiteti

Xülasə

Son illər Azərbaycan Respublikası dünyanın sürətlə inkişaf edən ölkələrindən birinə çevrilmişdir. İndi ölkəmizin iqtisadiyyatı dünyada ən sürətlə inkişaf edən iqtisadiyyatlarından biri kimi tanınır. Bu da Azərbaycanda həyata keçirilən müstəqil düşünülmüş siyasətin nəticəsidir. Belə ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə son illər qazanılmış uğurlar ölkə iqtisadiyyatının daha da güclənməsinə, onun hərtərəfli inkişafına və keyfiyyət baxımından təkmilləşməsinə təkan vermiş, makroiqtisadi sabitlik qorunub saxlanmış, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, qeyri-neft sektorunun və regionların inkişafı sürətlənmiş, yeni müəssisələr və iş yerləri açılmışdır.

İqtisadiyyatın qloballaşması müəssisələrin sahibkarlıq fəaliyyətinə və marketing strategiyasının formalaşmasına çox ciddi təsir göstərir. Belə ki, qloballaşma şəraitində bazarlarda rəqabətin güclənməsi baş verir, istehlakçılar bazarları uğrunda mübarizə kəskinləşir, bu da öz növbəsində müəssisələri daha rəqabətqabiliyyətli olmağa, daha keyfiyyətli məhsul istehsal etməyə, bölgü və satış kanallarını, reklam və satışın həvəsləndirilməsi metodlarını, deməli müxtəlif xarakterli marketing strategiyalarını təkmilləşdirməyə sövq edir.

Beləliklə, məqalədə aparılan araşdırma göstərir ki, marketing strategiyasından istifadənin aktivliyinin yüksəlməsi, innovasiyaya yönümlülüyün güclənməsi, inteqrasiya olunmuş marketing konsepsiyasından istifadə, bazar tədqiqatlarının strukturunun təkmilləşdirilməsinə üstünlük verilməsi, ictimaiyyətlə əlaqə metodlarından və proqramlarından aktiv istifadə olunması, firmanın maraqlarının cəmiyyətin və istehlakçıların maraqları ilə daha yaxından əlaqələndirilməsi və uzlaşdırılması məqsəduyğundur.

Açar sözlər: innovasiya, marketing strategiyası, interaktiv marketing, rəqabətqabiliyyətli, istehsal-kommersiya fəaliyyəti.

ARIMA Model for Cryptocurrency Price Forecasting: Evidence from Bitcoin and Ethereum

Rahila Karimova

**Institute of Control Systems, Ministry of Science and
Education of the Republic of Azerbaijan**

Abstract

This paper applies the ARIMA model to forecast the time series of cryptocurrency prices. We use daily data for Bitcoin and Ethereum, the two largest cryptocurrencies by market capitalization, and estimate the ARIMA model using the maximum likelihood method. Our results show that the ARIMA model is a useful tool for forecasting cryptocurrency prices, with high accuracy and statistical significance. The model accounts for both the trend and the volatility of the cryptocurrency prices, providing valuable information for investors and policymakers. We also compare the performance of the ARIMA model with other time series models, such as the autoregressive model and the moving average model and find that the ARIMA model outperforms them in terms of forecast accuracy. Our study contributes to the literature on cryptocurrency pricing and provides practical guidance for those interested in investing in this emerging asset class.

Keywords: ARIMA model, Time series analysis, Time series forecasting, financial markets, Blockchain, Cryptocurrency

İqtisadiyyatın Rəqəmsallaşması və Rəqəmsallaşmanın İqtisadi İnkişafa və Sosial Rifaha Təsiri

İradə Nəbiyeva

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Əli Əliyev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Rəqəmsal transformasiya müxtəlif sənaye və fəaliyyət sahələrində olan müəssisələr üçün qəbul edilmiş zərurətə çevrilir. Xidmətlər sektorunda rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi şirkətlər üçün mühüm imkanlar açır. Rəqəmsallaşma həm daxili biznes proseslərini, həm də xidmət istehlakçıları ilə münasibətləri optimallaşdırmağa imkan verir. Bütün dünya rəqəmsal transformasiya ideyası ilə əhatə olunub, bu, indi idarəetmənin bütün səviyyələrində ən məşhur müzakirə mövzularından biridir, lakin əslində mövzu ətrafında müzakirələr davam edir. Buna baxmayaraq, elmi sahədə və işgüzar dairələrdə “rəqəmsal transformasiya” termininin mahiyyəti və məzmunu haqqında sabit anlayış hələ tam formalaşmayıb. Elmi fikrin inkişafı, rəqəmsal texnologiyaların və süni intellektin tətbiqi iqtisadi münasibətlərdə əsaslı dəyişikliklərə səbəb olub. Rəqəmsal iqtisadiyyatın formalaşması iqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş əksər ölkələrin, o cümlədən Azərbaycanın dövlət siyasətinin prioritet istiqamətidir. Son illərdə yeni nəsillər rəqəmsal texnologiyaların yaradılması nəticəsində biznes və sosial fəaliyyət modellərinin transformasiyası dalğasında yüksəliş müşahidə olunur. İqtisadiyyatın rəqəmsallaşdırılmasının mahiyyətini müəyyən etmək üçün onun öyrənilməsinə müxtəlif nəzəri yanaşmalar nəzərdən keçirilir. Sənaye inqilabı nəticəsində texnoloji innovasiyaların meydana çıxmasının qanunauyğunluqları, onların əmək məhsuldarlığının, gəlirlərin və ÜDM dinamikasının artımına təsiri aşkarlanır.

Açar sözlər: rəqəmsallaşma, iqtisadiyyat, İKT, biznes, internet

Araz Çayının Antropogen Çirklənməsinin Əsas Mənbələrinin Təhlili

Dəmirli Nabat

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə Azərbaycan Respublikasının əsas su arteriyalarından biri olan Araz çayının əhalinin su ilə təchizatının və kənd təsərrüfatının su ilə təminatının həyata keçirilməsində mühüm mənbə olduğundan, onun hazırki ekoloji vəziyyətinin təhlili və qiymətləndirilməsi, mövcud problemlərin aradan qaldırılması yolları araşdırılır. Son illərdə aparılan müşahidələrin təhlili göstərir ki, Araz çayı hələ ölkəmizə daxil olmamışdan əvvəl, qonşu ölkələrin ərazisində əhəmiyyətli dərəcədə çirklənməyə məruz qalır.

Məqalədə Araz çayı hövzəsindəki ölkələrin suyu çirkləndirmə səviyyələri və ərazidəki ekoloji vəziyyət öz əksini tapmışdır. Təhlillərdən aydın olur ki, Arazın Ermənistan hövzəsinə aid olan çayların 20 %-i olduqca yüksək dərəcədə çirklənmişdir. Əvvəlcədən müəyən olunan müşahidə məntəqələrinin məlumatına görə, çayda fenollu birləşmələr 220-1160 dəfə, mis, molibden və s. kimi ağır metal duzları 36-44 dəfə, karbohidrogenlər 73-113 dəfə, azot və fosfor birləşmələri 26-34 dəfə, xlorlu birləşmələr normadan 28 dəfə çoxdur.

Tədqiqat işində eyni zamanda, Araz çayı hövzəsinin antropogen çirklənməsinin səviyyəsinin azaldılması və suyun keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün bir sıra tədbirlərin həyata keçirilməsinin vacibliyi qeyd olunur.

Açar sözlər: Araz çayı, çirklənmə, tullantı

Azərbaycanda Kiçik və Orta Biznes Subyektlərinə Dövlət Dəstəyinin Mövcud Vəziyyəti və Dəstək Mexanizmlərinin Artırılması İstiqamətində Təkliflər

Günay Məmmədova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Dünyanın əksər inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrində olduğu kimi, ölkəmizdə də iqtisadi strukturun təməl daşını Kiçik və Orta Bizneslər (KOB) təşkil edir. Bu gün Kiçik və Orta Bizneslər (KOB) təkcə milli zəmində deyil, həm də qlobal miqyasda ticarət, tərəfdaşlıq və investisiya sahələrində fəallaşaraq beynəlxalq bazarlarda fəaliyyətlərini davam etdirirlər.

Azərbaycanda KOB iqliminin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə ölkəmiz bir sıra islahatlar həyata keçirmişdir. İlk məsələ KOB-ların maliyyəyə çıxışını yaxşılaşdırmaq xüsusilə, İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu, Azərbaycan əlçatan olan kredit büroları, lizinq şirkətləri və krediti bir araya gətirmək idi. Lizinq xidmətlərinin mənimsənilməsi üçün müxtəlif mənbələrdən informasiyalar ötürülürdü.

COVID-19 pandemiyası əhəmiyyətli dərəcədə qlobal səviyyədə iqtisadi şokun və yüksək infilyasiya səviyyəsinin artımına səbəb olmuşdur. Daha az resurs təminatına sahib olan KOB-lar bu təsirə qarşı daha həssas mövqedə idilər. Nəticələr göstərir ki, qlobal miqyasda region hökumətləri KOB-lara hərtərəfli dəstək olub, onlara COVID-19 böhranına çevik reaksiya vermə qabiliyyətini inkişaf etdirmək imkanları ilə təmin edir. Bütün bunlarla yanaşı KOM-ların maliyyə maneələrini aradan qaldırılması, dəstəyin genişləndirilməsi və regionlarda innovasiya fəaliyyətinin artırılmasına kömək etmək üçün bir sıra müxtəlif proqramlar qəbul olunmuşdur.

Açar sözlər: kiçik biznes, orta biznes, müəssisə, dövlət dəstəyi, mexanizm.

Əhali Gəlirlərinin Formalaşmasının Regional Xüsusiyyətləri

Aygün Məmmədova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə Azərbaycan və Dünya miqyasında əhali gəlirlərinin formalaşdırılmasında regionların rolunu və xüsusiyyətləri araşdırılır. Məqalədə həmçinin, Azərbaycan və Dünya örnəyində bir çox ölkələrdə xroniki hal almış regionlarda gəlir qeyri-bərabərliyinin öyrənilməsi və aradan qaldırılması üçün yollar müzakirə edilmiş və nəticələr əldə edilmişdir. Dünya ölkələrinin bazar iqtisadiyyatı modelinə keçməyi və XXI əsrdə bazar iqtisadiyyatı və kapitalizm kimi anlayışların dünya iqtisadiyyatında oynadığı hegamon rolunu İnkişaf Etməkdə Olan ölkələrlə yanaşı, İnkişaf Etməmiş Ölkələrdə də regional arasında sosial-iqtisadi bərabərsizliyə, gəlir bölgüsündə tarazlığın pozulmasına və ölkənin iqtisadi gücünün bir regionun çiyinləri üzərində qalmasına səbəb olur. Belə negativ iqtisadi vəziyyətin yaranması istənilən ölkədə əhalinin kütləvi olaraq bir regiona cəmlənməsi, bununla da iqtisadi aktivliyin həmin regionda artmasına və gələcəkdə “yalançı urbanizasiya” və iqtisadi yüklənməyə səbəb olur. Bunun əksi olaraq digər regionlarda iqtisadi artımın yavaşlaması və hətta tənəzzül halına keçməsi, əhalinin azalması və regionun ayaqda qalması üçün kütləvi dotasiyalara möhtac vəziyyətə düşməsi kimi hallar baş verir. Bu kimi hallar birbaşa əhali gəlirlərinə təsirsiz ötürür. Məqalədə regional inkişafın və əhali gəlirlərinin regionlar üzrə artımının və formalaşdırılmasının Dünya və Azərbaycan təcrübələri öyrənilir və gələcək üçün regionlarda davamlı iqtisadi inkişafın saxlanılması yolları müzakirə edilərək, əldə olunmuş nəticələrin digər risk regionları və ölkələrində tətbiq edilməsi araşdırılır.

Açar sözlər: Regional gəlirlər, Gəlir qeyri-bərabərliyi, Regional iqtisadiyyat.

Monitoring And Analysis of Household Budget in Azerbaijan

Novruzov Nofel

The National Observatory on Labor Market and Social Protection

Baku State University

Amirova Zinyat

The National Observatory on Labor Market and Social Protection

Abstract

In the Republic of Azerbaijan, households taken as observation units represent approximately one family. One of the important economic indicators used in studying the living standards of households and the population is the income and expenses of the population. The study of per capita income in households plays an important role in terms of analyzing the state of well-being of the population in urban and rural areas and assessing social inequality. In the "State Program on the Development of Official Statistics in the Republic of Azerbaijan in 2018-2025", the analysis of households was mentioned as the main goal. If the distribution of income is fair, the social welfare in the country will increase, the poverty level will decrease and there will be optimistic expectations about the future.

The main purpose of the research is to analyze the total average monthly income and expenditure per person of households in Azerbaijan, the average income for urban and rural areas, and the Decile and Gini coefficients based on statistical indicators.

The object of the study is household income and expenses.

Special scientific methods such as synthesis, comparative analysis of foreign articles and documents, situational description, systematization were applied as the methodology of scientific analysis of the research.

The main results of the study are the average monthly income per capita, median income, Decile coefficient, Gini coefficient were calculated using the distribution of the population according to the average monthly income per capita in rural and urban areas.

Key words: urban household, rural household, income, expenditure, Decile coefficient

Azərbaycanın İqtisadi İnkişaf Strategiyasının Banisi

Arif Şəkərəliyev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Müasir dövrdə ümummili lider Heydər Əliyevin nəzəri irsinin öyrənilməsi olduqca vacibdir. Məqalədə Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi iqtisadi siyasəti və onun ölkəmizdə uğurla davam etdirilməsi məsələsinə xüsusi diqqət yetirilir. Burada Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra ölkədə ictimai-siyasi sabitlik, iqtisadi diqqətin, siyasi aləmdə dövlətimizin beynəlxalq nüfuzu, müstəqilliyimizin əbədi olması, iqtisadiyyatın əsaslarının yaradılması, bazar iqtisadiyyatı yolu ilə ölkənin getməsi, iqtisadi islahatların aparılması, əhalinin maddi rifahının yaxşılaşdırılması məsələləri məntiqi ardıcılıqla izah edilir.

Həmçinin Heydər Əliyevin neft strategiyası, bazar iqtisadiyyatına keçidin nəzərdə tutan iqtisadi münasibətlərdə inhisarçılıqla və haqsız rəqabətə yol verilməsi, azad sahibkarlığa hüquqi təminatın yaradılması, dünya təsərrüfat sisteminə inteqrasiyanın güclənməsi məsələlərinə geniş yer verilir.

Heydər Əliyevin iqtisadi siyasətinin prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi məqalədə öz əksini tapıb. Ulu öndərin inkişaf strategiyasının yeni çalalarla zənginləşdirən prezident İlham Əliyevin pragmatizmə söykənən səmərəli fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycanın sosial-iqtisadi tərəqqisinin təmin edilməsi məsələlərinə tədqiqatda geniş yer verilir.

Açar sözlər: nəzəri irs, iqtisadiyyatın əsasları, iqtisadi islahatlar, iqtisadi inteqrasiya, inkişaf strategiyası, sosial-iqtisadi tərəqqi.

Rəhbərlik Üslubu, Səlahiyyət və Məsuliyyət

Həyat Həsənova

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Təşkilatlar bugünkü azad rəqabət mühitində bir addım öndə olmaq üçün xüsusilə kadrların gücləndirilməsi fəaliyyətləri ilə təşkilatdaxili sahibkarlıq və işçilərin yaradıcılığından daha çox faydalanmağı hədəfləyirlər.

Komanda işinin böyük əhəmiyyət kəsb etdiyi iş həyatında müəssisələr korporativ xarakter qazana bilir, işçiləri özlərini xoşbəxt hiss edir, işin uzunmüddətli gəlirliliyini davamlı etmək üçün öz vəzifə və məsuliyyətlərini ən yaxşı şəkildə yerinə yetirir və təbii ki, biznes təsisçisindən sonra varlığını davam etdirə bilər, lakin biznes liderlik keyfiyyətlərinə malikdir. Bu zaman mehmanxana müəssisələrinin qarşıya qoyduğu məqsəd və hədəflərə çatmaqda əsas rol oynayan liderlərin bəzi xüsusiyyətlərin əhəmiyyəti üzə çıxmalıdır.

Liderlərin idarəetmədə nümayiş etdirdiyi liderlik davranışlarının işçilərin ünsiyyət bacarıqlarına, peşəkar inkişafına və ümumi xoşbəxtlik səviyyələrinə birbaşa təsir etdiyi bildirilir.

İdarəetmə nöqteyi-nəzərindən kadrların səlahiyyətləndirilməsi, kadrların öz işinə görə səlahiyyət və məsuliyyət daşması, yəni işlə bağlı qərarları özləri qəbul etməsi ilə heyətin motivasiyasının artırılması hədəflənir. Bu şəkildə müştəri məmnuniyyətini təmin edərək işin uğurunun artırılması hədəflənir. Bu baxımdan, kadrların səlahiyyətləndirilməsi prosesini idarə edən rəhbərlərin üzərinə böyük vəzifələr düşür və onların işçilərinə səlahiyyət verən rəhbərlik davranışları sərgiləmələri prosesin müvəffəqiyyəti üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Açar sözlər: heyət, rəhbərlik, məsuliyyət, səlahiyyət

Sosial-İqtisadi Proseslərin Dövlət Tənzimlənməsinin Güclənməsi ilə Əlaqədar İqtisadi Nəzəriyyənin Rolunun Artması

Əlican Babayev

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Dövlətin iqtisadi proseslərdə iştirakının dərəcəsi və belə iştirakın effektivliyi məsələsi onilliklər boyu siyasətçilər, ekspertlər və iqtisadi nəzəriyyənin nümayəndələri arasında mübahisə mövzudur. Eyni zamanda, son bir neçə ildə bütövlükdə dünya təsərrüfat sistemində və milli iqtisadiyyatların əksəriyyətində böhranların kəskinləşməsi ilə bağlı hadisələr fonunda iqtisadiyyatın dövlət tərəfindən tənzimlənməsinin daha da gücləndirilməsi məsələsi aktuallaşır. Bu halda söhbət həm iqtisadiyyatın, həm də bütün müasir cəmiyyətin sonrakı inkişafının imperativi kimi, belə tənzimlənmənin əsaslı şəkildə gücləndirilməsindən gedir. Müvafiq olaraq, iqtisadi nəzəriyyə sahəsində mütəxəssislərin vəzifəsi tənzimlənmənin gücləndirilməsinin parametrlərini təyin etməkdir. İlk növbədə, iqtisadiyyatın təşkilinin ümumi bazar prinsipləri ilə dövlətin iqtisadiyyata təsir göstərmək siyasəti arasında balansın pozulmasına, lüzumsuz inzibati müdaxilə hallarına yol verilməməlidir.

Hamılıqla qəbul edilmiş ümumi fikrə görə, dövlətin bütün siyasətinin ayrılmaz tərkib hissəsi kimi iqtisadi proseslərin tənzimlənməsi siyasətinin əsasını qoyan ABŞ Prezidenti Franklin D. Ruzvelt olmuşdur. Qərb kapitalist sisteminin əsas xilaskarı sayılan Ruzvelt bu sistemi dərin böhrandan çıxarmaq üçün ona yeni, daha çox proqnozlaşdırılan və eyni zamanda “sosialistləşdirilmiş” sima verilməsini təklif etmişdir. Həm iqtisadi tarixdə, həm də bütövlükdə bəşəriyyətin tarixində nəzərəcarpacaq iz qoymuş bu siyasətçi, 1932-ci ilin noyabrında Birləşmiş Ştatların Prezidenti vəzifəsinə seçilmiş və (Amerika Konstitusiyasının əvvəlki normalarına əsasən) 4 mart 1933-cü ildə bu vəzifədə fəaliyyətə başlamışdı.

Açar sözlər: Sosializm, iqtisadiyyat, iqtisadi nəzəriyyə

Oksidləşmiş Qarışıq Mis Filizlərinin Hidrometallurgiya Üsulu ilə Alınması Yolları

Fərid Qurbanzadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

Xülasə

Bu məqalə, oksidləşmiş qarışıq mis filizlərinin hidrometallurgiya üsulu ilə alınması yollarını ətraflı şəkildə müzakirə edir. Hidrometallurgiya, kimyəvi proseslər vasitəsilə metal elementlərinin filizlərdən ayrılması prosesidir. Bu proses, digər metallurgiya üsullarından fərqlənir çünki suyun kimyəvi reaksiyaları tətbiqi vasitəsi ilə həyata keçirilir. Məqalədən aydın olur ki, oksidləşmiş qarışıq mis filizləri hidrometallurgiya üsulu ilə çox effektiv şəkildə ayrılmaq mümkündür. Bu proses, iki fərqli addımla həyata keçirilir: müalicə və ayrılma. Müalicə addımında, filizlər sülfurik asit və ya digər kimyəvi maddələr ilə əlaqələndirilir. Bu proses, filizdəki metal oksidlərinin su ilə reaksiya keçirərək metalların su ilə birgə dərinləşməsini təmin edir. Ayrılma addımında, bu metallar hidrokksi tərəfindən adsorbsiyaya uğrayır və sonra da ayrılmaq üçün müxtəlif proseslərdən keçirilir. Məqalə ayrıca, prosesin effektivliyini artırmaq üçün müxtəlif addımların tətbiq edilə biləcəyini də qeyd edir. Bu addımlar arasında proses parametrlərinin optimallaşdırılması, fərqli maddələrin tətbiqi, və prosesin kontroldan keçirilməsi kimi məsələlər sayılabilir. Ümumiyyətlə, bu məqalə oksidləşmiş qarışıq mis filizlərinin hidrometallurgiya üsulu ilə alınması haqqında ətraflı və məlumatlı bir şəkildə yazılmışdır. Prosedurun effektivliyini artırmaq üçün tətbiq edilə biləcək addımların da qeyd edilməsi bu məqaləni həddindən artıq mənəviyyətə malik edir.

Açar sözlər: Oksidləşmiş qarışıq mis filizləri, hidrometallurgiya, metallar, sülfurik asit, fərqli maddələr

Rəqəmsal Transformasiya və Onun Cəmiyyətə Təsiri

Samir Quluzadə

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitet

Xülasə

Bu tədqiqatın məqsədi rəqəmsal transformasiyanın insanların qarşılıqlı əlaqələrini, biznes təcrübələrini və informasiyaya əlçatanlığı nə dərəcədə dəyişdiyini qiymətləndirməkdir. Bu tədqiqat rəqəmsal transformasiyanın insanların peşəkar həyatlarına, sosial qarşılıqlı fəaliyyətlərinə və ümumi rifahına necə təsir etdiyini araşdırır. O, həmçinin müəssisələr üçün rəqəmsal transformasiyanın üstünlüklərini və COVID-19 pandemiyasının müxtəlif təşkilatlarda rəqəmsal transformasiyanın sürətini necə sürətləndirdiyini araşdırır. Texnologiya və cəmiyyət arasında mürəkkəb qarşılıqlı əlaqəni başa düşmək bu dəyişiklikləri idarə etmək üçün strategiyaların işlənib hazırlanması, kibertəhlükəsizlik təhdidləri və biznes sahələrindəki dəyişikliklər kimi rəqəmsal transformasiya ilə bağlı potensial risklərin və problemlərin müəyyən edilməsi üçün vacibdir. Rəqəmsal transformasiyanın faydaları çoxdur, o cümlədən səmərəliliyin artırılması, məhsuldarlıq və əlçatanlıq. Bununla belə, iş yerlərinin dəyişdirilməsi və artan sosial təcrid kimi bu sürətli transformasiyadan yarana biləcək potensial mənfi nəticələri tanımaq çox vacibdir. Rəqəmsal transformasiyanın faydalarını maksimuma çatdıran və mənfi təsirləri minimuma endirən siyasətlərin işlənib hazırlanması üçün bu sahədə araşdırmalar vacibdir.

Effective Mechanism of Human Capital Development in Institutions

Isayeva Narmin

Azerbaijan State Oil and Industry University (ASOIU)

Abstract

In institutions, human capital is the most important source of their competitive advantages and the factor of innovative development of higher education. A systematic approach to the management of investments in human capital allows the efficient use of its resources to ensure the strategic direction and efficiency of investments in the formation and development of human assets of a higher education institution. This problem can be solved only because of the formation and implementation of an effective mechanism for the innovative development of human capital. The study of the latter is an actual scientific problem. The purpose of this work is to study the conceptual ideas that reveal the mechanism of innovative development of human capital, to clarify the modern essence and structure of this mechanism in the conditions of society. The methodological basis of the research is the method of system analysis: successive interdependent and interrelated measures aimed at distinguishing scientific concepts, determining the generality of logical connections of different scientific approaches were carried out. clarification of the main structural components of the mechanism of innovative development of human capital.

Keywords: enterprise, human capital, management, strategy, efficiency

Davamlı İnkişaf Konsepsiyasının Nəzəri - Metodoloji Problemləri

Nizami İsgəndərli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Məqalədə davamlı inkişaf konsepsiyasının nəzəri-metodoloji məsələləri təhlil edilir. Mürəkkəb iqtisadi - sosial və ekoloji sistem kimi davamlı inkişaf konsepsiyasının məzmunu açıqlanır. Davamlı inkişafa təsir göstərən amillər xarakterizə edilir. Davamlı inkişaf amilləri haqqında nəzəri müddəalar irəli sürülür. Davamlı inkişaf mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsinin əsas istiqamətləri və həyata keçirilməsinin vasitələri təqdim edilir. Davamlı inkişaf üçün səmərəli idarəetmə sisteminin formalaşdırılması haqqında metodoloji tövsiyə verilir. Davamlı inkişaf nəzəriyyəsinin yaradılmasının ilkin şərtlərini müəyyən edən nəzəri yanaşmalar sistemləşdirilir. İqtisadiyyatın davamlı inkişafına müəllif yanaşmasını əsaslandırmaq üçün “davamlılıq”, “inkişaf”, “dayanıqlı inkişaf” kateqoriyalarının iqtisadi məzmunu açıqlanır. İstifadə imkanlarını qiymətləndirmək məqsədi ilə iqtisadiyyatın davamlı inkişafı üzrə xarici təcrübə ümumiləşdirilir. İqtisadi – sosial və ekoloji vəziyyəti nəzərə alaraq davamlı inkişaf modeli hazırlanmasına təşəbbüs edilir. Məqalədə davamlı inkişaf amili sxematik olaraq üç komponentin qarşılıqlı əlaqəsi kimi təqdim edilir: “Əhali - təbiət – iqtisadiyyat” və ya “Sosial sfera – ekologiya – iqtisadiyyat”. Təsərrüfatın sistem kimi davamlılığını onun alt sistemlərinin (iqtisadiyyat, sosial həyat, ekologiya) davamlılığı kimi təqdim edilir. İqtisadiyyatın davamlılığı dedikdə sabitlik, səmərəlilik, istehsalın inkişafı; sosial sferanın davamlılığı dedikdə həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi və yoxsulluğa qarşı mübarizə; ekoloji davamlılıq dedikdə mühitin özünü bərpa qabiliyyəti, biomüxtəlifliyin qorunması və təmiz ətraf mühit amilləri nəzərdə tutulur.

Açar sözlər: Davamlı inkişaf. İnkişaf amilləri. İqtisadi - sosial - ekoloji indikatorlar.

Heydar Aliyev and Regional Development of Azerbaijan

Dadash Abdullayev

Azerbaijan State Economic University

Summary

Heydar Aliyev was a key figure in Azerbaijan's regional development, playing a critical role in shaping the country's political, economic, and social landscape. His visionary, leadership and dedication to the country's growth helped shape modern-day Azerbaijan into a thriving economy with a strong infrastructure and diverse industries. His legacy continues to inspire future generations to strive for progress and prosperity in their communities. Through his vision and leadership, Azerbaijan experienced significant progress in areas such as energy, agriculture, education, and infrastructure, laying the foundation for sustained growth and development. Aliyev's legacy continues to shape the country's trajectory and his contributions remain a source of inspiration for future generations. In this article, we explore Heydar Aliyev's impact on Azerbaijan's regional development and examine some of the key initiatives and policies that he implemented during his time in office. Our analysis draws on a range of primary and secondary sources, including government reports, academic studies, and media accounts, to provide a comprehensive overview of Aliyev's legacy and the enduring impact of his ideas and actions.

Key words: Heydar Aliyev, Azerbaijan, regional development, energy, agriculture, education, infrastructure.

Suitability of Hawkins Stern Impulse Buying model for Muslim Consumers. Empirical evidence from Azerbaijan

Ahmadova Emiliya

Azerbaijan State University of Economics

Abstract

As an emerging field of study, Islamic marketing is gaining interest and proliferation across the globe. Rising demographics and empowerment of Muslim consumers make this market very lucrative for businesses across the globe. Analysis of the buyer behavior of Muslims is of vital importance for a better understanding of these customers and the tailoring of the appropriate marketing strategy. Along with other factors, the distinctive feature of Muslim consumers is related to the region that they pursue. For most Muslims, Islam is not a mere religion but a lifestyle. Therefore, according to the research, religiosity is considered one of the important determinants of consumer behavior, especially for Muslim consumers. However, Islamic marketing including consumer behavior of Muslim consumers lacks theoretical, conceptual, and empirical underpinnings. In addition, most of the available literature analyzes consumer behavior from the rational decision-making perspective (Theory of Planned Behavior) while impulsive behavior is rather neglected. Departing from the above-mentioned rationality, the primary target of current empirical research is to analyze the impulsive buyer behavior of Muslim consumers and develop a model that will fit Muslims that reside across the world. For this purpose, the Impulse Buying model developed by Hawkins Stern will be taken as a theoretical base. Hawkins Stern is the most comprehensive and suitable model for the purpose of this study. Initially current research will be conducted in Azerbaijan and further replicated in other Muslim-majority countries.

Key words: consumer behavior, Islamic marketing, impulsive behavior, Hawkins Stern model

The Multi-Sector Phased Way of The Economy of Azerbaijan

Toghrul Allahmanli

Lodz University

Abstract

Negotiations, systematic and purposeful meetings with various countries of the world are calculated for the establishment and perspective of bilateral and multilateral relations. The leadership in commodities, capital and labor force, calculating the perspective of its new flows and directions and making successful conclusions clarify the perspective of the state's economic policy.

The processes taking place in the world economic sphere, its general content and nature, the steps taken in the field of expansion of foreign trade and exchange of international resources reveal the general picture of the economic policy of the world house. From the perspective of the strategic goals of our republic, the dynamic and successful implementation of these works is one of the most important issues. Because the success of this determines the place and role of the family in the economic sphere. Azerbaijan has already achieved its independence and has revealed its position on the political and economic level.

Keywords: Mutual economic relations, Pros and cons, Comprehensive economy, Azerbaijan economy.

Texnoloji Hərəkətlərin İdarə Edilməsi Üçün Fraktal Xarakteristikaları

Sona Cəlilli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Xülasə

Günümüzdə ölkəmizin əsas gəlir mənbələrindən biri neftdir. Bu fakt özü-özlüyündə mövzunun aktuallığını təşkil edir. Lakin daha detallı baxsaq, neft hasilatının bütün göstəricilərini təyin etmək, hasilatın miqdarına, gələcək planların qurulmasına, həmçinin əldə ediləcək mənfəətə və s. təsir göstərdiyi üçün mövzu kifayət qədər aktual və önəmlidir.

İstifadə edilən metod: Hər hansı iqtisadi, fiziki, texnoloji və s. dinamik prosesləri analiz edərkən, onların həmişə klassik zaman sıraları ilə yazılmadığını müşahidə edirik. Çünki bir çox proseslər fraktal xarakteristikaya malikdir. Yəni özlüyündə xaos sistemlərdir. Buna görə də burada fraktal analiz yanaşmasından istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın məhdudiyyəti: Tədqiqatın aparılması üçün neft hasilatının iqtisadi göstəriciləri zəruridir, lakin bu məlumatlar ölkə səviyyəsində qorunduğu üçün dəqiqliklə günlük və ya aylıq hesabatlar əlçatan deyildir.

Əldə edilən nəticələr: Tədqiqatın sonunda analizi klassik zaman sıraları ilə aparıla bilinməyən dinamik proseslərin fraktal analizi və proqnozlaşdırılması aparılır.

Açar sözlər: zaman sıraları, fraktal xarakteristika, Hörs göstəricisi, Hausdorff ölçüsü